

วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์

Journal of Administration and Social Science Review

ISSN 2730-3187 (Print)

ISSN 2985-1939 (Online)

กำหนดการเผยแพร่

วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์ กำหนดเผยแพร่ ปีละ 6 ฉบับ (2 เดือน/1ฉบับ)

วัตถุประสงค์

เพื่อเป็นช่องทางการเผยแพร่ผลงานวิชาการ และผลงานวิจัยทางสหวิทยาการสังคมศาสตร์ของคณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา ผู้สนใจทั่วไป และแขนงวิชาที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นผลงานในเชิงบูรณาการทางสังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ บริหารธุรกิจ บริหารการศึกษา พระพุทธศาสนาและปรัชญา ตลอดจน บทความวิเคราะห์ที่เสนอทางออกให้กับปัญหาที่อยู่ในความสนใจของสังคม

บรรณาธิการ

นางสาวสุธามาศ สุขไมตรี

กองบรรณาธิการ

พระเมธาวิณัยรส (สุเทพ พุทธจรรยา), รศ.ดร.	นักวิชาการอิสระ
ผศ.ดร.สมบุรณ์ วัฒนะ	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผศ.ดร.สมปอง สุวรรณภูมา	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
ผศ.ดร.วันชัย สุขตาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ผศ.ดร.จักรวาล สุขไมตรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
อาจารย์พรพิมล ศิริวัฒน์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อาจารย์ปารมี วชิรปทุมมุตต์	โรงเรียนแม่จันวิทยาคม

เลขานุการ : นางสาวชุติมณฑน์ สุขไมตรี

ศิลปกรรม : นายปิยพงษ์ สันธนะกุล

วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์

เครือข่ายส่งเสริมงานวิชาการทางสังคมศาสตร์

สำนักการบริหารและสังคมศาสตร์ 157/17 หมู่ที่ 7 ต.กระทุ่มล้ม อ.สามพราน จ.นครปฐม 73220

โทรศัพท์ : 063-3484828 E-mail: sukmailee1945@gmail.com

จัดพิมพ์โดย: เจ.ปรีณ เลขที่ 94 พระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200

ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ (Peer Review)

พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ, ศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระครูปลัดกวีวัฒน์ (ธีรวิทย์ สุคนธวรรณ), ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระมหาวิโรจน์ คุดตวิโร, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระครูสังฆรักษ์ยศวีร์ ปมุตโต (เวชบุตร), ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระมหาชินกร สุจิตโต (ทองดี), ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รศ.ดร.โกนิษฐ์ ศรีทอง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.โชติ บดีรัฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
รศ.ดร.ภาสกร ดอกจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
รศ.ดร.สุธรรม เลิศพงษ์ประเสริฐ	มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
รศ.ดร.สุขพัฒน์ อนันต์จารย์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รศ.ดร.สุขุมพงศ์ ขาญนวงศ์	มหาวิทยาลัยเกริก
ผศ.ดร.ตระกูล ชำนาญ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.ชาญชัย จิตรเหล้าอาพร	มหาวิทยาลัยสยาม
ผศ.ดร.ชุมพล รอดแจ่ม	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผศ.ดร.ฐิติมา ไห้ลายอง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ผศ.ดร.ณัฐพงศ์ บุญเหลือ	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.ธรา อังสกุล	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ผศ.ดร.ธีรภัทร์ ลอยวิรัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผศ.ดร.พิมพ์พจี บรรจงปฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผศ.ดร.ภัทรพร พงศาปรมัตถ์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผศ.ดร.ศุภกฤษฎี นิวัฒนานุกูล	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ผศ.ดร.สุทิดา รัตนวิชา	มหาวิทยาลัยเกริก
ผศ.นฤมลวรรณ สุขไมตรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ผศ.สุริวัตร จันทรโสภา	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.อดิศักดิ์ โชติธรรมธรา	มหาวิทยาลัยนเรศวร
อ.ดร.เพ็ญฟ้า ปัญญา	มหาวิทยาลัยนเรศวร
อ.ดร.วงศ์ชนก จำเริญสาร	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
อ.ดร.วิญญู กินเสน	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
อ.ดร.สาลินี รักกตัญญู	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
อ.ดร.สุนทรีย์ ตั้งศรีวงศ์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
อ.ดร.อุดมลักษณ์ ศรีซัชม	มหาวิทยาลัยนเรศวร
อ.ดร.อุเทน ลาพิงค์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ร้อยโท ดร.รัชชัย คำยอด	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
อ.ดร.บุญธรรม ทองยา	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

อ.ดร.วีรณัฐ พรหมจักร์

อ.สุทธัย ครูสง

อ.อาภาภรณ์ จวนสง

อ.ธนรัสมิ์ อีรณาเกียรติ์

อ.สุพรรณิ บุญหนัก

อ.กุลวดี คงปั่น

Totsaporn Intarabumrung

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

นักวิชาการอิสระ

Roxbury Community College

บทบรรณาธิการ

วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์ ฉบับนี้เป็นวารสาร ปีที่ 7 ฉบับที่ 6 เดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม 2567 ที่ได้รับการรับรองคุณภาพวารสารจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) เพื่อรักษาคุณภาพของบทความให้เป็นไปตามเงื่อนไขและกติกาสากล กองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความ โดยเสนอบทความต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรอง (Peer Review) จำนวน 2-3 คน พิจารณาตรวจแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ของบทความก่อนการลงตีพิมพ์ และคัดเลือก กลั่นกรองบทความให้เกิดความสมบูรณ์และมีคุณภาพมากที่สุด ครอบคลุมการตีพิมพ์เผยแพร่ รวมถึง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางวิชาการ และเป็นการพัฒนาศักยภาพทางด้านการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการ สำหรับเนื้อหาของวารสารฉบับนี้ ถือได้ว่ามีความโดดเด่นที่เน้นกระบวนการวิจัยที่เข้มข้น โดยภาพรวมหลักเป็นการพัฒนาจากงานวิจัยที่ศึกษาเฉพาะกรณีแต่ละบทความได้เน้นกระบวนการวิจัยเชิงลึกในหลายรูปแบบทั้งในรูปแบบของการสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม กอปรกับบทความส่วนใหญ่แสดงถึงการทำงานร่วมกันของผู้มีพหุปัญญาในลักษณะทีมงาน ทำให้บทความมีความละเอียด รอบคอบ ถี่ถ้วน มีการวิเคราะห์ถึงปัญหาและข้อเสนอแนะได้อย่างสมบูรณ์ น่าสนใจ

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปทุกท่านที่ให้ความสนใจร่วมส่งบทความเผยแพร่ ในวารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์ และขอขอบพระคุณกองบรรณาธิการ ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาถ้อยแถลงบทความทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

นางสาวสุธามาศ สุขไมตรี
บรรณาธิการ

สารบัญ (Content)

	หน้า
กองบรรณาธิการ.....	(1)
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ.....	(2-3)
บทบรรณาธิการ.....	(4)
สารบัญ (Content).....	(5)-(7)
การศึกษาองค์ประกอบทักษะการจัดการภาวะวิกฤติของผู้บริหารโรงเรียน อินทอร ประการแก้ว, นวพร วรรณทอง, วาโร เฟิงส์วส์ดี	1-10
ความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจภายหลังวิกฤตการณ์โควิด-19 ของ SMEs ในพื้นที่ ภาคเหนือตอนล่าง..... อติตยา วงศ์ธนาวิวัฒน์, วิจิตรา จำลองราษฎร์, จิระภา งามสุทธิ	11-22
มิติคุณภาพการบริการในมุมมองของผู้บริโภค ผู้ให้บริการและนักวิชาการในประเทศไทย..... ชลลดา สัจจานิตย์	23-38
การศึกษาองค์ประกอบของศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดพัทลุง..... นารีภรณ์ ศรีจรีต, ขวลิย์ ณ ถลาง, เสรี วงษ์มณฑา	39-50
การวิเคราะห์ปัจจัยแรงจูงใจหลักและดิ่งของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริม สุขภาพ กรณีศึกษาจังหวัดภูเก็ต กัญญาพัชร พัฒนาโกคินสกุล, เสรี วงษ์มณฑา, กาญจน์นภา พงศ์พนรัตน์ เขียวชาญ, ณัฐรินทร์ ปรีวงศ์กุลธร	51-64
ความคิดเห็นของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงในสาขาการ จัดการการท่องเที่ยว..... อัศวิน แสงพิกุล	65-80
อิทธิพลของบรรยากาศองค์การ สมรรถนะองค์การ และนวัตกรรมองค์การที่มีต่อประสิทธิผล การบริหารจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์..... เบญญาภา คงมาลัย	81-90
กระบวนการเข้าสู่วัฒนธรรมไทยและการปรับตัวของคนจีนยูนนานที่ทำงานในจังหวัดระยอง Zhang Wen, Li Man, อรทัย ชันโท	91-102
การศึกษาองค์ประกอบความปลอดภัยในโรงเรียน..... ฤทธิไกร คิอินธิ, นวพร วรรณทอง, วลัยกา ฉลากบาง	103-114
ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา จังหวัด ชลบุรี..... พัสสรณ์ อนุเวียง, นิเทศ ดินณะกุล	115-128

	หน้า
การตั้งชื่อภาษาไทยของนักศึกษาชาวจีนในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ปีการศึกษา 2565-2566..... วชิรา เจริญจิตร	129-138
การบริหารจัดการตามเกณฑ์การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามาตรฐานที่ 2 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์..... โยธิน ศรีโสภา, ลือชัย ชูนาคา, สุรเดช บุญรอด	139-146
การจัดการปกครองสมัยรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา พ.ศ. 2557-2562..... บุษยรังสี หาสุทธิใจ, วรงค์สิทธิ์ สิงห์ดำรงค์, สุณิษญานัน ฉัตรบุรานนพชัย, ปรัชญา วงศ์วาริ	147-156
ความต้องการในการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายปฏิบัติการวิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่..... ศิริพัสดร์ ถาอ้าย	157-170
การวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาเยาวชนไทยในภาพยนตร์รางวัลสุพรรณหงส์ พ.ศ. 2534-2563..... Lan XIALING, จันทร์สุตา ไชยประเสริฐ, อีริชิตี เกิดแก้ว	171-186
ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเชียงราย..... จิตาภา มหาวัน, อินทร์ จันทร์เจริญ, วีรพันธุ์ ศิริฤทธิ์	187-200
การเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จังหวัดเชียงใหม่..... เตชิต แผลกสงวนศรี, อนุวัฒน์ จรัสรัตน์ไพบูลย์, กอบลาภ อารีศรีสม, ภาวินี อารีศรีสม	201-214
การพัฒนารูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุสำหรับผู้ดูแลผู้สูงอายุ จังหวัดปทุมธานี..... กฤต เด่นเกรียงไกร, สนิท สิทธิ, กอบลาภ อารีศรีสม, ภาวินี อารีศรีสม	215-226
กลยุทธ์การเพิ่มศักยภาพธุรกิจสปาไทยและนวดเพื่อสุขภาพในจังหวัดเชียงใหม่..... ดำรงศักดิ์ เกี้ยวเพ็ง, ภาวินี อารีศรีสม, วิภา นิลงค์, กอบลาภ อารีศรีสม	227-238
การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นชุมชนแห่ง การเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัด สพป.เชียงราย เขต 2..... ปิยะลักษณ์ ริมทอง, จำนงค์ แจ่มจันทรวงษ์, ฐิตาภา ตั้งคำวานิช	239-250
ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนระดับปฐมวัยในเขตพื้นที่อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย..... สุพรรณ นาวาจะ, เปี่ยมพร สุทินฤกษ์, ฐิตาภา ตั้งคำวานิช	251-260
การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3..... สกวเดือน แสนทิยะ, คชาเทพ จันทร์เจริญ, ฐิตาภา ตั้งคำวานิช	261-270

	หน้า
อิทธิพลของสื่อออนไลน์และพฤติกรรมผู้บริโภคที่มีผลต่อการตัดสินใจในการใช้บริการ คลินิกเวชกรรม The Klinique..... อาภรพรรณ สาริษา, งามอาจ สิงห์ลำพอง	271-280
การบริหารจัดการที่มีผลต่อการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับ อำเภอ สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเชียงราย..... ธีรศักดิ์ ยะกันทะ, ธงชาติ วงษ์สุวรรณ, วีรพันธุ์ ศรีฤทธิ์	281-292
ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของครูและบุคลากร ทางการศึกษาในการปฏิบัติงานโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน..... ณพิชญา ปันทิพย์, อินทร์ จันทร์เจริญ, จิตติอาภา ตั้งคำวานิช	293-302
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนนโยบาย CR2ACTS MODELของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2..... ยุทธพงษ์ รุ่งทวีพิทยากุล, ศุภาเทพ จันทร์เจริญ, จิตติอาภา ตั้งคำวานิช	303-312
ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจในการใช้บริการร้าน Octoguz by บ้านโสด..... ไชยนิทย์ สุขประเสริฐ, ชินโสณ วิสิฐนิจิกิจา	313-320
แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดชลบุรี..... บรรจบ มูลเชื้อ	321-330
อนุภาคที่ปรากฏในตำนานเทพีแม่ลิ้มกับ (ฮวาผอ) ของชนเผ่าจ้วง..... Tang lihua, พชรินทร์ บุรณะกร, ธีรโชติ เกิดแก้ว	331-344
การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะอันตรายในชุมชน..... ภาสกร ใจการ, เทพศักดิ์ บุญยรัตพันธุ์	345-358
ภาคผนวก..... หลักเกณฑ์การเสนอบทความและคำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์	359-364

การศึกษาองค์ประกอบทักษะการจัดการภาวะวิกฤติของผู้บริหารโรงเรียน

A Study of School Administrators' Components of Crisis Management Skill

อินทอร ประการแก้ว¹ นวพร วรรณทอง² วาโร เฟ่งสวัสดิ์³
Intuon Prakankaew, Nawaphorn Wannathong, Waro Phengsawat

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบทักษะการจัดการภาวะวิกฤติของผู้บริหารโรงเรียน โดยมีรูปแบบการวิจัยคือการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัย จำนวน 10 แหล่ง แล้วนำมาสังเคราะห์องค์ประกอบ และประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบทักษะการจัดการภาวะวิกฤติของผู้บริหารโรงเรียน กระบวนการวิจัยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน โดยขั้นตอนที่ 1 สังเคราะห์องค์ประกอบทักษะการจัดการภาวะวิกฤติของผู้บริหารโรงเรียนโดยศึกษาค้นคว้าแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 แหล่ง และขั้นตอนที่ 2 ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบทักษะการจัดการภาวะวิกฤติของผู้บริหารโรงเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเคราะห์เอกสารและแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการจัดการภาวะวิกฤติของผู้บริหารโรงเรียนมี 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ทักษะการสื่อสาร 2) ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ 3) ทักษะการแก้ปัญหา และ 4) ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล โดยองค์ประกอบทั้งหมดมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมากที่สุด

คำสำคัญ (Keywords) : ทักษะการจัดการภาวะวิกฤติ; ทักษะการสื่อสาร; การประเมินความต้องการจำเป็น

Abstract

The objective of this study was to identify the components of crisis management skills of school administrators. The research format is to study 10 sources of documents and research, then synthesize the components, and evaluate the appropriateness of their components. The process of the study was divided into two steps. Step 1 was the identification of crisis management skill competencies: reviewing concepts, theories, and prior studies from 10 sources. Step 2 was the evaluation of the appropriateness of the components by five experts. The tools used included a synthesis form and a 5-level rating scale

Received: 2024-08-25 Revised: 2024-08-30 Accepted: 2024-09-02

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร Student Master of Education Program, Department of Education Administration and Development, Sakon Nakhon Rajabhat University. E-mail: intuon.pr66@snru.ac.th

² อาจารย์ที่ปรึกษาสาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร Advisor Department of Education Administration and Development, Sakon Nakhon Rajabhat University. E-mail: nawaphorn.w@snru.ac.th

³ อาจารย์ที่ปรึกษาสาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร Advisor Department of Education Administration and Development, Sakon Nakhon Rajabhat University. E-mail: waro.p@snru.ac.th

questionnaire. Statistics used in data analysis included frequency, percentage, mean and standard deviation. The findings showed that the crisis management skills of the school administrators consisted of four components, namely 1) communication skills, 2) analytical thinking and creative thinking skills, 3) problem-solving skills and 4) technology and digital skills. All components showed the appropriateness at the highest level.

Keywords: crisis management skills; communication skills; needs assessment

บทนำ (Introduction)

ในโลกยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รอบหลายปีที่ผ่านมาในสถานการณ์วิกฤติ ไม่ว่าจะเป็นวิกฤติการณ์ระดับเล็กหรือระดับใหญ่ การแก้ปัญหาวิกฤติให้ผ่านพ้นไปได้ด้วยดีนั้นเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ภาวะวิกฤติคือการที่องค์กรประสบเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดมาก่อน เป็นปัญหาที่จำเป็นต้องแก้ไขโดยด่วน เพราะเป็นอันตรายต่อองค์กร พนักงาน และผู้มีผลประโยชน์กับองค์กร เช่น เรื่องของการเสียภาพลักษณ์ การดำเนินงานหยุดชะงักเพราะปัจจัยบางอย่าง เช่นปัญหาด้านการเงิน หรือวิกฤติที่กระทบต่อพนักงานและองค์กร (อภิสิทธิ์ ฉัตรทนานนท์, 2552: 8) ภาวะวิกฤติแบ่งย่อยออกได้ 3 แบบตามระดับ ได้แก่ กลุ่มวิกฤติที่ส่งผลกระทบต่อองค์กรค่อนข้างน้อย กลุ่มวิกฤติที่เป็นเหตุบังเอิญ และกลุ่มวิกฤติที่สามารถป้องกันได้ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีทักษะผู้นำในสถานการณ์ไม่ปกติ นั่นคือ ทักษะการบริหารภาวะวิกฤติทักษะเป็นกระบวนการรับมือกับผลกระทบของเหตุการณ์ที่ไม่ได้คาดคิด อันก่อให้เกิดภัยคุกคามต่อองค์กรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในด้านต่าง ๆ ผู้นำต้องมีแนวคิดในการรับมือกับภาวะวิกฤติ มีความสามารถในการประเมินสถานการณ์หลาย ๆ แบบ โดยเฉพาะสถานการณ์ที่เลวร้ายที่สุด ขณะเดียวกัน ก็สามารถหาทางออกได้หลาย ๆ ทาง เพื่อลดความสูญเสียและพลิกวิกฤติเป็นโอกาสให้ได้มากที่สุด ผู้นำจึงเปรียบเสมือนหัวเรือสำคัญในการกำหนดทิศทางการตัดสินใจต่าง ๆ (วิณณิตา บุญกอง, 2563: 7)

จากการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของทักษะการจัดการภาวะวิกฤติของผู้บริหารโรงเรียนพบว่า องค์ประกอบทักษะการจัดการภาวะวิกฤติของผู้บริหารที่สำคัญในงานวิจัยในต่างประเทศ มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ทักษะการสื่อสาร (Driscoll, 2018: 121-128; Adecco, 2020: 2-8; Hazaa, 2020: 152-154) 2) ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ (Adecco, 2020: 2-8) และ 3) ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล (Hazaa, 2020: 152-154) ทั้งนี้ การศึกษางานวิจัยในประเทศ พบว่ามี 4 องค์ประกอบสำคัญ คือ 1) ทักษะการสื่อสาร (ธวัชชัย บัววัฒน์, 2564: 1-3; ยุทธพงษ์ จักรคม และวิยุทธ์ จำรัสพันธุ์, 2565: 1-19; วิทยา ศิริกุลไพศาล และธีรศักดิ์ อุปไมยอริชัย, 2565: 300-310) 2) ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ (พิริยา นิवासานนท์ และจิรศักดิ์ สุรงค์พิพชรณ์, 2563: 141-150; โชษิตา ศิริมัน, 2564: 407-416; ธวัชชัย บัววัฒน์, 2564: 1-3) 3) ทักษะการแก้ปัญหา (บุญเกียรติ วิสุทธิภาส และสุนันทา เสี่ยงไทย, 2562: 1-9; พริยา นิवासานนท์ และจิรศักดิ์ สุรงค์พิพชรณ์, 2563: 141-150; อัญชิษฐา ประสันใจ, 2565: 6-10) 4) ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล (พิริยา นิवासานนท์ และจิรศักดิ์ สุรงค์พิพชรณ์, 2063: 141-150; โชษิตา ศิริมัน, 2564: 407-416; วิทยา ศิริกุลไพศาล และธีรศักดิ์ อุปไมยอริชัย, 2565: 300-310) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบทักษะการจัดการภาวะวิกฤติของผู้บริหารโรงเรียนนั้นมีความหลากหลาย และแตกต่างกันไปตามบริบทของพื้นที่

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาองค์ประกอบของทักษะการจัดการภาวะวิกฤติของผู้บริหารโรงเรียน เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียนสามารถพัฒนาทักษะการจัดการภาวะวิกฤติของผู้บริหารโรงเรียน และใช้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาของตนเองได้ และนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

เพื่อศึกษาองค์ประกอบของทักษะการจัดการภาวะวิกฤติของผู้บริหารโรงเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยในครั้งนี้มีวิธีดำเนินการวิจัยโดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัย เพื่อศึกษาองค์ประกอบทักษะการจัดการภาวะวิกฤติของผู้บริหารโรงเรียน โดยขั้นตอนการวิจัยมี ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาองค์ประกอบทักษะการจัดการภาวะวิกฤติของผู้บริหารโรงเรียน โดยสังเคราะห์องค์ประกอบทักษะการจัดการภาวะวิกฤติของผู้บริหารโรงเรียน โดยศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจำนวน 10 แหล่ง และประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ และประเมินความเหมาะสมองค์ประกอบที่สังเคราะห์ได้ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ทักษะการสื่อสาร 2) ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ 3) ทักษะการแก้ปัญหา และ 4) ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล

1.2 ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ จำนวน 10 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง โดยแบ่งเป็นผู้ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ จำนวน 5 คน และผู้ประเมินความเหมาะสมองค์ประกอบที่สังเคราะห์ได้ จำนวน 5 คน โดยมีคุณสมบัติ ดังนี้

1) อาจารย์ผู้สอนในระดับมหาวิทยาลัย มีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์ วุฒิการศึกษาปริญญาเอกทางด้านบริหารการศึกษา ประสบการณ์ทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน

2) ผู้บริหารโรงเรียน วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ วุฒิการศึกษาปริญญาโท ด้านบริหารการศึกษา ประสบการณ์ทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน

3) ครู วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ วุฒิการศึกษาปริญญาโท ด้านการศึกษาประสบการณ์ทำงานไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 2 คน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการในพื้นที่ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 2

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

มกราคม 2567-มิถุนายน 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นที่ 1 แบบสังเคราะห์องค์ประกอบทักษะการจัดการภาวะวิกฤติของผู้บริหารโรงเรียนตรวจสอบความเหมาะสมโดยคณะกรรมการวิทยานิพนธ์

ขั้นที่ 2 แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบทักษะการจัดการภาวะวิกฤติของผู้บริหารโรงเรียน มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือการวิจัยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน โดยขั้นตอนที่ 1 สังเคราะห์องค์ประกอบทักษะการจัดการภาวะวิกฤติของผู้บริหารโรงเรียนโดยศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 แหล่ง และขั้นตอนที่ 2 ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบทักษะการจัดการภาวะวิกฤติของผู้บริหารโรงเรียนโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเคราะห์เอกสารและแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยของร้อยละ โดยเลือกองค์ประกอบที่มีความถี่ที่ 4 หรือร้อยละ 40 ขึ้นไป (Sholihah et al., 2020: 1267-1279)

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำค่าเฉลี่ยไปแปลความหมายโดยเทียบกับเกณฑ์การประเมิน โดยเลือกองค์ประกอบที่มีความเหมาะสมมาก หรือมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป เพื่อให้ได้องค์ประกอบทักษะการจัดการภาวะวิกฤติของผู้บริหารโรงเรียนดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553: 21)

ผลการวิจัย (Research Results)

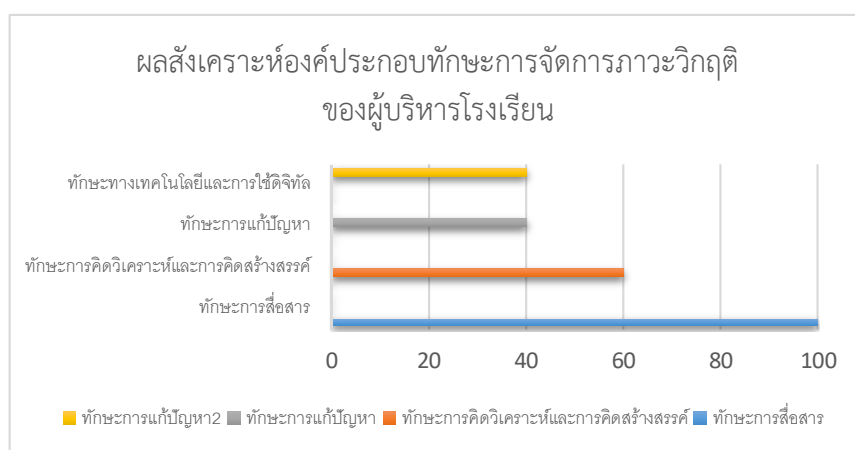
ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบทักษะการจัดการภาวะวิกฤติของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากนักวิชาการและนักวิจัย ได้องค์ประกอบทักษะการจัดการภาวะวิกฤติของผู้บริหารโรงเรียน ทั้งสิ้น 4 องค์ประกอบ มีรายละเอียด ดังนี้

ตาราง 1 แสดงผลการสังเคราะห์องค์ประกอบของทักษะการจัดการภาวะวิกฤติของผู้บริหารโรงเรียน

แหล่งข้อมูล	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10			
แหล่งข้อมูล	บุญเกียรติ วิสิทธิ์ภาค และ สุนันทา เสี่ยงไทย (2562)	พริยา นิวกาสนันท์ และ จิรศักดิ์ สว่างพิพพรรณ (2563)	โชษิตา ศิริมัน (2564)	อวิชัย บัววัฒน์ (2564)	ยุทธพงษ์ จักรคม และ วิญญ์ จารัสพันธุ์ (2565)	วิทยา ศรีกุลไพศาล และ ธิรศักดิ์อุปไมยอริชัย (2565)	อัญชิษฐา ประสันใจ (2565)	Meg Driscoll (2018)	Adecco (2020)	Yahya Mares H. Hazaa (2020)			
ทักษะการจัดการภาวะวิกฤติ ของผู้บริหารโรงเรียน											ความถี่	ร้อยละ	องค์ประกอบที่คัดสรร
1. ทักษะการสื่อสาร	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	10	100	✓
2. ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิด สร้างสรรค์		✓	✓	✓		✓	✓		✓		6	60	✓
3. ทักษะการแก้ปัญหา	✓	✓					✓		✓		4	40	✓

แหล่งข้อมูล	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10			
แหล่งข้อมูล ทักษะการจัดการภาวะวิกฤติ ของผู้บริหารโรงเรียน	บุญเกียรติ วิสิทธิ์ภาค และ สุนันทา เสี่ยงไทย (2562) พริยา นิเวศานนท์ และ จิรศักดิ์ สุรงค์พิพรรณ (2563) โพธิดา ศิริมัน. (2564) ธวัชชัย บัววัฒน์ (2564) ยุทธพงษ์ จักรคม และ วิยุทธ์ จรัสพันธ์ (2565) วิทยา ศรีกุลไพศาล และ ชีรศักดิ์อุปไมยอริชัย (2565) อัญชิษฐา ประสันใจ (2565) Meg Driscoll (2018) Adecco (2020) Yahya Mares H. Hazaa (2020) ความถี่ ร้อยละ องค์ประกอบที่คัดสรร												
4. ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ ดิจิทัล		√	√			√				√	4	40	√
5. ทักษะการสร้างความร่วมมือ							√	√	√		3	30	
6. ทักษะการบริหารจัดการองค์การ			√			√				√	3	30	
7. ความฉลาดทางอารมณ์	√			√	√						3	30	
8. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์		√	√								2	20	
9. ทักษะการตัดสินใจ				√					√		2	20	
10. การจัดกลุ่มในภาวะวิกฤติ							√	√			2	20	
11. ทักษะความเป็นผู้นำ	√									√	2	20	
12. ทักษะการบริหารงานบุคคล				√				√			2	20	
13. กำหนดแนวทาง					√						1	20	
14. ทักษะการวางแผนอย่างครอบคลุม								√			1	10	
15. การเตรียมความพร้อมในภาวะ วิกฤติ	√										1	10	
16. การสร้างระบบการทำงานที่มี ประสิทธิภาพ					√						1	10	
17. การมอบอำนาจ					√						1	10	
18. สร้างเครือข่าย								√			1	10	
19. การประสานงาน								√			1	10	
20. คิดถึงส่วนรวมเป็นหลัก					√						1	10	
21. เรียนรู้สิ่งที่เกิดขึ้น					√						1	10	
22. การตระหนักรู้ในสถานการณ์				√							2	20	
23. การบริหารจัดการความ เปลี่ยนแปลง					√						1	10	
24. การรักษาสมดุลทางธุรกิจ								√			1	10	
25. การให้คำปรึกษา								√			1	10	
26. ชื่นชมผลงานของผู้อื่น								√			1	10	
27. การสร้างแรงบันดาลใจ					√						1	10	
28. การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง								√			1	10	
29. ทักษะการวางแผนเชิงกลยุทธ์										√	1	10	
30. หลักธรรมาภิบาล										√	1	10	
31. บทบาทของหน่วยงานวิชาชีพ										√	1	10	
รวม	5	5	5	6	9	4	5	11	5	7			

จากตารางที่ 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบทักษะการจัดการภาวะวิกฤติของผู้บริหารโรงเรียน ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ความถี่ตั้งแต่ 4 ขึ้นไป หรือร้อยละ 40 เพื่อคัดสรรองค์ประกอบทักษะการจัดการภาวะวิกฤติของผู้บริหารโรงเรียน สรุปได้ว่า องค์ประกอบของทักษะการจัดการภาวะวิกฤติของผู้บริหารโรงเรียนประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ได้แก่ 1) ทักษะการสื่อสาร มีความถี่เท่ากับ 10 คิดเป็นร้อยละ 100 2) ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ มีความถี่เท่ากับ 6 คิดเป็นร้อยละ 60 3) ทักษะการแก้ปัญหา มีความถี่เท่ากับ 4 คิดเป็นร้อยละ 40 และ 4) ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล มีความถี่เท่ากับ 4 คิดเป็นร้อยละ 40 ดังแสดงในแผนภูมิที่ 1

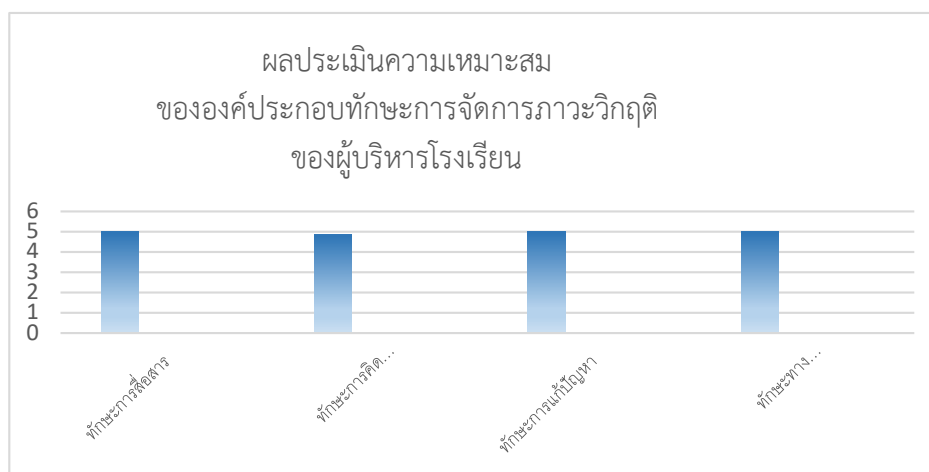
แผนภูมิที่ 1 ผลสังเคราะห์องค์ประกอบทักษะการจัดการภาวะวิกฤติของผู้บริหารโรงเรียน

ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบทักษะการจัดการภาวะวิกฤติของผู้บริหารโรงเรียน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบทักษะการจัดการภาวะวิกฤติของผู้บริหารโรงเรียน เรียงจากลำดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด

องค์ประกอบ	การตรวจสอบวัดระดับความเหมาะสมจากผู้ทรงคุณวุฒิ (N=5)		
	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	แปลผล
ทักษะการสื่อสาร	5.00	0.00	มากที่สุด
ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์	4.80	0.44	มากที่สุด
ทักษะการแก้ปัญหา	5.00	0.00	มากที่สุด
ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล	5.00	0.00	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.95	0.18	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบทักษะการจัดการภาวะวิกฤติของผู้บริหารโรงเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คนพบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบพบว่าทั้ง 4 องค์ประกอบอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.95$, S.D. = 0.18) เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า ทักษะการสื่อสาร มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ มีความเหมาะสมในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.44) ทักษะการแก้ปัญหา มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) แสดงในแผนภูมิที่ 2

แผนภูมิที่ 2 ผลประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบทักษะการจัดการภาวะวิกฤติของผู้บริหารโรงเรียน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาองค์ประกอบทักษะการจัดการภาวะวิกฤติของผู้บริหารโรงเรียนพบว่าประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ทักษะการสื่อสาร 2) ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ 3) ทักษะการแก้ปัญหา และ 4) ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ซึ่งได้จากการสังเคราะห์เอกสารและผู้ทรงคุณวุฒิประเมินองค์ประกอบที่สังเคราะห์ได้มีความเหมาะสม ทั้งนี้ เพราะทักษะการจัดการภาวะวิกฤติของผู้บริหารโรงเรียนมีความสำคัญที่ช่วยแก้ปัญหาในโรงเรียนและทำให้การดำเนินงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนประสบความสำเร็จทั้งทางตรงและทางอ้อม ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารโรงเรียนเป็นอย่างดี ซึ่งแสดงว่าทั้ง 4 องค์ประกอบเป็นองค์ประกอบสำคัญ ในการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้และพัฒนาสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ สอดคล้องกับ วัฒนิตา บุญกอง (2563: 7) กล่าวว่า ทักษะการจัดการภาวะวิกฤติของผู้บริหารโรงเรียนหมายถึง ทักษะการแก้ปัญหา และหาทางออกเพื่อนำพาองค์กรและธุรกิจให้ผ่านวิกฤติไปด้วยดี มีแนวคิดในการรับมือกับภาวะวิกฤติ ทักษะการประเมิน สถานการณ์หลาย ๆ แบบ โดยเฉพาะสถานการณ์ที่เลวร้ายที่สุด ทักษะการหาทางออกได้หลาย ๆ ทาง เพื่อลดความสูญเสีย และพลิกวิกฤติเป็นโอกาส นอกจากนี้ วิทยา ศิริกุลไพศาล และธีรศักดิ์ อุปไมยอริชัย (2565: 300-310) กล่าวว่า การจัดการภาวะวิกฤติของผู้บริหารโรงเรียนหมายถึง ทักษะด้านเทคโนโลยี มีทักษะการสื่อสารชัดเจน คิดวิเคราะห์เพื่อบริหารองค์กร และบริหารงานบุคคลรวมถึงกำหนดทิศทางองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย (Research Knowledge)

1. ทำให้ได้องค์ประกอบทักษะการจัดการภาวะวิกฤติของผู้บริหารโรงเรียน 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ทักษะการสื่อสาร 2) ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ 3) ทักษะการแก้ปัญหา และ 4) ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล
2. ทำให้ทราบถึงความเหมาะสมขององค์ประกอบทักษะการจัดการภาวะวิกฤติของผู้บริหารโรงเรียน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้
จากการศึกษาทักษะการจัดการภาวะวิกฤติของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งเป็นทักษะสำคัญของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ เพื่อจะได้ได้องค์ประกอบทักษะการจัดการภาวะวิกฤติของผู้บริหารโรงเรียนไปใช้ในการพัฒนาทักษะการจัดการภาวะวิกฤติของผู้บริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพต่อไป
2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป
ควรวิจัยเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็นของทักษะการจัดการภาวะวิกฤติของผู้บริหารโรงเรียนต่อไป และศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะการจัดการภาวะวิกฤติของผู้บริหารโรงเรียนต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- โชษิตา ศิริมัน. (2564). ทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในภาวะวิกฤตโควิด-19 ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31. การประชุมวิชาการระดับชาติ วิทยาลัยนครราชสีมา. 27 มีนาคม 2564. 407-416. วิทยาลัยนครราชสีมา: NMCCON.
- ธวัชชัย บัววัฒน์. (2564). 7 ทักษะจำเป็นของผู้นำในยามวิกฤติ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://beginrabbitt.com>. สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2567.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญเกียรติ วิสิทธิ์ากาส และสุนันทา เสี่ยงไทย. (2562). สมรรถนะความเป็นผู้นำในภาวะวิกฤติภาคการจัดการสิ่งแวดล้อมและความสะอาดในประเทศไทย. วารสารภาคการจัดการสิ่งแวดล้อมและความสะอาด. 37(2): 1-9.
- พริยา นิवासานนท์ และจิรศักดิ์ สุรงค์พิพชร. (2563/12/02). ทักษะการบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤติของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอ่างทอง. วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย. 4(2): 141-150.
- ยุทธพงษ์ จักรคม และวิยุทธ์ จำรัสพันธุ์. (2565/08/27). บทบาทภาวะผู้นำในการจัดการภาวะวิกฤติในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในประเทศไทย. วารสารการเมืองและการปกครอง. 13(2): 1-19.
- วิทยา ศิริกุลไพศาล และธีรศักดิ์อุปไมยอิชัย. (2565/11/12). ความต้องการจำเป็นด้านทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์โควิดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2. วารสารวิชาการร้อยแก่นสาร. 7(2): 300-310.
- วันฉนิตา บุญกอง. (2563). ภาวะผู้นำในภาวะวิกฤติ และการจัดการปัญหาในมุมมองของเยาวชนช่วงระยะเวลาเผชิญภัยพิบัติโควิด-19. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- อัญชิษฐา ประสันใจ. (2565). ทักษะการบริหารในภาวะวิกฤติของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- อภิสิทธิ์ ฉัตรทนานนท์. (2552/04/15). กลยุทธ์การบริหารภาวะวิกฤติสำหรับผู้นำองค์กร. **วารสารบริหารธุรกิจ**. 32(122): 8-18.
- Adecco. (2020, March 25). **Leadership**. [ออนไลน์].แหล่งที่มา:<https://adecco.co.th/en/knowledge-center/detail/leadership/5-leadership-skills-in-crisis-management> สืบค้นเมื่อ 11 มีนาคม 2567.
- Driscoll, M. (2018/October/2). Crisis Management on Residence The Ten Elements of Effectiveness. **Journal of the Australian and New Zealand Student Services Association**. 26(2): 121-128.
- Hazaa,H. (2020). Factors Influencing Crisis Management: A systematic review and synthesis for future research. **Journal of Cogent Business & Management**. 8(1): 152-154.
- Sholihah et al., (2020). Development of Interactive Multimedia Learning Courseware to Strengthen Students' Character. **European Journal of Educational Research**. 9(3): 1267-1279.

ความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจภายหลังวิกฤตการณ์โควิด-19
ของ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง
Dynamic Capability of Post-Covid-19 Business Operation of Small and
Medium Enterprises in the Lower Northern Thailand

อติทยา วงศ์ธนาวิวัฒน์¹ วิจิตรา จำลองราษฎร์² จิระภา งามสุทธิ³

Athitaya Wongthanawiwat, Wichitra Chamlongrath, Jirapa Ngamsuthi

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของทรัพยากรขององค์กร และปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจภายหลังวิกฤตการณ์โควิด-19 ของ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ผู้ประกอบการ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 385 ราย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า ทรัพยากรขององค์กร และปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจของ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยสมการพยากรณ์ สามารถพยากรณ์ความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจภายหลังวิกฤตการณ์โควิด-19 ได้ถูกต้องร้อยละ 59.00

คำสำคัญ (Keywords) : ทรัพยากรขององค์กร; ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก; ความสามารถเชิงพลวัต

Abstract

The objectives of this study were to investigate the influence of organizational resources and external environmental factors affecting the dynamic capability of post-covid-19 business operation of small and medium enterprises in the lower northern Thailand. This study was quantitative research. The sample consisted of 385 SMEs business owners in the lower northern Thailand. A questionnaire was used as a tool for data collection. Statistical instruments used in data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation and multiple regression analysis.

Received: 2024-08-19 Revised: 2024-09-04 Accepted: 2024-09-05

¹ นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Master of Business Administration, Faculty of Management Science of Pibulsongkram Rajabhat University. E-mail: Athitaya.wo@psru.ac.th

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Faculty of Management Science of Pibulsongkram Rajabhat University. E-mail: wichitra.j@psru.ac.th

³ อาจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Faculty of Management Science of Pibulsongkram Rajabhat University. E-mail: Jirapa.ju@psru.ac.th

The results showed that the influence of organizational resources and external environmental factors on the dynamic capability of post-covid-19 business operation were at a statistically significant level of 0.01. The forecasting equation was able to predict the dynamic capability of post-covid-19 business operation with an accuracy of 59 %.

Keywords: organizational resources; external environment; dynamic capabilities

บทนำ (Introduction)

จากผลกระทบของสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 ทำให้ผู้ประกอบการและธุรกิจหลายแห่งได้รับผลกระทบอย่างมาก จนถึงกับต้องเลิกกิจการไป โดยในช่วง 11 เดือนแรกของปี พ.ศ. 2566 มีธุรกิจเลิกกิจการไปแล้วจำนวน 17,858 ราย คิดเป็นมูลค่า 107,728.80 ล้านบาท (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2566) โดยธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises: SMEs) ที่ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 พื้นตัวได้ซ้ำแม้ว่าพื้นฐานประเทศไทยจะมีความเข้มแข็งขึ้น โดยคาดว่า SMEs จำนวน 1 ใน 5 หรือร้อยละ 20 อาจไม่สามารถกลับมาดำเนินธุรกิจได้อีกครั้ง (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2563) จากการศึกษาที่ผ่านมา พบว่าทรัพยากรขององค์กร ได้แก่ ทรัพยากรบุคคล เงินทุน เทคโนโลยีขององค์กร และการบริหารจัดการ มีผลต่อความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจ (ภาณุมาศ สุยบางดำ และคณะ, 2565: 48) ขณะที่งานวิจัยของกรธวัฒน์ สกลคฤหเดช และคณะ (2560: 32) พบว่า ทรัพยากรขององค์กร ประกอบด้วย ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับลูกค้า ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคู่แข่ง ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคู่ค้า และด้านทักษะการปฏิบัติงาน มีอิทธิพลต่อความสามารถเชิงพลวัต และจากการศึกษางานวิจัยของ Hernández-Perlines et al. (2017: 1057-1058) พบว่า การจัดการองค์กรที่เน้นการเรียนรู้และนวัตกรรม ส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตแสดงให้เห็นว่าความสามารถในการดูดซับความรู้เป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมความสำเร็จของบริษัท ครอบครัวที่มีทิศทางในการเป็นผู้ประกอบการ องค์กรควรให้ความสำคัญในการพัฒนาความสามารถในการดูดซับความรู้ของพนักงานและองค์กร เพื่อเพิ่มโอกาสในการประสบความสำเร็จทางธุรกิจ นอกจากนี้งานวิจัยที่ผ่านมายังพบว่าปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกของธุรกิจ ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ภาวะการแข่งขัน และอิทธิพลของผู้มีส่วนได้เสีย ยังส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์กร และจากงานวิจัยของ Rebs et al, (2019: 2263) พบว่า อิทธิพลของผู้มีส่วนได้เสียส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์กรเช่นเดียวกัน โดยอิทธิพลของผู้มีส่วนได้เสีย ส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถเชิงพลวัต แรงกดดันจากภายนอกกระตุ้นให้บริษัทลงทุนวิจัยและพัฒนาและมีวิธีการดำเนินงานที่ยั่งยืน ความสามารถเชิงพลวัตส่งผลต่อการตอบสนองต่ออิทธิพลของผู้มีส่วนได้เสีย บริษัทที่มีความสามารถเชิงพลวัตสูงสามารถปรับตัวให้เข้ากับความต้องการด้านความยั่งยืนได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่างซึ่งประกอบด้วย จังหวัดตาก พิจิตร พิษณุโลก เพชรบูรณ์ สุโขทัย อุตรดิตถ์ นครสวรรค์ กำแพงเพชร พิจิตร และอุทัยธานี ถือเป็นภูมิภาคที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจสูง มีประชากรหนาแน่น ส่งผลให้ภาคเหนือตอนล่างมีธุรกิจและผู้ประกอบการเป็นจำนวนมาก ประกอบกับเป็นภูมิภาคที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว (ฝ่ายยุทธศาสตร์ SMEs มหภาค, 2553: 5-6) ซึ่งผู้ประกอบการ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่างได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์โควิด-19 อย่างมาก เช่นเดียวกับกับธุรกิจ SMEs ทั้งประเทศ จากข้อมูลของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า 2566 พบว่าในปี พ.ศ. 2565 ธุรกิจ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่างเลิกกิจการไปเป็นจำนวน 2,513 ราย ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 25.62

ของธุรกิจ SMEs ทั้งหมดในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง จากสถานการณ์ดังกล่าวธุรกิจ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่างจำเป็นต้องปรับตัวให้มีความสามารถเชิงพลวัตสูง เพื่อให้สามารถแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืน จากการศึกษาที่ผ่านมา ส่วนใหญ่ศึกษาในช่วงเวลา ก่อนเกิดวิกฤตการณ์โควิด-19 ซึ่งผลการวิจัยอาจไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ภายหลังวิกฤตการณ์โควิด-19 ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงศึกษาความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจภายหลังวิกฤตการณ์โควิด-19 ของ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาความสามารถเชิงพลวัตของธุรกิจ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง เพื่อให้ธุรกิจสามารถปรับตัวและแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ธุรกิจประสบความสำเร็จ และมีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้นในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

เพื่อศึกษาอิทธิพลของทรัพยากรขององค์กร และปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจภายหลังวิกฤตการณ์โควิด-19 ของ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

1. ทรัพยากรขององค์กร มีผลต่อความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจภายหลังวิกฤตการณ์โควิด-19 ของ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง
2. ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก มีผลต่อความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจภายหลังวิกฤตการณ์โควิด-19 ของ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Literature Review)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทรัพยากรขององค์กร

Drucker (1997: 95-104 อ้างใน ชนัญฐิญา ปงธิยา และคณะ, 2562: 40) กล่าวว่า ทรัพยากรขององค์กร (Organizational Resources) หมายถึง ทรัพยากรด้านบุคคลซึ่งเป็นทรัพยากรหลักขององค์กรที่เข้ามาทำงานร่วมกันในองค์กร โดยคนเหล่านี้จะเป็นผู้ใช้ทรัพยากรด้านวัตถุอื่นๆ เช่น เครื่องจักร อุปกรณ์ เงินทุน รวมถึงข้อมูลสารสนเทศต่างๆ เป็นต้น เพื่อผลิตสินค้าและบริการออกเป็นผลิตภัณฑ์ขององค์กรนั้นๆ และเสนอทฤษฎี 4M ซึ่งเป็นหนึ่งในทฤษฎีการบริหารปัจจัยในกระบวนการผลิตที่จะต้องบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และเป็นตัวช่วยในการเพิ่มผลผลิตให้กับผู้ประกอบการ ประกอบด้วย ทรัพยากรบุคคล เงินทุน วัสดุ หรือ เทคโนโลยีขององค์กร และการบริหารจัดการ (Barney, 1991: 99 อ้างใน กรกฎ ไกรวงษ์, 2564: 12) กล่าวว่า แนวคิดทรัพยากรพื้นฐาน (Resource-based View: RBV) ซึ่งเป็นทฤษฎีฐานทรัพยากรที่อธิบายถึงการบริหารจัดการทรัพยากรภายในองค์กรเพื่อให้องค์กรสามารถบรรลุความได้เปรียบทางการแข่งขัน (Competitive Advantage) อย่างยั่งยืน การใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสมจึงต้องใช้ความสามารถของผู้ประกอบการเป็นอย่างมาก เพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอก จากการทบทวนวรรณกรรม ทรัพยากรขององค์กรประกอบด้วยทรัพยากรบุคคล เงินทุน เทคโนโลยีขององค์กร และการบริหารจัดการ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก

Wheelen et al. (2012: 126-127) กล่าวว่า ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก (External Environment) หมายถึง สิ่งต่างๆ ทั้งหมดที่อยู่ภายนอกองค์กรและส่งผลต่อการดำเนินงานขององค์กร โดยองค์กรไม่สามารถควบคุมหรือจัดการได้ (Aguilar, 1967: 10 อ้างใน ญัฐธนภัสสร ไซรินทร์, 2564: 11) กล่าวว่า ทฤษฎีเกี่ยวกับการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก ซึ่งเป็นปัจจัยที่อยู่เหนือการควบคุม และเป็นปัจจัยที่จะส่งผลต่อการดำเนินงานขององค์กร และได้เสนอทฤษฎีเกี่ยวกับการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก หรือ PESTEL ที่ใช้สำหรับวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกองค์กร โดยปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อธุรกิจ ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม และกฎหมาย ในขณะที่ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก คือ ภาวะการแข่งขัน สามารถวิเคราะห์ด้วย Five Forces Model (Porter, 1980 อ้างใน สุทธิชา จิตตานนท์, 2558) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก ช่วยให้องค์กรเข้าใจโครงสร้างการแข่งขัน พัฒนากลยุทธ์ และตัดสินใจทางธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Post et al., 2002: 22-23 อ้างใน อธิพร ทองชะโชค, 2556: 75-76) กล่าวว่า ผู้มีส่วนได้เสีย คือ บุคคลหรือกลุ่มซึ่งมีผลกระทบหรือได้รับผลกระทบจากการตัดสินใจขององค์กร นโยบาย และการปฏิบัติ ทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสียเป็นการเสนอวิธีการใหม่ในการจัดระเบียบความคิดกับความรับผิดชอบขององค์กรที่มุ่งเน้นการอยู่รอด และการประสบความสำเร็จขององค์กรบนหลักการความสามารถขององค์กรในการสร้างความมั่งคั่งให้คุณค่าหรือสร้างความพึงพอใจแก่ผู้ถือหุ้น จากการทบทวนวรรณกรรม ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกประกอบด้วย สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ภาวะการแข่งขัน และอิทธิพลของผู้มีส่วนได้เสีย

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความสามารถเชิงพลวัต

Teece et al. (1997: 524-525 อ้างใน ศาวิตรี ธนกิจเจริญพัฒน์ และคณะ, 2565: 1396) กล่าวว่า ความสามารถเชิงพลวัต (Dynamic Capabilities) หมายถึง ความสามารถขององค์กรในการรับรู้ ตัดสินใจ ปรับเปลี่ยน และบูรณาการทรัพยากรและความสามารถต่างๆ ที่องค์กรมีอยู่เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ โดยแบ่งความสามารถเชิงพลวัตออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) ความสามารถในการรับรู้โอกาสและภัยคุกคามที่เกิดขึ้นกับองค์กร คือกิจกรรมขององค์กรในการเฝ้าติดตามและตรวจสอบสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงในอุตสาหกรรม 2) ความสามารถในการสร้างประโยชน์จากโอกาสที่เกิดขึ้นใหม่ เมื่อองค์กรสามารถที่จะรับรู้ได้ว่ามีโอกาสนี้ใหม่เกิดขึ้นมา และ 3) ความสามารถสร้างและปรับปรุงทรัพยากร เพื่อให้องค์กรสามารถรักษาผลประโยชน์ที่ได้จากโอกาสนี้ใหม่ที่เกิดขึ้น (Teece, 2016: 203-204 อ้างใน พิมภาญดา จันดาห้วง และคณะ, 2561: 389) ได้เพิ่มเติม ความสามารถขององค์กรจะต้องมีความสามารถเชิงพลวัต เพื่อล่วงรู้ประเมินสภาพแวดล้อมทางธุรกิจโอกาสทางเทคโนโลยี จัดการความซับซ้อนและสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่แข็งแกร่ง จากการทบทวนวรรณกรรม ความสามารถเชิงพลวัตประกอบด้วย ความสามารถด้านการรับรู้ ความสามารถด้านการดูดซับและปรับตัว ความสามารถด้านการยึดจับโอกาส ความสามารถด้านการสร้างนวัตกรรม และความสามารถด้านเทคโนโลยีดิจิทัล

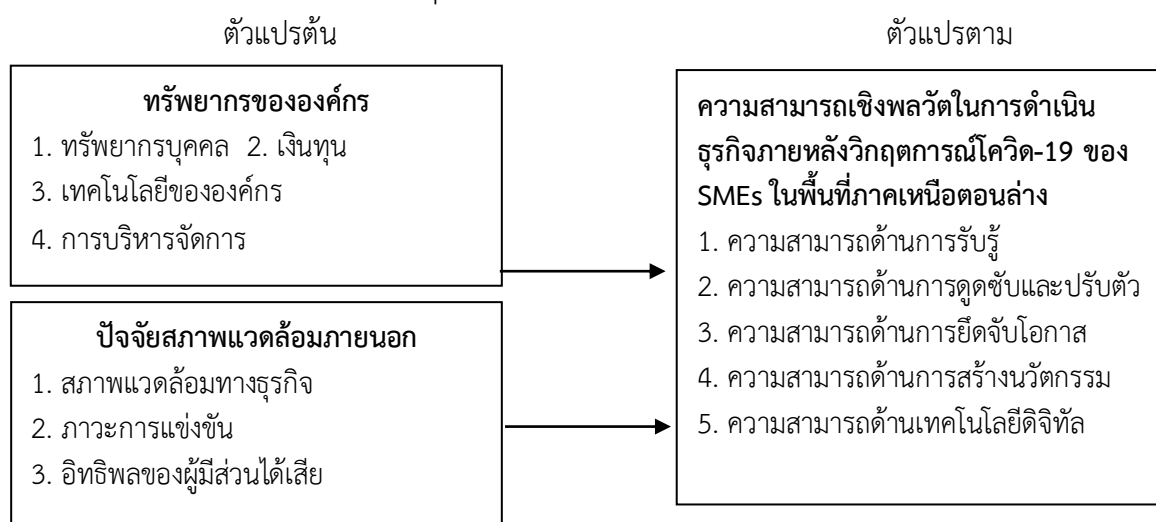
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุเมธ พิมพ์แก้ว (2565: 3) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวเพื่อดำเนินธุรกิจในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ของผู้ประกอบการ SMEs ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการ SMEs ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลมากที่สุด คือ ศักยภาพทางการเงิน

Rebs et al. (2019: 2263) ศึกษาเรื่องผลกระทบของอิทธิพลของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและความสามารถเชิงพลวัตที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพความยั่งยืนของห่วงโซ่อุปทาน: แบบจำลองเชิงพลวัต พบว่าอิทธิพลของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถเชิงพลวัต โดยแรงกดดันจากภายนอกจะกระตุ้นให้บริษัทลงทุนวิจัยและพัฒนาวิธีการดำเนินงานที่ยั่งยืน ทั้งนี้บริษัทที่มีความสามารถเชิงพลวัตสูงจะปรับตัวให้เข้ากับความต้องการด้านความยั่งยืนได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

Arifin (2015: 786) ศึกษาเรื่องผลกระทบของความสามารถเชิงพลวัตต่อการนำเทคโนโลยีมาใช้และปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัต เพื่อยกระดับประสิทธิภาพขององค์กร พบว่า ความสามารถเชิงพลวัตมีผลทางอ้อมต่อประสิทธิภาพขององค์กร ผ่านการนำเทคโนโลยีมาใช้ภายในองค์กร ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัต ประกอบด้วย ความเป็นผู้นำเชิงนวัตกรรม ความพร้อมด้านทรัพยากร และความสามารถในการปรับตัว ส่วนปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกส่งผลทางอ้อมต่อประสิทธิภาพขององค์กรผ่านความสามารถเชิงพลวัตและการนำเทคโนโลยีมาใช้

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ตัวแปรต้น (Independent Variables) ประกอบด้วย ทรัพยากรขององค์กร ประกอบด้วย ทรัพยากรบุคคล เงินทุน เทคโนโลยีขององค์กร และการบริหารจัดการ และปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ภาวะการแข่งขัน และอิทธิพลของผู้มีส่วนได้เสีย และตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ ความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจภายหลังวิกฤตการณ์โควิด-19 ของ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง ประกอบด้วย ความสามารถด้านการรับรู้ ความสามารถด้านการดูดซับและปรับตัว ความสามารถด้านการยึดจับโอกาส ความสามารถด้านการสร้างนวัตกรรม และความสามารถด้านเทคโนโลยีดิจิทัล

1.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง ประกอบด้วย จังหวัดตาก พิจิตร พิษณุโลก เพชรบูรณ์ สุโขทัย อุตรดิตถ์ กำแพงเพชร นครสวรรค์ พิจิตร และอุทัยธานี จำนวนทั้งหมด 9,810

ราย (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2566) ผู้วิจัยคำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) และกำหนดระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ร้อยละ 0.05 และระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ทำให้ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 385 ราย

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาครั้งนี้ใช้พื้นที่ในการศึกษาเป็นพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง ประกอบด้วย จังหวัดตาก พิชณุโลก เพชรบูรณ์ สุโขทัย อุตรดิตถ์ กำแพงเพชร นครสวรรค์ พิจิตร และอุทัยธานี

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2566 ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2567 โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนเมษายน ถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามแบบปลายปิด (Close-ended Response Question) แบ่งเป็น 4 ส่วน ได้แก่ (1) แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะของกิจการ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย ระยะเวลาดำเนินกิจการ ประเภทกิจการ จำนวนพนักงาน และทุนจดทะเบียน (2) แบบสอบถามเกี่ยวกับทรัพยากรขององค์กร (3) แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก และ (4) แบบสอบถามเกี่ยวกับความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจภายหลังวิกฤตการณ์โควิด-19 ของ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง โดยส่วนที่ 2-4 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของ Likert et al. (1957)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) และนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแล้วไปทดลองเก็บข้อมูลกับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha Coefficient) พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามอยู่ระหว่าง 0.965 - 0.966 โดยมีค่าความเชื่อมั่นในภาพรวมเท่ากับ 0.966 แสดงว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปใช้ได้ (Hair et al., 2006: 139; บุญชม ศรีสะอาด, 2556: 71)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลไปยังสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ศูนย์จังหวัดพิษณุโลกซึ่งควบคุมดูแลสำนักงานจังหวัดพิษณุโลก ตาก สุโขทัย อุตรดิตถ์ และเพชรบูรณ์ และศูนย์จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งควบคุมดูแลสำนักงานจังหวัดนครสวรรค์ กำแพงเพชร พิจิตร และอุทัยธานี โดยศูนย์จังหวัดพิษณุโลกและนครสวรรค์จะส่งแบบสอบถามไปยัง SMEs แต่ละจังหวัดที่รับผิดชอบ และทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายจากฐานข้อมูลรายชื่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่างที่ศูนย์จังหวัดนั้นควบคุมดูแล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อศึกษาอิทธิพลของทรัพยากรขององค์กร และปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีผลต่อความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจภายหลังวิกฤตการณ์โควิด-19 ของ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง และทดสอบความสัมพันธ์กันเองของตัวแปรต้น เพื่อไม่ให้เกิดปัญหา Multicollinearity ด้วยการตรวจสอบเงื่อนไขด้วยค่า Variance Inflation (VIF) ถ้า VIF มีค่าน้อย เข้าใกล้ 1 แสดงว่าตัวแปรเป็นอิสระจากกัน แต่ถ้าค่า VIF มีค่าใกล้ 10 มาก แสดงว่า

ระดับความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระในสมการการวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณมีมาก นั่นคือ เกิดปัญหา Multicollinearity

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับทรัพยากรขององค์กร ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก และความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจภายหลังวิกฤตการณ์โควิด-19 ของ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับทรัพยากรขององค์กร

ทรัพยากรขององค์กร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ทรัพยากรบุคคล	4.19	0.44	มาก
เงินทุน	4.04	0.68	มาก
เทคโนโลยีขององค์กร	4.14	0.52	มาก
การบริหารจัดการ	4.11	0.64	มาก
รวม	4.12	0.47	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับทรัพยากรขององค์กร พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.47) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทรัพยากรขององค์กรที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ทรัพยากรบุคคล ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.44) รองลงมา ได้แก่ เทคโนโลยีขององค์กร ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.52) การบริหารจัดการ ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.64) และเงินทุน ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.68) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก

ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ	4.21	0.45	มากที่สุด
ภาวะการแข่งขัน	4.09	0.56	มาก
อิทธิพลของผู้มีส่วนได้เสีย	4.08	0.57	มาก
รวม	4.13	0.45	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.45) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.45) รองลงมา ได้แก่ ภาวะการแข่งขัน ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.56) และอิทธิพลของผู้มีส่วนได้เสีย ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.57) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจภายหลังวิกฤตการณ์โควิด-19 ของ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง

ความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจภายหลังวิกฤตการณ์โควิด-19	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ความสามารถด้านการรับรู้	4.13	0.60	มาก
ความสามารถด้านการดูดซับและปรับตัว	4.12	0.60	มาก
ความสามารถด้านการยืดหยุ่นโอกาส	4.14	0.63	มาก
ความสามารถด้านการสร้างนวัตกรรม	4.17	0.52	มาก
ความสามารถด้านเทคโนโลยีดิจิทัล	4.24	0.54	มากที่สุด
รวม	4.17	0.46	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจภายหลังวิกฤตการณ์โควิด-19 ของ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.46) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ความสามารถด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.54) รองลงมา ได้แก่ ความสามารถด้านการสร้างนวัตกรรม ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.52) ความสามารถด้านการยืดหยุ่นโอกาส ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.63) ความสามารถด้านการรับรู้ ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.60) และความสามารถด้านการดูดซับและปรับตัว ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.60) ตามลำดับ

ส่วนผลการวิเคราะห์อิทธิพลของทรัพยากรขององค์กร และปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจภายหลังวิกฤตการณ์โควิด-19 ของ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง ผู้วิจัยได้วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Pearson correlation และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ สามารถสรุปผลได้ดังนี้

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรขององค์กร และปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจภายหลังวิกฤตการณ์โควิด-19 ของ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง

	Re	Ex	Dy	VIF
Re	1	0.715***	0.698***	2.044
Ex		1	0.723***	2.044

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยที่ Re คือ ทรัพยากรขององค์กร Ex คือ ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก และ Dy คือ ความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจของ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรขององค์กร และปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจภายหลังวิกฤตการณ์โควิด-19 ของ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง โดยรวมพบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.698 ถึง 0.723 แสดงว่าตัวแปรแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และค่า VIF ของตัวแปรมีค่า

เท่ากับ 2.044 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กันไม่มากจนทำให้เกิดปัญหา Multicollinearity ระหว่างความสัมพันธ์ภายในของตัวแปรอิสระ

ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณของทรัพยากรขององค์กร และปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจภายหลังวิกฤตการณ์โควิด-19 ของ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 5 ดังนี้

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณของทรัพยากรขององค์กร และปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจภายหลังวิกฤตการณ์โควิด-19 ของ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง

ตัวแปร	b	Std.Error	β	t	p-value
ค่าคงที่ (Constant)	0.720	0.148		4.866	0.000***
ทรัพยากรขององค์กร (Re)	0.366	0.046	0.370	7.894	0.000***
ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก (Ex)	0.470	0.048	0.459	9.795	0.000***
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R)					0.768
ประสิทธิภาพในการทำนาย (R^2)					0.590
ประสิทธิภาพในการทำนายที่ปรับแล้ว (Adjusted R^2)					0.588
ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย					0.296

***มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 5 พบว่า ทรัพยากรขององค์กร และปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจของ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ซึ่งตัวแปรอิสระทั้งสองตัวสามารถพยากรณ์ความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจภายหลังวิกฤตการณ์โควิด-19 ของ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่างได้ถูกต้องร้อยละ 59.00 ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ว่าทรัพยากรขององค์กร และปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจภายหลังวิกฤตการณ์โควิด-19 ของ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง

ผู้วิจัยศึกษาเพิ่มเติมโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณศึกษาองค์ประกอบของตัวแปรอิสระแต่ละตัว เพื่อค้นหาอิทธิพลขององค์ประกอบภายในตัวแปรอิสระแต่ละตัวที่ส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจ พบว่า องค์ประกอบของปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก คือ อิทธิพลของผู้มีส่วนได้เสีย มีอิทธิพลต่อความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ และภาวะการแข่งขัน ตามลำดับ ส่วนองค์ประกอบของทรัพยากรขององค์กร คือ เงินทุน มีอิทธิพลต่อความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การบริหารจัดการ ทรัพยากรบุคคล และเทคโนโลยีขององค์กร ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

เมื่อวิเคราะห์อิทธิพลของทรัพยากรขององค์กร และปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจภายหลังวิกฤตการณ์โควิด-19 ของ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง พบว่า ทรัพยากรขององค์กร และปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก มีผลต่อความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจภายหลังวิกฤตการณ์โควิด-19 ของ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง ทั้งนี้ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก ได้แก่ อิทธิพลของผู้มีส่วนได้เสีย มีอิทธิพลต่อความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจมากที่สุด รองลงมาคือ ทรัพยากรขององค์กร ได้แก่ เงินทุน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Rebs et al. (2019: 2263) พบว่า อิทธิพลของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถเชิงพลวัต โดยแรงกดดันจากภายนอกจะกระตุ้นให้บริษัทลงทุนวิจัยและพัฒนาวิธีการดำเนินงานที่ยั่งยืน ทั้งนี้บริษัทที่มีความสามารถเชิงพลวัตสูงจะปรับตัวให้เข้ากับความต้องการด้านความยั่งยืนได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับงาน Arifin (2015: 786) พบว่า ความสามารถเชิงพลวัตมีผลทางอ้อมต่อประสิทธิภาพขององค์กรผ่านการนำเทคโนโลยีมาใช้ภายในองค์กร ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัต ประกอบด้วย ความเป็นผู้นำเชิงนวัตกรรม ความพร้อมด้านทรัพยากร และความสามารถในการปรับตัว ส่วนปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกส่งผลทางอ้อมต่อประสิทธิภาพขององค์กรผ่านความสามารถเชิงพลวัตและการนำเทคโนโลยีมาใช้นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุเมธ พิมพ์แก้ว (2565: 3) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการ SMEs ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมากที่สุด คือ ศักยภาพทางการเงิน

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

จากผลการวิจัยค้นพบว่าอิทธิพลของผู้มีส่วนได้เสียที่เป็นองค์ประกอบของปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกมีอิทธิพลต่อความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจของ SMEs มากที่สุด ดังนั้นภายหลังจากวิกฤตการณ์โควิด-19 SMEs ต้องตระหนักถึงอิทธิพลของผู้มีส่วนได้เสียมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับกระแสการดำเนินธุรกิจสมัยใหม่ที่สำคัญกับ Stakeholder เพื่อส่งเสริมให้เกิดความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

ภายหลังจากวิกฤตการณ์โควิด-19 SMEs ควรตระหนักถึงอิทธิพลของผู้มีส่วนได้เสีย โดยมีการสื่อสารเป้าหมายการดำเนินงานและกิจกรรมต่างๆ ให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียทุกกลุ่มได้ทราบ รับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้เสียอย่างสม่ำเสมอ และนำข้อเสนอแนะของผู้มีส่วนได้เสียมาใช้ในการดำเนินงานของกิจการ พร้อมทั้งนำเทคโนโลยีมาช่วยลดต้นทุนในการผลิตสินค้าและบริการ สร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจ เพื่อเพิ่มความสามารถเชิงพลวัตของธุรกิจ โดยหลังจากวิกฤตการณ์โควิด-19 ทรัพยากรของ SMEs ด้านเงินทุน มีผลต่อความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจ ดังนั้นภาครัฐควรส่งเสริมด้านเงินทุนให้ SMEs โดยการจัดหาแหล่งเงินกู้จากสถาบันการเงินมาใช้ในการดำเนินธุรกิจเพื่อให้เกิดสภาพคล่อง เพื่อให้ SMEs มีความสามารถเชิงพลวัต อันจะนำไปสู่ผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของธุรกิจในอนาคต ซึ่งจะทำให้มูลค่าเศรษฐกิจของประเทศเติบโตขึ้น

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

ควรใช้โมเดลสมการโครงสร้างที่สามารถบูรณาการทั้งการวิเคราะห์ปัจจัย และเส้นทางความสัมพันธ์ไปพร้อม ๆ กัน โดยศึกษาตัวแปรอิสระเพิ่มเติมที่อาจเป็นตัวแปรส่งผ่านไปยังความสามารถเชิงพลวัตได้ ซึ่งจะทำงานวิจัยยกระดับเป็นสากลมากขึ้น และควรศึกษาในรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกในช่วงวิกฤตการณ์โควิด-19

เอกสารอ้างอิง (Research)

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2566). สถิติธุรกิจเล็กกิจการ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.dbd.go.th/news/184261266>. สืบค้นเมื่อ 23 มกราคม 2567
- กรรณิธร สกลคุณเดช สุกิจ ขอเชื้อกลาง และ ลภัสรา จำแก้ว. (2560). โมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของความสามารถเชิงพลวัต ความได้เปรียบทางการแข่งขันและความสำเร็จ ของธุรกิจนออุตสาหกรรมอาหารแปรรูปของประเทศไทย. วารสารบริหารธุรกิจเศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร. 12(1): 32-44.
- กรกฎ ไกรวงษ์. (2564). การศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยฐานทรัพยากรสภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีอิทธิพลต่อคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมความเป็นผู้ประกอบการภายในองค์กรของผู้แทนและเวชภัณฑ์ของบริษัทยาข้ามชาติในประเทศไทย. สารนิพนธ์ปริญญาโท หลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ. วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชนัญธิญา ปงธิยา และคณะ. (2562). การบริหารจัดการสหกรณ์การเกษตรปฏูปที่ดินบ้านดอกบัว จำกัด ตำบลบ้านตู่ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา. วารสารสิรินธรปริทรรศน์. 20(1): 37-47.
- ณัฐธณัฏสร ไชยรินทร์. (2564). การพัฒนากลยุทธ์เพื่อเข้าสู่ตลาดประเทศจีนของน้ำมันมะพร้าวสกัดเย็นกรณีศึกษาของ บริษัท ทropicana ออยล์ จำกัด. สารนิพนธ์ ปริญญาโท หลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ. วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธีรพร ทองชะโชค. (2556). การใช้แบบจำลองสมการโครงสร้างในการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วารสารบริหารธุรกิจ. 36(140): 71-97.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พิมภาณดา จันดาหัวดง และพลอยพรรณ สอนสุวิทย์. (2561). ความสามารถเชิงพลวัต การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการและความสามารถทางการแข่งขัน. การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติเครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ครั้งที่ 18 และลำปางวิจัย ครั้งที่ 4. 386-406. ลำปาง: มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- ภาณุมาศ สุยบางคำ พชรินทร์ บุญนุ่น ศุภสุตา ต้นชะโร. (2565). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจของปัจจัยการปรับตัวของผู้ประกอบการต่อการอยู่รอดของธุรกิจในช่วงวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธนบุรี. 16(3): 48-57.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2563). บทวิเคราะห์เศรษฐกิจ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.kasikornresearch.com/th/analysis/k-social-media/Pages/Challenges-SME-Businesses.aspx>. สืบค้นเมื่อ 23 มกราคม 2567.

- ศาวิตรี ธนกิจเจริญวัฒน์ และคณะ. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถเชิงพลวัตและองค์ประกอบ การเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลด้านการจัดการการดำเนินงานในกลุ่มอุตสาหกรรมผู้ผลิตรถยนต์ใน ประเทศไทย. *วารสารศิลปการจัดการ*. 6(3): 1392-1405.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2566). **จำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมปี 2555-2565**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://data.go.th/dataset/https-sme-go-th-th-page-php-modulekey-348>. สืบค้นเมื่อ 23 มกราคม 2567.
- สุเมธ พิมพ์แก้ว. (2565). ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวเพื่อดำเนินธุรกิจในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ของผู้ประกอบการ SMEs ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท หลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต สาขาการจัดการธุรกิจ. วิทยาลัยการจัดการ . มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุทธิชา จิตตานนท์. (2558). **แนวทางในการรักษาสัดส่วนของภาวะผู้นำตลาดของ บริษัท โตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย จำกัด**. สารนิพนธ์ ปริญญาโท หลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ. วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ฝ่ายยุทธศาสตร์ SMEs มหภาค. (2553). **รายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ปี 2552 และแนวโน้ม ปี 2553**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://en.sme.go.th/th/download.php?modulekey=215&cid=0>. สืบค้นเมื่อ 23 มกราคม 2567.
- Arifin, Z. (2015). The effect of dynamic capability to technology adoption and its determinant factors for improving firm's performance; toward a conceptual model. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 207: 786-796.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E. & Tatham, R. L. (2006). **Multivariate data analysis**. Upper Saddle River. New Jersey: Pearson Education.
- Hernández-Perlines, F., & Rung-Hoch, N. (2017). **Sustainable Entrepreneurial Orientation in Family Firms Sustainability**. 34: 1057-1068.
- Likert, R., Seashore, S. E., Peter, H. W., Lesser, S. O., Bourne, F. S., Morrisett, I. & Hayes, S. P. (1957). **Some Applications of Behavioral Research**. Paris: UNESCO.
- Rebs, T., Agyapong, K., & Keding, H. (2019). Impacts of stakeholder influences and dynamic capabilities on the sustainability performance of supply chains: a system dynamics model. *Journal of Business Economics*. 89(8): 2263-2292.
- Wheelen, T. L., and Hunger, J. D. (2012). **Strategic management and business policy: toward global sustainability**. (3thed.). New Jersey: Pearson.
- Yamane, T. (1973). **Statistics: An introductory analysis** (3rd ed.). New York: Harper & Row.

มิติคุณภาพการบริการในมุมมองของผู้บริโภค ผู้ให้บริการและนักวิชาการในประเทศไทย Service Quality Dimensions from the Perspectives of Consumers, Service Providers, and Scholars in Thailand

ชลลดา สัจจานิตย์¹
Chonlada Sajjanit

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อมิติคุณภาพการบริการสำหรับการบริการที่มีการติดต่อกันสูงในมุมมองของผู้บริโภค ผู้ให้บริการและนักวิชาการในประเทศไทย 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อมิติคุณภาพการบริการสำหรับการบริการที่มีการติดต่อกันต่ำในมุมมองของผู้บริโภค ผู้ให้บริการและนักวิชาการในประเทศไทย โดยเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นรายบุคคล ผู้ให้การสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 1) ผู้รับบริการจำนวน 12 คน 2) ผู้ให้บริการ จำนวน 12 คน 3) นักวิชาการด้านบริหารธุรกิจและการตลาด จำนวน 12 คน วิธีการสุ่มตัวอย่างจึงเป็นการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง สำหรับวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า

1. สำหรับมิติคุณภาพการบริการสำหรับการบริการที่มีการติดต่อกันสูง ผู้บริโภค ผู้ให้บริการและนักวิชาการในประเทศไทยมีความคิดเห็นว่ามีมิติคุณภาพการบริการสอดคล้องกับมาตรวัดคุณภาพการบริการ SERVQUAL ทั้ง 5 มิติได้แก่ความน่าเชื่อถือ การสร้างความมั่นใจ ความเข้าใจเห็นอกเห็นใจ การตอบสนอง ผู้รับบริการ และองค์ประกอบทางกายภาพ นอกจากนี้จากผลการสัมภาษณ์ ได้พบมิติเพิ่มเติมอีกจำนวน 2 มิติได้แก่ มิติด้านความซื่อสัตย์สุจริต และมิติการให้บริการเชิงรุก

2. สำหรับมิติคุณภาพการบริการสำหรับการบริการที่มีการติดต่อกันต่ำและการบริการผ่านช่องทางออนไลน์ ผู้บริโภค ผู้ให้บริการและนักวิชาการในประเทศไทยมีความคิดเห็นว่ามีมิติคุณภาพการบริการสอดคล้องกับมาตรวัดคุณภาพการบริการ E-S-QUAL ทั้ง 4 มิติได้แก่ ประสิทธิภาพ ความพร้อมของระบบ การตอบสนอง และความเป็นส่วนตัว นอกจากนี้จากผลการสัมภาษณ์ ได้พบมิติเพิ่มเติมอีกจำนวน 2 มิติได้แก่ มิติการสร้าง ความมั่นใจก่อนการใช้บริการ และมิติบริการสนับสนุนหลังการขาย

คำสำคัญ (Keywords) : คุณภาพการบริการ; ผู้บริโภค; ผู้ให้บริการและนักวิชาการ

Abstract

This study had objectives: 1) to study the service quality dimensions for high-contact services from the perspectives of consumers, service providers, and scholars in Thailand, and 2) to study the service quality dimensions for low-contact services from them. As a qualitative study, the individual in-depth interviews were utilized. Interviewees included: 1) 12 service consumers, 2) 12 service providers, and 3) 12 business and marketing scholars. The sampling

Received: 2024-08-25 Revised: 2024-09-04 Accepted: 2024-09-06

¹ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ Faculty of Business Administration, Kasetsart University.
E-mail: chonlada.saj@ku.th

method was purposive sampling. Qualitative content analysis was used for data analysis. Based on the data analysis, the qualitative results showed that

1. For high-contact services, consumers, service providers, and scholars agreed that the service quality dimensions included five dimensions of SERVQUAL measure comprising reliability, assurance, empathy, responsiveness, and tangibles. In addition, based on the qualitative interviews, two more dimensions were added– the integrity dimension and the proactivity dimension.

2. For low-contact services and online services, they agreed that the service quality dimensions included four dimensions of E-S-QUAL measure: efficiency, system availability, fulfillment, and privacy. Additionally, according to the qualitative interviews, two more dimensions were added– the assurance dimension and the after-sales support dimension.

Keywords: service quality; consumers; service providers and scholars

บทนำ (Introduction)

ในปัจจุบันภาคบริการมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเศรษฐกิจโลก โดยในปี 2564 มีสัดส่วนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของโลก (Global GDP) อยู่ที่ร้อยละ 63.97 ตามด้วยภาคอุตสาหกรรมร้อยละ 27.22 และภาคการเกษตรร้อยละ 4.28 ตามลำดับ (Statista, 2024) และก่อให้เกิดการจ้างงานร้อยละ 50 ของการจ้างงานทั่วโลก (สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า, 2567) สำหรับในประเทศไทย สัดส่วนของภาคบริการต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในปี 2565 อยู่ที่ร้อยละ 56.19 สูงกว่าภาคอุตสาหกรรม (ร้อยละ 35.00) และภาคการเกษตร (ร้อยละ 8.81) เช่นเดียวกัน (Statista, 2024) ภาคบริการช่วยอำนวยความสะดวกทางการค้าในห่วงโซ่อุปทานของโลก และสร้างมูลค่าให้ภาคเศรษฐกิจอื่นทั้งภาคการผลิตและภาคการเกษตร อาทิ การอำนวยความสะดวกในการบริการด้านการค้า การขนส่งและการสื่อสาร (สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า, 2567) นอกจากนี้หลังจากการแพร่ระบาดของสถานการณ์โควิดอุตสาหกรรมบริการทั่วโลกก็ได้ฟื้นตัวขึ้นอย่างต่อเนื่องประกอบกับการพัฒนาเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการบริการทำให้ภาคบริการมีการเติบโตเพิ่มขึ้น ภาคบริการจึงมีความสำคัญต่อผู้ประกอบการที่เป็นผู้ให้บริการ และผู้รับบริการ

ทั้งนี้การบริการ (Services) จัดว่าเป็นกิจกรรม หรือประโยชน์ หรือความพึงพอใจที่นำเสนอในลักษณะที่ไม่มีตัวตน (Kotler & Armstrong, 2018: 244) โดยเป็นการนำเสนอจากผู้ให้บริการในที่นี้คือองค์กรบริการไปยังผู้รับบริการหรือลูกค้า และการบริการมักอาศัยระยะเวลาในการใช้บริการ (Wirtz & Lovelock, 2022: 18) โดยที่เมื่อพิจารณาประเภทของการบริการจากเกณฑ์การติดต่อกับลูกค้าเมื่อให้บริการ (Customer contact in the creation of service) หรือสัดส่วนของเวลาที่ลูกค้าได้ติดต่อกับผู้ให้บริการในระบบการบริการเทียบกับเวลาทั้งหมดของการใช้บริการนั้นๆ การบริการสามารถแบ่งได้เป็น การบริการที่มีการติดต่อกันสูง (High-contact services) และ การบริการที่มีการติดต่อกันต่ำ (Low-contact services) (Chase, 1978) กล่าวคือ การบริการที่มีการติดต่อกันสูงระหว่างผู้ให้บริการกับผู้รับบริการ ทั้งสองฝ่ายจะมีปฏิสัมพันธ์กันสูงในช่วงเวลาของการผลิตหรือให้บริการ จึงส่งผลให้การควบคุมคุณภาพการบริการและการจัดการอุปสงค์ในการใช้บริการในช่วงเวลาดังกล่าวทำได้ยาก ตัวอย่างเช่น การบริการทางการแพทย์ การบริการของร้านอาหาร การบริการนวดสปา เป็นต้น ส่วนการบริการที่มีการติดต่อกันต่ำ ผู้รับบริการมีบทบาท

หรือใช้เวลาน้อยในระบบการบริการจึงมีปฏิสัมพันธ์กันน้อยระหว่างผู้ให้บริการกับผู้รับบริการ (Chase, 1978) ทั้งนี้การบริการที่มีการติดต่อกันต่ำที่อาศัยเทคโนโลยีในการให้บริการเรียกว่า การให้บริการตนเองด้วยเทคโนโลยี (Self-service technology: SST) ซึ่งผู้ให้บริการและผู้รับบริการไม่มีปฏิสัมพันธ์กันโดยตรง (Meuter et al., 2000: 50) ตัวอย่างเช่น การบริการขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ การบริการความบันเทิงผ่านช่องทางสตรีมมิ่ง เป็นต้น ทั้งนี้ ธุรกิจบริการบางประเภทเช่น ธนาคาร สามารถให้บริการทั้งสองรูปแบบทั้งแบบที่มีการติดต่อกันสูง ได้แก่ การให้บริการการเงินของธนาคารที่สาขา และการบริการที่มีการติดต่อกันต่ำในรูปแบบ SST ได้แก่ การบริการการเงินผ่านแอปพลิเคชันทางโทรศัพท์มือถือ

ในการบริการทั้งสองประเภท สิ่งสำคัญที่เป็นประเด็นพิจารณาในการประเมินการให้บริการในธุรกิจบริการคือ คุณภาพการบริการ (Service quality) ซึ่งคุณภาพการบริการนั้นเกิดจากการที่ผู้รับบริการเปรียบเทียบผลการใช้บริการจริงกับความคาดหวังก่อนเข้ารับบริการ (Parasuramann et al., 1988: 15) โดยที่คุณภาพการบริการที่ดีส่งผลเชิงบวกโดยตรงต่อความพึงพอใจของลูกค้า นำไปสู่ความจงรักภักดีของลูกค้าและส่งผลทางบวกทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความตั้งใจซื้อ (Arora & Narula, 2018: 44 และ Carrillat et al., 2009: 107) ตลอดจน นำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ในระยะยาวกับลูกค้า (Carrillat et al., 2009: 95) ดังนั้นคุณภาพการบริการจึงมีความสำคัญต่อทั้งผู้ให้บริการและผู้รับบริการ โดยมาตรวัดคุณภาพการบริการที่เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายได้แก่ มาตรวัด SERVQUAL ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ หรือ 5 มิติ ดังนี้ 1) ความน่าเชื่อถือ (Reliability) ได้แก่ ความสามารถในการบริการถูกต้องตามที่กำหนดไว้ พนักงานสามารถพึ่งพาได้ 2) การสร้างความมั่นใจ (Assurance) ได้แก่ ความรู้และความสุภาพอัธยาศัยของพนักงาน ตลอดจนความสามารถในการสร้างความไว้วางใจ 3) ความเข้าใจเห็นอกเห็นใจ (Empathy) เป็นการแสดงถึงความดูแลเอาใจใส่ของพนักงาน ให้ความสำคัญดูแลลูกค้าเป็นรายบุคคล 4) การตอบสนองผู้รับบริการ (Responsiveness) ได้แก่ ความเต็มใจของพนักงานที่ให้การช่วยเหลือลูกค้าและให้บริการตอบสนองทันทีทันใด และ 5) องค์ประกอบทางกายภาพ (Tangibles) เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เครื่องมืออุปกรณ์ให้บริการ ตลอดจนลักษณะท่าทางภายนอกของพนักงานผู้ให้บริการ (Parasuramann et al., 1988: 23) เนื่องจากมาตรวัดใน 5 มิติดังกล่าวโดยเฉพาะมิติความน่าเชื่อถือ การสร้างความมั่นใจ ความเข้าใจเห็นอกเห็นใจ และการตอบสนองผู้รับบริการ เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพของพนักงานที่ให้บริการหรือมีปฏิสัมพันธ์กับผู้รับบริการโดยตรง ผู้วิจัยจึงอ้างอิงมาตรวัดคุณภาพการบริการ SERVQUAL สำหรับการบริการที่มีการติดต่อกันสูงหรือมีปฏิสัมพันธ์กันสูง และนำมาตรวัดดังกล่าวใช้เป็นโครงสร้างคำถามในการศึกษาเชิงคุณภาพในการวิจัยครั้งนี้

สำหรับการบริการที่ติดต่อกันต่ำ (Low-contact services) ที่ผู้ให้บริการและผู้รับบริการมีปฏิสัมพันธ์กันน้อย หรือไม่มีปฏิสัมพันธ์กันโดยตรง มาตรวัดคุณภาพการบริการ SERVQUAL ไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในบริการประเภทนี้ได้ โดยเฉพาะบริบทการบริการแบบออนไลน์หรือการใช้เทคโนโลยีให้บริการตนเอง ผู้วิจัยจึงอ้างอิงมาตรวัดคุณภาพการบริการ E-S-QUAL ที่พัฒนาโดย Parasuraman et al. (2005) เนื่องจากเป็นหนึ่งในมาตรวัดที่ได้รับความนิยมในการศึกษาคุณภาพการบริการในบริบทของการให้บริการทางออนไลน์ (Rita et al., 2019: 2) มาตรวัดคุณภาพการบริการ E-S-QUAL ประกอบด้วย 4 มิติ ได้แก่ 1) ประสิทธิภาพ (Efficiency) ได้แก่ ความสามารถในการเข้าถึงเว็บไซต์หรือช่องทางออนไลน์นั้นๆ โดยลูกค้าใช้ความพยายามที่น้อยที่สุดสะดวกที่สุด 2) ความพร้อมของระบบ (System availability) ได้แก่ความสามารถทางเทคนิคในการใช้งานของเว็บไซต์หรือช่องทางออนไลน์ 3) การตอบสนอง (Fulfillment) ได้แก่ความถูกต้อง

ในการให้บริการโดยเว็บไซต์หรือช่องทางออนไลน์โดยสามารถส่งมอบผลิตภัณฑ์ที่ลูกค้าต้องการในเวลาที่กำหนดได้ และ 4) ความเป็นส่วนตัว (Privacy) ที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของเว็บไซต์หรือช่องทางออนไลน์ และการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้า (Parasuraman et al., 2005: 8)

ทั้งนี้การศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพการบริการที่ผ่านมานี้นักวิชาการได้ศึกษาวิจัยในบริบทที่หลากหลายทั้งประเภทของอุตสาหกรรมบริการ ประเทศและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ตลอดจนการพัฒนามาตรวัดคุณภาพการบริการสำหรับบริการประเภทต่างๆ อย่างไรก็ตาม ยังไม่พบการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับความสำคัญและมิติของคุณภาพการบริการในมุมมองของผู้บริโภค ผู้ให้บริการ และนักวิชาการเอง จึงเป็นช่องว่างองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการบริการซึ่งเป็นที่มาของการศึกษาในครั้งนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อมิติคุณภาพการบริการสำหรับการบริการที่มีการติดต่อกันสูงในมุมมองของผู้บริโภค ผู้ให้บริการและนักวิชาการในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อมิติคุณภาพการบริการสำหรับการบริการที่มีการติดต่อกันต่ำในมุมมองของผู้บริโภค ผู้ให้บริการและนักวิชาการในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

สำหรับการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative study) ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เป็นรายบุคคล มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

สำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะมิติคุณภาพการบริการที่จำแนกประเภทของการบริการจากเกณฑ์การติดต่อกับลูกค้าเมื่อให้บริการ หรือสัดส่วนของเวลาการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ากับผู้ให้บริการเท่านั้นโดยแบ่งเป็น การบริการที่มีการติดต่อกันสูง และการบริการที่มีการติดต่อกันต่ำ

1.2 ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยสำหรับผู้ให้สัมภาษณ์ (Interviewee) ในครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) ผู้บริโภคหรือผู้รับบริการ 2) ผู้ให้บริการในประเทศไทยได้แก่ผู้บริหารและพนักงานธุรกิจบริการ ผู้ประกอบอาชีพอิสระด้านการบริการ และ 3) นักวิชาการด้านบริหารธุรกิจและการตลาด เพื่อสามารถให้ข้อมูลเชิงลึกตรงกับประเด็นที่ต้องการศึกษา โดยเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ในแต่ละกลุ่มได้แก่ ผู้บริโภค ผู้ให้บริการ และนักวิชาการกลุ่มละ 12 ตัวอย่าง วิธีการสุ่มตัวอย่างจึงเป็นการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) สอดคล้องกับบริบทที่ต้องการศึกษา

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ณ สถานที่ที่ผู้ให้สัมภาษณ์สะดวก

1.4 ขอบเขตระยะเวลา คือ เดือนมิถุนายน ถึงเดือนกรกฎาคม 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือการวิจัยสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกใช้คำถามกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interviews) ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์และคำถามทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน อาชีพ ประเภทของธุรกิจบริการที่ใช้เป็นประจำ (สำหรับผู้รับบริการ) ตำแหน่ง

ประสบการณ์การทำงานและประเภทรูทกิจบริการ (สำหรับผู้ให้บริการ) คณะและภาควิชา (สำหรับนักวิชาการ) ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับมิติของคุณภาพการบริการสำหรับการบริการที่มีการติดต่อกันสูง (High-contact services) ในมุมมองผู้ให้สัมภาษณ์ และส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับมิติของคุณภาพการบริการสำหรับการบริการที่มีการติดต่อกันต่ำ (Low-contact services) ในมุมมองผู้ให้สัมภาษณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยติดต่อขอความร่วมมือไปยังผู้ให้การสัมภาษณ์เพื่อขออนุญาตหมายในการสัมภาษณ์ในสถานที่และเวลาที่ผู้ให้การสัมภาษณ์สะดวก โดยชี้แจงเป็นลายลักษณ์อักษรผ่านอีเมลและไลน์แก่ผู้ให้ข้อมูลถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ระยะเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับของการวิจัย ตลอดจนชี้แจงว่าข้อมูลไม่เปิดเผยต่อสาธารณะเป็นรายบุคคลและรายงานผลการศึกษาวิจัยในภาพรวมเท่านั้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ (Qualitative content analysis) โดยเป็นวิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพอย่างเป็นระบบในการแปลความหมายและลดทอนเนื้อหาข้อมูลด้วยการกำหนดเป็นรหัส (Codes) (Hsieh & Shannon, 2005; 1278 และ Leavy, 2017: 146) โดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพในการศึกษานี้เป็นประเภทที่กำหนดจากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (Directed content analysis) (Hsieh & Shannon, 2005; 1286) กล่าวคือ ผู้วิจัยกำหนดรหัสล่วงหน้าจากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับมาตรวัดคุณภาพการบริการ SERVQUAL และ E-S-QUAL ได้แก่ HSQ01 ความน่าเชื่อถือ (Reliability) HSQ02 การสร้างความมั่นใจ (Assurance) HSQ03 ความเข้าใจเห็นอกเห็นใจ (Empathy) HSQ04 การตอบสนองผู้รับบริการ (Responsiveness) HSQ05 องค์ประกอบทางกายภาพ (Tangibles) LSQ01 ประสิทธิภาพ (Efficiency) LSQ02 ความพร้อมของระบบ (System availability) LSQ03 การตอบสนอง (Fulfillment) และ LSQ04 ความเป็นส่วนตัว (Privacy) และมีการกำหนดรหัสเพิ่มเติมระหว่างวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รวบรวมจากการสัมภาษณ์เชิงลึก หลังจากนั้นนำผลการวิเคราะห์ไปให้นักวิชาการด้านบริหารธุรกิจและการตลาดจำนวน 5 ท่านตรวจสอบ และผู้วิจัยได้ปรับแก้ไขตามคำแนะนำ แล้วจึงรายงานผลการศึกษา

ผลการวิจัย (Research Results)

1. สำหรับข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย ผู้บริโภคหรือผู้รับบริการจำนวน 12 คน เป็นเพศหญิงร้อยละ 50 มีช่วงอายุระหว่าง 21-60 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี รายได้เฉลี่ยของผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ต่ำกว่า 25,000 บาทต่อเดือน และอยู่ระหว่าง 25,001-50,000 บาทต่อเดือน มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัท ประเภทของการบริการประเภทติดต่อกันสูงที่ใช้เป็นประจำเช่น การบริการของร้านอาหาร ร้านเสริมสวย ร้านนวดแผนไทย โรงพยาบาล การบริการการเดินทางโดยแท็กซี่ รถตู้โดยสาร มอเตอร์ไซค์รับจ้าง เป็นต้น ประเภทของการบริการประเภทติดต่อกันต่ำที่ใช้เป็นประจำเช่น การบริการจำหน่ายสินค้าทางออนไลน์ การบริการส่งอาหาร การบริการส่งพัสดุ การบริการวิดีโอสตรีมมิ่ง การบริการทางการเงินผ่านแอปพลิเคชันธนาคาร เป็นต้น

สำหรับผู้ให้บริการประกอบด้วยผู้บริหารและพนักงานธุรกิจบริการประเภทการบริการติดต่อกันสูง เช่น สถาบันการเงิน โรงแรม ร้านอาหาร โรงพยาบาล รวมผู้ประกอบอาชีพอิสระให้บริการรับจัดสวนและตกแต่งภายนอก บริการเสริมสวย จำนวน 6 คน ผู้บริหารและพนักงานธุรกิจบริการประเภทการบริการติดต่อกันต่ำ เช่น ผู้ให้บริการส่งพัสดุ ผู้ให้บริการส่งอาหารผ่านแอปพลิเคชัน รวมผู้ประกอบอาชีพอิสระ เช่น

บริการจำหน่ายอาหาร เสื้อผ้า และสินค้าอื่นๆ ผ่านช่องทางออนไลน์ จำนวน 6 คน สำหรับนักวิชาการ เป็นอาจารย์คณะบริหารธุรกิจ ภาควิชาการตลาดและภาควิชาการจัดการ สังกัดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ จำนวน 6 คนและสถาบันอุดมศึกษาของเอกชน จำนวน 6 คน โดยนักวิชาการดังกล่าวมีประสบการณ์การเป็นอาจารย์และนักวิจัย มากกว่า 10 ปี

2. ผลการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย แสดงให้เห็นในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพมิติคุณภาพการบริการในมุมมองของผู้บริโภค ผู้ให้บริการและนักวิชาการในประเทศไทย

ประเภทการบริการ	มิติคุณภาพการบริการในมุมมองของผู้บริโภค	มิติคุณภาพการบริการในมุมมองของผู้ให้บริการ	มิติคุณภาพการบริการในมุมมองของนักวิชาการ
การบริการที่มี การติดต่อกัน สูง	HSQ01 ความน่าเชื่อถือ (Reliability) HSQ02 การสร้างความ มั่นใจ (Assurance) HSQ03 ความเข้าใจเห็นอก เห็นใจ (Empathy) HSQ04 การตอบสนอง ผู้รับบริการ (Responsiveness) HSQ05 องค์ประกอบทาง กายภาพ (Tangibles) HSQ06 ความซื่อสัตย์สุจริต (Integrity) HSQ07 การให้บริการใน เชิงรุก (Proactivity)	HSQ01 ความน่าเชื่อถือ (Reliability) HSQ02 การสร้างความ มั่นใจ (Assurance) HSQ03 ความเข้าใจเห็นอก เห็นใจ (Empathy) HSQ04 การตอบสนอง ผู้รับบริการ (Responsiveness) HSQ05 องค์ประกอบทาง กายภาพ (Tangibles) HSQ06 ความซื่อสัตย์สุจริต (Integrity) HSQ07 การให้บริการใน เชิงรุก (Proactivity)	HSQ01 ความน่าเชื่อถือ (Reliability) HSQ02 การสร้างความ มั่นใจ (Assurance) HSQ03 ความเข้าใจเห็นอก เห็นใจ (Empathy) HSQ04 การตอบสนอง ผู้รับบริการ (Responsiveness) HSQ05 องค์ประกอบทาง กายภาพ (Tangibles) HSQ06 ความซื่อสัตย์สุจริต (Integrity) HSQ07 การให้บริการใน เชิงรุก (Proactivity)
การบริการที่มี การติดต่อกัน ต่ำ	LSQ01 ประสิทธิภาพ (Efficiency) LSQ02 ความพร้อมของ ระบบ (System availability) LSQ03 การตอบสนอง (Fulfillment)	LSQ01 ประสิทธิภาพ (Efficiency) LSQ02 ความพร้อมของ ระบบ (System availability) LSQ03 การตอบสนอง (Fulfillment)	LSQ01 ประสิทธิภาพ (Efficiency) LSQ02 ความพร้อมของ ระบบ (System availability) LSQ03 การตอบสนอง (Fulfillment)

LSQ04 ความเป็นส่วนตัว และปลอดภัย (Privacy/Safety)	LSQ04 ความเป็นส่วนตัว (Privacy)	LSQ04 ความเป็นส่วนตัว (Privacy)
LSQ05 การสร้างความ มั่นใจก่อนการใช้บริการ (Assurance)	LSQ05 การสร้างความ มั่นใจก่อนการใช้บริการ (Assurance)	LSQ05 การสร้างความ มั่นใจก่อนการใช้บริการ (Assurance)
LSQ06 บริการสนับสนุน หลังการขาย (After-sales support)	LSQ06 บริการสนับสนุน หลังการขาย (After-sales support)	LSQ06 บริการสนับสนุน หลังการขาย (After-sales support)

จากตารางที่ 1 จะเห็นว่าสำหรับการบริการที่มีการติดต่อกันสูง ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่มเห็นว่ามิติคุณภาพการบริการ SERVQUAL มีความสำคัญและได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

1. รหัส HSQ01 ความน่าเชื่อถือ (Reliability) จากผลการสัมภาษณ์ ผู้บริโภคระบุว่าความน่าเชื่อถือมีความสำคัญในการส่งมอบบริการ ต้องส่งมอบบริการอย่างถูกต้องได้มาตรฐานเดิมทุกครั้ง ติดต่อกับลูกค้าสม่ำเสมอ ส่วนผู้ให้บริการระบุว่าต้องมีความมุ่งมั่นรับผิดชอบตามที่สัญญา มีการติดตามผลการบริการที่ต้องอาศัยระยะเวลาในการใช้บริการ และต้องมีมาตรฐานในการบริการ ทางด้านนักวิชาการได้เพิ่มเติมว่าต้องมีการติดตามผลรวมทั้งแก้ไขปัญหาจนสิ้นสุดกระบวนการบริการ รักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้า ดังตัวอย่างที่ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูล ดังนี้

“อย่างร้านอาหาร ต้องอร่อยทุกรอบ เวลาสั่งเมนูอะไรต้องหน้าตากับรสชาติเหมือนที่เคยสั่ง หรือไม่ใช่สั่งอย่างได้อีกอย่าง” (ผู้บริโภคชาย อายุ 60 ปี)

“ต้องรักษามาตรฐานการบริการ ต้องทำตามสัญญา มีการติดตาม follow up ว่ามีลูกค้ามีปัญหาอะไรหรือไม่ ไม้ทิ้งงาน ลูกค้าต้องใช้งานได้จริง” (ผู้ให้บริการรับจัดสวน บ่อปลาและตกแต่งภายนอก)

“Follow up ติดตามรับผิดชอบความเสียหายจนจบกระบวนการให้บริการ มีความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้า ดูแลลูกค้าไปยาว ๆ” (อาจารย์ภาควิชาการตลาด สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ)

ดังนั้น ในมิติความน่าเชื่อถือนอกจาก ความสามารถในการบริการถูกต้องตามที่กำหนดไว้ พนักงานสามารถพึงพาได้แล้ว ธุรกิจบริการต้องรักษาคุณภาพมาตรฐานการบริการ มีความรับผิดชอบต่อตามที่สัญญาหรือระบุไว้ มีการติดตามผลการให้บริการ ตลอดจนรักษาความสัมพันธ์กับลูกค้าในระยะยาว

2. รหัส HSQ02 การสร้างความมั่นใจ (Assurance) จากผลการสัมภาษณ์ ผู้บริโภคให้ข้อมูลเพิ่มเติมด้านมารยาท ใจรักอาชีพและใจรักบริการของพนักงาน มีการใช้คำพูดในการสื่อสารที่ดีให้เกียรติทั้งต่อลูกค้าและพนักงานด้วยกันเอง มีความปลอดภัยและสุขอนามัยในการใช้บริการ โดยเฉพาะการบริการที่เกี่ยวกับร่างกายและทรัพย์สินของผู้รับบริการ เช่น อาหารในร้านอาหารต้องสะอาดปลอดภัยต่อการบริโภค บริการนำรถไปจอดในที่จอดหรือล้างรถทรัพย์สินต้องไม่เสียหายสูญหาย ส่วนผู้ให้บริการระบุถึงมารยาทและการสื่อสารที่ดีของพนักงาน และนักวิชาการให้ความเห็นว่า พนักงานควรมีความรู้และความเชี่ยวชาญ และมีการจัดการลูกค้าคนอื่นที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพการบริการโดยรวมได้ ตัวอย่างความคิดเห็นมีดังนี้

“พนักงานต้องแสดงถึงความรักในอาชีพที่ทำ ต้องพูดจากับลูกค้าและพนักงานด้วยกันดี ให้เกียรติกัน” (ผู้บริโภคหญิง อายุ 26 ปี)

“นี่ถึงความปลอดภัย อย่างเวลาให้พนักงานเอารถไปจอด เราต้องมั่นใจว่ารถเราต้องไม่หายหรือของในรถไม่หาย” (ผู้บริโภชาย อายุ 58 ปี)

“(พนักงาน) ต้องมีใจรักบริการ มีมารยาทที่ดี พูดจาสุภาพน่าฟัง” (ผู้ให้บริการเจ้าของร้านเสริมสวย)

“นอกจาก (พนักงาน) มีความรู้ต้องถึงระดับเชี่ยวชาญถึงจะสร้างความมั่นใจ แล้วก็เรื่อง hygiene ด้วย ต้องปลอดภัย ถูกสุขอนามัย” (อาจารย์ภาควิชาการตลาด สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ)

“ต้องจัดการลูกค้าคนอื่นได้ ต้องดูแลเช่นคิวยาวไม่ปล่อยให้ลูกค้าคนอื่นแซง หรือทำเสียงดังในโรงหนัง” (อาจารย์ภาควิชาการตลาด สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ)

โดยสรุปสำหรับมิติการสร้างความมั่นใจ (Assurance) นอกจาก ความรู้ ความสุภาพ อภัยภัยของพนักงาน และความสามารถในการสร้างความไว้วางใจแล้ว ธุรกิจบริการควรมุ่งเน้นให้พนักงานมีมารยาทที่ดี มีใจรักบริการ มีการสื่อสารที่ดี มีความรู้ ประสบการณ์และความเชี่ยวชาญ มุ่งเน้นความปลอดภัยและสุขอนามัย และวางแผนการจัดการผู้ให้บริการรายอื่นไม่ให้ส่งผลกระทบต่อการใช้บริการของลูกค้าด้วยกัน

3. รหัส HSQ03 ความเข้าใจเห็นอกเห็นใจ (Empathy) จากผลการสัมภาษณ์ ผู้บริโภคระบุว่าพนักงานต้องเข้าใจลูกค้า มีทักษะการสื่อสารที่ดี และรักษาระยะห่างและความเป็นส่วนตัวของลูกค้า ส่วนผู้ให้บริการเห็นว่าควรปรับแต่งการบริการให้ตรงกับความต้องการหรือความสนใจที่เฉพาะเจาะจงของลูกค้า มีทักษะการสื่อสารที่ดี และนักวิชาการได้เพิ่มเติมว่าควรมีการรับฟังความคิดเห็นของลูกค้า มุ่งเน้นลูกค้าเป็นหลัก และให้ความสำคัญกับความเป็นส่วนตัวของลูกค้าเช่นกัน ดังตัวอย่างความคิดเห็นต่อไปนี้

“ต้องเข้าใจลูกค้า ใจเขาใจเรา แล้วก็ไม่ชอบให้คนเดินตาม ต้องรักษาระยะห่าง” (ผู้บริโภคนหญิง อายุ 25 ปี)

“ลูกค้ามีเมนูเครื่องดื่มที่ชอบไม่เหมือนกัน เราต้องสอบถามแล้วปรับตามที่ลูกค้าชอบ ยิ่งถ้าเป็นลูกค้าประจำ เราก็จะจำได้” (ผู้ให้บริการผู้ประกอบการร้านอาหารและเครื่องดื่ม)

“ผู้ให้บริการต้องมีประสบการณ์ และเลือกใช้คำพูดเวลาบอกข่าวร้าย” (ผู้ให้บริการแพทย์ประจำโรงพยาบาล)

“รับฟังความคิดเห็นของลูกค้า ต้อง customer-oriented” (อาจารย์ภาควิชาการตลาด สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ)

ดังนั้น มิติความเข้าใจเห็นอกเห็นใจ (Empathy) นอกจากแสดงถึงความดูแลเอาใจใส่ของพนักงาน ให้ความสนใจดูแลลูกค้าเป็นรายบุคคลแล้ว ควรมุ่งเน้นความเป็นส่วนตัวของลูกค้า การรับฟังความคิดเห็นของลูกค้า มีทักษะการสื่อสารที่ดี และปรับการบริการให้ตรงความต้องการเฉพาะราย (Customization)

4. รหัส HSQ04 การตอบสนองผู้รับบริการ (Responsiveness) สำหรับมิตินี้ ผู้บริโภคมุ่งเน้นด้านการแก้ปัญหาโดยต้องตอบปัญหาได้รวดเร็ว แก้ปัญหาได้ทันที มีความสะดวก การเข้าถึงสถานที่บริการได้ง่าย ไม่ต้องรอคิวนาน สำหรับผู้ให้บริการและนักวิชาการมีความเห็นตรงกันว่าพนักงานต้องตอบสนองความต้องการและคำขอของลูกค้าให้เร็วที่สุด ดังตัวอย่างความคิดเห็นต่อไปนี้

“ถามอะไรไปต้องตอบได้เร็ว หรือมีปัญหาแก้ได้ทันที” (ผู้บริโภคนหญิง อายุ 38 ปี)

“เวลาลูกค้าขออะไร ก็จะพยายามดูแลให้เร็วที่สุดอยู่แล้ว” (ผู้ให้บริการพนักงานโรงแรม)

“การตอบสนองรวดเร็วสำคัญ ยิ่งถ้ามีปัญหา ถ้าช้าลูกค้ายังไม่พอใจ” (อาจารย์ภาควิชาการจัดการ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน)

โดยสรุป สำหรับมิติการตอบสนองผู้รับบริการ (Responsiveness) นอกจากความเต็มใจของพนักงานที่ให้การช่วยเหลือลูกค้าและให้บริการตอบสนองรวดเร็วทันที่ทันใจ ธุรกิจบริการควรมุ่งเน้นความสะดวกในการใช้บริการ (Convenience) มีการจัดการระบบรอยที่ดี และมุ่งเน้นแก้ปัญหาให้ลูกค้าเป็นสำคัญ

5. รหัส HSQ05 องค์ประกอบทางกายภาพ (Tangibles) สำหรับมิติที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพนั้น ผู้บริโภคให้ความเห็นว่ามีสำคัญแต่น้อยกว่ามิติข้างต้น ในขณะที่ผู้บริโภคบางคนระบุว่าปัจจัยเกี่ยวกับการตกแต่งร้าน เช่นร้านอาหาร ร้านกาแฟทำให้เกิดความน่าสนใจและความน่าดึงดูดเข้าไปใช้บริการ ซึ่งผู้ให้บริการให้ความเห็นเช่นเดียวกันว่าสภาพแวดล้อมส่งผลต่อความประทับใจของลูกค้า ในขณะที่นักวิชาการระบุว่า ความสำคัญของสภาพแวดล้อมทางกายภาพขึ้นกับประเภทของธุรกิจบริการ ดังตัวอย่างความคิดเห็นต่อไปนี้

“(สภาพแวดล้อมทางกายภาพ การตกแต่งร้าน) เฉย ๆ นะ ถ้าไม่แยจนเกินไป ขอให้บริการดีก็พอ” (ผู้บริโภคชาย อายุ 47 ปี)

“พอร้านสวย ก็ดึงดูดให้อยากไปต่อ” (ผู้บริโภคหญิง อายุ 30 ปี)

“ลูกค้าจะชอบลือบบี้กับห้องพักที่ตกแต่งสวย ๆ ลูกค้าบางคนจะรีเคสห้องเดิม” (ผู้ให้บริการพนักงานโรงแรม)

“แล้วแต่ประเภท ถ้าเป็นร้านอาหาร สปา โรงแรมพวกนี้ Tangibles มีผล” (อาจารย์ภาควิชาการตลาด สถาบันอุดมศึกษาของเอกชน)

6. รหัส HSQ06 ความซื่อสัตย์สุจริต (Integrity) ในที่นี้หมายถึง ความซื่อสัตย์จริงใจ การยึดหลักคุณธรรมในการให้บริการ การทำดีทั้งต่อหน้าและลับหลังลูกค้า มีความโปร่งใส ตลอดจนคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม และให้ความสำคัญกับความยั่งยืน โดยที่ผู้บริโภคระบุถึงความซื่อสัตย์ในการให้บริการ การให้ข้อมูลอย่างตรงไปตรงมา จริงใจ ให้ข้อเท็จจริง ส่วนผู้ให้บริการให้ความเห็นว่า ต้องมีความซื่อสัตย์กับลูกค้า เลือกสิ่งที่ดีที่สุดให้กับลูกค้า แม้ลูกค้าจะไม่ทราบถึงเบื้องหลังของการให้บริการ ไม่หลอกลวง มีคุณธรรมในการให้บริการ สำหรับนักวิชาการระบุถึง คุณธรรม ความโปร่งใส มีความรับผิดชอบต่อสังคม คำนึงถึงความยั่งยืน ดังตัวอย่างความคิดเห็นต่อไปนี้

“ต้องซื่อสัตย์ จริงใจ ไม่โฆษณาเกินจริง” (ผู้บริโภคชาย อายุ 42 ปี)

“บางทีเห็นในฟีด โรงแรมสวยน่าไปมากแต่อ่านคอมเมนต์เจอไม่ดี เลยต้องดูรีวิวก่อนไปจริงทุกครั้ง อยากให้โรงแรมให้ข้อมูลจริงกับลูกค้า” (ผู้บริโภคหญิง อายุ 38 ปี)

“อย่างงานสร้างบ่อปลาและจัดสวน เราจะแนะนำอุปกรณ์ที่มีคุณภาพที่ดีที่สุด ลูกค้าไม่ได้มีความรู้ เราต้องแนะนำ ขนาดเพื่อนขายอุปกรณ์ราคาถูกแต่คุณภาพไม่ดีมาก เราก็ไม่ใช่ เลือกของที่ดีให้กับลูกค้า เราต้องซื่อสัตย์กับลูกค้า” (ผู้ให้บริการรับจัดสวน บ่อปลาและตกแต่งภายนอก)

“ควรมี moral, transparency, sustainability การบริการต้องคำนึงถึงเรื่องความยั่งยืนด้วย เช่นให้บริการแบบไม่เปลือง resources” (อาจารย์ภาควิชาการตลาด สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ)

“Intangibles ที่ควรมีคือ transparency, ethics ชื่อเสียงเรื่องความซื่อสัตย์” (อาจารย์ภาควิชาการจัดการ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ)

ดังนั้น มิติความซื่อสัตย์สุจริต (Integrity) จะมีความแตกต่างกับมิติอื่นเช่น ความน่าเชื่อถือ (Reliability) ที่มุ่งเน้นผลลัพธ์การบริการโดยส่งมอบบริการอย่างถูกต้องตรงเวลาไม่ผิดพลาด และแตกต่างจาก

มิติการสร้างเชื่อมั่น (Assurance) ที่มุ่งเน้นความปลอดภัยมั่นใจสบายใจในการใช้บริการ โดยมิติความซื่อสัตย์สุจริต (Integrity) จะมุ่งเน้นกระบวนการบริการที่ยึดคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริตในการดำเนินงานบริการ มีความรับผิดชอบต่อที่นอกเหนือจากต่อลูกค้าแล้ว ยังรับผิดชอบต่อผู้อื่น ตลอดจนสังคมส่วนรวมด้วย

7. รหัส HSQ07 การให้บริการในเชิงรุก (Proactivity) ในที่นี้หมายถึง ผู้ให้บริการมีความกระตือรือร้น คาดการณ์สิ่งที่ลูกค้าต้องการและเข้าไปให้บริการ กระทำทันทีโดยไม่ต้องร้องขอ เป็นผู้ริเริ่มก่อน และให้บริการในลักษณะเกินกว่าความคาดหวัง (Over-expectation) โดยผู้บริโภคระบุว่า การบริการต้องอยู่ระดับกระตือรือร้นในการให้บริการ ผู้ให้บริการระบุว่าควรให้บริการที่เกินกว่าที่ผู้บริโภคาดหวัง ส่วนนักวิชาการเสนอว่าคุณภาพการบริการที่ดี พนักงานต้องแสดงความกระตือรือร้นไม่รอเพื่อตอบสนอง แต่ให้บริการในเชิงรุกเหนือความคาดหวัง จะสร้างความประทับใจได้ดีกว่า ดังตัวอย่างความคิดเห็นต่อไปนี้

“พนักงานต้องกระตือรือร้น แอคทีฟ เปิดประตูเข้าไปต้องรีบเข้ามาให้บริการ ไม่ใช่ยืนรอให้เข้าไปถาม” (ผู้บริโภคนหญิง อายุ 26 ปี)

“ไม่ใช่บริการดีธรรมดา แต่อยู่ในระดับ over-expectation คือเหนือระดับกว่าที่ลูกค้าคาดหวัง” (ผู้ให้บริการผู้บริหารสถาบันการเงิน)

“ต้องกระตือรือร้น สังเกตว่าลูกค้าต้องการอะไรหรือมีปัญหาอะไรต้องเข้าไป take action ก่อนเลย ต้องให้บริการแบบ beyond expectation” (อาจารย์ภาควิชาการตลาด สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ)

ดังนั้น มิติการให้บริการในเชิงรุก (Proactivity) จะมีความแตกต่างกับมิติอื่นเช่นมิติการตอบสนองผู้รับบริการ (Responsiveness) ที่มุ่งเน้นการกระทำตามที่ลูกค้าต้องการหรือร้องขออย่างรวดเร็ว แต่มิติการให้บริการในเชิงรุก (Proactivity) จะมุ่งเน้นที่การเป็นผู้ริเริ่ม ไม่ต้องรอให้มีสิ่งใดมากระตุ้นแล้วตอบสนอง จึงเป็นการกระทำในเชิงรุก เตรียมแก้ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้ล่วงหน้า ดังนั้นเป็นมิติคุณภาพการบริการที่ผู้ให้บริการต้องให้ความสำคัญอีกหนึ่งมิติ

สำหรับการบริการที่มีการติดต่อกันต่ำ ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่มเห็นว่ามิติคุณภาพการบริการ E-S-QUAL มีความสำคัญ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. รหัส LSQ01 ประสิทธิภาพ (Efficiency) ผู้บริโภคให้ความเห็นว่าช่องทางออนไลน์ควรมีขั้นตอนการใช้งานน้อย เข้าถึงง่าย เป็นมิตรแก่ผู้ใช้ ส่วนผู้ให้บริการระบุว่า ควรมีหลากหลายช่องทางในการเข้าถึง เนื่องจากลูกค้ามีหลายกลุ่ม ลูกค้าบางคนถนัดช่องทางออนไลน์บางประเภทเท่านั้น สำหรับนักวิชาการระบุว่า ควรมีขั้นตอนน้อย มีความง่ายในการใช้ ไม่ซับซ้อน ดังตัวอย่างความคิดเห็นต่อไปนี้

“ขั้นตอนใช้งานน้อย ไม่สลับแอปไปมา user-friendly” (ผู้บริโภคนหญิง อายุ 26 ปี)

“มีช่องทาง (ออนไลน์) หลากหลาย ลูกค้าหลาย gen” (ผู้ให้บริการจำหน่ายอาหารออนไลน์)

“ต้อง simple ง่าย ขั้นตอนน้อย user-friendly, ease of use” (อาจารย์ภาควิชาการตลาด สถาบันอุดมศึกษาเอกชน)

ดังนั้น มิติประสิทธิภาพ (Efficiency) เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเข้าถึงเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันหรือช่องทางออนไลน์นั้นๆ โดยลูกค้าใช้ความพยายามที่น้อยที่สุดสะดวกที่สุด สามารถใช้ง่าย ขั้นตอนน้อย ทำรายการต่างๆ หรือใช้คำสั่งได้อย่างรวดเร็ว ค้นหาข้อมูลหรือสิ่งที่ต้องการได้ง่าย มีการจัดระบบข้อมูลอย่างดี

2. รหัส LSQ02 ความพร้อมของระบบ (System availability) ผู้บริโภคระบุว่า ระบบต้องเสถียร การปรับตำแหน่งที่อยู่ลูกค้าเพื่อการจัดส่งต้องถูกต้อง ผู้ให้บริการระบุว่าต้องมีการเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับ

ระบบตลอดเวลา ส่วนนักวิชาการเพิ่มเติมว่าระบบต้องสามารถสนับสนุนอุปกรณ์ใช้งานได้ทุกชนิด ดังตัวอย่างความคิดเห็นต่อไปนี้

“Netflix ต้องเสถียร ชื่อของต้องเสถียร” (ผู้บริโภคชาย อายุ 60 ปี)

“หลังบ้านควรมีความพร้อม 24 ชั่วโมง” (ผู้ให้บริการส่งอาหารผ่านแอปพลิเคชัน)

“ต้องมี compatibility ของ device” (อาจารย์ภาควิชาการตลาด สถาบันอุดมศึกษาเอกชน)

โดยสรุป มิติความพร้อมของระบบ (System availability) ได้แก่ความสามารถทางเทคนิคในการใช้งานของเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันหรือช่องทางออนไลน์ ไม่ล่มบ่อย ไม่ค้างบ่อย มีความเสถียร ระบบต้องสามารถสนับสนุนอุปกรณ์ใช้งานได้ทุกชนิด

3. รหัส LSQ03 การตอบสนอง (Fulfillment) สำหรับมิตินี้ ผู้บริโภคให้ความสำคัญโดยระบุว่าคือคุณค่าหลักในการใช้บริการประเภนี้ มีสิ่งที่ต้องการผ่านช่องทางออนไลน์ไม่ว่าจะเป็นการสั่งสินค้า การทำธุรกรรมทางการเงิน การใช้บริการความบันเทิง เป็นต้น ควรส่งมอบบริการได้อย่างถูกต้อง ส่วนผู้ให้บริการระบุว่า ต้องส่งมอบตามที่ระบุหรือได้แจ้งไว้อย่างซื่อสัตย์ทุกครั้งของการส่ง ส่งมอบได้ตรงเวลา และนักวิชาการได้เพิ่มเติมว่าต้องมีความซื่อสัตย์ในการส่งสินค้า ตรงเวลา มีช่องทางการจัดส่งและช่องทางการชำระเงินหลากหลาย คิดค่าบริการถูกต้อง ดังตัวอย่างความคิดเห็นต่อไปนี้

“สินค้าต้องมีช่องที่ต้องการ ใช้แอปได้ของที่ต้องการ ส่งตรงปึก” (ผู้บริโภคหญิง อายุ 30 ปี)

“ต้องส่งให้ทันตามที่ลูกค้าแจ้ง ตรงปึกทุกครั้งของการส่ง” (ผู้ให้บริการจำหน่ายเสื้อผ้าออนไลน์)

“แม่นยำจัดส่ง คิดเงินถูกต้อง ซื่อสัตย์ สินค้าตรงปึก ช่องทางชำระเงินหลากหลาย ช่องทางส่งมอบหลากหลาย” (อาจารย์ภาควิชาการตลาด สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ)

ดังนั้น มิติการตอบสนอง (Fulfillment) ครอบคลุมความถูกต้องในการให้บริการโดยเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันหรือช่องทางออนไลน์ โดยสามารถส่งมอบบริการหรือธุรกรรมหรือผลิตภัณฑ์ที่ลูกค้าต้องการในเวลาที่กำหนดได้อย่างถูกต้อง ไม่ผิดพลาด มีความซื่อสัตย์นำเสนอสินค้าบริการตามที่ได้แสดงไว้ในช่องทางออนไลน์จริง ส่งมอบตรงเวลา มีช่องทางการจัดส่งและช่องทางการชำระเงินหลากหลาย

4. รหัส LSQ04 ความเป็นส่วนตัว (Privacy) ที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันหรือช่องทางออนไลน์และการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้า ไม่เผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้าให้แก่บุคคลอื่นหรือหน่วยงานอื่น โดยผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 3 กลุ่มเห็นตรงกันว่าจำเป็นต้องเน้นความปลอดภัยสำหรับการบริการที่อาศัยช่องทางออนไลน์ ดังตัวอย่างความคิดเห็นต่อไปนี้

“ความเป็นส่วนตัวเป็นสิ่งจำเป็น ข้อมูลต้องไม่หลุด” (ผู้บริโภคชาย อายุ 42 ปี)

“ลูกค้าต้องการความมั่นใจว่าข้อมูลหรือระบบจ่ายเงินต้องปลอดภัย” (ผู้ให้บริการจำหน่ายอาหารออนไลน์)

“ควรมีทั้ง privacy และ security มีความเป็นส่วนตัวด้วยปลอดภัยด้วย” (อาจารย์ภาควิชาการตลาด สถาบันอุดมศึกษาเอกชน)

ทั้งนี้ ผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ยังพบมิติคุณภาพการบริการสำหรับการติดต่อหรือการบริการผ่านช่องทางออนไลน์ ดังต่อไปนี้

5. รหัส LSQ05 การสร้างความมั่นใจก่อนการให้บริการ (Assurance) ในที่นี้คือ การนำเสนอข้อมูลรายละเอียดที่ชัดเจนและเงื่อนไขต่าง ๆ ของการให้บริการในช่องทางออนไลน์ ให้ความรู้แก่ลูกค้าด้วยการแสดงวิธีการหรือขั้นตอนการให้บริการในช่องทางดังกล่าวที่ชัดเจน และระบุถึงนโยบายการรับประกันและการรับคืน

สินค้าเพื่อให้เกิดความมั่นใจก่อนตัดสินใจใช้บริการ โดยผู้บริโภคได้ระบุว่า การบริการขายสินค้าทางออนไลน์ ควรมีนโยบายการรับประกันและรับคืนสินค้า สามารถตรวจสอบสินค้าก่อนการชำระเงินปลายทาง มีรูปภาพวิดีโอประกอบและให้รายละเอียดสินค้าและบริการที่ชัดเจน เป็นต้น ผู้ให้บริการระบุว่าควรเพิ่มเติมข้อมูลการรีวิวสินค้าบริการในช่องทางออนไลน์ของผู้ให้บริการ ส่วนนักวิชาการระบุถึงการให้ข้อมูลของลูกค้ารายอื่น มีการแสดงขั้นตอนวิธีการใช้บริการในช่องทางออนไลน์นั้น ๆ ดังตัวอย่างความคิดเห็นต่อไปนี้

“บริการเช็คความมั่นใจก่อนส่งสินค้า มีรูปมีคลิปให้ดูชัดเจน” (ผู้บริโภคหญิง อายุ 21 ปี)

“เพิ่มความน่าเชื่อถือของร้าน เอาจูปที่ลูกค้ามารีวิวไว้หน้าแรก” (ผู้ให้บริการจำหน่ายของเล่นกล่องสุมออนไลน์)

“ต้องดูจำนวนคนซื้อและอ่าน comment ได้ง่าย เห็นทั้งเรตติ้งและรีวิว มี customer training สอนใช้ มันเป็นเทคโนโลยีต้องแสดงว่าใช้อย่างไร” (อาจารย์ภาควิชาการตลาด สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ)

ดังนั้น มิติการสร้างความมั่นใจก่อนการใช้บริการ (Assurance) จึงเป็นการบริการสนับสนุนก่อนการขายหรือเข้าใช้บริการ เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับลูกค้า

6. รหัส LSQ06 บริการสนับสนุนหลังการขาย (After-sales support) โดยเป็นการอำนวยความสะดวกในการแก้ปัญหาสำหรับการใช้บริการทางออนไลน์ (Problem solving) และสนับสนุนช่วยเหลือระหว่างและหลังการใช้บริการ โดยผู้บริโภคระบุว่าต้องมีช่องทางติดต่อที่สามารถสื่อสารได้โดยตรงกับพนักงานสำหรับการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นและแก้ปัญหาได้อย่างรวดเร็ว มีช่องทางติดต่อหลากหลาย โดยผู้ให้บริการระบุว่าต้องแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว นักวิชาการได้เพิ่มเติมว่าควรมีช่องทางให้ติดตามการใช้บริการ ดังตัวอย่างความคิดเห็นต่อไปนี้

“แก้ไขปัญหารายบุคคลได้รวดเร็ว คิดเงินพลาดแก้ปัญหาเร็วไม่รอนาน มีช่องทางคุยกับคน” (ผู้บริโภคชาย อายุ 35 ปี)

“เวลามีปัญหาติดต่อได้ทันที เช่นสามารถโทรคุยได้ทันที ติดต่อคุยได้ผ่านตัวแทน” (ผู้บริโภคหญิง อายุ 22 ปี)

“เวลาลูกค้าเข้ามาแจ้งปัญหา จะรีบตอบทันที ไม่ให้รอนาน” (ผู้ให้บริการจำหน่ายเสื้อผ้าออนไลน์)

“ควรมี customer support มีระบบให้ track ได้ มีช่องทางให้ติดตาม traceability” (อาจารย์ภาควิชาการตลาด สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ)

จากผลการสัมภาษณ์ มิติบริการสนับสนุนหลังการขาย (After-sales support) เป็นมิติคุณภาพการบริการสำหรับการบริการที่มีการติดต่อกันซ้ำหรืออาศัยเทคโนโลยีจึงจำเป็นต้องอำนวยความสะดวกและสร้างความมั่นใจให้กับลูกค้าด้วยช่องทางติดต่อสื่อสารที่หลากหลาย มีพนักงานคอยดูแลแก้ปัญหาให้ลูกค้า

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการศึกษาเชิงคุณภาพพบว่า มิติคุณภาพการบริการสำหรับการติดต่อกันสูงและการติดต่อกันต่ำ จากมุมมองของผู้บริโภค ผู้ให้บริการและนักวิชาการในประเทศไทยนั้น สำหรับบริการที่ติดต่อกันสูง นอกจากมิติคุณภาพการบริการ SERVQUAL ทั้ง 5 มิติแล้ว ยังมีมิติเพิ่มเติมได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต (Integrity) และมิติการให้บริการเชิงรุก (Proactivity) รวมทั้งสิ้น 7 มิติสำหรับการบริการที่มีการติดต่อกันสูง จะเห็นว่าในบริบทของประเทศไทยการให้ความสำคัญกับการยึดหลักคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริตในการ

ให้บริการเป็นสิ่งที่ทั้งผู้บริโภค ผู้ให้บริการและนักวิชาการให้ความสำคัญ โดยมีมิติความซื่อสัตย์สุจริตจะมีความแตกต่างกับมิติอื่นเช่นแตกต่างกับมิติความน่าเชื่อถือของมาตรฐาน SERVQUAL ที่มุ่งเน้นผลลัพธ์กล่าวคือส่งมอบบริการอย่างถูกต้องตรงเวลาไม่ผิดพลาด (Parasuramann et al., 1988: 23) แต่มิติความซื่อสัตย์สุจริตจะมุ่งเน้นที่กระบวนการบริการโดยมุ่งเน้นการยึดหลักคุณธรรมความซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบที่นอกเหนือจากต่อลูกค้าแล้วยังคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม การใช้ทรัพยากร และให้ความสำคัญกับความยั่งยืน ซึ่งการบริการที่มุ่งเน้นความยั่งยืนของธุรกิจบริการจะช่วยสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ได้ กล่าวคือความสามารถในการดำเนินงานของธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพและผลผลิตภาพในภาคบริการ จะช่วยสนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจและการพัฒนาที่ยั่งยืน (Soprana และ Fiorini, 2016: 29)

ส่วนมิติการให้บริการเชิงรุก (Proactivity) เป็นมิติที่ผู้ให้บริการให้บริการในระดับกระตือรือร้น คาดการณ์สิ่งที่ลูกค้าต้องการและเข้าให้บริการ กระทำทันทีโดยไม่ต้องร้องขอ และให้บริการในลักษณะเกินกว่าความคาดหวัง ดังนั้นจึงมีความแตกต่างกับมิติอื่นของ SERVQUAL เช่นมิติการตอบสนองผู้รับบริการ ที่มุ่งเน้นความเต็มใจช่วยเหลือและตอบสนองตามที่ลูกค้าต้องการหรือร้องขออย่างรวดเร็ว (Parasuramann et al., 1988: 23) แต่มิติการให้บริการในเชิงรุกจะมุ่งเน้นที่การเป็นผู้ริเริ่มก่อน เป็นการกระทำในเชิงรุกไม่ต้องรอการกระตุ้นแล้วตอบสนอง ซึ่งจะช่วยป้องกันปัญหาในการบริการได้ดีขึ้น และจัดเป็นการบริการที่เหนือกว่าที่ลูกค้าคาดหวัง ดังนั้นจึงเป็นมิติคุณภาพการบริการที่ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 3 กลุ่มให้ความสำคัญอีกหนึ่งมิติ

สำหรับการบริการที่ติดต่อกันต่ำ นอกจากมิติคุณภาพการบริการ E-S-QUAL ทั้ง 4 มิติแล้ว มิติเพิ่มเติมจากการศึกษาเชิงคุณภาพ ได้แก่ การสร้างความมั่นใจก่อนการใช้บริการ (Assurance) และบริการสนับสนุนหลังการขาย (After-sales support) รวมทั้งสิ้น 6 มิติสำหรับการบริการที่มีการติดต่อกันต่ำ ซึ่งมิติที่ค้นพบจากการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับมิติในมาตรวัดคุณภาพการบริการในบริบทการบริการแบบออนไลน์ โดยการสร้างความมั่นใจก่อนการใช้บริการ (Assurance) สอดคล้องกับมิติด้านความไว้วางใจ (Trust) สำหรับการประเมินคุณภาพการบริการทางเว็บไซต์ (WebQual) โดย Barnes & Vidgen (2002: 123) ส่วนบริการสนับสนุนหลังการขาย (After-sales support) สอดคล้องกับมิติด้านการบริการลูกค้า (Customer service) สำหรับการประเมินคุณภาพการบริการในการช้อปปิ้งออนไลน์ (Rita et al., 2019: 3) แต่ผลของการศึกษาครั้งนี้การบริการลูกค้าที่ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลตรงกันจะมุ่งเน้นที่สนับสนุนการแก้ปัญหาให้กับผู้รับบริการมากกว่าการให้บริการลูกค้าในภาพรวม ทั้งนี้มิติด้านบริการสนับสนุนหลังการขาย (After-sales support) สอดคล้องกับมาตรวัดคุณภาพการบริการลูกค้าในการฟื้นฟูบริการหรือ e-recovery service quality scale (E-RecS-QUAL) ที่พัฒนาโดย Parasuraman et al. (2005: 8) ที่มุ่งเน้นการตอบสนองลูกค้าเมื่อเกิดปัญหา (Responsiveness) การชดเชยให้ลูกค้า (Compensation) และช่องทางการติดต่อเมื่อเกิดปัญหา (Contact) อย่างไรก็ตามผลการศึกษาในครั้งนี้พบว่า มิติด้านบริการสนับสนุนหลังการขาย (After-sales support) ควรรวมอยู่ในการวัดคุณภาพการบริการที่มีการติดต่อดำเนินการจากผลการสัมภาษณ์เชิงลึกที่สอดคล้องตรงกันทั้ง 3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพการบริการในอดีตที่ผ่านมาได้มีการศึกษาเชิงประจักษ์ในบริบทของการจำแนกตามเกณฑ์อุตสาหกรรมบริการประเภทต่างๆ เป็นจำนวนมาก การศึกษาในครั้งนี้จึงนำเสนอ

กระบวนการที่ใหม่ที่ศึกษาคุณภาพการบริการโดยจำแนกด้วยเกณฑ์การติดต่อกับลูกค้าเมื่อให้บริการ หรือ สัดส่วนของเวลาการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ากับผู้ให้บริการกล่าวคือ ใช้เกณฑ์ประเภทของการบริการที่มีการ ติดต่อกันสูงและการบริการที่มีการติดต่อกันต่ำ ซึ่งจะครอบคลุมหลากหลายอุตสาหกรรมมากกว่าในการศึกษา มุมมองที่แตกต่างกัน ซึ่งจากผลการศึกษาเชิงคุณภาพได้ค้นพบมิติเพิ่มเติมที่นอกเหนือจากที่ได้ทบทวนวรรณกรรมโดยมิติคุณภาพการบริการสำหรับการบริการที่ติดต่อกันสูงจำนวน 2 มิติ ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต (Integrity) และการให้บริการในเชิงรุก (Proactivity) และมิติคุณภาพการบริการสำหรับการบริการที่ติดต่อกัน ต่ำจำนวน 2 มิติ ได้แก่ การสร้างความมั่นใจก่อนการใช้บริการ (Assurance) และบริการสนับสนุนหลังการขาย (After-sales support) นอกจากนี้งานวิจัยในอดีตยังมีการศึกษาน้อยมากที่จะทำความเข้าใจมุมมองของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อคุณภาพการบริการ ได้แก่ ผู้บริโภค (Customers' perspective) ผู้ให้บริการ (Service providers' perspective) และนักวิชาการ (Scholars' perspective) ในเชิงลึกโดยใช้การศึกษาเชิงคุณภาพ เช่นการศึกษาในครั้งนี้

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการศึกษาในครั้งนี้จะช่วยให้ผู้ประกอบการธุรกิจบริการประเภทต่างๆ ได้ตระหนักถึงความสำคัญ ของคุณภาพการบริการและนำผลการศึกษาไปใช้พัฒนาคุณภาพการบริการของตนในมิติต่างๆ โดยประเภทที่มี การติดต่อกันสูง มีข้อเสนอแนะว่าการนำเสนอคุณภาพการบริการที่ดี ผู้ประกอบการ ควรจะให้ความสำคัญด้านความน่าเชื่อถือในการให้บริการถูกต้องตามที่กำหนดไว้ รักษาคุณภาพมาตรฐานการบริการ มีความรับผิดชอบทำตามสัญญาหรือระบุไว้ มีการติดตามผลการให้บริการ ตลอดจนรักษาความสัมพันธ์กับ ลูกค้าในระยะยาว ในด้านการสร้างความมั่นใจควรคัดเลือกพนักงานที่มีใจรักบริการ จัดอบรมพนักงานทั้งด้าน ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์บริการและองค์กร ตลอดจนด้านความสุภาพ มารยาท มุ่งเน้นความปลอดภัยและ สุขอนามัย และวางแผนการจัดการผู้ให้บริการรายอื่นไม่ให้ส่งผลกระทบต่อการใช้บริการของลูกค้าด้วยกัน ในด้าน ความเข้าใจเห็นอกเห็นใจลูกค้าและในด้านการตอบสนองการบริการ ธุรกิจบริการควรสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ มุ่งเน้นลูกค้าเป็นหลัก (Customer-oriented culture) เพื่อให้พนักงานเต็มใจที่จะให้การช่วยเหลือลูกค้าและ ให้บริการตอบสนองทันทีทันใด เอาใจใส่ดูแลเป็นรายบุคคล ควรมุ่งเน้นความเป็นส่วนตัวและการให้ระยะห่าง แก่ลูกค้า การรับฟังความคิดเห็นของลูกค้า มีทักษะการสื่อสารที่ดี และปรับการบริการให้ตรงความต้องการ เฉพาะราย ตลอดจนจัดให้ลูกค้ามีความสะดวกในการใช้บริการ เข้าถึงสถานที่บริการได้ง่าย จัดระบบการรอ คอยหรือคิวในการใช้บริการ เพื่อไม่ให้ลูกค้าต้องรอคิวนาน

นอกจากนี้ ควรจัดให้มีการฝึกอบรมพนักงานมีการให้บริการในเชิงรุก แสดงถึงความกระตือรือร้น คาดการณ์สังเกตสิ่งที่ลูกค้าต้องการและเข้าไปให้บริการทันทีโดยไม่ต้องรอลูกค้าร้องขอ วางแผนการบริการ ให้บริการที่เกินกว่าลูกค้าคาดหวัง ซึ่งการรวบรวมฐานข้อมูลของลูกค้าและการวิเคราะห์ข้อมูลลูกค้าจะช่วย เสนอสิ่งที่ลูกค้าต้องการได้ ที่สำคัญนอกจากการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งเน้นลูกค้าแล้วควรสร้างวัฒนธรรม องค์กรที่มุ่งเน้นการยึดหลักคุณธรรม ความซื่อสัตย์จริงใจในการประกอบธุรกิจ คำนึงถึงความรับผิดชอบต่อ สังคมและสิ่งแวดล้อม และให้ความสำคัญกับความยั่งยืน สำหรับด้านองค์ประกอบทางกายภาพธุรกิจบริการ ควรจัดให้มีสภาพแวดล้อมทางกายภาพของสถานที่ให้บริการและเครื่องมืออุปกรณ์ที่สวยงามทันสมัย

สำหรับประเภทที่มีการติดต่อกันต่ำหรือแม้แต่ธุรกิจบริการที่ผู้บริโภคให้บริการตนเองโดยสมบูรณ์ ผู้ให้บริการควรมุ่งเน้นประสิทธิภาพด้านการเข้าถึงเว็บไซต์หรือช่องทางออนไลน์นั้นๆ โดยสะดวกที่สุด ทำรายการต่างๆ หรือใช้คำสั่งได้อย่างรวดเร็ว ขั้นตอนน้อย ค้นหาข้อมูลหรือสิ่งที่ต้องการได้ง่าย มีการจัดการระบบเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันหรือช่องทางออนไลน์ที่มีความเสถียร ระบบต้องสามารถสนับสนุนอุปกรณ์ใช้งานได้ทุกชนิด ในด้านการตอบสนอง ต้องสามารถส่งมอบบริการหรือธุรกรรมหรือผลิตภัณฑ์ที่ลูกค้าต้องการในเวลาที่กำหนดได้อย่างถูกต้อง ไม่ผิดพลาด มีความซื่อสัตย์นำเสนอสินค้าบริการตามที่ได้แสดงไว้ในช่องทางออนไลน์จริง มีช่องทางการจัดส่งและช่องทางการชำระเงินหลากหลาย มีการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้า นอกจากนี้ควรสร้างความมั่นใจให้กับลูกค้าก่อนการใช้บริการทางออนไลน์เช่น มีนโยบายการรับประกัน และการรับประกันสินค้า สามารถตรวจสอบสินค้าก่อนการชำระเงินปลายทาง มีรูปภาพวิดีโอประกอบและให้รายละเอียดสินค้าและบริการที่ชัดเจน เป็นต้น และควรอำนวยความสะดวกในการแก้ปัญหาสำหรับการใช้บริการทางออนไลน์ มีช่องทางติดต่อหลากหลายที่สามารถสื่อสารได้โดยตรงกับพนักงานสำหรับการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นและแก้ปัญหาได้อย่างรวดเร็ว กล่าวโดยสรุปธุรกิจบริการประเภทติดต่อกันต่ำหรือในช่องทางออนไลน์ควรมีการประเมินคุณภาพการบริการตามลำดับขั้นตอนการใช้บริการ โดยก่อนการเข้าใช้บริการ ผู้ให้บริการต้องการความมั่นใจก่อนการใช้บริการ ส่วนเมื่อเข้าใช้บริการ มิติด้านประสิทธิภาพ ความพร้อมของระบบ ความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัย และการตอบสนองความต้องการ เป็นมิติคุณภาพที่สำคัญขณะใช้บริการ ส่วนมิติด้านบริการสนับสนุนหลังการขาย การอำนวยความสะดวกในการแก้ปัญหา เป็นการประเมินคุณภาพเมื่อการใช้บริการที่ติดต่อกันต่ำหรือในช่องทางออนไลน์นั้นสิ้นสุดลง

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาในครั้งนี้ศึกษาประเภทคุณภาพการบริการที่จำแนกตามเกณฑ์การติดต่อกับลูกค้าเมื่อให้บริการ แบ่งเป็นการติดต่อกันสูงและการติดต่อกันต่ำ การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยอาจศึกษามุมมองของผู้ที่เกี่ยวข้องในระบบบริการที่จำแนกตามเกณฑ์กระบวนการให้บริการ (Wirtz & Lovelock, 2022: 19) ได้แก่ การบริการที่มุ่งเน้นให้บริการต่อร่างกายบุคคล การบริการที่มุ่งเน้นให้บริการต่อจิตใจบุคคล การบริการที่มุ่งเน้นให้บริการต่อสิ่งที่บุคคลเป็นเจ้าของ และการบริการที่มุ่งเน้นให้บริการต่อข้อมูลของบุคคล นอกจากนี้การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาคุณภาพการบริการในมุมมองผู้บริโภค ผู้ให้บริการและนักวิชาการในประเทศไทยด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ การศึกษาครั้งต่อไปผู้วิจัยสามารถนำผลการศึกษานี้ไปใช้ต่อยอดโดยการศึกษาร่วมกันเปรียบเทียบมุมมองด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ ตลอดจนนำไปพัฒนามาตรวัดคุณภาพการบริการ (Service quality measure) สำหรับบริการที่มีการติดต่อกันสูงและการบริการที่มีการติดต่อกันต่ำในลำดับต่อไป

กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgement)

ผู้วิจัยได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากภาควิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เอกสารอ้างอิง(References)

- สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า. (2567). แนวโน้มธุรกิจบริการกับผู้บริโภคยุคใหม่. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://tpso.go.th/news/2402-0000000009> สืบค้นเมื่อ 9 มีนาคม 2567.
- Arora, P., & Narula, S. (2018). Linkages between service quality, customer satisfaction and customer loyalty: a literature review. *Journal of Marketing Management*. 17(4):30-54.

- Barnes, S.J., & Vidgen, R. T. (2002). An integrative approach to the assessment of E-commerce quality. **Journal of Electronic Commerce Research**. 3(3): 114–127.
- Carrillat, F. A., Jaramillo, F., & Mulki, J. P. (2009). Examining the impact of service quality: A meta-analysis of empirical evidence. **Journal of Marketing Theory and Practice**. 17(2): 95-110.
- Chase, R. B. (1978). Where Does the Customer Fit in a Service Operation? **Harvard Business Review**. November, 1978. [online]. Retrieved on April 18, 2024 from <https://hbr.org/1978/11/where-does-the-customer-fit-in-a-service-operation>
- Hsieh, H.F. & Shannon, S.E. (2005). Three approaches to qualitative content analysis. **Qualitative Health Research**. 15(9): 1277-1288.
- Kotler, P., & Armstrong, G. (2018). **Principles of Marketing**. 17th Global Edition. Harlow: Pearson Education.
- Leavy, P. (2017). **Research design: Quantitative, qualitative, mixed methods, arts-based, and community-based participatory research approaches**. The Guilford Press. New York.
- Meuter, M. L., Ostrom, A. L., Roundtree, R. I. & Bitner, M. J. (2000). Self-service technologies: Understanding customer satisfaction with technology- based service encounters. **Journal of Marketing**. 64(3): 50-64.
- Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L.L. (1988). SERVQUAL: A multiple item scale for measuring customer perceptions of service quality. **Journal of Retailing**. 63(1): 12-37.
- Parasuraman, A., Zeithaml, V.A. & Maholtra, A. (2005). E-S-QUAL: A multiple-item scale for measuring consumer perceptions for service quality. **Journal of Retailing**. 7(3): 12-40.
- Rita, P., Oliveira, T., & Farisa, A. (2019). The impact of e-service quality and customer satisfaction on customer behavior in online shopping. **Heliyon**. 5 (10), e02690.
- Soprana, M. & Fiorini, M. (2016). **Services and sustainable development: A conceptual approach**. [online]. Retrieved on August 9, 2024 from https://www.researchgate.net/publication/309032500_Services_and_Sustainable_Development_A_Conceptual_Approach.
- Statista. (2024). **Share of economic sectors in the global gross domestic product (GDP) from 2012 to 2022**. [online]. Retrieved on May 6, 2024 from <https://www.statista.com/statistics>.
- Wirtz, J., & Lovelock, C. (2022). **Services marketing: People, technology, strategy**. 9th ed. Singapore: World Scientific Publishing Co. Inc.

การศึกษาองค์ประกอบของศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดพัทลุง

The Component of Potential of Tourist Attractions in Phatthalung Province

นารีภรณ์ ศรีจิริต¹ ชวลีย์ ณ ถาลาง² เสรี วงษ์มณฑา³

Nareeporn Sricharit, Chawalee Na Thalang, Seri Wongmontha

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดพัทลุง และ 2) เพื่อศึกษาลักษณะประชากรศาสตร์ที่ส่งผลกระทบต่อองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดพัทลุง ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการเก็บแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอำเภอควนขนุน อำเภอเมือง อำเภอป่าพะยอม และอำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง รวมจำนวน 400 คน ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาและเชิงอนุมาน

ผลการวิจัย พบว่า 1) จังหวัดพัทลุงมีองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว (10 A's) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X}=4.40$, $SD=0.54$) ด้านบรรยากาศของแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X}=4.32$, $SD=0.59$) ด้านความเป็นมิตรของคนในท้องถิ่น ($\bar{X}=4.32$, $SD=0.59$) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ($\bar{X}=4.31$, $SD=0.61$) ด้านที่พักแรม ($\bar{X}=4.30$, $SD=0.57$) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{X}=4.24$, $SD=0.62$) และด้านการเข้าถึง ($\bar{X}=4.23$, $SD=0.57$) 2) นักท่องเที่ยวที่มีลักษณะประชากรศาสตร์ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว (10A's) ไม่ต่างกัน ทั้งนี้ งานวิจัยฉบับนี้สามารถนำไปใช้ได้กับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวในยุคปัจจุบันได้

คำสำคัญ (Keywords) : แหล่งท่องเที่ยว; ศักยภาพ; องค์ประกอบการท่องเที่ยว

Abstract

This research aimed 1) to study the components of tourist destinations in Phatthalung Province and 2) to examine the demographic characteristics influencing the components of tourist destinations in Phatthalung Province. The study employed a quantitative research approach, gathering data through questionnaires from 400 Thai tourists visiting Khuan Khanun

Received: 2024-08-04 Revised: 2024-09-06 Accepted: 2024-09-07

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและโรงแรม วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา; Tourism and Hotel Management, College of Management, University of Phayao. E-mail: nareeporn.sr@skru.ac.th

² หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและโรงแรม วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา; Tourism and Hotel Management, College of Management, University of Phayao. E-mail: ajarnchawalee@gmail.com

³ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและโรงแรม วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา; Tourism and Hotel Management, College of Management, University of Phayao. E-mail: ajarnseri@gmail.com

District, Mueang District, Pa Phayom District, and Khao Chai Son District in Phatthalung Province. Data analysis was conducted using both descriptive and inferential statistical methods.

The research findings indicated that Phatthalung Province scored highest in overall tourist destination components (the 10 A's), including tourist attractions ($\bar{X}=4.40$, $SD=0.54$), tourist attraction atmosphere ($\bar{X}=4.32$, $SD=0.59$), friendliness of local people ($\bar{X}=4.32$, $SD=0.59$), tourist activities ($\bar{X}=4.31$, $SD=0.61$), accommodation ($\bar{X}=4.30$, $SD=0.57$), facilities ($\bar{X}=4.24$, $SD=0.62$), and accessibility ($\bar{X}=4.23$, $SD=0.57$). Furthermore, tourists with different demographic characteristics showed similar levels of opinion regarding the components of tourist attractions (the 10 A's). This research can be utilized by relevant agencies to develop tourism strategies that align with the current needs of tourists.

Keywords: tourist attractions; potentiality; tourism components

บทนำ (Introduction)

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวสร้างรายได้หลักและคุณประโยชน์ให้ประเทศไทยมาอย่างยาวนาน โดยขับเคลื่อนกว่าหนึ่งในสามของมูลค่าการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจไทยในช่วงหลายปีที่ผ่านมา การท่องเที่ยวไทยมีชื่อเสียงติดอันดับต้นในระดับโลกทั้งในด้านความงดงาม และทางเลือกที่หลากหลายของสถานที่ท่องเที่ยว และวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ดึงดูดใจ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2564) นอกจากนี้ยังมียุทธศาสตร์การท่องเที่ยวที่หลากหลายและเน้นความยั่งยืน มีการผสมผสานวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญา และความเป็นไทยเพื่อสร้างประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยว ทำให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวกระจายไปยังภูมิภาคต่าง ๆ ส่งผลให้นักท่องเที่ยวชาวไทยให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวในเมืองรองมากขึ้น ซึ่งภาครัฐและเอกชนได้มีมาตรการสนับสนุนและกระตุ้นการท่องเที่ยวจากนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยเฉพาะการท่องเที่ยวในเมืองรองเพื่อการกระจายและสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน (กรมการท่องเที่ยว, 2564)

จังหวัดพัทลุง เป็นจังหวัดหนึ่งในเมืองรองที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ มีสถานที่สำคัญที่ทรงคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม เป็นแหล่งกำเนิดหนังตะลุง มโนราห์ และยังคงรักษาเอกลักษณ์ศิลปะ การแสดงสืบทอดมาถึงปัจจุบัน มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เหมาะสมแก่การท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนและศึกษาหาความรู้ นอกจากนี้ยังมีประเพณีและวัฒนธรรมที่น่าสนใจ ประกอบกับการดำเนินวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ยึดมั่นแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของชาวจังหวัดพัทลุง ทำให้จังหวัดพัทลุงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ในด้านวิถีความเป็นไทย และมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ (สารโจน์ สามารถ และคณะ, 2565: 422-437) อีกทั้งยังมีสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่โดดเด่น สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดสู่ชนรุ่นหลังได้

จากความเป็นมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญในการศึกษาองค์ประกอบต่างๆ ของศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดพัทลุง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวในการสร้างความสนใจ และทำให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดพัทลุง รวมถึงให้หน่วยงานทุกภาคส่วนที่มีความเกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลด้านศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดพัทลุงไปใช้เพื่อการวางแผน ปรับปรุง และพัฒนาด้านการท่องเที่ยว และเพื่อสร้างงานสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดพัทลุง
2. เพื่อศึกษาลักษณะประชากรศาสตร์ที่ส่งผลกระทบต่อองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดพัทลุง

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดพัทลุง ได้แก่

1) การเข้าถึง (Accessibility) 2) แหล่งท่องเที่ยว (Attractions) 3) ที่พักแรม (Accommodation) 4) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) 5) กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) 6) การบริการเสริมอื่นๆ (Ancillary) 7) บรรยากาศของแหล่งท่องเที่ยว (Atmosphere) 8) ความพร้อมจัดรายการนำเที่ยว (Availability) 9) การบริการของภาครัฐ (Authority) 10) ความเป็นมิตรของคนในท้องถิ่น (Amiability) และลักษณะประชากรศาสตร์ที่ส่งผลกระทบต่อองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดพัทลุง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพ รายได้และภูมิสำเนา

1.2 ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอำเภอควนขนุน อำเภอเมือง อำเภอป่าพะยอม และอำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง ซึ่งใช้เกณฑ์ Quota Sampling ซึ่งแบ่งเป็นอำเภอละ 100 คน จำนวน 4 อำเภอ รวมทั้งหมด 400 คน ซึ่งผู้วิจัยไม่ทราบขนาดของประชากร เพียงแต่ผู้วิจัยทราบว่ามีความจำนวนมาก จึงใช้สูตร W.G. Cochran (Cochran, 1953)

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ อำเภอเมือง อำเภอควนขนุน อำเภอป่าพะยอม และอำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา เดือนตุลาคม 2566 ถึง เดือนมกราคม 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แบบสอบถามโดยผู้วิจัยได้สร้างจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบตัวเลือกให้เลือกตอบ (Check List) ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว (10A's) มีลักษณะของคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน 5 ระดับ แบบลิเคิร์ตสเกล (Likert Rating Scale) ทั้งนี้ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อดำเนินการตรวจสอบความเหมาะสมของข้อคำถาม ความครอบคลุมของเนื้อหา ตลอดจนรูปแบบของแบบสอบถามเพื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์ จากนั้นนำมาปรับปรุงตามคำแนะนำ และนำแบบสอบถามไปทำการทดสอบความเชื่อมั่น หรือความเที่ยงตรงก่อนนำแบบสอบถามไปใช้จริง (Try Out) โดยเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้นำมาคำนวณหาความเชื่อมั่นโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาร์ค (Cronbach, 1951: 297-334) ซึ่งค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับอยู่ที่ 0.94 ถือได้ว่าแบบสอบถามมีมาตรฐานผู้วิจัยจึงนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยลงพื้นที่แจกแบบสอบถามกับกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในอำเภอควนขนุน อำเภอเมือง อำเภอป่าพะยอม และอำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง รวมจำนวน 4 อำเภอ อำเภอละ 100 ชุด รวมจำนวนทั้งสิ้น 400 ชุด โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผู้วิจัยแบ่งระดับค่าเฉลี่ย ออกเป็น 5 ระดับ แบบอันตรายภาคขึ้น ดังนี้ระดับน้อยที่สุดมีค่าเฉลี่ย 1.00-1.80 ระดับน้อยมีค่าเฉลี่ย 1.81-2.60 ระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ย 2.61-3.40 ระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.41-4.20 ระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย 4.21-5.00 โดยใช้อธิบายความหมายของข้อมูลในลักษณะการบรรยายทั่วไป

สถิติเชิงอนุมาน ใช้การทดสอบสมมติฐานการวิจัย ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Anova or F-test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีเปรียบเทียบพหุคูณของ Scheffer

ผลการวิจัย (Research Results)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 83.0 มีอายุอยู่ในช่วง 31-40 ปี ร้อยละ 31.3 ส่วนใหญ่การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 59.5 ส่วนใหญ่มีอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐ/รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 50.7 มีสถานภาพ สมรส ร้อยละ 49.5 มีรายได้ต่อเดือน 15,001-25,000 บาท ร้อยละ 29.0 และส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคใต้ ร้อยละ 88.8 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวน และร้อยละข้อมูลเกี่ยวกับประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยว

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
1) หญิง	332	83.0
2) ชาย	68	17.0
รวม	400	100.0
อายุ		
1) ต่ำกว่า 20 ปี	13	3.3
2) 20-30 ปี	80	20.0
3) 31-40 ปี	125	31.3
4) 41-50 ปี	117	29.3
5) 51-60 ปี	60	15.0
6) 60 ปีขึ้นไป	5	1.3

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รวม	400	100.0
ระดับการศึกษา		
1) ต่ำกว่าปริญญาตรี	56	14.0
2) ปริญญาตรี	238	59.5
3) สูงกว่าปริญญาตรี	106	26.5
รวม	400	100.0
อาชีพ		
1) ข้าราชการ/พนักงานรัฐ/รัฐวิสาหกิจ	203	50.7
2) นักเรียน/นักศึกษา	12	3.0
3) พนักงานบริษัท	85	21.3
4) ธุรกิจส่วนตัว	56	14.0
5) เกษตรกร	9	2.3
6) อื่น ๆ (รับจ้างทั่วไป พนักงานของรัฐ/ ลูกจ้างหน่วยงานรัฐ	35	9.1
7) แม่บ้าน พ่อบ้าน ธนาคาร		
8) นายหน้าที่ดิน		
9) พนักงานมหาวิทยาลัย		
10) มัคคุเทศก์		
11) การให้บริการที่พักและโรงแรม		
12) ผู้ช่วยทันตแพทย์		
13) ค้าขาย ครู)		
รวม	400	100.0
สถานภาพ		
1) โสด	162	40.5
2) สมรส	198	49.5
3) หย่าร้าง/หม้าย/แยกกันอยู่	40	10.0
รวม	400	100.0

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
1) 15,000 บาท หรือต่ำกว่า	83	20.8
2) 15,001-25,000 บาท	116	29.0
3) 25,001-35,000 บาท	49	12.3
4) 35,001-40,000 บาท	45	11.3
5) 40,001 บาทขึ้นไป	107	26.8
รวม	400	100.0
ภูมิลำเนา		
1) ภาคใต้	355	88.8
2) ภาคกลาง	20	5.0
3) ภาคเหนือ	13	3.3
4) ภาคตะวันออก	7	1.8
5) ภาคตะวันตก	5	1.3
รวม	400	100.0

ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว (10A's) พบว่า ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว (10A's) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.35$, $SD=0.62$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X}=4.40$, $SD=0.54$) ด้านบรรยากาศของแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X}=4.32$, $SD=0.59$) ด้านความเป็นมิตรของคนในท้องถิ่น ($\bar{X}=4.32$, $SD=0.59$) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ($\bar{X}=4.31$, $SD=0.61$) ด้านที่พักแรม ($\bar{X}=4.30$, $SD=0.57$) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{X}=4.24$, $SD=0.62$) ด้านการเข้าถึง ($\bar{X}=4.23$, $SD=0.57$) และมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการบริการของภาครัฐ ($\bar{X}=4.03$, $SD=0.71$) ด้านบริการเสริมอื่น ๆ ($\bar{X}=3.89$, $SD=0.67$) และด้านความพร้อมจัดรายการนำเที่ยว ($\bar{X}=3.84$, $SD=0.75$) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว (10A's) ในจังหวัดพัทลุง

องค์ประกอบของการท่องเที่ยว (10A's)	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านแหล่งท่องเที่ยว	4.40	0.54	มากที่สุด
2. ด้านบรรยากาศของแหล่งท่องเที่ยว	4.32	0.59	มากที่สุด
3. ด้านความเป็นมิตรของคนในท้องถิ่น	4.32	0.59	มากที่สุด
4. ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว	4.31	0.61	มากที่สุด
5. ด้านที่พักแรม	4.30	0.57	มากที่สุด
6. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	4.24	0.62	มากที่สุด
7. ด้านการเข้าถึง	4.23	0.57	มากที่สุด
8. ด้านการบริการของภาครัฐ	4.03	0.71	มาก
9. ด้านบริการเสริมอื่น ๆ	3.89	0.67	มาก
10. ด้านความพร้อมจัดรายการนำเที่ยว	3.84	0.75	มาก
ระดับความคิดเห็นโดยรวม	4.35	0.62	มากที่สุด

ลักษณะประชากรศาสตร์ที่มีผลกระทบต่อองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดพัทลุงพบว่า จากตารางที่ 3 แสดงผลสรุปของการทดสอบความแตกต่างด้วยการทดสอบที (t-Test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way analysis of Variance: One-Way ANOVA or F-Test) พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีลักษณะประชากรศาสตร์ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว (10A's) ไม่ต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

นักท่องเที่ยวที่มีอายุต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว (10A's) แตกต่างกัน ในด้านการเข้าถึง ที่พักแรม บริการเสริมอื่นๆ สิ่งอำนวยความสะดวก ความพร้อมจัดรายการนำเที่ยว การบริการของภาครัฐ กิจกรรมการท่องเที่ยว และภาพรวม

นักท่องเที่ยวที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว (10A's) แตกต่างกัน ในด้านที่พักแรม บริการเสริมอื่นๆ ความพร้อมจัดรายการนำเที่ยว การบริการของภาครัฐ และภาพรวม

นักท่องเที่ยวที่มีอาชีพต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว (10A's) แตกต่างกัน ในด้านแหล่งท่องเที่ยว การเข้าถึง ที่พักแรม บริการเสริมอื่นๆ สิ่งอำนวยความสะดวก ความพร้อมจัดรายการนำเที่ยว การบริการของภาครัฐ กิจกรรมการท่องเที่ยว บรรยากาศของแหล่งท่องเที่ยว และภาพรวม

นักท่องเที่ยวที่มีสถานภาพต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว (10A's) แตกต่างกัน ในด้านการเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก ความพร้อมจัดรายการนำเที่ยว การบริการของภาครัฐ ความเป็นมิตรของคนในท้องถิ่น กิจกรรมการท่องเที่ยว บรรยากาศของแหล่งท่องเที่ยว และภาพรวม

นักท่องเที่ยวที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว (10A's) ไม่แตกต่างกัน ในด้านบริการเสริมอื่นๆ ความพร้อมจัดรายการนำเที่ยว และการบริการของภาครัฐ

นักท่องเที่ยวที่มีภูมิลำเนาต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว (10A's) ไม่แตกต่างกัน ในด้านบริการเสริมอื่นๆ และความพร้อมจัดรายการนำเที่ยว

ตารางที่ 3 แสดงสรุปองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว (10A's) ในจังหวัดพัทลุง

องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว (10A's)	ลักษณะทางประชากรศาสตร์						
	เพศ	อายุ	ระดับการศึกษา	อาชีพ	สถานภาพ	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	ภูมิลำเนา
แหล่งท่องเที่ยว	✗ (0.18)	✗ (0.12)	✗ (0.50)	✓ (0.00*)	✗ (0.09)	✗ (0.92)	✗ (0.91)
การเข้าถึง	✗ (0.41)	✓ (0.00*)	✗ (0.84)	✓ (0.00*)	✓ (0.00*)	✗ (0.73)	✗ (0.96)
ที่พักแรม	✗ (0.68)	✓ (0.01*)	✓ (0.04*)	✓ (0.00*)	✗ (0.06)	✗ (0.28)	✗ (0.18)
บริการเสริมอื่น ๆ	✗ (0.14)	✓ (0.00*)	✓ (0.00*)	✓ (0.00*)	✗ (0.18)	✓ (0.01*)	✓ (0.00*)
สิ่งอำนวยความสะดวก	✗ (0.41)	✓ (0.00*)	✗ (0.07)	✓ (0.00*)	✓ (0.03*)	✗ (0.36)	✗ (0.33)
ความพร้อมจัดรายการนำเที่ยว	✗ (0.55)	✓ (0.00*)	✓ (0.00*)	✓ (0.03*)	✓ (0.00*)	✓ (0.04*)	✓ (0.00*)
การบริการของภาครัฐ	✗ (0.08)	✓ (0.01*)	✓ (0.00*)	✓ (0.00*)	✓ (0.00*)	✓ (0.00*)	✗ (0.50)
ความเป็นมิตรของคนในท้องถิ่น	✗ (0.95)	✗ (0.10)	✗ (0.71)	✗ (0.06)	✓ (0.00*)	✗ (0.65)	✗ (0.27)
กิจกรรมการท่องเที่ยว	✗ (0.67)	✓ (0.02*)	✗ (0.07)	✓ (0.01*)	✓ (0.00*)	✗ (0.14)	✗ (0.58)
บรรยากาศของแหล่งท่องเที่ยว	✗ (0.90)	✗ (0.19)	✗ (0.07)	✓ (0.00*)	✓ (0.03*)	✗ (.08)	✗ (0.52)
ภาพรวม	✗ (0.85)	✓ (0.00*)	✓ (0.03*)	✓ (0.00*)	✓ (0.00*)	✗ (0.15)	✗ (0.34)

หมายเหตุ : กำหนดให้เครื่องหมาย ✓ แทนข้อที่มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

กำหนดให้เครื่องหมาย ✗ แทนข้อที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว(10A's) ในจังหวัดพัทลุง จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว (10A's) ใน

ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.35$, $SD=0.62$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X}=4.40$, $SD=0.54$) อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากจังหวัดพัทลุงมีทั้งทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวและทำกิจกรรมสร้างสรรค์ที่มีความโดดเด่นด้านทุนทางวัฒนธรรม และทุนทางธรรมชาติ เช่น แหล่งเรียนรู้ศิลปะการแกะรูปหนังตะลุง (กลุ่มหน้าถ้ำพระ) งานโนราห์โรงครู นาริมเล ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและพันธุ์พืชทะเลน้อย ตลาดใต้โหนด ตลาดสวนไผ่ขวัญใจ และศูนย์เรียนรู้นาโปแก เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เมธิกา พ่วงแสง และคณะ (2564: 53-67) พบว่าพื้นที่จังหวัดพัทลุงมีมรดกทางวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าและควรค่าแก่การอนุรักษ์ รักษา และนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการท่องเที่ยวจำนวนมาก โดยองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมของจังหวัดพัทลุง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ตัญญา เพชรสง และคณะ (2564: 69-80) พบว่า ศักยภาพด้านสิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยวของจังหวัดพัทลุงมีศักยภาพมากที่สุด นอกจากนี้ ด้านบรรยากาศของแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X}=4.32$, $SD=0.59$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภาวิณี กิตติวินิต (2564: 22-32) ที่พบว่าชุมชนให้ความสำคัญด้านความปลอดภัย และส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ด้านความเป็นมิตรของคนในท้องถิ่น ($\bar{X}=4.32$, $SD=0.59$) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ($\bar{X}=4.31$, $SD=0.61$) ด้านที่พักแรม ($\bar{X}=4.30$, $SD=0.57$) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{X}=4.24$, $SD=0.62$) และด้านการเข้าถึง ($\bar{X}=4.23$, $SD=0.57$) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ตัญญา เพชรสง และคณะ (2564: 69-80) พบว่า ศักยภาพด้านที่พัก ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของจังหวัดพัทลุงก็มีศักยภาพสูงเช่นกัน เนื่องจากจังหวัดพัทลุงเป็นเมืองท่องเที่ยวเมืองรองที่ภาครัฐให้การสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวจึงทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวไทยจึงทำให้จังหวัดพัทลุงได้มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ปัจจุบันจะเห็นได้ว่าจังหวัดพัทลุงมีที่พักหลากหลายรูปแบบทั้งรีสอร์ท โฮมสเตย์และโรงแรมมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เน้นเชิงผจญภัยและเรียนรู้วิถีชุมชนพร้อมกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมทำกิจกรรมเพื่อศึกษาวัฒนธรรมชุมชนมากขึ้น ได้แก่ ล่องแก่งหนานมดแดง สาธิตการปลูกข้าวพันธุ์พื้นเมืองของจังหวัดพัทลุง การไถนา การเชิดตัวหนังตะลุง เป็นต้น

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาลักษณะประชากรศาสตร์ที่มีผลกระทบต่อองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดพัทลุง ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีลักษณะประชากรศาสตร์ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว (10A's) ไม่ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปุญญนิรันดร์ อังศุธีรกุล และคณะ (2566: 84-98) ที่มีการทดสอบสมมติฐาน พบว่าด้านลักษณะด้านประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวแตกต่างกันส่งผลต่อความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และภูมิลำเนา มีผลกระทบต่อองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว (10A's) เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 31-40 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มผู้มีรายได้ 15,001-25,000 บาท สถานภาพสมรส อาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ และภูมิลำเนาอยู่ภาคใต้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นกลุ่มที่มีศักยภาพและอำนาจในการเดินทางท่องเที่ยวสูง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรธณพพร จันทรฉายและจักรพงษ์ ปานสุวรรณ (2564: 408-418) ที่ส่วนใหญ่แก่นักท่องเที่ยวในช่วงอายุ 21-40 ปี ที่มีรายได้ในช่วง 15,000-25,000 บาทจะเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีศักยภาพการเดินทางสูง แต่เพศไม่มีผลกระทบต่อองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว (10A's) ทั้งนี้เนื่องจากไม่พบความแตกต่างระหว่างเพศหญิงและเพศชายที่มีต่อองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว (10A's) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดพัทลุงส่วนใหญ่เป็นกลุ่มข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีรายได้แน่นอน ดังนั้นจึงควรมีกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ที่หลากหลายแปลกใหม่ และสร้างประสบการณ์ใหม่ให้กับนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้เกิดความประทับใจและกลับมาเที่ยวซ้ำ ด้วยการนำเอาองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว (10 A's) มาใช้ในการพัฒนาตั้งแต่การนำเอาความโดดเด่นเฉพาะที่ไม่เหมือนสถานที่ท่องเที่ยวอื่นของแหล่งท่องเที่ยว มาเป็นตัวดึงดูดนักท่องเที่ยวด้วยการสื่อสารการตลาดที่น่าสนใจ ให้นักท่องเที่ยวมีความต้องการที่จะมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว พัฒนาปรับปรุงการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางได้สะดวก ในด้านที่พักแรมก็ควรมีตัวเลือกที่หลากหลายให้กลุ่มนักท่องเที่ยวหลากหลายรายได้เข้าถึงและครอบคลุมตามความต้องการของนักท่องเที่ยว รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการเสริมอื่นๆ ควรมีความครอบคลุม ให้นักท่องเที่ยวสามารถใช้ประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวได้เต็มประสิทธิภาพ และหน่วยงานภาครัฐควรมีการเพิ่มเติมการบริการเพื่อความพร้อมที่จะต้อนรับนักท่องเที่ยว รวมถึงการให้ความรู้กับคนในชุมชนและสร้างทัศนคติให้คนในชุมชนให้ความร่วมมือในการต้อนรับนักท่องเที่ยว เพื่อให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีบรรยากาศน่าเที่ยว กิจกรรมสนุก สร้างความแตกต่างไม่เหมือนแหล่งท่องเที่ยวอื่น เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดประสบการณ์ใหม่ที่ประทับใจ นำไปสู่การกลับมาใช้บริการซ้ำและการบอกต่อกับนักท่องเที่ยวรุ่นถัดไป

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

ควรมีการสร้างเครือข่ายและสร้างความร่วมมืออย่างแท้จริงระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และนำแผนพัฒนาพื้นที่มาปฏิบัติร่วมกันได้อย่างถูกต้อง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในจังหวัดพัทลุง และควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์จังหวัดพัทลุงให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย เพื่อเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมการท่องเที่ยว. (2564). แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ 05 การท่องเที่ยว. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://nscr.nesdc.go.th/wp-content/uploads/2022/03/11_NS-05_070365.pdf สืบค้นเมื่อ 12 กรกฎาคม 2567.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2564). 9 แนวโน้มใหม่ในอนาคตการท่องเที่ยว. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://api.tourismthailand.org/upload/live/content_article_file/20603-15378.pdf สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2567.

- ตัญญา เพชรสง, ชมพูนุช จิตติถาวร และผกามาศ ชัยรัตน์. (2564). ศักยภาพการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยในจังหวัดพัทลุง. *Journal of Legal Entity Management and Local Innovation*. 7(5): 69-80.
- บุญญ์นิรันดร์ อังศุธิรกุล,สิริพร ดงสิงห์,พศวรรตร์ วรพันธ์ และเสาวนีย์ สมันต์ตรีพร. (2566). แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษา: เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่-ห้วยขาแข้ง จังหวัดอุทัยธานี. *วารสารวิชาการและวิจัยมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. 1(1): 84-98.
- พรรณปพร จันทรฉาย จักรพงษ์ ปานสุวรรณ. (2564). พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการท่องเที่ยวสถานที่ท่องเที่ยวเชิงศาสนาในเขตเกาะเมือง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ช่วงสถานการณ์โควิด-19 ระบาด. *สังคมไทยหลัง NEW NORMAL: การเรียนรู้ การวิจัย และการสร้างสรรค์ การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 12 สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. 408-418.
- เมธิกา พ่วงแสง ปาริชาติ ช้วนรักษธรรม และรัชพล แยมกลีบ. (2564). การจัดการความรู้ทางวัฒนธรรมของจังหวัดพัทลุงเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี*. 2(2): 53-67.
- ศุภาวิณี กิตติวินิต. (2564). ความพร้อมและศักยภาพทรัพยากรที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนตำบลลิเล อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*. 16(1): 22-32.
- สาโรจน์ สามารถ ฤาเดช เกิดวิชัย และดวงสมร โสภณธาดา (2565). การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดพัทลุง. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*. 7(3): 422-437.
- สำนักงานจังหวัดพัทลุง. (2566). *ประวัติความเป็นมาของจังหวัด*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.phatthalung.go.th/2022/content/general> สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2567.
- Cochran, W. G. (1953). *Sampling Techniques*. New York: John Wiley & Sons. Inc.
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, 16(3), pp. 297-334.

การวิเคราะห์ปัจจัยแรงจูงใจผลักและดึงของนักท่องเที่ยวต่างชาติ
ต่อการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ กรณีศึกษาจังหวัดภูเก็ต
An Analysis of International Tourists' Push and Pull Motivation Factors in
Wellness Tourism A Case Study of Phuket

กัญญาพัชร พัฒนาโกคินสกุล¹ เสรี วงษ์มณฑา²
กาญจน์ภา พงศ์พนรัตน์ เชี่ยวชาญ³ ณัฐรินทร์ ปริวงศ์กุลธร⁴
Kanyapat Pattanapokinsakul, Seri Wongmontha,
Kannapa Pongponrat Chieochan, Nuttharin Pariwongkhuntorn

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในจังหวัดภูเก็ต 2) เพื่อศึกษาปัจจัยแรงจูงใจผลักและดึงของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในจังหวัดภูเก็ต และ 3) เพื่อศึกษาประชากรศาสตร์ที่มีผลกระทบต่อแรงจูงใจผลักและดึงของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในจังหวัดภูเก็ต โดยทำการศึกษาเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในจังหวัดภูเก็ต จำนวน 400 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบตามสะดวก และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา

ผลการศึกษา พบว่า 1) นักท่องเที่ยวที่การเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในจังหวัดภูเก็ตส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 25 – 39 ปี สถานะสมรส ไม่นับถือศาสนา สัญชาติยุโรป การศึกษาระดับปริญญาโทหรือสูงกว่า อาชีพพนักงานบริษัท และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 2,501-3,500 ดอลลาร์สหรัฐ 2) ปัจจัยผลักสูงสุด คือ การผ่อนคลายและการหลบหนี ปัจจัยดึงสูงสุด คือ ราคา และ 3) ปัจจัยเชิงประชากรศาสตร์ ด้านเพศ อายุ สถานะ ศาสนา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ที่ความแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในจังหวัดภูเก็ตแตกต่างกัน แต่นักท่องเที่ยวที่มีสัญชาติ และระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมา

Received: 2024-09-03 Revised: 2024-09-12 Accepted: 2024-09-15

¹ นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยวและโรงแรม วิทยาลัยการจัดการมหาวิทยาลัยพะเยา; Ph.D. Candidate (Tourism and Hotel Management), College of Management, University of Phayao, Bangkok. Email: Kanyapat.p@pkru.ac.th

² รองศาสตราจารย์ ดร. หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยวและโรงแรม วิทยาลัยการจัดการมหาวิทยาลัยพะเยา; Associate Professor Dr. in Tourism and Hotel Management, College of Management, University of Phayao, Bangkok. Email: seri.wo@up.ac.th

³ รองศาสตราจารย์ ดร. ผู้อำนวยการหลักสูตรปริญญาโท MSD และ ผู้อำนวยการหลักสูตรปริญญาตรี BSI, วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; Associate Professor Dr. in Graduate Program Director of MSD and Undergraduate Program Director of BSI, Innovation College, Thammasat University. Email: kannapap@hotmail.com

⁴ อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยว โรงแรม และธุรกิจบริการ วิทยาลัยการจัดการมหาวิทยาลัยพะเยา; Lecturer in Tourism Hotel, and Service Business Management, College of Management, University of Phayao, Bangkok. Email: nuttharin.pa@up.ac.th

ท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในจังหวัดภูเก็ตไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาสินค้าและบริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ บุคลากร รวมถึงวางกลยุทธ์การตลาดให้มีประสิทธิภาพเพื่อเตรียมความพร้อมในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดภูเก็ตในอนาคต

คำสำคัญ (Keywords) : นักท่องเที่ยวต่างชาติ; แรงจูงใจ; การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ

Abstract

The aims of this research were 1) to investigate the demographic profile of international tourists traveling for wellness tourism in Phuket, 2) to study factors influencing international tourists' push and pull motivation for traveling wellness tourism in Phuket, and 3) to compare the different between demographic variables and push and pull motivation for traveling wellness tourism in Phuket. This study utilized a quantitative research approach by surveying 400 convenience samples from the international tourists traveling in wellness tourism in Phuket. The data analysis involved descriptive statistics.

The result revealed that 1) most international tourists traveling for wellness tourism in Phuket were male, aged 25–39 years, with married status, no religion, European nationality, a master's degree or higher, an employee, and an average monthly income of 2,501–3,500 US dollars. 2) The main push factor was relaxation and escape; the main pull factor was price. And 3) the different demographic factors (gender, age, status, religion, occupation, and monthly income) affected the push and pull motivation of the international tourists traveling for wellness tourism in Phuket differently. However, the tourists with different nationalities and education levels had no different opinions on the motivation of the international tourists traveling to promote wellness tourism in Phuket. These research findings can provide valuable insights for enhancing product development, wellness tourism services, staff training, and implementing effective marketing strategies to support the future of wellness tourism in Phuket.

Keywords: international tourist; motivation; wellness tourism

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันทั่วโลกเปลี่ยนผ่านจากยุค ชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) สู่ยุควิถีชีวิตถัดไป (Next Normal) และเข้าสู่สังคมสูงวัยที่ส่งผลให้เกิดความต้องการสินค้าและบริการทางการแพทย์ การดูแลสุขภาพที่มีความเฉพาะด้านและคุณภาพเพิ่มสูงขึ้น โดยมุ่งเน้นเรื่องความปลอดภัยและสุขอนามัยเป็นสำคัญ ด้วยเหตุนี้ส่งผลให้นักท่องเที่ยวหรือผู้บริโภคมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไป กล่าวคือ นักท่องเที่ยวได้หันมาให้ความสำคัญสุขภาพและให้ความสำคัญกับเรื่องความสะดวก สบาย สุขอนามัย ความปลอดภัย และความยืดหยุ่นในการให้บริการการท่องเที่ยวมากขึ้น (Tourism Authority of Thailand, 2021) จึงทำให้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเริ่มเป็นที่นิยมสำหรับนักท่องเที่ยวที่มีความต้องการท่องเที่ยวพักผ่อนไปพร้อมกับฟื้นฟูสุขภาพกายและ

จิตใจ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพกลายเป็นตัวเลือกอันดับต้นๆสำหรับนักท่องเที่ยวในยุค Next Normal ที่ตัดสินใจเลือกจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสมและเอื้ออำนวยต่อการฟื้นฟูสุขภาพ

โดยตลาดของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพไทยมีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 4 ในเอเชีย (รองจากจีน ญี่ปุ่น และอินเดีย) เช่นเดียวกับตลาดสปา (รองจากจีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้) เป็นการบ่งชี้ถึงประสบการณ์ด้านสุขภาพที่มีอยู่มากมายในประเทศ นอกจากนี้ประเทศไทยยังอยู่ในอันดับที่ 17 ของโลกในด้านการแพทย์แผนโบราณและการแพทย์เสริม และอันดับที่ 18 ในด้านการกินเพื่อสุขภาพ โภชนาการ และการลดน้ำหนัก การบำบัดแบบไทยดั้งเดิมและการบำบัดด้วยสมุนไพรซึ่งมักจะรวมอยู่ในระบบสปา โดยการนวดแผนไทยก็เป็นหนึ่งสิ่งที่มีชื่อเสียงให้ประเทศไทยในวงการสปาทั่วโลก โดยสถาบันโกลบอลเวลเนส (Global Wellness Institute; GWI) ได้ประกาศให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่ 3 ที่ได้รับการปึกหมุดลงใน “ภูมิศาสตร์เวลเนส” (Geography of Wellness) (Global Wellness Institute, 2022)

Global Wellness Institute ได้กล่าวว่า ตลาดท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของไทยมีมูลค่าถึง 200,000 ล้านบาทและมีอัตราการเติบโตสูงถึงร้อยละ 7 ซึ่งกลุ่มตลาดหลักของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจะเป็นกลุ่มลูกค้าชาวต่างชาติสูงถึงร้อยละ 80 และลูกค้าชาวไทยเพียงร้อยละ 20 และในปี 2020 นักท่องเที่ยวประเภท Wellness Tourism มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยที่ 1,601 เหรียญสหรัฐต่อหัว ซึ่งสูงกว่าค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวทั่วไป 35% (Global Wellness Institute, 2020) จึงส่งผลให้ธุรกิจเกี่ยวข้องกับสุขภาพ เช่น ที่พักเชิงสุขภาพ สปา คลินิกสุขภาพและความงาม ร้านอาหารสุขภาพ สนามบินเชิงสุขภาพ เป็นธุรกิจที่มีแนวโน้มการขยายตัวที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งธุรกิจโรงแรมเชิงสุขภาพ เนื่องจากธุรกิจนี้สามารถเข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เข้าพักได้โดยตรงและสามารถต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่มจากการให้บริการในที่พักโดยการนำเสนอกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพร่วมกับห้องพัก

ด้วยเหตุนี้ ประเทศไทยจึงได้มีการวางแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ให้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทยเป็นหนึ่งในประเภทการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพที่ประเทศไทยมีเป้าหมายที่จะพัฒนาและยกระดับมาตรฐานสินค้า บริการ บุคลากร ผู้ประกอบการ แหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ และห่วงโซ่มูลค่าการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2565-2570) ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาประเทศไทยเพื่อเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์และสุขภาพมูลค่าสูง ยิ่งไปกว่านั้นแผนพัฒนาจังหวัดภูเก็ต 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) และแผนพัฒนาจังหวัดภูเก็ต 20 ปี (พ.ศ. 2566-2585) ยังได้มีการวางแผนเป้าหมายไว้อย่างชัดเจนว่าจะพัฒนาและส่งเสริมจังหวัดภูเก็ตให้เป็นศูนย์กลางทางการแพทย์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและสปา (Medical & Wellness Hub) ในระดับมาตรฐานนานาชาติ (Phuket Provincial office, 2022)

แต่อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจังหวัดภูเก็ตจะมีความพร้อมแต่ก็ยังคงต้องมีการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับอีกหลายๆด้านเพิ่มเติม เพื่อสร้างแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่จังหวัดภูเก็ตมากขึ้น และเตรียมความพร้อมให้กับผู้ประกอบการด้านสุขภาพในการวางแผนรองรับนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในอนาคต (Chusri and Lalitsasivimo, 2020: 223-224) จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่างานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจในการเดินทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติยังมีจำนวนน้อยโดยเฉพาะในช่วงหลังสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 จึงควรมีการศึกษาเพิ่มเติม เนื่องจากเกิดการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มนักท่องเที่ยวและพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติในจังหวัดภูเก็ต และยังไม่มียานวิจัยก่อนหน้านี้ที่นำเสนอประสมทางการตลาด

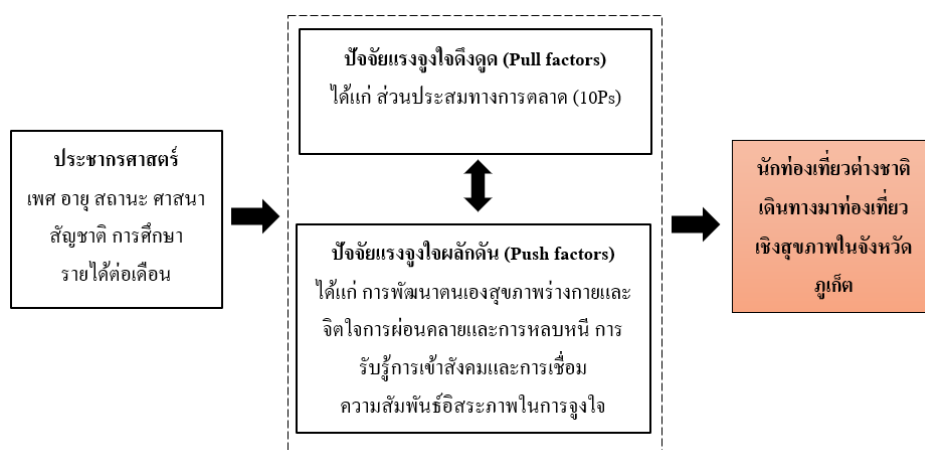
(10As) มาปรับใช้ในการศึกษาแรงจูงใจด้านปัจจัยดึง (Pull factors) ด้วยเหตุนี้ งานวิจัยฉบับนี้จึงสามารถเป็นส่วนหนึ่งในการเติมเต็มช่องว่างงานวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้นได้

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในจังหวัดภูเก็ต
2. เพื่อศึกษาปัจจัยแรงจูงใจหลักและดึงของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในจังหวัดภูเก็ต
3. เพื่อศึกษาประชากรศาสตร์ที่มีผลกระทบต่อแรงจูงใจหลักและดึงของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในจังหวัดภูเก็ต

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

การทบทวนวรรณกรรมเพื่อใช้เป็นแนวทางในการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ที่ศึกษา ได้แก่ 1) นิยามและองค์ประกอบของการบริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 2) ทฤษฎีแรงจูงใจหลักและดึง (Push and Pull Motivation Theory) 3) แนวคิดส่วนประสมทางการตลาด (10Ps) สามารถกำหนดเป็นกรอบการวิจัยดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา คือ ด้านข้อมูลประชากรศาสตร์ ด้านปัจจัยแรงจูงใจหลักและดึงของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพจังหวัดภูเก็ต และด้านประชากรศาสตร์ที่มีผลกระทบต่อแรงจูงใจหลักและดึงของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในจังหวัดภูเก็ต

1.2 ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวต่างชาติที่ใช้บริการการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในจังหวัดภูเก็ต ได้แก่ สปา ร้านอาหาร

สุขภาพ คอร์สเรียนมวยไทย ความงาม และอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ซึ่งกลุ่มเป้าหมายเป็นประชากรที่ไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงใช้การคำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยไม่ทราบจำนวนประชากรที่ชัดเจน ของ คอแครน (Cochran, 1997: 76) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ความคลาดเคลื่อนเท่ากับร้อยละ 0.05 ซึ่งจะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 385 คน เพื่อป้องกันการคลาดเคลื่อนของข้อมูลจึงเก็บแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 400 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบตามสะดวก (Convenience Sampling)

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ กำหนดพื้นที่การศึกษาในจังหวัดภูเก็ต

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา คือ ระหว่างเดือนตุลาคม-ธันวาคม 2566

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือหลักในการวิจัย ใช้เกณฑ์ให้คะแนนเป็นมาตราส่วนประมาณค่าของ (Rating Scale) ซึ่งแต่ละคำถามนั้น มีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ โดยการใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูล (Sinjaru, 2005 : 146) และ เป็นลักษณะแบบสอบถามปลายปิด (Closed End) โดยผู้วิจัยได้ศึกษาและกำหนดตัวแปรปัจจัยแรงจูงใจหลักและสิ่งที่ส่งผลต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในจังหวัดภูเก็ต จากการทบทวนวรรณกรรม (Crompton, 1979: 408-424; Moolla, 2012; Poom a phinunt and Weerakit, 2018: 89–109; Wongmonta, 2022) สามารถแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะประชากรศาสตร์ ส่วนที่ 2 แรงจูงใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติเพื่อการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในจังหวัดภูเก็ต และ ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

งานวิจัยฉบับนี้ได้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (Content Validity Test) และทดสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของคำถาม และวัตถุประสงค์การวิจัย (Index of Item-Objective Congruence, IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ผลข้อมูลด้านประชากรศาสตร์และแรงจูงใจของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปเกี่ยวกับ เพศ อายุ สถานะ ศาสนา สัญชาติ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน และอธิบายระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติ ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance : One-way ANOVA) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เพื่อทดสอบผลกระทบระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม

ผลการวิจัย (Research Results)

จากผลการศึกษาข้อมูลประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในจังหวัดภูเก็ต พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 50.2 อยู่ในช่วงอายุ 25 – 39 ปี คิดเป็นร้อยละ 66.5 มีสถานะแต่งงานแล้วคิดเป็นร้อยละ 52.3 ไม่นับถือศาสนาคิดเป็นร้อยละ 38.3 มีสัญชาติยุโรปคิดเป็นร้อยละ 55.5 มีการศึกษาระดับปริญญาโทหรือสูงกว่าคิดเป็นร้อยละ 64.3 ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทคิดเป็นร้อยละ 35.3 และ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 2,501 – 3,500 ดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 31.3

ตารางที่ 1 แสดงถึงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับแรงจูงใจหลัก (Push factors) ของนักท่องเที่ยวต่างชาติในการเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในจังหวัดภูเก็ต

ปัจจัยแรงจูงใจหลักที่ส่งผลต่อนักท่องเที่ยว ต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงส่งเสริม สุขภาพ (Push Factors)			
ปัจจัยแรงจูงใจหลักที่ส่งผลต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ (Push Factors)	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับแรงจูงใจ
1. การผ่อนคลายและการหลบหนี	4.39	0.86	มากที่สุด
2. อีสราภพในการจูงใจ	4.07	0.73	มาก
3. สุขภาพร่างกายและจิตใจ	3.88	0.68	มาก
4. การรับรู้	3.82	0.85	มาก
5. การพัฒนาตนเอง	3.61	0.72	มาก
6. การเข้าสังคมและการเชื่อมความสัมพันธ์	3.50	0.79	มาก
รวมทั้งสิ้น	3.88	0.77	มาก

จากตารางที่ 1 สรุปผลการศึกษาระดับแรงจูงใจหลัก (Push factors) ของนักท่องเที่ยวต่างชาติในการเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในจังหวัดภูเก็ต พบว่า ปัจจัยแรงจูงใจหลักของนักท่องเที่ยวต่างชาติในการเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดภูเก็ตโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.88$) (S.D.= 0.77) และเมื่อวิเคราะห์องค์ประกอบรายย่อยแต่ละด้าน พบว่า ด้านการผ่อนคลายและการหลบหนี ผู้ตอบแบบสอบถามมีแรงจูงใจหลักด้านการผ่อนคลายและการหลบหนีอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.39$) (S.D.=0.86) รองลงมา คือ ด้านอีสราภพ ในการจูงใจ ผู้ตอบแบบสอบถามมีแรงจูงใจหลักด้านอีสราภพ ในการจูงใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.07$) (S.D.=0.73) ด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ ผู้ตอบแบบสอบถามมีแรงจูงใจหลักด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.88$) (S.D.=0.68) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงถึงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับแรงจูงใจดึง (Pull factors) ของนักท่องเที่ยวต่างชาติในการเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในจังหวัดภูเก็ต

ปัจจัยแรงจูงใจดึงที่ส่งผลต่อนักท่องเที่ยว ต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงส่งเสริม สุขภาพ (10Ps) (Pull Factors)			
ปัจจัยแรงจูงใจดึงที่ส่งผลต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ (10Ps) (Pull Factors)	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับแรงจูงใจ
1. ราคา	4.34	0.88	มากที่สุด
2. ลักษณะทางกายภาพ	4.32	0.79	มากที่สุด
3. บุคลากร	4.19	0.86	มาก
4. สถานที่	4.15	0.92	มาก
5. ผลิตภัณฑ์/สินค้าและบริการ	4.13	0.90	มาก
6. กระบวนการให้บริการ	4.06	0.92	มาก
7. การจัดโปรแกรมกิจกรรมพิเศษและความสนใจเฉพาะในจุดหมายปลายทาง	3.93	0.80	มาก

ปัจจัยแรงจูงใจดึงที่ส่งผลต่อนักท่องเที่ยว ต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงส่งเสริม สุขภาพ (10Ps) (Pull Factors)	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับแรงจูงใจ
8. การจัดรวมแพคเกจสินค้าและบริการ	3.82	0.81	มาก
9. การส่งเสริมการตลาด/ช่องทางการจัดจำหน่าย	3.63	0.83	มาก
10. การฝึกกำลังของเครือข่ายหุ้นส่วน	3.56	0.77	มาก
รวมทั้งสิ้น	4.01	0.85	มาก

จากตารางที่ 2 สรุปผลการศึกษาระดับแรงจูงใจดึง (Pull Factors) ของนักท่องเที่ยวต่างชาติในการเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในจังหวัดภูเก็ต พบว่า ปัจจัยแรงจูงใจดึงของนักท่องเที่ยวในการเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในจังหวัดภูเก็ตโดยรวมในระดับมากเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.01$) ($S.D.=0.85$) และเมื่อวิเคราะห์องค์ประกอบรายย่อยแต่ละด้าน พบว่า ด้านราคา ผู้ตอบแบบสอบถามมีแรงจูงใจดึงดูดโดยรวมต่อด้านราคาในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.34$) ($S.D.=0.88$) ด้านลักษณะทางกายภาพ ผู้ตอบแบบสอบถามมีแรงจูงใจดึงดูดโดยรวมต่อด้านลักษณะทางกายภาพในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.32$) ($S.D.=0.79$) ด้านบุคลากร ผู้ตอบแบบสอบถามมีแรงจูงใจดึงดูดโดยรวมต่อด้านบุคลากรในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.19$) ($S.D.=0.86$) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบแรงจูงใจจำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์

ปัจจัยแรงจูงใจดึงและ ผลที่ส่งผลต่อ นักท่องเที่ยวต่างชาติที่ เดินทางมาท่องเที่ยวเชิง ส่งเสริมสุขภาพ	ลักษณะทางประชากรศาสตร์ T-test & One-way ANOVA							
	p-value (เพศ)	p-value (อายุ)	p-value (สถานะ)	p-value (ศาสนา)	p-value (สัญชาติ)	p-value (ระดับ การศึกษา)	p-value (อาชีพ)	p-value (รายได้ ต่อเดือน)
ปัจจัยผลัก (Push factors)								
1. การผ่อนคลายและการ หลบหนี	.804	.003**	.262	.871	.139	.065	.224	.498
2. อีสราภาพในการจูงใจ	.009**	.087	.033*	.367	.354	.116	.544	.274
3. สุขภาพร่างกายและ จิตใจ	.734	.043*	.753	.054	.560	.097	.255	.578
4. การรับรู้	.299	.061	.131	.298	.089	.087	.322	.098
5. การพัฒนาตนเอง	.009**	.139	.491	.112	.142	.356	.412	.231
6. การเข้าสังคมและการ เชื่อมความสัมพันธ์	0.61	.128	.079	.139	.115	.87	.000***	.115
ปัจจัยดึง (Pull factors)								
7. ราคา	.000***	.199	.492	.171	.245	.256	.211	.144
8. ลักษณะทางกายภาพ	.000***	.062	.287	.093	.266	.321	.116	.547
9. บุคลากร	.011*	.081	.155	.288	.658	.224	.089	.654

ปัจจัยแรงจูงใจตั้งและ ผลึกที่ส่งผลต่อ นักท่องเที่ยวต่างชาติที่ เดินทางมาท่องเที่ยวเชิง ส่งเสริมสุขภาพ	ลักษณะทางประชากรศาสตร์ T-test & One-way ANOVA							
	p-value (เพศ)	p-value (อายุ)	p-value (สถานะ)	p-value (ศาสนา)	p-value (สัญชาติ)	p-value (ระดับการศึกษา)	p-value (อาชีพ)	p-value (รายได้ต่อเดือน)
10. สถานที่	.000*	.139	.064	.000***	.327	.152	.322	.173
11. ผลิตภัณฑ์/สินค้าและบริการ	.005**	.072	.000***	.512	.940	.118	.154	.068
12. กระบวนการให้บริการ	.016*	.040*	.008**	.043*	.432	.128	.066	.135
13. การจัดโปรแกรมกิจกรรมพิเศษและความสนใจเฉพาะในจุดหมายปลายทาง	.000***	.061	.167	.283	.472	.265	.065	.145
14. การจัดรวมแพคเกจสินค้าและบริการ	.000***	.088	.096	.114	.189	.458	.077	.211
15. การส่งเสริมการตลาด/ช่องทางการจัดจำหน่าย	.001***	.000***	.113	.398	.067	.175	.122	.002**
16. การฝึกกำลังของเครือข่ายหุ้นส่วน	.067	.092	.172	.312	.111	.224	.096	.322

หมายเหตุ : มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$ *** $p < 0.001$

จากตารางที่ 3 สามารถสรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า ปัจจัยเชิงประชากรศาสตร์ ด้านเพศ อายุ สถานะ ศาสนา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ที่ความแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในจังหวัดภูเก็ตแตกต่างกัน แต่นักท่องเที่ยวที่มีสัญชาติ และระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในจังหวัดภูเก็ตไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในจังหวัดภูเก็ต

จากผลการศึกษาลักษณะประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในจังหวัดภูเก็ตของงานวิจัยครั้งนี้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 50.2 อยู่ในช่วงอายุ 25-39 ปี คิดเป็นร้อยละ 66.5 มีสถานะแต่งงานแล้วคิดเป็นร้อยละ 52.3 ไม่นับถือศาสนาคิดเป็นร้อยละ 38.3 มีสัญชาติยุโรปคิดเป็นร้อยละ 55.5 มีการศึกษาระดับปริญญาโทหรือสูงกว่าคิดเป็น

ร้อยละ 64.3 ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทคิดเป็นร้อยละ 35.3 และ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 2,501-3,500 ดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 31.3

ผลการศึกษาครั้งนี้ มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Moolla (2012) และ Suwannasing (2019) ในประเด็นของนักท่องเที่ยวต่างชาติส่วนใหญ่ที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทยเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง นอกจากนี้ Moolla (2012) ยังพบความสอดคล้องว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีอายุประมาณ 20-35 ปี และมีสถานะสมรสแล้ว แต่งานวิจัยของ Moolla (2012) มีความไม่สอดคล้องกับงานวิจัยฉบับนี้ในประเด็นของสัญชาติของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพส่วนใหญ่เป็นเอเชีย จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และมีอาชีพลูกจ้าง จากสิ่งนี้สามารถวิเคราะห์ได้ว่ากลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวของประเทศไทยได้เริ่มเปลี่ยนไปหลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด -19 ในปี 2564 ส่งผลให้กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยเปลี่ยนจากกลุ่มเอเชียเป็นกลุ่มยุโรปเนื่องจากมาตรการการเดินทางข้ามแดนของแต่ละประเทศในเอเชียมีมาตรการที่เข้มงวดและจังหวัดภูเก็ตได้มีโครงการ Phuket sand box ซึ่งเปิดรับนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวซึ่งประเทศแถบยุโรปมีการเปิดให้นักท่องเที่ยวเดินทางข้ามประเทศได้แต่ประเทศแถบเอเชียหลายๆประเทศยังปิดประเทศจึงทำให้นักท่องเที่ยวกลุ่มยุโรปกลายเป็นนักท่องเที่ยวตลาดหลักของประเทศไทย ซึ่งงานวิจัยฉบับนี้ พบว่า นักท่องเที่ยวต่างชาติส่วนใหญ่ที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในจังหวัดภูเก็ตเป็นผู้ที่มีการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาโท และเป็นผู้ที่มีอาชีพพนักงานบริษัท จะเห็นได้ว่าลักษณะนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้เป็นผู้มีการศึกษาสูงและมีอาชีพการงานที่มั่นคง ซึ่งโยยหาต้องการเดินทางท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพเพื่อพักผ่อนและผ่อนคลายความเครียดและสามารถทำงานได้ทุกที่หรือเรียกว่าเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยว “Workation” “Wellcation” “Welleisure” ที่ต้องการเดินทางท่องเที่ยวพร้อมกับทำงานและดูแลสุขภาพไปในเวลาเดียวกัน ในประเด็นของรายได้เฉลี่ย งานวิจัยฉบับนี้พบว่านักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในจังหวัดภูเก็ตส่วนใหญ่เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูง และไม่มีศาสนา

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาปัจจัยแรงจูงใจหลักและดิ่งของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในจังหวัดภูเก็ต

จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ปัจจัยแรงจูงใจหลัก (Push factors) ที่ส่งผลต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติในการเดินทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดภูเก็ตสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การผ่อนคลายและการหลบหนี เนื่องจากนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ใส่ใจเรื่องสุขภาพกาย จิตใจ เริ่มเดินทางเพื่อหลีกเลี่ยงความเครียดที่ต้องการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนเองประจำวันเพื่อใช้เวลาฟื้นฟูให้ร่างกายสดชื่นและผ่อนคลายจากกิจวัตรเดิมๆ พร้อมกับการค้นหาความสุขให้กับชีวิต รองลงมา คือ อีสราภาพในการจูงใจ เนื่องจากนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสามารถรับประสบการณ์ด้านสุขภาพที่ดีควบคู่ไปกับประสบการณ์การท่องเที่ยวอื่น ๆ และ สุขภาพร่างกายและจิตใจ เนื่องจากปัจจุบันคนส่วนใหญ่เผชิญกับสังคมและสภาวะกดดันในชีวิตประจำวันส่งผลให้เห็นความสำคัญในการฟื้นฟูร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Poom a phinunt and Weerakit (2018: 89-109) ที่ได้พบว่า การผ่อนคลายและการหลบหนีเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญที่สุดสำหรับนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในการตัดสินใจออกเดินทางท่องเที่ยว และอีสราภาพในการจูงใจ เพื่อหลุดพ้นจากความเครียดและภาวะความรับผิดชอบในหน้าที่ต่างๆ Chen (2022) พบว่า การพักผ่อนและผ่อนคลายเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้นักท่องเที่ยวที่ออกเดินทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีแนวโน้มที่สูงขึ้น โดยมักใช้เวลาไปกับกิจกรรมเพื่อพักผ่อนทาง

ร่างกายเป็นหลัก Kianwattana, Sukonthasap, and Leemingsawat (2018:167-177) พบว่า สิ่งหลักที่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทยมากที่สุด คือ การมาผ่อนคลายและฟื้นฟูร่างกายและจิตใจ Imwittaya (2021) พบว่า ความต้องการผ่อนคลายร่างกาย และพักผ่อนหย่อนใจ เป็นปัจจัยหลักของผู้ตอบแบบสอบถามมีค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญสูงที่สุดในการเดินทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ

จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ปัจจัยแรงจูงใจดึง (Pull factors) ที่ส่งผลต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติในการเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดภูเก็ตสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านราคา เนื่องจากการบริการด้านสุขภาพในจังหวัดภูเก็ตมีราคาที่สมเหตุสมผล ค่อนข้างกับเงินที่จ่ายไปและคุณภาพที่ได้รับ อีกทั้งมีความหลากหลายในราคาของแพคเกจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและบริการสุขภาพทำให้นักท่องเที่ยวทุกระดับสามารถเข้าถึงได้ง่ายและเลือกรับบริการในราคาที่เหมาะสมกับความต้องการ มีค่าครองชีพต่ำกว่าที่อื่น และมีราคาแสดงชัดเจนทำให้ตัดสินใจซื้อได้ง่ายและแสดงถึงความโปร่งใสในการให้บริการ รองลงมา คือ ด้านลักษณะกายภาพ จังหวัดภูเก็ตมีศักยภาพสูงในการเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพไม่ว่าจะเป็นท่าเลที่ตั้งที่สามารถเดินทางเข้าถึงบริการสุขภาพได้สะดวกสบาย สิ่งแวดล้อมธรรมชาติที่หลากหลายเอื้ออำนวยต่อการพักผ่อนและฟื้นฟูสุขภาพ สถานประกอบการที่มีมาตรฐานระดับสากล และมีกิจกรรมเชิงสุขภาพที่หลากหลายรูปแบบเหมาะสมสำหรับทุกเพศทุกวัยสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ทุกกลุ่ม และด้านบุคลากร เนื่องจากเป็นเมืองท่องเที่ยวระดับโลกเป็นทุนเดิมทำให้มีบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและบริการที่มีคุณภาพและเชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่สามารถให้คำปรึกษาและสื่อสารได้หลายภาษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Dechwitthayanusak (2012:100-121) ได้พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดเป็นกลยุทธ์หลักในการบริหารจัดการสปาในจังหวัดภูเก็ต ในด้านบุคลากรผู้ให้บริการมีความอ่อนน้อม และมีความชำนาญในการบริการ ในด้านการบริการมีราคาบริการที่สมเหตุสมผล ความหลากหลายของบริการที่น่าเสนอ และมีลักษณะทางกายภาพท่าเลที่ตั้งและบรรยากาศที่เงียบสงบเหมาะสมแก่การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ งานวิจัยของ Kianwattana, Sukonthasap, and Leemingsawat (2018: 167-177) พบว่า ราคาที่เหมาะสม และความมั่นใจในความรู้ความสามารถของบุคคลผู้ให้บริการ คือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพที่นักท่องเที่ยวต่างชาติต้องการมากที่สุดในการเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทย และงานวิจัยของ Chusri and Lalitsasivimo (2020: 205-226) ได้กล่าวถึงประเด็นของราคาว่า ด้วยอัตราค่ารักษาพยาบาลของประเทศไทยที่ถูกกว่าประเทศเพื่อนบ้าน คุณภาพของการบริการ และอัตลักษณ์ความเป็นไทยส่งผลให้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพภายในประเทศไทยมีการเติบโต ยิ่งไปกว่านั้น งานวิจัยของ Weerakit, Chaiyasain, Aksornpairaj, and Sonpiam (2019: 35-57) พบว่า จุดแข็งของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดภูเก็ต คือ ลักษณะทางกายภาพตั้งอยู่ในท่าเลที่มีชื่อเสียงระดับโลก ราคาและคุณภาพบริการมีความเหมาะสม อีกทั้งยังมีสถานพยาบาลที่ได้รับมาตรฐานรับรองระดับสากล มีความปลอดภัย และมีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญและโปรแกรมการบริการเชิงสุขภาพที่หลากหลาย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาประชากรศาสตร์ที่มีผลกระทบต่อแรงจูงใจหลักและดึงของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในจังหวัดภูเก็ต

จากการศึกษา พบว่า นักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า ปัจจัยเชิงประชากรศาสตร์ ด้านเพศ อายุ สถานะ ศาสนา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ที่ความแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจของนักท่องเที่ยว

ต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในจังหวัดภูเก็ตแตกต่างกัน แต่นักท่องเที่ยวที่มีสัญชาติ และระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในจังหวัดภูเก็ตไม่แตกต่างกันในขณะเดียวกันจากงานวิจัยของ Poom a phinunt and Weerakit (2018: 89–109) ที่พบว่า ปัจจัยด้านเพศ อายุ และประสบการณ์การท่องเที่ยวมีผลกระทบต่อระดับความสำคัญของปัจจัยแรงจูงใจในการเดินทางท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญ และงานวิจัยของ Moolla (2012) พบว่า เมื่อเปรียบเทียบแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวนานาชาติเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในกรุงเทพมหานคร ระหว่างเพศ และอายุ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญ และเมื่อเปรียบเทียบแรงจูงใจระหว่างถิ่นพำนัก พบว่า ด้านสถานภาพและชื่อเสียงแตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญ ซึ่งสามารถสรุปโดยภาพรวมได้ว่า ปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ตไม่ว่าจะมีเพศ อายุ สถานะ ศาสนา สัญชาติ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน แต่นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ล้วนแล้วแต่มีแรงจูงใจการเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งทำให้ผลการวิจัยฉบับนี้แตกต่างไปจากงานวิจัยที่สำรวจแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวในการเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพช่วงก่อนสถานการณ์โควิด-19 ของ Poom a phinunt and Weerakit (2018: 35–57) และ Moolla (2012) และยังทำให้ตระหนักได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดภูเก็ตนั้นมีความเหมาะสมกับนักท่องเที่ยวทุกคนและมีโอกาสที่จะเติบโตในอนาคต

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

จากการศึกษาปัจจัยดึง (Pull factors) ตามส่วนประสมทางการตลาด (10Ps) ผู้วิจัยได้พบองค์ความรู้ใหม่ คือ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนั้นปัจจัยดึงเพียงแค่ว่า (10Ps) อาจจะยังไม่เพียงพอในการดึงดูดนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เนื่องจากนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีลักษณะเฉพาะ มีความต้องการพิเศษ ค่อนข้างมีรายได้สูง อีกทั้ง การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพยังเป็นหนึ่งในธุรกิจท่องเที่ยวมูลค่าสูง มีราคาค่อนข้างสูง และเกี่ยวข้องกับสุขภาพภายในและภายนอกของผู้บริโภคโดยตรงสิ่งเหล่านี้ยิ่งทำให้ผู้ใช้บริการมีความคาดหวังในการรับบริการ (Service) และผู้ให้บริการ (Staff) ในระดับที่สูงกว่าการบริการประเภทอื่นๆ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสามารถสรุปได้ว่า นอกจากส่วนประสมทางการตลาด (10Ps) อีกหนึ่งแรงจูงใจที่สำคัญที่จุดหมายปลายทางเชิงสุขภาพจำเป็นต้องและเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ คือ การที่จุดหมายปลายทางมีบริการพิเศษเฉพาะบุคคล หรือ “Personalized service” กล่าวคือ การบริการพิเศษเฉพาะที่สามารถยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนได้ตามผู้รับบริการทุกประเภท อาทิเช่น การออกแบบโปรแกรมโภชนาการที่เหมาะสมสำหรับแต่ละบุคคล การออกแบบโปรแกรมออกกำลังกายที่เหมาะสมสำหรับแต่ละบุคคล เป็นต้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาควิชาการสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้ทั้งในเชิงทฤษฎีและเชิงปฏิบัติเพื่อทำความเข้าใจทั้งในมุมมองผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการด้านสุขภาพและผู้บริโภคหรือนักท่องเที่ยวต่างชาติ และสามารถนำไปพัฒนาระดับการบริการ การผลิตสินค้าและบริการเชิงสุขภาพที่สามารถตอบสนองความต้องการนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดภูเก็ตได้อย่างมี

ประสิทธิภาพมากขึ้น ตลอดจนการพัฒนากลยุทธ์ โครงการ และแผนพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อต่อยอดจังหวัดภูเก็ตสู่การเป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับโลก (World class wellness destination) และศูนย์กลางการทางการแพทย์และส่งเสริมสุขภาพ (Medical & Wellness Hub)

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผู้วิจัยที่สนใจสามารถพิจารณาและศึกษาเพิ่มเติมกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทย และพื้นที่อื่นๆในภาคใต้ ให้กว้างออกไปจนสามารถนำไปเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพภาคใต้ต่อไปได้อีกในอนาคต

2.2 ผู้วิจัยที่สนใจสามารถศึกษาเก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากมุมมองของบุคลากรและผู้ประกอบการในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพบุคลากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทั้งในด้านทักษะ องค์ความรู้ และการบริการเฉพาะบุคคล เพื่อพัฒนาระดับการบริการของบุคลากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้เป็นที่รู้จักและยอมรับในระดับสากล

2.3 ผู้วิจัยที่สนใจสามารถศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวกับปัจจัยแรงจูงใจหลักและดิ่งเพื่อทดสอบสมมติฐานและทดสอบความสัมพันธ์เชิงลึกต่อไปเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์มากขึ้นในอนาคต

เอกสารอ้างอิง (References)

- Chen, N. (2022). **Travel Motivation of Wellness Tourism**, A Project Presented to the Faculty of California State Polytechnic University, Pomona, Department of Hospitality Management Retrieved June 7, 2023, from <https://scholarworks.calstate.edu/downloads/vh53x283n>.
- Crompton, J.L. (1979). Motivations for pleasure vacation. **Annals of tourism research**. 6(4): 408- 424.
- Chusri, W., Lalitsasivimo, W. (2020). Health Tourisms: Thailand's Competitiveness, Princess of Naradhiwas University. **Journal of Humanities and Social Sciences**. 7(2): 205-226.
- Cochran, W. G. (1997). **Sampling techniques**. Hoboken. NJ: John Wiley & Sons, Inc.
- Dechwitthayanusak, C. (2012). Health Spa Services Management in Phuket Province. **Phuket Rajabhat University Academic Journal**. 8(2): 100-121.
- Global Wellness Institute. (2020). **Wellness Tourism cluster: New trend of wellness tourism**, Retrieved June 27, 2024, from https://res.innovestxonline.com/stocks/extra/56911_20230802193743.pdf
- Global Wellness Institute. (2022), **Global Wellness Institute (GWI) Spotlights Thailand's Unique Wellness Assets on New "Geography of Wellness" Platform**, Retrieved April 4, 2023, from <https://globalwellnessinstitute.org/press-room/press-releases/geography-of-wellness-thailand/>.

- Imwittaya, P. (2021). **Motivation of Thai Generation Y tourists towards wellness tourism in Chiang Mai province**. [Master's Thesis] Graduate School Chiang Mai University. <https://cmudc.library.cmu.ac.th/frontend/Info/item/dc:161459>.
- Kianwattana, K., Sukonthasap, S., & Leemingsawat, V. (2018). Situation, Needs and Trends of Health Tourism Model in Thailand. **Academic Journal Institute of Physical Education**. 10(1): 167-177.
- Moolla, O. (2012). **The motivation of international tourists for health tourism in Bangkok Metropolis**. [Master's Thesis] Sciences Program in Sports Science Faculty of Sports Science Chulalongkorn University. <https://www.car.chula.ac.th/display7.php?bib=b1973170>.
- Poom a phinunt, P. & Weerakit, N. (2018). Behavior and motivation of Chinese wellness tourists in Phuket. **Human Resource and Organization Development Journal**. 10(2): 89-109.
- Phuket Provincial Office. (2022). **Phuket Development plan (2023-2027)**. Strategy and Data Development Group for Provincial Development, Retrieved September 11, 2022, from <https://www.phuket.go.th/webpk/contents.php?str=plan>.
- Sinjaru, T. (2005). **Research and statistical data analysis with SPSS**. 4th ed. Bangkok: V. Inter Print Company.
- Suwannasing, S. (2019). **The Satisfaction of Foreign Tourists in Using Health Tourism Services**. [Master's Thesis], M.A. (Hospitality and Tourism Industry Management) Graduate School Bangkok University. http://dspace.bu.ac.th/bitstream/123456789/4367/3/sudawan_suwa.pdf
- Tourism Authority of Thailand. (2021). **NEO Tourism, travel in a new dimension, insight for tourists in the Next Normal era**. Retrieved April 3, 2023. From <https://tatacademy.com/th/articles/article/e88576e6-df87-4256-ac57-141ddb36f01c>
- Weerakit, N., Chaiyasain, C., Aksornpairoj, P., and Sonpiam, S. (2019). The Development Guidelines of Health Tourism in Phuket to Become a Medical Hub. **International Thai Tourism Journal**. 15(2): 35-57.
- Wongmonta, S. (2022). **Teaching materials for Advanced Tourism Planning and Development Course**. College of Management Bangkok, University of Phayao.

ความคิดเห็นของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริง
ในสาขาการจัดการการท่องเที่ยว
Opinions of Graduate Students towards Real-world Learning in the Field
of Tourism Management

อัศวิน แสงพิกุล¹
Aswin Sangpikul

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงในโครงการต่างๆ ในสาขาการจัดการการท่องเที่ยว และ 2) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคของการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษาในสาขาการจัดการการท่องเที่ยว การศึกษาในครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน โดยเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามและการสัมภาษณ์จากผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษาในสาขาการจัดการการท่องเที่ยว สาขาการจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง จำนวน 23 คน เกี่ยวกับโครงการต่างๆ ได้แก่ โครงการวิจัย โครงการส่งเสริมทักษะความเป็นผู้ประกอบการ และโครงการสัมมนาธุรกิจ และใช้สถิติเชิงพรรณนาและเชิงอนุมานในการวิเคราะห์ผล

ผลการวิจัย พบว่า 1) ผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษามีความคิดเห็นต่อการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงในโครงการต่างๆ ทั้ง 3 โครงการอยู่ในระดับค่อนข้างมาก เช่น โครงการวิจัย ผู้เรียนมีความเห็นว่า การลงมือทำโครงการวิจัยจนได้เผยแพร่ ช่วยทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเข้าใจลักษณะงานวิจัยมากขึ้น ($\bar{x}=4.71$) ส่วนโครงการส่งเสริมทักษะความเป็นผู้ประกอบการ ผู้เรียนมีความคิดเห็นว่าโครงการลักษณะเช่นนี้ ช่วยทำให้ผู้เรียนเข้าใจลักษณะการทำธุรกิจมากขึ้น ($\bar{x}=4.68$) และสำหรับโครงการสัมมนาธุรกิจ ผู้เรียนมีความคิดเห็นว่าโครงการสัมมนาธุรกิจโดยการจัดสัมมนาให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการช่วยเพิ่มพูนความรู้ของผู้เรียนในด้านการตลาดของธุรกิจมากขึ้น ($\bar{x}=4.63$) 2) ปัญหาอุปสรรคของการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริง พบว่า โครงการแต่ละประเภทอาจมีปัญหาอุปสรรคของการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงแตกต่างกันออกไปตามบริบทของแต่ละโครงการ ทั้งผลการวิจัยดังกล่าว จะช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์จริงให้แก่ผู้สอนในระดับบัณฑิตเพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านวิชาการและทักษะการทำงานร่วมกัน

คำสำคัญ (Keywords): การเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริง; สาขาการจัดการการท่องเที่ยว; บัณฑิตศึกษา

Abstract

This study aimed: 1) to examine graduate students' opinions towards real-world learning projects in the field of tourism management and 2) to examine the difficulties in undertaking the real-world learning projects in the field of tourism management. This study used a mixed method by questionnaires and interviews from students enrolling at one

Received: 2024-09-02 Revised: 2024-09-13 Accepted: 2024-09-15

¹ ผู้อำนวยการหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการการท่องเที่ยว คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต Director of Graduate Program in Tourism Management, Dhurakij Pundit University, Bangkok, Thailand. E-mail: aswin.sal@dpu.ac.th

university with a total of 23 respondents. Data were analyzed by descriptive and inferential statistics.

According to the findings, 1) the graduate students had the opinions towards the 3 real-world learning projects at a high level. They indicated that the research project had helped them to better learn and understand the characteristics of research work ($\bar{x}=4.71$). Regarding entrepreneurship project, they indicated that this type of project had helped them to better understand the characteristics of doing business ($\bar{x}=4.68$). For business seminar project, they indicated that this project had enhanced their knowledge about business marketing ($\bar{x}=4.63$). 2) For the difficulties in undertaking the real-world learning projects, each project had different difficulties based on various contexts. The research findings may help to promote real-world learning among graduate instructors for developing students both academically and professionally.

Keywords: real-world learning; tourism management; graduate studies

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบัน การเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษามีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ด้วยปัจจัยแวดล้อมภายนอกต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในการดำเนินธุรกิจ ปัจจัยทางเทคโนโลยี และความคาดหวังของผู้ประกอบการที่ต้องการบุคลากรที่มีศักยภาพมาทำงานในองค์กร ทำให้สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องแข่งขันกันด้วยคุณภาพของหลักสูตร มีการสอนที่ทันสมัย และมีการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนตลอดเวลา เพื่อตอบโจทย์ตลาดแรงงานในปัจจุบัน (Sangpikul, 2022: 679-684) การผลิตบัณฑิตให้มีศักยภาพและคุณภาพนั้น สถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งได้ส่งเสริมและกระตุ้นให้อาจารย์ผู้สอนนำเทคนิคและวิธีการสอนที่หลากหลายมาใช้ในห้องเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ พัฒนาผู้เรียน และพัฒนาทักษะสำคัญของการทำงาน เช่น การสอนโดยใช้ปัญหาหรือการวิจัยเป็นฐาน (problem or research-based learning) การสอนโดยเน้นการเรียนรู้แบบเป็นทีม (team-based learning) การเรียนแบบบทบาทสมมติ (role-play learning) การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ (active learning) การเรียนรู้พร้อมกับการทำงาน (work integrated learning) และการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริง (real-world learning) เป็นต้น (Kantathanawat, 2020: 146-156; Sangpikul, 2022: 679-684) ทั้งนี้การเรียนการสอนตามที่ยกตัวอย่างข้างต้น จะเน้นที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ (student center) โดยเป็นการเรียนการสอนหรือกระบวนการเรียนรู้ยุคใหม่ที่มีเป้าหมายจากการได้รับความรู้ (knowledge) ไปสู่ทักษะหรือประสบการณ์จากการลงมือปฏิบัติ (skill or practice) ที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้คิด ผู้ลงมือทำ ผู้ค้นหา โดยการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ในขณะที่ผู้สอนจะกลายเป็นผู้ชี้แนะและแนะนำให้ผู้เรียนค้นหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้และประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง (Chairattanawan & Sirianuntapiboon, 2022: 21-31)

ทั้งนี้ งานวิจัยของไทยและต่างประเทศระบุว่า การจัดการเรียนการสอนสมัยใหม่ในรูปแบบต่างๆ ยกตัวอย่างเช่น การเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริง (real-world learning) จะมีส่วนช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านความรู้เชิงวิชาการและทักษะการทำงาน อย่างเช่น ความรู้เชิงวิชาการ โดยงานวิจัยหลายเรื่องระบุว่า การเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงช่วยทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้เชิงวิชาการเพิ่มขึ้นจากการลงมือปฏิบัติ โดยความรู้

เพิ่มเติมที่ผู้เรียนได้รับอาจมาจากการลงมือทำหรือลงมือปฏิบัติ หรืออาจมาจากการค้นคว้าหาข้อมูลนอกห้องเรียนเพิ่มเติมของผู้เรียน รวมทั้งจากแหล่งความรู้อื่นๆที่อยู่รอบตัวของผู้เรียน (Alam, 2014: 114-119; Allen, Donham, & Bernhardt, 2011: 21-29) นอกจากความรู้เชิงวิชาการที่ได้รับแล้ว ผู้เรียนยังได้พัฒนาทักษะการทำงานที่สำคัญหลายอย่างในระหว่างการลงมือปฏิบัติ เช่น การคิดวิเคราะห์ การวางแผนงาน การประสานงาน การสื่อสาร การบริหารเวลา และการแก้ไขปัญหาในการทำงาน เป็นต้น (Alam, 2014: 114-119; Conceicao & Skibba, 2007: 17-35) ดังนั้น นักวิชาการจำนวนมากจึงได้นำเทคนิคการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงหลายรูปแบบมาใช้ในการเรียนการสอนของตนเอง เพื่อพัฒนาการเรียนรู้และเพิ่มศักยภาพให้แก่ผู้เรียน (Allen et al., 2011: 21-29; Conceicao & Skibba, 2007: 17-35)

สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้เขียนได้นำเทคนิคการสอนรูปแบบการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริง (real-world learning) มาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนในหลายวิชาของหลักสูตรปริญญาโท สาขาการจัดการท่องเที่ยว ของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง โดยมีจุดมุ่งหมาย (goals) เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาในรายวิชาของหลักสูตร (course works) ด้วยประสบการณ์จริงของตนเอง และสามารถนำความรู้ที่ได้เรียนรู้ในห้องเรียนมาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงในบริบทต่างๆได้ อันจะเป็นการพัฒนาศักยภาพและความสามารถของผู้เรียนให้สูงขึ้น ยกตัวอย่างเช่น หากผู้เรียนได้เรียนในวิชาวิจัย ผู้เรียนควรสามารถลงมือทำโครงการวิจัยได้ด้วยตนเอง และสามารถนำผลการวิจัยไปเผยแพร่หรือนำเสนอในงานประชุมวิชาการได้ หรือหากเป็นวิชาการตลาด ผู้เรียนควรสามารถนำความรู้จากวิชาการตลาดไปประยุกต์ใช้ในภาคธุรกิจหรือทำโครงการเกี่ยวกับผู้ประกอบการได้ หรือกรณีของวิชาสัมมนา ผู้เรียนควรสามารถจัดงานสัมมนาได้ นำการเสวนาได้ด้วยตนเอง หรือสามารถเป็นวิทยากรด้วยตนเอง (student speakers) ตลอดจนสามารถเชิญผู้ประกอบการภายนอกมาร่วมงานสัมมนาได้ (business participation) เป็นต้น ทั้งนี้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เหล่านี้ ก็เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพและความสามารถของผู้เรียนในระดับปริญญาโท และเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการทำงานที่หลากหลาย เพื่อเตรียมความพร้อมในการเป็นผู้บริหารหรือผู้น้ององค์กรเมื่อจบการศึกษา

อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่างานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงในบริบทประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยที่ศึกษากับนักศึกษาในระดับปริญญาตรี และแทบไม่ค่อยมีการศึกษาวิจัยในระดับบัณฑิต (graduate level) เท่าไรนัก ซึ่งแท้จริงแล้ว การเรียนการสอนสมัยใหม่ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (student center) ไม่ควรเน้นผู้เรียนในระดับปริญญาตรีเพียงระดับเดียวเท่านั้น แต่ควรมีการพัฒนาการเรียนรู้และศักยภาพของผู้เรียนในทุกๆระดับชั้น อย่างเช่นระดับบัณฑิตศึกษาดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงในสาขาการจัดการการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง โดยสำรวจความคิดเห็นของผู้เรียนหลังจากได้เรียนรู้ในรายวิชาต่างๆของหลักสูตรไปแล้ว 1 ปีการศึกษา หรือ 2 ภาคเรียน และได้ลงมือปฏิบัติทำโครงการต่างๆด้วยตนเอง (real-world projects) โดยผู้วิจัยหวังว่างานวิจัยนี้ จะช่วยทำให้ผู้สอนในระดับบัณฑิตเห็นมุมมองของผู้เรียนต่อการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์จริง และส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนในลักษณะนี้ให้แพร่หลายมากขึ้นในระดับบัณฑิตศึกษา อีกทั้งงานวิจัยในครั้งนี้จะช่วยเพิ่มพูนองค์ความรู้ของการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงประสบการณ์จริงในระดับบัณฑิตศึกษาให้มากขึ้น นอกเหนือจากงานวิจัยที่ศึกษาในผู้เรียนระดับปริญญาตรี โดยผู้สอนในระดับบัณฑิตศึกษาอาจนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปปรับประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมเพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งเชิงวิชาการและทักษะการทำงาน

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงในโครงการต่างๆในสาขาการจัดการการท่องเที่ยว
2. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคของการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษาในสาขาการจัดการการท่องเที่ยว

ข้อมูลรายวิชาและโครงการ (Detail of Courses and Projects)

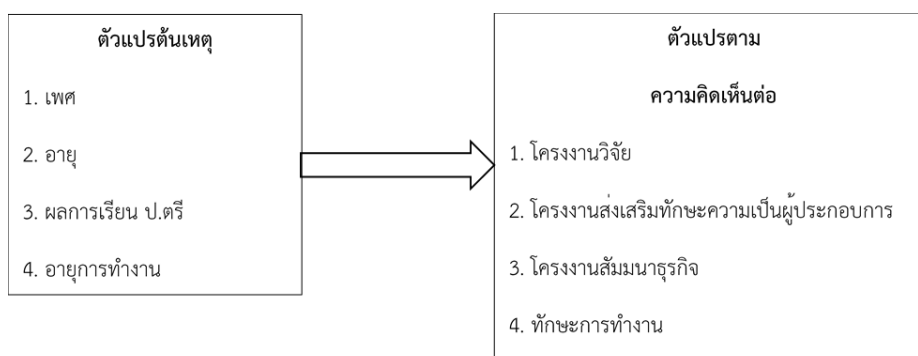
การวิจัยในครั้งนี้สำรวจความคิดเห็นของผู้เรียนในระดับปริญญาโทสาขาการจัดการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง เกี่ยวกับการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงผ่านโครงการต่างๆ ใน 3 รายวิชา โดยผู้สอนในแต่ละรายวิชาได้เสริมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงให้แก่ผู้เรียน โดยทำโครงการต่างๆ ดังนี้

1. วิชาวิจัย (ภาคเรียน 1) กำหนดให้ผู้เรียนทำโครงการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) ด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรม คนละ 1 เรื่อง (งานเดี่ยว) และนำผลการวิจัยไปนำเสนอในงานประชุมวิชาการระดับชาติ วัตถุประสงค์ของโครงการนี้เพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ในการทำวิจัยให้แก่ผู้เรียน (การทำวิจัยเชิงปริมาณ) โดยผลลัพธ์การเรียนรู้จากวิชานี้ คือ ผลงานวิจัยเชิงปริมาณ (research paper) และการนำเสนอผลงานวิจัยในงานประชุมวิชาการระดับชาติ (national conference presentation)
2. วิชาการตลาด (ภาคเรียน 2) กำหนดให้ผู้เรียนทำ 2 โครงการ ได้แก่ โครงการที่ 1 คือ โครงการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) เกี่ยวกับการตลาดของธุรกิจท่องเที่ยวและโรงแรม กลุ่มละ 1 เรื่อง (1 กลุ่มประกอบด้วยสมาชิก 3-4 คน) เพื่อนำผลการวิจัยนี้ไปใช้เป็นเนื้อหาในการจัดโครงการสัมมนาเชิงธุรกิจให้แก่ผู้ประกอบการในอีกวิชาหนึ่ง (วิชาสัมมนา) ซึ่งเป็นการบูรณาการเรียนการสอนข้ามรายวิชา ระหว่างวิชาการตลาดกับวิชาสัมมนาในระดับบัณฑิตศึกษา วัตถุประสงค์ของโครงการนี้เพื่อเพิ่มพูนทักษะและประสบการณ์ในการทำวิจัยเชิงคุณภาพให้แก่ผู้เรียน สำหรับโครงการที่ 2 คือ โครงการส่งเสริมทักษะความเป็นผู้ประกอบการ (entrepreneurship skill) เนื่องจากเป็นวิชาการตลาด ผู้สอนจึงได้ส่งเสริมทักษะนี้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ในวิชาการตลาดไปประยุกต์ใช้ในการประกอบธุรกิจ โดยผู้เรียนเลือกเป็นผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว (tour operator) โดยจัดรายการนำเที่ยวและเสนอขายให้แก่บุคคลภายนอก ซึ่งผู้เรียนจะได้ฝึกการลงทุนบริหารโครงการเองและรับผิดชอบต้นทุนกำไรเอง ทั้งนี้ ผลลัพธ์การเรียนรู้จากวิชานี้ คือ ผลงานวิจัยเชิงคุณภาพด้านการตลาดของธุรกิจท่องเที่ยวและโรงแรม (research paper) และผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว 1 ผลิตภัณฑ์ (tourism product)
3. วิชาสัมมนา (ภาคเรียน 2) กำหนดให้ผู้เรียนทำโครงการสัมมนาเชิงธุรกิจให้ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวและโรงแรม โดยกำหนดให้ผู้เรียนนำองค์ความรู้จากผลงานวิจัยในวิชาการตลาดมาจัดโครงการสัมมนาเชิงธุรกิจในลักษณะการถ่ายทอดความรู้ด้านกลยุทธ์การตลาดให้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวและโรงแรม (ผู้เรียนฝึกเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการ) วัตถุประสงค์ของโครงการนี้ คือ เพื่อพัฒนาศักยภาพให้ผู้เรียนสามารถจัดงานสัมมนาเชิงธุรกิจได้ และสามารถเป็นวิทยากรให้ความรู้เชิงธุรกิจแก่ผู้ประกอบการได้ (student speakers) ทั้งนี้ ผลลัพธ์การเรียนรู้จากวิชานี้ คือ โครงการสัมมนาเชิงธุรกิจ (business seminar)

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

จากวัตถุประสงค์การวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยมีความประสงค์ต้องการสำรวจความคิดเห็นของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา (ตัวแปรต้นเหตุ) ที่มีต่อการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงในโครงการต่างๆ (ตัวแปรตาม) ซึ่งประกอบด้วย 1) โครงการวิจัย 2) โครงการส่งเสริมทักษะความเป็นผู้ประกอบการ 3) โครงการสัมมนาธุรกิจ

และ 4) ทักษะการทำงาน ดังแสดงในภาพที่ 1 โดยตั้งสมมติฐานการวิจัย คือ ผู้เรียนที่มีเพศ อายุ ผลการเรียนรู้ ระดับปริญญาตรี และอายุการทำงานในองค์กรที่แตกต่างกัน (ตัวแปรต้นเหตุ) มีระดับความคิดเห็นต่อการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงในแต่ละโครงการและทักษะการทำงานแตกต่างกัน (ตัวแปรตาม)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

งานวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสานโดยงานวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามเพื่อศึกษาความคิดเห็นและใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคของการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริง โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยนี้มีขอบเขตของการศึกษาในเรื่องความคิดเห็นของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงใน 3 โครงการในสาขาการจัดการการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ได้แก่ โครงการวิจัย โครงการส่งเสริมทักษะความเป็นผู้ประกอบการ และโครงการสัมมนาธุรกิจ และศึกษาปัญหาอุปสรรคของการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงของผู้เรียนต่อโครงการดังกล่าว

1.2 ขอบเขตด้านประชากร ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรในงานวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการจัดการการท่องเที่ยว ของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาที่กำหนดของหลักสูตรในภาคเรียนที่ 1 และ 2 ปีการศึกษา 2566 เนื่องจากประชากรในงานวิจัยครั้งนี้เป็นประชากรแบบจำกัด มีจำนวนน้อย และทราบจำนวนประชากรทั้งหมด ผู้วิจัยจึงเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถาม (เชิงปริมาณ) ให้แก่ผู้เรียนทุกคน (ประชากร) ในห้องเรียนจำนวน 23 คน สำหรับการสัมภาษณ์ (เชิงคุณภาพ) ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงกลุ่ม โดยสัมภาษณ์ผู้เรียนกลุ่มละประมาณ 5-6 คน จนครบทุกคน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

งานวิจัยนี้ศึกษาผู้เรียนที่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการจัดการการท่องเที่ยว ของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การเก็บข้อมูลดำเนินการในช่วงสัปดาห์ที่ 3-4 ของเดือนพฤษภาคม 2567 (18-25 พฤษภาคม 2567)

2. เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวิจัยหลักที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ซึ่งสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในเรื่องการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริง (real-world learning) เช่น Chang & Rieple (2013: 225-241), Lund & Nielsen (2014: 105-121) และ Sangpikul (2022: 679-684) และดัดแปลงให้เหมาะสมกับบริบทของการวิจัยในครั้งนี้ โดยผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้วยการให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ช่วยตรวจสอบเนื้อหาและคำถามในแบบสอบถาม โดยมีการปรับคำถามให้ตรงประเด็นและมีความชัดเจนมากขึ้น และได้ทดสอบแบบสอบถามก่อนการเก็บข้อมูลจริง (pre-test) โดยมีค่าความเชื่อมั่น (Cronbach's alpha coefficient) ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.89 แบบสอบถามประกอบด้วยคำถามเพื่อแสดงความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จาก 3 โครงการหลัก โดยกำหนดให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นแบบ 5 ระดับ (Likert scale) โดย 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด จนถึง 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด ส่วนเครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับทักษะการทำงานที่ได้รับจากการลงมือทำโครงการต่างๆ โดยคำถามสัมภาษณ์ใช้แนวทางของงานวิจัยที่ผ่านมา เช่น Lund & Nielsen (2014: 105-121) และ Sangpikul (2022: 679-684)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงสัปดาห์ที่ 3-4 ของเดือนพฤษภาคม 2567 โดยเก็บข้อมูลจากนักศึกษาทุกคนภายในห้องเรียน โดยแจกแบบสอบถาม (เชิงปริมาณ) ให้แก่ผู้เรียนทุกคนในห้องเรียนจำนวน 23 คน สำหรับการสัมภาษณ์ (เชิงคุณภาพ) ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงกลุ่ม โดยสัมภาษณ์ผู้เรียนกลุ่มละประมาณ 5-6 คน จนครบทุกคน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณที่วัดระดับความคิดเห็น ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยในแต่ละข้อคำถามและในภาพรวม ตามวัตถุประสงค์การวิจัย และ ใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ t-test และ F-test ในการทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ส่วนข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาคัดแยกคำสำคัญ หรือใจความสำคัญ (coding) จากนั้นจัดกลุ่มข้อมูลที่คล้ายคลึงกันไว้ด้วยกัน (grouping) และทำการสรุปประเด็นของปัญหาอุปสรรคในการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงของผู้เรียนในแต่ละโครงการ (summarizing)

ผลการวิจัย (Research Results)

ตารางที่ 1 – 4 แสดงค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงในโครงการต่าง ๆ โดยมีผลการวิจัยดังนี้ (คำตอบของการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อ 1)

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นของผู้เรียนต่อการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงของโครงการวิจัย (research projects)

ความคิดเห็น	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
1. การทำโครงการวิจัยช่วยให้ฉันได้เรียนรู้และเข้าใจลักษณะงานวิจัยมากขึ้น	4.71	0.78	มากที่สุด
2. การทำโครงการวิจัยช่วยพัฒนาทักษะและประสบการณ์การทำวิจัยของฉัน	4.68	0.71	มากที่สุด

ความคิดเห็น	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
3. การทำโครงการวิจัยช่วยให้ฉันสามารถเขียนงานวิชาการได้ดีขึ้น	4.62	0.84	มากที่สุด
4. การทำโครงการวิจัยช่วยพัฒนากระบวนการคิดและการวิเคราะห์ของฉัน	4.51	0.82	มากที่สุด
5. การทำโครงการวิจัยช่วยพัฒนาทักษะการนำเสนองานวิชาการของฉัน	4.40	0.89	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.58	0.81	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 ผู้เรียนมีความคิดเห็นว่า การทำโครงการวิจัยช่วยให้ได้เรียนรู้และเข้าใจลักษณะงานวิจัยมากขึ้น โดยประเด็นนี้มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x}=4.71$) รองลงมาคือ โครงการวิจัยช่วยพัฒนาทักษะและประสบการณ์การทำวิจัย ($\bar{x}=4.68$) และโครงการวิจัยช่วยให้ผู้เรียนสามารถเขียนงานวิชาการได้ดีขึ้น ($\bar{x}=4.62$) ตามลำดับ นอกจากนี้ ผู้เรียนยังมีความคิดเห็นว่า การทำโครงการวิจัยช่วยพัฒนากระบวนการคิดและการวิเคราะห์ของผู้เรียน ($\bar{x}=4.51$) รวมทั้งช่วยพัฒนาทักษะการนำเสนองานวิชาการในงานประชุมวิชาการอีกด้วย ($\bar{x}=4.40$)

ตารางที่ 2 ความคิดเห็นของผู้เรียนต่อการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงของโครงการส่งเสริมทักษะความเป็นผู้ประกอบการ (entrepreneurship project)

ความคิดเห็น	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
1. โครงการส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการช่วยให้ฉันเข้าใจลักษณะการทำธุรกิจ	4.68	0.72	มากที่สุด
2. โครงการส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการช่วยให้ฉันได้เรียนรู้การทำธุรกิจ	4.65	0.75	มากที่สุด
3. โครงการส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการช่วยให้ฉันได้รับประสบการณ์ในการทำธุรกิจ	4.52	0.88	มากที่สุด
4. โครงการส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการช่วยพัฒนาทักษะการทำงานของฉันในหลายๆด้าน	4.44	0.81	มากที่สุด
5. โครงการส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการช่วยเปิดโลกทัศน์ของฉันเกี่ยวกับการทำธุรกิจ	4.41	0.92	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.54	0.82	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผู้เรียนมีความคิดเห็นว่า โครงการส่งเสริมทักษะความเป็นผู้ประกอบการโดยจัดโครงการแบบมีรายได้ช่วยให้เข้าใจลักษณะการทำธุรกิจได้ดีขึ้น โดยประเด็นนี้มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x}=4.68$) รองลงมาคือ โครงการส่งเสริมทักษะความเป็นผู้ประกอบการช่วยให้ได้เรียนรู้การทำธุรกิจได้ดีขึ้น ($\bar{x}=4.65$) และช่วยให้ได้รับประสบการณ์ในการทำธุรกิจ ($\bar{x}=4.52$) ตามลำดับ นอกจากนี้ ผู้เรียนยังมีความคิดเห็นว่า โครงการส่งเสริมทักษะความเป็นผู้ประกอบการช่วยพัฒนาทักษะการทำงานของผู้เรียนในหลายๆด้าน ($\bar{x}=4.44$) รวมทั้งช่วยเปิดโลกทัศน์ของผู้เรียนเกี่ยวกับการทำธุรกิจ ($\bar{x}=4.41$)

ตารางที่ 3 ความคิดเห็นของผู้เรียนต่อการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงของโครงการสัมมนาธุรกิจ
(business seminar)

ความคิดเห็น	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
1. โครงการสัมมนาธุรกิจช่วยเพิ่มพูนความรู้ของฉันในด้านการตลาดของธุรกิจ	4.63	0.75	มากที่สุด
2. โครงการสัมมนาธุรกิจช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของฉันในหลายๆเรื่องในด้านการตลาดของธุรกิจ	4.60	0.78	มากที่สุด
3. โครงการสัมมนาธุรกิจโดยมีบุคคลภายนอกมาร่วมงานช่วยกระตุ้นการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของฉัน	4.58	0.88	มากที่สุด
4. โครงการสัมมนาธุรกิจช่วยกระตุ้นความสนใจของฉันในด้านการตลาดของธุรกิจ	4.44	0.85	มากที่สุด
5. โครงการสัมมนาธุรกิจช่วยพัฒนาทักษะการประกอบธุรกิจให้แก่ฉัน	4.39	0.91	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.53	0.83	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 ผู้เรียนมีความคิดเห็นว่า โครงการสัมมนาธุรกิจโดยการจัดสัมมนาให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการช่วยเพิ่มพูนความรู้ของฉันในด้านการตลาดของธุรกิจ โดยประเด็นนี้มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x}=4.63$) รองลงมาคือ ช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนในหลายๆเรื่องในด้านการตลาดของธุรกิจ ($\bar{x}=4.60$) และโครงการสัมมนาธุรกิจโดยมีบุคคลภายนอกมาร่วมงานช่วยกระตุ้นการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของผู้เรียน ($\bar{x}=4.58$) นอกจากนั้น ผู้เรียนยังมีความคิดเห็นว่า โครงการสัมมนาธุรกิจช่วยกระตุ้นความสนใจของฉันในด้านการตลาดของธุรกิจ ($\bar{x}=4.44$) รวมทั้งการจัดโครงการสัมมนาธุรกิจช่วยพัฒนาทักษะการประกอบธุรกิจให้แก่ผู้เรียน ($\bar{x}=4.39$)

ตารางที่ 4 ความคิดเห็นของผู้เรียนต่อทักษะการทำงานผ่านการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงของโครงการส่งเสริมทักษะความเป็นผู้ประกอบการ (work skills)

ความคิดเห็น	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
1. โครงการส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการช่วยพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม/หมู่คณะ	4.63	0.71	มากที่สุด
2. โครงการส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการช่วยพัฒนาทักษะการวางแผนงาน	4.61	0.79	มากที่สุด
3. โครงการส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการช่วยพัฒนาทักษะการประสานงาน	4.57	0.81	มากที่สุด
4. โครงการส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการช่วยพัฒนาทักษะมนุษยสัมพันธ์/ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	4.55	0.83	มากที่สุด
5. โครงการส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการช่วยพัฒนาทักษะการแก้ไขปัญหา	4.51	0.77	มากที่สุด
6. โครงการส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการช่วยพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์	4.46	0.85	มากที่สุด

ความคิดเห็น	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
7. โครงการส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสาร	4.44	0.91	มากที่สุด
8. โครงการส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการช่วยพัฒนาทักษะการตัดสินใจ	4.38	0.95	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.52	0.83	มากที่สุด

สำหรับตารางที่ 4 เป็นการสำรวจความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับทักษะการทำงานที่ได้รับจากการลงมือทำโครงการส่งเสริมทักษะความเป็นผู้ประกอบการ (การจัดรายการนำเที่ยวให้แก่บุคคลภายนอก) โดยทักษะที่ได้รับคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด 5 อันดับแรก คือ ทักษะการทำงานเป็นทีม/หมู่คณะ ($\bar{x}=4.63$) รองลงมา คือ ทักษะการวางแผนงาน ($\bar{x}=4.61$) ทักษะการประสานงาน ($\bar{x}=4.57$) ทักษะมนุษยสัมพันธ์/ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ($\bar{x}=4.55$) และทักษะการแก้ไขปัญหา ($\bar{x}=4.51$) ตามลำดับ นอกจากนี้ ผู้เรียนยังเห็นว่า การจัดโครงการดังกล่าวยังช่วยพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{x}=4.46$) ทักษะการสื่อสาร ($\bar{x}=4.44$) และทักษะการตัดสินใจ ($\bar{x}=4.38$)

นอกจากนั้น ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย คือ ผู้เรียนที่มี เพศ อายุ ผลการเรียนรู้ระดับปริญญาตรี และอายุการทำงานในองค์กรที่แตกต่างกัน (ตัวแปรต้นเหตุ) มีระดับความคิดเห็นต่อการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงในแต่ละโครงการและทักษะการทำงานแตกต่างกัน (ตัวแปรตาม) โดยการวิเคราะห์ t-test (จำแนกตามเพศ) และ F-test (จำแนกตามอายุ ผลการเรียนรู้ระดับปริญญาตรี และอายุการทำงานในองค์กรของผู้เรียน) พบว่า ผู้เรียนที่มี เพศ อายุ ผลการเรียนรู้ระดับปริญญาตรี และอายุการทำงานในองค์กรที่แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงในแต่ละโครงการและทักษะการทำงานไม่แตกต่างกัน โดยมีค่า Sig. มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($p>0.05$) ในทุกข้อสมมติฐานการวิจัย ซึ่งแปลความหมายได้ว่า ผู้เรียนทุกคนมีความคิดเห็นในทิศทางเดียวกันและสอดคล้องกันว่าการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงในแต่ละโครงการช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านวิชาการและทักษะการทำงาน

ตารางที่ 5 สรุปประเด็นปัญหาอุปสรรคในการทำโครงการการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริง

โครงการ	ปัญหาอุปสรรค
1. โครงการวิจัย (งานเดี่ยวและงานกลุ่ม)	1.1 ความไม่เข้าใจในบางหัวข้อของเนื้อหาวิชา 1.2 ระยะเวลาการทำงานที่จำกัด 1.3 ความไม่ใส่ใจหรือไม่รับผิดชอบงานของสมาชิกในกลุ่ม 1.4 การประสานภายในกลุ่มล่าช้า 1.5 การใช้เวลาในการเก็บข้อมูลในพื้นที่การวิจัย 1.6 ความไม่มั่นใจในการนำเสนอผลงานในงานประชุมวิชาการ
2. โครงการส่งเสริมทักษะความเป็นผู้ประกอบการ	2.1 การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบงานของสมาชิกไม่ชัดเจน 2.2 ความไม่ใส่ใจหรือไม่รับผิดชอบงานของสมาชิกในกลุ่ม 2.3 ความไม่เข้าใจลักษณะงานบางส่วนของธุรกิจ 2.4 การติดต่อประสานงานในแหล่งท่องเที่ยวไม่ราบรื่น 2.5 การคิดสร้างสรรค์กิจกรรมให้นักท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย

โครงการงาน	ปัญหาอุปสรรค
3. โครงการงานสัมมนาธุรกิจ	3.1 ความร่วมมืออาจไม่เต็มที่ 3.2 การทำงานล่าช้า 3.3 การประสานงานในบางหน้าที่ไม่ดีพอ 3.4 ความไม่ชัดเจนในการนำเสนองานเชิงธุรกิจ/การนำไปใช้ประโยชน์

ตารางที่ 5 เป็นการสรุปประเด็นปัญหาอุปสรรคของการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงของผู้เรียนในโครงการงานต่างๆ โดยแต่ละโครงการงานอาจมีปัญหามาอุปสรรคแตกต่างกันออกไป จากผลการวิจัยนี้ สามารถสรุปปัญหาอุปสรรคในการทำโครงการงาน พอสังเขปได้ ดังนี้ (คำตอบการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อ 2)

โครงการงานวิจัย (ทั้งงานเดี่ยวและงานกลุ่ม) ผู้เรียนได้ให้เสียงสะท้อนถึงปัญหาอุปสรรคของโครงการงานวิจัยไว้หลายประการ เช่น ความไม่เข้าใจในบางหัวข้อของเนื้อหาวิชา ทำให้ผู้เรียนส่งงานผู้สอนล่าช้า หรือความไม่ใส่ใจหรือไม่รับผิดชอบงานของสมาชิกในกลุ่ม ทำให้งานไม่ค่อยก้าวหน้าหรือไม่เสร็จตามที่วางแผนไว้ รวมทั้งการแบ่งเวลาในการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งสมาชิกกลุ่มบางรายอาจมีเวลาว่างไม่ตรงกัน เป็นต้น ในขณะที่โครงการงานส่งเสริมทักษะความเป็นผู้ประกอบการ ผู้เรียนได้ระบุถึงปัญหาอุปสรรคของโครงการงานวิจัยไว้หลายประเด็น เช่น การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบงานของสมาชิกไม่ชัดเจนทำให้สมาชิกบางคนไม่ช่วยทำงานหรือไม่ใส่ใจต่องานที่ตนเองได้รับมอบหมาย หรือการติดต่อประสานงานในแหล่งท่องเที่ยวไม่ราบรื่น ทำให้งานในแต่ละขั้นตอนดำเนินไปล่าช้ากว่ากำหนด รวมทั้งการคิดสร้างสรรค์กิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย เพื่อให้รายการนำเที่ยวมีความน่าสนใจ เป็นต้น สำหรับโครงการงานสัมมนาธุรกิจ ผู้เรียนได้สะท้อนถึงปัญหาอุปสรรคของโครงการงานนี้ เช่น การทำงานของสมาชิกในกลุ่มล่าช้า ทำให้งานกลุ่มไม่ค่อยก้าวหน้า หรือการประสานงานในบางหน้าที่ไม่ดีพอ ทำให้ช่วงเวลาการจัดงานสัมมนาอาจไม่ราบรื่นตามที่คาดหวังไว้ รวมทั้งผู้เรียนบางกลุ่มอาจนำเสนองานให้ผู้ประกอบการไม่ชัดเจนหรือไม่เหมาะสมในการนำไปประยุกต์ใช้ของภาคธุรกิจ เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการวิจัยในตารางที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นของผู้เรียนต่อการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงด้านการทำวิจัยในประเด็นที่ว่า การทำโครงการวิจัยช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเข้าใจลักษณะงานวิจัยมากขึ้น มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าการเรียนวิชาวิจัยในระดับบัณฑิตศึกษา หากผู้เรียนได้ลงมือทำโครงการงานวิจัยด้วยตนเอง ตั้งแต่ต้น เช่น การกำหนดปัญหาการวิจัย การสร้างเครื่องมือวิจัย การเก็บข้อมูล จนถึงการสรุปผล รวมทั้งหากได้มีโอกาสได้ไปนำเสนอผลงานวิจัยในงานประชุมวิชาการ จะทำให้ผู้เรียนมีทักษะการทำวิจัย ได้เรียนรู้ มีประสบการณ์ และเข้าใจลักษณะงานวิจัยมากขึ้นในทุกขั้นตอน โดยผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Ryder (2004: 1-8) และ Robertson & Blackler (2006: 215-229) ที่ระบุว่า หากนักศึกษาในระดับปริญญาตรีได้มีโอกาสทำโครงการวิจัยในทุกขั้นตอนด้วยตนเอง จะช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะการทำวิจัย มีประสบการณ์ในการทำวิจัย และสามารถเรียนรู้และเข้าใจลักษณะงานวิจัยได้ดีขึ้น นอกจากนี้ ผลงานวิจัยของ Robertson & Blackler (2006: 215-229) ยังระบุว่า การมอบหมายให้ผู้เรียนได้ลงมือทำวิจัยด้วยตนเอง มีส่วนช่วยพัฒนาทักษะและประสบการณ์การทำวิจัยให้แก่ผู้เรียน ช่วยพัฒนา

กระบวนการคิดและการวิเคราะห์ของผู้เรียนให้ดีขึ้น รวมทั้งยังช่วยพัฒนาทักษะการเขียนงานวิชาการได้ดีขึ้นอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยในข้ออื่นๆในตารางที่ 1

สำหรับผลการวิจัยในตารางที่ 2 ผู้เรียนมีความคิดเห็นว่าการจัดโครงการส่งเสริมทักษะความเป็นผู้ประกอบการแบบมีรายได้ มีส่วนช่วยทำให้ผู้เรียนเข้าใจลักษณะการทำธุรกิจมากขึ้น โดยความเห็นข้อนี้มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ทั้งนี้งานวิจัยในครั้งนี้ได้มอบหมายให้ผู้เรียนจัดโครงการแบบมีรายได้ในลักษณะของผู้ประกอบการธุรกิจจำนำเที่ยว เพื่อส่งเสริมทักษะและประสบการณ์การเป็นเจ้าของธุรกิจ โดยผู้เรียนเป็นผู้บริหารโครงการเองทั้งหมดตั้งแต่การลงทุน การกำหนดราคาขาย การวางแผนงาน การทำการตลาด การหาลูกค้า และการบริหารต้นทุนกำไร เป็นต้น โดยประสบการณ์เหล่านี้ อาจมีส่วนช่วยทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเข้าใจลักษณะการทำธุรกิจมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้สอนได้กำหนดจุดเน้นของโครงการ คือ การลดความเสี่ยงในการขาดทุนให้น้อยที่สุด เพื่อฝึกให้ผู้เรียนมีประสบการณ์จริงในการบริหารโครงการเชิงธุรกิจ ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chang & Rieple (2013: 225-241) และ Lund & Nielsen (2014: 105-121) ที่พบว่า ผู้เรียนที่ได้ทดลองทำโครงการเชิงธุรกิจระหว่างการเรียนในหลักสูตรบริหารธุรกิจจะมีส่วนช่วยทำให้ผู้เรียนเข้าใจลักษณะการทำธุรกิจมากขึ้น เช่น การวางแผนงาน การวิเคราะห์กำไรต้นทุน และการบริหารจัดการเพื่อไม่ให้โครงการขาดทุน เป็นต้น นอกจากนี้ งานวิจัยของ Chang & Rieple (2013: 225-241) ยังได้พบผลการวิจัยที่คล้ายคลึงกับงานวิจัยในครั้งนี้อีกหลายประเด็น เช่น การจัดโครงการเชิงธุรกิจมีส่วนช่วยส่งเสริมและกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์ในการทำธุรกิจผ่านโครงการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริง และยังช่วยพัฒนาทักษะการทำงานของผู้เรียนในหลายๆด้านในระหว่างการทำโครงการ เป็นต้น

ในส่วนของผลการวิจัยในตารางที่ 3 ผู้เรียนมีความคิดเห็นว่าการจัดสัมมนาเชิงธุรกิจเพื่อให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการมีส่วนช่วยเพิ่มพูนความรู้ของผู้เรียนในด้านการตลาดของภาคธุรกิจ โดยประเด็นนี้มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ทั้งนี้ งานวิจัยในครั้งนี้ได้มอบหมายให้ผู้เรียนจัดโครงการสัมมนาให้ความรู้ด้านการตลาดแก่ผู้ประกอบการ โดยผู้เรียนเป็นผู้จัดสัมมนาเองทั้งหมด เช่น การติดต่อเชิญผู้ประกอบการมาร่วมงาน การเตรียมเนื้อหาในการจัดสัมมนา และการเป็นวิทยากรด้วยตนเอง เป็นต้น เนื่องจากโครงการนี้เน้นการให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการในด้านการตลาดสมัยใหม่ของธุรกิจ โดยผู้เรียนทั้งหมดมีส่วนร่วมและช่วยเหลือกันในการจัดสัมมนา ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่า โครงการลักษณะเช่นนี้มีส่วนช่วยเพิ่มพูนความรู้ของผู้เรียนในด้านการตลาดของภาคธุรกิจให้ลึกซึ้งมากกว่าการฟังบรรยายจากครูผู้สอนเพียงฝ่ายเดียว เนื่องจากผู้เรียนจำเป็นต้องเตรียมตัวและค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองในหลายๆด้านเพื่อการจัดสัมมนา โดยผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Sangpikul (2017: 83-87) ที่ได้จัดโครงการในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน โดยมอบหมายให้ผู้เรียนได้จัดงานสัมมนาด้านการตลาด และมีข้อค้นพบที่คล้ายคลึงกันหลายประเด็น เช่น การจัดสัมมนาด้านการตลาดช่วยเพิ่มพูนความรู้ของผู้เรียนในวิชาการตลาด รวมทั้งการเชิญผู้ประกอบการภายนอกมาร่วมงานมีส่วนช่วยกระตุ้นการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มากขึ้นกว่าการจัดงานสัมมนากันเองระหว่างนักศึกษาด้วยกัน รวมทั้งยังช่วยกระตุ้นความสนใจเรียนของผู้เรียนในวิชาการตลาดอีกด้วย

สำหรับผลการวิจัยเกี่ยวกับทักษะการทำงาน (work skills) ดังแสดงในตารางที่ 4 พบว่า การเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริง เช่น การจัดรายการนำเที่ยวให้แก่บุคคลภายนอก มีส่วนช่วยพัฒนาทักษะการทำงานของผู้เรียนในหลายๆด้าน เช่น ทักษะการทำงานเป็นทีม การวางแผนงาน การประสานงาน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และการแก้ไขปัญหา เป็นต้น ทั้งนี้ เนื่องจากนักศึกษาได้ฝึกทำโครงการที่เกี่ยวกับธุรกิจนำเที่ยวและนำเสนอขายให้แก่บุคคลภายนอก ดังนั้น การบริหารโครงการในลักษณะดังกล่าว จำเป็นต้องอาศัยทักษะใน

การทำงานในหลายด้าน (work skills) ดังแสดงผลในตารางที่ 4 โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการทำงานเป็นทีม การวางแผนงาน และการประสานงาน ซึ่งเป็นทักษะสำคัญของการทำงานเป็นหมู่คณะหรือภายในองค์กร โดยผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยส่วนใหญ่ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง (real-world learning) เช่น Robertson & Blackler (2006: 215-229), Lund & Nielsen (2014: 105-121) และ Sangpikul (2017: 83-87) ที่ต่างพบว่า ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการทำงานหลายด้านจากโครงการที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริง เช่น การทำงานเป็นทีม การวางแผนงาน การประสานงานความคิดสร้างสรรค์ การสื่อสาร และการตัดสินใจ เป็นต้น

สำหรับผลการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคของการทำโครงการต่างๆ ดังแสดงในตารางที่ 5 พบว่า แต่ละโครงการมีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินโครงการที่แตกต่างกันออกไป เช่น ปัญหาอุปสรรคของโครงการวิจัยย่อมแตกต่างจากโครงการที่ส่งเสริมทักษะการเป็นผู้ประกอบการ หรือโครงการสัมมนาธุรกิจ ซึ่งเป็นเรื่องปกติของการทำโครงการแต่ละประเภทที่มีบริบทหรือเนื้อหาการเรียนรู้ที่ไม่เหมือนกัน ซึ่งผลการวิจัยในตารางที่ 5 สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Sangpikul (2022: 679-684) ที่กล่าวว่า การมอบหมายให้ผู้เรียนทำโครงการแบบเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงที่แตกต่างกัน อาจมีข้อดีและข้อจำกัดหรือปัญหาอุปสรรคที่ผู้เรียนต้องเผชิญแตกต่างกันออกไป โดยข้อดี คือ ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้หลายรูปแบบและได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย ในขณะที่ข้อจำกัด คือ ผู้เรียนอาจเผชิญกับปัญหาอุปสรรคที่แตกต่างกันออกไป เช่น บางโครงการอาจต้องอาศัยความร่วมมือของสมาชิกในกลุ่ม บางโครงการสมาชิกในกลุ่มอาจทุ่มเททำงานไม่เต็มที่ หรือบางโครงการอาจต้องอาศัยปัจจัยภายนอกเพื่อให้งานสำเร็จ เป็นต้น

องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย (Research Knowledge)

ผลการวิจัยพบว่า การเรียนการสอนแบบการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงผ่านโครงการต่างๆ (projects) ในระดับบัณฑิตศึกษา ช่วยทำให้ผู้เรียนได้เพิ่มพูนความรู้เชิงวิชาการได้มากขึ้น (enhancing academic knowledge) ในหลายๆด้าน นอกเหนือจากการเรียนการสอนในห้องเรียนและในหนังสือตำรา นอกจากนั้น การเรียนการสอนแบบการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริง ยังช่วยพัฒนาทักษะที่สำคัญในการทำงานให้แก่ผู้เรียนอีกด้วย (work skill development) ซึ่งความรู้เชิงวิชาการที่ได้รับและการได้ฝึกฝนทักษะการทำงานจากโครงการต่างๆ จะช่วยพัฒนาความสามารถและศักยภาพของผู้เรียนให้มากขึ้น อันจะเอื้อต่อการประยุกต์ใช้ความรู้ในการทำงานในอนาคต

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 โครงการวิจัย เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ได้ศึกษาจากผู้เรียนในระดับบัณฑิตศึกษา (graduate students) โดยมอบหมายให้ผู้เรียนได้ลงมือทำโครงการวิจัยอย่างจริงจังในวิชาวิจัยตั้งแต่การกำหนดปัญหา การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ผล ข้อสรุป และการนำเสนอผลงานวิจัยในงานประชุมวิชาการระดับชาติ จึงทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์และทักษะในการทำวิจัยมากขึ้น ดังแสดงในตารางที่ 1 ดังนั้น ผู้สอนในระดับบัณฑิตศึกษาในสาขาวิชาต่างๆ จึงควรมอบหมายให้ผู้เรียนได้ลงมือทำโครงการวิจัยด้วยเอง เพราะการลงมือทำวิจัยด้วยตนเองมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเข้าใจลักษณะงานวิจัยได้มากขึ้น รวมทั้งช่วยพัฒนาทักษะและประสบการณ์การทำวิจัยให้แก่ผู้เรียน ซึ่งจะเป็นพื้นฐานที่ดีในการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป นอกจากนั้น หากผู้สอนสามารถกระตุ้นและสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถนำผลการวิจัยไปนำเสนอในงานประชุม

วิชาการได้จะช่วยเพิ่มพูนทักษะประสบการณ์ในการนำเสนอผลงานวิชาการในที่สาธารณะให้แก่ผู้เรียน อีกทั้งยังเป็นประติผลผลงานวิจัยในระหว่างการเรียนรู้ได้อีกด้วย (student profile)

1.2 โครงการส่งเสริมทักษะความเป็นผู้ประกอบการ (โครงการบริการวิชาการแบบมีรายได้) สำหรับข้อเสนอแนะของโครงการนี้ขึ้นอยู่กับนโยบายของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งในการส่งเสริมและสนับสนุนทักษะความเป็นผู้ประกอบการให้แก่ผู้เรียน โดยผู้สอนระดับบัณฑิตศึกษาอาจเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทดลองจัดโครงการบริการวิชาการแบบมีรายได้ เนื่องจากเป็นผู้เรียนในระดับบัณฑิตศึกษา เป็นวัยทำงานส่วนใหญ่ ซึ่งมีศักยภาพและความสามารถในหลายๆด้าน โดยผู้สอนอาจมอบหมายให้ผู้เรียนทดลองจัดโครงการบริการวิชาการแบบมีรายได้ให้แก่สังคมหรือบุคคลภายนอก โดยเชื่อมโยงกับวิชาที่เกี่ยวข้องกับภาคธุรกิจ เช่น วิชาการตลาด วิชาอีเวนต์ หรือวิชาการท่องเที่ยวประเภทต่างๆ เช่น การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เชิงวัฒนธรรม หรือเชิงสุขภาพ เป็นต้น ทั้งนี้การจัดโครงการในลักษณะดังกล่าว จำเป็นที่ผู้สอนและผู้เรียนต้องทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด โดยผู้สอนอาจเป็นที่ปรึกษาโครงการและมอบหมายให้ผู้เรียนคิดสร้างสรรค์ในการจัดโครงการบริการวิชาการแบบมีรายได้ในลักษณะต่างๆที่เชื่อมโยงกับรายวิชาที่สอน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในรายวิชาและเสริมสร้างประสบการณ์ในการเป็นผู้ประกอบการให้แก่ผู้เรียน ดังผลลัพธ์ที่ปรากฏในตารางที่ 2

1.3 ในส่วนของวิชาสัมมนา เนื่องจากเป็นวิชาสัมมนาในระดับบัณฑิตศึกษา ผู้สอนควรมีรูปแบบการเรียนการสอนและออกแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนให้แตกต่างวิชาสัมมนาในระดับปริญญาตรี ด้วยเหตุผลที่กล่าวไว้ในข้อ 2 ข้างต้น รวมทั้งการจัดงานสัมมนาในระดับบัณฑิตศึกษา ผู้เรียนควรมีส่วนร่วมในการจัดงาน และควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงศักยภาพและความสามารถของตนเอง เนื่องจากผลการวิจัย พบว่า งานสัมมนาที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมและมีโอกาสได้แสดงความสามารถของตนเองนั้น มีส่วนช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนในหลายๆด้าน อย่างเช่นในงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้เรียนได้มีโอกาสเพิ่มพูนความรู้ของตนเองในเรื่องการตลาดสมัยใหม่ของธุรกิจท่องเที่ยว อีกทั้งยังได้ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อประกอบการจัดงานสัมมนาจากหลายๆแหล่ง ซึ่งจะช่วยพัฒนาทักษะเชิงวิชาการของผู้เรียนได้มากขึ้น รวมทั้งการจัดสัมมนาโดยเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกหรือผู้ประกอบการธุรกิจได้มีส่วนร่วม จะช่วยกระตุ้นการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของผู้เรียนให้มากขึ้น

1.4 ผลการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า การเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงที่เชื่อมโยงกับรายวิชาในหลักสูตร โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำโครงการจริงในรายวิชาต่างๆ นั้น มีส่วนช่วยพัฒนาและส่งเสริมทักษะการทำงานในหลายด้านให้แก่ผู้เรียน เช่น การทำงานเป็นทีม การวางแผนงาน การประสานงาน ความคิดสร้างสรรค์ การสื่อสาร และการแก้ไขปัญหา เป็นต้น ดังนั้น ผู้สอนอาจชี้แจงให้ผู้เรียนได้ทราบและเข้าใจถึงประโยชน์ของการทำโครงการต่างๆ ที่นอกเหนือจากช่วยเพิ่มพูนความรู้แล้ว ยังช่วยพัฒนาทักษะสำคัญในการทำงานหลายอย่าง ซึ่งผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในการทำงานในอนาคต อีกทั้งการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริง ไม่ควรถูกจำกัดเพียงการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรีเท่านั้น แต่ควรมีการนำมาเสริมการเรียนรู้ สร้างประสบการณ์ และช่วยพัฒนาผู้เรียนในระดับบัณฑิตศึกษาเช่นกัน

1.5 ประการสุดท้ายเป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคของการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงของผู้เรียนตามผลการวิจัยในตารางที่ 5 สำหรับโครงการวิจัย ผู้สอนอาจมีการทวนความเข้าใจในเนื้อหาวิชาวิจัยให้แก่ผู้เรียนในแต่ละหัวข้อเพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจเนื้อหามากขึ้นและกระตุ้นให้ผู้เรียนเข้ามาปรึกษาในกรณีที่ไม่วางใจหัวข้อใดๆในวิชาวิจัย รวมทั้งควรมีการติดตามความก้าวหน้าในการทำโครงการวิจัยของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ และมีการกำหนดระยะเวลาการส่งงานให้ชัดเจน หรืออาจให้ผู้เรียนมีการนำเสนอรายงานความก้าวหน้าในโครงการวิจัยเป็นระยะ ในส่วนของโครงการส่งเสริมทักษะความเป็นผู้ประกอบการ ผู้สอนอาจ

แจ้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้และประโยชน์ของโครงการให้แก่ผู้เรียนได้ทราบและเข้าใจถึงการจัดโครงการในลักษณะเช่นนี้ว่าแตกต่างจากโครงการอื่นอย่างไร รวมทั้งควรให้คำปรึกษาและช่วยเหลือผู้เรียนในการแก้ไขปัญหาต่างๆหากมีปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงาน รวมทั้งอาจให้สมาชิกในกลุ่มนำเสนอรายงานในส่วนที่แต่ละคนรับผิดชอบเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนช่วยกันทำงานให้สำเร็จตามที่วางแผนไว้ รวมทั้งอาจสอดแทรกความรู้เชิงธุรกิจให้แก่ผู้เรียนเพิ่มเติมในการบริหารโครงการที่มีรายได้เพื่อเพิ่มโอกาสความสำเร็จของโครงการ สำหรับโครงการสัมมนาเชิงธุรกิจ ผู้สอนอาจชี้แจงและให้ข้อมูลแก่ผู้เรียนเพื่อให้เข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการ ลักษณะและรูปแบบของงานสัมมนาเชิงธุรกิจ รวมทั้งโครงการนี้จะมีการบูรณาการความรู้ของผู้เรียนอย่างไรบ้าง เพื่อนำความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนมาถ่ายทอดเป็นความรู้ให้แก่ผู้ประกอบการในงานสัมมนา รวมทั้งควรให้ผู้เรียนรายงานความก้าวหน้าของโครงการเป็นระยะๆ เพื่อกำกับติดตามและให้คำปรึกษา

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้สอนในสาขาการท่องเที่ยว จึงได้สร้างสรรค์โครงการต่างๆของการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงผ่านรายวิชาต่างๆของหลักสูตร ดังนั้น ผู้สอนในสาขาอื่นๆ เช่น บริหารธุรกิจ หรือสาขาอื่นที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับปริญญาตรีหรือระดับบัณฑิตศึกษา อาจนำแนวทางจากงานวิจัยในครั้งนี้ไปปรับประยุกต์ตามความเหมาะสม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงให้แพร่หลายมากขึ้น อันจะเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียนและการเรียนการสอนของหลักสูตร

เอกสารอ้างอิง (References)

- Alam, Intekhab. (2014). Designing experimental learning project for teaching marketing courses. *Atlantic Marketing Journal*. 3(2): 114-129.
- Allen, D., Donham, R., & Bernhardt, S. (2011). Problem-based learning. *New Direction for Teaching and Learning*. 28(1): 21-29.
- Chang, J. & Rieple, A. (2013). Assessing students' entrepreneurial skills development in live projects. *Journal of Small Business and Enterprise Development*. 20(1): 225-241.
- Chairattanawan, K. & Sirianuntapiboon, S. (2022). Active learning: Essential proactive learning process in the 21st century. *Education Journal of Nakhon Si Thammarat Rajabhat University*. 1(1): 21-31.
- Conceicao, S. C. & Skibba, K.A. (2007). Experiential learning activities for leisure and enrichment travel education. *Journal of Teaching in Travel & Tourism*. 7(4): 17-35.
- Kantathanawat, T. (2020). Developing integrated active learning management via virtual classrooms to enhance growth mindset and learning achievement on learning psychology of undergraduate students. *Journal of Research and Curriculum Development*. 10(2): 146-156.
- Lund, M. & Nielsen, C. (2014). The evolution of network-based business models illustrated through the case study of an entrepreneurship project. *Journal of Business Models*. 2(1): 105-121.
- Robertson, J. & Blackler, G. (2006). Students' experiences of learning in a research environment. *Higher Education Research & Development*. 25(3): 215-229.

- Ryder, J. (2004). What can students learn from final year research projects? **Bioscience Education**. 4(1): 1–8.
- Sangpikul, A. (2017). Implementing academic service learning and the PDCA cycle in a marketing course: Contributions to three beneficiaries. **Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education**. 21(1): 83-87.
- Sangpikul, A. (2022). Experiential learning in a two-event project in Thailand. **Event Management**. 26(3): 679-684.

อิทธิพลของบรรยากาศองค์การ สมรรถนะองค์การ และนวัตกรรมองค์การ
ที่มีต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์
The Influence of Organizational Climate, Organizational Competency and
Organizational Innovation of Effectiveness of Management in Groups of
Ruttanakosin Rajabhat University

เบญญาภา คงมาลัย¹
Benyapa Kongmalai

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับของบรรยากาศองค์การ สมรรถนะองค์การ และนวัตกรรมองค์การ และประสิทธิผลการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ 2) พัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุประสิทธิผลการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ 3) ศึกษาอิทธิพลของบรรยากาศองค์การ สมรรถนะองค์การ และนวัตกรรมองค์การต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างจำนวน 380 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ผลจากการวิจัยพบว่า

1. บรรยากาศองค์การ สมรรถนะองค์การ นวัตกรรมองค์การ และประสิทธิผลการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ อยู่ในระดับมาก
2. โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุประสิทธิผลการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกันในเชิงประจักษ์
3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ได้แก่ สมรรถนะองค์การ นวัตกรรมองค์การ และบรรยากาศองค์การ ตามลำดับ ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ คือ บรรยากาศองค์การ และสมรรถนะองค์การ ตามลำดับ โดยปัจจัยทั้งสามปัจจัยสามารถร่วมกันอธิบายประสิทธิผลการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ (R^2) ได้เท่ากับ 0.89 (89.00%)

คำสำคัญ (Keywords) : บรรยากาศองค์การ; สมรรถนะองค์การ; นวัตกรรมองค์การ

Abstract

This research article aimed: 1) to study the level of organizational climate, organizational competency, organizational innovation, and effectiveness of management in groups of Ruttanakosin Rajabhat university; 2) to develop the causal relationship model of the

Received: 2024-08-26 Revised: 2024-09-16 Accepted: 2024-09-18

¹ อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยชินวัตร Lecturer at the Faculty of Education, Shinawatra University. E-mail: Benyapa.k@sru.ac.th

effectiveness of management in groups of Ruttanakosin Rajabhat university; and 3) to examine the influence of organizational climate, organizational competency and organizational innovation on effectiveness of management in groups of Ruttanakosin Rajabhat university. This was a quantitative research approach, utilizing a questionnaire as a data collection. The sample group of 380 lecturers and support staff at the Ruttanakosin Rajabhat University. Data were analyzed using mean and standard deviation, and correlation coefficient.

The research findings showed that:

1. Organizational climate, organizational competency, organizational innovation, and effectiveness of management in groups of the Ruttanakosin Rajabhat University were at the high level.

2. The causal relationship model of the effectiveness of management in groups of Ruttanakosin Rajabhat University was empirical relationship and consistency.

3. Factors with a direct positive influence on the management effectiveness of Rajabhat University in Ruttanakosin Group with statistical significance at the 0.01 level were organizational competency, organizational innovation, and organizational climate respectively. Factors that indirectly influenced effectiveness of management in groups of Ruttanakosin Rajabhat University were organizational climate and organizational competency respectively. The three variables together explained 89.00% (R^2) of effectiveness of management in groups of Ruttanakosin Rajabhat University.

Keywords: Organizational Climate; Organizational Competency; Organizational Innovation

บทนำ (Introduction)

มหาวิทยาลัยราชภัฏ เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อสนองตอบต่อชุมชนและท้องถิ่นทั่วประเทศดังที่บัญญัติไว้ใน พ.ร.บ. มหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 ในมาตราที่ 7 ในพระราชบัญญัติฯ ระบุว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏทุกแห่งเป็นสถาบันอุดมศึกษา มีภารกิจหลักๆ คือการพัฒนาท้องถิ่น จัดให้มีการศึกษาทางวิชาชีพขั้นสูง ผลิตงานวิจัย บริการสังคม รวมทั้งการพัฒนาด้านเทคโนโลยี ผลิตบุคลากรครูทั่วประเทศและมีการส่งเสริมวิทยฐานะของครู รวมทั้งทำนุบำรุงในด้านศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ได้กำหนดภาระหน้าที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏไว้ในมาตรา 8 (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2547: 2) และจากภารกิจหลักในมาตรา 7 และมาตรา 8 ยังสอดคล้องกับพันธกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษา 4 ประการคือ ผลิตบัณฑิต ผลิตงานวิจัย บริหารงานวิชาการ และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ซึ่งพันธกิจหลักข้างต้นนี้ สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งทั้งภาครัฐและภาคเอกชนถือเป็นเป้าหมายที่จะต้องบรรลุอย่างมีคุณภาพ (ศุภิสรา สุวรรณชาติ และคณะ, 2562: 158-175)

การผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏ จากมุมมองของสังคมเรื่องคุณภาพบัณฑิต ขาดการยอมรับของสังคมเท่าที่ควร โดยเฉพาะตลาดแรงงาน หรือผู้ใช้บัณฑิต การพัฒนามหาวิทยาลัยพัฒนาการไปอย่างช้า โดยเฉพาะอัตราส่วนการรับนักศึกษาไม่เป็นไปตามสัดส่วนระดับอุดมศึกษา เน้นปริมาณนักศึกษาไม่เน้นคุณภาพ ขาดความสามัคคีภายในโดยเฉพาะกรรมการสภามหาวิทยาลัยเลือกเฉพาะคนหรือพวกพ้องของตนเอง

และให้อำนาจอธิการบดีมากขึ้นไปในการบริหารงานมหาวิทยาลัย (ฉันทะ จันทะเสนา, 2562: 151-160) อีกทั้งปัญหาใหม่เข้ามาคือความต้องการออกนอกระบบของบางมหาวิทยาลัยราชภัฏ ขวัญและสถานภาพบุคลากรอาจารย์ เมื่อไม่ได้เป็นข้าราชการจะมีสภาพเสียกำลังใจ หลายคนออกจากระบบมหาวิทยาลัยราชภัฏ บางคนไปเป็นอาจารย์โรงเรียนมัธยมเพราะบรรจุได้เป็นข้าราชการ มีความมั่นคงในอาชีพมากกว่าเป็นอาจารย์ราชภัฏ ทำให้บุคลากรที่มีคุณภาพสมองไหล ลาออกไปบางส่วนเหลือแต่บุคลากรที่คุณภาพด้อยลงไป ดังนั้น การบริหารงานของผู้บริหารต้องดูแลเอาใจใส่มากขึ้น มหาวิทยาลัยราชภัฏถือกำเนิดจากวิทยาลัยครู ตลาดแรงงานไม่นิยมบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยราชภัฏ ดังนั้น ผู้บริหารควรตระหนักในการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อแข่งขันกับมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ได้

จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยพบตัวแปรที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการมหาวิทยาลัย ได้แก่ บรรยากาศองค์การ (Organizational Climate) (Kadir, A. & Umiasro, 2023: 655-676) สมรรถนะองค์การ (Organizational Competency) (Shet, S.V., et al. 2019 753-773 ; อัจฉราภรณ์ ใจก้อนแก้ว และคณะ, 2562: 551-565) และนวัตกรรมองค์การ (Organizational Innovation) (Naveed, R.T. et al. 2022; Le, T.-H. & Ngoc-Khuong, M., 2024) มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการองค์การ แต่สำหรับงานวิจัยนี้ยังมีจำนวนไม่มากนักที่ศึกษาในด้านตัวแปรต่างๆ โดยเฉพาะบริบทของตัวแปรทั้งหลายที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการในมหาวิทยาลัยราชภัฏ และบ่งบอกถึงการมีอิทธิพลของตัวแปรเหล่านั้นไม่ว่าทั้งในอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการในมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มรัตนโกสินทร์ และในการศึกษาวิจัยนี้มุ่งการพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกับมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มรัตนโกสินทร์ ผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการพัฒนาการปรับปรุงการบริหารจัดการในมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มรัตนโกสินทร์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับของบรรยากาศองค์การ สมรรถนะองค์การ นวัตกรรมองค์การ และประสิทธิภาพการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์
2. เพื่อพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุประสิทธิภาพการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของบรรยากาศองค์การ สมรรถนะองค์การ และนวัตกรรมองค์การต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ขอบเขตของการวิจัย
 - 1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งที่จะศึกษาอิทธิพลของบรรยากาศองค์การ สมรรถนะองค์การ และนวัตกรรมองค์การที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ โดยมีขอบเขตเนื้อหาในแต่ละด้านดังนี้ 1. บรรยากาศองค์การ 2. สมรรถนะองค์การ 3. นวัตกรรมองค์การ และ 4. ประสิทธิภาพการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์

1.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ อาจารย์และเจ้าหน้าที่สายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี และมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา และกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้กฎอย่างง่ายว่าด้วยอัตราส่วนระหว่างหน่วยตัวอย่างและจำนวนพารามิเตอร์หรือตัวแปรวัดได้ ควรจะเป็น 15 - 20 เท่าต่อ 1 (Hair, J. F. et al., 2010) ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวนพารามิเตอร์ คือ ตัวแปรสังเกตได้มีทั้งหมด 19 ตัวแปรสังเกตได้ จึงเลือกใช้สัดส่วน 20 เท่าของจำนวนตัวแปรสังเกตได้ที่ต้องการประมาณค่าในโมเดลในการคำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้จำนวนตัวอย่างที่ยอมรับได้ในระดับดี (Kline, R.B., 2015) ได้จำนวนตัวอย่างขั้นต่ำเท่ากับ 380 คน จากนั้นจึงใช้วิธีสุ่มแบบช่วงชั้นอย่างมีสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling)

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ ดำเนินการวิจัยในพื้นที่ มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยเริ่มตั้งแต่เดือน พฤษภาคม ถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิดในการวิจัย ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวแปรแฝงบรรยากาศองค์การ ประกอบด้วย 6 ตัวแปรสังเกตได้ ได้แก่ โครงสร้างองค์การ ความไว้วางใจ การสนับสนุน ความเป็นอิสระ การยอมรับ มาตรฐานการทำงาน (Koys, D. J., & DeCotiis, T. A., 1991 : 265-285; Kelley, R. E., 1992; Stringer R.A., 2002) ตัวแปรแฝงสมรรถนะองค์การ ประกอบด้วย 5 ตัวแปรสังเกตได้ ได้แก่ ยุทธศาสตร์องค์การ การจัดทรัพยากรการเรียนรู้ เทคโนโลยีสารสนเทศ กระบวนการภายในคุณภาพบุคลากร (Burke. W., & Litwin. G., 1992: 523-545)

ตัวแปรแฝงนวัตกรรมองค์การ ประกอบด้วย 4 ตัวแปรสังเกตได้ ได้แก่ นวัตกรรมการจัดการ นวัตกรรมบริการ นวัตกรรมกระบวนการ และนวัตกรรมเทคโนโลยี (Daugherty, P. J. et al., 2011 26-51 ; Kuo, T., 2011 581-603 ; García-Zamora, E., 2013; 224-244) ตัวแปรแฝงประสิทธิภาพการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ประกอบด้วย 4 ตัวแปรสังเกตได้ ได้แก่ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการแก่สังคม การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2547)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามออนไลน์ไปยังกลุ่มตัวอย่าง และรวบรวมแบบสอบถามที่มีข้อมูลครบถ้วนจำนวน 380 ชุด ใช้เวลาทั้งสิ้น 3 สัปดาห์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเบ้ (Skewness) และความโด่ง (Kurtosis) ของตัวแปรต่าง ๆ ในโมเดล

4.2 การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน ทำการตรวจสอบปัญหาตัวแปรมีความสัมพันธ์กันเองสูง (Multicollinearity) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation) พบว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่เกิน 0.80 (Kline, R.B., 2015) และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis) เพื่อตรวจสอบ

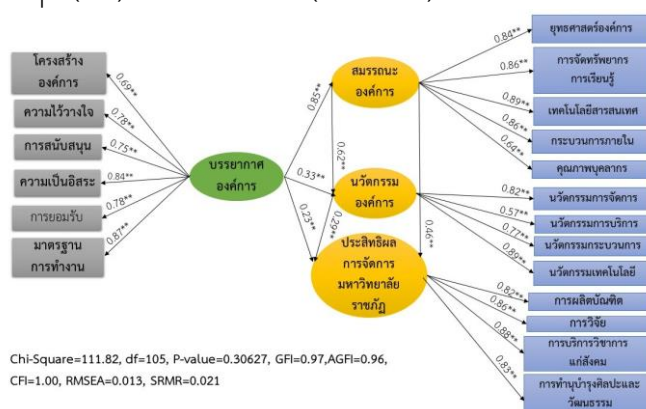
ความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ (Assessment of model fit) พบว่า ตัวแปรแฝงทั้ง 4 ตัวแปรมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จากนั้นทำการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้าง (Structural equation modeling) เพื่อทดสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และวิเคราะห์อิทธิพลของบรรยากาศองค์การ สมรรถนะองค์การ นวัตกรรมองค์การ ต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์

ผลการวิจัย (Research Results)

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการศึกษาระดับของบรรยากาศองค์การ สมรรถนะองค์การ นวัตกรรมองค์การ และประสิทธิผลการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ พบว่า ทุกตัวแปรมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยตัวแปร “สมรรถนะองค์การ” มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.22$, $SD = 0.54$) รองลงมาตัวแปร “นวัตกรรมองค์การ” ($\bar{X} = 4.13$, $SD = 0.47$) ตัวแปร “บรรยากาศองค์การ” ($\bar{X} = 4.07$, $SD = 0.72$) ตัวแปร “ประสิทธิผลการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์” ($\bar{X} = 3.96$, $SD = 0.64$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาการแจกแจงความเบ้และความโด่งของตัวแปรต่าง ๆ พบว่าค่าความเบ้มีค่าอยู่ระหว่าง - 0.86 ถึง - 0.52 และค่าความโด่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.15 ถึง 0.28 ซึ่งมีค่าไม่เกิน ± 2 ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 (Hair, J. F. et al., 2010)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุประสิทธิผลการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ พบว่า โมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ตามเกณฑ์ Goodness of fit ของ Hair et al ดังนี้ (Hair, J. F. et al., 2010) ค่าไค-สแควร์ (Chi-square: χ^2) เท่ากับ 111.82 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 105 ค่าไค-สแควร์สัมพันธ์ (χ^2/df) เท่ากับ 1.07 ($\chi^2/df \leq 2.00$) ค่าความน่าจะเป็น (p-value) เท่ากับ 0.31 (p-value > 0.05) ค่าประมาณความคลาดเคลื่อนของรากกำลังสอง (RMSEA) เท่ากับ 0.01 (RMSEA < 0.05) ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ 0.02 (SRMR < 0.05) ค่าดัชนีความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.97 (GFI > 0.90) ค่าดัชนีความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.96 (AGFI > 0.90) ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 1.00 (CFI > 0.90) และค่าขนาดตัวอย่างวิกฤต (CN) เท่ากับ 483.81 (CN > 200) ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุประสิทธิผลการบริหารจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์

จากภาพที่ 1 อธิบายได้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ คือ สมรรถนะองค์การ นวัตกรรมองค์การและบรรยากาศองค์การ ตามลำดับ บรรยากาศองค์การและสมรรถนะองค์การมีอิทธิพลทางอ้อมต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ผ่านนวัตกรรมองค์การ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ผลการศึกษาอิทธิพลของบรรยากาศองค์การ สมรรถนะองค์การ และนวัตกรรมองค์การต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ พบว่า ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง (Direct effect: DE) อิทธิพลทางอ้อม (Indirect effect: IE) และอิทธิพลโดยรวม (Total effect: TE) แสดงในตารางที่ 1 ดังนี้

1. ณ นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ มีค่าสัมประสิทธิ์ เรียงตามลำดับ ดังนี้ สมรรถนะองค์การ (DE=0.46) นวัตกรรมองค์การ (DE=0.29) และบรรยากาศองค์การ (DE=0.23)

2. ณ นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ มีค่าสัมประสิทธิ์ เรียงตามลำดับ ดังนี้ บรรยากาศองค์การ (IE=0.64) และสมรรถนะองค์การ (IE=0.18)

ปัจจัยที่มีอิทธิพลรวมต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์มากที่สุด คือ บรรยากาศองค์การ (TE=0.87) รองลงมา ได้แก่ สมรรถนะองค์การ (TE=0.64) และนวัตกรรมองค์การ (TE=0.29) ตามลำดับ โดยตัวแปรทั้งสามตัวแปรสามารถอธิบายประสิทธิผลการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ (R²) ได้เท่ากับ 0.89 (89.0%)

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวม

ตัวแปรผล ตัวแปรสาเหตุ	สมรรถนะองค์การ			นวัตกรรมองค์การ			ประสิทธิผลการบริหารจัดการ		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
บรรยากาศองค์การ	0.85**	-	0.85**	0.33**	0.53**	0.86**	0.23**	0.64**	0.87**
สมรรถนะองค์การ	-	-	-	0.62**	-	0.62**	0.46**	0.18**	0.64**
นวัตกรรมองค์การ	-	-	-	-	-	-	0.29**	-	0.29**
R ²	0.72			0.84			0.89		

DE = Direct Effect, IE = Indirect Effect, TE = Total Effect, **p-value < .01

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการวิจัยเรื่อง อิทธิพลของบรรยากาศองค์การ สมรรถนะองค์การ และนวัตกรรมองค์การที่มีต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ มีประเด็นที่สามารถอภิปรายตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาระดับของบรรยากาศองค์การ สมรรถนะองค์การ นวัตกรรมองค์การ และประสิทธิผลการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ พบว่า บรรยากาศองค์การ สมรรถนะองค์การ นวัตกรรมองค์การ และประสิทธิผลการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ อยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า บรรยากาศองค์การ สมรรถนะองค์การ นวัตกรรมองค์การ และประสิทธิผลการบริหารจัดการต่างเป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์บรรลุพันธกิจในการเป็นมหาวิทยาลัยท้องถิ่นในการให้ความรู้และเป็นที่พึ่งทางปัญญาแก่ชุมชนได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Bocheng

et al (Bocheng, F. et al., 2023 264-282) และงานวิจัยของ Hwang et al (Hwang, W.-S. et al., 2020; 1-14) ตลอดจนงานวิจัยของ Mokbel Al Koliby et al (Mokbel Al Koliby, I.S., Abdullah, H.H. & Mohd Suki, N., 2024: 21-40)

ซึ่งต่างพบว่า บรรยากาศองค์การ สมรรถนะองค์การ นวัตกรรมองค์การ และประสิทธิภาพการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก

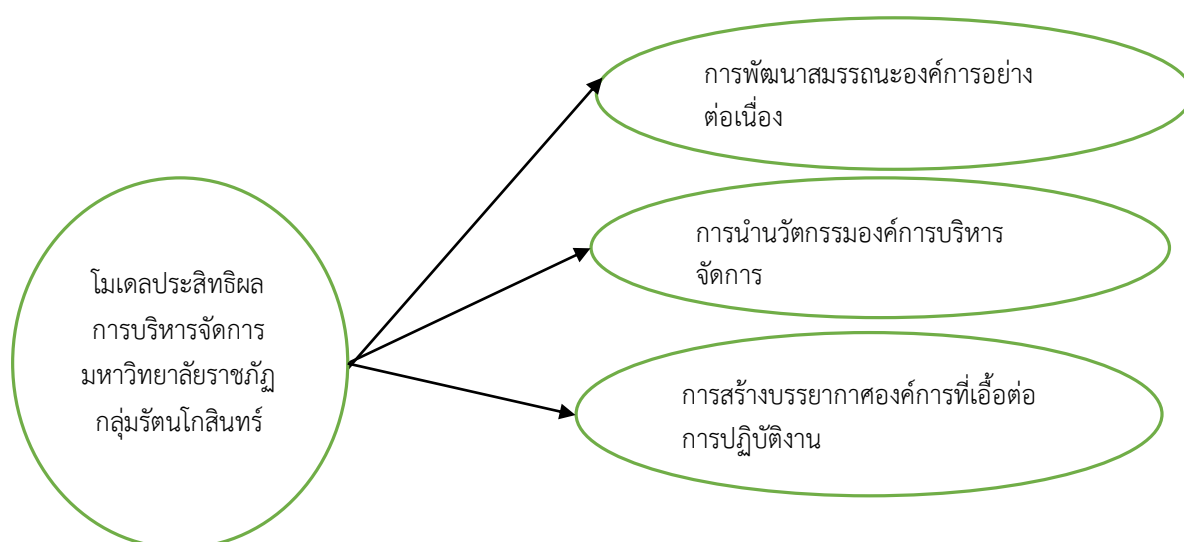
วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุประสิทธิผลการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ พบว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุประสิทธิผลการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ตามเกณฑ์ Goodness of fit อภิปรายได้ว่า แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุในการวิจัยนี้ได้พัฒนามาจากการทบทวนวรรณกรรมต่าง ๆ จึงแสดงให้เห็นว่า การทบทวนวรรณกรรมและการพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุในการวิจัยครั้งนี้ทำได้ถูกต้องสอดคล้องกับความเป็นจริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Gochhayat et al ซึ่งศึกษาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลองค์การในประเทศอินเดีย (Gochhayat, J. et al., 2017; 491-505) และงานวิจัยของ Tang ซึ่งศึกษาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลองค์การในประเทศจีน (Tang, H, 2017; 1831-1845)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาอิทธิพลของบรรยากาศองค์การ สมรรถนะองค์การ และนวัตกรรมองค์การต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ พบว่า ตัวแปรแฝงที่มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์มากที่สุด สมรรถนะองค์การ รองลงมา คือ นวัตกรรมองค์การ และบรรยากาศองค์การ ตามลำดับ ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า (1) สมรรถนะขององค์กร ซึ่งประกอบด้วยยุทธศาสตร์องค์การ การจัดทรัพยากรการเรียนรู้ เทคโนโลยีสารสนเทศ กระบวนการภายใน และคุณภาพบุคลากร เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ผลักดันต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ สมรรถนะเป็นทรัพยากรที่สำคัญขององค์กรที่จะช่วยสร้างความสามารถในการแข่งขันและสร้างความแตกต่างขององค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของ Shet et al ซึ่งศึกษาถึงอิทธิพลของสมรรถนะองค์การต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการองค์การในอินเดีย (Shet, S.V., et al. 2019: 753-773) และงานวิจัยของ อัจฉราภรณ์ ใจก้อนแก้ว และคณะ ซึ่งศึกษาถึงอิทธิพลของสมรรถนะองค์การต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการองค์การในประเทศไทย (อัจฉราภรณ์ ใจก้อนแก้ว และคณะ, 2562: 551-565) (2) นวัตกรรมองค์การ ซึ่งประกอบด้วย นวัตกรรมการจัดการ นวัตกรรมบริการ นวัตกรรมกระบวนการ และนวัตกรรมเทคโนโลยี นวัตกรรมเป็นแนวคิดใหม่ เป็นกระบวนการสร้างสรรค์สิ่งใหม่หรือต่างจากผู้อื่น ที่ต่อยอดจากสิ่งที่มีอยู่ให้ทันสมัยยิ่งขึ้น มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ นำนวัตกรรมองค์การมาใช้ในระบบบริหารเทคโนโลยีในการจัดการจะช่วยลดขั้นตอนการทำงานของบุคลากร และปรับปรุงการทำงานของบุคลากรให้ทันสมัยและเหมาะสม ส่งผลดีต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Naveed et al ซึ่งศึกษาอิทธิพลของนวัตกรรมองค์การต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการองค์การในปากีสถาน (Naveed, R..T. et al. 2022) และสอดคล้องงานวิจัยของ Le & Ngoc-Khuong ซึ่งศึกษาอิทธิพลของนวัตกรรมองค์การต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการองค์การในเวียดนาม (Le, T.-H. & Ngoc-Khuong, M., 2024) (3) บรรยากาศองค์การ ซึ่งประกอบด้วยโครงสร้างองค์การ ความไว้วางใจ การสนับสนุน ความเป็นอิสระ การยอมรับ และมาตรฐานการทำงาน บรรยากาศองค์การที่สอดคล้องกันระหว่างวัตถุประสงค์ขององค์การ และความต้องการของบุคลากร ตลอดจนเน้นความสำคัญของเป้าหมาย สนับสนุนให้

ปฏิบัติงานช่วยเหลือและร่วมมือกัน และมีส่วนร่วมในกิจกรรม ทำให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ ส่งผลดีต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Xie & Lin ซึ่งศึกษาอิทธิพลของบรรยากาศองค์การต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการองค์การในจีน (Xie, Y. & Lin, C., 2023) และงานวิจัยของ Kadir & Umiarso ซึ่งศึกษาอิทธิพลของบรรยากาศองค์การต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการองค์การในอินโดนีเซีย (Kadir, A. & Umiarso, 2023: 655-676)

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

จากผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรสาเหตุที่มีอิทธิพลรวมต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ คือ บรรยากาศองค์การ สมรรถนะองค์การ และนวัตกรรมองค์การ จากข้อค้นพบดังกล่าว ผู้วิจัยขอเสนอโมเดลประสิทธิผลการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ ดังนี้ 1. การพัฒนาสมรรถนะองค์การในมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์อย่างต่อเนื่อง 2. การนำนวัตกรรมองค์การมาบริหารจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ 3. การสร้างบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานใน มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ ซึ่งเสนอเป็นโมเดลได้ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 โมเดลประสิทธิผลการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์

(เบญญาภา คงมาลัย, 2567)

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้
 - ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย
 1. ผู้บริหารต้องมีนโยบายพัฒนาสมรรถนะองค์การอย่างต่อเนื่อง
 2. ผู้บริหารต้องนำมาซึ่งนวัตกรรมองค์การ การบริหารจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์
 - ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ
 3. บุคลากรต้องช่วยสร้างบรรยากาศองค์การที่ดีเพื่อช่วยการปฏิบัติงาน
 4. บุคลากรต้องใช้นวัตกรรมองค์การเพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานรวดเร็ว

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการ

2.2 ศึกษาถึงวิธีการวิเคราะห์อื่นๆ ที่สามารถนำมาพัฒนาในโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุได้ เช่น ขนาดขององค์การมาเป็นตัวแปรควบคุม เพื่อทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดล

เอกสารอ้างอิง (References)

- ฉันทะ จันทะเสนา. (2562). ประสิทธิภาพความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏ. **วารสารวิจัยและพัฒนาโลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์**. 14(1): 151-160.
- ศุภิสรา สุวรรณชาติ อนุญา คูอารียกุล และอุราภรณ์ เขมฤฎาญจน์ (2562). การบูรณาการพันธกิจ บทบาทที่ท้าทายของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา. **วารสารสุขภาพและการศึกษาพยาบาล**. 25(1): 158-175.
- สำนักงานคณะกรรมการการกฤษฎีกา. (2547). **พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการกฤษฎีกา.
- อัจฉราภรณ์ ใจก้อนแก้ว ชาญชัย วงศ์สิริสวัสดิ์ และอรสา จรุงธรรม.(2562). การพัฒนาตัวแบบประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม**. 13(2): 551-565.
- Bocheng,F., Senarith,P. & Moonmuang, S. (2023).The mediation effects of workloads and job satisfaction on the relationship between organizational climate and teachers' commitment in private art training, institutes of Changchun city, Jilin province. **Journal of Modern Learning Development**. 9(1): 264-282.
- Burke. W., & Litwin. G. (1992). A causal model of organizational performance and change. **Journal of Management**. 18(3): 523–545.
- Daugherty, P. J., Chen, H., & Ferrin, B. G. (2011). Organizational structure and logistics service innovation. **The International Journal of Logistics Management**. 22(1): 26-51.
- García-Zamora, E., González-Benito, O., & Muñoz-Gallego, P. A. (2013). Organizational and environmental factors as moderators of the relationship between multidimensional innovation and performance. **Innovation: Management, Policy and Practice**. 15(2): 224-244.
- Gochhayat, J., Giri, V.N. & Suar, D. (2017). Multilevel leadership and organizational effectiveness in Indian technical education: the mediating role of communication, power and culture. **International Journal of Leadership in Education**. 20(4): 491-505.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). **Multivariate Data Analysis**. (7th ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson Education.
- Hwang, W.-S., Choi, H. & Shin, J. (2020). A mediating role of innovation capability between entrepreneurial competencies and competitive advantage. **Technology Analysis and Strategic Management**. 32(1): 1-14.

- Kadir, A., & Umiarso. (2023). The effectiveness of leadership, coaching systems, and organizational climate on the work effectiveness of boarding school caregivers. **International Journal of Instruction**. 16(3): 655-676.
- Kelley, R. E. (1992). **The Power of Followership: How to create leaders people want to follow and followers who lead themselves**. New York: Doubleday.
- Kline, R. B. (2015). **Principles and practice of structural equation modeling**. (4th ed.). New York: The Guilford.
- Koys, D. J., & DeCotiis, T. A. (1991). Inductive measures of psychological climate. **Human relations**. 44(3): 265-285.
- Kuo, T. (2011). How to improve organizational performance through learning and knowledge?. **International Journal of Manpower**. 32(5/6): 581-603.
- Naveed, R.T., Alhaidan, H., Al Halbusi, H. & Al-Swidi, A.K. (2022). Do organizations really evolve? The critical link between organizational culture and organizational innovation toward organizational effectiveness: Pivotal role of organizational resistance, **Journal of Innovation & Knowledge**. 7(2): e100178.
- Le, T.-H. & Ngoc-Khuong, M. (2024). Fostering SME's organizational effectiveness through strategic orientations, learning capability, and innovation. **Journal of Small Business Management**. DOI: 10.1080/00472778.2024.2312390.
- Mokbel Al Koliby, I.S., Abdullah, H.H. & Mohd Suki, N. (2024). Linking entrepreneurial competencies, innovation, and sustainable performance of manufacturing SMEs. **Asia-Pacific Journal of Business Administration**. 16(1): 21-40.
- Shet, S.V., Patil, S.V. & Chandawarkar, M.R. (2019). Competency based superior performance and organizational effectiveness. **International Journal of Productivity and Performance Management**. 68(4): 753-773.
- Stringer, R.A. (2002). **Leadership and organizational climate: the cloud chamber effect**. Upper Saddle River, New Jersey: Prentice Hall.
- Tang, H. (2017). A study of the effect of knowledge management on organizational culture and organizational effectiveness in medicine and health sciences. **Eurasia Journal of Mathematics, Science and Technology Education**. 13(6): 1831-1845.
- Xie, Y. & Lin, C. (2023). The impact of investment strategies and sustainable development goals on organizational effectiveness: mediating role of organizational climate. **Economic Research-Ekonomska Istrazivanja**. 36(1): e2101017.

กระบวนการเข้าสู่วัฒนธรรมไทยและการปรับตัวของคนจีนยูนนานที่ทำงานในจังหวัดระยอง

The Process of Entering Thai Culture and the Adaptation of Yunnan-Chinese Workers in Rayong Province

Zhang Wen¹ Li Man² อรทัย ชันโท³
Zhang Wen, Li Man, Oratai khanto

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์กระบวนการเข้าสู่วัฒนธรรมไทยและการปรับตัวของคนจีนยูนนานที่ทำงานในจังหวัดระยอง งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีในการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับคนจีนยูนนานที่ทำงานในจังหวัดระยอง จำนวนทั้งสิ้น 25 คน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า คนจีนยูนนานที่เข้ามาทำงานในระยองจะพยายามเข้าสู่หรือปรับตัวเข้าสู่วัฒนธรรมไทยเพื่อสะดวกสบายในการทำงาน วิธีการหรือการกระทำหลักที่ปรับตัวเพื่อเข้าสู่วัฒนธรรมคือ การเรียนรู้ภาษาไทย และเมื่อคนจีนยูนนานที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยแล้ว บางคนจะเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเข้าสู่วัฒนธรรมไทยหรือสังคมไทยและมีการชักชวนเพื่อนที่เข้ามาทำงานพร้อมกับตนเองไปเรียนภาษาไทยด้วยกัน แต่ก็มีบางคนใช้ชีวิตอยู่ในโลกภายในของตน โดยไม่สนใจในการเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมไทย

คำสำคัญ (Keywords) : วัฒนธรรมไทย; การปรับตัว; คนจีนยูนนาน

Abstract

This research aimed to analyze the process of the Yunnan-Chinese workers entering Thai culture and their adaptation in Rayong province. The field study was conducted by using in-depth interviews with 25 Yunnan-Chinese workers in Rayong province. The research findings revealed that the Yunnan-Chinese working in Rayong tried to enter or adapt to the Thai culture to be in comfort; their main way or action adapted to the culture was to learn Thai language. So, some people learned the Thai language for Thai culture or Thai society. They invited their friends to work together to learn Thai. However, some lived in their inner world, not interested in learning the language and culture of Thailand.

Keywords: Thai culture; Adaptation; Yunnan-Chinese

Received: 2024-09-04 Revised: 2024-09-26 Accepted: 2024-09-29

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยครุเนย์เจียง Lecturer of Bachelor of Arts Program in Thai, Neijiang Normal University. E-mail: 563203027@qq.com

² อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยครุเนย์เจียง Lecturer of Bachelor of Arts Program in Thai, Neijiang Normal University. Email: 1356608708@qq.com

³ อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย Lecturer of Bachelor of Arts Program in Thai Language and Culture, Chiang Rai Rajabhat University. Email: orataikhanto@gmail.com

หน่วยงานให้ทุน

Funding Agencies:

- 1) Sichuan Center for Zhang Daqian Studies (四川张大千研究中心) ZDQ2022-29
- 2) Neijiang Normal University 2023 School-level Scientific Research Project (内江师范学院 2023 年度校级科研项目) 2022QN11

บทนำ (Introduction)

จังหวัดระยองเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีความนิยมสำหรับบริษัทยักษ์ใหญ่ของจีน เนื่องจากจังหวัดระยองเป็นจังหวัดที่อยู่ติดกับทะเล มีความสะดวกสบายในการขนส่งสินค้า และอยู่ใกล้กับกรุงเทพมหานคร ดังที่ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดระยอง (2565) กล่าวว่า จังหวัดระยองเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกของประเทศไทย เป็นจังหวัดที่มีรายได้ประชากรต่อหัวสูงที่สุดในประเทศ และผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดอยู่ในอันดับ 2 ของประเทศไทย เป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงมากมาย และเป็นเมืองที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก ทั้งทางด้านอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว และการเกษตรกรรม อีกทั้งจังหวัดระยองยังเป็นที่ตั้งนิคมอุตสาหกรรมอมตะ ซิตี้ ระยอง สถานที่แห่งนี้ถือเป็นเมืองอุตสาหกรรมในประเทศไทยแห่งที่สองของประเทศไทย ปัจจุบันอมตะเป็นผู้พัฒนาอุตสาหกรรมที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่ง ซึ่งอยู่ในกลุ่มผู้ผลิตอุตสาหกรรมยานยนต์และอุตสาหกรรมเบา สามารถเดินทางไปได้โดยง่ายและสะดวกจากทางด่วนกรุงเทพ-ระยอง อมตะ ซิตี้ ระยอง ตั้งอยู่ห่างจากท่าเรือน้ำลึกแหลมฉบัง 27 กิโลเมตร และห่างจากสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิ 99 กิโลเมตร และสถานที่แห่งนี้ยังออกนโยบายต่าง ๆ เพื่อให้ความสะดวกสบายแก่ผู้มาลงทุน เช่น นโยบายด้านภาษีของกลุ่มอมตะ นโยบายด้านสิ่งแวดล้อม นโยบายด้านสิทธิมนุษยชน และจรรยาบรรณธุรกิจสำหรับคู่ค้า (บริษัท อมตะ คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน), 2565)

ดังนั้น จึงทำให้จังหวัดระยองได้กลายเป็นสถานที่ที่มีชาวจีนและบริษัทยักษ์ใหญ่ของจีนต้องการเข้ามาทำธุรกิจ เช่น บริษัท ทรินา โซลาร์ โซเลนซ์ แอนด์ เทคโนโลยี (ประเทศไทย) จำกัด เจเนอรัล รีบเบอร์ (ไทยแลนด์) จำกัด และบริษัท คองซ์ บิวติ่ง แมททีเรียลส์ (ไทยแลนด์) จำกัด เป็นต้น ในการจัดตั้งบริษัทที่ประเทศไทย ทรัพยากรมนุษย์ก็ถือเป็นส่วนประกอบที่มีความสำคัญมากที่สุด เพราะมนุษย์เป็นหัวใจหลักของการดำเนินการของบริษัท ดังนั้นในบริษัทของจีนเหล่านั้นมีทั้งพนักงานคนไทยและคนจีน สำหรับคนจีนในบริษัทส่วนใหญ่เป็นคนจีนยูนนาน เนื่องจากมณฑลยูนนานเป็นมณฑลที่เปิดสอนหลักสูตรภาษาไทยจำนวนมากที่สุดในจีน อีกทั้งการเดินทางจากมณฑลยูนนานถึงไทยอย่างสะดวกกว่ามณฑลอื่นของจีน จึงทำให้บริษัทของจีนที่ตั้งอยู่ในจังหวัดระยองมีพนักงานคนจีนยูนนานมากที่สุด

เมื่อคนจีนยูนนานที่ทำงานในจังหวัดระยองกลุ่มนี้มาทำงานในประเทศไทยแล้ว พวกเขาจำเป็นต้องเรียนรู้วัฒนธรรมไทยเพื่อปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมไทย การที่เรียนรู้ภาษาไทยเป็นกระบวนการแรกในการเข้าสู่วัฒนธรรม แต่ภาษาไทยกับภาษาจีนเป็นภาษาที่มีความแตกต่างกันในด้านระบบเสียง คำศัพท์ ประโยค และไวยากรณ์ อีกทั้งในการเรียนภาษาไทย ผู้เรียนจำเป็นต้องเรียนรู้วัฒนธรรมไปด้วย ภาษาจึงเป็นอุปสรรคที่สำคัญที่สุดในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม ดังที่ สรลันท์ ภูมิชีซานันท์ (2559 : 2) ได้กล่าวไว้ว่า ในการเรียนภาษาต่างประเทศ ผู้เรียนจำเป็นต้องเรียนรู้วัฒนธรรมของภาษาที่ตนเรียนด้วย เพราะทักษะทางภาษาเพียงอย่างเดียวไม่สามารถช่วยให้เราแปลความหมายและตีความหมายของสารนั้นได้ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะอย่างใดก็ตาม นอกจากปัญหาด้านภาษาแล้ว ยังมีปัญหาในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมอยู่หลายด้าน รวมทั้ง

ปัญหาความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมในการสื่อสาร ปัญหาด้านความรู้และความคิด ปัญหาด้านทัศนคติและความรู้สึก และปัญหาด้านพฤติกรรม

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษางานวิจัยเรื่อง กระบวนการเข้าสู่วัฒนธรรมไทยและการปรับตัวของคนจีนยูนนานที่ทำงานในจังหวัดระยอง โดยข้อมูลจากการวิจัยสามารถเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมของคนจีนยูนนานที่ทำงานในจังหวัดระยอง อีกทั้งเพื่อใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมของคนจีนยูนนานที่ทำงานในจังหวัดระยอง ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลทางวิชาการเพื่อการศึกษาวิจัยของผู้ที่สนใจ และใช้เป็นแนวทางในการศึกษาด้านการดำรงอยู่ การสืบทอด และการเผยแพร่วัฒนธรรมจีนในบริบทประเทศไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

เพื่อวิเคราะห์กระบวนการเข้าสู่วัฒนธรรมไทยและการปรับตัวของคนจีนยูนนานที่ทำงานในจังหวัดระยอง

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพโดยวิเคราะห์กระบวนการเข้าสู่วัฒนธรรมไทยและการปรับตัวของคนจีนยูนนานที่ทำงานในจังหวัดระยอง

1.2 ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรคือ คนจีนยูนนานที่ทำงานในจังหวัดระยอง

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ คนจีนยูนนานที่ทำงานในบริษัทจีนในจังหวัดระยอง ผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sample) จำนวนทั้งสิ้น 25 คน ได้แก่

1. หัวหน้าบริษัทที่เป็นคนจีนยูนนาน	5	คน
2. คนจีนยูนนานที่พูดภาษาไทยได้	10	คน
3. คนจีนยูนนานที่พูดภาษาไทยไม่ได้	10	คน
รวม	25	คน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากจังหวัดระยองเท่านั้น

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ขอบเขตด้านระยะเวลาเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2565 ถึง เดือนมีนาคม 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลคือ ใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) โดยผู้วิจัยจะสัมภาษณ์เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมา วิถีชีวิต และบทบาทของคนจีนยูนนานในสังคมไทย

2) ศึกษาประวัติและความเป็นมาของคนจีนยูนนานในจังหวัดระยอง คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากคนจีนยูนนานที่ทำงานในจังหวัดระยอง

3) สร้างเครื่องมือวิจัยด้วยการตั้งคำถามที่จะไปสัมภาษณ์ โดยครอบคลุมวัตถุประสงค์ในการทำวิจัย

4) เก็บข้อมูลภาคสนามกับกลุ่มตัวอย่างในบริษัทที่มีคนจีนยูนนานในจังหวัดระยอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ในด้านกระบวนการเข้าสู่วัฒนธรรมไทยและการปรับตัวของคนจีนยูนนานที่ทำงานในจังหวัดระยอง และนำเสนอผลการศึกษาวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย (Research Results)

จากผลการวิจัย เรื่อง กระบวนการเข้าสู่วัฒนธรรมไทยและการปรับตัวของคนจีนยูนนานที่ทำงานในจังหวัดระยอง สรุปได้ดังนี้

1. ความตระหนทางวัฒนธรรมไทยและการปรับตัว พบว่า

ความตระหนทางวัฒนธรรมไทยจะปรากฏจากสัญลักษณ์ต่าง ๆ รวมไปถึงวิธีการปฏิบัติตนในบริบทต่าง ๆ มากมายในชีวิตประจำวัน เช่น การจับมือ การทักทาย เมื่อเราพบคนที่ทั้งรู้จักกันดีหรือเพิ่งได้รู้จัก อีกทั้งยังรวมถึงภาษา วัฒนธรรมประเพณี สีหน้า เป็นต้น ความตระหนทางวัฒนธรรมจะเกิดขึ้นเมื่อมีคนใดคนหนึ่งต้องพบกับอุปสรรคหรือปัญหาของสิ่งเร้าให้เราเกิดการรับรู้ใหม่ ซึ่งเป็นเรื่องยากที่จะตีความได้เนื่องจากบริบททางวัฒนธรรมได้เปลี่ยนไป นอกจากนี้ความตระหนทางวัฒนธรรมเป็นผลมาจากสิ่งที่เราเรียกว่าความคิด ในวัฒนธรรมหนึ่ง ๆ ไม่ตรงกับสิ่งที่พบเห็นจริง ๆ (เมตตา วิวัฒนานุกูล (กฤตวิทย์), 2559: 299) จากผลการศึกษาการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมของคนจีนยูนนานที่ทำงานในจังหวัดระยองในด้าน ความตระหนทางวัฒนธรรมไทยและการปรับตัว พบผลการศึกษาทั้ง 3 ประการ ได้แก่ ชั้นตระหนทางวัฒนธรรมไทย ชั้นเรียนรู้วัฒนธรรมไทย และชั้นปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมไทย ดังต่อไปนี้

1.1 ชั้นตระหนทางวัฒนธรรมไทย

เมื่ออยู่ในวัฒนธรรมใหม่สักระยะหนึ่ง ในขั้นนี้บุคคลเริ่มหันมาให้ความสนใจกับความแตกต่างและสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่คุ้นเคยหลังจากผ่านช่วงนี้ไปได้มีโอกาสเรียนรู้วัฒนธรรมของประเทศหรือท้องถิ่นที่ไปอยู่อาศัยแต่ไม่สามารถปรับตัวได้ทันที ทำให้เกิดความรู้สึกที่ไม่สบายทั้งกายและใจ และเกิดสิ่งที่แปลกตลอด อย่างไรก็ตาม ในขั้นนี้ก็มีกลุ่มคนบางคนพยายามปรับตัวเข้าสู่วัฒนธรรมใหม่ (เมตตา วิวัฒนานุกูล (กฤตวิทย์), 2559: 302) จากข้อมูลการสัมภาษณ์พบว่า ระยะแรกที่คนจีนยูนนานเข้ามาทำงานในระยองพวกเขาไม่คุ้นเคยกับวัฒนธรรมไทย และไม่เคยเรียนรู้ภาษาไทยมาก่อน จึงทำให้การดำเนินชีวิตในระยองอย่างยากลำบากมาก และยังทำให้ตนเองไม่สามารถยอมรับวัฒนธรรมไทยบางอย่างได้ โดยเฉพาะวัฒนธรรมอาหาร ตัวอย่างเช่น ไม่คุ้นกับรสของส้มตำปลาร้า เพราะคนไทยที่ทำงานในสำนักงานเดียวกันบอกว่าอร่อย แต่คนจีนยูนนานกลุ่มนี้รู้สึกมันเป็นอาหารที่แปลกมาก ดังคำให้สัมภาษณ์ของคนจีนยูนนานที่ทำงานในระยองที่ว่า

“แรก ๆ ที่ผมมาทำงานในระยอง ผมรู้สึกว่าตนเองไม่คุ้นเคยกับวัฒนธรรมไทยเลย เวลาอยู่กับคนไทยก็ไม่รู้จะคุยกันอย่างไร เวลาไปกินข้าวก็ไม่เข้าใจวัฒนธรรมอาหารของไทย เพราะรสชาติของอาหารไทยนั้นผมกินไม่เป็นสักอย่างเลย โดยเฉพาะส้มตำปลาร้า แต่ตอนนี้ผมก็ได้เข้าใจวัฒนธรรมบางอย่างได้แล้ว

แต่ผมว่าตนเองยังไม่สามารถเข้ากับวัฒนธรรมได้ ต้องค่อย ๆ เรียนรู้อีกต่อไป อย่างสัปดาห์ที่แล้วก็ยังกินไม่เป็นเหมือนเดิม ผมไม่แน่ใจว่าในอนาคตตนเองจะไปลองชิมหรือเปล่า นอกจากนี้วัฒนธรรมอื่น ๆ ผมก็ยังแปลกใจเหมือนเดิม”

(ผู้ให้ข้อมูล, สัมภาษณ์, 28 กันยายน 2565)

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า ระยะเวลาที่คนจีนยูนนานที่เข้ามาทำงานในระยองมักเกิดความตระหนักทางวัฒนธรรมไทยในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะวัฒนธรรมทางด้านอาหารการกินของไทย เนื่องจากอาหารการกินกับอาหารจีนหรืออาหารจีนยูนนานมีความแตกต่างกันในหลาย ๆ ด้าน แต่เมื่อเวลาผ่านไปอีกสักระยะหนึ่งพวกเขาเริ่มที่จะเข้าใจวัฒนธรรมไทยด้านอาหารการกิน แต่ก็ยังไม่สามารถคุ้นเคยกับอาหารการกินของไทยด้วยดี

สำหรับคนจีนยูนนานที่ทำงานในระยอง นอกจากวัฒนธรรมในด้านอาหารการกินแล้ว วัฒนธรรมที่ยังทำให้พวกเขาเกิดความตระหนักทางวัฒนธรรมไทยคือ เมื่อไปกินข้าวกัน คนไทยนิยมจ่ายแยก ดังคำให้สัมภาษณ์ของคนจีนยูนนานที่ทำงานในระยองที่ว่า

“วัฒนธรรมไทยที่ทำให้ฉันเกิดความตระหนักในด้านวัฒนธรรมคือ การกระทำของคนไทย บางอย่าง เช่น เวลาไปกินข้าวกับเพื่อนร่วมงาน คนไทยจะชอบจ่ายแยก อย่างที่จีนส่วนมากเป็นจ่ายรวม จ่ายแยกแบบไทยก็ทำให้ฉันรู้สึกว่าการร่วมงานไม่สนิทกัน แคเป็นเพื่อนที่ไปกินข้าวกันเฉย แต่อยู่ไป ๆ ก็รู้สึกการกระทำของคนไทยที่ทำไว้ก็มีทั้งดีและไม่ดี ส่วนฉันก็พยายามที่จะเข้าใจวัฒนธรรมของคนไทย แต่เวลาไปกินข้าวกับเพื่อน ฉันก็ชอบจ่ายรวมเหมือนเดิม”

(ผู้ให้ข้อมูล, สัมภาษณ์, 28 กันยายน 2565)

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า วัฒนธรรมไทยที่ทำให้คนจีนยูนนานที่เข้ามาทำงานในระยองเกิดความตระหนักในหลายด้าน ในช่วงระยะแรกที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย พวกเขาส่วนใหญ่ไม่เข้าใจวัฒนธรรมของไทยทำไมถึงเป็นแบบนี้ จนกระทั่งเกิดความตระหนัก แต่เมื่อทำงานในระยองเป็นช่วงระยะหนึ่งก็เริ่มที่จะเข้าใจวัฒนธรรมไปบ้าง แต่ก็ยังไม่สามารถเลียนแบบวัฒนธรรมไทยได้

จากการวิเคราะห์ดังกล่าวสรุปได้ว่า ระยะเวลาที่คนจีนยูนนานที่เข้ามาทำงานในระยองมักเกิดความตระหนักทางวัฒนธรรมไทย รวมทั้งวัฒนธรรมอาหารการกิน การแต่งกาย ที่อยู่อาศัย พฤติกรรมและการกระทำต่าง ๆ เป็นต้น เนื่องจากวัฒนธรรมของไทยมีความแตกต่างจากวัฒนธรรมจีนหรือวัฒนธรรมยูนนานเป็นอย่างมาก อีกทั้งสภาพแวดล้อมและการเมืองเศรษฐกิจก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้วัฒนธรรมของทั้งสองที่เกิดความแตกต่างกัน เมื่อผ่านไปสักระยะหนึ่ง พวกเขาก็เริ่มเข้าใจวัฒนธรรมไปบ้าง แต่ก็ไม่สามารถไปทำตามวัฒนธรรมได้

1.2 ชั้นเรียนรู้วัฒนธรรมไทย

ชั้นเรียนรู้วัฒนธรรมไทยเป็นชั้นที่เริ่มที่จะเรียนรู้วัฒนธรรมและประเพณีของไทยมากขึ้น และพยายามที่จะพัฒนาทักษะในการสื่อสาร โดยเฉพาะเรียนรู้ภาษาไทยกลาง และเริ่มผูกมิตรกับคนในท้องถิ่นมากขึ้น และพยายามออกไปสัมผัสกับชีวิตจริงมากขึ้นจนทำให้เริ่มเข้าใจตัวเองและควบคุมตนเองได้ และทำให้เกิดความรู้ว่าการที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้รับประสบการณ์และเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อีกทั้งให้ความสนใจกับวัฒนธรรมไทยมากขึ้น (เมตตา วิวัฒนานุกูล (กฤตวิทย์), 2559: 302)

จากข้อมูลการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า คนจีนยูนนานที่ทำงานในระยองพยายามที่จะเรียนรู้วัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ รวมทั้งวัฒนธรรมประเพณี อาหารการกิน ภาษา การกระทำและพฤติกรรม การแต่งกาย เป็นต้น ดังคำให้สัมภาษณ์ของคนจีนยูนนานที่ทำงานในระยองที่ว่า

“ฉันคิดว่าวัฒนธรรมแรกที่ได้เรียนมาคือ ภาษานั้นแหละ เพราะเมื่อเราพูดไทยได้แล้ว เราก็สามารถไปคุยกัน เพื่อนร่วมงานคนไทยได้ เพื่อนร่วมงานก็จะได้มีโอกาสพาเราไปเรียนรู้วัฒนธรรมอื่น เช่น เมื่อฉันพูดภาษาไทยได้แล้ว ผมก็ได้มีเพื่อนคนไทยมากขึ้น เพื่อน ๆ ก็พาฉันไปกินอาหารไทยด้วยกัน และแนะนำอาหารไทยให้รู้จัก ในช่วงวันหยุดเพื่อนคนไทยก็จะพาไปเที่ยวด้วยกัน บางครั้งก็ไปเที่ยวบ้านเพื่อน คนแก่ในบ้านก็แนะนำวัฒนธรรมของไทยให้ด้วย”

(ผู้ให้ข้อมูล, สัมภาษณ์, 28 กันยายน 2565)

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า คนจีนยูนนานที่เข้ามาทำงานในระยองให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมภาษา เนื่องจากภาษาเป็นกุญแจสู่วัฒนธรรมไทยด้วยจริง และภาษาเป็นเครื่องมือที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างกับเพื่อนร่วมงานหรือคนในท้องถิ่น ดังนั้นพวกเขาจึงเริ่มเรียนภาษาไทยก่อน เพื่อสื่อสารพูดคุยกับคนไทย ต่อจากนั้นไปเพื่อนคนไทยจะแนะนำวัฒนธรรมไทยให้รู้จัก พาไปสัมผัสกับวิถีชีวิตไทยจริง

อย่างไรก็ตาม ในชั้นเรียนรู้วัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะการเรียนรู้ภาษาไทยเป็นกระบวนการที่ยาก เนื่องจากภาษาไทยเป็นภาษาใหม่ หากเริ่มเรียนจากพยัญชนะและสระภาษาไทยต้องใช้เวลานานและภาษาไทยเป็นภาษาไทยยาก แต่คนจีนยูนนานที่ทำงานในระยองก็จะพยายามต่อสู้กับความยากลำบาก ดังคำให้สัมภาษณ์ของคนจีนยูนนานที่ทำงานในระยองที่ว่า

“สำหรับฉัน ฉันไม่ได้ไปสมัครเรียนภาษากับสถาบันใด ๆ หรือ ฉันเรียนด้วยตนเอง เริ่มต้นจากพยัญชนะและสระภาษาไทย แล้วรู้สึกจำได้ยากมาก ท่องไปก็ครั้งก็ยังไม่จำได้ และการเขียนภาษาไทยก็เป็นขั้นที่ทำให้ฉันยอมแพ้แล้ว เพราะฝึกเขียนภาษาจนมือเมื่อยก็เขียนไม่ได้เลย แต่เมื่อคำนึงถึงว่า หากตนเองอยากทำงานในประเทศไทยและอาศัยอยู่ในประเทศไทย เราต้องเรียนภาษาไทย ต้องต่อสู้กับความยากลำบากให้ได้”

(ผู้ให้ข้อมูล, สัมภาษณ์, 28 กันยายน 2565)

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า ชั้นเรียนรู้วัฒนธรรมไทยถือเป็นขั้นที่เกิดความยากลำบากอยู่อย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะคนจีนยูนนานกลุ่มนี้ในกระบวนการที่เริ่มเรียนภาษาไทยมักประสบความยากลำบากเป็นประจำ เนื่องจากภาษาไทยกับภาษาจีนมีความแตกต่างในด้านการออกเสียง การเขียน การประกอบคำ เป็นต้น แต่พวกเขาก็พยายามต่อสู้กับความยากลำบาก เพราะเมื่อตนเองสามารถใช้ภาษาไทยเป็นสื่อในการสื่อสารกับคนไทยแล้ว พวกเขาจะทำงานในสังคมไทยอย่างมีความสุข

เมื่อคนจีนยูนนานที่ทำงานในระยองสามารถใช้ภาษาไทยเป็นสื่อในการสื่อสารกับเพื่อนร่วมงานที่เป็นคนไทยแล้ว พวกเขาจะเริ่มที่จะไปเรียนรู้วัฒนธรรมอื่นด้วย เช่น วัฒนธรรมอาหารการกิน การแต่งกาย และประเพณีไทย เป็นต้น ดังคำให้สัมภาษณ์ของคนจีนยูนนานที่ทำงานในระยองที่ว่า

“เมื่อผมพูดไทยได้แล้ว ผมก็กล้าออกไปเที่ยวคนเดียว ตอนนั้นผมเกือบไปเที่ยวสถานที่ท่องเที่ยวของระยองเกือบทุกที่แล้ว ไปถึงไหนผมก็เรียนรู้วัฒนธรรมของไทยไปด้วย เช่น เวลาไปสั่งอาหารผมก็จะถามแม่ว่า นี่คืออะไร รสชาติเป็นอย่างไร บางครั้งก็ถามต่อไปอีกว่า อาหารแบบนี้เป็นอาหารของภาคไหน มีประวัติความเป็นมาอย่างไร และเมื่อไปเที่ยวที่โบราณสถานผมก็จะไปเช่าชุดไทยมาใส่ แม่คำก็แนะนำชุดไทยให้ผมรู้ด้วย”

(ผู้ให้ข้อมูล, สัมภาษณ์, 28 กันยายน 2565)

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า ภาษาเป็นกระบวนการแรกที่น่าสู่คนจีนยูนนานที่ทำงานในระยองเรียนรู้วัฒนธรรมไทย พวกเขาสามารถใช้ภาษาไทยในการสื่อสารกับคนในท้องถิ่น แล้วได้ความรู้ที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยเป็นอย่างมาก เช่น พวกเขาสามารถใช้ภาษาไทยไปเรียนรู้เรื่องราวหรือความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับอาหารการกินและการแต่งกายของไทย อย่างไรก็ตาม คำสัมภาษณ์นั้นยังสะท้อนให้เห็นว่าภาษาเป็นเครื่องมือที่ทำให้คนจีนยูนนานกลุ่มนี้เริ่มต้นผูกมิตรกับคนในท้องถิ่น และได้มีโอกาสไปสัมผัสกับชีวิตจริงมากขึ้น

นอกจากนี้ คนจีนยูนนานที่ทำงานในระยองนิยมไปเรียนรู้วิถีชีวิตไทยในด้านที่อยู่อาศัย เนื่องจากวิธีการและลักษณะของที่อยู่อาศัยระหว่างไทยกับจีนมีความแตกต่างกันมาก ดังคำให้สัมภาษณ์ของคนจีนยูนนานที่ทำงานในระยองที่ว่า

“ผมว่านั่นนอกจากอาหารการกินและชุดไทยแล้ว คนจีนนิยมไปสัมผัสชีวิตจริงของไทยชนบท เพราะบ้านของคนไทยในชนบทมีความแตกต่างจากจริง ที่นี้นิยมสร้างบ้านใต้ถุน แต่ที่จริงไม่ค่อยได้เห็นเลย ดังนั้นเมื่อคนจีนไปเที่ยวที่ไหนก็ตาม พวกเขาชอบไปอยู่โรงแรมที่สร้างแบบไทย คือ สร้างโรงแรมด้วยไม้ บางครั้งคนไทยก็จะอธิบายให้ผมรู้ว่าทำไมคนไทยถึงชอบสร้างบ้านแบบนี้ มีประโยชน์อะไรต่อการอยู่ที่บ้าน”

(ผู้ให้ข้อมูล, สัมภาษณ์, 28 กันยายน 2565)

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า คนจีนยูนนานที่ทำงานในระยองยังคงนิยมไปสัมผัสกับวิถีชีวิตของไทยชนบท โดยเฉพาะบ้านใต้ถุนสูง จากที่อยู่อาศัยแบบนี้ทำให้พวกเขาเห็นว่า บ้านใต้ถุนสูงมีความเหมาะสมกับอากาศในประเทศไทยที่มีอากาศร้อน

จากการวิเคราะห์สรุปได้ว่า ชั้นเรียนรู้วัฒนธรรมไทยเป็นชั้นที่ทำให้คนจีนยูนนานที่ทำงานในระยองเริ่มเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อสื่อสารกับเพื่อนร่วมงานและคนในท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม เมื่อพวกเขาเรียนรู้ภาษาไทยแล้ว พวกเขาจะเริ่มไปสร้างความสัมพันธ์กับคนไทย ซึ่งได้มีโอกาสสัมผัสกับชีวิตจริงของไทย และได้มีโอกาสเรียนรู้วัฒนธรรมไทยในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นอาหารการกิน การแต่งกาย หรือที่อยู่อาศัย เป็นต้น

1.3 ชั้นปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมไทย

ชั้นปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมไทยเป็นชั้นที่แสดงให้เห็นว่า คนที่มาจากต่างวัฒนธรรมสามารถปรับตัวเพื่อเข้ากับวัฒนธรรมใหม่ที่ตนเองได้ไปอาศัยนั้น ในชั้นนี้ยังแสดงให้เห็นว่า วัฒนธรรมที่พวกเขาได้ไปสัมผัส ไปเรียนรู้ นอกจากนี้แล้ว คนกลุ่มนี้สามารถผูกมิตรและสร้างความสัมพันธ์อันดีกับคนอื่น ๆ ภายในสังคมได้ ทำให้ตนเองได้รับประสบการณ์และความรู้ต่าง ๆ และสามารถเข้าใจโครงสร้างที่สัมพันธ์กันระหว่างวัฒนธรรม (เมตตา วิวัฒนานุกูล (กฤตวิทย์), 2559: 303)

เมื่อคนจีนยูนนานที่ทำงานในระยองสองปีขึ้นไป พวกเขาจะทำตัวเหมือนคนในประเทศไทย เข้าใจวัฒนธรรมไทย และเข้าใจโครงสร้างที่สัมพันธ์กันระหว่างวัฒนธรรมกับอากัปกริยาที่มีความหมายต่าง ๆ ดังคำให้สัมภาษณ์ของคนจีนยูนนานที่ทำงานในระยองที่ว่า

“ถ้าคนจีนมาทำงานในประเทศไทยสองปีขึ้นไปจะเข้าใจวัฒนธรรมไทยเกือบทุกอย่าง รู้ว่าอาหารไทยแต่ละอย่างย่อมเกิดขึ้นจากสถานการณ์ไหน เป็นอาหารไทยของภาคไหน รักอาหารไทย รักชุดไทย ชอบที่อยู่อาศัยแบบไทย เป็นต้น สำหรับกลุ่มคนจีนยูนนานที่ทำงานอยู่ในบริษัทนั้นก็ปรับตัวเพื่อเข้ากับวัฒนธรรมการทำงานของไทยอย่างมีความสุข ระหว่างร่วมงานกันรู้ว่าพฤติกรรมและการกระทำต่าง ๆ ของคนไทยเกิดขึ้นจากสถานการณ์ใด เมื่อพูดถึงผมจะปรับตัวเพื่อเข้ากับวัฒนธรรมการทำงานของไทยได้อย่างไรนั้น ก็ผม

อยู่กับคนไทยตลอดเวลา เมื่อผมไม่เข้าใจพฤติกรรมและการกระทำของคนไทย ผมก็ไปสืบค้นจากเว็บไซต์หากหาไม่เจอก็แอบไปถามเพื่อนคนไทยที่สนิท”

(ผู้ให้ข้อมูล, สัมภาษณ์, 28 กันยายน 2565)

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า สำหรับคนจีนยูนนานที่ทำงานในระยองเป็นระยะเวลาสองปีขึ้นไปมักจะเกิดความรัก ความผูกพันกับสังคมไทย จนทำตัวเหมือนคนไทย เนื่องจากพวกเขาได้พยายามเรียนรู้วัฒนธรรมไทยเพื่อปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะกลุ่มคนจีนยูนนานที่ทำงานในบริษัทหรือโรงงานในจังหวัดระยองได้มีโอกาสทำงานร่วมกับคนไทยตลอดเวลา จนคนจีนกลุ่มนี้ได้สัมผัสกับวัฒนธรรมอย่างเสมอ โดยเฉพาะวัฒนธรรมในด้านการทำงาน ตัวอย่างเช่น เพื่อนร่วมงานที่เป็นคนไทยจะเลิกงานตรงเวลา เป็นต้น เมื่อได้มีความเข้าใจวัฒนธรรมของไทยแล้ว คนจีนกลุ่มนี้ก็จะพยายามเรียนรู้และปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมไทย เพราะการที่ตนเองปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมไทยสามารถทำให้ทั้งสองฝ่ายเกิดความสงบสุขระหว่างในการอยู่ร่วมกัน

ปัจจุบันคนจีนยูนนานที่ทำงานในระยองส่วนใหญ่จะปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมไทยได้ เนื่องจากพวกเขาอยากอาศัยอยู่ในประเทศไทยไปเรื่อย ๆ เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่ทำให้พวกเขายู่อย่างมีความสุข โดยเฉพาะในเมื่อตนเองพบอุปสรรค คนไทยจะให้ความช่วยเหลืออยู่ตลอด ดังนั้นคนจีนยูนนานที่ปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมไทยจะใช้ชีวิตอย่างมีความสุข ดังคำให้สัมภาษณ์ของคนจีนยูนนานที่ทำงานในระยองที่ว่า

“คนจีนยูนนานที่ทำงานในระยองส่วนมากก็ได้ปรับตัวจนเข้ากับวัฒนธรรมเป็นอย่างดีนะ เพราะพวกเขาเรียนรู้ภาษาไทย เรียนรู้วัฒนธรรมไทย จนเกิดความรักกับประเทศไทย นอกจากนี้พวกเขายังอยากทำงานในประเทศไทยต่อ พวกเขาคนไทยส่วนใหญ่นิสัยดี ใจดี ให้ความช่วยเหลือคนอื่นตลอดเวลา อย่างผมก็ได้รับความช่วยเหลือจากคนไทยมาเป็นหลายครั้ง แล้วไม่เอาค่าตอบแทนด้วย”

(ผู้ให้ข้อมูล, สัมภาษณ์, 28 กันยายน 2565)

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า คนจีนยูนนานที่ทำงานในระยองให้ความสนใจแก่ประเทศไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่เต็มไปด้วยความสุข คนไทยใจดี และคนไทยมักให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อื่นตลอดเวลา จนทำให้คนจีนกลุ่มนี้เกิดความรักต่อประเทศไทย พวกเขาจึงพยายามเรียนรู้วัฒนธรรมไทยในด้านต่าง ๆ เพื่อเข้ากับวัฒนธรรมไทย อีกทั้งการที่พวกเขาปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมไทยนั้นทำให้ตนเองใช้ชีวิตในประเทศไทยอย่างมีความสุข

อย่างไรก็ตาม คนจีนยูนนานที่ทำงานในระยองจะมีวิธีการต่าง ๆ ที่ปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมไทย แต่คนส่วนใหญ่จะเรียนรู้ภาษาไทยก่อน แต่ก็ยังมีกลุ่มคนบางคนที่ใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารกับคนไทย แล้วไปสัมผัสกับวิถีชีวิตจริงของคนไทยจนกระทั่งเกิดความรักต่อวัฒนธรรมไทย ดังคำให้สัมภาษณ์ของคนจีนยูนนานที่ทำงานในระยองที่ว่า

“ผมมาอยู่ไทยเกือบสี่ปีแล้ว แต่ก็ยังพูดไทยไม่ได้ ไปไหนมาไหนผมก็ใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารกับคนไทย คนไทยส่วนใหญ่ก็เข้าใจภาษาอังกฤษด้วย แรก ๆ ก็มาอยู่ไทยแบบงง ๆ ตอนนั้นผมชิมกับทุกอย่างของไทยแล้ว สามารถพูดได้ว่าผมเป็นคนไทยเกือบ 80% แล้ว จากพฤติกรรมหรือการกระทำของคนไทยก็รู้แหละนี้เกิดจากอะไร เพราะอะไร อยู่ไป ๆ ก็รักประเทศไทยมากขึ้นอีกเรื่อย ๆ”

(ผู้ให้ข้อมูล, สัมภาษณ์, 28 กันยายน 2565)

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า ภาษาอังกฤษก็สามารถถือเป็นสื่อในการสื่อสารสำหรับคนจีนยูนนานที่ทำงานในระยอง ถึงแม้ว่าช่วงระยะแรกที่อยู่ที่ไทยทำให้ตนเองเกิดความตระหนกทางวัฒนธรรมไทย และรู้สึกถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรม แต่พวกเขาก็พยายามที่จะปรับตัวเรียนรู้วัฒนธรรมไทยโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการสื่อสารกับคนไทย เรียนรู้วัฒนธรรมต่าง ๆ ของไทยจากเพื่อนร่วมงานและคนในท้องถิ่น อีกทั้งยังเกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นคนไทยที่พูดไทยไม่ได้ จนกระทั่งเกิดความรักต่อวิถีชีวิตแบบไทย

จากการวิเคราะห์สรุปได้ว่า ในระยะแรกคนจีนยูนนานที่ทำงานในระยองจะเกิดความตระหนกทางวัฒนธรรมไทย และทำให้ทุกคนเกิดความรู้สึกถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมจีนหรือวัฒนธรรมยูนนาน ดังนั้นพวกเขาก็ปรับตัวในการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อผูกมิตรและสร้างความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนร่วมงานและคนในท้องถิ่น และพวกเขาก็จะพยายามที่จะเข้าใจพฤติกรรมและการกระทำต่าง ๆ ของคนไทย โดยเฉพาะความเชื่อ ศาสนา ทัศนคติ ค่านิยมและประเพณี จนกระทั่งเกิดความรู้สึกว่าตนเองทำตัวเหมือนคนไทย รักประเทศมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ความสามารถในการใช้ภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือในการสื่อสารมีส่วนช่วยสำคัญที่ทำให้คนจีนยูนนานกลุ่มนี้ได้ปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมไทยและคนในท้องถิ่น

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวข้ามวัฒนธรรม พบว่า

การที่บุคคลเกิดความตระหนกทางวัฒนธรรมต่างกันและสามารถปรับตัวได้มากหรือน้อยเกิดจากความแตกต่างของปัจจัยต่าง ๆ จากการ (เมตตา วิวัฒนานุกูล (กฤตวิทย์), 2559: 307) จากผลการศึกษากระบวนการเข้าสู่วัฒนธรรมไทยและการปรับตัวของคนจีนยูนนานที่ทำงานในจังหวัดระยองในด้าน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวข้ามวัฒนธรรม พบผลการศึกษาทั้ง 2 ประการ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสารของเจ้าบ้าน และสิ่งแวดล้อม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ความสามารถในการสื่อสารของเจ้าบ้าน

การมีทักษะการสื่อสารที่ดีและสามารถใช้ภาษาของเจ้าบ้านของวัฒนธรรมย่อมช่วยลดปัญหาความไม่เข้าใจกับเจ้าของภาษาได้ และช่วยให้ในการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมเจ้าบ้านได้ง่ายขึ้น (เมตตา วิวัฒนานุกูล (กฤตวิทย์), 2559: 308) แต่หากเจ้าบ้านมีความสามารถในการสื่อสารที่ดีก็ย่อมช่วยให้คนต่างถิ่นลดปัญหาความไม่เข้าใจได้และช่วยให้คนต่างถิ่นปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมเจ้าบ้านได้ง่ายขึ้น จากการวิเคราะห์พบว่า ความสามารถในการสื่อสารของเจ้าบ้านเป็นปัจจัยหลักที่มีผลต่อการปรับตัวข้ามวัฒนธรรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ความสามารถในการสื่อสารที่ดีของเจ้าบ้านย่อมทำให้คนต่างถิ่นเกิดความรู้สึกอันดีกับวัฒนธรรมไทย และปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมได้ง่ายขึ้น เช่น ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ไปท่องเที่ยวที่จังหวัดสุโขทัย แล้วได้มีการสื่อสารกับคนในท้องถิ่น จึงได้มีความรู้ความเข้าใจวัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะอาหารการกินของไทยมากเพียงพอ จนกระทั่งในปัจจุบันรักอาหารการกินของไทยเป็นอย่างมากนัก ดังคำให้สัมภาษณ์ของคนจีนยูนนานที่ทำงานในระยองที่ว่า

“ผมว่าความสามารถในการสื่อสารของเจ้าบ้านมีอิทธิพลต่อการปรับตัวข้ามวัฒนธรรมเป็นอย่างมากนะ อย่างผมเป็นคนที่ชอบออกไปท่องเที่ยวเป็นประจำ ไปไหนแล้วก็ไปพูดคุยกับคนในท้องถิ่น ถ้าคนที่พูดเก่งหรือมีความรู้มาก ๆ เขาจะเผยแพร่ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมให้ฟัง เช่น มีอยู่ครั้งหนึ่งที่ผมไปเที่ยวสุโขทัย ผมได้จองโรงแรมที่สร้างด้วยไม้ เจ้าของโรงแรมคุยเก่งมาก เขาอธิบายประวัติของสุโขทัยให้ผม

ฟังแล้ว ยังแนะนำอาหารที่อร่อย ๆ ของสุโขทัยให้ แล้วเล่าให้ฟังว่าอาหารนี้เป็นอาหารที่มีประวัติความเป็นมาอย่างไร ต่อจากนั้นผมก็ไปสั่งอาหารที่เขาแนะนำมา จนทำให้ผมรักอาหารนี้มาจนถึงปัจจุบัน”

(ผู้ให้ข้อมูล, สัมภาษณ์, 28 กันยายน 2565)

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า ความสามารถในการสื่อสารที่ดีเป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้คนที่มาจากต่างถิ่นรู้สึกอบอุ่นใจ และช่วยให้คนต่างถิ่นสามารถเข้าใจถึงความคิดและวัฒนธรรมของผู้คนในสังคมเจ้าบ้าน อีกทั้งการสื่อสารที่ดีของเจ้าบ้านสามารถเป็นเครื่องมือที่ทำให้คนต่างถิ่นปรับตัวจนเข้ากับวัฒนธรรมของเจ้าบ้าน จนเกิดความรู้สึกว่าตนเองเหมือนเป็นคนไทยคนหนึ่ง ดังคำให้สัมภาษณ์ของคนจีนยูนนานที่ทำงานในระยองที่ว่า

“เมื่อผมมาทำงานในบริษัทแล้ว เพื่อนร่วมงานในออฟฟิศเดียวกันคุยเก่งมาก ขวนคุยตลอดเวลา ต่อจากนั้นผมก็จะพยายามที่จะคุยเรื่องต่าง ๆ กับเพื่อนร่วมงาน พวกเขา ก็จะเล่าให้ฟังว่าความแตกต่างระหว่างหัวหน้าคนจีนกับคนไทย ผมคิดว่ามีเพื่อนคนไทยที่พูดเก่ง ๆ มีประโยชน์ต่อผมมาก จนทำให้ผมได้เรียนรู้วัฒนธรรมไทยมากจนพอสมควร”

(ผู้ให้ข้อมูล, สัมภาษณ์, 28 กันยายน 2565)

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า ความสามารถในการสื่อสารของเจ้าบ้านมีอิทธิพลต่อการปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมไทยเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะคนจีนยูนนานที่ทำงานในระยองเกิดความรู้สึกว่า เมื่อมีเพื่อนร่วมงานคนไทยที่มีความสามารถในการสื่อสารจะทำให้ตนเองได้เรียนรู้และเข้าใจวัฒนธรรมไทยได้ง่ายขึ้น เพราะเพื่อนร่วมงานกลุ่มนี้จะเผยแพร่วัฒนธรรมไทย รวมทั้งที่อยู่อาศัย การแต่งกาย อาหารการกิน พฤติกรรมและการกระทำ ความเชื่อ ศาสนา ทักษะคติ และประเพณีต่าง ๆ ของไทยให้ทราบ จนทำให้ตนเองให้ความสนใจกับวัฒนธรรมไทย และพยายามที่จะปรับตัวเพื่อเข้ากับวัฒนธรรมไทย

จากการวิเคราะห์สรุปได้ว่า ความสามารถในการสื่อสารของเจ้าบ้านมีอิทธิพลต่อการปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจากการสื่อสารที่ดีของเจ้าบ้านช่วยให้คนต่างถิ่นสามารถเข้าใจถึงความคิดและวัฒนธรรมของผู้คนในสังคมเจ้าบ้าน อีกทั้งการสื่อสารที่ดีของเจ้าบ้านสามารถเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้คนต่างถิ่นปรับตัวจนเข้ากับวัฒนธรรมของเจ้าบ้าน

2.2 สิ่งแวดล้อม

วัฒนธรรมของเจ้าบ้านมีส่วนสำคัญอย่างมากต่อการทำให้เกิดความตระหนักทางวัฒนธรรม และเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการปรับตัว เช่น หากวัฒนธรรมเจ้าบ้านมีความเข้มงวด มีลักษณะแบ่งเป็นพวกเรา-พวกเขาสูง รวมทั้งเรียกร้องให้คนต่างชาติหรือคนต่างถิ่นปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคมอย่างเคร่งครัด ย่อมก่อให้เกิดความตระหนักทางวัฒนธรรมมากกว่าวัฒนธรรมที่มีความผ่อนปรนและยืดหยุ่น อย่างไรก็ตาม สภาพแวดล้อมของสังคมเจ้าบ้านและประเทศเจ้าบ้านจะเกิดจากปัจจัยหลายด้าน ได้แก่ ลักษณะวัฒนธรรม ความประทับใจแรกพบต่อสังคม/ประเทศเจ้าบ้าน การช่วยเหลือและสนับสนุนจากกลุ่มคนในสังคม การรับรองอย่างเป็นทางการจากราชการ และโอกาส/ความถี่ในการสื่อสาร (เมตตา วิวัฒนานุกูล (กฤตวิทย์), 2559: 309) จากการวิเคราะห์บทสัมภาษณ์พบว่า สภาพแวดล้อมของสังคมเจ้าบ้านและประเทศเจ้าบ้านเป็นปัจจัยหลักที่มีผลต่อการปรับตัวข้ามวัฒนธรรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

จากข้อมูลการสัมภาษณ์พบว่า สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะโอกาสที่ได้ในการสื่อสารกับคนไทย ตัวอย่างเช่นคนจีนยูนนานที่ทำงานในระยองได้มีโอกาสร่วมงานกับพนักงานคนไทย จากการกระทำและพฤติกรรมและการสื่อสารก็ทำให้คนจีนยูนนานกลุ่มนี้ได้มีโอกาสเรียนรู้

วัฒนธรรมไทย และบางสำนักงานมีพนักงานคนไทยมากกว่าคนจีน จนทำให้พวกเขาได้มีโอกาสสื่อสารกัน และความถี่ในการสื่อสารก็คงมากขึ้นไปด้วย ดังคำให้สัมภาษณ์ของคนจีนยูนนานที่ทำงานในระยองที่ว่า

“ออฟฟิศที่ฉันอยู่มีคนไทย 4 คน คนจีน 2 คน คนไทยพูดจีนไม่ได้ เราจึงใช้ภาษาไทยเป็นสื่อในการทำงาน และงานของเราทั้ง 6 คนมีความเกี่ยวข้องกัน ต้องคุยงานกันตลอดเวลา หลังจากเลิกงานก็ชวนกันไปกินข้าวกัน เพื่อนร่วมงานคนไทยให้ความช่วยเหลือเราตลอด พวกเขาก็พยายามเข้าใจในความคิดของคนจีน แล้วก็อธิบายให้รู้ว่า ถ้าคนไทยในเรื่องเดียวกันจากคิดต่างจากคนจีนอย่างไร ผมจึงคิดว่าสิ่งแวดล้อมอย่างที่นี่ อยู่แบบนี้ ได้มีโอกาสคุยกับคนไทยบ่อยมากนั้น มีอิทธิพลต่อการปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมไทยนะ”

(ผู้ให้ข้อมูล, สัมภาษณ์, 28 กันยายน 2565)

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า สิ่งแวดล้อมทางด้านโอกาส/ความถี่ในการสื่อสารกับเพื่อนร่วมงานคนไทยมีอิทธิพลต่อการปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมไทย เนื่องจากโอกาส/ความถี่ในการสื่อสารสามารถทำให้ได้เข้าใจมากขึ้น และสามารถช่วยลดการปิดกั้นตัวเองและลดความตระหนกทางวัฒนธรรมได้ โดยเฉพาะคนจีนยูนนานที่ได้มาทำงานในระยองมีโอกาสสื่อสารกับคนไทยเป็นประจำจนสามารถปรับตัวเข้ากับทางวัฒนธรรมของไทย

จากการวิเคราะห์สรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมของสังคมและประเทศเจ้าบ้านมีอิทธิพลต่อการปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจากสภาพแวดล้อมของสังคมไทยนั้นย่อมทำให้คนจีนยูนนานที่ทำงานในระยองเกิดความสุขสบายใจที่จะอยู่ในวัฒนธรรมไทย และย่อมช่วยให้ลดการปิดกั้นตัวเองทางวัฒนธรรมไทยได้ จนกระทั่งได้พยายามปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมไทย

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการวิเคราะห์กระบวนการเข้าสู่วัฒนธรรมไทยและการปรับตัวของคนจีนยูนนานที่ทำงานในจังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่า มี 2 ประการ ได้แก่ ความตระหนกทางวัฒนธรรมไทยและการปรับตัว และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวข้ามวัฒนธรรม พบว่า ในระยะแรกคนจีนยูนนานที่ทำงานในระยองจะเกิดความตระหนกทางวัฒนธรรมไทย และทำให้ทุกคนเกิดความรู้สึกถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมจีนหรือวัฒนธรรมยูนนาน ดังนั้นพวกเขาจึงปรับตัวในการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อผูกมิตรและสร้างความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนร่วมงานและคนในท้องถิ่น เข้าใจพฤติกรรมและการกระทำต่าง ๆ ของคนไทยมากขึ้น โดยเฉพาะความเชื่อ ศาสนา ทัศนคติ ค่านิยมและประเพณี จนกระทั่งเกิดความรู้สึกว่าตนเองทำตัวเหมือนคนไทย รักประเทศมากขึ้น อีกทั้งยังรู้ว่าในกรณีที่ทำงานร่วมกับคนไทยควรปรับตัวตนเองอย่างไร อย่างไรก็ตาม ความสามารถในการใช้ภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือในการสื่อสารมีส่วนช่วยสำคัญที่ทำให้คนจีนยูนนานกลุ่มนี้ได้ปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมไทยและคนในท้องถิ่น ดังที่ เมตตา วิวัฒนานุกูล (กฤตวิทย์) (2559) ได้กล่าวว่า ความตระหนกทางวัฒนธรรมไทยจะปรากฏจากสัญลักษณ์ต่าง ๆ รวมไปถึงวิธีการปฏิบัติตนในบริบทต่าง ๆ มากมายในชีวิตประจำวัน เช่น การจับมือ การทักทาย เมื่อเราพบคนที่ทั้งรู้จักกันดีหรือเพิ่งได้รู้จัก อีกทั้งยังรวมถึงภาษา วัฒนธรรมประเพณี สีหน้า เป็นต้น ความตระหนกทางวัฒนธรรมจะเกิดขึ้นเมื่อมีคนใดคนหนึ่งต้องพบกับอุปสรรคหรือปัญหาของสิ่งเร้าให้เราเกิดการรับรู้ใหม่ ซึ่งเป็นเรื่องยากที่จะตีความได้เนื่องจากบริบททางวัฒนธรรมได้เปลี่ยนไป นอกจากนี้ความตระหนกทางวัฒนธรรมเป็นผลมาจากสิ่งที่เราเรียกว่าอคติคิด ในวัฒนธรรมหนึ่ง ๆ ไม่ตรงกับสิ่งที่พบเห็นจริง ๆ ซึ่งยังสอดคล้องกับแนวคิดของ เมตตา วิวัฒนานุกูล (กฤตวิทย์) (2559) ที่ว่า คนที่มา จากต่างวัฒนธรรมสามารถ

ปรับตัวเพื่อเข้ากับวัฒนธรรมใหม่ที่ตนเองได้ไปอาศัยนั้น ในขั้นนี้ยังแสดงให้เห็นว่า วัฒนธรรมที่พวกเขาได้ไปสัมผัส ไปเรียนรู้ นอกจากนั้นแล้ว คนกลุ่มนี้สามารถผูกมิตรและสร้างความสัมพันธ์อันดีกับคนอื่น ๆ ภายในสังคมได้ ทำได้ตนเองได้รับประสบการณ์และความรู้ต่าง ๆ และสามารถเข้าใจโครงสร้างที่สัมพันธ์กันระหว่างวัฒนธรรม

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

จากการศึกษากระบวนการเข้าสู่วัฒนธรรมไทยและการปรับตัวของคนจีนยูนนานที่ทำงานในจังหวัดระยอง และผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยดังนี้

1. ทำให้มีความรู้ความเข้าใจถึงกระบวนการเข้าสู่วัฒนธรรมไทยและการปรับตัวของคนจีนยูนนานที่ทำงานในจังหวัดระยอง และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมของคนจีนยูนนานที่ทำงานในจังหวัดระยอง
2. เป็นข้อมูลในการเผยแพร่วัฒนธรรมจีนในบริบทประเทศไทย

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลวิจัยไปใช้
 - 1.1 ข้อมูล ความรู้ที่ได้จากการวิจัยนี้จะทำให้ผู้สนใจมีความรู้ความเข้าใจกระบวนการเข้าสู่วัฒนธรรมไทยและการปรับตัวของคนจีนยูนนานที่ทำงานในจังหวัดระยอง และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดระยองสามารถนำข้อมูลเกี่ยวข้องไปใช้ในการปรับตัวให้คนจีนยูนนานที่ทำงานในประเทศไทยเข้ากับสังคมไทย
 - 1.2 เป็นแนวทางในการทำความเข้าใจกระบวนการเข้าสู่วัฒนธรรมไทยและการปรับตัวของคนจีนที่ทำงานในพื้นที่อื่น ๆ
2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางในการแก้ไขปัญหาการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมของคนจีนยูนนานที่ทำงานในจังหวัดระยอง
 - 2.2 ควรศึกษาวิจัยเรื่อง การดำรงอยู่ การสืบทอด และการเผยแพร่วัฒนธรรมจีนในบริบทประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง (References)

- เมตตา วิวัฒนานุกูล (กฤตวิทย์). (2559). การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สรลันท์ ภูมิขิษานันท์. (2559). การสื่อสารข้ามวัฒนธรรมระหว่างผู้เรียนชาวไทยและผู้สอนสเปนในชั้นเรียนภาษาสเปนในประเทศไทย. หลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาสเปน. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บริษัท อมตะ คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน). (2565). **อมตะ ซิตี้ ระยอง**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.amata.com/th/locations-overview/amata-thailand/industrial-cities/amata-city/> สืบค้นเมื่อ 9 สิงหาคม 2566.
- สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดระยอง. (2565). **จังหวัดระยอง**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.surprise-rayong.com/th/> สืบค้นเมื่อ 9 สิงหาคม 2566.

การศึกษาองค์ประกอบความปลอดภัยในโรงเรียน

A study of School Safety Components

ฤทธิไกร คิอินทิ¹ นวพร วรรณทอง² วณิกา ฉลากบาง³

Rittikrai Kiinti, Nawaphorn Wannathong, Wannika Chalabang

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบความปลอดภัยในโรงเรียน และเพื่อศึกษาหาความเหมาะสมขององค์ประกอบของความปลอดภัยในโรงเรียน เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสังเคราะห์องค์ประกอบความปลอดภัยในโรงเรียน จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 12 แหล่ง และ 2) การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของความปลอดภัยในโรงเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสังเคราะห์องค์ประกอบและ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของความปลอดภัยในโรงเรียน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ 2) การจัดการความปลอดภัยในโรงเรียน 3) สวัสดิศึกษา 4) อาคารสถานที่ และ 5) สภาพแวดล้อมทางสังคม ทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมในระดับมาก

คำสำคัญ (Keywords) : ความปลอดภัยในโรงเรียน; สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ; สวัสดิศึกษา

Abstract

The objective of this quantitative research article aimed to study the components of safety at the schools and to evaluate the suitability of these safety components there. It was a quantitative research study, with the research process divided into two stages. The first step was to synthesize the school safety components from 12 sources of related studies and research articles, and the second step was to evaluate the possibility of the school safety components by 5 experts. The tools used in the study consisted of a synthesis form and 5 - level rating scale questionnaire. The collected data were analyzed for frequency, percentage, mean and standard deviation.

Received: 2024-09-04 Revised: 2024-09-30 Accepted: 2024-10-02

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร Student Master of Education Program, Department of Education Administration and Development, Sakon Nakhon Rajabhat University. E-mail: rittikrai.ki66@snru.ac.th

² อาจารย์ที่ปรึกษาสาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร Advisor Department of Education Administration and Development, Sakon Nakhon Rajabhat University. E-mail: nawaphorn.w@snru.ac.th

³ อาจารย์ที่ปรึกษาสาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร Advisor Department of Education Administration and Development, Sakon Nakhon Rajabhat University. E-mail: Wannika.chlk@gmail.com

The results revealed that the school safety consisted of five components, namely 1) physical environment, 2) school safety services, 3) health education, 4) buildings, and 5) social environment. All components indicated high level of possibility.

Keywords: school safety; physical environment; health education

บทนำ (Introduction)

สังคมโลกในยุคปัจจุบันมีความแตกต่างจากในอดีตมาก มีการเคลื่อนย้ายผู้คน สื่อเทคโนโลยีและทรัพยากรต่าง ๆ จากทั่วทุกมุมโลกอย่างรวดเร็วและสะดวก มีความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครองระหว่างภูมิภาค ประเทศ สังคมและชุมชน มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงของความรู้และข้อมูลข่าวสารตลอดเวลา (ภัทริกา วงศ์อันทันต์, 2557: 177) ทั้งนี้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ยึดหลักการพัฒนาคุณภาพคน การพัฒนาคุณภาพการศึกษาและ การลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ให้เด็กและเยาวชนรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผล กระทบต่อตนเองและผู้อื่น และให้ความสำคัญต่อการพัฒนา ทักษะ ความรู้ ความสามารถ การสร้างประสบการณ์ การเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน เนื่องจากอยู่ในวัยที่ใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ในโรงเรียน ดังนั้น โรงเรียนต้องสามารถบริหารจัดการ เตรียมความพร้อมด้านความปลอดภัยในด้านต่าง ๆ ให้แก่นักเรียน ครู และบุคลากรในโรงเรียน ทั้งภัยที่อาจเกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ ภัยที่อาจเกิดจากอุบัติเหตุ ภัยที่อาจเกิดจากการถูกละเมิดสิทธิ ภัยที่อาจเกิดจากผลกระทบทางสุขภาพทางกายและจิตใจ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564: 17)

ในช่วงเวลาที่ผ่านมา ในหลายปีที่ผ่านมา มีเหตุการณ์เกี่ยวกับความปลอดภัยในสถานศึกษาที่ส่งผล กระทบรุนแรงต่อชีวิตของนักเรียน ครู บุคลากร และทรัพย์สินของทางราชการ สร้างความตื่นตระหนกให้กับสังคมไทยเป็นอย่างมาก เช่น ภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ โดยมีสถานการณ์ที่มีบุคคลภายนอกนำอาวุธปืนเข้าไปกราดยิงเด็กที่ศูนย์เด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลอุทัยสวรรค์ อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู ในวันที่ 6 ตุลาคม 2565 (มติชนออนไลน์, 2565) ภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุ กรณีเกิดเหตุการณ์พ่นอาคารเรียนไม้เก่าถล่ม ที่โรงเรียนพนัสพิทยาคาร อำเภอพนัสสนิคม จังหวัดชลบุรี ในวันที่ 10 พฤศจิกายน 2566 (มติชนออนไลน์, 2566) ภัยที่เกิดจากการถูกละเมิดสิทธิ เหตุการณ์ล่วงละเมิดนักเรียนโรงเรียนวัดสะพาน เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร ที่ประชุมอนุกรรมการวิสามัญเกี่ยวกับวินัยและการออกจากราชการมีมติสั่งลงโทษให้ครูออกราชการในวันที่ 31 สิงหาคม 2566 (ไทย พีบีเอสออนไลน์, 2561) ภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาพทางกายและจิตใจ กรณีเหตุครูโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรปราการลงโทษนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ด้วยเข็มกลัดจี้ปากนักเรียนในชั้นเรียน สาเหตุมาจากไม่มีใครยอมรับว่าใครเป็นคนคายเศษหมากฝรั่ง โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่งย้ายให้ครูผู้ที่ก่อเหตุมาช่วยราชการที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 และมีการมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ เร่งเยียวยาผลกระทบทั้งทางร่างกาย และจิตใจเพื่อดูแลนักเรียนที่ได้รับผลกระทบทุกคน ในวันที่ 26 มกราคม 2567 (ไทย พีบีเอสออนไลน์, 2567) จะเห็นได้ว่า ภัยทั้ง 4 ประเภทที่เกิดขึ้นในโรงเรียนมีผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจของนักเรียน บุคลากรในโรงเรียนและสังคม และมีความแตกต่างกับซึ่งยังไม่สามารถระบุได้ว่ามีองค์ประกอบความปลอดภัยในโรงเรียนอย่างไรบ้างที่จะนำไปสู่การดำเนินงานด้านความปลอดภัยในโรงเรียนที่พึงมีเนื่องจากความหลากหลายของภัยที่อาจเกิดขึ้นทำให้การกำหนดมาตรการบริหารจัดการความปลอดภัยใน

โรงเรียนของหน่วยงานด้านการศึกษาในพื้นที่ต่าง ๆ มีความซับซ้อนมากขึ้น ทั้งสภาพของโรงเรียนหรืออาจเกิดสถานการณ์ที่ไม่ปลอดภัย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565: 9)

ที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาองค์ประกอบความปลอดภัยในโรงเรียน ซึ่งผลการวิจัยนี้จะทำให้ทราบประเด็นหลักของความปลอดภัยในโรงเรียนที่สามารถนำไปวางแผนและกำหนดแนวทางพัฒนาการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของความปลอดภัยในโรงเรียน
2. เพื่อศึกษาหาความเหมาะสมขององค์ประกอบของความปลอดภัยในโรงเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาองค์ประกอบขององค์ประกอบความปลอดภัยในโรงเรียน โดยมีขั้นตอนรายละเอียดของวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการสังเคราะห์องค์ประกอบความปลอดภัยในโรงเรียน โดยอ้างอิงตามแนวคิดและ งานวิจัยของนักวิชาการและนักวิจัย 12 แหล่ง โดยศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจำนวน 12 แหล่ง และประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ และ ประเมินความเหมาะสมองค์ประกอบที่สังเคราะห์ได้ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้

- 1) สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ
- 2) การจัดการบริการความปลอดภัยในโรงเรียน
- 3) สวัสดิศึกษา
- 4) อาคารสถานที่ และ
- 5) สภาพแวดล้อมทางสังคม

1.2 ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มเป้าหมาย

1.2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 255 คน และครูจำนวน 2,991 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 3,246 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 2, 2566)

1.2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 359 คน จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 76 คน และครูจำนวน 283 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970: 608 อ้างถึงใน วาโร เฟ็งสวส์, 2551: 191) การได้มาของกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling)

1.2.3 กลุ่มเป้าหมาย

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความเหมาะสมขององค์ประกอบความปลอดภัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 กลุ่มเป้าหมายคือ ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน โดยมีคุณสมบัติดังนี้

1) อาจารย์ผู้สอนในระดับมหาวิทยาลัย มีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์ คุณวุฒิปริญญาเอกด้านการบริหารการศึกษา ประสบการณ์ทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน

2) ผู้บริหารโรงเรียน วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ คุณวุฒิปริญญาโท ด้านบริหารการศึกษา ประสบการณ์ทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน

3) ครู วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ คุณวุฒิปริญญาโทด้านการศึกษา ประสบการณ์ทำงานไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 2 คน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการในพื้นที่ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร และสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 จำนวนโรงเรียน 76 โรงเรียน

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

มกราคม 2567-มิถุนายน 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นที่ 1 แบบสังเกตห้องประกอบความปลอดภัยในโรงเรียน ตรวจสอบความเหมาะสมโดยคณะกรรมการวิทยานิพนธ์

ขั้นที่ 2 แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบความปลอดภัยในโรงเรียน มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือการวิจัยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน โดยขั้นตอนที่ 1 สังเกตห้องประกอบความปลอดภัยในโรงเรียน โดยศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 12 แหล่ง และ ขั้นตอนที่ 2 ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบความปลอดภัยในโรงเรียน โดย ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเกตห้องเอกสารและแบบสอบถามชนิด มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยของร้อยละ โดยเลือกองค์ประกอบที่มีค่าร้อยละ 40 ขึ้นไป

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำค่าเฉลี่ยไปแปลความหมายโดยเทียบกับเกณฑ์การประเมิน โดยเลือกองค์ประกอบที่มีความเหมาะสมมาก หรือมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป เพื่อให้ได้องค์ประกอบความปลอดภัยในโรงเรียนดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553: 21)

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นตามขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบความปลอดภัยในโรงเรียน จากการศึกษา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้องค์ประกอบความปลอดภัยในโรงเรียน ทั้งสิ้น 5 องค์ประกอบ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

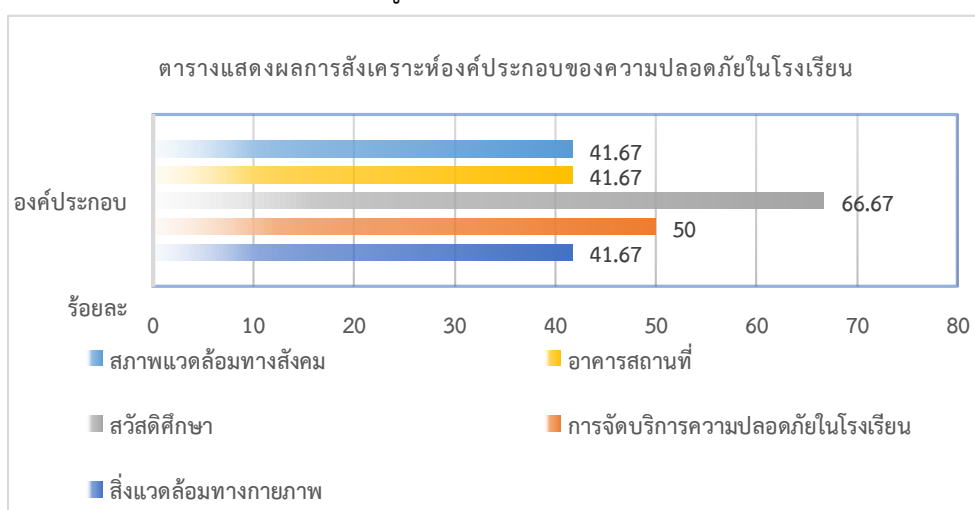
ตารางที่ 1 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบของความปลอดภัยในโรงเรียน

แหล่งข้อมูล	แหล่งข้อมูล												ร้อยละ	องค์ประกอบที่ตรวจสอบ
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
องค์ประกอบ ความปลอดภัยในโรงเรียน	ศรัณยา บุญประกอบ (2549)	ศิริพร อนุสถา (2556)	สุชีรา ใจหวัง (2560)	เบมิกา ไทยชัยภูมิ (2562)	นิตยา แก่นพุ่ม (2562)	กนกอร อนุสถานนท์ (2563)	ปัญญชิตา สมบัติเพิ่มและ จำเริญ พลหาญ	จิระศักดิ์ ลิ้มดัด1 และเจริญวิญญู สมพงษ์ธรรม	ASEAN Committee on Disaster Management (2016)	Office of Justice Programs (2020)	Global Alliance for Disaster Risk Reduction & Resilience (2022)	Zaidi, Zohair, Bhatia & Quota. (2022)	ร้อยละ	องค์ประกอบที่ตรวจสอบ
1. สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ	✓						✓	✓		✓		✓	41.67	✓
2. สภาพแวดล้อมทางสังคม	✓	✓			✓		✓	✓					41.67	✓
3. การจัดการบริการความปลอดภัยในโรงเรียน	✓	✓	✓			✓	✓	✓					50	✓
4. สวัสดิศึกษา	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓					66.67	✓
5. การจัดการสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย		✓	✓	✓		✓							33.33	
6. การสร้างเครือข่ายความปลอดภัยในโรงเรียน												✓	8.33	
7. การดูแล ปกป้อง คัดกรอง				✓									8.33	
8. อาคารสถานที่					✓	✓			✓		✓	✓	41.67	✓
9. สุขภาพอนามัย						✓							8.33	
10. การบริหารจัดการภัยพิบัติในสถานศึกษา					✓				✓		✓		25	
11. จัดการเรียนการสอน								✓					8.33	
12. การศึกษาด้านการลดความเสี่ยงและการรับรู้ปรับตัวจากภัยพิบัติ									✓		✓		16.67	

ตารางที่ 1 (ต่อ)

แหล่งข้อมูล	แหล่งข้อมูล												องค์ประกอบ ความปลอดภัยในโรงเรียน	องค์ประกอบที่พัฒนา
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
	ศรัณยา บุญประกอบ. (2549)	ศิริพร อมสุภา (2556)	สุชีรา ใจหวั่ง (2560)	เบมิกา ไทยชัยภูมิ (2562)	นิตยา แก่นพุ่ม (2562)	กนกอร อุ่นสถานนท์ (2563)	ปัญญชิตา สมบัติเพิ่มและ จำเริญร พลหาญ	จิระศักดิ์ สิมัด1 และเจริณวิญญ์ สมพงษ์ธรรม	ASEAN Committee on Disaster Management (2016)	Office of Justice Programs (2020)	Global Alliance for Disaster Risk Reduction & Resilience (2022)	Zaidi, Zohair, Bhatia & Quota. (2022)	ร้อยละ	องค์ประกอบที่พัฒนา
13. พฤติกรรมนักเรียน										✓			8.33	
14.บรรยากาศในโรงเรียน										✓			8.33	
15. สุขภาพจิตและสุขภาพที่ดี												✓	8.33	
16. การมีปฏิสัมพันธ์และการสร้าง ความสัมพันธ์												✓	8.33	
รวม	4	4	3	3	4	5	4	5	3	3	3	5		

จากตารางที่ 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบความปลอดภัยในโรงเรียน ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ร้อยละ 40 ขึ้นไปเพื่อคัดสรรองค์ประกอบ สรุปได้ว่าความปลอดภัยในโรงเรียน มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ คิดเป็นร้อยละ 41.67 2) การจัดการบริการความปลอดภัยในโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 50 3) สวัสดิศึกษา คิดเป็นร้อยละ 66.67 4) อาคารสถานที่ คิดเป็นร้อยละ 41.67 และ 5) สภาพแวดล้อมทางสังคม คิดเป็นร้อยละ 41.67 ดังแสดงในแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 ผลสังเคราะห์องค์ประกอบความปลอดภัยในโรงเรียน

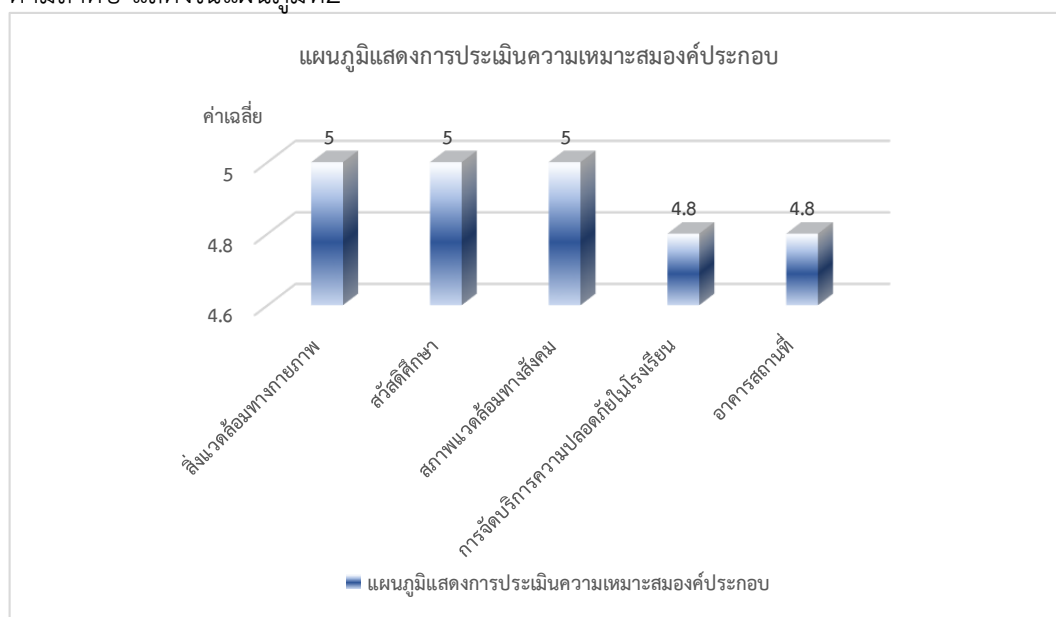
2. ผลการประเมินองค์ประกอบของความปลอดภัยในโรงเรียน

การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบความปลอดภัยในโรงเรียน แสดงผลการประเมินความเหมาะสมดังตารางที่ 2

ตาราง 2 ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบความปลอดภัยในโรงเรียนเรียงจากลำดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด

องค์ประกอบ	การตรวจสอบวัดระดับความเหมาะสมจากผู้ทรงคุณวุฒิ (N=5)		
	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	แปลผล
1. สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ	5.00	0.000	มากที่สุด
2. สวัสดิศึกษา	5.00	0.000	มากที่สุด
3. สภาพแวดล้อมทางสังคม	5.00	0.000	มากที่สุด
4. การจัดการความปลอดภัยในโรงเรียน	4.80	0.450	มากที่สุด
5. อาคารสถานที่	4.80	0.450	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.92	0.180	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบความปลอดภัยในโรงเรียน โดยพบว่า ความเหมาะสมขององค์ประกอบในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$) = 4.92, S.D.=0.180) เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่า สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ สวัสดิศึกษา และสภาพแวดล้อมทางสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากันและมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$) = 5.00, S.D.= 0.000 รองลงมาได้แก่ การจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนและอาคารสถานที่ที่มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$) = 4.80, S.D.= 0.45) ตามลำดับ แสดงในแผนภูมิที่ 2

แผนภูมิที่ 2 ผลประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของความปลอดภัยในโรงเรียน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาองค์ประกอบความปลอดภัยในโรงเรียน พบว่า ความปลอดภัยในโรงเรียน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ หมายถึง สิ่งแวดล้อมที่มีการดำเนินการของโรงเรียนความปลอดภัยจากสิ่งทีอาจก่อให้เกิดการบาดเจ็บทางร่างกายในโรงเรียน การบาดเจ็บจากความก้าวร้าว รุนแรง หรือพฤติกรรมที่ใช้ความรุนแรงทางร่างกายหรือการคุกคามทางเพศ จัดระบบรักษาความปลอดภัยของนักเรียนในสถานศึกษาจัดให้มีบริเวณโรงเรียนมีรั้วรอบขอบชิด จัดให้มีป้ายจราจร ป้ายบอกสถานที่ชัดเจน การจัดอาคารสถานที่ให้มั่นคงแข็งแรง มีทางออกฉุกเฉิน ห้องเรียน และห้องต่าง ๆ ในโรงเรียน มีอากาศถ่ายเทดีมีแสงสว่างเพียงพอ มีการจัดสภาวะด้านสุขภาพ หรือเชื้อโรคต่าง ๆ ได้แก่ ภาวะทุพโภชนาการ น้ำดื่มที่สะอาดและเพียงพอ ความสะอาดของพื้นที่และ การบริการด้านสุขอนามัย 2) การจัดการความปลอดภัยในโรงเรียน หมายถึง การดำเนินการเพื่อป้องกันและหลีกเลี่ยงอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียนขณะมาโรงเรียน อยู่ในโรงเรียนและกลับจากโรงเรียนไปสู่อบ้าน ซึ่งเป็นการดูแลเกี่ยวกับบริการรถโรงเรียน มีมาตรการเพื่อให้เกิดความปลอดภัยหรือเพื่อป้องกันอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นแก่ นักเรียน บุคลากร รวมทั้งผู้ติดต่อประสานงานหรือมาใช้บริการในโรงเรียนตรวจสอบและสอดส่องไม่ให้เกิดก้นาวัตถุที่เป็นอันตรายมาโรงเรียน มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย การตรวจตราไม่ให้เกิดก้นาวัตถุหรือสิ่งของที่อาจเกิดภัยหรือเป็นอันตรายเข้ามาในโรงเรียน จัดเตรียมอุปกรณ์เครื่องใช้ในการดับเพลิงมีการฝึกหนีไฟอยู่เสมอ 3) สวัสดิศึกษา กระบวนการทางการศึกษาที่เป็นการจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ ที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนที่ด้านความรู้ทัศนคติ ทักษะ การกระทำและนิสัย เพื่อป้องกันอุบัติเหตุและการบาดเจ็บ รวมถึงความปลอดภัยเกี่ยวกับความเป็นส่วนตัวของบุคคล สามารถเข้าใจถึงอันตรายต่าง ๆ และความไม่ปลอดภัยที่อาจเกิดขึ้นซึ่งต้องหาวิธีการป้องกันและช่วยเหลือตนเอง 4) สภาพแวดล้อมทางสังคม หมายถึง สภาพที่โรงเรียนมีการเตรียมความพร้อม กำหนดแผนพัฒนาระบบความปลอดภัยของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมบริบททางสังคม ชุมชน ของสถานศึกษานั้น โดยมีสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ กับอารมณ์ ความรู้สึก และพฤติกรรมทางสังคม ของบุคคลที่อยู่ร่วมกัน ในโรงเรียน และนอกโรงเรียน โดยสภาพแวดล้อมทางสังคม ในโรงเรียนทางโรงเรียนควรมีการวางแผนหาวิธีป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ การล่วงละเมิดทางร่างกาย และจิตใจ การทำร้ายตนเอง การทะเลาะวิวาทหรือจากสารเสพติด และการอุปโภค บริโภค รวมไปถึงการถูกลักพาตัวทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ซึ่งทำให้มีผลต่อการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอน ที่ไม่เต็มທີ່ทั้งนักเรียนและครู โดยทางโรงเรียนควรมีการจัดกิจกรรมที่ปลูกฝังความรักความสามัคคี การจัดการอารมณ์ตัวเอง และพฤติกรรมที่ดีในการเข้าร่วมสังคม รวมไปถึงการจัดกิจกรรมให้ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ แก่ครูนักเรียนและผู้ปกครอง และ 5) อาคารสถานที่ หมายถึง ตึก อาคาร ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ หอประชุม สนามกีฬา อัฒจันทร์ รวมไปถึงสถานที่ต่าง ๆ สวนสาธารณะ หรือสิ่งปลูกสร้างที่สร้างขึ้นภายในโรงเรียน โดยมีการจัดระบบให้เป็นระเบียบและมีการเตรียมความพร้อมให้มีความปลอดภัย สามารถใช้ในการเรียนการสอน หรือบุคคลสามารถเข้าอยู่หรือใช้สอยเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในร่มและกลางแจ้ง จากองค์ประกอบที่กล่าวมานั้น ได้อาศัยข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวม ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัย จากแหล่งต่าง ๆ ผ่านกระบวนการต่าง ๆ โดยใช้เครื่องมือช่วย เพื่อนำไปปรับปรุง พัฒนา การเรียนการสอนให้ผู้เรียน บรรลุเป้าหมายตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ และเกิดความปลอดภัยในโรงเรียน ซึ่งจากการสังเคราะห์เอกสารและการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งนี้ เป็นเพราะว่าความปลอดภัยในโรงเรียนมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้การดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ รวม

ไปถึงกระบวนการจัดการเรียนการสอนของนักเรียน และการทำงานของครู บุคลากร ให้เกิดความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินในโรงเรียน ทั้งนี้เพราะ ความปลอดภัยในโรงเรียนจำเป็นต้องมีการดำเนินการของโรงเรียนที่ก่อให้เกิดความปลอดภัยจากสิ่งทีอาจก่อให้เกิดการบาดเจ็บทางร่างกาย การบาดเจ็บจากความก้าวร้าว รุนแรง หรือการคุกคามทางเพศ มีการจัดระบบรักษาความปลอดภัย การจัดอาคารสถานที่ให้มั่นคงแข็งแรง มีการจัดสภาวะด้านสุขภาพ ความสะอาดของพื้นที่และการบริการด้านสุขอนามัย เพื่อป้องกันและหลีกเลี่ยงอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียนขณะมาโรงเรียน อยู่ในโรงเรียนและกลับจากโรงเรียนไปสูบ้าน อีกทั้งยังมีการจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ที่สามารถป้องกันอุบัติเหตุและการบาดเจ็บ สามารถเข้าใจถึงอันตรายต่าง ๆ ซึ่งต้องหาวิธีการป้องกันและช่วยเหลือตนเอง ตลอดจนการดูแลหรือสิ่งปลูกสร้างที่สร้างขึ้นภายในโรงเรียน โดยมีการจัดระบบการดูแลความปลอดภัยเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในร่มและกลางแจ้ง และ กำหนดแผนพัฒนาระบบความปลอดภัยของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมบริบททางสังคม ชุมชน ของสถานศึกษานั้น โดยมีสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ กับอารมณ์ ความรู้สึก และพฤติกรรมทางสังคม ของบุคคลที่อยู่ร่วมกัน ในโรงเรียน และนอกโรงเรียน โดยสภาพแวดล้อมทางสังคม ในโรงเรียนทางโรงเรียนควรมีการวางแผนหาวิธีป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ การล่วงละเมิดทางร่างกาย และจิตใจ การทำร้ายตนเอง การทะเลาะวิวาทหรือจากสารเสพติด และการอุปโภค บริโภค รวมไปถึงการถูกลักพาตัวทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ซึ่งทำให้มีผลต่อการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่ไม่เต็มที่ทั้งนักเรียนและครู โดยทางโรงเรียนควรมีการจัดกิจกรรมที่ปลูกฝังความรักความสามัคคี การจัดการอารมณ์ตัวเองและพฤติกรรมที่ดีในการเข้าร่วมสังคมรวมไปถึงการจัดกิจกรรมให้ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ แก่ครูนักเรียนและผู้ปกครอง ซึ่งสอดคล้องกับ กฎหมาย ศรัทธา (2559: 82) ที่กล่าวว่าความปลอดภัยในโรงเรียนเป็นการดำเนินงานตามมาตรการ กำหนดแนวทางในการทำกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนที่มุ่งเพื่อสร้างความปลอดภัย รวมทั้งการปกป้องคุ้มครองนักเรียนจากภัยอันตรายต่าง ๆ ทั้งในด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาคุณภัย อุบัติภัย และการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านสังคมโดยการดำเนินการดังกล่าวอาจอยู่ในรูปแบบของการจัดการศึกษาและหลักสูตรการเรียนการสอนด้านความปลอดภัย หรือการกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความปลอดภัยและมีความมั่นใจ และยังสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2564: 4) ที่กล่าวว่าความปลอดภัยในสถานศึกษา ต้องมีการบริหารจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะประสบผลสำเร็จหรือไม่เพียงใด ขึ้นอยู่กับความสุขและการมีชีวิตที่ปลอดภัยทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา จากภัยพิบัติและภัยคุกคามทุกรูปแบบรวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดี สามารถปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่ ส่งเสริมความปลอดภัย สร้างความมั่นใจให้สังคม สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม รู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่นรู้จักป้องกันตนเองในสภาวะคับขันและจัดการกับชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้ จากการศึกษาหาความเหมาะสมขององค์ประกอบของความปลอดภัยในโรงเรียน พบว่า ผลการประเมินหาความเหมาะสมขององค์ประกอบความปลอดภัยในโรงเรียน โดยพบว่า ความเหมาะสมขององค์ประกอบในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$) = 4.92, S.D.=0.180) เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่า สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ สวัสดิศึกษา และสภาพแวดล้อมทางสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากันและมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$) = 5.00, S.D.= 0.000 รองลงมาได้แก่ การจัดบริการความปลอดภัยในโรงเรียน และอาคารสถานที่ที่มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$) = 4.80, S.D.= 0.45) ตามลำดับ ทั้งนี้ เป็นเพราะว่าการประเมินหาความเหมาะสมขององค์ประกอบความปลอดภัยในโรงเรียนภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิระศักดิ์ สิมัด และเจริญวิชัย สมพงษ์ธรรม (2565: 72) ที่กล่าวว่า มีด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านบริการความปลอดภัยและด้านสวัสดิศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ เนื่องจากบทบาทของโรงเรียนที่จะต้องรักษาความปลอดภัยให้นักเรียนตลอดเวลา นักเรียนที่อยู่ในโรงเรียนทั้งนี้รวมทั้งบุคลากรทั้งหมดในโรงเรียนด้วยความปลอดภัยดังกล่าว นี่ถือได้ว่าเป็นความรับผิดชอบของโรงเรียนทั้งผู้บริหารและครูทั้งด้านกฎหมายและศีลธรรมมีมาตรการที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้เกิดความปลอดภัยแก่เด็กนักเรียนนอกจากนั้นยังเป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่จะต้องให้ความรู้ความสามารถเกี่ยวกับวิธีการรักษาความปลอดภัยในสถานที่ต่าง ๆ ทุกสถานการณ์ด้วย

องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย (Research Knowledge)

1. ทราบองค์ประกอบความปลอดภัยในโรงเรียน 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ 2) การจัดบริการความปลอดภัยในโรงเรียน. 3) สวัสดิศึกษา 4) สภาพแวดล้อมทางสังคม และ 5) อาคารสถานที่
2. ทราบถึงความเหมาะสมขององค์ประกอบความปลอดภัยในโรงเรียน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้
องค์ประกอบความปลอดภัยในโรงเรียน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการกำกับดูแลองค์กรที่ดี เพื่อจะได้นำองค์ประกอบไปสู่แนวทางในการพัฒนาความปลอดภัยในโรงเรียนให้เกิดประโยชน์ต่อไป
2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป
ควรวิจัยเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็นของการพัฒนาความปลอดภัยในโรงเรียนต่อไป และศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความปลอดภัยในโรงเรียน ต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- กฤษฎา ศรีสุชาติ. (2559). การพัฒนาตัวบ่งชี้และคู่มือโรงเรียนปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- กทม. สังกัดออกครูอนาจารย์นักเรียนโรงเรียนย่านเขตคลองเตย. (2561, สิงหาคม 31). ไทย พีบีเอส. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.thaipbs.or.th/news/content/274386>. สืบค้นเมื่อ 26 มกราคม 2567.
- กนกอร อุ่นสถานนท์. (2563). การบริหารด้านความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 10(2): 1-14.
- จิระศักดิ์ สิมัด เจริญวิชัย สมพงษ์ธรรม. (2565). สภาพปัญหาและแนวทางพัฒนาการจัดการความปลอดภัยของนักเรียนโรงเรียนไผ่ใหญ่ศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29. วารสารมหาจุฬาลงกรณ์ปริทรรศน์. 4(8): 58-84.

- ช็อก! ฟันอาคาร ร.ร.ถล่ม นักเรียนบาดเจ็บ รว.ศธ.ห่วงความปลอดภัย กำชับหมั่นสำรวจอาคาร. (2566, พฤศจิกายน 10). **มติชน**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.matichon.co.th/education/news_4275829. สืบค้นเมื่อ 26 มกราคม 2567.
- ดับแล้ว 32 ราย เร่งล่าตัวคนร้ายกราดยิงศูนย์เด็กเล็ก ชับวิโก้หนี เผยถูกให้ออกคดียา. (2565, ตุลาคม 6). **มติชน**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.matichon.co.th/local/news_3602908. สืบค้นเมื่อ 19 มกราคม 2567.
- ด่วน! สพฐ. ย้ายครูใช้เข็มกลัดจี้ปากเด็กยกขึ้น 36 คน. (2567, มกราคม 26). **ไทย พีบีเอส**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.thaipbs.or.th/news/content/336370>. สืบค้นเมื่อ 13 มกราคม 2567.
- นิตยา แก่นพุด. (2562). **การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษของโรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์**. การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เปมิกา ไทยชัยภูมิ (2562). **การพัฒนากรอบแนวคิดบทบาทครูในการส่งเสริมพฤติกรรมความปลอดภัยของเด็กวัยอนุบาลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. คุรุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปัญญาชีตา สมบัติเพิ่ม จำเนียร พลหาญ. (2565). แนวทางการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคสุพรรณบุรี. **วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ**. 2(6): 687-708.
- ภัทริกา วงศ์อนันต์นนท์. (2557). พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของเด็กและเยาวชน. **วารสารพยาบาลทหารบก**. 15(2): 173-178.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2551). **วิธีวิทยาการวิจัย**. กรุงเทพฯ: บริษัทสุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ศรัณยา บุญประกอบ. (2549). **การศึกษาการจัดบริการความปลอดภัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชนเขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศิริพร อนุสภา. (2556). **ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการความปลอดภัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียนเอกชนในครอบครัวชาวเลเซียน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). **คู่มือดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ**. กรุงเทพฯ: สำนักอำนวยการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). **คู่มือแนวทางปฏิบัติและมาตรการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักอำนวยการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2. (2566). **ข้อมูลสารสนเทศ**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://web2.sakon2.go.th/>. สืบค้นเมื่อ 26 มกราคม 2567.

- สุชีรา ใจหวัง. (2560). การศึกษาการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการจัดการ การศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ASEAN Committee on Disaster Management. (2016). **ASEAN VISION 2025 ON DISASTER MANAGEMENT**. Retrieved on January 9, 2024 from <https://asean.org/wp-content/uploads/2018/01/45.-December-2017-ASEAN-Vision-2025-on-Disaster-Management-1.pdf>.
- Global Alliance for Disaster Risk Reduction & Resilience in the Education Sector (2022). **The Comprehensive Safe School Framework (CSSF) 2022-2030**. The Ministries of Education of Indonesia:
- Office of Justice Programs. (2020). **A Comprehensive School Safety Framework Report to the Committees on Appropriations**. National Institute of Justice. U.S. Department of Justice Office of Justice Programs: Washington, DC.
- Zaidi, Z., Bhatia, J., & Quota, (2022). **Measuring School Safety. Safe Schools Series**. World Bank: Washington, DC.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา
จังหวัดชลบุรี

Factors Affecting the Efficiency of Environmental Policy Management in
Pattaya City, Chonburi Province

พภัสสรณ์ อนุเวียง¹ นิเทศ ตินณะกุล²
Phaphatsorn Anuwieg, Nithet Tinnakul

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ประสิทธิภาพการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี (2) วิเคราะห์การบริหารงานตามนโยบายสาธารณะที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี และ (3) แนวทางการพัฒนาการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ประชากร คือ ประชาชนอายุ 18 ปีขึ้นไป มีทะเบียนบ้านอยู่ในเมืองพัทยา 86,571 คน กลุ่มตัวอย่าง 400 คน การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้นำชุมชนในเขตเมืองพัทยา 12 คน เครื่องมือการวิจัยคือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง สถิติวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ประสิทธิภาพการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความมีจริยธรรมในงานบริหารนโยบายสาธารณะ การบรรลุเป้าหมายตามนโยบายสาธารณะ และความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะ
2. การบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ประสิทธิภาพการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะ วิธีการดำเนินงานตามนโยบายสาธารณะ การประชาสัมพันธ์การนำนโยบายไปปฏิบัติ กระบวนการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะ และการคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ พบว่าปัจจัยการบริหารงานด้านการคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ ด้านประสิทธิภาพการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะ ด้านการบรรลุเป้าหมายตามนโยบายสาธารณะ และด้านความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี
3. แนวทางการพัฒนา ควรให้ความสำคัญในเรื่อง ผลประโยชน์สาธารณะ ประสิทธิภาพการบริหารงาน การบรรลุเป้าหมายตามนโยบายสาธารณะ และความเชื่อมั่นของประชาชน

คำสำคัญ (Keywords) : ประสิทธิภาพการบริหารงาน; นโยบายสาธารณะ; เมืองพัทยา

Received: 2024-07-07 Revised: 2024-10-04 Accepted: 2024-10-06

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยปทุมธานี Doctor of Public Administration program students, Pathumthani University. E-mail: phaphatsorn_nuwieng@gmail. com

² รองศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ที่ปรึกษา, มหาวิทยาลัยปทุมธานี Associate Professor Dr., Advisor, Pathumthani University. E-mail: nithet.t789@gmail.com

Abstract

The research article's purposes were to study: (1) the effectiveness of public policy administration in Pattaya City, Chonburi Province; (2) the analyze administration according to the public policy affecting the effectiveness of administration according to public policy of Pattaya City, Chonburi Province; and (3) the development guidelines for the public policy administration in Pattaya City, Chonburi Province. This was the mixed methods research. The population was 86,571 people, aged 18 years and over with house registrations in Pattaya City; the sample group consisted of 400 people. For the qualitative research, the key informants were the 12 community leaders in the Pattaya City area. The research instruments were the questionnaires and structured interview form. The data analysis statistics were the mean, standard deviation, and multiple regression analysis.

The research findings were:

1. The effectiveness of public policy administration in Pattaya City, Chonburi Province found the overall was at a high level consisting of the ethics in the public policy administration; achieving goals on public policy; and public confidence in the administration for the public policy.

2. The public policy administration in Pattaya City, Chonburi Province found the overall was at the high level consisting of the aspect of efficiency of administration according to the public policy; methods for implementing public policy; public relations of policy implementation; administrative process according to public policy; and considering public benefits; found that the administration factors regarding to the consideration of public interest, the efficiency administration efficiency according to public policy, the achievement of public policy goals, and the public confidence in administration according to public policy, did affect the effectiveness of administration according to the public policy of Pattaya City, Chonburi Province.

3. The development guidelines were an emphasis on public benefits, administrative efficiency, achievement of public policy goals, and public confidence.

Keywords: Efficiency of Management; Environmental Policy; Pattaya City

บทนำ (Introduction)

นโยบายสาธารณะเป็นเครื่องมือที่รัฐใช้ในการจัดทำบริการสาธารณะให้กับกลุ่มต่างๆ ในสังคมเพื่อแก้ไขปัญหาบางประการ รวมถึงอำนวยความสะดวกในการใช้ชีวิตของคนในสังคม นอกจากนั้นนโยบายสาธารณะยังเป็นการตัดสินใจของรัฐบาลในการดำเนินกิจกรรม หรือไม่ดำเนินกิจกรรม โดยรัฐบาลอาจเป็นผู้ดำเนินการเอง หรือให้ตัวแทนเป็นผู้ดำเนินการภายใต้สิ่งแวดล้อมที่ประกอบไปด้วยปัญหา อุปสรรคและโอกาส ซึ่งนโยบายถูกเสนอเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการแก้ปัญหาเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน (ณัฐพล พัวประเสริฐ, 2560: 3)

ขั้นตอนกระบวนการของนโยบายสาธารณะหรือที่เรียกว่า “วงจรนโยบาย” แบ่งเป็น 4 ขั้นตอนได้แก่ 1) การระบุปัญหา 2) การกำหนดนโยบาย 3) การนำนโยบายไปปฏิบัติ 4) การประเมินผลนโยบาย ขั้นตอนที่น่าจะมีความสำคัญซึ่งเป็นเสมือนเป็นหัวใจของวงจรมานี้คือขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติ เนื่องจากการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นการทำตามสิ่งที่ได้วางนโยบายไว้ซึ่งต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการนำนโยบายไปปฏิบัติ การใช้ศาสตร์คือการใช้วิทยาการมาบูรณาการอย่างมีเหตุผล มีตรรกะ ส่วนของการใช้ศิลป์เป็นการใช้ประสบการณ์ สัญชาตญาณ ความรู้สึก มาเป็นตัวขับเคลื่อน ทั้งศาสตร์และศิลป์จึงมีความสำคัญในการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากหากการนำไปปฏิบัติเกิดความล้มเหลวย่อมจะส่งผลกระทบต่อผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับนโยบายนั้น ๆ อย่างมีนัยสำคัญอาจทำให้นโยบายนั้นสูญเปล่า

เมืองพัทยา เป็นเมืองศูนย์กลางการท่องเที่ยวของภาคตะวันออก มีธุรกิจและอุตสาหกรรมที่หลากหลาย ทำให้เกิดการขยายตัวและเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งในเรื่องโครงสร้างของเมืองอัตราการเพิ่มของประชากร การเคลื่อนย้ายถิ่นฐานและแรงงาน จำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งองค์ประกอบในด้านอื่น ๆ ทำให้การปกครองในรูปแบบสุขาภิบาลไม่สามารถบริหารงานและแก้ไขปัญหาของเมืองได้ทันทั่วถึง จึงได้เปลี่ยนรูปแบบการปกครองเมืองพัทยาไปเป็นการปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2521 และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ.2542 ซึ่งมีความแตกต่างไปจากรูปแบบการปกครองท้องถิ่นอื่น ๆ ที่ใช้กันอยู่ในประเทศไทย มีลักษณะคล้ายกับรูปแบบการปกครองของเทศบาลรูปแบบสภาและผู้จัดการ (Council and manager form) หรือผู้จัดการเทศบาล (City manager) แบบเดียวกับของสหรัฐอเมริกา หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าเป็นการนำเอาระบบบริหารรูปแบบผู้จัดการมาใช้บริหารเมืองพัทยานั่นเอง นับเป็นแห่งแรกและแห่งเดียวในประเทศไทยด้วย การที่ได้ทดลองเอารูปแบบผู้จัดการมาใช้กับเมืองพัทยานี้ก็ด้วยตระหนักว่า เป็นท้องถิ่นที่อยู่ในเขตศูนย์กลางแห่งการท่องเที่ยว เขตอุตสาหกรรมและเขตท่าเรือน้ำลึก มีความเจริญและมีลักษณะพิเศษแตกต่างจากท้องถิ่นอื่นเป็นอันมาก

จากอดีตถึงปัจจุบัน เมืองพัทยาได้พัฒนาในด้านต่างๆ อย่างก้าวกระโดด เนื่องจากเป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีอัตราการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ เพื่อรองรับการขยายตัวของเมือง และจำนวนประชากรและนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้การบริหารจัดการงบประมาณของเมืองพัทยาก็กว่า 3,000 ล้านบาท จากความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี และเผยแพร่ให้กับหน่วยงานอื่น เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อวิเคราะห์การบริหารงานตามนโยบายสาธารณะที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี

สมมติฐานการวิจัย (Research hypothesis)

การบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ได้แก่ 1) ด้านกระบวนการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะ 2) ด้านวิธีการดำเนินงานตามนโยบายสาธารณะ 3) ด้านการคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ 4) ด้านการประชาสัมพันธ์การนำนโยบายไปปฏิบัติ และ 5) ด้านประสิทธิภาพการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะ ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (mixed methods research) ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำมาสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework) ดังนี้ การบริหารงานตามนโยบายสาธารณะ ตามแนวคิดของ วรเดช จันทรร (2548: 135-153) ประกอบด้วย 1) ด้านกระบวนการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะ 2) ด้านวิธีการดำเนินงานตามนโยบายสาธารณะ 3) ด้านการคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ 4) ด้านการประชาสัมพันธ์การนำนโยบายไปปฏิบัติ และ 5) ด้านประสิทธิภาพการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะ และประสิทธิผลการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะ ประกอบด้วย 1) ด้านการบรรลุเป้าหมายตามนโยบายสาธารณะ 2) ด้านความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะ และ 3) ด้านความมีจริยธรรมในการบริหารนโยบายสาธารณะ

1.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรในการวิจัย คือ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป มีทะเบียนบ้านอยู่ในเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี จำนวน 86,571 คน (กรมการปกครอง, 2566) ใช้สูตรคำนวณของ Taro Yamane (1973) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิอาศัยสัดส่วน (stratified sampling) และการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling)

การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ได้แก่ ผู้นำชุมชนในเขตเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี จำนวน 12 คน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ ทำการศึกษาในเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย เริ่มตั้งแต่ เดือนกุมภาพันธ์ 2566 ถึง เดือนเมษายน 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือหลักที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม (Questionnaires) ซึ่งมีทั้งหมด 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง คำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 การบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ประกอบด้วย

1) ด้านกระบวนการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะ 2) ด้านวิธีการดำเนินงานตามนโยบายสาธารณะ

3) ด้านการคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ 4) ด้านการประชาสัมพันธ์การนำนโยบายไปปฏิบัติ และ 5) ด้านประสิทธิภาพการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะ

ตอนที่ 3 ประสิทธิภาพการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ประกอบด้วย 1) ด้านการบรรลุเป้าหมายตามนโยบายสาธารณะ 2) ด้านความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะ และ 3) ด้านความมีจริยธรรมในการบริหารนโยบายสาธารณะ

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ประสิทธิภาพการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ได้แก่ 1) ด้านการบรรลุเป้าหมายตามนโยบายสาธารณะ 2) ด้านความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะ และ 3) ด้านความมีจริยธรรมในการบริหารนโยบายสาธารณะ มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี อย่างไร

ตอนที่ 2 แนวทางในการพัฒนาการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านกระบวนการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะ 2) ด้านวิธีการดำเนินงานตามนโยบายสาธารณะ 3) ด้านการคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ 4) ด้านการประชาสัมพันธ์การนำนโยบายไปปฏิบัติ และ 5) ด้านประสิทธิภาพการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะ มีแนวทางอย่างไร

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ การรวบรวมข้อมูลโดยวิธี 1) แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 400 ชุด 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งใช้วิธีสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยทำการนัดหมายผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยผู้วิจัยสัมภาษณ์ด้วยตนเอง หลังจากนั้นผู้วิจัยทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของการตอบคำถาม กรณีที่มีการตอบคำถามไม่ครบถ้วน ผู้วิจัยได้ขออนุญาตเข้าพบและขอความอนุเคราะห์ให้ตอบแบบสอบถามด้วยตนเองอีกครั้งหนึ่ง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ การวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่ได้จากการจดบันทึกและบันทึกเสียงในการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล แล้วนำมาอภิปรายผลข้อมูลเพื่อสร้างข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 223 คน (ร้อยละ 55.75) รองลงมา เป็นเพศชายจำนวน 117 คน (ร้อยละ 44.25) ส่วนใหญ่มีอายุ 41-60 ปี จำนวน 123 คน (ร้อยละ

30.75) ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 169 คน (ร้อยละ 42.25) ส่วนใหญ่มีเกษตรกรรมหรือพาณิชยกรรม จำนวน 199 คน (ร้อยละ 49.75)

2. ประสิทธิภาพการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี

ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.73$) เรียงลำดับค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านความมีจริยธรรมในงานบริหารนโยบายสาธารณะ ($\bar{x} = 3.77$) ด้านการบรรลุเป้าหมายตามนโยบายสาธารณะ ($\bar{x} = 3.73$) และด้านความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะ ($\bar{x} = 3.71$)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ปัจจัยประสิทธิภาพการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา 3 ด้าน ได้แก่

1) ด้านการบรรลุเป้าหมายตามนโยบายสาธารณะ 2) ด้านความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะ และ 3) ด้านความมีจริยธรรมในการบริหารนโยบายสาธารณะมีผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี อย่างไรก็ตามสรุปประเด็นจากการจากการสัมภาษณ์ ดังนี้

1) ด้านการบรรลุเป้าหมายตามนโยบายสาธารณะที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี พบว่า การดำเนินงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา การกำหนดนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยาตรงตามความต้องการของประชาชน เมืองพัทยาให้ความสำคัญและยอมรับความคิดเห็นของประชาชน การทำงานเพียงลำพังอาจไม่สามารถให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับความคาดหวังของประชาชนได้อย่างเต็มที่ การทำงานในลักษณะเครือข่ายจึงเป็นแนวทางหนึ่ง ซึ่งรูปแบบการทำงานแบบเครือข่ายเป็นการประสานงาน การแลกเปลี่ยนทรัพยากรและการสร้างความร่วมมือ

2) ด้านความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี พบว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะ ได้แก่ ปัจจัยด้านคุณธรรมจริยธรรมของผู้ปฏิบัติงาน ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ของผู้ปฏิบัติงาน ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการซึ่งประชาชนผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ และเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่มีผลต่อการพิจารณากำหนดนโยบายและตัดสินใจของภาครัฐ

3) ด้านความมีจริยธรรมในการบริหารนโยบายสาธารณะที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี พบว่า การบริหารงานตามหลักการบริหารจัดการที่ดี (Good Governance) หน่วยงานภาครัฐ จำเป็นต้องยึดถือตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เช่น หลักคุณธรรม หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า จริยธรรมถือว่าเป็นพื้นฐานของการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของแต่ละหน่วยงาน หากหน่วยงานใดขาดซึ่งหลักคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติแล้ว ก็จะส่งผลต่อความเชื่อมั่น ความน่าเชื่อถือศรัทธาจากประชาชน รวมถึงประสิทธิภาพและความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้วย

3. การวิเคราะห์การบริหารงานตามนโยบายสาธารณะที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี

ผลการวิเคราะห์การบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี พบว่า การบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.68$) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านประสิทธิภาพการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะ ($\bar{x} = 3.73$) ด้านวิธีการดำเนินงานตามนโยบายสาธารณะ ($\bar{x} = 3.71$) ด้านการประชาสัมพันธ์การนำนโยบายไปปฏิบัติ ($\bar{x} = 3.69$) ด้านกระบวนการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะ ($\bar{x} = 3.68$) และด้านการคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ ($\bar{x} = 3.63$) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

ประเด็นที่ 2 แนวทางในการพัฒนาการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยาสหกรณ์ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านกระบวนการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะ 2) ด้านวิธีการดำเนินงานตามนโยบายสาธารณะ 3) ด้านการคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ 4) ด้านการประชาสัมพันธ์การนำนโยบายไปปฏิบัติ และ 5) ด้านประสิทธิภาพการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะ มีแนวทางอย่างไร

1) ด้านกระบวนการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะ

แนวทางในการพัฒนาการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ด้านกระบวนการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะ ได้แก่ ตัวนโยบายดังกล่าวต้องมีความชัดเจนในวัตถุประสงค์ ทั้งนี้เพื่อให้การกำหนดแนวทางปฏิบัติสามารถดำเนินการได้ตรงตามวัตถุประสงค์ สร้างความเข้าใจในแนวทางปฏิบัติกับทุกฝ่าย เพื่อจะสามารถดำเนินการได้และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน การจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานตามนโยบายสาธารณะให้เพียงพอ การหางบประมาณสนับสนุนเพิ่มเติมกรณีที่มีปัญหาเรื่องงบประมาณ การติดตามและรายงานผลการดำเนินงานตามนโยบายสาธารณะอย่างเป็นขั้นตอน ต่อเนื่องและสม่ำเสมอ การเปิดโอกาสเพื่อให้กลุ่มผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามนโยบายสาธารณะ

2) ด้านวิธีการดำเนินงานตามนโยบายสาธารณะ

แนวทางในการพัฒนาการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ด้านวิธีการดำเนินงานตามนโยบายสาธารณะ พบว่า การจัดทำโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างเท่าทันสถานการณ์ การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการดำเนินงาน จัดลำดับและปรับวิธีการทำงานต่าง ๆ ด้วยความคิดที่สร้างสรรค์และทันสมัย การพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุนเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีใจรักการบริการ มีจิตอาสาและเสียสละ สามารถหาวิธีช่วยเหลือประชาชนอย่างกระตือรือร้น

3) ด้านการคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ

แนวทางในการพัฒนาการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ด้านการคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ พบว่า การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อชุมชน การจัดทำโครงการต่าง ๆ มีการจัดลำดับตามความสำคัญและความจำเป็นเร่งด่วน การใช้จ่ายงบประมาณในการดำเนินโครงการต่าง ๆ มีความคุ้มค่าและได้มาตรฐาน การพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุนเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำตนเป็นที่ไว้วางใจและซื่อสัตย์ต่อประชาชน ดำเนินโครงการด้วยความโปร่งใส ชัดเจน ตรวจสอบได้

4) ด้านการประชาสัมพันธ์การนำนโยบายไปปฏิบัติ

แนวทางในการพัฒนาการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ด้านการประชาสัมพันธ์การนำนโยบายไปปฏิบัติ พบว่า การสื่อสารหรือการแจ้งรายละเอียดการดำเนินโครงการต่าง ๆ แก่ประชาชนอย่างสม่ำเสมอและหลากหลายช่องทางและครอบคลุมพื้นที่ที่รับผิดชอบ การให้ข้อมูลที่ถูกต้องแม่นยำ สมบูรณ์ครบถ้วน เข้าใจง่ายและทันต่อเวลา การจัดให้มีช่องทางการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนหลากหลายช่องทาง การจัดการเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากประชาชนทันเวลา เน้นการสื่อสารแบบสองทาง ทันเวลา ทันเหตุการณ์

5) ด้านประสิทธิภาพการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะ แนวทางในการพัฒนาการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ด้านประสิทธิภาพการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะ พบว่า การปฏิบัติงานที่ยึดหลักความถูกต้อง ตามระเบียบกฎหมาย และจรรยาบรรณ การปฏิบัติงานได้ตรงตามกรอบระยะเวลาการปฏิบัติงาน ตามหนังสือสั่งการ กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง การให้บริการได้อย่างรวดเร็ว ตอบสนองความต้องการของประชาชน ใช้ทรัพยากรในการดำเนินงานได้อย่างคุ้มค่าและประหยัด และเกิดประโยชน์สูงสุด มีผลการดำเนินงานที่มีคุณภาพ มีมาตรฐานและสามารถตรวจสอบได้

4. ผลการทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะกับประสิทธิผลการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ผู้ศึกษานำตัวแปรปัจจัยด้านการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรย่อย จำนวน 5 ตัวแปร ได้แก่ 1) ด้านกระบวนการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะ (X_1) 2) ด้านวิธีการดำเนินงานตามนโยบายสาธารณะ (X_2) 3) ด้านการคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ (X_3) 4) ด้านการประชาสัมพันธ์การนำนโยบายไปปฏิบัติ (X_4) และ 5) ด้านประสิทธิภาพการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะ (X_5) กับประสิทธิผลการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี (Y) มาวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (R_{XY}) ดังแสดงในตาราง

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะกับประสิทธิผลการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี

ตัวแปร	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	Y
X_1	1	.595**	.527**	.623**	.622**	.684**
X_2		1	.574**	.571**	.522**	.624**
X_3			1	.645**	.617**	.648**
X_4				1	.686**	.751**
X_5					1	.697**
Y						1

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 1 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ในภาพรวม คือ ปัจจัยด้านกระบวนการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะ (X_1) ปัจจัยด้านวิธีการดำเนินงานตามนโยบายสาธารณะ (X_2) ปัจจัยด้านการคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ (X_3) ปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์การนำนโยบายไปปฏิบัติ (X_4) และ ด้านประสิทธิภาพการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะ (X_5) มีความสัมพันธ์กัน

ในทางบวก มีค่าตั้งแต่ .522 ถึง .751 เมื่อทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน

จากการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์กับตัวแปรเกณฑ์ พบว่า ตัวแปรพยากรณ์ทุกตัวมีความสัมพันธ์กับตัวแปรเกณฑ์ในทางบวก มีค่าตั้งแต่ .624 ถึง .751

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (multiple linear regression analysis enter) การบริหารงานตามนโยบายสาธารณะที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี

ตัวแปร	Unstandardized coefficients		Standardized coefficients	t	Sig
	B	Std. Error	Beta		
Constant	3.022	.247		12.238	.000
1. ด้านกระบวนการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะ (X ₁)	.032	.080	.050	.993	.321
2. ด้านวิธีการดำเนินงานตามนโยบายสาธารณะ (X ₂)	.012	.030	.021	.400	.689
3. ด้านการคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ (X ₃)	.118	.036	.170	3.245	.001*
4. ด้านการประชาสัมพันธ์การนำนโยบายไปปฏิบัติ (X ₄)	.080	.034	.125	2.394	.017*
5. ด้านประสิทธิภาพการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะ (X ₅)	.104	.030	.198	3.483	.001*
R = 0.317, R Square = 0.101, Adjusted R Square = .085					
Std. Error of the Estimate = 0.28550 Durbin-w = 1.147 F = 6273, Sig = 0.000					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 2 พบว่า การบริหารงานตามนโยบายสาธารณะที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยปัจจัยการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะด้านที่ส่งผลมากที่สุดคือ ด้านประสิทธิภาพการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะ (X₅) ด้านการคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ (X₃) และด้านการประชาสัมพันธ์การนำนโยบายไปปฏิบัติ (X₄) ซึ่งทั้ง 3 ปัจจัยนี้สามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี (Y) ได้ร้อยละ 10.10

สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ด้านการคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ ด้านประสิทธิภาพการบริหารงานตามนโยบายด้านการบรรลุเป้าหมายตามนโยบายสาธารณะ และด้านความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะ ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนปัจจัยด้านอื่น ไม่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ

5. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี

1) ด้านกระบวนการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะ นโยบายต้องมีความชัดเจนในวัตถุประสงค์ ทั้งนี้เพื่อให้การกำหนดแนวทางการปฏิบัติ สามารถดำเนินการได้ตรงตามวัตถุประสงค์ สร้างความเข้าใจในแนวทางปฏิบัติกับทุกฝ่าย เพื่อจะสามารถดำเนินการได้ และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน การจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานตามนโยบายให้เพียงพอ จัดหางบประมาณสนับสนุนเพิ่มเติมกรณีที่มี

ปัญหาเรื่องงบประมาณ การติดตามและรายงานผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ การให้ผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

2) ด้านวิธีการดำเนินงานตามนโยบายสาธารณะ การจัดทำโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาให้เท่าทันสถานการณ์ การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการดำเนินงาน จัดลำดับและปรับวิธีการทำงานต่าง ๆ ด้วยความคิดที่สร้างสรรค์และทันสถานการณ์ และพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุนเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความรักการบริการ มีจิตอาสาและเสียสละ สามารถหาวิธีช่วยเหลือประชาชนอย่างกระตือรือร้น

3) ด้านการคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อชุมชน การจัดลำดับตามความสำคัญและความจำเป็นเร่งด่วนของการดำเนินโครงการ การใช้จ่ายงบประมาณในการดำเนินโครงการอย่างโปร่งใส ชัดเจน ตรวจสอบได้ คำนึงและได้มาตรฐานพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุนเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำตนเป็นที่ไว้วางใจและซื่อสัตย์ต่อประชาชน

4) ด้านการประชาสัมพันธ์การนำนโยบายไปปฏิบัติ การสื่อสารหรือการแจ้งรายละเอียดการดำเนินโครงการต่าง ๆ แก่ประชาชนอย่างสม่ำเสมอและหลากหลายช่องทางและครอบคลุมพื้นที่ที่รับผิดชอบ การให้ข้อมูลที่ถูกต้อง แม่นยำ สมบูรณ์ครบถ้วน เข้าใจง่ายและทันต่อเวลา การจัดให้มีช่องทางการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนหลากหลายช่องทาง การจัดการเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากประชาชนทันเวลา เน้นการสื่อสารกับประชาชนและผู้เกี่ยวข้องแบบสองทาง ทันเวลา ทันเหตุการณ์

5) ด้านประสิทธิภาพการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะ การปฏิบัติงานที่ยึดหลักความถูกต้องตามระเบียบกฎหมาย และจรรยาบรรณ ตรงตามกรอบระยะเวลาการปฏิบัติงาน ตามหนังสือสั่งการ กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง การให้บริการได้อย่างรวดเร็วตอบสนองความต้องการของประชาชน ใช้ทรัพยากรในการดำเนินงานได้อย่างคุ้มค่าและประหยัด และเกิดประโยชน์สูงสุด มีผลการดำเนินงานที่มีคุณภาพ มีมาตรฐาน และสามารถตรวจสอบได้

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการศึกษาที่ได้สรุปผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังต่อไปนี้

1. ประสิทธิภาพการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยพบว่า ด้านความมีจริยธรรมในงานบริหารนโยบายสาธารณะ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยฝ่ายบริหารดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบุคลากรในหน่วยงาน มีการกำกับดูแลและประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรเพื่อให้งานเกิดประสิทธิภาพสูงสุด และการกำกับ ดูแล และควบคุมการทำงานของบุคลากรให้มีความรวดเร็ว ทันเวลา สอดคล้องกับ ชัชวาล โรจนทรัพย์สกุล (2558: 172) พบว่า ประสิทธิภาพของการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการนำนโยบายไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง คือ ความพอเพียงของงบประมาณ ธรรมชาติในการบริหาร และความพร้อมของทรัพยากร โดยมีอิทธิพลเชิงสาเหตุเท่ากับ 0.341, 0.209 และ 0.186

2. การบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยพบว่าด้านประสิทธิภาพการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรื่องที่เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี มีการดำเนินการมากที่สุด คือ มีการวางแผนงานนโยบายสาธารณะเป็นขั้นตอนทั้งระยะสั้น ระยะ

ยาว หรือนโยบายที่เร่งด่วน การอำนวยความสะดวกและประสานงานในงานนโยบายสาธารณะ มีการบริหารจัดการที่เป็นแบบแผน และมีแผนงานที่ชัดเจน และการจัดบุคลากรในการปฏิบัติงานตามนโยบายสาธารณะที่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะ ความเข้าใจในท้องถิ่นและการบริหารนโยบายสาธารณะอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ ภาสินี คุ่มคง และ อนุรัตน์ อนันตนาธร (2566: 188) พบว่า การสำรวจความคิดเห็นของบุคลากรในการนำนโยบายแผนพัฒนาเมืองพัทยาตามแนวทาง NEO PATTAYA (พ.ศ. 2563-2565) ไปปฏิบัติ พบว่า โดยภาพรวมบุคลากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ธนภรณ์ พรหมฉาย (2565: 102) พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา อยู่ในระดับมาก

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ปัจจัยการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะด้านการคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ ด้านประสิทธิภาพการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะ ด้านการบรรลุเป้าหมายตามนโยบายสาธารณะ และด้านความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะ ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี สอดคล้องกับ อุบลกาญจน์ อมรสิน (2566: 199) พบว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติของท้องถิ่นนั้นเป็นกระบวนการแปลงนโยบายที่มีแหล่งที่มาจากนโยบายรัฐบาล นโยบายจากสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น นโยบายที่มาจากกฎหมายที่เกี่ยวข้อง นโยบายที่ริเริ่มจากประชาชนให้เป็นโครงการ กิจกรรมที่เป็นรูปธรรม โดยที่ใช้เงินรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อดำเนินการ หรือโครงการที่ใช้เงินอุดหนุนของรัฐบาลมาดำเนินการ โดยมีกระบวนการดำเนินการของโครงการที่แตกต่างกันไปตามประเภทของโครงการโดยเป็นไปตามกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีกระบวนการดำเนินงานเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

องค์ความรู้ที่ได้จากผลการวิจัยครั้งนี้ ได้ทราบประสิทธิผลการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ได้ทราบปัจจัยการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะด้านการคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ ด้านประสิทธิภาพการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะ ด้านการบรรลุเป้าหมายตามนโยบายสาธารณะ และด้านความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะ ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี

- 1) ด้านกระบวนการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะ ควรกำหนดระยะเวลาในการตรวจสอบการบริหารจัดการนโยบายสาธารณะอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง
- 2) ด้านวิธีการดำเนินงานตามนโยบายสาธารณะ ในการแก้ไขปัญหาควรแสวงหาแนวทางที่หลากหลายเพื่อให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- 3) ด้านการคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ ควรสร้างช่องทางในการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น

4) ด้านการประชาสัมพันธ์การนำนโยบายไปปฏิบัติ ในการติดต่อสื่อสารกับประชาชนหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญในรูปแบบการสื่อสารแบบสองทาง

5) ด้านประสิทธิภาพการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะ ควรให้ความสำคัญในเรื่องการให้บริการเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน

1.2 ประสิทธิภาพการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี

1) ด้านการบรรลุเป้าหมายตามนโยบายสาธารณะ ในการการกำหนดนโยบายสาธารณะ เมืองพัทยาคำนึงถึงว่านโยบายดังกล่าวต้องสามารถแก้ไขปัญหาของประชาชนได้อย่างแท้จริง

2) ด้านความเชื่อมั่นของประชาชนของการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะ ควรยกระดับคุณภาพการบริการให้สอดคล้องและตรงตามความต้องการของผู้รับบริการ

3) ด้านความมีจริยธรรมในงานบริหารนโยบายสาธารณะ ส่งเสริมและพัฒนาในเรื่องทักษะการปฏิบัติงาน และจิตบริการ

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเชิงลึกปัจจัยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี

2.2 ควรศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จในการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะ

2.3 ควรศึกษาแนวทางการส่งเสริมการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.4 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะ

2.5 ควรศึกษาตัวแปรด้านอื่นๆ เพิ่มเติมจากการวิจัยนี้ เพื่อให้มีความครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมการปกครอง. (2566). ข้อมูลสถิติจำนวนประชากร. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMONTH/statmonth/#/displayData> สืบค้นเมื่อ 8 พฤษภาคม 2566.
- ชัชวาล โรจนทรัพย์สกุล. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการนำนโยบายไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ณัฐพล พัวประเสริฐ. (2560). ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกระบวนการนโยบายสาธารณะกับโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ธนภรณ์ พรณราย. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ภาสินี คุ่มคง และ อนุรัตน์ อนันทนารถ. (2566). การศึกษาการนำนโยบายแผนพัฒนาเมืองพัทยามาตามแนวทาง NEO PATTAYA (พ.ศ. 2563-2565) ไปปฏิบัติ. วารสารการเมืองการบริหารและกฎหมาย. 15(2): 177-193.

- วรเดช จันทรศร. (2548). ทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: สมาคมนักวิจัยมหาวิทยาลัยไทย (TURA).
- อุบลกาญจน์ อมรสิน. (2566). การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. **วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์**. 6(1): 199-212.
- Yamane, T. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. (3rd). New York: Harper and Row Publications.

การตั้งชื่อภาษาไทยของนักศึกษาชาวจีนในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสาร
ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ปีการศึกษา 2565-2566
Thai Naming of Chinese Students in the Bachelor of Arts Program in Thai
Communication as a Second Language at Huachiew Chalermprakiet
University, Academic Year 2022-2023

วชิรา เจริญจิตร¹

Wachira chareanjit

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการตั้งชื่อภาษาไทยของนักศึกษาจีน มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2565-2566 การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์ชื่อภาษาไทยของนักศึกษาจีน โดยเลือกชื่อภาษาไทยจากนักศึกษาจีนที่ลงทะเบียนเรียนในปีการศึกษา 2565-2566 และใช้แบบสัมภาษณ์การตั้งชื่อภาษาไทยแจกให้นักศึกษาจีนเพื่อนำมาใช้ในการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า 1) วิธีการตั้งชื่อภาษาไทยของนักศึกษาจีนมี 2 วิธี ได้แก่ การตั้งชื่อโดยให้อาจารย์เป็นผู้ตั้งชื่อให้และการตั้งชื่อด้วยตัวนักศึกษาเองซึ่งวิธีนี้พบมากที่สุดและ 2) ลักษณะภาษาของชื่อภาษาไทยด้านพยางค์พบชื่อคำสองพยางค์มากที่สุด รองลงมาคือคำพยางค์เดียว และพบน้อยที่สุดคือคำหลายพยางค์ ชื่อที่เป็นคำพบว่า ชื่อของนักศึกษาจีนเป็นคำประสมมากที่สุด รองลงมาคือคำเดี่ยว คำสมาส คำซ้ำและพบน้อยที่สุดคือ คำสนธิ เป็นคำภาษาไทยมากที่สุดและมีชื่อที่เป็นคำทับศัพท์จากภาษาต่างประเทศ ชื่อที่มีแบบวลีมี 2 ลักษณะคือวลีแบบนามวลีและกริยาวลี ด้านประโยคชื่อภาษาไทยจะเป็นชื่อ 2 พยางค์ และเป็นคำภาษาไทยชื่อที่เป็นประโยคพบว่า มีลักษณะเป็นประโยคเอกรรพประโยคและมีส่วนประกอบของประโยคแบบ บทประธาน+บทกริยา ในด้านของความหมายมี 3 ลักษณะ คือ ชื่อที่มีความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติ ชื่อที่มีความหมายที่ดีเป็นมงคลนามและชื่อที่ไม่มีความหมาย

คำสำคัญ (Keywords) : การตั้งชื่อ; นักศึกษาจีน; มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

Abstract

The purpose of this research article was to study Chinese students' naming in Thai, at Huachiew Chalermprakiet University, in undergraduate level for academic year 2022-2023. It used a qualitative research approach. The researcher analyzed the Thai names of Chinese students. Thai names were selected from Chinese students enrolling in the 2022-2023 academic year, and a Thai naming interview questionnaire was distributed to them for the research use.

Received: 2024-08-16 Revised: 2024-10-06 Accepted: 2024-10-07

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ Lecturer in the Department of Linguistics Faculty of Liberal Arts Huachiew Chalermprakiet University. E- Mail wachira_chun@hotmail.com

The results of the study showed that 1) there were two methods of Thai naming among Chinese students: asking the teacher to give the name, and naming by the students themselves, the most common method. 2) The language characteristics of Thai name: most two-syllable names were found. There were some single syllable words. And the least common were multi-syllable words. The name word was found. Chinese students' names were the most common compound words. Also, they were single words, common words, repeated words, and the least common word was "Sonthi", the most Thai word; and a name was a transliteration from a foreign language. There were two types of phrase names: noun phrases and verb phrases. In terms of sentences, names in Thai consisted of two syllables and Thai words. Sentence names were found. They had the characteristics of a singular sentence and sentence components: subject + verb. In terms of meaning, there were three types: names with meanings related to nature; ones with good meanings, auspiciousness ; and others without meaning.

Keywords: Naming; Chinese students; Huachiew Chalermprakiet University

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันการเรียนภาษาไทยเป็นที่นิยมมากสำหรับชาวต่างชาติ ดังจะเห็นได้จากมหาวิทยาลัย ห้วเฉียวเฉลิมพระเกียรติได้เปิดหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง เพื่อรับเฉพาะนักศึกษาชาวต่างชาติเท่านั้น ซึ่งตั้งแต่ดำเนินการเปิดหลักสูตรมาตั้งแต่ปีการศึกษา 2551 จนถึงปีการศึกษา 2567 นักศึกษาที่เข้ามาศึกษาในหลักสูตรส่วนใหญ่จะเป็นนักศึกษาชาวจีน ซึ่งมีทั้งที่มีความรู้ด้านภาษาไทยมาก่อนเข้าศึกษาและไม่มีความรู้ด้านภาษาไทยมาก่อนเข้าศึกษาในหลักสูตร และเพื่อให้การเรียนการสอนสื่อสารกันได้ง่ายขึ้นนักศึกษาจีนทุกคนจึงจำเป็นต้องมีชื่อภาษาไทย ซึ่งชื่อภาษาไทยของนักศึกษาจีนนั้นแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือนักศึกษาที่ไม่มีชื่อภาษาไทยมาก่อนเรียนและนักศึกษาที่มีชื่อภาษาไทยมาแล้วก่อนเรียน ซึ่งนักศึกษาในกลุ่มแรกนั้นส่วนใหญ่อาจารย์จะเป็นผู้ตั้งชื่อให้ และมีบางคนต้องการตั้งชื่อเอง ส่วนนักศึกษาในกลุ่มที่สองมีชื่อภาษาไทยมาก่อนเรียนแล้วส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาแลกเปลี่ยนมาจากประเทศจีน คือนักศึกษาในกลุ่มนี้มีความน่าสนใจมาก กล่าวคือ มีการเขียนชื่อภาษาไทยที่ผิดหลักเกณฑ์ทางภาษาไทย เช่น ณัฐวิต หันเงิน เป็นต้น เป็นชื่อที่ไม่มีความหมายเช่น วาวา ฮันน่า ไชออนน์ ชุ๊ก เป็นต้น เป็นชื่อที่คนไทยไม่นิยมนำมาตั้งเป็นชื่อคน เช่น มิน้อย คอมพิวเตอร์ แก้วแก่น้อย อ่าว นิ่ง เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่า มีชื่อภาษาไทยของนักศึกษาจีนที่มีลักษณะเขียนยากอ่านยากเหมือนกับชื่อคนไทยในยุคปัจจุบันอีกด้วย เช่น กัญจน์กัญญา ลลณ ลลิน ชญานิษฐ์ ธวัรัตน์ เป็นต้น นอกจากนี้ในชื่อภาษาไทยของนักศึกษาจีนยังมีคำที่นิยมนำมาตั้งเป็นชื่อภาษาไทย เช่น น้ำ ฟา ดาว อยู่ในชื่อภาษาไทยจำนวนมาก ในด้านโครงสร้างของภาษาในชื่อภาษาไทยของนักศึกษาจีนก็มีความน่าสนใจ กล่าวคือ ชื่อของนักศึกษาในปีการศึกษา 2565-2566 มีลักษณะร่วม คือ นิยมตั้งชื่อเป็นภาษาต่างประเทศจำนวนมาก โดยในช่วงก่อนปีการศึกษา 2565 ชื่อของนักศึกษาจีนที่เรียนในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สองจะไม่มีชื่อภาษาอังกฤษและภาษาญี่ปุ่น นอกจากนี้ยังพบว่า การตั้งชื่อภาษาไทยในช่วง 2 ปีดังกล่าวยังมีชื่อแปลกที่ไม่มีในความหมายในภาษาไทยอีกด้วย เช่น วาวา เงิน พีพี เป็นต้น

ด้วยความน่าสนใจและหลากหลายทางภาษาของชื่อภาษาไทยดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาชื่อภาษาไทยของนักศึกษาจีนเพื่อให้ทราบถึงที่มา ลักษณะทางภาษา และความหมายของชื่อภาษาไทยที่นักศึกษาจีนเลือกมาตั้งชื่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)

เพื่อศึกษาการตั้งชื่อภาษาไทยของนักศึกษาจีน มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2565-2566

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากชื่อภาษาไทยของนักศึกษาจีนทุกกลุ่มที่เรียนในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สองในปีการศึกษา 2565-2566 ได้แก่ หลักสูตร 4 ปี (กลุ่ม walkin) และกลุ่มที่ศึกษาสาขาวิชาภาษาไทยที่ประเทศจีนมาแล้ว 2 ปี และมาศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติอีก 2 ปี (2+2) นักศึกษาในโครงการแลกเปลี่ยนแบบ 3+1 และนักศึกษาที่มาเรียนระยะสั้น ซึ่งเลือกแบบเจาะจงเป็นชื่อของนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในปีการศึกษา 2565-2566 จำนวน 325 ชื่อ โดยชื่อที่นำมาวิเคราะห์จะคงตามรูปคำเดิมที่นักศึกษาเขียน

1.2 ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์เรื่องการตั้งชื่อภาษาไทยของนักศึกษาจีน โดยจะแจกให้กับกลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาจีนในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สองซึ่งลงทะเบียนเรียนในปีการศึกษา 2565-2566 เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 163 คน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ขอบเขตพื้นที่ในการเก็บข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้คือ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติเท่านั้น

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ขอบเขตด้านเวลาคือเก็บข้อมูลชื่อนักศึกษาจีนในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ซึ่งลงทะเบียนเรียนในปีการศึกษา 2565-2566 เท่านั้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์ชื่อภาษาไทยของนักศึกษาจีน รวมทั้งใช้แบบสัมภาษณ์เรื่องการตั้งชื่อภาษาไทยของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสารเกี่ยวกับการตั้งชื่อภาษาไทย จากหนังสือ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2 ศึกษาทฤษฎีและหลักเกณฑ์ทางภาษาที่จะนำมาวิเคราะห์ภาษาในชื่อภาษาไทยจากหนังสือ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.3 รวบรวมชื่อภาษาไทยของนักศึกษาจีนของหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ซึ่งลงทะเบียนในปีการศึกษา 2565-2566 โดยเลือกทุกชื่อจำนวน 325 ชื่อ

3.4 แจกแบบสัมภาษณ์เรื่องการตั้งชื่อภาษาไทยให้นักศึกษาชาวจีนของหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สองซึ่งลงทะเบียนในปีการศึกษา 2565-2566

3.5 รวบรวมแบบสัมภาษณ์ จากนักศึกษาเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการศึกษาการตั้งชื่อภาษาไทยของนักศึกษาจีน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำชื่อนักศึกษาจีนมาวิเคราะห์การตั้งชื่อภาษาไทยในด้านวิธีการตั้งชื่อ ที่มาของชื่อ ลักษณะทางภาษาและความหมายของชื่อภาษาไทย โดยใช้หลักการตั้งชื่อ และหลักการวิเคราะห์ภาษาจากหลักภาษาไทยของพระยาอุปกิตศิลปสารและหลักภาษาไทยของกำชัย ทองหล่อ ตลอดจนตำราที่เกี่ยวข้องกับหลักภาษาไทยต่าง ๆ มาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ภาษา ใช้เอกสารเกี่ยวกับการตั้งชื่อ และใช้แบบสอบถามสัมภาษณ์เรื่องการตั้งชื่อภาษาไทย เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการศึกษาวิจัยเรื่องชื่อภาษาไทยของนักศึกษาจีน

ผลการวิจัย (Research Results)

จากผลการวิจัย เรื่อง การตั้งชื่อภาษาไทยของนักศึกษาชาวจีนในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ปีการศึกษา 2565-2566 สรุปได้ ดังนี้

1. วิธีการตั้งชื่อภาษาไทย จากการใช้แบบสัมภาษณ์เรื่องชื่อภาษาไทยของนักศึกษาชาวจีนพบว่าชื่อภาษาไทยของนักศึกษามีที่มาจาก 2 วิธีคือ

1.1 การตั้งชื่อภาษาไทยโดยให้อาจารย์เป็นผู้ตั้งชื่อให้ ซึ่งการตั้งชื่อด้วยวิธีดังกล่าวนี้ ยังจำแนกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1) การตั้งชื่อภาษาไทยโดยให้อาจารย์ชาวไทยที่สอนอยู่ประเทศจีนเป็นผู้ตั้งชื่อให้ ชื่อประเภทนี้จะมีลักษณะเป็นคำประสม คำสมาส และคำสนธิ เป็นคำตั้งแต่ 2 พยางค์ถึง 4 พยางค์ เช่น กัญจน์ กัญญา ญาณิน อลิสา กานดา ชลิตา เจนเนตร สุภัสสรา เป็นต้น

2) การตั้งชื่อภาษาไทยโดยให้อาจารย์ชาวไทยที่สอนอยู่ประเทศไทยเป็นผู้ตั้งชื่อให้ การตั้งชื่อวิธีนี้อาจารย์จะเลือกชื่อที่ทันสมัยที่คนไทยในช่วงเวลานั้นใช้กัน อาจจะเป็นชื่อคนที่มีชื่อเสียง เช่น นักร้อง นักแสดง นักกีฬา นางงาม เป็นต้น มาตั้งชื่อไทยให้นักศึกษาจีน เช่น ไบเฟิร์น อิงฟ้า นิชา ยิปโซ เป็นต้น หรือเป็นชื่อตัวละครในภาพยนตร์หรือละครไทย เช่น ชัดเจน นาวา เป็นต้น หรือเป็นชื่อที่อาจารย์คิดขึ้นมาเอง จากการสอบถามอาจารย์ชาวไทยที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาให้นักศึกษาชาวจีนที่อาจารย์ผู้นั้นรับผิดชอบดูแลทั้งกลุ่ม อาจารย์จะตั้งชื่อให้นักศึกษาจีนด้วยวิธีการจัดหมวดหมู่ เช่น การตั้งชื่อด้วยหมวดหมู่ที่มีความหมายว่า แข็งแกร่ง เช่น คีรี ทิวเขา ศิลา สิงขร การตั้งชื่อให้มีความหมายว่า น้ำ เช่น สายน้ำ ชลธาร ธารธารา ชลธารนที เป็นต้น

1.2 การตั้งชื่อภาษาไทยด้วยตัวนักศึกษาเอง จากการศึกษา พบว่า การตั้งชื่อด้วยวิธีนี้มี 3 ประเภท คือ 1. ตั้งชื่อภาษาไทยแบบเป็นชื่อเล่นซึ่งส่วนใหญ่จะเป็น 1-2 พยางค์ เป็นชื่อที่เขียนง่าย อ่านง่าย มีทั้งที่มีความหมายและไม่มีมีความหมาย มีทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เช่น เจ้ง หนึ่ง แดง หวาน ยัย นิด ตึกตา นิ่ง เต็ม เบส ชิม ถึง วาวา นิโก้ เป็นต้น 2. ตั้งชื่อภาษาไทยที่มีลักษณะเป็นชื่อจริง (ชื่อที่เป็นแบบทางการของคนไทย) มีตั้งแต่ 2-4 พยางค์ ส่วนใหญ่เป็นชื่อที่นักศึกษาเลือกเอง จากการทำแบบสัมภาษณ์พบว่า นักศึกษาจีนจะเลือกชื่อจากตัวละครในภาพยนตร์หรือละครไทยที่นักศึกษาเคยดู หรือหนังสือ นวนิยายไทยที่

เคยอ่านนำมาเป็นชื่อของตนเอง เช่น วนิดา ณิชชา จันจิรา อลิษา พิมมาดา (เขียนตามจริงที่นักศึกษาเขียน) สุวรรณ นันทิตา ดาหวัน เป็นต้น และ 3. ตั้งชื่อตามความพอใจตนเองโดยไม่สนใจความหมายและความถูกต้องทางภาษาไทย เช่น ไชออนน์ ชุกี เว็น วาวา หลั่น เป็นต้น

2. ลักษณะภาษาของชื่อภาษาไทย จากการศึกษาชื่อภาษาไทยของนักศึกษาจีนสามารถจำแนกตามลักษณะภาษาได้ ดังนี้

2.1 พยางค์ วัลยา ช่างขวัญยืน (2553: 8) ได้กล่าวถึงประเภทของคำตามจำนวนพยางค์ไว้ 3 ประเภท ได้แก่ คำพยางค์เดียว คำสองพยางค์ และคำหลายพยางค์ จากการศึกษาชื่อภาษาไทยของนักศึกษาจีนจำนวน 325 ชื่อ พบชื่อที่เป็นคำสองพยางค์มากที่สุด พบในเพศชายและหญิงในจำนวนใกล้เคียงกัน เช่น นารา ศรา อิงฟ้า ศิริ สิงขร รองลงมาคือชื่อที่เป็นคำพยางค์เดียว พบในเพศชายและหญิงในจำนวนใกล้เคียงกัน ลำดับสุดท้ายคือชื่อที่มีจำนวนคำหลายพยางค์ซึ่งมี 2 กลุ่ม คือ พบคำสามพยางค์ พบในเพศหญิงมากกว่าเพศชาย และพบน้อยที่สุดคือชื่อที่มีจำนวนคำสี่พยางค์ พบเฉพาะในเพศหญิงเท่านั้น

2.2 คำ จากการศึกษาการตั้งชื่อภาษาไทยของนักศึกษาจีนพบว่า ชื่อของนักศึกษาเป็นคำประสมมากที่สุด รองลงมาคือคำเดี่ยว คำสมาส คำซ้ำและพบน้อยที่สุดคือ คำสนธิ

2.2.1 คำเดี่ยวหรือคำมูล พระยาอุปกิตศิลปสาร (2546: 60) ได้กล่าวถึงคำมูลไว้ว่า คำมูลคือคำที่เราตั้งขึ้นเฉพาะคำเดียว ๆ จะเป็นคำที่มาจากภาษาไหนก็ดี หรือคำที่ตั้งขึ้นใหม่ในภาษาไทยเฉพาะคำหนึ่ง ๆ ก็ดี และกำชัย ทองหล่อ (2537: 210) กล่าวถึงคำมูลไว้ว่า เป็นคำเดี่ยวที่มีได้ประสมกับคำอื่น ดังนั้น คำมูลจึงเป็นคำเดี่ยวหรือคำเดี่ยวที่มีความหมายและไม่มีคำอื่นมาประสม จากการศึกษาพบว่า นักศึกษาจีนตั้งชื่อภาษาไทยเป็นคำเดี่ยวรองลงมาเป็นลำดับ 2 ซึ่งคำเดี่ยวที่พบมีทั้งคำเดี่ยว 1 พยางค์ ส่วนใหญ่เป็นคำภาษาไทย และคำเดี่ยวหลายพยางค์ คำเดี่ยวประเภทนี้พบว่า มีทั้งคำภาษาไทยและคำภาษาต่างประเทศ

1) คำเดี่ยวหรือคำมูล 1 พยางค์ จากการศึกษาพบว่า การตั้งชื่อประเภทนี้มีทั้งคำภาษาไทยและคำที่ยืมมาจากภาษาต่างประเทศ มีความหมายเข้าใจง่ายและนำมาใช้ในลักษณะเป็นชื่อเล่น ซึ่งชื่อในกลุ่มนี้จะเป็นชื่อภาษาไทยมากที่สุด พบทั้งเพศชายและเพศหญิงในจำนวนใกล้เคียงกัน

ชื่อคำเดี่ยวภาษาไทย พบชื่อพลอยมากที่สุด รองลงมาคือ ดาว จันท์ รองลงมา คือ หวาน พลอย แดง ส้ม อิง นอกจากนี้ยังมีชื่ออื่น ๆ ที่พบอย่างละคนไม่ซ้ำกัน เช่น ปลา ปราง ปิ่น หนู่ม ชิม ไม้ หวาน แป้ง ลม หนู่ม ทราญ แพร แพรว รุ่ง ผึ้ง จอย นิด นิ่ม โหม แก้ว ป่าน ไข่ เต็ม พรึก อ่าว อิง ยิ้ม ยัย

ชื่อคำเดี่ยวภาษาบาลี สันสกฤต เช่น กันต์ จินณ์ ธันว์ ทัด นวล

ชื่อคำเดี่ยวภาษาจีน ได้แก่ เจ้ง เหมย หลิง ถึง ชื่อประเภทนี้จะเขียนแบบทับศัพท์ โดยจะนำมาจากชื่อของนักศึกษาในภาษาจีน

ชื่อคำเดี่ยวภาษาอังกฤษ ได้แก่ ควิน เบส แอน โป๊ป มินท์ คริม มายด์ ส่วนใหญ่จะพบในเพศหญิง

2) คำเดี่ยวหลายพยางค์จากการศึกษาพบว่า การตั้งชื่อประเภทนี้มีลักษณะเป็นได้ทั้งชื่อเล่นและชื่อจริง เป็นคำภาษาไทยและคำภาษาต่างประเทศ ชื่อคำเดี่ยวหลายพยางค์ส่วนใหญ่จะเป็นคำยืมจากภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะในกลุ่มของภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตและภาษาอังกฤษ คำเดี่ยว 2 พยางค์จะพบในเพศชายและเพศหญิงในจำนวนใกล้เคียงกัน แต่คำเดี่ยวหลายพยางค์ที่เป็น 3 พยางค์จะพบในเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ดังตัวอย่าง

ชื่อคำเดี่ยวภาษาไทย ได้แก่ มะปราง มะลิ กะทิ ทับทิม ชัดเจน น้อยหน้า

ชื่อคำเดี่ยวภาษาสันสกฤต เช่น หรรษา วรรณา จรรยา กวินทร์ ญัษฐา ศรา ศิลา
วาสนา ศรียา จักรี

ชื่อคำเดี่ยวภาษาบาลี เช่น กลินท์ กวิน ญชชา มัจฉา ภัสสร ธัญญา จริญญา รัญญา
ชื่อคำเดี่ยวภาษาบาลี สันสกฤต ได้แก่ วาโย วายุ ดารา หิมะ ณิชา หทัย มินา อชิระ
กานดา คีรี นาวา พชรา เรณู ญาณิน

ชื่อคำเดี่ยวภาษาอังกฤษ ได้แก่ มิกกี้ มิกี้ พบชื่อนี้มากที่สุด รองลงมาคือ ลิลลี่ คุกกี้
และพบ 1 คนต่อ 1 ชื่อ คือ เมญา ฮันน่า เนปจูน แครอท จัสมิน สโนว์ เบลล่า โอวา ไอวี เดซี่ ชื่อภาษาอังกฤษ
ในกลุ่มนี้จะพบในเพศหญิง

ชื่อคำเดี่ยวภาษาญี่ปุ่น ได้แก่ อชิ โซออนน์ ซากุระ ชูเก้ เมจิ

2.2.2 คำซ้ำ วลัย ช่างขวัญยืน (2553: 62) ให้ความหมาย คำซ้ำ ไว้ว่า คำซ้ำ เป็น
คำประกอบด้วยหน่วยคำ 2 หน่วย ซึ่งเหมือนกันทุกประการ ในการเขียนคำซ้ำจะใช้เครื่องหมายไม้ยมกแทนคำ
ที่ซ้ำ จากการศึกษพบว่า ชื่อภาษาไทยของนักศึกษาจีนเขียนคำเดียวกัน 2 ครั้ง ซึ่งคำซ้ำในชื่อภาษาไทยของ
นักศึกษาจีนนั้นเป็นคำเดี่ยวที่ไม่มีความหมายในภาษาไทยและเขียนซ้ำกันแล้วก็ไม่มีมีความหมายในภาษาไทย
ซึ่งชื่อที่เป็นคำซ้ำเช่นนี้จะพบในเพศหญิงเท่านั้น ได้แก่ วาวา ซิงซิง ซิซี พีพี ดานดาน จากการสัมภาษณ์
นักศึกษาพบว่า ชื่อคำซ้ำบางชื่อนำมาจากการเทียบเคียงกับชื่อของนักศึกษาในภาษาจีนซึ่งมีความหมายใน
ภาษาจีน คือ ซิงซิง (XINXIN) ดานดาน (DANDAN) จิงจิง (ZHENZHEN) และวาวา (HUA) ชื่อจีนมี 1 พยางค์
เมื่อตั้งเป็นชื่อภาษาไทยจึงเพิ่มมาอีก 1 พยางค์

2.2.3 คำประสม วลัย ช่างขวัญยืน (2553: 32-33) ได้ให้ความหมายคำประสมไว้ว่า คำ
ประสม หมายถึง คำที่เกิดจากการนำหน่วยคำอิสระที่มีความหมายต่างกันอย่างน้อย 2 หน่วยคำมารวมกัน เกิด
เป็นคำใหม่คำหนึ่งมีความหมายใหม่ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ชื่อภาษาไทยของนักศึกษาจีนมีคำประสม 2
ประเภท คือ 1) คำประสมที่เป็นคำภาษาไทยประสมกับคำภาษาไทย และ 2) คำประสมที่เป็นคำภาษาไทยกับ
ภาษาต่างประเทศ ชื่อที่เป็นคำประสมทั้งสองประเภทนี้จะพบ 2 พยางค์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1) คำประสมที่เป็นคำภาษาไทยประสมกับคำภาษาไทย ชื่อที่เป็นคำประสมประเภท
นี้เป็นชื่อที่มีคำว่า “น้ำ” ประสมอยู่ในชื่อพบมากที่สุด เช่น น้ำค้าง น้ำฝน น้ำแข็ง น้ำพุ ต้นน้ำ น้ำหวาน เป็นต้น
นอกจากนี้ยังมีคำประสมที่มีคำว่า “ฟ้า” คำว่า “ดาว” คำว่า “ตา” อยู่ในคำประสม เช่น แก้วตา ลูกอม น้ำฟ้า
และชื่อคำประสมอื่น ๆ เช่น ไข่มุก ขนมหึง ดาวเหนือ บัวลอย เป็นต้น

2) คำประสมที่เป็นคำภาษาไทยประสมกับคำภาษาต่างประเทศ จากการศึกษ
พบว่า ชื่อประเภทนี้เกิดจากนำคำภาษาไทยมาประสมกับคำภาษาบาลี-สันสกฤต เช่น เจนเนตร จันท์เจ้า
รัตน์ฟ้า ปรางทิพย์ เป็นต้น

2.2.4 คำสมาส วลัย ช่างขวัญยืน (2553: 73-75) ได้แบ่งประเภทคำสมาสในภาษาไทยไว้
3 ประเภทคือ คำสมาสยัม คำสมาสสร้าง และคำสมาสซ้อน ซึ่งจากการศึกษาชื่อภาษาไทยของนักศึกษาจีน
พบว่า เป็นคำสมาสสร้าง คำสมาสสร้าง วลัย ช่างขวัญยืน (2553: 74) ให้ความหมายไว้ว่า คำสมาสสร้างคือ
คำสมาสที่ไทยสร้างขึ้นเลียนแบบคำสมาสของภาษาบาลีสันสกฤต โดยนำคำที่ยืมมาจากภาษาบาลีและ
สันสกฤตมารวมกัน ผลการศึกษาชื่อภาษาไทยของนักศึกษาจีนที่เป็นคำสมาสมิ่จำนวนมากเป็นลำดับ 3
รองลงมาจากคำประสมและคำเดี่ยว ซึ่งชื่อประเภทนี้ส่วนใหญ่เกิดจากอาจารย์ชาวไทยเป็นผู้ตั้งชื่อให้และชื่อ

ส่วนใหญ่จะพบในเพศหญิงมากกว่าเพศชาย เช่น ฉัตรนภา ญัฐวัฒน์ สุภัสสราร วัชรรัตน์ ชญานิษฐ์ ชนมาศ นิชาพร เป็นต้น

2.2.5 คำสนธิ สนธิ หมายถึง ปรากฏการณ์ที่หน่วยเสียง 2 หน่วย เมื่อมาอยู่ประชิดกันแล้ว หน่วยเสียงใดหน่วยเสียงหนึ่งหรือทั้งสองแปรไป หรือหน่วยเสียง 2 หน่วยรวมเข้าเป็นหน่วยเสียงเดียวกัน หรือ มีหน่วยเสียงอีกหน่วยเสียงหนึ่งเพิ่มเข้ามา (วัลยา ช่างขวัญยืน, 2553: 83) จากการศึกษาพบว่า ชื่อของ นักศึกษาจีนที่เป็นคำสนธิมีจำนวนน้อยที่สุดพบเพียง 2 ชื่อ คือ มุกตภา (มุกต+อาภา) เบญจมินทร์ (เบญจ+ มินทร์)

2.3 วลี คำช้อย ทองหล่อ (2537: 405-406) ให้ความหมายของวลีไว้ว่า วลี คือ กลุ่มคำที่เรียง ติดต่อกันเป็นระเบียบมีกระแสความเป็นที่หมายรู้กันได้ แต่ไม่ได้ความครบสมบูรณ์ และได้แบ่งชนิดของวลีเป็น 7 ชนิด ได้แก่ นามวลี สรรพนามวลี กริยาวลี วิเศษณ์วลี บุพบทวลี สันธานวลี และอุทานวลี ซึ่งจากการศึกษา พบว่า ชื่อภาษาไทยของนักศึกษาจีนเป็นวลี 2 ชนิด คือ วลีแบบนามวลีและวลีแบบกริยาวลี กล่าวคือ 1) ชื่อที่เป็นวลีแบบนามวลี เช่น ไยไหม แสงจันทร์ แสงเทียน เป็นต้น และ 2) ชื่อที่เป็นวลีแบบกริยาวลี พบจำนวนมาก ที่สุดและพบในชื่อของเพศหญิง เช่น อ้อมฟ้า ปานวาด พรานฟ้า เพียงฟ้า ดุจดาว มีสุข พาฝัน อิงฟ้า พิมพ์ดาว เป็นต้น

2.4 ประโยคจากการศึกษาชื่อภาษาไทยของนักศึกษาจีนพบว่า ชื่อเป็นประโยคแบบ เอกรรณประโยค ซึ่งพระยาอุปกิตศิลปสาร (2546: 209-210) ได้กล่าวถึงลักษณะของประโยคดังกล่าวไว้ว่า หมายถึงประโยคเล็ก ๆ ที่มีความหมายอย่างเดียว มีเนื้อความอย่างเดียว เอกรรณประโยคนี้เรียกว่า ประโยค เล็กหรือประโยคสามัญก็ได้ ซึ่งมีส่วนประกอบของประโยคจำแนกเป็น 2 ส่วน คือ 1) ภาคประธานมี 2 ส่วน คือ บทประธานและบทขยายประธาน และ 2) ภาคแสดงมี 4 ส่วน คือ บทกริยา บทขยายกริยา บทกรรมและ บทขยายกรรม จากการศึกษาชื่อที่เป็นประโยคพบว่ามีส่วนของประโยคแบบบทประธาน+บทกริยา ได้แก่ ฟ้า ไส ฟ้าสวย น้ำใส พลอยสวย พักตร์พริ้ง จันทร์ฉาย เป็นต้น

3. ความหมายของชื่อภาษาไทย จากการศึกษาค้นพบว่า การตั้งชื่อภาษาไทยของนักศึกษาจีนมีความหมาย 3 ลักษณะ คือ ชื่อที่มีความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติ ชื่อที่มีความหมายที่ดีเป็นมงคลนาม และชื่อที่ไม่มีความหมาย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 ชื่อที่มีความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติพบมากที่สุด ซึ่งความหมายประเภทนี้จำแนกเป็น 3 ประเภทเรียงตามลำดับการพบมากที่สุดไปจนถึงน้อยที่สุด ได้แก่ 1) ชื่อที่มีความหมายที่เกี่ยวกับดิน ฟ้า อากาศ ส่วนใหญ่จะเป็นชื่อที่เกี่ยวข้องกับท้องฟ้ามากที่สุด เช่น ดาว ฟ้า ตะวัน กลิ่นท์(พระอาทิตย์) ดารา รุ่ง สายรุ่ง ฟ้า สวย ฟ้าใส อ้อมฟ้า จันทร์ ดาริน ชัน เมฆ แสงจันทร์ จันทร์ฉาย ดาวเหนือ เป็นต้น รองลงมาคือเกี่ยวกับน้ำ เช่น น้ำฝน สายน้ำ น้ำใส ต้นน้ำ ธารา สิ้นธุ์ รองลงมา คือ ชื่อที่เกี่ยวข้องกับลม เช่น ลม วาโย วายุ และชื่อที่พบ น้อยที่สุดคือความหมายที่เกี่ยวกับดินพบ 1 ชื่อคือ ทราย 2) ชื่อที่มีความหมายเกี่ยวกับพืช ผัก ผลไม้ เช่น ส้ม น้อยหน่า สาลี่ อัญชัน มะปราง พริก แตงโม แครอท ไข่ มะลิ ลิ้นี่ กอบัว ชากุระ เตย ดอกบัว ลูกแพร์ มินตรา (ต้นกระถิน) นลิน (ดอกบัว) รัญญา (ข้าวเปลือก) ใบบัว เป็นต้น และ 3) ชื่อที่มีความหมายเกี่ยวกับสัตว์ได้แก่ ผึ้ง ปลา มังกร ไหม ไยไหม หงส์ เสือ หมี เป็นต้น

3.2 ชื่อที่มีความหมายที่ดีเป็นมงคลนาม จากการศึกษาชื่อภาษาไทยของนักศึกษาจีนสามารถ แบ่งได้เป็น 5 กลุ่มใหญ่ ดังนี้ 1) ชื่อที่มีความหมายว่า เก่ง ฉลาด พบมากที่สุดในกลุ่มความหมายนี้พบทั้งในชื่อ เพศชายและเพศหญิง เช่น มิติน มิตินท์ เจ่ง หนึ่ง พิชอร จิตยา ชญานิษฐ์ ญาณิน ญัฐวัฒน์ ณิชชา วิชญ์

จริยญา (มีความรู้เรื่องการเดินทาง) อีรียา ฤฤติ พิษญา เป็นต้น 2) ชื่อที่มีความหมายว่า ยิ่งใหญ่ สูงสุด พบรองลงมาเป็นลำดับที่ 2 ส่วนใหญ่จะเป็นชื่อเพศชาย ได้แก่ เหมราช เบญจมินทร์ จักรี อลิสา ไอร่า (โลก ผู้ดูแลโลก) สิริยา ภูริช (แผ่นดิน) เตชิน นาคิม (พญานาคผู้ยิ่งใหญ่) 3) ชื่อที่มีความหมายว่า สวย หลงใหลพบเป็นลำดับที่ 3 เช่น พักตร์พริ้ง เจนนินทร์ (ความสง่างามของพระเจ้า) ปานวาด ดุจดาว จันจิรา สุภัสสร่า ยุพาพิน สุวรรณฯ พิมพ์พิศา เป็นต้น 4) ชื่อที่มีความหมายเกี่ยวกับอัญมณีหรือของมีค่าพบรองลงมาเป็นลำดับที่ 4 พบในชื่อของเพศหญิง เช่น แก้ว ทับทิม ไข่มุก ปิ่นแก้ว ชิม หยก มุก พลอย ธวัลรัตน์ (มณีสีขาว) เป็นต้น 5) ชื่อที่มีความหมายว่า บริสุทธิ์ ประเสริฐ พบเป็นลำดับที่ 5 ได้แก่ นิชาพร ภาวิดา (ผู้มีใจผ่องแผ้ว) กชนน (มีใจประเสริฐเหมือนดอกบัว) นิชานาฏ นิชาธิย์ เป็นต้น 6) ชื่อที่มีความหมายว่า เจริญรุ่งเรือง จะพบเป็นลำดับที่ 6 ได้แก่ ชลิตา ศรียา ชุตินา นารา (รัศมีรุ่งเรือง) และ 7) ชื่อที่มีความหมายว่า น่ารัก พบเป็นลำดับที่ 7 ได้แก่ ลลิต ลลณัลลลิน มัทญา เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีชื่อที่มีความหมายอื่น ๆ แต่พบไม่มากส่วนใหญ่จะพบกลุ่มความหมายละ 1-2 คน มีความหมายเกี่ยวกับการคุ้มครอง รักษา ได้แก่ ปาลิดา ศรา มีความหมายว่า ที่รัก ผู้ที่เป็นที่รัก ได้แก่ กานดา นิรดา ไปรยา มีความหมายว่า ใจ ได้แก่ หทัย มีความหมายว่า อายุยืน ได้แก่ จิรายุ มีความหมายว่า แข็งแกร่ง ได้แก่ อามันต์ มีความหมายว่า ผู้อ่อนเยาว์ ได้แก่ ธาริกา มีความหมายว่า ชนะ ได้แก่ มนัญญา มีความหมายว่า ความหวัง ความตั้งใจ ได้แก่ รัชชา มีความหมายว่า กล้าหาญ ได้แก่ วีระ มีความหมายว่า โชคดี ผู้มีโชค ได้แก่ ภาคิน มีความหมาย มีความสุข ความยินดี ได้แก่ นันชิตา

3.3 ชื่อที่ไม่มีความหมาย จากการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่ตั้งชื่อเช่นนี้ไม่ได้ให้ความสำคัญกับความหมายต้องการตั้งชื่อให้มีความแปลก ไม่เหมือนใคร ได้แก่ เว้น หนัน พีพี ซิซึ กิกิ ไซออนน์ ชุกี วาวา ชื่อเหล่านี้ส่วนใหญ่อาจารย์จะเปลี่ยนชื่อไทยให้นักศึกษาใหม่ ซึ่งบางคนก็ยินยอมเปลี่ยนเป็นชื่อไทยที่มีความหมาย แต่บางคนก็ยืนยันจะใช้ชื่อเดิม

จากการทำแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของนักศึกษาเรื่องความหมายของชื่อภาษาไทยนักศึกษส่วนใหญ่มองไม่ได้คำนึงถึงความหมายที่เป็นมงคล แต่ให้มีความหมายในทางดีก็เพียงพอแล้ว เพราะไม่ใช่ชื่อจริงของนักศึกษา ดังนั้น นักศึกษาจึงเลือกชื่อที่ตนเองพอใจมากกว่าจะเลือกความหมายมงคล แต่ก็มีนักศึกษาจำนวนหนึ่งที่ยังต้องการชื่อที่มีความหมายเป็นมงคล (มงคลนาม) เหมือนคนไทย แม้ว่าชื่อภาษาไทยนั้นจะไม่ใช่ชื่อจริงของนักศึกษาก็ตาม

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการวิเคราะห์การตั้งชื่อภาษาไทยของนักศึกษาชาวจีนในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ปีการศึกษา 2565-2566 พบว่า นักศึกษานิยมตั้งชื่อภาษาไทยด้วยตนเอง โดยนิยมตั้งชื่อเป็นคำในภาษาไทยง่าย ๆ แต่มีบางส่วนที่ตั้งชื่อเป็นภาษาต่างประเทศแต่เขียนทับศัพท์เป็นภาษาไทย ในด้านพยางค์พบว่า ชื่อนักศึกษาเพศชายและเพศหญิงจะนิยมตั้งชื่อที่ไม่ซับซ้อนคือนิยมคำ 1 พยางค์และ 2 พยางค์ ซึ่งเป็นชื่อที่ไม่ซับซ้อนมากนัก ส่วนชื่อที่มีจำนวน 3 พยางค์ พบในเพศหญิงมากกว่าเพศชาย และพบน้อยที่สุดคือ 4 พยางค์ พบเฉพาะในเพศหญิงเท่านั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การตั้งชื่อด้วยตนเองนั้นสามารถตอบสนองความชอบของตนเองได้โดยตรง และการตั้งชื่อที่ไม่ยาวและไม่ซับซ้อนเพื่อง่ายแก่การจดจำและเรียกขานได้ง่ายด้วย สอดคล้องกับการวิจัยของ วราภรณ์ สว่างตระกูล (2540) ซึ่งพบว่า การตั้งชื่อของคนไทยเพศชายมีจำนวนพยางค์น้อยกว่าชื่อของเพศหญิง ส่วนในด้านการสร้างคำชื่อภาษาไทยของ

นักศึกษาจีนในเทศชายจะมีความซับซ้อนน้อยกว่าเทศหญิง โดยชื่อของเทศชายส่วนใหญ่จะเป็นคำเดี่ยวและคำประสมที่เป็นภาษาไทยเขียนง่าย และมีจำนวนไม่มากที่เป็นคำสมาส 3 พยางค์ ซึ่งต่างจากเทศหญิงที่มีชื่อเป็นคำสมาสจำนวนมาก และสอดคล้องกับเรื่องตั้งชื่อของคนไทยที่วางคณา สว่างตระกูล (2540) ได้ศึกษาไว้ว่าชื่อของเทศชายมีการสร้างคำที่ซับซ้อนน้อยกว่าในเทศหญิง และในเรื่องการสร้างคำในชื่อภาษาไทยของนักศึกษาจีนพบว่า นักศึกษาจีนนิยมตั้งชื่อแบบคำเดี่ยวและคำประสมมากกว่าคำสมาส ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของ นา จอน วอน (2552) ที่พบว่า ชื่อของคนไทยทั้งเทศชายและเทศหญิงนิยมตั้งชื่อเป็นคำสมาสมากที่สุด

ในด้านความหมายของชื่อภาษาไทยของนักศึกษาจีนนั้นจะไม่ได้ให้ความสำคัญเหมือนความหมายของชื่อคนไทยซึ่งพบว่า ชื่อของนักศึกษาจะเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุดทั้งในเทศชายและเทศหญิง ในส่วนของชื่อมงคลซึ่งพบรองลงมาจากชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติพบว่า ชื่อที่หมายถึง เก่ง มีความรู้จะพบมากที่สุดในชื่อทั้งเทศหญิงและเทศชาย ในเทศหญิงชื่อมีความหมายเกี่ยวกับความงามพบเป็นลำดับที่ 3 ในชื่อที่เป็นเป็นมงคลนาม ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ค่านิยมท้องถิ่นหรือรสนิยมของชนชาวจีนนิยมและให้ความสำคัญกับธรรมชาติ และความเก่ง กล้า สามารถ และความรู้ มากกว่าความสวยงามของคนซึ่งไม่จริงยั่งยืนเท่าสิ่งที่เป็นธรรมชาติ ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรางคณา สว่างตระกูล (2540) ได้ศึกษาถึงความหมายของชื่อคนไทยในการตั้งชื่อว่า ชื่อของเทศชายมีความหมายเกี่ยวกับอำนาจ ชัยชนะ ความเป็นเลิศ ความกล้าหาญมากที่สุด และชื่อของเทศหญิงจะมีความหมายเกี่ยวกับความงาม ความบริสุทธิ์มากที่สุดและการศึกษาของ นา จอน วอน (2552) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบการตั้งชื่อและการใช้ภาษาในการตั้งชื่อของคนเกาหลีกับชื่อของคนไทย ในส่วนของชื่อคนไทยและคนเกาหลีเทศชายมีความหมายเกี่ยวกับอำนาจ ชัยชนะ ความเป็นเลิศความกล้าหาญมากที่สุดคล้ายกัน ชื่อของเทศหญิงคนเกาหลีจะมีความหมายเกี่ยวกับคุณธรรม ความประพฤติ มากที่สุดส่วนชื่อเทศหญิงคนไทยมีความหมายเกี่ยวกับความสวยงาม ความบริสุทธิ์ มากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษาจีนมีชื่อไทยเป็นเพียงชื่อสมมุติไม่ใช่ชื่อจริง ดังนั้น จึงไม่ได้พิถีพิถันในการเลือกความหมายของชื่อ และจากการทำแบบสัมภาษณ์นักศึกษาส่วนใหญ่ต้องการชื่อที่ออกเสียงเพราะในความรู้สึกของพวกเขา

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

จากการศึกษาการตั้งชื่อภาษาไทยของนักศึกษาจีนหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ปีการศึกษา 2565-2566 ผู้วิจัยได้องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยในครั้งนี้ ดังนี้

1. งานวิจัยที่ศึกษาเรื่องการตั้งชื่อภาษาไทยของนักศึกษาจีน ทำให้ทราบถึงค่านิยมและลักษณะร่วมในเรื่องการตั้งชื่อภาษาไทยของนักศึกษาชาวจีนในช่วงเวลาปัจจุบัน โดยเฉพาะในด้านโครงสร้างทางภาษาและความหมาย ซึ่งจะแตกต่างจากชื่อภาษาไทยของนักศึกษาชาวจีนในช่วงก่อนปี 2565
2. ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้เห็นลักษณะโครงสร้างภาษาในชื่อภาษาไทยของชาวต่างชาติกลุ่มหนึ่ง ซึ่งสามารถเป็นข้อมูลนำไปใช้กับการศึกษาภาษาไทยในรูปแบบอื่นต่อไป
3. ผลการวิจัยครั้งนี้มีคุณค่าต่อผู้อ่าน คือ ทำให้ทราบและเห็นค่านิยมในการการตั้งชื่อภาษาไทยของชาวจีน ในช่วงวัยรุ่น ซึ่งถือเป็นชาวต่างชาติกลุ่มหนึ่ง และสามารถนำไปศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการตั้งชื่อภาษาไทยของชาวต่างชาติต่อไป

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 ผลจากการศึกษาการตั้งชื่อภาษาไทยของนักศึกษาจีน สามารถนำผลการวิจัยไปเผยแพร่ให้กับผู้อ่านทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ เพื่อให้ทราบและเข้าใจค่านิยมในการตั้งชื่อภาษาไทยของนักศึกษาชาวจีน ช่วงกลุ่มวัยรุ่นในยุคปัจจุบัน
 - 1.2 จากผลการวิจัยในด้านโครงสร้างภาษาในชื่อสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการศึกษาโครงสร้างทางภาษาไทยในการศึกษาชื่อต่าง ๆ ต่อไป
2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบการตั้งชื่อภาษาไทยกับภาษาจีนของนักศึกษาจีนที่มีชื่อทั้ง 2 ภาษา เพื่อให้ทราบว่าความหมายของชื่อภาษาไทยและชื่อภาษาจีนมีความสอดคล้องกันหรือไม่อย่างไร
 - 2.2 ควรศึกษาปัญหาการเขียนชื่อภาษาไทยของนักศึกษาว่ามีปัญหาการเขียนภาษาไทยอย่างไร
 - 2.3 ควรศึกษาเปรียบเทียบการตั้งชื่อของคนไทยกับการตั้งชื่อของคนจีน เพื่อให้ทราบถึงลักษณะร่วมและแตกต่างของการตั้งชื่อในสองประเทศ

เอกสารอ้างอิง (References)

- กำชัย ทองหล่อ. (2537). **หลักภาษาไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: อมรการพิมพ์.
- นา วอน จอน. (2552). **การศึกษาเปรียบเทียบการตั้งชื่อและการใช้ภาษาในการตั้งชื่อของคนเกาหลีกับชื่อของคนไทย**. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย. ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วรางคณา สว่างตระกูล. (2540). **การศึกษาภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อของคนไทยในกรุงเทพมหานคร**. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วัลยา ช่างขวัญยืน และคณะ. (2553). **บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 2**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สถาบันภาษาไทย กรมวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- อุปกิตศิลปสาร, พระยา. (2546). **หลักภาษาไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

**การบริหารจัดการตามเกณฑ์การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามาตรฐานที่ 2
ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์
School Administration According to the 2nd Standard of Educational Institution
Under the Nakhon Sawan Secondary Education Service Area Office**

โยธิน ศรีโสภะ¹ ลือชัย ชูนาคะ² สุระเดช บุญรอด³
Yothin Srisopha, Leachai Chunaka, Suradet Boonrod

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัย คือ 1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการตามเกณฑ์การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามาตรฐานที่ 2 และ 2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการบริหารจัดการตามเกณฑ์การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามาตรฐานที่ 2 โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ จำนวน 352 คน เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 58 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับอยู่ที่ระดับ .957 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t (t-test Independent) และค่า F-test (One Way ANOVA) ผลการวิจัย พบว่า

1. การบริหารจัดการตามเกณฑ์การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานที่ 2 ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก
2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการตามเกณฑ์การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามาตรฐานที่ 2 จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมไม่พบความแตกต่าง และเมื่อเปรียบเทียบตามขนาดของสถานศึกษาพบว่าด้านการพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ และ ด้านการจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ (Keywords) : การบริหารจัดการ; การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา;
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์

Abstract

The purposes of this quantitative research were: 1. to study the management level according to the quality assurance criteria within standard 2, and 2. to compare the management level according to the quality assurance criteria within standard 2. The sample group in the research included teachers at the educational institutions under the Nakhon

Received: 2024-07-19 Revised: 2024-10-11 Accepted: 2024-10-12

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา. Faculty of Humanities and Social Sciences, Chaopraya University. E-mail: sp.yothin@gmail.com

² นักวิชาการอิสระ. Independent Scholar. E-mail: Lchunaka@hotmail.com

³ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา. Master of Education Program in Educational Administration. Faculty of Humanities and Social Sciences, Chaopraya University. E-mail: suradet@gmail.com

Sawan Secondary Educational Service Area Office, Semester 1, totaling 352 people. The research instrument was a questionnaire. The consistency index value was between 0.60 - 1.00, and the confidence value for the entire document was at the level of .957. Statistics in the research included: 1) descriptive statistics, including percentages, averages, standard deviations. and 2) inferential statistics, including t-test Independent and One Way ANOVA.

The research results showed the following

1. Management according to the criteria for quality assurance within educational institutions, Standard 2, Overall and aspect were at high level.

2. Results of comparing management, according to the criteria for quality assurance within educational institutions, standard 2, classified by gender, educational level, work experience and size of educational institution, revealed that overall no differences were found. With comparison according to the size of educational institutions, it appeared that in terms of developing teachers and personnel to have professional expertise and in organizing information technology systems to support management and learning management, there was a statistical significant difference at the .01 level.

Keywords: management; quality assurance criteria;

Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office

บทนำ (Introduction)

การศึกษาคือกระบวนการทำให้มีความรู้ความสามารถ และคุณสมบัติต่าง ๆ สามารถใช้ชีวิตในสังคม ดังนั้นสถานศึกษาจึงเป็นหน่วยงานสำคัญที่มีหน้าที่ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ปัจจุบันความเหลื่อมล้ำในการจัดการเรียนการสอนพบได้ในหลาย ๆ ด้านทั้งในด้าน การจัดสรรงบประมาณ ด้านการพัฒนาคุณภาพบุคลากรคุณภาพผู้เรียน สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ได้ดำเนินการสังเคราะห์ ผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) จำนวน 37 โรงเรียน ผลการประเมินคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยรวมสถานศึกษามีคุณภาพอยู่ในระดับยอดเยี่ยม จำนวน 3 โรงเรียน ระดับดีเลิศ จำนวน 18 โรงเรียน ระดับดี จำนวน 16 โรงเรียน ในการดำเนินงานตามมาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ จากรายงานการสังเคราะห์ ผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) ปีการศึกษา 2564 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ในปีการศึกษา 2564 ยังมีสิ่งที่ต้องปรับปรุงอยู่ 3 ด้าน คือ 1) ด้านการดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษาและทุกกลุ่มเป้าหมาย 2) ด้านการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ และ 3) ด้านการจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการ และการจัดการเรียนรู้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์, 2564: 3)

รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ประจำปีการศึกษา 2564 ในมาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารจัดการ พบว่ามีสิ่งที่ควรพัฒนาดังนี้ 1) การสนับสนุนเทคโนโลยีสารสนเทศให้เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอนมีเครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้ครอบคลุมพื้นที่ในโรงเรียนเพื่อให้นักเรียน ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องเกิดความ

สะดวกในการสืบค้นข้อมูล 2) ควรสร้างเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพัฒนาสถานศึกษาให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น 3) ควรจัดประชุมผลการนิเทศการสอน และแจ้งข้อเสนอแนะให้ครูทุกท่านทราบ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน 4) ควรจัดให้มีอาคารและห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียน และเพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน 5) นำข้อมูลสารสนเทศผลของการปฏิบัติงานของปีที่ผ่านมา ร่วมกันหาแนวทางในการวิเคราะห์โดยร่วมกันตั้งเป้าหมายและวิธีการในการบรรลุเป้าหมาย มีการจัดสรรวัสดุและงบประมาณที่เพียงพอต่อการพัฒนา มีการติดตามและส่งเสริมการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง 6) ควรพัฒนาคู่มือการปฏิบัติงานและกลุ่มงานให้ชัดเจนเป็นระบบ จัดเอกสารตามกลุ่มงานและกลุ่มสาระ และนำขึ้นเว็บไซต์โรงเรียนเพื่อสามารถสืบค้นได้ง่าย 7) ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับงานพิเศษที่ได้รับมอบหมายด้วยการเรียนรู้ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการ 8) ควรเพิ่มความเข้มข้นในการกำกับติดตามกระบวนการพัฒนาทักษะทางวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนอย่างรอบด้านและครอบคลุมตามหลักสูตรสถานศึกษามากยิ่งขึ้น 9) ควรปรับปรุงพัฒนาโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 10) ผลักดันให้ครูเข้ารับการพัฒนาตามมาตรฐานตำแหน่งและมีวิทยฐานะมากยิ่งขึ้น 11) ให้ความสำคัญในเรื่องของความปลอดภัยของห้องปฏิบัติการต่าง ๆ เช่น ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ 12) อัตราครูในบางกลุ่มสาระยังไม่พอเพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ และ 13) ควรส่งเสริมการบริหารจัดการในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ให้มีความพร้อม ทันเหตุการณ์และสามารถปฏิบัติได้จริง

จากปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในมาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการตามเกณฑ์การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มาตรฐานที่ 2
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการบริหารจัดการตามเกณฑ์การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มาตรฐานที่ 2 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนจำแนกตามเพศ ประสบการณ์การทำงาน ระดับการศึกษา และขนาดสถานศึกษา

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

1. ระดับการบริหารจัดการตามเกณฑ์การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มาตรฐานที่ 2 อยู่ในระดับมากเมื่อเทียบกับเกณฑ์
2. การบริหารจัดการตามเกณฑ์การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มาตรฐานที่ 2 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนจำแนกตามเพศ ประสบการณ์การทำงาน ระดับการศึกษา และขนาดสถานศึกษาแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

วิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เรื่องการบริหารจัดการตามเกณฑ์การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามาตรฐานที่ 2 มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนตามเกณฑ์การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามาตรฐานที่ 2 ประกอบด้วย 1) การมีเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจสถานศึกษากำหนดชัดเจน 2) การมีระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษา 3) การดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษาและทุกกลุ่ม เป้าหมาย 4) การพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ 5) การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ และ 6) การจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้

1.2 ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ในปีการศึกษา 2566 จำนวน 2,185 คน จากโรงเรียน 37 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางของ เครซีและมอร์แกน จำนวน 352 คน และกำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนของประชากรของแต่ละโรงเรียน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษานครสวรรค์ จำนวน 37 โรงเรียน

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนตามเกณฑ์การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามาตรฐานที่ 2 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ท

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ประสานงานกับมหาวิทยาลัยเจ้าพระยา เพื่อทำหนังสือถึงหน่วยงานต้นสังกัด กลุ่มเป้าหมายเพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

3.2 ผู้วิจัยส่งหนังสือขอเก็บข้อมูลพร้อมส่งแบบสอบถามถึงกลุ่มตัวอย่าง โดยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง จำนวน 352 คน

3.3 ผู้วิจัยติดต่อขอรับคืนแบบสอบถามและตรวจนับจำนวนและความถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา ซึ่งได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวนทั้งสิ้น 313 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 88.92

3.4 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา ตรวจสอบความถูกต้อง แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามการวิจัยครบถ้วนแล้ว ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามและจัดระบบข้อมูล กำหนดรหัสของแบบสอบถามแล้วทำการคำนวณค่าทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ตามลำดับ ดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้สถิติ คือ Frequency และ Percentage

4.2 ระดับการบริหารจัดการตามเกณฑ์การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามาตรฐานที่ 2 วิเคราะห์โดยใช้สถิติ คือ Mean และ Standard Deviation

4.3 การบริหารจัดการตามเกณฑ์การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามาตรฐานที่ 2 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนจำแนกตามเพศ ประสบการณ์การทำงาน ระดับการศึกษา และขนาดสถานศึกษา วิเคราะห์โดยใช้สถิติ t (t-test Independent) และค่า F-test (One Way ANOVA) เมื่อพบว่าค่าสถิติมีนัยสำคัญทางสถิติ ดำเนินการทดสอบรายคู่โดยวิธีการ LSD

ผลการวิจัย (Research Results)

1. การบริหารจัดการตามเกณฑ์การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามาตรฐานที่ 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ การดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษาและทุกกลุ่ม เป้าหมาย ($\bar{X} = 4.50$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุน การบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.19$) ปรากฏดังตาราง

n = 313

รายการ	$\bar{X}$	SD	ระดับ	อันดับ
1 การมีเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจสถานศึกษา กำหนดชัดเจน	4.39	0.23	มาก	2
2 การมีระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษา	4.29	0.11	มาก	4
3 การดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษาและทุกกลุ่ม เป้าหมาย	4.50	0.52	มาก	1
4 การพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ	4.37	0.25	มาก	3
5 การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้	4.23	0.51	มาก	5
6 การจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้	4.19	0.13	มาก	6
รวม	4.31	0.47	มาก	

2. การวิเคราะห์การเปรียบเทียบการบริหารจัดการตามเกณฑ์การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามาตรฐานที่ 2 จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ทำงาน และระดับการศึกษา ปรากฏว่าในภาพรวมไม่พบความแตกต่าง เมื่อเปรียบเทียบขนาดของสถานศึกษา พบว่า การพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทาง

วิชาชีพ และ การจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. ผลการศึกษาการบริหารจัดการตามเกณฑ์การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามาตรฐานที่ 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษาได้กำหนดให้สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันทนา เนื่อน้อย (2560) พบว่า ระดับการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลดาวัลย์ ตั้งมัน (2561) พบว่า การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. เปรียบเทียบการบริหารจัดการตามเกณฑ์การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามาตรฐานที่ 2 จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ทำงาน ขนาดสถานศึกษา และระดับการศึกษา ผลปรากฏ ดังนี้

2.1 วิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบการบริหารจัดการตามเกณฑ์การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามาตรฐานที่ 2 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ผลการวิจัยที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษา ให้ความสำคัญกับครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคนโดยไม่คำนึงถึงเพศ ทำให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งเพศชายและเพศหญิงต่างรู้สึก ว่าตนเอง มีความสำคัญต่อการทำงานในสถานศึกษา จึงทำให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งเพศชาย และเพศหญิงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามาตรฐานที่ 2 แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ระบบบริหารงานคุณภาพมีการทำงานเป็นทีมเป็นไปตามมาตรฐานเกิดจากความร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่าย ทุกเพศ มีการแสดงความรับผิดชอบในการจัดการศึกษา ที่สามารถตรวจสอบได้อย่างชัดเจนและสม่ำเสมออย่างต่อเนื่องอีกทั้งผู้บริหารมีวิสัยทัศน์สำคัญ ที่มุ่งมั่น ส่งเสริม พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาศึกษาตามที่กระทรวงกำหนด มีภาวะการณ์เป็นผู้นำสูงมุ่งบริหารจัดการองค์กรให้เป็นแหล่งเรียนรู้ชุมชนและบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างมีส่วนร่วม สอดคล้องกับงานวิจัยของ มาหะมะบาอรี มาซอ (2564) พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อเพศต่างมีทัศนคติต่อการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

2.2 วิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบการบริหารจัดการตามเกณฑ์การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามาตรฐานที่ 2 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ผลการวิจัยที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเนื่องมาจากสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ มีกระบวนการการบริหารงานตามหลักการมีส่วนร่วมต่อครู และบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันแบบกัลยาณมิตร เป็นผลทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกันดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามาตรฐานที่ 2 ที่ไม่แตกต่างกัน และอยู่ในระดับมาก ส่งผลที่ทำให้ครู ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความสัมพันธ์ที่ดีสามารถทำงานร่วมกันอย่างมีความสุขก่อให้เกิดการพัฒนาการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของชุมชนผู้ปกครองไว้วางใจส่งบุตรหลานเข้ามาเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นงคราญ ศรีบุรมย์(2562) พบว่า สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา โดยจำแนก ตามประสบการณ์ทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.3 วิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบการบริหารจัดการตามเกณฑ์การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามาตรฐานที่ 2 นครสวรรค์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านระดับการศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ผลการวิจัยที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากว่า ครูที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน ได้รับนโยบาย ด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเป็นภาระงานที่บุคลากรต้องปฏิบัติ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อให้การประเมินเป็นไปตามเป้าหมาย สถานศึกษาจึงมีแผนงานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยให้ครูในทุกระดับการศึกษามีส่วนร่วม ในการพัฒนาแผนงานการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบกับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ได้มีการส่งเสริมให้ครูมีความกระตือรือร้นในการศึกษาหาความรู้ในเรื่องของการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยการอบรมประชุมสัมมนาศึกษาเอกสาร และนำไปดำเนินการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีการนิเทศติดตามการดำเนินการการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ความคิดเห็นของครู ในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในการศึกษาไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันทนา เนื่อน้อย (2560) พบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

2.4 วิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบการบริหารจัดการตามเกณฑ์การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามาตรฐานที่ 2 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ผลการวิจัยที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเนื่องมาจากครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ไม่ว่าจะเป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก สถานศึกษาขนาดกลาง สถานศึกษาขนาดใหญ่ และสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษต่างก็ได้รับนโยบายเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์เหมือนกัน เพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก ผู้บริหารสถานศึกษาครูและบุคลากรทางการศึกษาจึงตระหนักถึงความสำคัญในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ดังพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่จัดให้มีระบบประกันคุณภาพ ซึ่งส่งผลสะท้อนให้ทราบถึงคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของแต่ละสถานศึกษาอีกด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลยา เจริญมี (2560) พบว่าการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในเครือข่ายกรมหลวงชุมพรสงัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาพบว่า โดยรวมและรายด้านมีความเห็นไม่แตกต่างกัน

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

1. การวิจัยสามารถนำมาเป็นแนวทางสำหรับหน่วยงาน ครู ผู้บริหาร บุคลากรทางการศึกษาสำหรับการวางแผน การเตรียมการ การปฏิบัติการ การเตรียมความพร้อมในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในได้อย่างเหมาะสมเพื่อเป็นประโยชน์มีความรู้ภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์

2. ผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาได้ทราบถึงสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาว่า มีส่วนใดบ้างที่ดำเนินงานไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และใช้แนวทางในการตัดสินใจ พัฒนา ปรับปรุง แก้ไขการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย การบริหารจัดการตามเกณฑ์การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามาตรฐานที่ 2 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ พบว่า ด้านการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้มีคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น ๆ โดยเปรียบเทียบ ดังนั้นสถานศึกษาจึงควรพัฒนาสภาพแวดล้อม เช่น ศูนย์วิชาการ มุมสื่อการเรียนรู้การสอนความสะอาดของห้องเรียนให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาการบริหารจัดการตามเกณฑ์การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามาตรฐานที่ 2 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์โดยใช้วิจัยเชิงคุณภาพ

2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการประกันคุณภาพการศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง (References)

- กัลยา เจริญมี (2560). การศึกษาการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในเครือข่ายกรมหลวงชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ เขต 2. วิทยานิพนธ์หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วันทนา เนื่อนน้อย (2560). การดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ เขต 1. การค้นคว้าอิสระ หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ลดาวลีย์ ตั้งมั่น (2561). การดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- นงคราญ ศรีบุรมย์. (2562). สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมุกดาหาร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- มาหะมะบาออร์ มาซอ. (2564). การบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด เขต 3. การค้นคว้าอิสระ หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์. (2564). รายงานการสังเคราะห์ ผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) ปีการศึกษา 2563. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: สืบค้น มิถุนายน 2565.

การจัดการปกครองสมัยรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา พ.ศ. 2557-2562
The Governance of the Government of General Prayut Chan-o-cha
during 2014-2019

บุษยรังสี หาสุทธิใจ¹ วรงค์สิทธิ์ สิงห์ดำรงค์² สุณีชนัน ฉัตรบุรานนทชัย³ ปรัชญา วงศ์วารี⁴
Budsayarangsri Hasuttijai, Warongsit Singdamrong, Suneechaya Chatburanontachai,
Prachya Wongwaree

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้ มุ่งศึกษาการจัดการปกครองสมัยรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ แบบการวิจัยเอกสาร ซึ่งศึกษารัฐบาลในช่วงหลังการรัฐประหารในปี พ.ศ. 2557 ถึง 2562 ผลการศึกษาพบว่า การจัดการปกครอง (Governance) ถือเป็นแนวคิดที่ใช้ในการมองรัฐที่แตกต่างจากการใช้หลักการปกครอง (Government) เหมือนในอดีต โดยการบริหารจัดการภาครัฐเองก็อยู่ในขอบข่ายเดียวกันกับกระแสนโยบายการจัดการปกครอง ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากบริบทการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองตามแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐ และการจัดการปกครองสมัยรัฐบาลพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ก็มีโครงสร้างทางการเมืองที่มีแนวโน้มแบบการจัดการปกครองทั้งในมิติทางการเมืองและมิติของระบบราชการ แต่ในภาพรวมกลับสะท้อนถึงการปฏิบัติที่พยายามรักษาอำนาจรัฐให้นั้นเข้มแข็งดังเดิมเสมอ

คำสำคัญ (Keywords): การจัดการปกครองไทย; รัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา

Abstract

This research article aimed to study the governance of the government of General Prayut Chan-o-cha. It was qualitative documentary research studying the government in the period after the coup d'état from 2014 to 2019. The research showed that governance was the concept to govern the state, different from the former pattern of the government. The public management was a part of governance approach considering on the political changing context and the governance of the government of General Prayut Chan-o-cha. The political structure trended to consist of political governance and bureaucratic aspect for the state stability.

Keywords: Thai governance; the government of General Prayut Chan-o-cha

Received: 2024-09-30 Revised: 2024-10-11 Accepted: 2024-10-12

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม Bachelor of Political Science (Government). Siam University. E-mail: Budsayarangsri.has@siam.edu

² อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม Bachelor of Political Science (Government). Siam University. E-mail: warongsit.sin@siam.edu

³ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม Bachelor of Political Science (Government). Siam University. E-mail: suneechaya.cha@siam.edu

⁴ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม Bachelor of Political Science (Government). Siam University. E-mail: Prachya.Won@siam.edu

บทนำ (Introduction)

การปกครองของนานารัฐอิสระในอดีตมุ่งเน้นการรวมศูนย์อำนาจทางการเมืองการปกครอง (Centralization) ไว้ที่รัฐบาลกลาง และเมื่อความสลับซับซ้อนของโครงสร้างทางการเมือง (Political Structure) มีมากขึ้นตามพัฒนาการเพื่อสร้างความเป็นรัฐสมัยใหม่ (Nation-State) ระบบราชการที่ยึดโยงกับแนวคิดระบบราชการของ Weber (Waters and Waters 2015: 73-128) ที่ชี้ให้เห็นว่า ระบบราชการเป็นโครงสร้างที่มีความเป็นระบบและมีการทำงานอย่างมีแบบแผนที่เป็นทางการ โดยสอดคล้องกับหลักการแบ่งอำนาจ (Deconcentration) ให้ระบบราชการส่วนภูมิภาคกำกับดูแลงานท้องถิ่น และการกระจายอำนาจ (decentralization) ให้การปกครองส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่ในพื้นที่ของตน ไปพร้อมกัน

ระบบราชการบนรากฐานการเมืองแบบเดิมที่ยึดโยงโครงสร้างการปกครองบนพื้นที่ของระบบราชการเป็นกลไกนั้น แนวคิดระบบราชการตามแนวทางของการบริหาร (Public Administration) กลับไม่สามารถสร้างความคล่องตัวในการทำหน้าที่หรือตอบสนองความต้องการของประชาชนในฐานะพลเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Efficiency) แม้ว่าจะนำเอาหลักการบริหารของภาครัฐกิจเอกชนมาเป็นฐานในการดำเนินนโยบายของรัฐก็ตาม จากสภาพปัญหาดังกล่าว การจัดการภาครัฐสมัยใหม่ (New Public Management) กลายเป็นพื้นฐานการจัดการระบบราชการของรัฐมากขึ้นเนื่องจากมีเครื่องมือทางการจัดการเข้ามามีบทบาทแทนแนวทางการบริหารแบบเดิม ซึ่งมองว่ารัฐควรให้อะไรมากกว่าการมองเห็นความต้องการของประชาชนในฐานะลูกค้าของรัฐที่มีความต้องการที่แตกต่างกัน โดยต้องมีรัฐให้เข้ามาทำหน้าที่เป็นผู้ให้บริการสาธารณะ จึงเห็นได้ว่า รูปแบบการปกครองแบบบนลงล่างหรือแนวดิ่ง (Top-Down) ถูกปรับเปลี่ยนเป็นแบบล่างขึ้นบน (Bottom-Up) เข้ามาแทน (Waters and Waters 2015: 73-128)

ขณะเดียวกันเมื่อบริบทโลกมีการเปลี่ยนแปลงทั้งโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ความต้องการรัฐบาลที่ยืดหยุ่นให้อัดต่อกระแสเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมใหม่ (Neo-Liberalism) กลายเป็นปัจจัยเร่งเร้าให้รัฐบาลนานาชาติประเทศต้องปรับตัวเพื่อให้เกิดระบบการค้าเสรีโดยลดบทบาทของรัฐจากการเป็นผู้ควบคุม (Control) มาเป็นผู้สนับสนุน (Support) การพัฒนาการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคเอกชนภายในประเทศที่ต่างพยายามเข้าไปแข่งขันในตลาดระดับนานาชาติมากขึ้นโดยไม่ต้องไม่ให้กลไกรัฐเป็นตัวถ่วงหรือเป็นเงื่อนไขที่เป็นอุปสรรคในการแข่งขันที่เกิดขึ้น

อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากรัฐประหารเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 นั้น ก็มีการแต่งตั้ง พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรีตามพระบรมราชโองการประกาศแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี ลงวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2557 โดยลำดับ ซึ่งเป็นคณะรัฐมนตรีคณะแรกที่ประกาศใช้กฎอัยการศึกทั้งประเทศยาวนานที่สุด (20 พฤษภาคม 2557 ถึง 1 เมษายน 2558) และเป็นคณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินเกินกว่า 4 ปี

เมื่อพิจารณาแนวทางการปกครองของบริบทการเมืองในขณะที่เป็นรัฐบาลทหารนั้นย่อมพบว่า รูปแบบการบริหารแผ่นดินของรัฐบาลในขณะนั้นย่อมตกอยู่ภายใต้ระบอบเผด็จการทหาร (สมประสงค์ นิลสมัย ม.ป.ป.: 10) หากแต่กลับพบว่าระบบบริหารราชการแผ่นดินกลับมีลักษณะที่สอดคล้องกับโครงสร้างทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยโดยทั่วไป

ดังนั้น การศึกษาการจัดการปกครองสมัยรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ผ่านการสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ โดยเน้นการทำความเข้าใจต่อแนวทางการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลในช่วงหลังการรัฐประหารในปี พ.ศ. 2557 ถึง 2562 ย่อมช่วยอธิบายให้เห็นว่า ทิศทางของการปกครองในระบอบ

เผด็จการสมัยใหม่นั้นเป็นอย่างไร ซึ่งมีส่วนช่วยในการสร้างฐานข้อมูลเชิงไทยคดีศึกษาตามกรอบแนวคิดการจัดการปกครองต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

เพื่อศึกษาการจัดการปกครองสมัยรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา พ.ศ. 2557-2562

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยเป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งมุ่งค้นหาข้อเท็จจริง หรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาตามบริบทความเป็นจริง โดยเอกสารที่นำมาใช้ในการศึกษาต้องมีความตรง (Validity)

1.2 ขอบเขตด้านพื้นที่ ประเทศไทย โดยมุ่งเน้นบริบทการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและการบริหารจัดการภาครัฐ

1.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา การวิจัยในครั้งนี้ใช้เวลาในศึกษา รวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล เริ่มตั้งแต่ 1 มิถุนายน-1 กันยายน 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยเอกสารที่นำมาใช้ในการศึกษาต้องมีความตรง (validity) โดยกำหนดเกณฑ์สำหรับการคัดเลือกเอกสารมาใช้ในการวิจัย ดังนี้

2.1 เอกสารราชการ และเอกสารอื่น ๆ เป็นเอกสารที่มีความเกี่ยวข้องกับประเด็นในการวิจัย

2.2 รายงานวิจัย บทความวิจัย บทความวิชาการ หนังสือ ตำรา เอกสารที่ได้รับการเผยแพร่ผ่านสื่อต่าง ๆ

โดยเกณฑ์การคัดเลือกเอกสารข้างต้นมาใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ความจริง (Authenticity) ความถูกต้องน่าเชื่อถือ (Credibility) การเป็นตัวแทน (Representativeness) และ สื่อความหมาย (meaning)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลในการศึกษานี้ ได้รวบรวมจากเอกสารราชการ และเอกสารอื่น ๆ เป็นเอกสารที่มีความเกี่ยวข้องกับประเด็นในการวิจัย และรายงานวิจัย บทความวิจัย บทความวิชาการ หนังสือ ตำรา เอกสารที่ได้รับการเผยแพร่ผ่านสื่อต่าง ๆ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการตีความทำความเข้าใจปรากฏการณ์ที่ศึกษาตามบริบทความเป็นจริง เพื่อสร้างข้อสรุปจากการศึกษา

ผลการวิจัย (Research Results)

บริบทการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองตามแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐ

ระยะหลังสิ้นสุดสงครามเย็น ในทศวรรษ 1990 บริบทการเมืองของไทยเริ่มมีการปรับเปลี่ยนจากโครงสร้างทางการเมืองที่มีความเป็นอำนาจนิยม (authoritarianism) คลี่คลายสู่ความเป็นเสรีนิยม (liberalism)

ตามหลักการประชาธิปไตยมากขึ้น บทบาทของชนชั้นนำทางการเมืองในฐานะผู้กำหนดนโยบายมีการผลัดเปลี่ยนหมุนเข้ามาสู่ระบบการเมืองในฐานะนักการเมืองที่ลงแข่งขันในการเลือกตั้งเป็นระยะ ๆ ขณะเดียวกันกองทัพพยายามลดบทบาทตนเองหลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ในปี พ.ศ. 2535 การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองนำไปสู่การเมืองที่สนับสนุนให้นายกรัฐมนตรีที่มีภาวะผู้นำเข้มแข็งตามรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2540 รวมทั้งในขณะเดียวกันบทบาทภาคประชาชนเริ่มมีการเคลื่อนไหวเข้มแข็งขึ้นไปพร้อมกัน อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองกลับถดถอยอีกครั้งในปี พ.ศ. 2549 ผ่านการรัฐประหาร และนำไปสู่การร่างรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2550 และจัดการเลือกตั้งจนได้รัฐบาลที่ไร้เสถียรภาพทางการเมืองหลายรัฐบาล จนนำไปสู่การรัฐประหารอีกครั้งในปี 2557 และมีการเลือกตั้งที่เชื่องช้าและถูกตั้งข้อสังเกตถึงความบริสุทธิ์ยุติธรรมในกระบวนการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2560

จากที่กล่าวมาข้างต้นย่อมพบว่า บทบาทชนชั้นนำทางการเมืองตามกระบวนทัศน์แบบชนชั้นนำ (Elitism Approach) นับเป็นตัวแสดงที่สำคัญในการกำหนดทิศทางทางการเมือง กล่าวคือ หากพิจารณาการเมืองในสองมิติ คือ การเมืองที่มีต่อส่วนราชการ หรือระบบราชการ กับการเมืองที่มีต่อประชาสังคม ย่อมพบว่า มีหลายแนวคิดที่ส่งผลต่อกระบวนการนโยบายของไทย โดยพิจารณาได้จากการปรับเปลี่ยนการบริหารปกครองภาครัฐไทยก็ปรากฏให้เห็นถึงพัฒนาการที่น่าสนใจพอสังเขปดังนี้

เกิดการลดบทบาทภาครัฐตามแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management: NPM) ซึ่งรัฐบาลทำหน้าที่เป็นแกนกลางในการกำหนดนโยบาย ควบคุมให้กลไกรัฐในส่วนกลาง ภูมิภาค ในฐานะตัวแสดงที่มีบทบาทแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติผ่านการแบ่งอำนาจให้ใช้การควบคุมและกำกับ การจ้างเหมาองค์กรภายนอกเข้าดำเนินการตามระบบสัญญาแทนรัฐกระทำเอง (Outsourcing/Contracting out) การส่งเสริมให้เอกชนเป็นหุ้นส่วนในนโยบายสาธารณะ (Public Private Partnership) ผ่านกระบวนการสัมปทาน การอนุญาต ภายใต้การกำกับดูแลของภาครัฐ และใช้การประเมินผลสำเร็จตามตัวชี้วัด (Key Performance Indicator) เป็นปัจจัยชี้วัดความสำเร็จของงาน รวมทั้งปรับทัศนคติของภาครัฐให้ปรับเปลี่ยนประชาชนเป็นผู้รับบริการหรือลูกค้า (Customer) ของรัฐมากขึ้น ซึ่งปรากฏขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมผ่านการขับเคลื่อนของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ในสมัยรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าผลของการดำเนินการตามแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่จะบรรลุผลสำเร็จในการปรับเปลี่ยนทัศนคติข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่รัฐในฐานะกลไกในระบบราชการให้ทำงานได้ดีขึ้นก็ตาม แต่ผลปรากฏที่เป็นปัญหาที่สำคัญได้แก่ กลไกรัฐเหล่านี้อย่างยิ่งคุ้นเคยกับการให้บริการที่เน้นการสั่งการ และกำกับควบคุม อีกทั้งยังขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในหลายกรณี แนวคิดการบริการสาธารณะใหม่ (New Public Services: NPS) ที่เน้น การปรับเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจและการปรับเปลี่ยนโครงสร้างสังคม การปรับเปลี่ยนบทบาทของข้าราชการ การสร้างและจัดการเครือข่ายอย่างเป็นระบบ การสร้างสรรค์นวัตกรรมบริการสาธารณะใหม่ และการสร้างแรงงานที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทักษะสูง หรือกล่าวได้ว่า เน้นให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ “ฟัง” มากกว่า “สั่ง” และ “รับใช้หรือให้บริการพลเมือง” มากกว่า “กำกับหรือควบคุม” รัฐต้องสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ประชาชนไทยทุกคน และมุ่งที่ผลประโยชน์สาธารณะเป็นสำคัญ ในขณะเดียวกันประชาชนต้องก้าวสู่การเป็นพลเมือง เป็นผู้ตื่นรู้ เข้าใจปัญหาของตนให้ลึกซึ้งมาจัดการกับปัญหาของตนเอง มีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินตรวจสอบด้วยตนเอง (ชมภูนุช หุ่นาค, 2560: 125) ซึ่งแนวคิดดังกล่าวปรากฏให้เห็นผ่านขับเคลื่อนขององค์กรภาคประชาสังคมในระดับ

รากหญ้าในระดับท้องถิ่นที่แสดงออกเป็นข่าวในสื่อต่าง ๆ ผ่านการแสดงบทบาทเรียกร้องและผลักดันความต้องการ กระทั่งสะท้อนเป็นนโยบายทางการเมืองทั้งในระดับชาติและในระดับท้องถิ่น

ทั้งนี้ ปัญหาก็มีมิติหนึ่งที่เกิดขึ้นจากการเน้นกลไกตลาด และการแข่งขันในการให้บริการ ตามแนวคิดการบริการสาธารณะใหม่นั้นส่งผลให้ภาครัฐมีการปรับตัวมากขึ้นก็ตาม แต่การเพิ่มบทบาทความเป็นพลเมืองยังคงเกิดขึ้นเป็นรูปธรรมเสียส่วนมากเฉพาะกับกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาของรัฐมากกว่าประชาชนในฐานะพลเมืองโดยทั่วไป ซึ่งแนวคิดการบริหารปกครอง หรือ การจัดการปกครอง (Governance) หรือการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (New Public Governance: NPG) นับเป็นหลักคิดเชิงบูรณาการ โดยปรับบทบาทให้ตัวแสดงทั้งในกระบวนการนโยบายปรับเปลี่ยนบทบาททางการเมืองในการประสานประโยชน์ร่วมกันผ่านการมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะ นับเป็นการต่อยอดแนวคิดการบริหารจัดการทั้งให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยเน้นประสานสร้างความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) และตัวแสดงอื่น ๆ ในสังคม ให้แต่ละฝ่ายนำทรัพยากรออกมาใช้เพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ของส่วนรวม และการจัดการความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นจากกระบวนการร่วมกันทำระหว่างเครือข่ายต่าง ๆ ในปริณิณทลทางสังคมการเมืองที่ไร้ขอบเขต กระทั่งกล่าวได้ว่า “รัฐนั้นเล็กลง แต่สังคมกลับใหญ่ขึ้น (Smaller Government, Bigger Society)” โดยรัฐจะทำหน้าที่เป็นผู้ประสานและผลักดันให้ทุกภาคส่วนเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบาย ประชาชนจึงมีสถานะเป็นพลเมือง (Citizenship) ที่ตระหนักสำนึกและมีบทบาทในกระบวนการทางการเมืองไปพร้อมกับกลไกรัฐ สังคมจึงเป็นแบบพหุสังคม (Plural Society) ซึ่งทุกภาคส่วนทางสังคมจะเข้ามามีบทบาทร่วมกันนั่นเอง (สุพจน์ตร์ศักดิ์ หนูขาว, 2558: 43-44 และ ไททัศน์ มาลา, 2561: 184-185) ดังนั้น การเป็นหุ้นส่วนในนโยบายสาธารณะของภาคเอกชน (Public Private Partnership: PPP) จึงมีใช่เฉพาะตัวแสดงที่เป็นภาคธุรกิจที่เข้ามาผ่านกระบวนการสัมปทาน หรือ การได้รับอนุญาตจากภาครัฐเท่านั้น หากแต่เป็นภาคเอกชนที่เป็นภาคประชาชนที่เข้ามาด้วยสำนึกสาธารณะในความเป็นพลเมือง

บริบทการเมืองสมัยรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา (30 สิงหาคม พ.ศ. 2557-10 กรกฎาคม พ.ศ. 2562)

วันที่ 30 สิงหาคม พ.ศ. 2557 พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรมีพระบรมราชโองการ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 19 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งรัฐมนตรี ประกาศ ณ วันที่ 30 สิงหาคม 2557 โดยมี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี เป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีไทย ซึ่งจัดตั้งขึ้นภายหลังรัฐประหารในนามคณะรักษาความสงบแห่งชาติ และการแต่งตั้ง พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรีตามพระบรมราชโองการประกาศแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี ลงวันที่ 24 สิงหาคม 2557 โดยลำดับ โดยเป็นคณะรัฐมนตรีไทยคณะแรกที่ประกาศใช้กฎอัยการศึกทั้งประเทศยาวนานที่สุด และเป็นคณะรัฐมนตรีที่อยู่เกิน 4 ปี ในรอบ 13 ปี นับจากคณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 54

ระยะแรกรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา มีการจัดระเบียบการปกครองที่รัดกุมตามการประกาศใช้กฎอัยการศึก และยกเลิกวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2558 จากนั้นจึงใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ภายใต้มาตรา 44 ในการดูแลความสงบเรียบร้อยแทน

ด้านนโยบายเศรษฐกิจและสังคมนั้น พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้อนุมัติโครงการและงบประมาณรวมกว่า 1 แสนล้านบาท รวมทั้งเห็นชอบโครงการสินเชื่อชะลอการขายข้าวเปลือกนาปีภายใต้การ

ดำเนินโครงการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร หรือ "จำนำยั้งฉาง" นอกจากนี้ยังมีการอนุมัติเงินเพื่อดำเนินโครงการต่าง ๆ ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจอีกจำนวนมาก

ด้านการบริหารระบบราชการแผ่นดินนั้น พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา มีการปรับคณะรัฐมนตรีจำนวน 5 ครั้ง ภายใต้ระบบราชการแบบเดิมที่มีก่อนการรัฐประหาร ซึ่งรัฐมนตรีส่วนใหญ่เป็นอดีตนายทหารระดับสูง และอดีตข้าราชการประจำระดับสูง อีกทั้งมีการเผยแพร่ ค่านิยม 12 ประการ เป็นแนวทางหนึ่งในการวางรากฐานการปกครองประเทศ ซึ่งรัฐบาลมีนโยบายต่าง ๆ 11 นโยบาย ได้แก่ 1. นโยบายการปกป้องและเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์ 2. นโยบายการรักษาความมั่นคงของรัฐและการต่างประเทศ ในระยะเร่งด่วน 3. นโยบายการลดความเหลื่อมล้ำของสังคมและการสร้างโอกาสเข้าถึงบริการของรัฐ ในระยะเฉพาะหน้า 4. นโยบายการศึกษาและเรียนรู้ การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม 5. นโยบายการยกระดับคุณภาพบริการด้านสาธารณสุข และสุขภาพของประชาชน 6. นโยบายการเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ รัฐบาลจะดำเนินนโยบายเศรษฐกิจเป็น 3 ระยะ คือ ระยะเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการทันที ระยะต่อไปที่ต้องแก้ไขปัญหาพื้นฐานที่ค้างคาอยู่ และระยะยาวที่ต้องวางรากฐานเพื่อความเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง 7. นโยบายการส่งเสริมบทบาทและการใช้โอกาสในประชาคมอาเซียน 8. นโยบายการพัฒนาและส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา และนวัตกรรม 9. นโยบายการรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากร และการสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์กับการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน 10. นโยบายการส่งเสริมการบริหารราชการแผ่นดินที่มีธรรมาภิบาลและการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ และ 11. นโยบายการปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ในระยะเฉพาะหน้า จะเร่งปรับปรุงประมวลกฎหมายหลักของประเทศและกฎหมายอื่นๆที่ล้าสมัย ไม่เป็นธรรม ไม่สอดคล้องกับความตกลงระหว่างประเทศ เป็นอุปสรรคต่อการบริหารราชการแผ่นดิน

นอกจากนี้ ยังได้มีการร่างและให้ประชาชนลงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2559 และประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2560 ต่อมา รวมไปถึงการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจำนวน 10 ฉบับ รวมทั้งร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเลือกตั้ง 4 ฉบับ ได้แก่ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา คณะกรรมการการเลือกตั้ง และพรรคการเมือง

ทั้งนี้ ย่อมเห็นว่า บริบทการเมืองและการบริหารราชการแผ่นดินในขณะนั้นอยู่ภายใต้ รัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา คณะรักษาความสงบแห่งชาติ และสถานการณ์ภัยพิบัติแห่งชาติ ที่ถือเป็นสถาบันและกลไกทางการเมืองที่สำคัญในการปกครองและบริหารราชการ

การจัดการปกครองสมัยรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา

จากข้างต้นย่อมพบว่า การจัดการปกครองสมัยรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชานั้น หากพิจารณาการเมืองในสองมิติ คือ การเมืองที่มีต่อส่วนราชการ หรือระบบราชการ กับการเมืองที่มีต่อประชาชน

การเมืองในส่วนราชการ คือการใช้อำนาจในกระบวนการนโยบาย โดยพิจารณาจากตัวแสดง (Actor) 2 ระดับ ได้แก่

1. กลุ่มผู้กำหนดนโยบาย ก็คือรัฐบาลทั้งที่มาจากพรรคการเมือง โดยนัยนี้ผู้มีบทบาทในการกำหนดนโยบายถือเป็นข้าราชการการเมือง

2. กลุ่มผู้แปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยจำแนกออกเป็นส่วนราชการในส่วนกลาง ภูมิภาค และท้องถิ่น ตามโครงสร้างการปกครองของไทย โดยมีข้าราชการประจำ และบุคลากรในสถานภาพอื่น ๆ เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายทางการเมืองของรัฐบาลที่มาจากรัฐบาลทหารให้มีผลในทางปฏิบัติ

และการเมืองที่มีต่อประชาสังคมนั้นย่อมพบว่า กลุ่มผู้กำหนดนโยบายหลัก ได้แก่ รัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่นหรือผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กับประชาชนในฐานะพลเมืองของรัฐ

อย่างไรก็ตาม การนำเสนอการวิเคราะห์ในกระบวนการทางการเมืองข้างต้นมุ่งนำเสนอเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การเมืองในส่วนราชการ และการเมืองในส่วนภาคประชาสังคม

การเมืองในส่วนราชการ ย่อมพบว่า การเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้างทางการเมือง คือการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการได้มาซึ่งรัฐบาลนั้นส่งผลกระทบในด้านความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับระบบราชการ ในด้านการควบคุมและกำกับ แต่ในด้านการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ นั้น ระบบราชการในฐานะผู้ปฏิบัติ ยังคงมีบทบาทในฐานะผู้แปลงนโยบายให้เกิดเป็นรูปธรรม ซึ่งถือเป็นจุดแข็งที่สำคัญของระบบราชการ การเปลี่ยนแปลงนโยบายในการพัฒนามีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป (Increment) มากกว่าการปรับเปลี่ยนแบบหน้ามือเป็นหลังมือ ดังที่พบว่า นโยบายประชานิยม (Populist Policy) กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารของทั้งรัฐบาลที่มาจากรัฐบาลทหาร โดยผลักดันให้กลไกรัฐมีหน้าที่ดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จ ทั้งนี้แนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐทั้ง NPM, NPS และ NPG ได้รับการนำมาปรับใช้ในการขับเคลื่อนองค์กรภาครัฐอยู่ตลอดเวลา

อย่างไรก็ตามปัญหาที่สำคัญที่เกิดขึ้นในกระบวนการนโยบายก็คือ ปัญหาการทุจริตในกระบวนการนโยบาย และปัญหาการลดบทบาทของภาครัฐในการขึ้นำ ควบคุม และกำกับ กล่าวคือ

ประการแรก ปัญหาการทุจริตในกระบวนการนโยบาย ย่อมพบว่า การจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการมีความมุ่งหมายที่จะทำให้ระบบราชการมีการปรับตัว โดยตั้งอยู่บนรากฐานธรรมาภิบาล (Good Governance) ก็ตาม แต่การดำเนินการในภาครัฐยังคงมีปรากฏให้เห็นผ่านสื่อ และข้อร้องเรียนในองค์กรอิสระจำนวนมาก เช่น ศาลปกครอง คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ และรวมถึงศูนย์ดำรงธรรม เป็นต้น

ประการที่สอง ปัญหาการลดบทบาทของภาครัฐในการขึ้นำ ควบคุม และกำกับ ดังที่พบว่า บทบาทของรัฐบาลกลางยังมีบทบาทเป็นผู้นำทางการเมืองและสังคมที่สำคัญ การออกกฎหมายที่เพิ่มขึ้นในสมัยรัฐบาลที่มาจากพรรคประชาธิปัตย์ ล้วนสะท้อนให้เห็นว่า รัฐบาลพยายามรวมศูนย์อำนาจเพื่อสร้างรัฐให้เข้มแข็ง (Strong State) สวนทางกับแนวคิดการจัดการปกครองรัฐ (NPG) อย่างชัดเจน เพราะแนวคิดการบริหารปกครองรัฐพยายามให้ทุกภาคส่วนทางสังคมเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยทำให้เขตแดนของรัฐนั้นมีความสำคัญลดลง

นอกจากนี้ หากพิจารณาการเมืองในส่วนภาคประชาสังคมไปพร้อมกันย่อมพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้กำหนดนโยบายหลักได้แก่รัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่นหรือผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กับประชาชนในฐานะพลเมืองของรัฐนั้น ยังคงเกิดช่องว่างระหว่างกัน กล่าวคือ

รัฐบาลกลางการรัฐประหารพยายามควบคุมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การกระจายอำนาจที่เกิดขึ้นเป็นเพียงนโยบายมากกว่ารูปธรรม พิจารณาได้จากโครงสร้างการควบคุมผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังคงอยู่ในการกำกับ ดูแล อย่างรัดกุมผ่านตัวแทนของรัฐบาลกลาง คือผู้ว่าราชการจังหวัด รวมทั้งการจำกัดงบประมาณที่ให้สนับสนุนแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงได้รับการ

ถ่ายโอนภารกิจจากส่วนภูมิภาคแต่ไม่สามารถดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จได้ทั้งหมด แนวคิด NPM, NPS ที่ผ่านมาจึงเป็นรูปธรรมตามข้อจำกัดของงบประมาณ และรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ขณะเดียวกันรัฐบาลก็ให้ความสำคัญกับความเป็นพลเมืองของประชาชน (Citizenship) ในฐานะผู้ตาม (Follower) มากกว่าเป็นหุ้นส่วนทางสังคมการเมือง (Stakeholders) การเกิดขึ้นของภาคประชาสังคมจึงเป็นเพียงเฉพาะกลุ่มที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม (Participatory Political Culture) มากกว่าประชาชนโดยทั่วไป การเข้ามามีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นมีลักษณะของการนำเสนอ เรียกร้อง ตรวจสอบ ท้วงติง และต่อต้าน อยู่ในกลุ่มของผู้ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาของรัฐ ส่วนประชาชนอื่นถูกผลักให้เป็นผู้ตามให้อยู่ภายใต้นโยบายประชานิยมที่รัฐบาลนำเสนอและให้ระบบราชการแปลงไปสู่การปฏิบัติเป็นระยะ ๆ เพื่อรักษาฐานคะแนนเสียงและลดกระแสการต่อต้าน การปฏิบัติของรัฐบาลที่เกิดขึ้นจึงสะท้อนให้เห็นว่าการเมืองภาคประชาชนมีการขับเคลื่อนอยู่ในกรอบที่จำกัดมากกว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในฐานะพลเมืองทั้งองคาพยพ

สรุปผลการวิจัย

เมื่อพิจารณาถึงการจัดการปกครองสมัยรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา พ.ศ. 2557-2562 พบว่า การจัดการปกครองที่เกิดขึ้นนั้น หากพิจารณาการเมืองใน 2 มิติ คือ การเมืองที่มีต่อส่วนราชการ หรือระบบราชการ กับการเมืองที่มีต่อประชาคมนั้นย่อมเห็นว่า แนวคิดการจัดการปกครองบรรลุผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมเพียงบางด้านเท่านั้น โดยเฉพาะในด้านโครงสร้างทางสังคมการเมืองที่มีการจัดตั้งองค์กรต่าง ๆ ให้ทำหน้าที่สร้างสรรค์แนวคิดให้เกิดขึ้นจริง หากแต่ในภาคปฏิบัติกลับพบว่า บทบาทรัฐยังคงเข้มแข็งและมีอิทธิพลในการขับเคลื่อนสังคมอยู่ตลอดเวลา ในขณะที่ระบบราชการและภาคประชาสังคมถูกผลักให้เป็นผู้สนับสนุนและผู้ตามมากกว่าการเป็นผู้ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมตรวจสอบ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

เมื่อพิจารณาถึงการจัดการปกครองสมัยรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา พ.ศ. 2557-2562 ย่อมพบว่า การจัดการปกครองที่เกิดขึ้นนั้น แนวคิดการจัดการปกครองบรรลุผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมเพียงบางด้านเท่านั้น โดยเฉพาะในด้านโครงสร้างทางสังคมการเมืองที่มีการจัดตั้งองค์กรต่างๆ ให้ทำหน้าที่สร้างสรรค์แนวคิดให้เกิดขึ้นจริง หากแต่ในภาคปฏิบัติกลับพบว่า บทบาทรัฐยังคงเข้มแข็งและมีอิทธิพลในการขับเคลื่อนสังคมอยู่ตลอดเวลา ในขณะที่ระบบราชการและภาคประชาสังคมถูกผลักให้เป็นผู้สนับสนุนและผู้ตามมากกว่าการเป็นผู้ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมตรวจสอบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สัญญา เชนาภูมิ (2559: 218-219) ที่สะท้อนให้เห็นว่า การบริหารการปกครองหรือการจัดการปกครองนั้นเป็นกระบวนการทางรัฐประศาสนศาสตร์ในยุคปัจจุบันที่ตั้งอยู่บนรากฐานธรรมาภิบาลเพื่อแก้ไขปัญหาความไร้ประสิทธิภาพ และการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศกำลังพัฒนา กล่าวคือ ประเทศที่มีธรรมาภิบาลก็คือประเทศที่พัฒนาแล้วโดยธรรมาภิบาลนับว่าเป็นเงื่อนไขสำคัญในการเป็นหลักประกันสำคัญในการกู้เงินขององค์กรการเงินระหว่างประเทศเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการบริการภาครัฐ ซึ่งกล่าวได้ว่า การจัดการปกครองจำเป็นต้องตั้งอยู่บนรากฐานของหลักธรรมาภิบาลในการปกครองและบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

งานวิจัยการจัดการปกครองสมัยรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา พ.ศ. 2557-2562 พบว่า การจัดการปกครองที่เกิดขึ้นนั้นสามารถพิจารณาการเมืองได้ใน 2 มิติ คือ การเมืองที่มีต่อส่วนราชการหรือระบบราชการกับการเมืองที่มีต่อประชาสังคมนั้น ย่อมเห็นว่า แนวคิดการจัดการปกครองบรรลุผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมเพียงบางด้านเท่านั้น โดยเฉพาะในด้านโครงสร้างทางสังคมการเมืองที่มีการจัดตั้งองค์กรต่างๆ ให้ทำหน้าที่สร้างสรรค์แนวคิดให้เกิดขึ้นจริง หากแต่ในภาคปฏิบัติกลับพบว่า บทบาทรัฐยังคงเข้มแข็งและมีอิทธิพลในการขับเคลื่อนสังคมอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ระบบราชการและภาคประชาสังคมขาดธรรมาภิบาลโดยถูกผลักดันให้เป็นผู้สนับสนุนและผู้ตามมากกว่าการเป็นผู้ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมตรวจสอบ ดังนั้น เพื่อให้สามารถบรรลุเงื่อนไขการจัดการปกครองจำเป็นต้องตั้งอยู่บนรากฐานของหลักธรรมาภิบาลในการปกครองและบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล โดยรัฐบาลต้องสนับสนุนและผลักดันประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อเป็นกลไกสำคัญในการสร้างประชาธิปไตยที่มั่นคงและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย พบว่า บทบาทรัฐยังคงเข้มแข็งและมีอิทธิพลในการขับเคลื่อนสังคมอยู่ตลอดเวลา ในขณะที่ระบบราชการและภาคประชาสังคมถูกผลักดันให้เป็นผู้สนับสนุนและผู้ตามมากกว่าการเป็นผู้ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมตรวจสอบ

1.1 รัฐบาลต้องสนับสนุนและผลักดันประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อเป็นกลไกสำคัญในการสร้างประชาธิปไตยที่มั่นคงยั่งยืน

1.2 ประชาชนต้องมีบทบาทในการปกครองทั้งในมิติการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล และระบบราชการเพื่อแก้ไขปัญหาความไร้ประสิทธิภาพ และการทุจริตคอร์รัปชัน

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ แบบวิจัยเอกสารเท่านั้น จึงควรศึกษาในมิติการวิจัยเชิงปริมาณ ผ่านการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อศึกษาในด้านต่าง ๆ เชิงทัศนคติของประชาชนต่อรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา

2.2 ควรศึกษาเพิ่มเติมในประเด็น ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการปกครอง ความแตกต่างระหว่างการจัดการปกครองและการจัดการปกครอง วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยกับการจัดการปกครอง เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- ชมภูษ หนูนาค. (2560). การบริการสาธารณะใหม่เพื่อรับใช้พลเมือง. *วารสารมนุษยสังคมปริทัศน์*. 19(1): 125-140.
- ไททัศน์ มาลา. (2561). การจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (New Public Governance: NPG): แนวคิดและการประยุกต์ใช้ในการจัดการปกครองท้องถิ่น. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)* 8(1): 179-194.

- สมประสงค์ นิลสมัย. (ม.ป.ป.). ผลกระทบของระบอบการปกครอง ต่อการเสริมสร้างกำลังกองทัพ : ศึกษาเปรียบเทียบระบอบประชาธิปไตยกับระบอบสังคมนิยม. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : https://www.constitutionalcourt.or.th/occ_web/ewt_dl_link.php?nid=16605#:~:text=1.%20ระบอบเผด็จการทหาร%20คือ,ทางการเมืองและเศรษฐกิจ%20การ.สืบค้นเมื่อ 28 กันยายน 2567.
- สัญญา เคนาภูมิ. (2559). กระบวนทัศน์ธรรมาภิบาล : กรอบแนวคิดทางการบริหารการปกครอง. **วารสารวิถีสังคมมนุษย์**. 4(1): 217-248.
- สุพจน์ตรศักดิ์ หนูขาว. (2558). การบริหารปกครองสิ่งแวดล้อม: ความหมาย ระดับ และรูปแบบกลไกการบริหารปกครอง. **วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง**. 4(1): 34-71.
- Waters, T. and Waters, D. (2015). “Bureaucracy” from Weber’s Rationalism and Modern Society. *New Translations on Politics, Bureaucracy, and Social Stratification*. Palgrave MacMillan, pp.73-128.

ความต้องการในการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายปฏิบัติการ
วิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
The Demand for Self-Improvement of Operational Personnel at
College of Arts, Media and Technology, Chiang Mai University

ศิริพัสดร์ ธารายัย¹

Siripat Tha-ai

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายปฏิบัติการ และเพื่อสร้างข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรสายปฏิบัติการ สังกัดวิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยวิธีการสำรวจ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือบุคลากรสายปฏิบัติการ ในสังกัดวิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ตอบแบบสอบถาม จำนวนทั้งหมด 58 คน วิเคราะห์ผลการศึกษาด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยการคำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ (Independent Samples T-Test) และ สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ค่านัยสำคัญทางสถิติ $\text{sig} < 0.05$ ผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการในการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายปฏิบัติการ และปัจจัยส่วนบุคคล ประเภทบุคลากร กับความต้องการในการพัฒนาตนเองด้านการศึกษาดูงาน มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ $p\text{-value} < 0.05$ ความต้องการในการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายปฏิบัติการและปัจจัยส่วนบุคคล อายุงานตั้งแต่เริ่มเข้าปฏิบัติงาน กับความต้องการในการพัฒนาตนเองด้านการศึกษาต่อ มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ $p\text{-value} < 0.05$ ความต้องการในการพัฒนาตนเองประกอบด้วยด้านการพัฒนาความสามารถด้านเทคโนโลยี (Technological Proficiency) มีความต้องการระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการฝึกอบรมมีความต้องการระดับมาก ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายประกอบด้วยวางแผนการอบรมพัฒนา วางแผนด้านงบประมาณ และวางแผนการประเมินผล

คำสำคัญ (Keywords) : ความต้องการพัฒนาตนเอง; ปัญหาในการพัฒนาตนเอง; บุคลากรสายปฏิบัติการ

Abstract

The research article's objectives were to study the self-development needs of operational personnel and to provide policy recommendations for promoting their development at the College of Media, Arts, and Technology, Chiang Mai University. This quantitative research was conducted through a survey method. The population consisted of 58 operational staff members at the College, completing the survey. The data were analyzed using statistical software to calculate the percentage, standard deviation (SD); and hypothesis testing was performed using Independent Samples T-Test and One-Way ANOVA,

Received: 2024-09-26 Revised: 2024-10-12 Accepted: 2024-10-13

¹ หัวหน้างานบริหารทั่วไป วิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ Head of General Administration at College of Arts, Media and Technology, Chiang Mai University. E-mail: siripat.t@camt.info

with statistical significance set at $\text{sig} < 0.05$. The study showed that the relationship, between the self-development needs of the operational staff and personal factors, such as staff type and the need for development through study visits, was statistically significant with a p-value < 0.05 . Additionally, the relationship, between self-development needs and the duration of employment in relation to the need for further education, was statistically significant with a p-value < 0.05 . The self-development needs consisted of the highest demand for the development of technological proficiency, followed by a high demand for training. Policy recommendations are planning for training and development, budget planning, and evaluation planning.

Keywords: demand for self-improvement; issues in self-improvement; operational personnel

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีนโยบายในการพัฒนาบุคลากรเพื่อ Reskilled/Up skilled อย่างเป็นระบบ (CMU Brain Power Concept) ตามแผนพัฒนาการศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ระยะที่ 13 วัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ (SO) ที่ 6 Flagship : Learning & Innovative Workforce with Growth Mindset บุคลากรที่พร้อมเรียนรู้และสร้างนวัตกรรม (High Performance Workforce) ผ่านเครื่องมือการพัฒนาบุคลากรรายบุคคล (CMU Proactive IDP) เพื่อให้บุคลากรสามารถพัฒนาตนเองทั้งในด้านความรู้ทักษะสมรรถนะ โดย IDP เป็นการพัฒนาจุดอ่อน (weakness) และสร้างจุดแข็ง (Strength) ให้มีมากขึ้น พร้อมนำไปประยุกต์ใช้ในงานให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และเพื่อให้การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ภายใต้แผนพัฒนาการศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่มุ่งการพัฒนาที่ยั่งยืน บรรลุตามวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ในการบริหารจัดการองค์กรเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศ (CMU Excellence Management) การพัฒนาบุคลากรของมหาวิทยาลัยให้มีความพร้อมในการปรับตัวด้านความรู้และทักษะภายใต้สถานการณ์ที่ผันผวนและพร้อมขับเคลื่อนแผนกลยุทธ์และบรรลุ วิสัยทัศน์ (Human Resource Capacity Development) จึงจำเป็นจะต้องมีการบริหารจัดการและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความพร้อมทั้งความรู้และทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานเพื่อเป็นการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพและยกระดับความสามารถของบุคลากร ผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยสายปฏิบัติการ จึงต้องมีการดำเนินการพัฒนาสมรรถนะตามตำแหน่งงาน (Functional Competency for Staff) โดยกระบวนการประเมินสมรรถนะ (Competency Gap Analysis) การจัดทำแผนพัฒนาและวัดผลลัพธ์ผ่านระบบพัฒนาบุคลากรมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (CMU IDP System)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายปฏิบัติการ วิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการจัดทำแผนการพัฒนาบุคลากรสายปฏิบัติการให้ตรงกับสมรรถนะตามตำแหน่งงานและตรงกับความต้องการของบุคลากรสายปฏิบัติการเพื่อเตรียมความพร้อมของบุคลากรให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และศักยภาพในการทำงานให้พร้อมกับการเลื่อนสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้นในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายปฏิบัติการ สังกัดวิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. เพื่อสร้างข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรสายปฏิบัติการสังกัดวิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

บุคลากรสายปฏิบัติการที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันมีความต้องการในการพัฒนาตนเองแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยวิธีการสำรวจ (Survey Research) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ บุคลากรสายปฏิบัติการวิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี จำนวน 58 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสร้างและดัดแปลงแบบสอบถามจากงานวิจัยอื่น ๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน และนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับการวิจัยในครั้งนี้ โดยมีรายละเอียดในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร (Documentary Research) โดยสืบค้นจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความต้องการในการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายปฏิบัติการ เช่น วารสารทางวิชาการ หนังสือ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความ โดยศึกษาข้อมูลแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความต้องการในการพัฒนาตนเอง ประกอบด้วยด้านการศึกษาต่อ ด้านการฝึกอบรม ด้านการศึกษาดูงาน ด้านการพัฒนา ด้านการขอกำหนดตำแหน่งที่สูงขึ้น และด้านการพัฒนาความสามารถด้านเทคโนโลยี (Technological Proficiency)

1.2 ขอบเขตด้านประชากร ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ บุคลากรสายปฏิบัติการ สังกัดวิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี จำนวน 58 คน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ทำการศึกษาในเขตพื้นที่วิทยาลัยศิลปะ สื่อและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2567 ถึงวันที่ 31 สิงหาคม 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสร้างและดัดแปลงแบบสอบถามจากงานวิจัยอื่น ๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน และนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับการวิจัยในครั้งนี้ โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

แบบสอบถามส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ประเภทบุคลากร อายุงานตั้งแต่เริ่มเข้าปฏิบัติงาน หน่วยงานที่ท่านสังกัด แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check – list)

แบบสอบถามส่วนที่ 2 ความต้องการในการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายปฏิบัติการ แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check – list) มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert)

แบบสอบถามส่วนที่ 3 ความรู้ และทักษะ (Knowledge & Skill) หรือเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่ท่านต้องการใช้ในการพัฒนาตนเอง

แบบสอบถามส่วนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

3. การรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง แจกแบบสอบถามตามกลุ่มประชากร จำนวน 58 คน

3.2 เมื่อได้แบบสอบถามกลับคืนมาแล้ว ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ ของแบบสอบถามแล้วนำข้อมูลไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติตามระเบียบวิธีทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 นำแบบสอบถามที่เก็บข้อมูล มาทำการตรวจสอบความเรียบร้อย ตรวจสอบจำนวน และดำเนินการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อประมวลผล

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ประเภทบุคลากร อายุงานตั้งแต่เริ่มเข้าปฏิบัติงาน หน่วยงานที่ท่านสังกัด วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการแจกแจงความถี่ (Frequency distribution) และค่าร้อยละ (Percentage)

4.3 วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงาน โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation : SD) และระดับข้อคิดเห็นโดยแปลความหมายเทียบกับเกณฑ์ของเบสท์ (Best)

4.4 วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3 ความรู้ และทักษะ (Knowledge & Skill) หรือเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่ท่านต้องการใช้ในการพัฒนาตนเอง

4.5 วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะทั่วไป

4.6 ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการจัดการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการประมวลผล ซึ่งผู้วิจัยกำหนดการแปลความหมายจากแบบสอบถามและการอภิปรายผลของการศึกษาของลักษณะแบบสอบถามที่ใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น (Interval Scale) ผู้วิจัยใช้เกณฑ์เฉลี่ยในการอภิปรายผล ด้วยวิธีการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่อตอบปัญหาวิจัยตามวัตถุประสงค์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลถ้าค่าความแปรปรวนแต่ละกลุ่มเท่ากัน หมายถึง ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) ปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) ถ้าค่าความแปรปรวนแต่ละกลุ่มไม่เท่ากัน หมายถึง ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1)

ผลการวิจัย (Research Results)

ผู้วิจัยได้ศึกษา รวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ตามกระบวนการศึกษาวิจัยเพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายปฏิบัติการ วิทยาลัยศิลปะ สื่อและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยมี ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรวิทยาลัยศิลปะ สื่อและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า ตารางที่ 1 แสดงปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
1) ชาย	16	27.60
2) หญิง	38	65.50
3) อื่น ๆ (LGBTQ)	4	6.90
ประเภทบุคลากร		
1) พนักงานมหาวิทยาลัยประจำ	44	75.90
2) พนักงานมหาวิทยาลัยชั่วคราว	14	24.10
อายุงานตั้งแต่เริ่มเข้าปฏิบัติงาน		
1) ต่ำกว่า 1 ปี	8	13.80
2) 1-2 ปี	3	5.20
3) 3-5 ปี	12	20.70
4) 6-10 ปี	11	19.00
5) 11-15 ปี	17	29.30
6) 16 ปี ขึ้นไป	7	12.00
หน่วยงานที่ทำงานสังกัด		
1) งานนโยบายและแผนและประกันคุณภาพการศึกษา	4	6.90
2) การเงิน การคลังและพัสดุ	10	17.20
3) งานบริหารการศึกษาและพัฒนาคุณภาพนักศึกษา	23	39.80
4) งานบริหารงานวิจัยและวิเทศสัมพันธ์	4	6.90
5) งานบริหารทั่วไป	10	17.20
6) สำนักวิชาศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี	2	3.40
7) หน่วยคอมพิวเตอร์และพัฒนาระบบ	5	8.60

ปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรสายปฏิบัติการ วิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า เพศ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 38 คน คิดเป็น ร้อยละ 65.50 ประเภทบุคลากร กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นบุคลากรประเภทพนักงานมหาวิทยาลัยประจำ จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 75.90 อายุงานตั้งแต่เริ่มเข้าปฏิบัติงาน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุงานตั้งแต่เริ่มเข้าปฏิบัติงาน 11-15 ปี จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 29.30 หน่วยงานที่สังกัด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สังกัดหน่วยงานงานบริหารการศึกษาและพัฒนาคุณภาพนักศึกษา จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 39.80

2. ระดับความต้องการในการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายปฏิบัติการ สังกัดวิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า

ความต้องการในการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายปฏิบัติการ สังกัดวิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ตารางที่ 2 ระดับความคิดเห็นความต้องการในการพัฒนาตนเอง

ข้อ	ความต้องการในการพัฒนาตนเอง	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านการศึกษาต่อ	4.27	0.75	เห็นด้วยมาก
2	ด้านการฝึกอบรม	4.46	0.52	เห็นด้วยมาก
3	ด้านการศึกษาดูงาน	4.34	0.60	เห็นด้วยมาก
4	ด้านการพัฒนา	3.93	0.73	เห็นด้วยมาก
5	ด้านการขอกำหนดตำแหน่งที่สูงขึ้น	4.33	0.62	เห็นด้วยมาก
6	ด้านการพัฒนาความสามารถด้านเทคโนโลยี (Technological Proficiency)	4.59	0.55	เห็นด้วยมากที่สุด
รวม		4.31	0.47	เห็นด้วยมาก

ระดับความคิดเห็นความต้องการในการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายปฏิบัติการ สังกัดวิทยาลัย ศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ บุคลากรส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย 4.31 ความต้องการในการพัฒนาตนเองด้านการศึกษาต่อ บุคลากรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย 4.27 ด้านการฝึกอบรม บุคลากรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย 4.46 ด้านการศึกษาดูงาน บุคลากรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย 4.34 ด้านการพัฒนา บุคลากรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย 3.93 ด้านการขอกำหนดตำแหน่งที่สูงขึ้น บุคลากรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย 4.33 ด้านการพัฒนาความสามารถด้านเทคโนโลยี (Technological Proficiency) บุคลากรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.59

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและความต้องการในการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายปฏิบัติการ สังกัดวิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า

ตารางที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงาน

ความต้องการในการพัฒนาตนเอง/ ปัจจัยส่วนบุคคล	เพศ	ประเภท บุคลากร	อายุงานตั้งแต่ เริ่มเข้าปฏิบัติงาน	หน่วยงาน ที่ท่านสังกัด
1. ด้านการศึกษาต่อ	0.564	0.173	0.006**	0.937
2. ด้านการฝึกอบรม	0.544	0.161	0.494	0.372
3. ด้านการศึกษาดูงาน	0.128	0.001**	0.271	0.142
4. ด้านการพัฒนา	0.519	0.179	0.057	0.986
5. ด้านการขอกำหนดตำแหน่งที่สูงขึ้น	0.437	0.800	0.097	0.471
6. ด้านการพัฒนาความสามารถ ด้านเทคโนโลยี (Technological Proficiency)	0.261	0.661	0.579	0.330

** มีค่านัยสำคัญทางสถิติ $p\text{-value} < 0.05$

ความต้องการในการพัฒนาตนเองด้านการศึกษาดูงานมีนัยสำคัญทางสถิติกับประเภทบุคลากร และความต้องการพัฒนาตนเองด้านการศึกษาต่อมีนัยสำคัญทางสถิติกับอายุงานตั้งแต่เริ่มเข้าปฏิบัติงาน

4. ความรู้ และทักษะ (Knowledge & Skill) หรือเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่ต้องการใช้ในการพัฒนาตนเอง

ความรู้ และทักษะ (Knowledge & Skill) หรือเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่บุคลากรสายปฏิบัติการมีความต้องการใช้ในการพัฒนาตนเองสามารถจำแนกได้ 5 ด้าน ดังนี้

1) ทักษะด้านภาษาและการสื่อสาร

ภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร : บุคลากรมีความต้องการฝึกฝนภาษาจีนเพื่อเพิ่มทักษะการสื่อสารในงานที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาต่างชาติ (จีน) แต่ประสบปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายในการลงทะเบียนเรียนเพื่อเพิ่มพูนความรู้ จึงต้องการให้วิทยาลัยฯ มีการสนับสนุนด้านงบประมาณหรือการสนับสนุนส่งเสริมด้านการอบรมให้ความรู้ด้านภาษาจีนให้แก่บุคลากร

ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร : บุคลากรมีความต้องการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและประสานงานระหว่างนักศึกษาต่างชาติ และการทำงานร่วมกับชาวต่างชาติ โดยเน้นไปที่การสื่อสารในงานประจำวันและงานเชิงวิชาการ

การสื่อสารเชิงจิตวิทยา : บุคลากรมีความต้องการฝึกทักษะและเทคนิคในการสื่อสารเชิงจิตวิทยาเพื่อช่วยให้เข้าใจตนเองได้ดีขึ้น สามารถจัดการกับอารมณ์และความคิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเพื่อช่วยให้เข้าใจอารมณ์และความคิดของผู้อื่นได้ดีขึ้นสามารถลดความขัดแย้งช่วยให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพและช่วยลดความตึงเครียดในสถานการณ์ที่มีความขัดแย้ง

2) ทักษะการออกแบบและการนำเสนอ (Design and Presentation Skills)

บุคลากรมีความต้องการพัฒนาทักษะในการออกแบบงานให้เหมาะสมกับบริบทของงานที่ตนเองปฏิบัติอยู่ให้เกิดความน่าสนใจและเข้าใจง่าย เพื่อใช้ในการนำเสนองาน การเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้งานเครื่องมือที่ช่วยในการออกแบบเช่น Canva และ Infographic เพื่อช่วยให้การนำเสนอข้อมูลมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บุคลากรมีความต้องการพัฒนาทักษะในการนำเสนออย่างมีประสิทธิภาพโดยการใช้เทคนิคเพื่อสร้างความสนใจดึงดูดผู้ฟัง สามารถสื่อสารข้อมูลได้อย่างชัดเจน และสร้างความประทับใจให้กับผู้ฟัง

3) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและการวิเคราะห์ข้อมูล

บุคลากรต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้งาน AI (Artificial Intelligence) และ Generative AI ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานที่มุ่งเน้นการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล การสร้างสรรค์งานใช้เพื่อผลิตเนื้อหาหรือข้อมูลใหม่ ๆ ที่มีความสร้างสรรค์

บุคลากรต้องการให้วิทยาลัยฯ ให้ความรู้เรื่องการเลือกใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีที่เหมาะสม มาช่วยในกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อค้นหาข้อมูลเชิงลึกโดยใช้เทคนิคและเครื่องมือต่าง ๆ ในการรวบรวมข้อมูล จัดระเบียบ ประมวลผล วิเคราะห์และตีความข้อมูลเพื่อช่วยประกอบการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การใช้งาน Power BI การสร้าง Data Dashboard

บุคลากรมีความต้องการเรียนรู้การใช้ Prompt เพื่อนำมาประยุกต์กับการใช้งาน AI (Artificial Intelligence) และเครื่องมือดิจิทัลต่าง ๆ ในการทำงานเชิงสร้างสรรค์มากขึ้น ซึ่งจะช่วยลดความซับซ้อนของกระบวนการทำงาน

4) การจัดการความรู้และระบบการบริหารงาน

บุคลากรต้องการพัฒนาความรู้ด้านระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การวางแผนงาน การบริหารโครงการ และการบริหารทรัพยากร โดยเฉพาะในหน่วยงานที่มีงานซับซ้อนหรือมีหลายหน่วยงานเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง

บุคลากรต้องการพัฒนาความรู้ด้านการจัดการความรู้และการใช้เทคโนโลยีที่สามารถตอบโจทย์การทำงานและเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารและแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างบุคลากร

บุคลากรต้องการพัฒนาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้พร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลง

5) การฝึกอบรมและพัฒนาเครื่องมือสำหรับการทำงาน

บุคลากรต้องการให้วิทยาลัยฯ สนับสนุนงบประมาณในการจัดซื้อซอฟต์แวร์ที่สนับสนุนการทำงานให้แก่บุคลากร เช่น Canva Pro รวมทั้งต้องการเรียนรู้การใช้เครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูล การทำ Presentation การประชุมออนไลน์ และเทคโนโลยีอื่น ๆ ที่ช่วยลดขั้นตอนและระยะเวลาในการปฏิบัติงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

บุคลากรต้องการให้วิทยาลัยฯ ให้ความรู้และฝึกอบรมทักษะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้บุคลากรสามารถใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเข้าถึงข้อมูลวิเคราะห์ สื่อสาร และสร้างข้อมูลอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เช่น การเขียนโค้ด (Coding) Low-code programming และ IT Literacy

5. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะทั่วไป

1) ควรวางแผนการพัฒนาบุคลากรรายบุคคลให้สอดคล้องกับหน้าที่ ตรงตามตำแหน่งงานและความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2) ควรจะมีการวางแผนการพัฒนาบุคลากรทั้งในระยะสั้นและระยะยาวเพื่อช่วยให้บุคลากรมีเส้นทางการเติบโตในสายงานที่ชัดเจน

3) ควรสร้างกรอบความคิดในการส่งเสริมให้บุคลากรที่เข้ารับการอบรมมีความต้องการพัฒนาตนเองด้วยเพื่อเป็นการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

4) เพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง วิทยาลัยฯ ควรสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาตนเองของบุคลากรอย่างโดยพิจารณาจากความจำเป็นในการนำมาใช้ในการปฏิบัติงาน การเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน หรือเพื่อลดขั้นตอนในการทำงาน ไม่ควรจะจำกัดวงเงินงบประมาณในการพัฒนาบุคลากรเป็นรายหัว

5) เพื่อให้การจัดอบรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ก่อนที่จะมีการจัดอบรมวิทยาลัยฯ ควรจะมีการสำรวจหัวข้อหรือทักษะที่บุคลากรต้องการจะพัฒนาตนเองหรือหัวข้อที่บุคลากรมีความสนใจ รวมทั้งควรจะมีการสำรวจช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการจัดอบรมอบรมให้แก่บุคลากร

6) ควรส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาต่อของบุคลากรทุกระดับ เช่น พนักงานปฏิบัติงานช่วยสอน สามารถได้รับทุนสนับสนุนในการศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกได้

7) วิทยาลัยฯ ควรมีฐานข้อมูลกลางที่บุคลากรสามารถเข้าถึงข้อมูลเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานได้

8) ในบางลักษณะตำแหน่งงาน เช่น งานการเงิน พัสดุ เนื่องจาก กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานมีการเปลี่ยนแปลงบ่อยครั้ง ดังนั้น วิทยาลัยฯ ควรจะจัดให้มีระบบที่ปรึกษาหรือพี่เลี้ยงให้แก่ผู้ปฏิบัติงานในด้านดังกล่าว

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussions)

การศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายปฏิบัติการ วิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สามารถอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

ความต้องการในการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายปฏิบัติการ พบว่า ความต้องการในการพัฒนาตนเองด้านการศึกษาต่ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อภิปรายได้ว่า บุคลากรสายปฏิบัติการย่อมมีความต้องการผลักดันเรื่องการปรับขึ้นเงินเดือนตามคุณวุฒิที่สูงขึ้น และต้องการให้องค์กรประชาสัมพันธ์กฎเกณฑ์ในการพิจารณาการให้ทุนการศึกษาต่อให้บุคลากรทราบอย่างทั่วถึง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชรภรณ์ ก้อนแก้ว (2558: 72) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการพัฒนาตนเองในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้านการฝึกอบรม และด้านการศึกษาต่อ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญส่ง สีสะชาต (2559: 88) พบว่า ความต้องการในการพัฒนาบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พบว่า บุคลากรสายสนับสนุนของคณะแพทยศาสตร์ มีความต้องการในการพัฒนาบุคลากรในทุก ๆ ด้าน และรายด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีความต้องการมาก คือ ด้านการศึกษาต่อ และด้านการฝึกอบรม และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของปริญธร สระทองฮ่อม (2560: 93) พบว่า การพัฒนาตนเองของพนักงานสายสนับสนุนวิชาการ ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย การศึกษาต่อ การฝึกอบรม/สัมมนา ศึกษาดูงาน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การพัฒนาบุคลิกภาพ

ความต้องการพัฒนาตนเองด้านการฝึกอบรม ของบุคลากรสายปฏิบัติการ พบว่า มีความต้องการพัฒนาตนเองด้านการฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อภิปรายได้ว่า บุคลากรมีความมุ่งมั่นในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานและความต้องการในการพัฒนาความรู้และทักษะอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ บุคลากรยังมีความต้องการการสนับสนุนงบประมาณในการฝึกอบรมอย่างเพียงพอ แสดงถึงการรับรู้ถึงความสำคัญของการสนับสนุนด้านการเงินในการเข้ารับการฝึกอบรม การจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอจะช่วยให้บุคลากรสามารถเข้าถึงหลักสูตรการฝึกอบรมที่หลากหลายและเหมาะสมกับความต้องการในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะหลักสูตรที่มีองค์ความรู้สมัยใหม่ซึ่งชี้ให้เห็นว่าบุคลากรตระหนักถึงความสำคัญของการปรับตัวและการนำความรู้ใหม่ ๆ มาปรับใช้ในการทำงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การพัฒนาหลักสูตรที่มีเนื้อหาสมัยใหม่จึงเป็นสิ่งจำเป็น อย่างไรก็ตาม ความต้องการฝึกอบรมในหลักสูตรที่ไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับสายงานเดิมมีระดับความต้องการที่น้อยกว่าซึ่งอาจบ่งชี้ว่า บุคลากรมีความสนใจในความหลากหลายของทักษะแต่มีความกังวลเกี่ยวกับการลงทุนเวลาและทรัพยากรในหลักสูตรที่ไม่ตรงกับสายงานของตน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชรภรณ์ ก้อนแก้ว (2558: 76) ที่ชี้ให้เห็นว่าความต้องการการพัฒนาตนเองมีความสำคัญในด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองและการฝึกอบรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญส่ง สีสะชาต (2559) ที่ยืนยันถึงความสำคัญของการสนับสนุนการศึกษาเพื่อพัฒนาความสามารถของบุคลากร การสนับสนุนจากหน่วยงานในการจัดสรรงบประมาณและพัฒนาหลักสูตรที่ตอบโจทย์ความต้องการด้านความรู้สมัยใหม่ จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานและความพึงพอใจในงานของบุคลากร การสร้างโอกาสในการเข้าร่วมสัมมนาและการเรียนรู้จากแหล่งต่าง ๆ จะเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาทักษะและความรู้ของบุคลากรอย่างต่อเนื่องซึ่งความต้องการ

ของบุคลากรในการพัฒนาตนเองด้านการฝึกอบรม ถือเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการพัฒนาองค์กรและความก้าวหน้าในสายอาชีพ

ความต้องการในการพัฒนาตนเองด้านการศึกษาดูงาน พบว่ามีความต้องการพัฒนาตนเองด้านการศึกษาดูงานอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อภิปรายได้ว่าบุคลากรสายปฏิบัติการต้องการให้หน่วยงานจัดทัศนศึกษาและการศึกษาดูงานทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อเพิ่มพูนความรู้ และต้องการให้หน่วยงานส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรไปศึกษาดูงานของหน่วยงานภายในองค์กรเดียวกันหรือหน่วยงานภายนอกองค์กรที่มีขอบเขตงานที่รับผิดชอบเหมือนกันหรือลักษณะงานที่ต้องทำงานร่วมกันเพื่อเรียนรู้เฉพาะเรื่อง อันอาจจะทำให้เกิดรูปแบบการทำงานที่มีวิธีปฏิบัติเป็นเลิศ และต้องการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้เชี่ยวชาญและเพื่อนร่วมงานจากองค์กรอื่น ๆ เพื่อเป็นการสร้างเครือข่าย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีดิตร สระทองฮ่วม (2560: 92-93) เกี่ยวกับความต้องการพัฒนาตนเองของพนักงานสายสนับสนุนวิชาการ พบว่า ทั้งภาพรวมและรายด้านมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย การศึกษาต่อ การฝึกอบรม การสัมมนา การศึกษาดูงาน การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการพัฒนาบุคลิกภาพ

ความต้องการในการพัฒนาตนเองด้านการพัฒนา พบว่า มีความต้องการพัฒนาตนเองด้านการพัฒนาอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อภิปรายได้ว่าบุคลากรสายปฏิบัติการต้องการให้มีการมอบหมายงาน การกระจายงานในหน้าที่ความรับผิดชอบ และมอบอำนาจการตัดสินใจภายในขอบเขตที่กำหนดเพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานในรูปแบบใหม่ ๆ หรืองานที่ทำทลายความสามารถและต้องการฝึกงานกับผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะลึกเฉพาะด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชีรวดี ยังมี และมงคลชัย โพล้งศิริ (2562: 43) พบว่า ความต้องการในการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายสนับสนุน ด้านการพัฒนาในภาพรวมมีความต้องการด้านการพัฒนาอยู่ในระดับมาก

ความต้องการในการพัฒนาตนเองด้านการขอกำหนดตำแหน่งที่สูงขึ้น พบว่า มีความต้องการพัฒนาตนเองด้านการขอกำหนดตำแหน่งที่สูงขึ้นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อภิปรายได้ว่า บุคลากรสายปฏิบัติการต้องการให้มีการมอบหมายงาน การกระจายงานในหน้าที่ความรับผิดชอบ และมอบอำนาจการตัดสินใจภายในขอบเขตที่กำหนดเพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานในรูปแบบใหม่ ๆ หรืองานที่ทำทลายความสามารถ และต้องการฝึกงานกับผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะลึกเฉพาะด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ รณชัย ทิพย์มณฑา (2566: 156) พบว่า ความต้องการด้านการขอกำหนดตำแหน่งที่สูงขึ้นมีระดับความต้องการมาก

ความต้องการในการพัฒนาตนเองด้านการพัฒนาความสามารถด้านเทคโนโลยี พบว่า มีความต้องการพัฒนาตนเองด้านการพัฒนาความสามารถด้านเทคโนโลยีอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อภิปรายได้ว่า บุคลากรสายปฏิบัติการยังมีความต้องการให้หน่วยงานจัดการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้และการประยุกต์เทคโนโลยีในการทำงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานและลดขั้นตอนที่ซับซ้อน โดยมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ความต้องการที่มีอยู่ในระดับสูงทางด้านนี้สะท้อนถึงการตระหนักรู้ถึงความสำคัญของเทคโนโลยีในยุคปัจจุบัน การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน จะส่งผลโดยตรงต่อการเสริมสร้างประสิทธิภาพและพัฒนาทักษะของบุคลากร รวมถึงการพัฒนาหลักสูตรหรือการอบรมที่สามารถตอบสนองความต้องการของบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดการพัฒนาความสามารถด้านเทคโนโลยีที่สามารถสนับสนุนและเสริมสร้างศักยภาพของบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญส่ง สีสะชาต (2559) ที่ศึกษาเกี่ยวกับบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการมีความต้องการพัฒนาศักยภาพในทุกด้าน เมื่อจำแนกรายข้อพบว่า บุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ

มีความต้องการในระดับมากทุกด้านเกี่ยวกับการฝึกฝนการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญโดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรสายปฏิบัติการ สังกัดวิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

จากผลการศึกษาทำให้ทราบว่า บุคลากรสายปฏิบัติการมีความต้องการให้วิทยาลัยฯ จัดการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้และการประยุกต์เทคโนโลยีในการทำงาน เมื่อพิจารณาบริบทขององค์กรภายใต้วิสัยทัศน์ของวิทยาลัยฯ ที่ระบุไว้ว่า “วิทยาลัยแห่งความเป็นเลิศด้านนวัตกรรมดิจิทัลสร้างสรรค์ Excellent College in Creative Digital Innovation” ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับนวัตกรรมดิจิทัล จึงทำให้บุคลากรในองค์กรจำเป็นต้องตระหนักรู้ถึงความสำคัญของเทคโนโลยีในปัจจุบัน และต้องมีการพัฒนาตนเองให้มีองค์ความรู้ที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีอยู่เสมอ และฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้และการประยุกต์เทคโนโลยีในการทำงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานและลดขั้นตอนที่ซับซ้อนจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาตนเอง และองค์กรเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของวิทยาลัยฯ ที่ได้กำหนดไว้ ดังนั้นการส่งเสริมการพัฒนาความรู้ ความสามารถของบุคลากรให้มีความรู้ ทักษะ สมรรถนะตามมาตรฐานที่หน่วยงานกำหนดหรือตรงตามในตำแหน่งงาน จึงถือเป็นกระบวนการสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้บุคลากรมีการพัฒนาความสามารถเดิมที่มีอยู่ให้ดียิ่งขึ้นและช่วยผลักดันให้บุคลากรได้มีการพัฒนาตนเองเพื่อปรับปรุงและพัฒนาผลการปฏิบัติงาน โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ เป็นการเพิ่มศักยภาพการทำงานของบุคลากรให้มีความสามารถที่จะรับผิดชอบงานที่สูงขึ้น จนเกิดทักษะในการทำงานหลายด้านทำให้สามารถทำงานทดแทนกันได้ในกรณีที่เจ้าของงานเดิมไม่อยู่หรือโอนย้ายไปที่อื่น อีกทั้ง ยังทำให้บุคลากรมีการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่องและสะท้อนให้เห็นความก้าวหน้าด้วยผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้นและบรรลุตามเป้าหมายองค์กร การพัฒนาบุคลากรสายปฏิบัติการ เป็นสิ่งที่จำเป็นในการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและเตรียมความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและความต้องการในอนาคต จากการศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายปฏิบัติการ สังกัดวิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า บุคลากรสายปฏิบัติการมีความต้องการในด้านการพัฒนาความสามารถด้านเทคโนโลยีมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการฝึกอบรม ดังนั้น เพื่อให้การบริหารงานขององค์กรบรรลุตามวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ในการบริหารจัดการองค์กรเพื่อบูมสู่ความเป็นเลิศ (CMU Excellence Management) การพัฒนาศักยภาพบุคลากรของมหาวิทยาลัยให้มีความพร้อมในการปรับตัวด้านความรู้และทักษะภายใต้สถานการณ์ที่ผันผวนและพร้อมขับเคลื่อนแผนกลยุทธ์และบรรลุ วิสัยทัศน์ (Human Resource Capacity Development) พันธกิจ และยุทธศาสตร์ที่ตั้งไว้ วิทยาลัยฯ ควรจัดทำแผนการพัฒนาบุคลากรที่รวมถึงการสำรวจความต้องการด้านเทคโนโลยีและทักษะอย่างเป็นระบบ ดังนี้

1) วางแผนการอบรมพัฒนา: จัดให้มีการฝึกอบรมที่เน้นการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีและการจัดหลักสูตรที่ตอบโจทย์ความต้องการของบุคลากรในปัจจุบันและอนาคต รวมถึงการวางแผนพัฒนาในระยะสั้นและระยะยาวเพื่อสร้างโอกาสในการเรียนรู้

2) วางแผนด้านงบประมาณ: สนับสนุนงบประมาณที่เพียงพอสำหรับการฝึกอบรมและการพัฒนาหลักสูตร รวมถึงการจัดหาซอฟต์แวร์และเครื่องมือที่ทันสมัยสำหรับการทำงาน ควรกำหนดงบประมาณเป็นรายปีที่ยืดหยุ่นตามสถานการณ์เทคโนโลยีในโลกปัจจุบัน

3) วางแผนการประเมินผล: มีการประเมินผลการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถปรับปรุงนโยบายการพัฒนาบุคลากรให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพสูงสุด

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

ความต้องการในการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายปฏิบัติการ สังกัดวิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี ทุกด้านอยู่ในระดับมาก แต่ด้านการพัฒนาความสามารถด้านเทคโนโลยี (Technological Proficiency) อยู่ในระดับมากที่สุด และมีความต้องการมากที่สุด โดยเฉพาะการสนับสนุนงบประมาณเพื่อจัดซื้อซอฟต์แวร์ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน และบุคลากรสายปฏิบัติการยังมีความต้องการให้วิทยาลัยฯ จัดการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้และการประยุกต์เทคโนโลยีในการทำงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานและลดขั้นตอนที่ซับซ้อน เพื่อให้การบริหารงานขององค์กรบรรลุตามวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ในการบริหารจัดการองค์กรเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศ (CMU Excellence Management) การพัฒนาศักยภาพบุคลากรของมหาวิทยาลัยให้มีความพร้อมในการปรับตัวด้านความรู้ และทักษะภายใต้สถานการณ์ที่ผันผวนและพร้อมขับเคลื่อนแผนกลยุทธ์และบรรลุ วิสัยทัศน์ (Human Resource Capacity Development) พันธกิจ และยุทธศาสตร์ที่ตั้งไว้ วิทยาลัยฯ ควรจัดทำแผนการพัฒนาบุคลากรที่รวมถึงการสำรวจความต้องการด้านเทคโนโลยีและทักษะอย่างเป็นระบบ ดังนี้

1) วางแผนการอบรมพัฒนา: จัดให้มีการฝึกอบรมที่เน้นการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีและการจัดหลักสูตรที่ตอบโจทย์ความต้องการของบุคลากรในปัจจุบันและอนาคต รวมถึงการวางแผนพัฒนาในระยะสั้นและระยะยาวเพื่อสร้างโอกาสในการเรียนรู้

2) วางแผนด้านงบประมาณ: สนับสนุนงบประมาณที่เพียงพอสำหรับการฝึกอบรมและการพัฒนาหลักสูตร รวมถึงการจัดหาซอฟต์แวร์และเครื่องมือที่ทันสมัยสำหรับการทำงาน ควรกำหนดงบประมาณเป็นรายปีที่ยืดหยุ่นตามสถานการณ์เทคโนโลยีในโลกปัจจุบัน

3) วางแผนการประเมินผล: มีการประเมินผลการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถปรับปรุงนโยบายการพัฒนาบุคลากรให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพสูงสุด

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการศึกษาค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในภาพรวมของความต้องการในการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายปฏิบัติการ สังกัดวิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี ด้านการพัฒนาความสามารถด้านเทคโนโลยี (Technological Proficiency) มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในระดับที่มากที่สุดจากความต้องการในการพัฒนาตนเองทั้งหมด 6 ด้าน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า บุคลากรสายปฏิบัติการเล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาความสามารถด้านเทคโนโลยีของตนเอง ดังนั้น วิทยาลัยฯ ควรจะมีการสำรวจความต้องการพัฒนาความสามารถด้านเทคโนโลยีของบุคลากรโดยแยกตามตำแหน่งงาน ลักษณะและความจำเป็นในการใช้งาน รวมทั้งควรสนับสนุนงบประมาณในการจัดซื้อซอฟต์แวร์ที่ทันสมัยเพื่อใช้สนับสนุนการทำงานให้แก่บุคลากร

1.2 จากผลการศึกษาค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในภาพรวมบุคลากรสายปฏิบัติการมีความต้องการในการพัฒนาตนเองด้านการฝึกอบรมในระดับมากรองลงมาจากการพัฒนาความสามารถด้านเทคโนโลยี ซึ่งเมื่อพิจารณาในรายละเอียดจะพบว่า บุคลากรสายปฏิบัติการต้องการให้วิทยาลัยฯ สนับสนุน

งบประมาณการฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรอย่างเพียงพอ ดังนั้น เพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง วิทยาลัยฯ ควรสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาตนเองของบุคลากรอย่างโดยพิจารณาจากทักษะที่บุคลากรต้องได้รับการพัฒนาตามสมรรถนะตำแหน่งงาน ความรู้สมัยใหม่ที่มีความจำเป็นจะต้องนำมาปรับใช้ในการปฏิบัติงาน หรือปรับปรุงกระบวนการทำงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ดังนั้น จึงไม่ควรจะจำกัดวงเงินงบประมาณในการพัฒนาบุคลากรเป็นรายบุคคล

1.3 วิทยาลัยฯ ควรจะมีการวางแผนการพัฒนาบุคลากรทั้งในระยะสั้นและระยะยาวเพื่อช่วยพัฒนาทักษะและความรู้ของบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับความก้าวหน้าตามสายงาน

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป โดยควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการประเมินระดับความรู้และทักษะที่ได้รับหลังจากการพัฒนาตนเองของบุคลากร หรือศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์ความสามารถในการนำความรู้หลังจากการพัฒนาตนเองไปใช้ในการปฏิบัติงานจริง

เอกสารอ้างอิง (References)

- ธีรวิทย์ ยิงมี และ มงคลชัย โพล้งศิริ. (2562). ความต้องการในการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. รายงานวิจัย. กองทุนส่งเสริมงานวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- บุญส่ง ลีละชาต. (2559). ความต้องการในการพัฒนาบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. การค้นคว้าอิสระ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง) สาขาวิชาการเมืองการปกครองสำหรับนักบริหาร. คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปรีฉัตร สระทองอ่วม. (2560). การพัฒนาตนเองของพนักงานสายสนับสนุนวิชาการ มหาวิทยาลัยศิลปากร. วารสารวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. 4(1): 84-96.
- รณชัย ทิพย์มณฑา. (2566). ความต้องการพัฒนาศักยภาพตนเองของบุคลากรสายสนับสนุนสู่การวางแผนการพัฒนาบุคลากร คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยพะเยา. วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต. 20(1) :143-158.
- วัชรภรณ์ ก้อนแก้ว. (2558). ปัจจัยจูงใจที่ส่งผลต่อความต้องการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. สารนิพนธ์บริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

การวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาเยาวชนไทยในภาพยนตร์รางวัลสุพรรณหงส์
พ.ศ. 2534 - 2563

An Analysis of Problems and Solutions of Thai Youths in Films Winning
Suphannahong Award, during 1991 – 2020

หลัน เซียหลิง¹ จันทรสุตา ไชยประเสริฐ² ชีรโชติ เกิดแก้ว³

Lan XIALING, Jansuda Chaiprasert, Teerachoot Kerdkaew

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาของเยาวชนไทยในภาพยนตร์รางวัลสุพรรณหงส์ พ.ศ. 2534-2563 ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาในภาพยนตร์จำนวน 8 เรื่อง ผลการศึกษาได้พบปัญหาเยาวชนไทยใน 3 ด้านหลัก ได้แก่ 1) ด้านครอบครัวที่สะท้อนถึงปัญหาเยาวชนทะเลาะวิวาทกับพ่อแม่ผู้ปกครอง เยาวชนต่อต้านพ่อแม่ด้วยการใช้ความรุนแรง และเยาวชนหนีออกจากบ้าน 2) ด้านโรงเรียนที่สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาเยาวชนใช้ความรุนแรงในโรงเรียน เยาวชนกลั่นแกล้งกันในโรงเรียน เยาวชนทำการทุจริตในการเรียน และเยาวชนไม่เคารพครูอาจารย์ และ 3) ด้านสังคมที่สะท้อนถึงปัญหาเยาวชนมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร เยาวชนฆ่าตัวตาย เยาวชนเข้าถึงและใช้สื่อที่ไม่เหมาะสม และเยาวชนติดยาเสพติด นอกจากนี้ ภาพยนตร์รางวัลสุพรรณหงส์ พ.ศ. 2534-2563 ยังได้เสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวไว้ด้วย ซึ่งเท่ากับว่าภาพยนตร์ได้เรียกร้องให้ครอบครัว โรงเรียน และสังคมร่วมมือกันช่วยแก้ไขปัญหายาวชน เพื่อให้เยาวชนไทยได้รับการปกป้องดูแลที่นำไปสู่การเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพและเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่าต่อสังคมในอนาคต

คำสำคัญ (Keywords) : ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหา; เยาวชนไทย; ภาพยนตร์

Abstract

This research article aimed to analyze the problems and solutions of Thai youths in eight films winning the Suphannahong Award, during 1991-2020. The qualitative research method was applied to analyze the contents of the films studied. The research revealed three main areas of Thai youth problems. 1) Problems in the family, including quarrels between children and their parents or guardians, parental resistance by using violence, and running away youths from homes; 2) Problems in school, including using violence; bullying between students; cheating practices; and disrespectful behaviors toward teachers; and 3)

Received: 2024-09-19 Revised: 2024-10-07 Accepted: 2024-10-14

¹ นักศึกษาสาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง หลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ Graduate student, Communicative Thai as a Second Language Program, Faculty of Liberal Arts Huachiew Chalermprakiet University. E-mail: 261687842@qq.com

² อาจารย์ ดร.ประจำสาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ an advisor, Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet University. E-mail: jansuda_chaiprasert@yahoo.com

³ รศ. ดร. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ Associate Professor Dr., Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet University. E-mail: tongin2000@gmail.com

Social problems, including premature sexual affairs in youths, youths committing suicide, misusing of media by youths, and drug addiction in youths. Solutions for the mentioned problems in the studied films call for the cooperation of all related parties, families, schools, and society, to protect youths and support their growing up to the qualified and worthy members of society.

Keywords: Problem and Solution; Thai youths; Films

บทนำ (Introduction)

ภาพยนตร์จะเป็นเสมือนกระจกที่สะท้อนความเป็นจริงไปในสังคม และภาพยนตร์คือการประกอบสร้างความเป็นจริง (กำจร หลุยยะพงศ์, 2554: 23) เนื่องจากผู้กำกับและผู้เขียนบทมักจะใช้ภาพยนตร์เพื่อสื่อความรู้สึกและสัญชาตญาณของผู้ชมให้เข้าใจถึงปัญหาที่ซับซ้อนและหลากหลาย ทำให้ภาพยนตร์ได้กลายเป็นสะพานเชื่อมระหว่างผู้ชมและประเด็นทางสังคม เนื่องจากการแสดงสถานการณ์ที่เป็นจริงในภาพยนตร์ช่วยให้ผู้ชมได้เข้าใจ และตระหนักถึงความซับซ้อนและความผันผวนของสังคมได้มากขึ้น โดยการนำเสนอเรื่องราวที่ท้าทายและเปิดโอกาสให้ผู้ชมได้เข้าใจและรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับปัญหาที่สังคมต้องเผชิญอยู่ เพื่อคิดเกี่ยวกับแนวทางแก้ไขปัญหาที่สามารถทำให้สังคมดีขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ดิสนีย์ อธิธิ์รุณวงศ์ (2553: 4-5) ได้กล่าวไว้ว่า ภาพยนตร์สะท้อนสังคมมีลักษณะอยู่บนพื้นฐานความเป็นจริง เป็นการแสดงให้เห็นปัญหาในสังคมเพื่อกระตุ้นให้เกิดการแก้ปัญหาและเปลี่ยนแปลงทัศนคติให้เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น รวมถึงช่วยเสริมสร้างจิตสำนึกที่ดีให้แก่ผู้ชม และมักสร้างจากเรื่องจริงที่เกิดขึ้นในสังคม ดังนั้น ภาพยนตร์ในฐานะสื่อมวลชนที่มีอิทธิพลต่อสังคมในมิติที่หลากหลาย ไม่เพียงแต่ทำหน้าที่ให้ความบันเทิงเท่านั้น แต่ยังเป็นปณิธานประกอบที่สำคัญในการสะท้อนความเป็นจริงทางสังคมที่ซับซ้อนได้อย่างลึกซึ้ง อีกทั้งยังเป็นช่องทางที่สามารถกระตุ้นให้สาธารณชนตระหนักถึงปัญหาและมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงในสังคมได้อีกด้วย

ภาพยนตร์ไทยที่ได้รับรางวัลมีรูปแบบการเล่าเรื่องที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว การแสดงอารมณ์ที่หลากหลาย และความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับประเด็นทางสังคม ได้รับความสนใจและยกย่องอย่างกว้างขวางทั่วโลก ภาพยนตร์รางวัลสุพรรณหงส์เป็นหนึ่งในรางวัลอันทรงเกียรติสูงสุดแห่งวงการภาพยนตร์ไทย มีความสามารถในการสะท้อนปัญหาที่ซับซ้อนและมีนัยสำคัญต่อสังคมได้อย่างพิเศษ โดยได้รวบรวมผลงานโดดเด่นมากมายที่สะท้อนประเด็นทางสังคมอันลึกซึ้งและสำรวจทั้งด้านลบและด้านบวกของธรรมชาติของความเป็นมนุษย์ ได้รับการยกย่องอย่างกว้างขวางจากผู้ชมทั้งในและต่างประเทศ ในรายชื่อภาพยนตร์ที่ได้รับรางวัลสุพรรณหงส์ของแต่ละปี ปัญหาเยาวชนที่เป็นประเด็นสำคัญมักปรากฏในวิสัยทัศน์ของผู้ชม กระตุ้นให้เกิดความคิดและการอภิปรายอย่างลึกซึ้ง เนื่องจากภาพยนตร์ที่มีเยาวชนเป็นตัวละครเอก เป็นหนึ่งในประเภทย่อยของภาพยนตร์เยาวชนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับตัวเยาวชนและสภาพภายนอกที่มีอิทธิพลต่อตัวเยาวชนเอง เช่นครอบครัว โรงเรียน และสังคม เป็นต้น ดังนั้น ภาพยนตร์ที่ได้รับรางวัลสุพรรณหงส์มีบทบาทสำคัญที่จะเป็นตัวอย่างหรือแนวทางในการสะท้อนปัญหาที่สำคัญของเยาวชน นอกจากทำให้ผู้ชมเกิดความตระหนักรู้ถึงปัญหาที่เยาวชนไทยต้องเผชิญอยู่ได้อย่างจริงจัง อีกทั้งยังได้สะท้อนถึงแนวทางการแก้ปัญหาที่เป็นส่วนหนึ่งของเนื้อเรื่อง ซึ่งอาจเป็นแรงบันดาลใจหรือแรงผลักดันให้ผู้ชมมีการคิดวิเคราะห์เพื่อการแก้ปัญหาเยาวชน

ด้วยการพัฒนาอย่างรวดเร็วของเศรษฐกิจสังคมและความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีสารสนเทศ เยาวชนต้องเผชิญกับความท้าทายต่าง ๆ มากมายที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ซึ่งถ้าหากว่าปัญหาพฤติกรรมเยาวชนและความรุนแรงของปัญหาดังกล่าวไม่ได้รับรู้และป้องกันตั้งแต่แรก ก็อาจนำไปสู่แนวโน้มที่จะก่ออาชญากรรม จากข้อมูลสถิติและผลการศึกษาวิจัยที่ผ่านมา พบว่าปัจจุบันเยาวชนมีพฤติกรรมความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ ดังจะเห็นได้จากการสำรวจจำนวนคดีของเด็กและเยาวชน ส่องสถิติคดีอาญาเด็กและเยาวชน จากข้อมูลของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ในปีงบประมาณ 2566 พบว่า เด็กและเยาวชนก่อคดีเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายมากถึง 3,330 คดี เพิ่มขึ้นจากปี 2562 ที่มีเพียง 2,098 คดี เด็กและเยาวชนใช้อาวุธก่อความรุนแรงเพิ่มขึ้น สะท้อนจากคดีเกี่ยวกับอาวุธและวัตถุระเบิดที่เพิ่มขึ้น จาก 876 คดีจากปี 2562 เป็น 1,683 คดี ในปี 2566 ผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่เป็นนักเรียนที่อยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษา เมื่อแบ่งผู้กระทำความผิดตามช่วงอายุจะพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเยาวชนที่มีอายุ 15-17 ปี คิดเป็น 80% ขณะที่ 20% เป็นผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กอายุ 11-14 ปี และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2566) ปัญหาพฤติกรรมเยาวชนและความรุนแรงของปัญหาในสถานพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชนในแต่ละภาคมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้น ซึ่งต้องได้รับการแก้ไขและป้องกันตั้งแต่แรก ทางโรงเรียน สังคม และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมือกันอย่างจริงจัง ด้วยความเข้าใจอย่างลึกซึ้งทางสังคมและการแสดงออกทางศิลปะ ภาพยนตร์ที่ได้รับรางวัลสุพรรณหงส์ของไทยได้นำเสนอปัญหาของเยาวชนเหล่านี้อย่างชัดเจนบนจอภาพยนตร์ โดยผลิตขึ้นจากมุมมองของผู้ใหญ่จึงยอมทำหน้าที่ผลิตซ้ำภาพสะท้อนของเยาวชนและสภาพภายนอกที่เกี่ยวข้องตามที่สังคมกำหนด ดังนั้น ภาพยนตร์ที่ได้รับรางวัลสุพรรณหงส์จึงไม่เพียงแต่เผยให้เห็นถึงความร้ายแรงของปัญหาเยาวชนเท่านั้น แต่ยังสำรวจแนวทางแก้ไขที่เป็นไปได้ด้วยการให้ข้อมูลอันมีค่าแก่สาธารณชนอีกด้วย

จากอิทธิพลและความสำคัญของภาพยนตร์เยาวชนที่ได้รับรางวัลสุพรรณหงส์ รวมถึงสถิติคดีอาญาเด็กและเยาวชนที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งอาจเป็นผลมาจากปัญหาพฤติกรรมต่าง ๆ ของเยาวชนในปัจจุบัน ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะชาวต่างชาติที่ศึกษาสาขาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง จึงเห็นมีความจำเป็นต้องศึกษาบทความเรื่อง ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาเยาวชนไทยในภาพยนตร์รางวัลสุพรรณหงส์ พ.ศ. 2534-2563 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของดัชนีเรื่อง “ภาพสะท้อนเยาวชนไทยในภาพยนตร์รางวัลสุพรรณหงส์ พ.ศ. 2534-2563” โดยคัดเลือกภาพยนตร์รางวัลสุพรรณหงส์เฉพาะที่มีเนื้อหาสะท้อนภาพเยาวชนไทย จำนวน 8 เรื่อง มาศึกษาวิเคราะห์ ซึ่งจะช่วยให้ครอบครัวและสังคมไทยได้ทราบถึงปัญหาเยาวชนไทย สร้างความตระหนักร่วมกันถึงแนวทางแก้ไขปัญหามาของเยาวชนไทย และสามารถนำความรู้ที่เกี่ยวข้องไปปรับใช้ในการดำรงชีวิตของตนเอง อีกทั้งโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ สามารถนำผลการวิจัยไปใช้วางแผนการบริหารจัดการเพื่อการเรียนการสอน อบรมสั่งสอน สนับสนุน และช่วยเหลือเยาวชนไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาเยาวชนไทยในภาพยนตร์รางวัลสุพรรณหงส์ พ.ศ. 2534-2563

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนในภาพยนตร์ที่ได้เข้าชิงรางวัลสุพรรณหงส์ระหว่างปี พ.ศ. 2534-2563 เพื่อวิเคราะห์ในประเด็นปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาของเยาวชนไทย โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) บริบทครอบครัว คือ เยาวชนทะเลาะวิวาทกับพ่อแม่หรือผู้ปกครอง เยาวชนต่อต้านพ่อแม่โดยการใช้ความรุนแรง และเยาวชนที่หนีออกจากบ้าน 2) บริบทโรงเรียน คือ เยาวชนใช้ความรุนแรงในโรงเรียน การกลั่นแกล้งกันในโรงเรียน การทุจริตทางการศึกษา และการไม่เคารพครูอาจารย์ 3) บริบทสังคม คือ เยาวชนมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การฆ่าตัวตาย การเข้าถึงและใช้สื่อที่ไม่เหมาะสม และการติดยาเสพติด

1.2 ขอบเขตด้านเอกสาร

ผู้วิจัยได้คัดเลือกภาพยนตร์ที่เข้าชิงภาพยนตร์ยอดเยี่ยม รางวัลภาพยนตร์แห่งชาติ สุพรรณหงส์ สาขาภาพยนตร์ยอดเยี่ยม ครั้งที่ 1-32 ในปี พ.ศ. 2534-2563 ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังนี้ 1) ภาพยนตร์ที่มีตัวละครเอกเป็นเยาวชนอายุระหว่าง 10-19 ปี 2) ตัวละครหลักในนวนิยายทุกเรื่องเป็นเยาวชนไทยที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินเรื่อง 3) ภาพยนตร์ที่นำมาศึกษาต้องแสดงลักษณะความเป็นเยาวชนในบริบทที่หลากหลายในสังคมไทย ซึ่งภาพยนตร์ที่ได้คัดเลือกมาตามเกณฑ์ดังกล่าว มีจำนวน 8 เรื่อง ได้แก่ เวลาในขวดแก้ว (2534) อนึ่ง คิดถึงพอสังเขป (2535) รักแห่งสยาม (2550) สามชุก (2552) เกรียน ฟิคชั่น (2556) พี่ชาย My Hero (2558) ฉลาดเกมส์โกง (2560) ที่ตรงนั้น มีฉันหรือเปล่า (2562) และคิว ไปด้วยกันนะ (2562)

1.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย เริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคม พ.ศ. 2567 ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ของภาพยนตร์ที่นำเสนอผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ต

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์สะท้อนปัญหาเยาวชน เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์ภาพยนตร์

3.2 ศึกษาประวัติและความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับรางวัลสุพรรณหงส์จากเอกสารและเว็บไซต์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ศึกษาความเป็นมาของรางวัลสุพรรณหงส์ วัตถุประสงค์และคุณสมบัติของภาพยนตร์ที่เข้าชิงรางวัลสุพรรณหงส์ แนวการตัดสินใจของรางวัลสุพรรณหงส์ และผู้กำกับของรางวัลสุพรรณหงส์

3.3 ศึกษาจากภาพยนตร์รางวัลสุพรรณหงส์ พ.ศ. 2534-2563 ที่เผยแพร่ในสื่อออนไลน์ ได้เล่าถึงเรื่องราวของเยาวชน ถ่ายทอดแนวคิดเกี่ยวกับเยาวชนในสังคมไทยในมุมมองที่เป็นปัญหา โดยประยุกต์ใช้แนวคิดภาพสะท้อนปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหามาวิเคราะห์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยผ่านการดูภาพยนตร์รางวัลสุพรรณหงส์อย่างละเอียดและศึกษาวิเคราะห์จากปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาที่ได้กล่าวถึงตัวละครเยาวชนในเรื่อง จากภาพยนตร์ที่ได้รับรางวัลสุพรรณหงส์ที่คัดเลือกไว้ทั้ง 8 เรื่อง

4.2 นำเสนอผลการศึกษาวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย (Research Results)

ภาพยนตร์สามารถทำหน้าที่เป็น "กระจก" เพื่อสะท้อนประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริงทางสังคมและพฤติกรรมของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในสังคม โดยใช้เนื้อเรื่องและตัวละครเป็นสื่อกลางในการแสดงให้เห็นถึงสาเหตุ ผลกระทบ และวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น จากการวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาเยาวชนไทยในภาพยนตร์รางวัลสุพรรณหงส์ พ.ศ. 2534-2563 ที่นำมาศึกษาทั้ง 8 เรื่อง พบปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาเยาวชนใน 3 ด้านสำคัญ ได้แก่ 1) ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาเยาวชนในบริบทครอบครัว 2) ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาเยาวชนในบริบทโรงเรียน และ 3) ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาเยาวชนในบริบทสังคม โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาเยาวชนไทยในบริบทครอบครัว

ภาพยนตร์รางวัลสุพรรณหงส์ พ.ศ. 2534-2563 ได้สะท้อนปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาเยาวชนในบริบทครอบครัว 3 ด้าน ได้แก่ 1) ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาเยาวชนทะเลาะวิวาทกับพ่อแม่ผู้ปกครอง 2) ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาเยาวชนต่อต้านพ่อแม่ด้วยการใช้ความรุนแรง และ 3) ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาเยาวชนหนีออกจากบ้าน ดังต่อไปนี้

1.1 ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาเยาวชนทะเลาะวิวาทกับพ่อแม่ผู้ปกครอง

1.1.1 ปัญหาเยาวชนทะเลาะวิวาทกับพ่อแม่ผู้ปกครอง

ในภาพยนตร์เรื่อง *ที่ตรงนั้น มีฉันหรือเปล่า* ได้กล่าวถึง ลูกสาวทะเลาะวิวาทกับพ่อ คือ ชู ต้องการใช้ชีวิตตามความฝันของตนเองด้วยการได้ทุนไปเรียนต่อที่ฟินแลนด์ แต่พ่อปฏิเสธที่จะเซ็นใบรับทุนให้ เนื่องจากพ่อมีความคาดหวังว่าชูต้องสืบทอดกิจการร้านก๋วยเตี๋ยวหมู ซึ่งเป็นสิ่งที่พ่อมองว่ามีคุณค่าทางวัฒนธรรมและการอยู่รอดของครอบครัวที่เขาพยายามสร้างไว้ เมื่อพ่อบังคับให้เลือกเนื้อหมู ชูจึงทะเลาะกับพ่ออย่างเสียงดัง ทำให้พ่อโกรธมากจนยกมืออยากตบหน้าชู ดังคำทะเลาะของชูที่ว่า “ก็วัน ๆ เอาแต่อยู่กับเนื้อหมูหันกับป้าง ก็ไม่รู้จักอะไรเลยอะ” (คงเดช จาตุรันต์รัศมี, 2562) จากภาพยนตร์เรื่องนี้ สะท้อนให้เห็นถึง ปัญหาทะเลาะวิวาทระหว่างเยาวชนและผู้ปกครองเกิดจากความต้องการและความคาดหวังที่ไม่ตรงกัน เยาวชนต้องการความอิสระและสร้างอัตลักษณ์ของตนเอง ขณะที่ผู้ปกครองมีความคาดหวังที่ต่างกัน ทำให้เกิดการขัดแย้งและมองเยาวชนว่าเป็นปัญหาดื้อรั้น เอาแต่ใจ เถียงหรือชวนผู้ใหญ่ทะเลาะ ทำท่าย ฝ่าฝืนคำสั่งและกฎเกณฑ์ การทะเลาะวิวาทเป็นการแสดงออกถึงการเติบโตทางจิตใจของเยาวชนที่ต้องการความเป็นส่วนตัวและสิทธิ์ในการเลือกทางเดินชีวิต หากขาดการสื่อสารที่ดี ความคาดหวังที่มากเกินไปอาจทำให้เยาวชนเครียดและเกิดความขัดแย้งกับผู้ปกครอง จนห่างเหินกันที่สุดในที่สุด

1.1.2 แนวทางแก้ไขปัญหาเยาวชนทะเลาะวิวาทกับพ่อแม่ผู้ปกครอง

ในภาพยนตร์เรื่อง *ที่ตรงนั้น มีฉันหรือเปล่า* ได้กล่าวถึง ในตอนท้าย พ่อก็เข้าใจลูก เช่น ยินยอมใบรับทุนให้ชูไปเรียนต่อที่ฟินแลนด์ อีกทั้งยังแสดงความรู้สึกที่กลัวว่าลูกจะไม่กลับมา ดังตัวอย่าง คำพูดของพ่อที่ว่า “[...] ป้าขออย่างหนึ่งได้ไหมครับลูก ชูต้องกลับมานะ” (คงเดช จาตุรันต์รัศมี, 2562) หลังได้ยินคำพูดดังกล่าวของพ่อ ชูก็เลิกใบรับทุนทิ้งไป ไม่ทำตัวเป็นเด็กที่หนีปัญหาอีกและค้นหาตัวตนให้เจอ จากภาพยนตร์เรื่องนี้ แสดงให้เห็นถึง แนวทางแก้ไขปัญหาเยาวชนทะเลาะวิวาทกับพ่อแม่ผู้ปกครอง ต้องมาจากการสื่อสารที่เปิดเผยและจริงใจโดยผ่านการแสดงความรู้สึกออกมาโดยตรงต่อกัน การเปิดใจฟังกันอย่างเข้าใจ

ทั้งสองฝ่ายทำให้พวกเขาเข้าใจความรู้สึกและความหวังที่แตกต่างกัน ซึ่ง ช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและลดความขัดแย้งลง ผู้ปกครองควรเคารพในความคิดของลูกและให้ความอิสระในการตัดสินใจ ในขณะเดียวกัน ลูกควรเข้าใจถึงความรักและความห่วงใยของพ่อแม่ การยอมรับความแตกต่างของความคิดเห็นระหว่างรุ่นสามารถช่วยเชื่อมช่องว่างและสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

1.2 ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาเยาวชนต่อต้านพ่อแม่ด้วยการใช้ความรุนแรง

1.2.1 ปัญหาเยาวชนต่อต้านพ่อแม่ด้วยการใช้ความรุนแรง

ในภาพยนตร์เรื่อง *ดิว ไปด้วยกันนะ* ได้กล่าวถึง ภพอาสาไปค่ายบำบัดแทนดิว แต่พ่อรับไม่ได้เมื่อรู้ว่าลูกตัวเองเป็นเกย์ พ่อและภพก็มีปากเสียงกันอย่างรุนแรง พ่อตีภพและพูดคำดูถูกว่า “วันนี้จะฆ่ามึง มึงอยากเป็นคนไร้ประโยชน์ต่อสังคม !! ” จนทำให้ภพทนไม่ไหว จึงต่อต้านและชกหน้าพ่อกลับพร้อมเสียงร้องตะโกนออกมาว่า “พอได้แล้ว ไอ้สัตว์” (ชูเกียรติ ศักดิ์วีระกุล, 2562) ในกรณีของภพ ความกดดันจากการไม่ถูกยอมรับทางเพศและการถูกดูถูกตลอดเวลาทำให้ภพรู้สึกหมดหวังและเริ่มต่อต้านด้วยการใช้ความรุนแรงกลับ ซึ่งการชกหน้าพ่อของภพเป็นการแสดงออกถึงความเจ็บปวดและความพยายามที่จะยืนหยัดต่อความไม่เป็นธรรมที่เขาเผชิญ ดังนั้น ภาพยนตร์เรื่องแสดงให้เห็นถึงปัญหาการใช้ความรุนแรงของเยาวชนเกิดขึ้นจากการขาดการยอมรับ ความเข้าใจ และการสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะเมื่อเยาวชนไม่สามารถแสดงตัวตนที่แท้จริงได้อย่างเปิดเผย การไม่ยอมรับในตัวตนของลูกจากพ่อแม่นำไปสู่ความขัดแย้งที่รุนแรง และการตอบโต้ด้วยความรุนแรงสะท้อนถึงความอึดอัดและเจ็บปวดที่เกิดขึ้นจากการไม่ได้รับการยอมรับจากบุคคลที่เขาควรจะได้รับความรักและความเข้าใจมากที่สุด ผลกระทบที่นำมาคือการสร้างความเจ็บปวดและความแตกแยกภายในครอบครัว ซึ่งเยาวชนที่เผชิญปัญหานี้มักหันมาใช้ความรุนแรงเป็นทางออกในสถานการณ์ที่รู้สึกว่าเขาเองไม่มีที่พึ่ง

1.2.2 แนวทางแก้ไขปัญหาเยาวชนต่อต้านพ่อแม่ด้วยการใช้ความรุนแรง

ในภาพยนตร์เรื่อง *สามชุก* ได้กล่าวถึง ครูพินิจเข้าไปช่วยเหลือศิษย์ด้วยความสงสาร โดยการขอความร่วมมือจากพ่อค้าไม่ให้ขายสุราให้กับพ่อของปอด เพื่อแก้ปัญหาให้กับปอดและครอบครัวของปอด เนื่องจากพ่อของปอดเป็นคนขี้เมา และมักใช้ความรุนแรงกับแม่และปอดบ่อย จึงทำให้ปอดบันดาลโทสะแล้วชกต่อยกับพ่อ จากภาพยนตร์เรื่องนี้สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของบุคคลภายนอกที่สามารถมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว โดยเน้นไปที่การแก้ไขต้นเหตุของปัญหา ซึ่งในกรณีนี้คือพฤติกรรมการดื่มสุราของพ่อของปอด และพฤติกรรมความรุนแรงที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว สิ่งที่ภาพยนตร์ได้สะท้อนออกมาเกี่ยวกับการแก้ปัญหาเยาวชนที่มีพฤติกรรมความรุนแรงต่อครอบครัวต้องเริ่มจากการแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุ คือพ่อแม่ต้องเป็นตัวอย่างที่ดีของลูก การที่พ่อแม่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนเองเพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีจะช่วยหลีกเลี่ยงหรือป้องกันปัจจัยที่อาจก่อให้เกิดความรุนแรงจากต้นเหตุ เช่น การดื่มสุรา การเสเพลเสพติด การพนัน เป็นต้น นอกจากนี้แล้ว การแก้ไขปัญหาความรุนแรงด้วยการร่วมมือกันของคนในชุมชน ก็ถือว่าเป็นอีกประเด็นสำคัญในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว เช่น ครู ชุมชน หรือผู้นำท้องถิ่น สามารถมีบทบาทสำคัญในการเข้ามาช่วยเหลือเยาวชนและครอบครัวให้ก้าวข้ามปัญหาได้

1.3 ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาเยาวชนหนีออกจากบ้าน

1.3.1 ปัญหาเยาวชนหนีออกจากบ้าน

ในภาพยนตร์เรื่อง *เกรียน พิคชั่น* ได้กล่าวถึงตีหนีออกจากบ้านไปพัวยา เนื่องจากโดนทิพย์เข้าใจผิดและไล่ออกจากบ้าน ซึ่งทิพย์เป็นแม่ที่คลอดตีตอนอายุน้อย ทำให้ตีมองว่าตนไม่มีค่าและไม่มีคนที่รัก

ที่จิ้งต๋อสนใจหนีออกจากบ้านเพียงลำพัง นอกจากนี้แล้ว การหนีออกจากบ้านยังปรากฏในภาพยนตร์เรื่อง *คิวไปด้วยกันนะ* ได้กล่าวถึงหลังพอกับภพมีปากเสียงกันอย่างรุนแรง ถึงขั้นตัดพ้อตัดลูกกัน ทำให้ภพต๋อสนใจที่มอเตอร์ไซค์หนีออกจากบ้าน จากภาพยนตร์สองเรื่องนี้แสดงให้เห็นถึงเยาวชนที่หนีออกจากบ้านและไม่อยากพบหน้าพ่อแม่ มักจะโดนคนที่บ้านเข้าใจผิด หรือตัวเองรู้สึกว่าถูกมองข้าม หยามเหยียด และไม่มีค่าในสายตาคนที่รัก จึงต้องการที่จะออกมาเรียกร้องความสนใจ นอกจากนี้ เยาวชนบางคนอาจเติบโตในครอบครัวที่มีปัญหาความขัดแย้งหรือเผชิญความรุนแรงในครอบครัว โดนกดดันจนไม่รู้จะทำอย่างไร จึงมีความต้องการใช้ชีวิตแบบอิสระและเลือกที่จะหนีออกจากบ้าน โดยไม่คำนึงถึงว่าตนเองยังขาดความสามารถในการหาเลี้ยงตัวเอง ซึ่งอาจมีความเสี่ยงที่จะได้รับอันตรายหรือทำสิ่งที่ผิดกฎหมายได้

1.3.2 แนวทางแก้ปัญหาเยาวชนหนีออกจากบ้าน

ในภาพยนตร์เรื่อง *เกรียน พิคชั่น* ได้กล่าวถึง หลังหนีออกจากบ้านไปพัวพัน ทำให้เพื่อน ๆ และทิพย์ต้องออกตามหาเพื่อพาติกลับบ้าน ทิพย์ผู้เป็นแม่ยอมขอโทษและเปิดใจคุยกับติ จึงทำให้ติรู้ว่าตนยังมีความสำคัญในสายตาคนที่รัก สุดท้ายตินั่งรถไฟกลับบ้านกับทิพย์ไปใช้ชีวิตอย่างมีความสุข จากภาพยนตร์เรื่องนี้สะท้อนถึง การป้องกันและแก้ไขปัญหาเยาวชนหนีออกจากบ้านควรเริ่มต้นที่การสร้างความรักและความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว การสื่อสารที่เปิดใจและการแสดงความรักอย่างสม่ำเสมอ ทำให้เยาวชนรู้สึกว่าตนมีคุณค่าและมีที่พึ่งทางจิตใจ และเมื่อมีปัญหาที่เข้าใจผิดกัน ทั้งสองฝ่ายต้องหันหน้ามาพูดกันด้วยเหตุผล ยอมรับความผิดพลาด รู้จักขอโทษ และให้อภัยต่อกันบนพื้นฐานของความรักและความห่วงใย ซึ่งทำให้เยาวชนสัมผัสถึงความรักโดยไม่ก้าวร้าวขอบเขตความเป็นส่วนตัว และมีความรู้สึkB้านมีความอบอุ่น มีคนเอาใจใส่ดูแลด้วยความรัก และคนในครอบครัวสามารถเป็นที่พึ่งทางจิตใจในยามที่มีปัญหาในชีวิต เยาวชนจะมีความมั่นใจในการเผชิญกับปัญหาและมีแนวโน้มที่จะเปิดเผยความรู้สึกแทนที่จะเลือกหนีออกจากบ้าน

2. ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาเยาวชนไทยในบริบทโรงเรียน

ภาพยนตร์รางวัลสุพรรณหงส์ พ.ศ. 2534-2563 ได้สะท้อนปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาเยาวชนในบริบทโรงเรียน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาเยาวชนใช้ความรุนแรงในโรงเรียน 2) ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาเยาวชนกลั่นแกล้งกันในโรงเรียน 3) ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาเยาวชนทำการทุจริตในการเรียน 4) ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาเยาวชนไม่เคารพครูอาจารย์ ดังต่อไปนี้

2.1 ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาเยาวชนใช้ความรุนแรงในโรงเรียน

2.1.1 ปัญหาเยาวชนใช้ความรุนแรงในโรงเรียน

ในภาพยนตร์เรื่อง *ฉลาดเกมส์โกง* ได้กล่าวถึงพัฒน์เป็นเด็กที่มีฐานะร่ำรวย แต่พ่อแม่ทำงานอยู่ที่ต่างประเทศเป็นประจำและไม่มีเวลาให้กับลูก โดยใช้วิธีหลอกล่อด้วยรางวัลเพื่อให้พัฒน์ได้คะแนนดีไปเรียนต่อต่างประเทศ พัฒน์เริ่มเรียนรู้ที่จะใช้วิธีการเดียวกันกับพ่อแม่ เขาจึงจ้างคนไปทำร้ายแบงค์และนำไปปล่อยไว้ที่กองขยะ จนทำให้แบงค์พลาดโอกาสไปสัมภาษณ์ทุนเรียนต่อจากสถานทูตสิงคโปร์ แบงค์จึงต้องร่วมมือช่วยพัฒน์โกงข้อสอบโดยที่ไม่มีทางเลือก จากภาพยนตร์เรื่องนี้แสดงให้เห็นถึงเยาวชนใช้กำลังหรืออำนาจเพื่อคุกคาม ข่มขู่ บังคับหรือทำร้ายผู้อื่นเพื่อผลประโยชน์ของตน ซึ่งการใช้ความรุนแรงทำให้ผู้ที่ถูกระบาดได้รับบาดเจ็บทั้งร่างกายและจิตใจ รวมถึงเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ซึ่งส่งผลกระทบต่ออนาคตอีกด้วย นอกจากนี้ ยังสะท้อนให้เห็นถึงเด็กที่มีแนวโน้มใช้ความรุนแรงมักมีความคิดด้านมืดและบุคลิกภาพที่เพิกเฉย ขาดการดูแลจากครอบครัวเป็นเวลานาน พ่อแม่ยุ่งอยู่กับการหาเงิน โดยใช้เงินเป็นรางวัลเพื่อทดแทนการใช้เวลากับลูก ทำให้เด็กไม่ได้สื่อสารและไม่ได้รับการแนะนำที่ถูกต้องจากคนใน

ครอบครัว สามารถส่งผลกระทบทางลบต่อการพัฒนาการทางอารมณ์และพฤติกรรมของลูก ซึ่งอาจทำให้ลูกมีพฤติกรรมรุนแรงหรือมีปัญหาในการจัดการอารมณ์ อาจทำให้มีแนวโน้มใช้ความรุนแรงและกลายเป็นอาชญากรที่สร้างปัญหาสังคม

2.1.2 แนวทางแก้ปัญหาเยาวชนใช้ความรุนแรงในโรงเรียน

ในภาพยนตร์เรื่อง *สามชุก* ได้กล่าวถึง ในคืนที่ฝนตกหนัก วาลกับพันไปตักกับกับแก๊งเด็กที่ขายยาอย่างรุนแรง พอครุพิณและแม่ของวาลรู้เข้าก็วิ่งเข้าไปช่วยและพูดโน้มน้าวใจเด็กทั้งสองคนเพื่อให้หยุดการใช้ความรุนแรง แม่ร้องไห้อย่างหนักพูดกับวาลว่า “แม่เป็นคนที่เห็นลูกในการเจริญเติบโต แต่ถ้าแม่เสียวาลไป แม่จะมีความสุขได้อย่างไร” พอวาลได้ยินก็วิ่งเข้ามากอดแม่ ส่วนพันไม่ยอมกลับเนื่องจากตนไม่มีพ่อแม่ อยู่คนเดียว ไปไหนมาไหนก็ไม่มีใครสนใจ ครุพิณจึงกอดและพูดกับพันว่า “*กลับด้วยกันเลย พัน กลับด้วยกัน...อาจารย์ดูแลตัวเอง*” (ธนิศย์ จิตนุกูล, 2552) ทำให้พันและวาลรู้สึกอบอุ่นและหยุดใช้ความรุนแรงต่อ จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นถึงแนวทางแก้ไขปัญหาเยาวชนมีพฤติกรรมรุนแรง ต้องมีการเฝ้าระวังรักษาอารมณ์ที่ร้ายแรงและจิตใจที่เย็นชาด้วยความรักและการเอาใจใส่อย่างจริงใจจากคนที่รักหรือคนที่เขาให้ความเคารพเชื่อใจ ทำให้เยาวชนรู้ว่า ตนเองมีคุณค่า มีความสามารถ และเป็นที่ยอมรับ ซึ่งครอบครัวและคนใกล้ชิดมีส่วนสำคัญในการช่วยระงับการใช้ความรุนแรงที่อาจเป็นอันตรายถึงขั้นบาดเจ็บหรือเสียชีวิตได้อีกอย่างหนึ่งการที่เยาวชนหันมานึกถึงคนที่รักและตระหนักในคุณค่าของชีวิตตนที่ทำให้คนที่รักต้องเสียใจและหมดหวัง จะช่วยให้เยาวชนหยุดการใช้ความรุนแรงต่อกันได้

2.2 ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหายาเยาวชนกลั่นแกล้งกันในโรงเรียน

2.2.1 ปัญหายาเยาวชนกลั่นแกล้งกันในโรงเรียน

ในภาพยนตร์เรื่อง *สามชุก* ได้กล่าวถึง โปะหน้าตาชื่อ ๆ ดูไม่มีพิษมีภัย เขาสอบได้ที่หนึ่งเสมอ เขามักจะโดนรุ่นพี่กลั่นแกล้ง ถูกแย่งเงิน ล้อว่าเตี้ย และทำร้ายร่างกาย แต่เขาไม่เคยสู้รุ่นพี่กลับ ตอนหลังพวกยอดเข้ามาช่วย โปะจึงเข้ามาอยู่ในกลุ่มสับยาไปโดยปริยาย นอกจากนี้ ในภาพยนตร์เรื่อง *รักแห่งสยาม* ก็ได้กล่าวถึง มิวเป็นเด็กที่อ่อนแอและเปราะบางจนโดนเพื่อนที่โรงเรียนรังแกอยู่บ่อย ๆ จึงมีอาการซึมเศร้า จากภาพยนตร์สองเรื่องดังกล่าวมานี้ แสดงให้เห็นถึงปัญหาการกลั่นแกล้งกันในโรงเรียนที่พบบ่อย ๆ คือการกระทำต่อบุคคลที่อ่อนแอกว่า ให้ได้รับอันตรายทางร่างกายหรือรู้สึกเจ็บปวดทางจิตใจ ด้วยการล้อเลียนอย่างตั้งใจ นอกจากนี้ ยังมีการทำให้ทรัพย์สินเกิดความเสียหาย ช่มชู้เอาเงินหรือสิ่งของมีค่า ทำร้ายกัน รวมถึงการใช้อาวุธ และการล่อลวงละเมิดทางเพศ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าว ทำให้เยาวชนที่ถูกกลั่นแกล้งเสียสุขภาพจิตจนอาจนำไปสู่ภาวะซึมเศร้า ประสิทธิภาพการเรียนลดน้อยลง สูญเสียความมั่นใจ ชีวิตไม่มีสุข นอกจากนี้การกลั่นแกล้งไม่เพียงแต่จะกระทบต่อสภาพจิตใจของผู้ที่ถูกกลั่นแกล้งเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อผู้ที่กลั่นแกล้งด้วย เมื่อเขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่ก็จะมีแนวโน้มที่จะใช้ความรุนแรงมากขึ้น และอาจร้ายแรงถึงขั้นก่อเหตุอาชญากรรมขึ้นได้ในอนาคต

2.2.2 แนวทางแก้ปัญหาเยาวชนกลั่นแกล้งกันในโรงเรียน

ในภาพยนตร์เรื่อง *รักแห่งสยาม* ได้กล่าวถึง มิวโดนเพื่อนที่โรงเรียนรังแกบ่อยครั้ง แต่ไม่รู้จะแก้ไขอย่างไร เมื่อป่าถามเหตุผลที่หงุดหงิดที่ทำไม่เข้าบ้าน ดิวกี่ไม่พูดไม่จา เนื่องจากอยู่กับอาม่าตามลำพัง โดยพ่อไปทำงานต่างจังหวัด วันหนึ่ง มิวโดนแก๊งผู้ขายลาวลามในห้องน้ำ ไตงเห็นเข้าก็รีบเข้าไปช่วยเหลือและต่อสู้ หลังจากเหตุการณ์นั้น มิวก็ขอโทษที่ทำให้ไตงต้องบาดเจ็บ แต่ไตงบอกมิวว่า “*ก็มิวก็โดนแกล้ง แล้วมันก็จะแกล้งมิวอยู่ได้เรื่อย ๆ*” (ชูเกียรติ ศักดิ์วีระกุล, 2550) จากตัวอย่างที่กล่าวมา แสดงให้เห็นว่า เมื่อเผชิญกับ

ปัญหาการกลั่นแกล้งกันในโรงเรียน เยาวชนต้องไม่หยุดนิ่งและไม่อดทนอดกลั้น ควบคุมอารมณ์ของตนให้ดี ไม่แสดงออกว่าตนอ่อนแอ อย่าเก็บปัญหาไว้คนเดียว ควรรับบอกและขอความช่วยเหลือจากเพื่อน ผู้ปกครอง ครู หรือผู้ใหญ่ที่เราไว้วางใจตั้งแต่แรก ให้ช่วยจัดการกับปัญหาอย่างถูกวิธี นอกจากนี้ พ่อแม่ผู้ปกครองและครู อาจารย์ก็ต้องสังเกตสัญญาณที่สื่อถึงการถูกกลั่นแกล้งของเยาวชน สอบถามและรับฟังอย่างเข้าใจ สร้างความมั่นใจให้กับเยาวชน และสอนให้เขากล้าที่จะปฏิเสธหรือแยกตัวออกมาจากผู้ที่กำลังกลั่นแกล้ง ในกรณีที่มีความรุนแรง พ่อแม่ผู้ปกครองต้องพูดคุยกับครู และหามาตรการในการดูแลและแก้ไขปัญหาคัดเจนจากทางโรงเรียน

2.3 ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาเยาวชนทำการทุจริตในการเรียน

2.3.1 ปัญหาเยาวชนทำการทุจริตในการเรียน

ในภาพยนตร์เรื่อง *ฉลาดเกมส์โกง* ได้กล่าวถึง นักเรียนหลายคนมีพฤติกรรมโกงข้อสอบ และต้องการที่จะลอกข้อสอบ จนกลายเป็นธุรกิจอย่างหนึ่ง การจ่ายค่าตอบแทนเพื่อได้ลอกข้อสอบเป็นความลับที่ถูกเปิดเผย และได้กระจายอย่างแพร่หลาย ดังตัวอย่างเช่นตัวแทนของกลุ่มเด็กนักเรียนหัวทึบอย่างโด่ง ขอความช่วยเหลือจากแบนคในการลอกข้อสอบ โดยแลกกับค่าตอบแทน แต่ถูกแบนคปฏิเสธข้อเสนอ โด่งจึงโน้มน้าวแบนคว่า “*มึงให้กูลอกข้อสอบ คะแนนมึงก็ไม่ได้ลดนะ*” (นัฐวุฒิ พูนพิริยะ, 2560) สะท้อนให้เห็นถึงเยาวชนบางคนมีค่านิยมว่า ใคร ๆ เขาก็โกงข้อสอบกัน คนที่โกงเป็นเป็นคนที่มีความสามารถในด้านการแก้ไขปัญห ซึ่งเป็นวิธีคิดที่อันตรายมาก และผิดจริยธรรมร้ายแรง ทั้งนี้ สะท้อนให้เห็นถึงการให้คนอื่นลอกการบ้านและข้อสอบ หรือการลอกการบ้านและข้อสอบของคนอื่น ล้วนเป็นการกระทำพฤติกรรมที่ไม่ซื่อสัตย์ทางวิชาการ และเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในด้านต่าง ๆ ของสังคม โดยเฉพาะการโกงข้อสอบโดยมีข้อแลกเปลี่ยนเป็นเงินทองเป็นการสร้างนิสัยที่ไม่ดีที่จะนำไปสู่พฤติกรรมทุจริตที่เป็นภัยร้ายแรงและสร้างความเสียหายให้แก่ประเทศชาติในอนาคต

2.3.2 แนวทางแก้ไขปัญหาเยาวชนทำการทุจริตในการเรียน

ในภาพยนตร์เรื่อง *ฉลาดเกมส์โกง* ได้กล่าวถึง การโกงข้อสอบของกลุ่มนักเรียนเกิดจากสาเหตุหลายประการ เช่น นักเรียนไม่พอใจทางโรงเรียนที่เรียกเก็บค่าบำรุงการศึกษา พ่อแม่ผู้ปกครองมีความคาดหวังสูงและเน้นผลการเรียนมากเกินไป และกลุ่มเด็กนักเรียนมีความคิดที่ว่าการโกงข้อสอบเป็นเรื่องปกติที่ใคร ๆ ก็ทำกัน ดังตัวอย่างที่พัฒน์พูดว่า “*ถ้ากูสอบ STIC ไม่ได้ พ่อกูเอาตายแน่ กูได้มึงได้ วินวินทั้งคู่*” (นัฐวุฒิ พูนพิริยะ, 2560) การที่ได้รับความกดดันจากพ่อ ทำให้พัฒน์ต้องหาวิธีโกงข้อสอบเพื่อได้คะแนนที่สมหวัง จากภาพยนตร์เรื่องนี้แสดงให้เห็นถึง แนวทางแก้ไขปัญหาเยาวชนทำการทุจริตในการเรียนต้องร่วมกันแก้ไขในทุกฝ่าย นอกจากทางรัฐบาลต้องลดความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา และโรงเรียนควรปรับปรุงแก้ไขระบบการเรียนให้ดียิ่งขึ้น พ่อแม่ผู้ปกครองก็ต้องลดความคาดหวังที่สูงเกินไป และเปลี่ยนจากการเน้นผลการเรียนไปให้ความสนใจกับสุขภาพจิตของลูก การปลูกฝังค่านิยมเรื่องความโปร่งใสสุจริต เนื่องจากความคาดหวังต่อผลเรียนที่สูงเกินไปของผู้ปกครองเป็นสาเหตุประการหนึ่งที่สร้างความกดดันให้กับเยาวชนจนต้องหาทางออกด้วยการทำทุจริตในการสอบเพื่อให้ได้คะแนนสูง และทำให้ผู้ปกครองพึงพอใจในผลการเรียน

2.4 ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาเยาวชนไม่เคารพครูอาจารย์

2.4.1 ปัญหาเยาวชนไม่เคารพครูอาจารย์

ในภาพยนตร์เรื่อง *คิว ไปด้วยกันนะ* ได้กล่าวถึง ท็อปไม่พอใจครูภพที่มาตรวจการแต่งกายของตน เนื่องจากเขาเริ่มรู้สึกว่าการถูกพบกัหลวมมีความใกล้ชิดกันเกินไป จึงหาเรื่องครูภพโดยผ่านการพูดคำ

หยาบคายและต้อยครุภพ สุดท้ายที่อปปี้ถูกไล่ออกจากโรงเรียน ดังตัวอย่างที่ครุภพบอกว่ามาตามนักเรียนไปตัดผม แต่ที่อปปี้กลับตอบว่า “ผมอยู่บนหัวกู ไปหนังกอะไรหัวมึงวะ” (ชูเกียรติ ศักดิ์วีระกุล, 2562) จากตัวอย่างแสดงให้เห็นถึงปัญหาเยาวชนมีพฤติกรรมก้าวร้าว ไม่เคารพครู ใช้คำพูดที่หยาบคายไม่สุภาพ มีท่าทางต่อต้านและประท้วงครูในโรงเรียน พฤติกรรมดังกล่าวเกิดขึ้นจากเยาวชนต้องการแสดงความเป็นตัวของตัวเองและเอาแต่ใจตัวมากเกินไป ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ มีอารมณ์แปรปรวนง่าย และไม่ได้มีจริยธรรมที่สมบูรณ์เหมือนผู้ใหญ่จึงเกิดปฏิกิริยาต่อต้าน พูดจาไม่สุภาพ เมื่อเจอคำสั่งและกฎเกณฑ์ เยาวชนมักชอบทำทายเป็นและฝ่าฝืน ส่วนหนึ่งมาจากเด็กมองว่าครูเป็นผู้ออกคำสั่ง ทำให้เด็กไม่เคารพ ไม่เชื่อฟัง และไม่กล้าที่จะปรึกษาครู ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างครูกับนักเรียนได้

2.4.2 แนวทางแก้ปัญหาเยาวชนไม่เคารพครูอาจารย์

ในภาพยนตร์เรื่อง *เกรียน พิคชั่น* ได้กล่าวถึง ตัวละครเอกอย่างที่ได้เจอ “ครู” หลายคน ทั้งครูดีและครูไม่ดี อย่างครูเสน่ห์ที่เป็นทั้งพี่ เพื่อนซี้ และเพื่อนระหว่างทาง ทำให้ได้เรียนรู้ชีวิตอย่างดีและเชื่อมั่นว่าตนทำได้ ในที่สุดหนังสือที่ถ่ายก็ได้รับคำชื่นชมและได้รางวัลจากโรงเรียน ตอนที่ดีและเพื่อนขึ้นรับรางวัลบนเวทีก็ได้กล่าวขอบคุณครูเสน่ห์จากใจจริงว่า “ต้องขอบคุณครูเสน่ห์นะครับ ที่ให้ออกาสพวกเราได้เข้ามาชุมนุมภาพยนตร์และถ่ายหนังเรื่องสั้นเรื่องนี้เสร็จนะครับ ต่อไปขอเชิญครูเสน่ห์ขึ้นมาให้เกียรติถ่ายรูปกับพวกเราด้วยนะครับ” (ชูเกียรติ ศักดิ์วีระกุล, 2556) จากตัวอย่างที่กล่าวมา แสดงให้เห็นถึงแนวทางสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน ที่ต้องสร้างด้วยความเข้าใจ ความรัก ความเอาใจใส่ และการให้ความช่วยเหลือ หนึ่งในคุณสมบัติของครูที่ดีคือการที่ครูมีความเชื่อมั่นในตัวเด็กว่าเขาจะต้องทำได้ และเอาใจช่วยให้ฝันของนักเรียนเป็นจริง นอกจากนี้ การเป็นมิตรกับนักเรียนจะทำให้เวลาเด็กมีปัญหาจะมาปรึกษากับครูที่สนิท เรื่องต่าง ๆ เด็กนักเรียนก็จะเปิดใจพูดเอง แล้วครูก็ต้องให้ความคิดเห็นและคำชี้แนะในทางที่ดี พูดคุยเหมือนเพื่อนจะได้กรับฟังและยินยอมทำตามเอง

3. ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาเยาวชนไทยในบริบทสังคม

ภาพยนตร์รางวัลสุพรรณหงส์ พ.ศ. 2534-2563 ได้สะท้อนปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาเยาวชนในบริบทสังคม 4 ด้านสำคัญ ได้แก่ 1) ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาเยาวชนมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร 2) ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาเยาวชนฆ่าตัวตาย 3) ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาเยาวชนเข้าถึงและใช้สื่อที่ไม่เหมาะสม และ 4) ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาเยาวชนติดยาเสพติด ดังต่อไปนี้

3.1 ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาเยาวชนมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร

3.1.1 ปัญหาเยาวชนมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร

ในภาพยนตร์เรื่อง *เวลาในขวดแก้ว* ได้กล่าวถึง พ่อแม่แยกทางกัน เลยไม่มีใครสนใจหนังสือได้พบกับสมพงษ์และเกิดความสัมพันธ์ลึกซึ้งจนท้อง จึงไปทำแท้งที่คลินิกเถื่อน เนื่องจากหนังสือออกมาไปจนสูญเสียโอกาสในการเป็นแม่อีก นอกจากนี้ ภาพยนตร์เรื่อง *เกรียน พิคชั่น* ได้กล่าวถึง ทิพย์ ผู้ที่เป็นพี่สาว (ที่จริงเป็นแม่คลอดดีตอนอายุ 15 ปี) เธอเองเลี้ยงดีไม่เป็นและมีแฟนใหม่หลายคน จนไม่สนใจดี ทำให้ต้องหนีออกจากบ้านและคิดว่าตนไม่มีค่า ไม่เป็นที่สำคัญของคนที่รัก ซึ่งภาพยนตร์สองเรื่องนี้แสดงให้เห็นถึง เยาวชนขาดการเรียนรู้เรื่องเพศและการตั้งครรรค์ก่อนวัยอันควร สาเหตุเกิดจากเยาวชนที่กำลังอยู่ในช่วงเริ่มมีการเติบโตของร่างกายและฮอร์โมน ซึ่งเป็นวัยอยากรู้อยากเห็น อยากเรียนรู้ ยิ่งคนที่พื้นฐานครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ การขาดความรัก การเอาใจใส่ หรือขาดการอบรมดูแลจากพ่อแม่อย่างใกล้ชิด ยิ่งมีความพร่องทางจิตใจและความไม่เข้าใจของพ่อแม่ ทำให้เยาวชนหันเข้าหาเพื่อนและนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่

ป้องกันตัว ทำให้ตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์และหาวิธีการแก้ปัญหาตนเองด้วยการทำแท้งซึ่งอาจมีความเสี่ยงต่อสุขภาพ หรือตั้งครรภ์ในขณะที่ยังไม่มีความพร้อม ส่งผลให้เกิดปัญหาลูกโซ่ทางสังคม รวมถึงปัญหาการขาดวุฒิภาวะและความพร้อมที่จะเลี้ยงเด็ก นำไปสู่ความขัดแย้งในครอบครัว

3.1.2 แนวทางแก้ปัญหาเยาวชนมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร

ในภาพยนตร์เรื่อง *เวลาในขวดแก้ว* ได้กล่าวถึงหนึ่งเป็นเด็กที่มีความบอบบางมาก เมื่อพบกับแม่หย่ากันทำให้หนึ่งมีความรู้สึกที่ถูกทอดทิ้งและกลายเป็นเด็กมีปัญหา นำไปสู่การท้องไม่มีพ่อจนต้องไปทำแท้งในที่สุด ดังตัวอย่างที่หนึ่งพูดกับพี่ชายว่า “พีนัด พีนัด พีนัดอย่าทิ้งหนึ่งไปไหนอีกนะ หนึ่งไม่มีใครอีกแล้ว เดียวนี้แม่เขาไม่สนใจหนึ่งอีกแล้ว ว่าหนึ่งจะเป็นตายร้ายดียังไง” (ประยูร วงศ์ชื่น และคณะ, 2534) จากตัวอย่างดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาเยาวชนมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ปัจจัยสำคัญมาจากความไม่สมดุลของครอบครัว เนื่องจากครอบครัวจำนวนไม่น้อยขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องเพศศึกษา จึงไม่สามารถเป็นที่ปรึกษาให้กับลูกได้อย่างเหมาะสม ดังนั้น แนวทางแก้ปัญหาเยาวชนมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ทางโรงเรียนและครอบครัวควรให้ความสำคัญกับการปลูกฝังค่านิยมในเรื่องเพศศึกษาที่ต้องแก่เยาวชน ทางพ่อแม่ผู้ปกครองควรใส่ใจและเปิดใจเรื่องเพศกับลูก เชื่อมั่นและเคารพในตัวลูก เป็นที่พึ่งเมื่อเยาวชนเกิดปัญหาส่วนตัว นอกจากนี้ เยาวชนเองก็ต้องสร้างทักษะชีวิต เทคนิคการปฏิเสธเมื่อยามจำเป็น อีกทั้งยังต้องตระหนักรู้ที่จะป้องกันตนเองจากโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และเรียนรู้วิธีการสวมถุงยางอนามัยอย่างถูกต้อง

3.2 ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาเยาวชนฆ่าตัวตาย

3.2.1 ปัญหาเยาวชนฆ่าตัวตาย

ในภาพยนตร์เรื่อง *อนึ่ง คิดถึงพอสังเขป* ได้กล่าวถึง เนื่องจากตัวรับรู้ว่า ครูฝึกสอนที่ตนแอบชอบอยู่มีแฟนแล้ว ตัวรับไม่ได้จึงมีอาการซึมเศร้าและฆ่าตัวตาย ต้องรักษาที่โรงพยาบาลและขาดเรียนไปหลายวัน นอกจากนี้ ในภาพยนตร์เรื่อง *สามชุก* ได้กล่าวถึง เด็กนักเรียนคนหนึ่งฆ่าตัวตาย เนื่องจากรู้สึกอึดอัดและไม่อยากย้ายที่เรียนตามที่พ่อบังคับ ดังตัวอย่างที่เด็กเคยพูดกับครูอย่างหมดหวังว่า “พ่อไม่ฟังผมหรอก อาจารย์ต้องช่วยผมนะครับ อาจารย์” (ธนิตย์ จิตนุกูล, 2552) จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาฆ่าตัวตายเกิดจากเยาวชนไม่มีความสามารถในการปรับตัวและแก้ปัญหาในชีวิตดีพอ คนที่พึงประสบกับความผิดหวัง ล้มเหลว หรือสูญเสียของรักหรือคนรักจะทำให้เกิดอาการท้อแท้ โดยเฉพาะเยาวชนที่ยังรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ไม่มีทักษะการแก้ไขปัญหาชีวิตที่ดีพอ และขาดความสามารถในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น จึงเกิดปัญหาด้านสุขภาพจิตอาจเสี่ยงต่อการทำร้ายร่างกายตัวเอง คิดสั้นและมีพฤติกรรมฆ่าตัวตาย เพื่อหลบหนีจากปัญหาที่วุ่นวายหรือสิ่งรอบตัวที่ทำให้ตนเครียดกดดัน

3.2.2 แนวทางแก้ปัญหาเยาวชนฆ่าตัวตาย

ในภาพยนตร์เรื่อง *เกรียน พิคชั่น* ได้กล่าวถึง ก้อยเล่าความจริงที่ตนเคยคิดฆ่าตัวตาย โดยได้สติจากการดูคลิปที่ถ่ายดังตัวอย่างคำกล่าวในคลิป “ไม่มีชีวิตไหนบนโลกนี้ไม่สำคัญ รวมเธอด้วยนะดี แกเคยบอกไว้ในหนังอะ แกช่วยชีวิตฉันไว้ละ หนังเรื่องนั้นนะ เรื่องของน้องเออะ ที่จริงแล้วมันเป็นเรื่องของฉันเอง เพราะหนังที่แกทำ ประโยคที่แกพูด ฉันเลยไม่ฆ่าตัวตาย” (เกียรติ ศักดิ์วีระกุล, 2556) จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นถึง แนวทางแก้ไขปัญหาเยาวชนฆ่าตัวตายต้องหาวิธีมาเตือนสติ และชี้แนะหาทางออกที่แก้ปัญหาทางใจ ทำให้อารมณ์ทางจิตได้ผ่อนคลาย ระหว่างช่วงอาการซึมเศร้า เยาวชนต้องพยายามหาวิธีผ่อนคลายผ่านสื่อโซเชียลมีเดียต่าง ๆ เช่น การดูหนังตลกหรือการดูหนังที่มีคติสอนใจ รวมถึงการได้รับความรักความใส่ใจจากคนรอบข้าง

3.3 ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาเยาวชนเข้าถึงและใช้สื่อที่ไม่เหมาะสม

3.3.1 ปัญหาเยาวชนเข้าถึงและใช้สื่อที่ไม่เหมาะสม

ภาพยนตร์เรื่อง *ที่ตรงนั้น มีฉันหรือเปล่า* ได้กล่าวถึง ฉากในร้านเช่าหนังสือที่มีแก๊งเด็กแอบดูนิตยสารและใช้มือชี้รูปภาพสาวที่แต่งตัวโป๊ พอถูกไล่ออกจากร้านก็พูดจาลามกต่อสาวเฝ้าร้านเช่าหนังสือพร้อมทำท่าจับหน้าอก ดังตัวอย่างที่แก๊งเด็กพูดว่า “เฮ้ย นมใหญ่! นมใหญ่! เฮ้ย” (คงเดช จาตุรันต์รัศมี, 2562) นอกจากนี้ ภาพยนตร์เรื่อง *เกรียน พิคชั่น* ได้กล่าวถึง มีแก๊งผู้ชายถ่ายคลิปที่เกาะอกพลอยดาวหลุดในโรงละครไปลงสื่อออนไลน์เพื่อล้อกันอย่างสนุกสนาน จนทำให้เธออับอาย ถึงขั้นเกิดปัญหาเก็บตัวและไม่ยอมพูดจา จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นถึงเยาวชนเข้าถึงและใช้สื่อที่ไม่เหมาะสม โดยที่ไม่รู้จักแยกแยะสิ่งที่ถูกผิด จึงเลียนแบบพฤติกรรมค่านิยมที่ผิดและแสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสมออกมา หรือเผยแพร่ข้อมูลต่าง ๆ ที่สร้างความเสียหายแก่บุคคลอื่นจากการล้อเลียน กลั่นแกล้ง หรือหมิ่นประมาทผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อเยาวชนและต่อสังคมหลายประการ

3.3.2 แนวทางแก้ปัญหาเยาวชนเข้าถึงและใช้สื่อที่ไม่เหมาะสม

ในภาพยนตร์เรื่อง *เกรียน พิคชั่น* ได้กล่าวถึง หลังจากได้รับโอกาสจากอาจารย์เสนอห์และถ่าย MV เพลงให้กับชมรมดนตรี ภาพยนตร์เรื่องสั้นที่กลุ่มเกรียนพิกชั่นสร้าง นอกจากจะให้ความบันเทิงแล้วยังมีคำสอนดี ๆ ให้น่าดูน่ากลับมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน หลังจากการเผยแพร่ในสื่อก็ได้รับรางวัลจากโรงเรียน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึง แนวทางแก้ปัญหาเยาวชนเข้าถึงและใช้สื่อที่ไม่เหมาะสมต้องเริ่มจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดกิจกรรมการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ให้มากขึ้น เพื่อเยาวชนได้ค้นหาและปลูกฝังผู้มีความสามารถด้านสื่อรุ่นใหม่ที่ดีโดดเด่น และส่งเสริมให้เยาวชนใช้สื่อต่าง ๆ อย่างถูกต้อง เพื่อบันทึกชีวิตและถ่ายทอดพลังบวก เช่น โครงการพัฒนาและเพิ่มความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อของเด็กและเยาวชน นอกจากนี้แล้ว พ่อแม่ผู้ปกครองและทางโรงเรียนควรให้คำแนะนำในวิธีการใช้สื่อที่ถูกต้อง เนื่องจากเยาวชนยังไม่สามารถแยกแยะสิ่งที่ควรทำและไม่ควรทำ อาจทำผิดแต่ไม่รู้ตัว อีกทั้งเยาวชนเอง เมื่อใช้สื่อออนไลน์ก็ต้องรู้จักไตร่ตรอง วิเคราะห์ และป้องกันตนเอง ต้องเลือกสื่อที่เหมาะสมกับวัย รู้จักใช้สื่อสร้างประโยชน์ให้แก่ตนเอง คนอื่น และสังคม

3.4 ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาเยาวชนติดยาเสพติด

3.4.1 ปัญหาเยาวชนติดยาเสพติด

ในภาพยนตร์เรื่อง *พี่ชาย My Hero* ได้กล่าวถึงฉากที่เอกไปเสพยากับเพื่อน โอ๊ตที่เป็นน้องชายได้ตามไปด้วย โอ๊ตอยากที่จะลองเสพยาตามพี่ชาย เพราะโอ๊ตคิดว่าเทและไม่ใช่ว่าเรื่องผิด นอกจากนี้ ภาพยนตร์เรื่อง *สามชุก* ได้กล่าวถึง แก๊งเพื่อนชวนไปเสพยาด้วยกัน เมื่อเอกรู้สึกเครียดจากพ่อดุเรื่องเกรดไม่ดี ดังตัวอย่างที่ว่า “คุณชายครับ วันนี้ไม่มีรถมารับหอรอครับ เฮ้ยถูกล้อเล่น เป็นไรวะ เอกเอานี้ดีกว่า ภูมิวิธีกะสนใจปะ สะสมเงินแล้วกินยา” (ธนิตย์ จิตนุกูล, 2552) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงปัญหายาเสพติดแพร่หลายเข้ามาง่ายและใกล้ตัวเยาวชนมาก จากการชักชวนของเพื่อนซึ่งถือว่าเป็นพฤติกรรมเลียนแบบ เนื่องจากเยาวชนมีความต้องการในการอยากรู้อยากลองสิ่งแปลกใหม่ และต้องการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนก็ เพื่อไม่ให้ตัวเองเกิดความแปลกแยกหรือไม่เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม โดยไม่คำนึงถึงผลเสียที่จะตามมาต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิต

3.4.2 แนวทางแก้ปัญหาปัญหาเยาวชนติดยาเสพติด

ในภาพยนตร์เรื่อง *สามชุก* ได้กล่าวถึงครูพินิจ เมื่อรู้ว่ามีนักเรียนของตนติดยาจึงพยายามหาโอกาสเลี้ยงข้าวและคุยถึงสาเหตุที่ทำให้เด็กเสพยา ทำตัวเหมือนเป็นเพื่อนที่ไว้วางใจ กล่าวออกมาบอกกับ

คนในชุมชนให้ช่วยกันแก้ไขปัญหายาเสพติด และไปปรึกษากับพ่อแม่ของเด็กติดยา สุดท้ายเด็กกลุ่มนี้ก็เลิกยาได้สำเร็จ และฉลองวันเกิดให้อาจารย์เพื่อเป็นการขอบคุณอาจารย์จากใจ ดังตัวอย่างที่เด็กพูดว่า “ถ้าไม่มีอาจารย์ เราคงนอนตายข้างถนนแล้วครับ [...] อาจารย์เสียเวลากับผมมาก ๆ ผมจะไม่ทำอีกแล้ว ผมจะเป็นคนดีที่อาจารย์ให้เป็น” (ธนิตย์ จิตนุกูล, 2552) จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นถึง แนวทางแก้ปัญหายาเสพติดสำหรับเยาวชน ต้องสร้างภูมิคุ้มกันอย่างเข้าถึงจิตใจ ความต้องการของเยาวชน เพราะปัญหายาเสพติดก็มาจากหลายสาเหตุ ต้องช่วยเยาวชนสร้างค่านิยมใหม่ ต้องพยายามหาสาเหตุการเสพยาของเด็ก ทำตัวเหมือนเป็นเพื่อนที่ไว้วางใจ ต้องสร้างความมั่นใจให้เยาวชนรู้สึกมั่นใจในตัวเอง ให้พวกเขาได้สนุกโดยดึงเข้าหากิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งทำให้พวกเขามีสังคมที่ดี มีร่างกายแข็งแรง มีสุขภาพจิตดี นอกจากนี้แล้ว ยังต้องขอความช่วยเหลือและขอความเข้าใจจากพ่อแม่ผู้ปกครองที่บ้าน เพื่อร่วมมือกันช่วยเหลือเยาวชนที่หลงทางไปเสพยาเสพติดให้สำนึกผิดและกลับตัวมาเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่าของสังคมต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาภาพสะท้อนปัญหาเยาวชนไทยในภาพยนตร์รางวัลสุพรรณหงส์ พ.ศ. 2534-2563 ได้พบปัญหาของเยาวชนไทย 3 ด้านสำคัญ ได้แก่ 1) ในบริบทครอบครัวพบ 3 ด้าน ได้แก่ ปัญหาปัญหาเยาวชนทะเลาะวิวาทกับพ่อแม่ผู้ปกครอง ปัญหาเยาวชนต่อต้านพ่อแม่ด้วยการใช้ความรุนแรง และปัญหาเยาวชนหนีออกจากบ้าน 2) ในบริบทโรงเรียนพบ 4 ด้าน ได้แก่ ปัญหาเยาวชนใช้ความรุนแรงในโรงเรียน ปัญหาเยาวชนกลั่นแกล้งกันในโรงเรียน ปัญหาเยาวชนทำทุจริตในการเรียน และปัญหาเยาวชนไม่เคารพครู 3) ในบริบทสังคมพบ 4 ด้าน ปัญหาเยาวชนมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ปัญหาเยาวชนฆ่าตัวตาย ปัญหาเยาวชนเข้าถึงและใช้สื่อที่ไม่เหมาะสม และปัญหาเยาวชนติดยาเสพติด ส่วนแนวทางแก้ไขปัญหาเยาวชนดังกล่าว ในบริบทครอบครัว การสื่อสารที่ดีและการแสดงความรู้สึกอย่างชัดเจนระหว่างพ่อแม่และเยาวชนเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น ส่วนปัญหาเยาวชนในบริบทโรงเรียนและสังคม มีความจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย รวมถึงครอบครัว โรงเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในสังคม โดยการให้ความเข้าใจความเอาใจใส่ และความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง รวมถึงการปลูกฝังค่านิยมที่มีคุณธรรม เพื่อสนับสนุนให้เยาวชนเติบโตอย่างสมบูรณ์

อย่างไรก็ตาม ภาพยนตร์รางวัลสุพรรณหงส์ พ.ศ. 2534-2563 ได้เสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหายาเยาวชน ซึ่งเท่ากับเรียกร้องให้ครอบครัว โรงเรียน และสังคมร่วมมือกันช่วยแก้ไขปัญหายาเยาวชน เพื่อให้เยาวชนไทยได้รับการปกป้องดูแลที่นำไปสู่การเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพและกลายเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่าต่อไปในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของกำจร หลุยยะพงศ์ (2559: 180) ที่พบว่า ภาพยนตร์เด็กและครอบครัวได้ขยายไปสู่กลุ่มผู้ปกครองที่ชมภาพยนตร์ร่วมกับเด็ก ทำให้ผู้ปกครองเริ่มทบทวนถึงปัญหาครอบครัว และหันมาร่วมกันแก้ไขปัญหาคือครอบครัวนั้น ก็เท่ากับกำลังตอกย้ำให้เห็นอุดมการณ์ที่เด็กยังคงต้องอยู่ภายใต้การดูแลของครอบครัวและสังคม

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

จากการวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหายาของเยาวชนไทยในภาพยนตร์รางวัลสุพรรณหงส์ พ.ศ. 2534-2563 ผู้วิจัยได้พบปัญหาเยาวชนในบริบทครอบครัวที่สะท้อนถึงความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ขาดความเข้าใจและการสื่อสารที่ดี ซึ่งต้องแก้ไขด้วยการแสดงออกอย่างชัดเจนถึงความรักและความห่วงใย ปัญหา

เยาวชนในบริบทโรงเรียน สะท้อนถึงระบบการศึกษาที่ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการทางอารมณ์ของเยาวชนได้ ซึ่งมีความจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งครอบครัว โรงเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่วนปัญหาที่พบในบริบทสังคม สะท้อนถึงสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ไม่เป็นมิตรและไม่ส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวกของเยาวชนได้ เยาวชนยังขาดการสนับสนุนและแนวทางการแนะนำจากสังคม จึงมีความจำเป็นต้องสร้างระบบการดูแลเยาวชนที่มีความต่อเนื่อง จึงเห็นได้ว่าผลงานรางวัลสุพรรณหงส์ได้สะท้อนให้ผู้ชมเริ่มตระหนักถึง บทบาทสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเติบโตของเยาวชน เพื่อช่วยให้เยาวชนมีแนวทางชีวิตที่สมดุลและมีคุณภาพ

การวิจัยนี้ยังสร้างความเข้าใจให้เห็นถึงผลกระทบต่อการพัฒนาเยาวชนในอนาคต และกระตุ้นให้ตระหนักถึงความสำคัญของการปกป้องและดูแลเยาวชนผ่านการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีในครอบครัว โรงเรียน และสังคม

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ผลการวิจัยนี้สามารถเผยแพร่สู่ผู้อ่าน นอกจากทำให้เข้าใจเยาวชนในบริบทต่าง ๆ และให้ความสำคัญกับปัญหาเยาวชนมากขึ้นแล้ว อีกทั้งยังทำให้เกิดความตระหนักถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

2) ผู้อ่านสามารถนำแนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติดไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับปัญหาในชีวิตของตนตามความเหมาะสม เพื่อให้ชีวิตมีความสุขและมั่นคง

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการใช้แนวคิดทางจิตวิทยา แนวคิดการพัฒนา และแนวคิดต่าง ๆ มาศึกษาควรศึกษาวิเคราะห์หลักวิธีการนำเสนอปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนไทยในภาพยนตร์รางวัลสุพรรณหงส์ เพื่อให้เข้าใจเยาวชนในสังคมไทยมากขึ้น

2) ควรศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนไทยในภาพยนตร์ที่ได้รับรางวัลประเภทอื่น เช่น รางวัลพระราชทานพระสุรัสวดี รางวัลชมรมวิจารณ์บันเทิง เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง (Reference)

- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2566). รายงานสถิติคดี ประจำปี พ.ศ. 2566. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.djop.go.th/home> สืบค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2567.
- กำจร หลุยยะพงศ์. (2554). ดูหนังด้วยแว่นทฤษฎี : แนวคิดเบื้องต้นของการวิเคราะห์ภาพยนตร์. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. 6(1): 21-50.
- กำจร หลุยยะพงศ์. (2559). เด็กกตัญญู เด็กมีปัญหา เหยื่อ และผู้กล้า ในภาพยนตร์เด็ก (กับครอบครัว). วารสารศาสตร์. 9(1): 141-182.
- ชูเกียรติ ศักดิ์วีระกุล. (2556). เกรียน ฟิคชั่น. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://movie.trueid.net/th-th/movie/XoWg1maKLZ8o> สืบค้นเมื่อ 18 สิงหาคม 2566.
- คงเดช จาตุรันต์รัศมี. (2562). ที่ตรงนั้น มีฉันหรือเปล่า. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.netflix.com/th/title/8115116>. สืบค้นเมื่อ 18 สิงหาคม 2566.

- ชูเกียรติ ศักดิ์วีระกุล. (2550). **รักแห่งสยาม**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.netflix.com/th/title/70124211>. สืบค้นเมื่อ 18 สิงหาคม 2566.
- ชูเกียรติ ศักดิ์วีระกุล. (2562). **ดิว ไปด้วยกันนะ**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.netflix.com/th/title/81237943>. สืบค้นเมื่อ 18 สิงหาคม 2566.
- ดิสนีย์ อิทธิริฎวงศ์. (2553). **การรับรู้ ทักษะ และความตระหนักเรื่องปัญหาสังคมของผู้ชมภาพยนตร์เพื่อสังคม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ. คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นัฐวุฒิ พูนพิริยะ. (2560). **ฉลาดเกมส์โกง**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.netflix.com/th/title/80245442>. สืบค้นเมื่อ 18 สิงหาคม 2566.
- ธนิศย์ จิตนุกูล. (2552). **สามชุก**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=cLIiBeGulwo>. สืบค้นเมื่อ 18 สิงหาคม 2566.
- ประยูร วงศ์ชื่น อมรศรี เย็นสำราญ อนุกุล จาโรทก (2534), **เวลาในขวดแก้ว**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=VnsfOSHkzes>. สืบค้นเมื่อ 18 สิงหาคม 2566.

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการ
ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเชียงราย
Innovative Leadership of Executives Affected on Administration
Management of District Learning Encouragement Center Chiang Rai Provincial
Office Learning Encouragement

จิตาภา มหาวาน¹ อินทร์ จันท์เจริญ² วีรพันธ์ ศรีฤทธิ์³

Jidapa Mahawan, In Chanjarean, Weeraphan Siririth

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร 2) การบริหารจัดการของสถานศึกษา และ 3) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเชียงราย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 225 คน ด้วยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม สถิติในการวิเคราะห์ ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.38 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.51) 2) การบริหารจัดการของสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.46 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.45) และ 3) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร มี 3 ตัวแปร จากทั้งหมด 5 ตัวแปร ที่มีอำนาจพยากรณ์การบริหารจัดการของสถานศึกษาที่ดีที่สุด คือ การบริหารความเสี่ยง (X_5) การสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม (X_3) และการมีความคิดสร้างสรรค์ (X_2) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ (R^2) เท่ากับ 0.653 ซึ่งตัวแปรทั้ง 3 สามารถร่วมกันพยากรณ์ ได้ร้อยละ 65.30 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานการพยากรณ์ เท่ากับ ± 0.26376

สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ ในรูปคะแนนดิบ ได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 1.404 + 0.288 (X_5) + 0.229 (X_3) + 0.182 (X_2)$$

สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$\hat{Z} = 0.361 (X_5) + 0.284 (X_3) + 0.224 (X_2)$$

คำสำคัญ (Keywords) : กรมส่งเสริมการเรียนรู้ (สกร.); การบริหารจัดการสถานศึกษา;

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม

Received: 2024-09-13 Revised: 2024-10-15 Accepted: 2024-10-16

¹ นักศึกษาปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยเชียงราย. Graduate School, Chiang Rai College. Educational Administration Graduate School, Chiangrai College. E-mail: 255ed00209@gmail.com

² อาจารย์ประจำ วิทยาลัยเชียงราย Lecturer of Chiangrai College. E-mail: inchenjarean@gmail.com

³ อาจารย์ประจำ วิทยาลัยเชียงราย Lecturer of Chiangrai College. Corresponding author. E-mail: dr.w.siririth@gmail.com

Abstract

This research aimed to study 1) innovative leadership of administrators, 2) management of educational institutions, and 3) innovative leadership of administrators, affecting the management of District Learning Encouragement Center Chiang Rai Provincial Office Learning Encouragement. This was a quantitative research method. A sample of 225 people was used in the research. The stratified random sampling was used. The research instrument was a questionnaire on innovative leadership of administrators and management of educational institutions. The statistics used in data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation (SD), and stepwise multiple regression.

The research results found that 1) Innovative leadership of educational institution administrators was at a high level overall (Mean = 4.38, SD = 0.51). 2) Management of educational institutions overall was at a high level (Mean = 4.46, SD = 0.45). Also, 3) Innovative leadership of executives had 3 of 5 variables that had the best power to predict school management, namely, risk management (X_5), innovation organization creation (X_3), and creativity (X_2), with a multiple correlation coefficient (R^2) of 0.653. All 3 variables could jointly predict 65.30 percent, with statistical significance at the 0.01 level, and a standard error of forecasting of ± 0.26376 .

It can be written as a forecasting equation in the raw score form as follows.

$$\hat{Y} = 1.404 + 0.288 (X_5) + 0.229 (X_3) + 0.182 (X_2)$$

It can be written as a prediction equation in the standard score form as follows.

$$\hat{Z} = 0.361 (X_5) + 0.284 (X_3) + 0.224 (X_2)$$

Keywords: Department of Learning Encouragement (DOLE);
educational institution management; innovative leadership

บทนำ (Introduction)

การพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ชาติเป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับศักยภาพของประเทศและพัฒนาคนในหลากหลายมิติ โดยเฉพาะการสร้างความสามารถในการแข่งขันและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม ซึ่งจะทำให้คนไทยมีทักษะสูงและเป็นนวัตกรรม สามารถนำความคิดสร้างสรรค์มาใช้แก้ปัญหาและพัฒนาสังคม การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมยังเป็นอีกหนึ่งเป้าหมายสำคัญ และการนำนวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับใช้ในระบบบริหารจัดการภาครัฐ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารและตัดสินใจ การศึกษาเป็นปัจจัยหลักที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 16) ภายใต้สถานการณ์ปัจจุบันที่เทคโนโลยีและนวัตกรรมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การขับเคลื่อนการจัดการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น จำเป็นต้องมีผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นผู้นำเชิงนวัตกรรม โดยการนำวิธีการใหม่ ๆ มาใช้และสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรม พร้อมทั้งนำความรู้ ทักษะ และกระบวนการเชิงนวัตกรรมมาช่วยแก้ปัญหาในสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559: 63)

สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเชียงรายเป็นหน่วยงานทางการศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ มีพันธกิจหลักในการส่งเสริมให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตร รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและนวัตกรรม การวัดและประเมินผล และการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีสมรรถนะในการปฏิบัติงานตามแนวทางการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย การพัฒนาสมรรถนะของผู้ปฏิบัติงานให้สามารถใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารจัดการของสถานศึกษาในทุกด้าน เกิดคุณภาพในการบริหารจัดการงานของสถานศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. ศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเชียงราย
2. ศึกษาการบริหารจัดการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเชียงราย
3. ศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเชียงราย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

งานวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเชียงราย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งมีการกำหนดวิธีดำเนินการวิจัยตามรายละเอียด ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร ประกอบด้วย การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง การมีความคิดสร้างสรรค์ การสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม การทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม และการบริหารความเสี่ยง จากการสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของ บริพัทธ์ สารผล (2565: 31-34) และการบริหารจัดการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ ประกอบด้วย การบริหารจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วม ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา การพัฒนาครูและบุคลากร การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การนิเทศติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา การส่งเสริมสนับสนุนภาคีเครือข่ายให้มีส่วนร่วมจัดการศึกษา การส่งเสริมสนับสนุนการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และการวิจัยเพื่อการบริหารจัดการศึกษา จากแนวคิดการกำหนดมาตรฐานด้านคุณภาพการบริหารจัดการ แนวทางการประเมินคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2562 (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2563: 7-8)

1.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการวิจัย คือ บุคลากรสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหาร ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พนักงานราชการ และบุคลากรจ้างเหมา ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ 18 แห่ง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเชียงราย ประจำปีงบประมาณ 2567 จำนวน 478 คน

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย จำนวน 225 คน โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตาราง Krejcie and Morgan (วัลลภ รัฐฉัตรานนท์, 2562: 8) ด้วยรูปแบบวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

สถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ จำนวน 18 แห่ง ได้แก่ 1) สกร.ระดับอำเภอขุนตาล 2) สกร.ระดับอำเภอเชียงทอง 3) สกร.ระดับอำเภอเชียงแสน 4) สกร.ระดับอำเภอดอยหลวง 5) สกร.ระดับอำเภอเทิง 6) สกร.ระดับอำเภอป่าแดด 7) สกร.ระดับอำเภอพาน 8) สกร.ระดับอำเภอพญาเม็งราย 9) สกร.ระดับอำเภอเมืองเชียงราย 10) สกร.ระดับอำเภอแม่จัน 11) สกร.ระดับอำเภอแม่ฟ้าหลวง 12) สกร.ระดับอำเภอแม่ลาว 13) สกร.ระดับอำเภอแม่สาย 14) สกร.ระดับอำเภอแม่สรวย 15) สกร.ระดับอำเภอเวียงแก่น 16) สกร.ระดับอำเภอเวียงชัย 17) สกร.ระดับอำเภอเวียงเชียงรุ้ง และ 18) สกร.ระดับอำเภอเวียงป่าเป้า สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเชียงราย

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการระหว่าง 30 มีนาคม 2567 ถึง 30 มิถุนายน 2567

1.5 ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น คือ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย

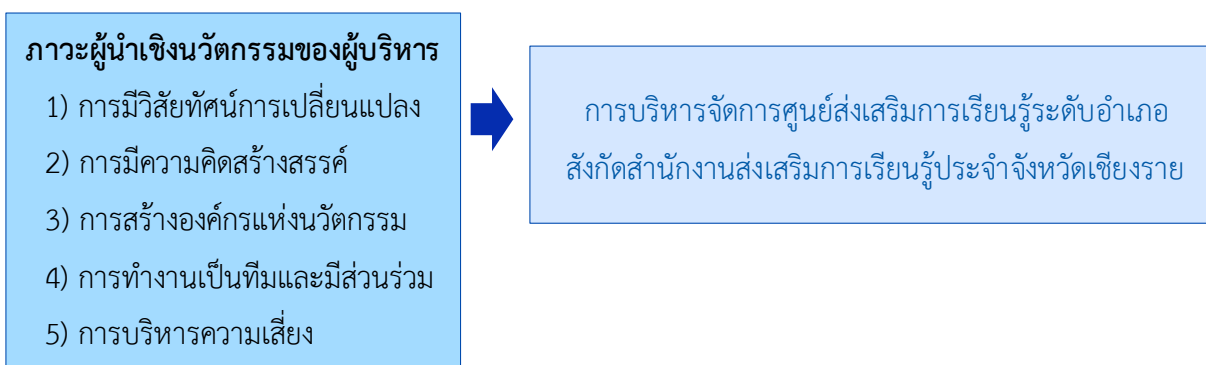
- 1) การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง
- 2) การมีความคิดสร้างสรรค์
- 3) การสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม
- 4) การทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม
- 5) การบริหารความเสี่ยง

ตัวแปรตาม คือ การบริหารจัดการของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเชียงราย

ตามกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเชียงราย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยใช้ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่พัฒนาขึ้นมาโดยพิจารณาภายใต้กรอบแนวคิดที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งให้สอดคล้องกับคำจำกัดความการวิจัยที่กำหนดไว้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง เป็นแบบสำรวจรายการ (check list) สอบถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาการปฏิบัติงานในสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ตอนที่ 2) แบบสอบถามประเมินค่า (Rating Scales) 5 ระดับ เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร ตามองค์ประกอบ จำนวน 5 ด้าน รวมทั้งหมด 22 ข้อ และ ตอนที่ 3) แบบสอบถามประเมินค่า (Rating Scales) 5 ระดับ เกี่ยวกับการบริหารจัดการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเชียงราย จำนวน 9 ด้าน รวมทั้งหมด 44 ข้อ มีการตรวจสอบความเชื่อถือได้ (Reliability) และความเที่ยงตรง (Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามพร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ในการวิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทราบด้วยตนเองสำหรับสถานศึกษาที่สามารถดำเนินการได้ และส่งแบบสอบถามออนไลน์ผ่านระบบ Google form ตามความเหมาะสม เพื่อความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับสถานศึกษาบางแห่ง ใช้เวลา 1-2 เดือนในการเก็บข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและสมบูรณ์ จำนวน 225 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

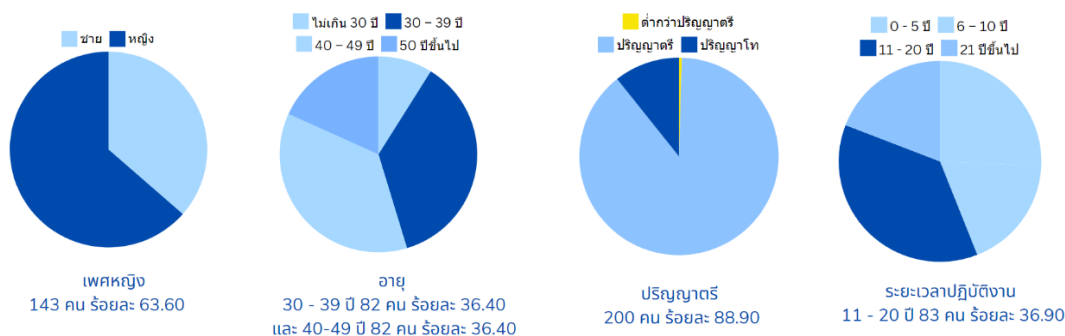
- 1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ
- 2) วิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเชียงราย โดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- 3) วิเคราะห์ระดับการบริหารจัดการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเชียงราย โดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- 4) วิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ เพื่อหาตัวแปรที่มีอำนาจพยากรณ์การบริหารจัดการของสถานศึกษา โดยใช้สถิติการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis)

ผลการวิจัย (Research Results)

จากผลการวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเชียงรายสรุปได้ ดังนี้

1. ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 225 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 63.60 มีอายุระหว่าง 30-39 ปี จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 36.40 และ 40-49 ปี จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 36.40 เท่ากัน จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 88.90 มีระยะเวลาการปฏิบัติงานระหว่าง 11-20 ปี จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 36.90 ดังภาพที่ 2

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 225 คน

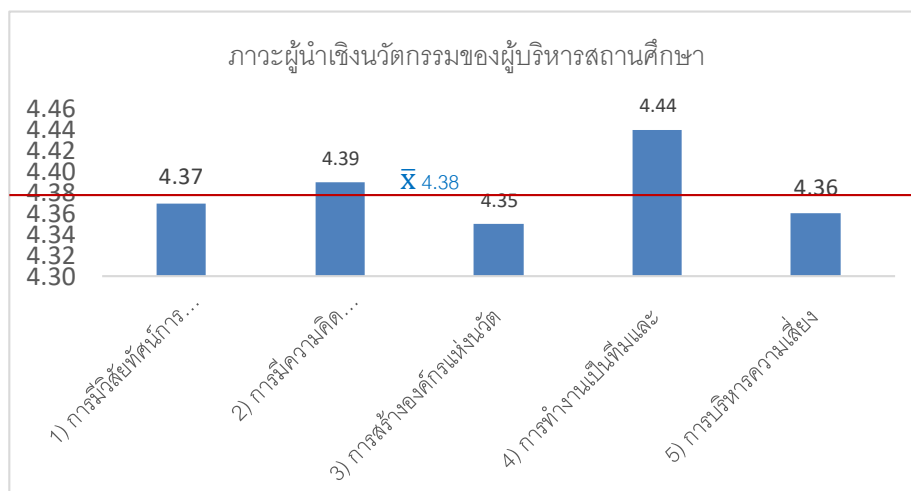

ภาพที่ 2 ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง

2. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ย คือ การทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.44$) การมีความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.39$) การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ($\bar{X} = 4.37$) การบริหารความเสี่ยง ($\bar{X} = 4.36$) และการสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม ($\bar{X} = 4.35$) ตามลำดับ ดังตารางที่ 1 และภาพที่ 3

ตารางที่ 1 ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ
สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเชียงราย

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา	ค่าสถิติ		การแปลความหมาย
	$\bar{X}$	S.D.	
1. การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง	4.37	0.53	มาก
2. การมีความคิดสร้างสรรค์	4.39	0.56	มาก
3. การสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม	4.35	0.56	มาก
4. การทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม	4.44	0.56	มาก
5. การบริหารความเสี่ยง	4.36	0.58	มาก
รวม	4.38	0.51	มาก

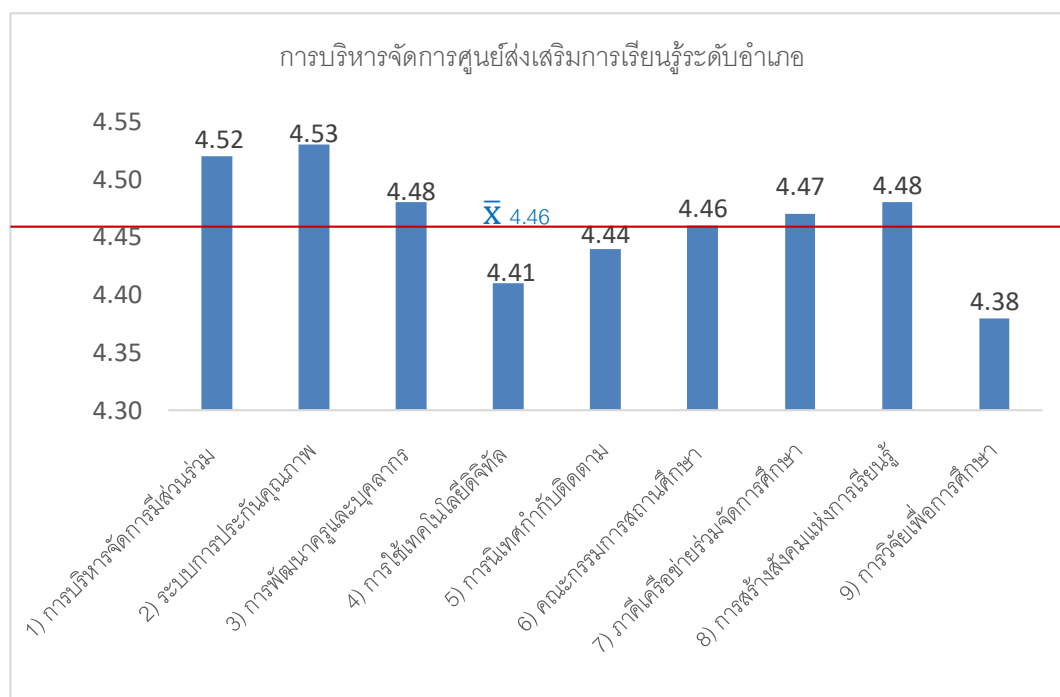

ภาพที่ 3 กราฟแสดงระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเชียงราย

3. การบริหารจัดการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ถึง มาก เรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ($\bar{X} = 4.53$) การบริหารจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.52$) การส่งเสริมสนับสนุนการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.48$) การพัฒนาครูและบุคลากรของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.48$) การส่งเสริมสนับสนุนภาคีเครือข่ายร่วมจัดการศึกษา ($\bar{X} = 4.47$) การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.46$) การกำกับนิเทศติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ($\bar{X} = 4.44$) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ($\bar{X} = 4.41$) และการวิจัยเพื่อการบริหารจัดการศึกษา ($\bar{X} = 4.38$) ตามลำดับ ดังตารางที่ 2 และภาพที่ 4

ตารางที่ 2 ระดับการบริหารจัดการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเชียงราย

การบริหารจัดการสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ	ค่าสถิติ		การแปล ความหมาย
	$\bar{X}$	S.D.	
1. การบริหารจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วม	4.52	0.47	มากที่สุด
2. ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา	4.53	0.45	มากที่สุด
3. การพัฒนาครูและบุคลากร	4.48	0.50	มาก
4. การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	4.41	0.50	มาก
5. การนิเทศกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน	4.44	0.54	มาก
6. การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา	4.46	0.52	มาก
7. การส่งเสริมสนับสนุนภาคีเครือข่ายร่วมจัดการศึกษา	4.47	0.51	มาก
8. การส่งเสริมสนับสนุนการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้	4.48	0.51	มาก
9. การวิจัยเพื่อการบริหารจัดการศึกษา	4.38	0.57	มาก
รวม	4.46	0.45	มาก

ภาพที่ 4 กราฟแสดงระดับการบริหารจัดการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ
สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเชียงราย

4. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเชียงราย เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์จะพบว่า ตัวแปรที่มีอำนาจพยากรณ์ดีที่สุด มี 3 ตัวแปร คือ การบริหารความเสี่ยง (X_5) การสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม (X_3) และการมีความคิดสร้างสรรค์ (X_2) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ (R^2) เท่ากับ 0.653 ซึ่งตัวแปรทั้ง 3 สามารถร่วมกันพยากรณ์ความแปรปรวนของการบริหารจัดการของสถานศึกษาได้ร้อยละ 65.30 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานการพยากรณ์เท่ากับ ± 0.26376 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ใช้พยากรณ์การบริหารจัดการของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ

ตัวแปร	b	S.E.b	β	t	P	Tolerance	VIF
(Constant)	1.404	0.152		9.242**	0.000		
X_5 ด้านการบริหารความเสี่ยง	0.288	0.059	0.361	4.898**	0.000	0.290	3.452
X_3 การสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม	0.229	0.065	0.284	3.510**	0.001	0.241	4.157
X_2 การมีความคิดสร้างสรรค์	0.182	0.055	0.224	3.323**	0.001	0.345	2.900
R = 0.808, $R^2 = 0.653$, Adj. $R^2 = 0.648$, S.E.est = 0.26376, F = 138.510							

Y = การบริหารจัดการของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ

** $p < 0.01$

สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ ในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 1.404 + 0.288 (X_5) + 0.229 (X_3) + 0.182 (X_2)$$

สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$\hat{Z} = 0.361 (X_5) + 0.284 (X_3) + 0.224 (X_2)$$

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเชียงราย อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ไม่ที่จะเป็นการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม การมีความคิดสร้างสรรค์ การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง การบริหารความเสี่ยง และการสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผลจากการที่ผู้บริหารแสดงออกถึงความสามารถในการคิดริเริ่มและการนำความรู้ ทักษะ กระบวนการ หรือวิธีการต่าง ๆ มาใช้ในการบริหาร และจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ มีการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบุคลากรและส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนการเปิดโอกาสให้เสนอแนะความคิดเห็น ถือเป็นการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการประยุกต์วิธีการปฏิบัติที่หลากหลายในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา มีการประเมินความเสี่ยงในการพัฒนานวัตกรรม โดยการเตรียมความพร้อมและติดตามอย่างเป็นระบบที่ช่วยสร้างความมั่นใจว่าการพัฒนานวัตกรรมจะเป็นไปในทางที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ อีกทั้งผู้บริหารยังส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนเองด้านความรู้และความสามารถทางเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยจัดบรรยากาศของสถานศึกษาที่เอื้อต่อการสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม จึงทำให้และสามารถขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระวุฒน์ ชัยนุ (2567: 123) ที่ศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร พบว่า การทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปุณณพัฒน์ สิงห์จารย์ (2564: 147) ที่พบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ การทำงานเป็นทีมเชิงนวัตกรรม การมีทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม และการมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม รวมถึงสอดคล้องกับแนวคิดของ อรพิน อิมรัตน์ (2561: 303) ที่ศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม พบว่าองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา คือ การสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม การบริหารความเสี่ยง และการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ที่จะช่วยสามารถนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จ

2. การบริหารจัดการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเชียงราย ถือว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่าระบบการประกันคุณภาพการศึกษาและการบริหารจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อีกทั้งมีการส่งเสริมสนับสนุนการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ การพัฒนาครูและบุคลากร มีกระบวนการบริหารจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากร ที่ทำให้สถานศึกษาสามารถกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ อัตลักษณ์ เป้าหมาย และมาตรฐานการศึกษาที่มีความสอดคล้องกับบริบทของชุมชนและท้องถิ่น ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ มาตรฐานการศึกษา นโยบายรัฐบาล และต้นสังกัด มีการดำเนินการตามแผนโดยใช้กระบวนการ PDCA ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การบริหารจัดการมีความต่อเนื่องและพัฒนาตลอดเวลา นอกจากนี้ การส่งเสริมให้ครูและบุคลากรได้พัฒนาตนเองด้านความรู้ ทักษะการจัดการเรียนรู้ และการใช้เทคโนโลยี ทำให้เกิดการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ข้อมูลและการบริหารงานด้านต่าง ๆ เป็นไปอย่างรวดเร็ว ถูกต้อง และทันสมัย ทั้งการบริหารงานวิชาการ งาน

งบประมาณ งานบุคคล และงานบริหารงานทั่วไป การนิเทศกำกับติดตามและรายงานผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ทำให้สามารถปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายและคณะกรรมการสถานศึกษาในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา การเพิ่มขวัญกำลังใจกับบุคลากรในการปฏิบัติงาน มีการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และการวิจัยเพื่อการบริหารจัดการศึกษา ที่ทำให้สถานศึกษามีการพัฒนาอย่างยั่งยืน จากผลสำเร็จของกระบวนการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้บุคลากรมีความพึงพอใจและการบริหารจัดการสถานศึกษามีคุณภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระวุฒน์ ชัยนุ (2567: 19) ที่ศึกษาระดับคุณภาพการบริหารจัดการของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัด กลุ่มเจ้าพระยาป่าสัก สอดคล้องกับงานวิจัยของ เริงฤทธิ์ คำหมู่ (2565: 98) ที่ศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารงานของสถานศึกษา พบว่าอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และสอดคล้องกับการศึกษางานวิจัยของ อนุชิต ทองเสน (2567: 348) ที่พบว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก

3. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย 3 ตัวแปรสำคัญ ได้แก่ การบริหารความเสี่ยง (X_5) การสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม (X_3) และการมีความคิดสร้างสรรค์ (X_2) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ (R^2) เท่ากับ 0.653 สามารถพยากรณ์ความแปรปรวนได้ร้อยละ 65.30 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การที่ผู้บริหารสามารถบริหารความเสี่ยงได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะช่วยให้การการบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นไปอย่างราบรื่น บรรยากาศที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในองค์กรจะช่วยกระตุ้นให้บุคลากรมีความคิดสร้างสรรค์และสามารถพัฒนานวัตกรรม และการที่ผู้บริหารมีความคิดสร้างสรรค์และส่งเสริมบุคลากรให้มีความคิดสร้างสรรค์ จะช่วยให้เกิดวิธีการใหม่ ๆ ในการดำเนินงานหรือแก้ไขปัญหา สามารถมองเห็นโอกาสในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานของสถานศึกษาให้ดีขึ้น ซึ่งทั้งหมดนี้ส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชรพงศ์ ทศนบรรจง (2563: 339) ที่ศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า การสร้างบรรยากาศในองค์กร และการสร้างองค์กรนวัตกรรม สามารถพยากรณ์ความแปรปรวนได้ร้อยละ 63.20 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ เมธี ตั้งสิริพัฒนา (2564: 93) พบว่า ตัวแปรที่มีอำนาจพยากรณ์ ได้แก่ การมีส่วนร่วมและการทำงานเป็นทีมเชิงนวัตกรรม การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลงเชิงนวัตกรรม การคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม การสร้างบรรยากาศองค์กรเชิงนวัตกรรม และการบริหารความเสี่ยงเชิงนวัตกรรม ที่ร่วมกันพยากรณ์ความแปรปรวนได้ร้อยละ 86.30 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาติ นิลสาขา (2566: 342) พบว่าตัวแปรที่มีอำนาจพยากรณ์ คือ การมีความคิดสร้างสรรค์ และการมีคุณธรรมจริยธรรม ที่พยากรณ์ความแปรปรวนได้ร้อยละ 54.00 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ บริพัฒน์ สารผล (2565: 112) พบว่า การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง และการสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม เป็นตัวแปรที่พยากรณ์ความแปรปรวนได้ร้อยละ 26.10 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระวุฒน์ ชัยนุ (2567: 20) พบว่า ตัวแปรที่มีอำนาจพยากรณ์ ได้แก่ การสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การมีทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม การบริหารความเสี่ยง และการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ที่ร่วมกันพยากรณ์ความแปรปรวนได้ร้อยละ 81.50 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

1. การนำภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เพราะสามารถนำแนวคิดใหม่ ๆ และเทคโนโลยีมาพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ผู้เรียนและบุคลากรมีการคิดสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหา ปรับตัว และมีความพร้อมต่อสถานการณ์ ในยุคที่เทคโนโลยีและสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

2. การบริหารจัดการของสถานศึกษา ด้านระบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและดำเนินงาน กระตุ้นให้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้และพัฒนาาร่วมกัน การจัดฝึกอบรมและพัฒนาทักษะของครูและบุคลากรอย่างต่อเนื่อง การสร้างและส่งเสริมความร่วมมือกับหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ โดยคณะกรรมการสถานศึกษา ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงาน นำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีใช้ในการจัดการและการเรียนการสอน เพื่อการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และมีการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงการบริหารจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง จะสามารถพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา

3. ความสามารถในการวิเคราะห์และบริหารจัดการความเสี่ยงจะช่วยให้สามารถรับมือกับสถานการณ์ที่ไม่คาดคิดที่อาจเกิดขึ้น การส่งเสริมเทคโนโลยีและวิธีการใหม่ ๆ มาใช้ในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร สร้างสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาที่สนับสนุนการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเองของผู้เรียนและบุคลากร โดยผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมด้านความคิดสร้างสรรค์จะสามารถหาแนวทางใหม่ ๆ ในการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหา สามารถปรับตัวได้ในสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงในการพัฒนาสถานศึกษา การมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเช่นนี้ จะช่วยให้สถานศึกษาเกิดการพัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1) การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ ผู้บริหารควรมอบหมายหน้าที่ในการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมโดยเฉพาะ และเพิ่มการเสริมแรงรางวัลแก่บุคลากรที่มีผลงานสร้างสรรค์นวัตกรรม ส่งเสริมเปิดโอกาสให้บุคลากรเข้าร่วมการอบรมและสัมมนา ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้นอกสถานที่ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพิ่มเทคโนโลยีและอุปกรณ์ที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานที่ส่งเสริมสนับสนุนการทำงานของบุคลากร ในการเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ การฝึกอบรมบุคลากรให้มีความรู้และทักษะในการประเมินและจัดการความเสี่ยง รวมถึงการเตรียมแผนสำรองเพื่อรับมือกับสถานการณ์ที่ไม่คาดคิด รวมถึงผู้บริหารควรสื่อสารวิสัยทัศน์และการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นให้บุคลากรทุกคนรับรู้และเข้าใจอย่างชัดเจน และสร้างความร่วมมือในการทำงานเป็นทีม เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนานวัตกรรม สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมบรรยากาศการทำงานที่เปิดกว้างให้บุคลากรรู้สึกว่าคุณค่าของตนเองมีคุณค่าและได้รับการสนับสนุน ส่งเสริมการทำงานร่วมกันเป็นทีม โดยจัดกิจกรรมที่ช่วยสร้างความสามัคคีและการร่วมมือระหว่างบุคลากร จะช่วยพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเชียงราย

2) การบริหารจัดการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดสามารถทำได้โดยนำระบบการประกันคุณภาพการศึกษาที่มีอยู่มาปรับปรุงและพัฒนาเพิ่มเติม โดยใช้ข้อมูลที่ได้จาก

การวิจัยเพื่อให้การบริหารจัดการตรงกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน มีการจัดประชุมและสนทนากลุ่มระหว่างบุคลากร เพื่อให้ทุกคนได้มีโอกาสแบ่งปันความคิดเห็นและประสบการณ์ในการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษา นำเสนอกระบวนการ PDCA ให้บุคลากรทุกคนเข้าใจและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จัดอบรมและพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยีและทักษะอื่น ๆ ที่จำเป็นในการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรให้มีโอกาสพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมออย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ส่งเสริมการทำวิจัยในสถานศึกษาโดยอาจมีการจัดตั้งทีมวิจัยภายในเพื่อศึกษาปัญหาและพัฒนากระบวนการเรียนรู้และการบริหารจัดการ ส่งเสริมความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายและคณะกรรมการสถานศึกษาในการวางแผนและดำเนินโครงการต่าง ๆ ที่สนับสนุนการจัดการศึกษา จัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนเพื่อสร้างความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการร่วมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการข้อมูลและการสื่อสาร เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและรวดเร็วขึ้น จัดให้มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อหาแนวทางปรับปรุงและพัฒนาอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้การบริหารจัดการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเชียงรายมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพตามเป้าหมายที่วางไว้

3) การพัฒนาศักยภาพภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร โดยใช้ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์การบริหารจัดการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ คือ การบริหารความเสี่ยง การสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม และการมีความคิดสร้างสรรค์ มาใช้ในการวางแผนประเมินความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในกระบวนการบริหารจัดการ สร้างความตระหนักให้กับผู้บริหารและบุคลากร เพื่อหาแนวทางและทบทวนการบริหารจัดการร่วมกันอย่างเป็นระบบและสม่ำเสมอ ส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนานวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สนับสนุนการทดลองนำแนวคิดใหม่ ๆ หรือนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนและการบริหารจัดการ โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จัดการฝึกอบรมหรือกิจกรรมที่ช่วยกระตุ้นและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในผู้บริหารและบุคลากร สนับสนุนการทดลองและการนำเสนอแนวคิดใหม่ๆ มาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนา จะช่วยให้การบริหารจัดการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเชียงรายมีคุณภาพและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น หากผู้บริหารเปิดใจรับฟังและยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์กรในระยะยาว

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการวิจัยศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำของผู้บริหาร สาเหตุด้านอื่นที่ส่งผล หรือมีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเชียงราย เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา

2) ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดอื่น เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานและการกำหนดนโยบายการพัฒนาร่วมกัน

เอกสารอ้างอิง (References)

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). คู่มือการประชุมเชิงปฏิบัติการชี้แจงแนวทางการดำเนินงานโครงการโครงการสานพลังประชารัฐ ด้านการศึกษาพื้นฐานและการพัฒนาผู้นำ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- บริพัฒน์ สารผล. (2565). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- บุญญพัฒน์ สิงห์จารย์. (2564). การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระบบศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- เมธี ตั้งสิริพัฒนา. (2564). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เริงฤทธิ์ คำหมู่. (2565). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 3. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วัชรพงศ์ ทศนบรรจง. (2563). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย. 12(1): 330-342.
- วัลลภ รัฐฉัตรานนท์. (2562). การหาขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย มายาคติในการใช้สูตรของทาลียามาเน่ และเครทซี-มอร์แกน. วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา. 8(1): 11-28.
- วีระวุฒน์ ชัยนุ. (2567). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการบริหารจัดการของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดกลุ่มเจ้าพระยาป่าสัก. วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์. 7(4). 11-22.
- วีระวุฒน์ ชัยนุ. (2567). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการบริหารจัดการของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัด กลุ่มเจ้าพระยาป่าสัก. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). การจัดการนวัตกรรมสำหรับผู้บริหาร. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2563). แนวทางการประเมินคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2562. กรุงเทพฯ: สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุขาดา นิลสาขา. (2566). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์. 5(1): 335-346.

อนุชิต ทองเสน. (2567). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชุมพรเขต 2. **วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย**. 6(2): 339-352.

อรพิน อัมรัตน์. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. **การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9**. วันที่ 29 พฤศจิกายน 2562. 300-312. ณ อาคารเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช: นนทบุรี.

การเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
จังหวัดเชียงใหม่

Increasing the Potential of Community Tourism for Sustainable Tourism
Development Chiang Mai Province

เตชิต แผลกสวงศรี¹ อนูวัฒน์ จรัสรัตนไพบูลย์² กอบลาภ อารีศรีสม³ ภาวินี อารีศรีสม⁴

Techit Plaksaguansri, Anuwat Jaradrattanapaiboon,

Koblap Areesrisom, Pawinee Areesrisom

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนในจังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในจังหวัดเชียงใหม่ และ 3) เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน จังหวัดเชียงใหม่ วิจัยดำเนินการวิจัยใช้แบบผสมผสาน ในการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 360 คน เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และจัดสนทนากลุ่มในกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวจำนวน 40 คน เครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและแบบบันทึกการสนทนากลุ่มวิเคราะห์ผลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) เชียงใหม่เป็นจังหวัดที่มีความโดดเด่นด้านวัฒนธรรมและธรรมชาติ จุดเด่นของศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเชียงใหม่แบ่งเป็น 5 ด้านหลัก ได้แก่ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และการสร้างเครือข่ายชุมชนท่องเที่ยว

2) ศักยภาพด้านการบริหารจัดการ มีอิทธิพลโดยรวมต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน มากที่สุด รองลงมาคือ ศักยภาพในการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวตามลำดับ

Received: 2024-10-12 Revised: 2024-10-24 Accepted: 2024-10-26

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการและพัฒนาทรัพยากรสังกัด มหาวิทยาลัยแม่โจ้ Doctor of Philosophy in Resources Management and Development Maejo University. E-mail: techit_p@hotmail.com

² หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการและพัฒนาทรัพยากรสังกัด มหาวิทยาลัยแม่โจ้ Doctor of Philosophy in Resources Management and Development Maejo University. E-mail: anuwat-j@mju.ac.th

³ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการและพัฒนาทรัพยากรสังกัด มหาวิทยาลัยแม่โจ้ Doctor of Philosophy in Resources Management and Development Maejo University. E-mail: koblap@mju.ac.th

⁴ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการและพัฒนาทรัพยากรสังกัด มหาวิทยาลัยแม่โจ้ Doctor of Philosophy in Resources Management and Development Maejo University. E-mail: pawinee@mju.ac.th

3) รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่อย่างยั่งยืนต้องคำนึงถึงปัจจัยสำคัญ ซึ่งจะช่วยสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์ทรัพยากร การสร้างรายได้ให้ชุมชน และการสร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่าให้นักท่องเที่ยว เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนในระยะยาว

คำสำคัญ (Keywords) : ศักยภาพการท่องเที่ยว; การท่องเที่ยวโดยชุมชน; การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

Abstract

This research aimed: 1) to study the potential for sustainable community-based tourism in Chiang Mai province, 2) to examine the factors influencing sustainable development in Chiang Mai province, and 3) to propose a model for enhancing the capacity of community-based tourism for sustainable development in Chiang Mai province. The research employed a mixed-methods approach. For the quantitative research, the sample consisted of 360 tourists traveling to Chiang Mai province. Data were collected through questionnaires and analyzed using descriptive statistics, including mean and standard deviation, as well as structural equation modeling. For the qualitative research, data were collected through in-depth interviews with key informants with 40 tourism business operators. The tools used were structured interviews and focus group discussion records, with results analyzed using a content analysis.

The research findings indicated that:

1) Chiang Mai was a province known for its cultural and natural significance. The key aspects of community-based tourism potential in Chiang Mai were categorized into five main areas: cultural diversity, abundant natural resources, support from government and private sectors, infrastructure development, and building a tourism community network.

2) The management capacity had the greatest overall influence on sustainable community-based tourism, followed by the ability to meet tourists' needs and the potential of tourism resources, respectively.

3) To achieve sustainable development of community-based tourism in Chiang Mai, it is essential to consider several key factors: effective management, enhancing the potential of tourism resources, and meeting tourists' needs. These developments will help balance resource conservation, community revenue generation, and creating valuable experiences for tourists, leading to long-term sustainable community-based tourism development.

Keywords: tourism potential; community-based tourism; sustainable tourism

บทนำ (Introduction)

นโยบายตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ประเด็นการท่องเที่ยว (2561) ที่ให้ความสำคัญกับการรักษาการเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวระดับโลกเป็นสิ่งสำคัญ และให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หากภาครัฐมุ่งเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวด้วยการรักษา

จุดเด่นของประเทศด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม อัตลักษณ์ความเป็นไทยแล้ว จังหวัดเชียงใหม่ถือเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพในการท่องเที่ยวที่สามารถพัฒนาให้เป็นไปตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการท่องเที่ยวได้ เนื่องจากจังหวัดเชียงใหม่เป็นหนึ่งในจังหวัดที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนานของประเทศไทย เนื่องจากเคยเป็นเมืองหลวงของอาณาจักรล้านนาไทยมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 1839 หรือเมื่อ 726 ปีที่แล้ว โดยมีชื่อเดิม คือ นพบุรีศรีนครพิงค์เชียงใหม่ ปัจจุบันเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่เท่ากับ 20,107 ตารางกิโลเมตร ใหญ่ที่สุดเป็นอันดับที่ 2 ของประเทศไทย และเชียงใหม่ยังเป็น 1 ใน 22 เมืองหลักของไทย เป็นจังหวัดที่ขึ้นชื่อเรื่องการท่องเที่ยวและเป็นที่ยอมรับทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ เนื่องจากมีสภาพภูมิอากาศที่เย็นสบาย มีศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน รวมทั้งอาหารที่นักท่องเที่ยวชื่นชอบ แต่หนึ่งในปัญหาที่กระทบกับการท่องเที่ยวของเชียงใหม่มากที่สุดคือ ปัญหาหมอกควันและมลพิษ ซึ่งเกิดขึ้นเป็นประจำหลายปี ทำให้เกิดภาพลักษณ์ในแง่ลบ ซึ่งส่งผลเสียโดยตรงต่อศักยภาพของการท่องเที่ยวในจังหวัด

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความคิดที่จะศึกษาเรื่อง การเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จังหวัดเชียงใหม่ ให้เป็นไปตามที่ภาครัฐมุ่งเน้นการรักษาจุดเด่นของประเทศด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม อัตลักษณ์ความเป็นไทย รองรับการใช้บริการของนักท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นชาวไทยหรือชาวต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ และไม่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมตามมา อันจะนำมาซึ่งการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ให้มีความสวยงามสืบไปอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนในจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในจังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบและองค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน จังหวัดเชียงใหม่ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันและอนาคต

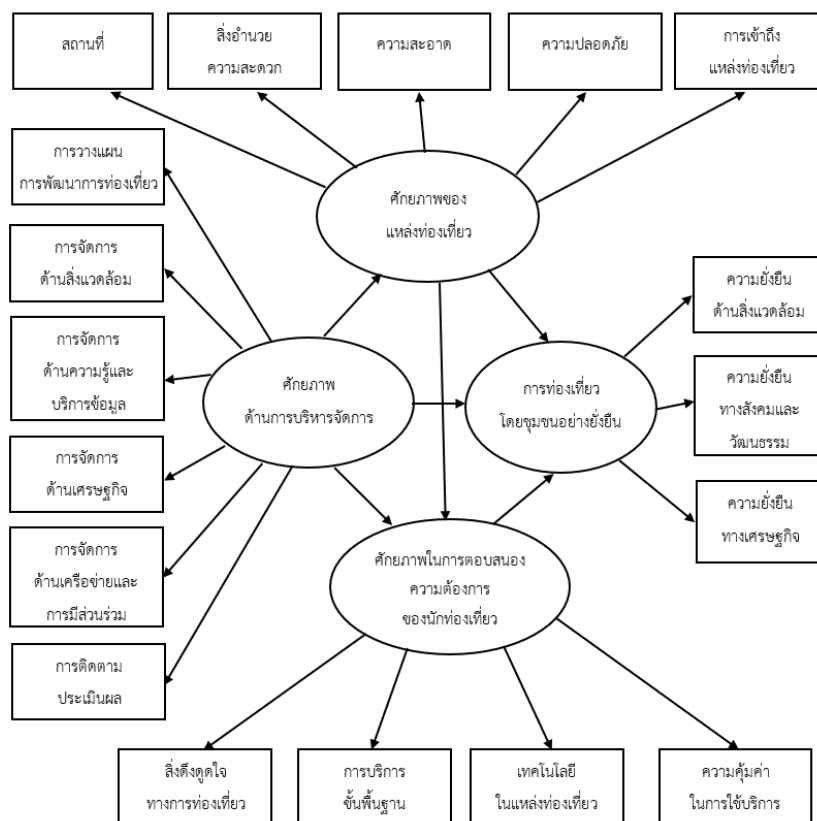
สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

สมมติฐานที่ 1 การท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ได้รับอิทธิพลทางตรงจาก ศักยภาพด้านการบริหารจัดการ ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว และศักยภาพในการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว

สมมติฐานที่ 2 ศักยภาพในการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ได้รับอิทธิพลทางตรงจาก ศักยภาพด้านการบริหารจัดการ และศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว

สมมติฐานที่ 3 ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ได้รับอิทธิพลทางตรงจาก ศักยภาพด้านการบริหารจัดการ

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน คือดำเนินการวิจัยทั้งในเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ มีรายละเอียด ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตเนื้อหา โดยมีปัจจัยที่ศึกษาประกอบด้วย 1) แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 2) ปัจจัยเรื่องศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว 3) ปัจจัยด้านศักยภาพในการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และ 4) ปัจจัยด้านศักยภาพด้านการบริหารจัดการ

1.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ หรือผู้แทนผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานจังหวัดเชียงใหม่ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ นักวิชาการด้านการท่องเที่ยว นายกสมาคมผู้ประกอบการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ และประธานเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ และการจัดสนทนากลุ่มในกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยว จำนวน 40 คน และ 2) การวิจัยเชิงปริมาณ ได้กำหนดเลือกขนาดของกลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ อายุระหว่าง 18 ปีขึ้นไป จำนวน 360 คน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ ทำการศึกษาในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนจำนวน 9 แห่ง ซึ่งเป็นสมาชิกเครือข่ายศูนย์ประสานงานเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Thailand CBT Network Coordination

Center: CBT-N-CC) จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย ชุมชนบ้านเก๊าเตื่อ ชุมชนบ้านถ้ำ ชุมชนบ้านหัวทุ่ง ชุมชนบ้านแม่กำปอง ชุมชนบ้านแม่กลางหลวง ชุมชนบ้านผาหมอน บ้านดอยปุย ชุมชนบ้านผาแตก และชุมชนบ้านเวียงแหง

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา กำหนดการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์สังเคราะห์ผลระหว่างเดือนมกราคม-ธันวาคม 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีข้อความ 8 ข้อ ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับ การเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จังหวัดเชียงใหม่ โดยผู้วิจัยสร้างข้อความถามเป็นแบบลิเคิร์ตสเกล (Likert scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ ใน 4 ประเด็น ได้แก่ ศักยภาพด้านการบริหารจัดการ ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ศักยภาพในการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน และส่วนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้ แบบสอบถามได้ผ่านการพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน และนำไปทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือซึ่งเป็นการวัดความสอดคล้องภายใน โดยใช้วิธีการคำนวณด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's alpha) โดยค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นมีค่าระหว่าง 0.799 ถึง 0.933 และทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.969

สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและประเด็นการสนทนากลุ่ม ซึ่งผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ในการตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา ภาษาที่ใช้ และความครอบคลุมเนื้อหาที่ศึกษาวิจัย แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อความตามคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถาม และสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยได้จัดทำหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์พร้อมนัดหมายเพื่อเข้าพบพร้อมแจ้งวัตถุประสงค์ในการเข้าพบล่วงหน้า ผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของงานวิจัยแก่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์งานวิจัย ผู้วิจัยได้ทราบความเห็นที่กำหนดไว้ตามแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและประเด็นการสนทนากลุ่ม จัดบันทึกผลการสัมภาษณ์ และรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้จัดเตรียมไว้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ผลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย (Research Results)

นำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนในจังหวัดเชียงใหม่

ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนในจังหวัดเชียงใหม่ มีรายละเอียด ดังนี้ เชียงใหม่เป็นจังหวัดที่มีความโดดเด่นด้านวัฒนธรรมและธรรมชาติ ทำให้เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวโดยชุมชนในเชียงใหม่กำลังได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น กิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีหลากหลาย ทั้งนี้ การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีความสำคัญใน 3 ด้านหลัก ได้แก่ 1) เสริมสร้างเศรษฐกิจท้องถิ่น 2) อนุรักษ์วัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติ และ 3) เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน การส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนช่วยพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น อนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม รวมถึงสร้างความเข้าใจระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน ซึ่งจุดเด่นของศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนในจังหวัดเชียงใหม่ แบ่งเป็น 5 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) ความหลากหลายทางวัฒนธรรม 2) ทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ 3) การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน 4) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสำหรับการท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ และ 5) การสร้างเครือข่ายชุมชนท่องเที่ยว โดยระดับศักยภาพด้านการบริหารจัดการ ระดับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ระดับศักยภาพในการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและระดับการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ในภาพรวม แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับศักยภาพด้านการบริหารจัดการ ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ศักยภาพในการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ในภาพรวม

ศักยภาพ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการบริหารจัดการ	3.88	0.75	มาก
แหล่งท่องเที่ยว	4.09	0.75	มาก
การตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว	4.13	0.73	มาก
การท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน	3.99	0.68	มาก

จากตารางที่ 1 ระดับศักยภาพด้านการบริหารจัดการ ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ศักยภาพในการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ศักยภาพด้านการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยการจัดการด้านให้ความรู้และบริการข้อมูล สูงกว่าด้านอื่น รองลงมาคือ การวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยว การจัดการด้านเศรษฐกิจ การจัดการด้านเครือข่ายและการมีส่วนร่วม การติดตามประเมินผล และการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ

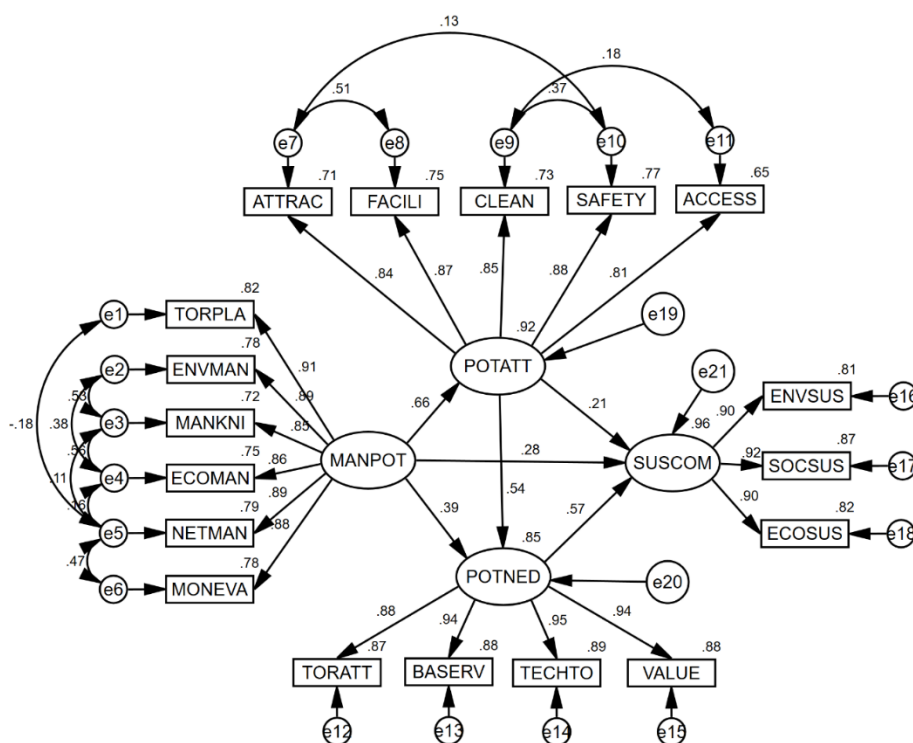
1.2 ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยสถานที่ สูงกว่าด้านอื่น รองลงมาคือ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก ความสะอาด และความปลอดภัย ตามลำดับ

1.3 ศักยภาพในการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยการบริหารขั้นพื้นฐาน สูงกว่าด้านอื่น รองลงมาคือ ความคุ้มค่าในการใช้บริการ สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว และเทคโนโลยีในแหล่งท่องเที่ยว ตามลำดับ

1.4 การท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยความยั่งยืนด้านสังคมและวัฒนธรรม สูงกว่าด้านอื่น รองลงมาคือ ความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ และความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในจังหวัดเชียงใหม่

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในจังหวัดเชียงใหม่ มีดังนี้ ค่าดัชนีความกลมกลืนมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้แบบจำลองหลังปรับ โดยมีค่าสถิติที่คำนวณได้ คือ ค่า Chi-square = 200.78, df = 104, Chi-square/df = 1.931, GFI = 0.947, AGFI = 0.914, CFI = 0.991, RMR = 0.013, RMSEA = 0.047 สรุปได้ว่า แบบจำลองสมการโครงสร้างมีความเหมาะสม กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แบบจำลองสมการโครงสร้างรูปแบบสัมประสิทธิ์ปรับมาตรฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน 1 การท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ได้รับอิทธิพลทางตรงจาก ศักยภาพด้านการบริหารจัดการ ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว และศักยภาพในการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว

ผลการทดสอบสมมติฐาน 1 พบว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ได้รับอิทธิพลทางตรงจาก ศักยภาพด้านการบริหารจัดการ ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว และศักยภาพในการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยสามารถอธิบายการผันแปรของการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ได้ร้อยละ 96

สมมติฐาน 2 ศักยภาพในการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ได้รับอิทธิพลทางตรงจาก ศักยภาพด้านการบริหารจัดการ และศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว

ผลการทดสอบสมมติฐาน 2 พบว่า ศักยภาพในการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ได้รับอิทธิพลทางตรงจาก ศักยภาพด้านการบริหารจัดการ และศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว โดยสามารถอธิบายการผันแปรของศักยภาพในการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ได้ร้อยละ 85

สมมติฐาน 3 ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ได้รับอิทธิพลทางตรงจาก ศักยภาพด้านการบริหารจัดการ

ผลการทดสอบสมมติฐาน 3 พบว่า ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ได้รับอิทธิพลทางตรงจาก ศักยภาพด้านการบริหารจัดการ โดยสามารถอธิบายการผันแปรของศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ได้ร้อยละ 92 อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมที่มีต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ได้รับอิทธิพลทางตรงจาก ศักยภาพในการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว มากที่สุด รองลงมาคือ ศักยภาพด้านการบริหารจัดการ และศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ตามลำดับ

อิทธิพลทางอ้อมพบว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ได้รับอิทธิพลทางอ้อมจาก ศักยภาพด้านการบริหารจัดการ มากที่สุด รองลงมาคือ ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว

เมื่อพิจารณาอิทธิพลรวม พบว่า ศักยภาพด้านการบริหารจัดการ มีอิทธิพลโดยรวมต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน มากที่สุด รองลงมาคือ ศักยภาพในการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 นำเสนอรูปแบบการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน จังหวัดเชียงใหม่

รูปแบบการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน จังหวัดเชียงใหม่ ต้องคำนึงถึงปัจจัยสำคัญ ได้แก่ 1) การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โดยเน้นการวางแผนระยะยาว การจัดการทรัพยากรอย่างชาญฉลาด และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน 2) การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ทั้งในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม และการสร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ และ 3) การตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยให้ความสำคัญกับความปลอดภัย การสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวที่แท้จริง และการยกระดับคุณภาพการบริการ การพัฒนาตามแนวทางนี้จะช่วยสร้างความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม การสร้างรายได้ให้ชุมชน และการสร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่าให้กับนักท่องเที่ยว อันจะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่อย่างยั่งยืนในระยะยาว

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยมีประเด็นที่นำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. ศักยภาพด้านการบริหารจัดการ มีอิทธิพลโดยรวมต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน มากที่สุด เนื่องจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนกำลังได้รับความนิยมมากขึ้นทั่วโลก เนื่องจากนักท่องเที่ยวเริ่มมองหาประสบการณ์การท่องเที่ยวที่แท้จริงและยั่งยืน การท่องเที่ยวโดยชุมชน นำเสนอโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจ อนุรักษ์วัฒนธรรม และปกป้องสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ศักยภาพด้านการบริหารจัดการของชุมชน ชุมชนที่มีศักยภาพด้านการบริหารจัดการที่ดี จะมีทักษะและความรู้ที่จำเป็นในการจัดการทรัพยากรพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2556) กล่าวว่า การพัฒนาที่ยั่งยืน คือการพัฒนาที่เน้นให้มนุษย์คำนึงถึงขีดจำกัดของทรัพยากรธรรมชาติบนโลก และให้มีการดำเนินการพัฒนาควบคู่ไปกับการอนุรักษ์และฟื้นฟู

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับงานวิจัยของเพชร บุดสีทา (2552) ที่พบว่า ศักยภาพของชุมชนนครชุมด้านการจัดการท่องเที่ยวชุมชนมีสิ่งที่น่าสนใจที่จะพัฒนาชุมชน ซึ่งในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ภาครัฐที่เกี่ยวข้องและผู้นำชุมชนนั้นต้องส่งเสริมกิจกรรมที่จะสร้างความพร้อมให้กับชุมชนในการพัฒนาให้ชุมชนนครชุมเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางด้านวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในชุมชนและสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวก และส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ชุมชนให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของพจนารถ กริ่งไกร (2545) พบว่า เป้าหมายที่สำคัญที่สุดของการจัดการท่องเที่ยว คือ การเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในกิจกรรมท่องเที่ยว รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทับทิม สุวรรณประภา (2541) ที่พบว่า ประชาชนในชุมชนพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว มีบทบาทสำคัญต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมาก เนื่องจากประชาชนเป็นเจ้าของท้องถิ่นสามารถเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงกับหน่วยงานรัฐและเอกชน ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการท่องเที่ยวระดับต่าง ๆ ได้

2. ศักยภาพในการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว มีอิทธิพลโดยรวมต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน เนื่องจากการมีสิ่งที่ทำให้แหล่งท่องเที่ยวน่าสนใจและมีเสน่ห์มีส่วนสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยวมาใช้บริการ สิ่งดึงดูดใจอาจเป็นภูมิประเทศที่สวยงาม ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นที่น่าสนใจ หรือกิจกรรมท่องเที่ยวที่น่าสนใจ เมื่อนักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่ทันสมัยและไม่เหมือนที่อื่น นักท่องเที่ยวจะมีความประทับใจและอาจกลับมาใช้บริการอีกในอนาคต การใช้เทคโนโลยีในการปรับปรุงประสบการณ์ท่องเที่ยว เช่น แอปพลิเคชันท่องเที่ยว ระบบจองออนไลน์ หรือการนำเทคโนโลยีมือถือมาใช้ในการให้บริการเป็นตัวช่วยที่สำคัญที่ช่วยให้การท่องเที่ยวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสะดวกสบาย และการให้บริการที่มีคุณภาพและความคุ้มค่าสูง ที่เหมาะสมกับราคาที่เสียไป จะช่วยให้นักท่องเที่ยวรู้สึกว่าการท่องเที่ยวได้รับค่าตอบแทนที่ดีจากการท่องเที่ยวที่ได้เลือก ดังนั้น การตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวในด้านเหล่านี้ช่วยให้การท่องเที่ยวเป็นไปอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Leelapalin & Ratchatahirun (2018: 1-12) ที่ได้กล่าวไว้ว่าการท่องเที่ยวจะประสบความสำเร็จได้นั้น แหล่งท่องเที่ยวจะต้องสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของสินค้าทางการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการแสวงหาประสบการณ์ โดยจำเป็นต้องมีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมซึ่งกิจกรรมนั้นอาจเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตหรือกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ Boniface & Cooper (2005) ที่กล่าวว่า แหล่งท่องเที่ยวควรมีสิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้หรือมีลักษณะชวนใจ มีเสน่ห์เฉพาะตัว เช่นเดียวกับแนวคิดของ Collier & Harraway (1997) ที่กล่าวว่า สิ่งดึงดูดใจ สามารถเกิดจากสถานที่หรือเหตุการณ์ โดยสถานที่อาจเกิดจากธรรมชาติหรือมนุษย์สร้างขึ้น จะช่วยดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเยี่ยมชม รวมถึง สอดคล้องกับแนวคิดของ Steven (2008) ที่เห็นว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ เช่นเดียวกับ Dickman (1996) ที่เห็นว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวและกิจกรรมนันทนาการ ทำให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสทำกิจกรรมต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยวทั้งในเชิงเพื่อความบันเทิงหรือเพื่อสังคม

3. ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว มีอิทธิพลโดยรวมต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน เนื่องจากศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่มีสถานที่ท่องเที่ยวที่หลากหลายและน่าสนใจ สิ่งอำนวยความสะดวกที่พร้อมให้บริการ เช่น ที่พัก ร้านอาหาร และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ความสะอาดและความปลอดภัยที่ดี และการเข้าถึงที่สะดวกสบาย เช่น การเดินทางและระบบขนส่งสาธารณะที่สะดวก เป็นปัจจัยที่สำคัญที่มีผลต่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยว การมีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายและน่าสนใจจะช่วยให้นักท่องเที่ยว

มีประสบการณ์ท่องเที่ยวที่ต่างๆตามความสนใจและความต้องการ ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจ การมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่พร้อมให้บริการ เช่น ที่พักที่มีคุณภาพและการบริการที่ดี ร้านอาหารที่ความอร่อยและมีคุณภาพ ทำให้ผู้ท่องเที่ยวรู้สึกสะดวกสบายและพอใจในการเดินทาง ความสะอาดที่ดีและระบบความปลอดภัยที่เพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น การดูแลความสะอาดของสถานที่ท่องเที่ยวและการติดตั้งระบบรักษาความปลอดภัย เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้ผู้ท่องเที่ยวรู้สึกปลอดภัยและมีความพึงพอใจและการมีระบบการเดินทางและการเข้าถึงที่สะดวกสบาย เช่น การสาธารณะและระบบขนส่งที่มีประสิทธิภาพ เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ผู้ท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างง่ายดายและสะดวกสบาย ดังนั้น ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ในด้านเหล่านี้ ไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและความพึงพอใจในประสบการณ์การท่องเที่ยว แต่ยังช่วยสร้างพฤติกรรมการเดินทางที่ยั่งยืนและสนับสนุนให้มีการบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม เพื่อให้การท่องเที่ยวเป็นไปอย่างยั่งยืนตามความต้องการของนักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Jihad (2012: 184-187) พบว่า สิ่งอำนวยความสะดวก สถานที่ และการเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจโดยตรงในทำนองเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Rajesh (2013: 67-78) ที่พบว่า การสร้างความพึงพอใจได้รับอิทธิพลจากปัจจัยอื่น ๆ เช่นความบันเทิง สถานที่ท่องเที่ยวปลายทางและบรรยากาศที่พักอาหาร การบริการด้านการขนส่ง และการช้อปปิ้ง ซึ่งสอดคล้องกับ Khosaat & Suriya (2008) ที่เห็นว่า โลจิสติกส์ท่องเที่ยวจะเกี่ยวข้องกับสิ่งที่มีให้บริการแก่นักท่องเที่ยวในรูปของยานพาหนะ ความสามารถในการเข้าถึง การบริการข้อมูลข่าวสาร เวลาในการให้บริการ ความเอาใจใส่ การอำนวยความสะดวก การสร้างความปลอดภัย เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เป็นต้น อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chaichan (2012) ที่พบว่า การทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาในแหล่งท่องเที่ยวได้ง่าย สะดวกรวดเร็วและปลอดภัย การท่องเที่ยวที่เข้าถึงได้โดยง่าย สิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ ความปลอดภัยและการรักษาความปลอดภัยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับความพึงพอใจที่สูงขึ้นของนักท่องเที่ยว เช่นเดียวกับ Tungjitwatthana (2005) เห็นว่า แหล่งหรือทรัพยากรการท่องเที่ยวสามารถเรียกร่องและกระตุ้นความสนใจของนักท่องเที่ยวได้ หรือมีลักษณะชวนตาชวนใจ มีเสน่ห์เฉพาะตัว อีกทั้งสอดคล้องกับ Chairatana & Na Thalung (2017: 124-142); Wutthayaphathirakun (2009: 85-88) ที่เห็นว่า ศักยภาพขององค์ประกอบแหล่งท่องเที่ยวต้องมีจุดดึงดูดความสนใจ มีคุณค่าทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น เช่นเดียวกับ Dickman (1996) ที่เห็นว่า แหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีระบบโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งที่เหมาะสมและเพียงพอ

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ได้สร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ ดังนี้ 1) การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ 2) การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว 3) การตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ซึ่งการพัฒนาตามแนวทางนี้จะช่วยสร้างความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม การสร้างรายได้ให้ชุมชน และการสร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่าให้กับนักท่องเที่ยว เป็นองค์ความรู้ที่เกิดจากการสังเคราะห์และได้ข้อมูลสำคัญจากแบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม ทั้งนี้ หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานเชียงใหม่ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ สถาบันการศึกษาในพื้นที่ ภาคเอกชนด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น

สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดกลยุทธ์เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่อย่างยั่งยืนในระยะยาว

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจัดสรรงบประมาณและวางแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในชุมชนท่องเที่ยว โดยเฉพาะด้านคมนาคม ระบบสาธารณูปโภค และการจัดการสิ่งแวดล้อม สนับสนุนการจัดตั้งศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยวในชุมชน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว

1.2 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานเชียงใหม่ ควรจัดทำแผนการตลาดและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ สนับสนุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการท่องเที่ยวใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ชุมชน และจัดอบรมให้ความรู้ด้านการตลาดดิจิทัลแก่ผู้ประกอบการในชุมชน

1.3 สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ควรสนับสนุนการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชนท่องเที่ยว จัดอบรมพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการและแรงงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวชุมชน และส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว

1.4 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเชียงใหม่ ต้องให้คำปรึกษาและสนับสนุนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนท่องเที่ยว ส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และจัดทำแนวทางการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมสำหรับชุมชน

1.5 สถาบันการศึกษาในพื้นที่ ควรทำการวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน จัดหลักสูตรอบรมระยะสั้นเพื่อพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการจัดการท่องเที่ยวชุมชน และสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมด้านการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน

1.6 ผู้นำชุมชนและคนในชุมชน ควรร่วมกันวางแผนและกำหนดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นซึ่งเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยว และพัฒนาทักษะด้านการบริการและภาษาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว

1.7 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ ควรจัดทำแผนและมาตรการด้านสุขอนามัยและความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว และสนับสนุนการพัฒนาระบบการแพทย์ฉุกเฉินในชุมชนท่องเที่ยว

1.8 ภาคเอกชนด้านการท่องเที่ยว ควรร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาแพ็คเกจท่องเที่ยวที่เน้นการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน และสนับสนุนการพัฒนาทักษะและการจ้างงานคนในชุมชน

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษา ผลกระทบของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่: กรณีศึกษาเปรียบเทียบระหว่างชุมชนพื้นที่สูงและพื้นที่ราบ เพื่อให้เข้าใจว่าการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานส่งผลต่อการท่องเที่ยวชุมชนอย่างไร โดยเฉพาะความแตกต่างระหว่างชุมชนในพื้นที่สูงและพื้นที่ราบซึ่งมีบริบทและความท้าทายที่แตกต่างกัน

2.2 ควรศึกษา การพัฒนาโมเดลความร่วมมือระหว่างชุมชนท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน งานวิจัยนี้จะศึกษารูปแบบความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพระหว่างชุมชนท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาโมเดลที่เหมาะสมสำหรับการสร้างเครือข่ายและการแลกเปลี่ยนความรู้ ผลการวิจัย

จะช่วยให้เกิดการพัฒนาเครือข่ายที่เข้มแข็ง นำไปสู่การยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน และส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืนในภาพรวม

2.3 ควรศึกษา การศึกษาความต้องการและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่: แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อช่วยให้เข้าใจความต้องการและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มาเยือนชุมชนท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว

เอกสารอ้างอิง (References)

- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2556). **รายงานประจำปี 2556**. กรุงเทพฯ: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- เพชร บุดสีทา. (2552). **การจัดการด้านการตลาดการท่องเที่ยวชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร**. กำแพงเพชร: สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- พจนารถ กรังไกร. (2545). การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม: กรณีศึกษาตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย. **รายงานการวิจัย**. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ทับทิม สุวรรณประภา. (2541). ความคาดหวังและความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวถ้ำเชียงดาว. **รายงานการวิจัย**. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580). (2561, 13 ตุลาคม). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก หน้า 1-71.
- Boniface, B., & Cooper, C. (2005). **Worldwide Destinations Casebook - The Geography of Travel and Tourism**. Burlington, MA: Elsevier.
- Collier, A., & Harraway, S. (1997). **Principle of Tourism**. Auckland: Longman.
- Chaichan, T. (2012). Tourism logistics management for Wang Nam Khiew district in Nakhon Ratchasima Province. **Research Report**. Nakhon Ratchasima: Suranaree University of Technology.
- Chairatana, P. & Na Thalang, C. (2017). Potential of tourism resources in Udon Thani Province. **Dusit College Journal**. 11 (2) : 124-142.
- Dickman, S. (1996). **Tourism: An introductory text**. (2nd ed.). Melbourne: Hodder Education.
- Jihad, A. A. & Majeda, H. (2012). The impact of service quality on tourist satisfaction in Jerash. **Interdisciplinary Journal of Contemporary Research in Business**. 12 (3) : 184-187.
- Khosaat, M. & Suriya, K. (2008). Integrated development of sustainable tourism in the Mekong Region. **Research Report**. Chiang Mai: Chiang Mai University
- Leelapalin, C., & Ratchatahirun, P. (2018). Facility factors of homestay affecting on Thai tourists at Chiang Khan LOEI. **The Journal of Development Administration Research**. 8 (2) : 1-12.

- Rajesh, R. (2013). Impact of tourist perceptions, destination image and tourist satisfaction on destination loyalty: a conceptual model. PASOS. **Revista de Turismoy Patrimonio Cultural**. 11(3): 67-78.
- Steven, S. (2008). **Impact: The Effects of Tourism on Culture and Environment in Asia and the Pacific: Alleviating Poverty and Protecting Cultural and Natural Heritage through Community- Based Ecotourism in Luang Namtha, Lao PDR**. Bangkok: UNESCO Bangkok.
- Tungjitwatthana, B. (2005). **Sustainable Tourism Development**. Bangkok: Press and design.
- Wutthayaphathirakun, S. (2009). Tourism standards enhancing tourism quality: Office of Tourism Development. **For Quality**. 15(138): 85-88.

การพัฒนาารูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุสำหรับผู้ดูแลผู้สูงอายุ จังหวัดปทุมธานี

The Development of a Healthcare Model for the Elderly for Elderly Caregivers in Pathum Thani province

กฤต เคนเกรียงไกร¹ สนิท สิทธิ² กอบลาภ อารีศรีสม³ ปาวินี อารีศรีสม⁴
Krits Denkriangkrai, Snit Sitti, Koblap Areesrisom, Pawinee Areesrisom

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ จังหวัดปทุมธานี 2) วิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จังหวัดปทุมธานี และ 3) นำเสนอรูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ สำหรับผู้ดูแลผู้สูงอายุ จังหวัดปทุมธานี เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ในการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ใช้บริการซึ่งเป็นผู้สูงอายุจากสถานบริการที่ได้รับอนุญาตจากกระทรวงสาธารณสุขในพื้นที่ จังหวัดปทุมธานี จำนวน 300 คน เครื่องมือใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ และแบบจำลองสมการโครงสร้าง สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 คน และผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รวม 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

1) ปัญหาหลักที่พบคือปัญหาสุขภาพ โดยเฉพาะโรคเรื้อรังต่าง ๆ ที่ต้องการการดูแลอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการเข้าถึงบริการทางการแพทย์ที่ยังเป็นอุปสรรคสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่ห่างไกลหรือมีรายได้น้อย การสนับสนุนทางสังคมและการเชื่อมโยงผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เสริมสร้างสุขภาพจิต ผู้สูงอายุต้องการการสนับสนุนทางการเงินและโอกาสในการสร้างรายได้ที่เหมาะสม

2) สมรรถนะของผู้ดูแลผู้สูงอายุ มีอิทธิพลโดยรวมต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ มากที่สุด รองลงมา คือ ทักษะการดูแลสุขภาพ การปฏิบัติต่อผู้สูงอายุ และพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ ตามลำดับ

3) รูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุสำหรับผู้ดูแลในจังหวัดปทุมธานี เน้นการพัฒนาศักยภาพของผู้ดูแลเพื่อให้สามารถดูแลสุขภาพผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้ดูแลควรได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ มีช่องทางในการจัดการความเครียด และมีเวลาพักผ่อนที่เพียงพอ ผู้ดูแลที่มีประสิทธิภาพควรมีสมรรถนะสูง ทักษะการดูแลที่ดี และพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ

คำสำคัญ (Keywords) : ผู้สูงอายุ; ผู้ดูแลผู้สูงอายุ; การดูแลสุขภาพ

Received: 2024-10-10 Revised: 2024-10-24 Accepted: 2024-10-26

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการและพัฒนาทรัพยากรสังกัด มหาวิทยาลัยแม่โจ้ Doctor of Philosophy in Resources Management and Development Maejo University. E-mail: Kritsdendriangkrai@gmail.com

² หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการและพัฒนาทรัพยากรสังกัด มหาวิทยาลัยแม่โจ้ Doctor of Philosophy in Resources Management and Development Maejo University. E-mail: snit@mju.ac.th

³ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการและพัฒนาทรัพยากรสังกัด มหาวิทยาลัยแม่โจ้ Doctor of Philosophy in Resources Management and Development Maejo University. E-mail: koblap@mju.ac.th

⁴ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการและพัฒนาทรัพยากรสังกัด มหาวิทยาลัยแม่โจ้ Doctor of Philosophy in Resources Management and Development Maejo University. E-mail: pawinee@mju.ac.th

Abstract

This research aimed : 1) to study the problems and needs of the elderly in Pathum Thani province, 2) to analyze the factors influencing the quality of life of the elderly in Pathum Thani province, and 3) to propose a healthcare model for elderly care for caregivers in Pathum Thani province. The research employed a mixed-methods approach. The quantitative research involved a sample of 300 elderly service users at the facilities licensed by the Ministry of Public Health in Pathum Thani province. The research instrument used was a questionnaire, and the data analysis utilized descriptive statistics, frequency analysis, percentage, and structural equation modeling. For the qualitative research, there were 10 key informants. The focus group had 20 participants. The qualitative research tools included structured interviews and focus group discussion records, with content analysis.

The research findings revealed that:

1) The primary issue was health-related, particularly chronic diseases requiring ongoing care. They also needed social support and connection through various activities and enhanced mental health. The elderly needed financial support and opportunities to generate appropriate income.

2) The competence of elderly caregivers had the greatest overall influence on the quality of life of the elderly, followed by caregiving skills, treatment of the elderly, and health promotion behaviors for the elderly, respectively.

3) The healthcare model for elderly care in Pathum Thani province should concentrate on developing the potential of caregivers to provide effective care. Caregivers should receive training on elderly care, have avenues for stress management, and sufficient rest time. Effective caregivers should have high competence, good caregiving skills, and health-promoting behaviors for the elderly.

Keywords: elderly; elderly caregivers; healthcare

บทนำ (Introduction)

ผู้สูงอายุเป็นวัยที่ต้องมีการดูแลเฉพาะแตกต่างจากวัยอื่น ๆ เป็นวัยที่มีความเสื่อมทางด้านร่างกาย หากไม่ได้มีการดูแลตนเองที่เหมาะสม จะทำให้เกิดปัญหาสุขภาพทั่วไปและเกิดความเจ็บป่วยได้ง่าย เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดูแลตนเองได้อย่างเหมาะสมกับวัย อาการทุเลาหรือไม่มีอาการกำเริบหรือรุนแรง จึงต้องมีการดูแลช่วยเหลือหรือแก้ไขความผิดปกติที่เกิดขึ้นทั้งด้านร่างกาย จิตสังคม และ จิตวิญญาณโดยคำนึงถึงความแตกต่างของบุคคล โดยให้ผู้ป่วยและครอบครัวมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพ รวมถึงสนับสนุนให้ครอบครัวได้ใช้ศักยภาพในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ การดูแลผู้สูงอายุ ประกอบด้วย การดูแลการเปลี่ยนแปลง 3 ด้านใหญ่ คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านสังคม ทั้งนี้ ในการดูแลผู้สูงอายุ พยาบาลหรือผู้ดูแลผู้สูงอายุ ควรมีความเข้าใจในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ ประเมินสภาพ วางแผนการ พยาบาลทั้งในการป้องกันโรค การส่งเสริมสุขภาพ และการดูแลรักษาเมื่อเจ็บป่วยอย่างเหมาะสม การดูแลซึ่งเป็นหัวใจความเป็นมนุษย์ของโรค

(Roach) ได้อธิบายการดูแลเป็น 5 องค์ประกอบคือ 1) ความเห็นอกเห็นใจ (compassion) ความรักใคร่ มีความสงสารต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน 2) ความสามารถ (competence) ด้านความรู้ทักษะ ประสบการณ์ การตัดสินใจและความรับผิดชอบในวิชาชีพ 3) ความเชื่อมั่น (confidence) ความเชื่อถือความศรัทธา ความไว้วางใจ และการรักษาความลับ 4) ความมีสติรู้ชอบ (conscience) ความรู้สึกผิด ตระหนักถึงกฎระเบียบ และจริยธรรม มโนธรรม และ 5) ความมุ่งมั่น (commitment) ความเสียสละ ความกระตือรือร้น ความจริงใจ

จังหวัดปทุมธานีมีผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 175,261 คน คิดเป็นร้อยละ 15.05 ของประชากรทั้งหมด โดยสถานการณ์ผู้สูงอายุจำแนกเป็นผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ จำนวน 33,210 คน คิดเป็นร้อยละ 18.95 ของประชากรผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุที่ยังไม่ได้รับเบี้ยยังชีพ จำนวน 5,568 คน คิดเป็นร้อยละ 3.18 ของประชากรผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้/ไม่มีคนดูแล/ไม่มีรายได้/ผู้ป่วยเรื้อรังติดบ้านติดเตียง จำนวน 2,809 คน คิดเป็นร้อยละ 1.66 ของประชากรผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุที่ต้องดำรงชีพด้วยการเร่ร่อนขอทาน จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 0.01 ของประชากรผู้สูงอายุและผู้สูงอายุที่ถูกกระทำความรุนแรงทางร่างกายหรือจิตใจ จำนวน 1 คน

จากข้อเท็จจริงสถานการณ์การดูแลผู้สูงอายุในจังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบแผนการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุสำหรับผู้ดูแลผู้สูงอายุ จังหวัดปทุมธานี เพื่อทำความเข้าใจและวิเคราะห์สภาพปัญหา และรูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ จังหวัดปทุมธานี และค้นหาคำตอบประกอบในการเพิ่มประสิทธิภาพในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ ในจังหวัดปทุมธานี สร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้สูงอายุ และเพิ่มประสิทธิภาพในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุต่อไปซึ่งจะนำไปสู่รูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในจังหวัดปทุมธานี อันจะนำไปสู่รูปแบบการดูแลผู้สูงอายุในระดับประเทศต่อไป ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการดูแลผู้สูงอายุ สำหรับผู้ดูแลผู้สูงอายุ จังหวัดปทุมธานี เพื่อนำมาพัฒนาการดูแลผู้สูงอายุให้มีมาตรฐานเดียวกัน อันจะนำไปสู่การพัฒนาการดูแลผู้สูงอายุในระดับประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จังหวัดปทุมธานี
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ สำหรับผู้ดูแลผู้สูงอายุ จังหวัดปทุมธานี

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

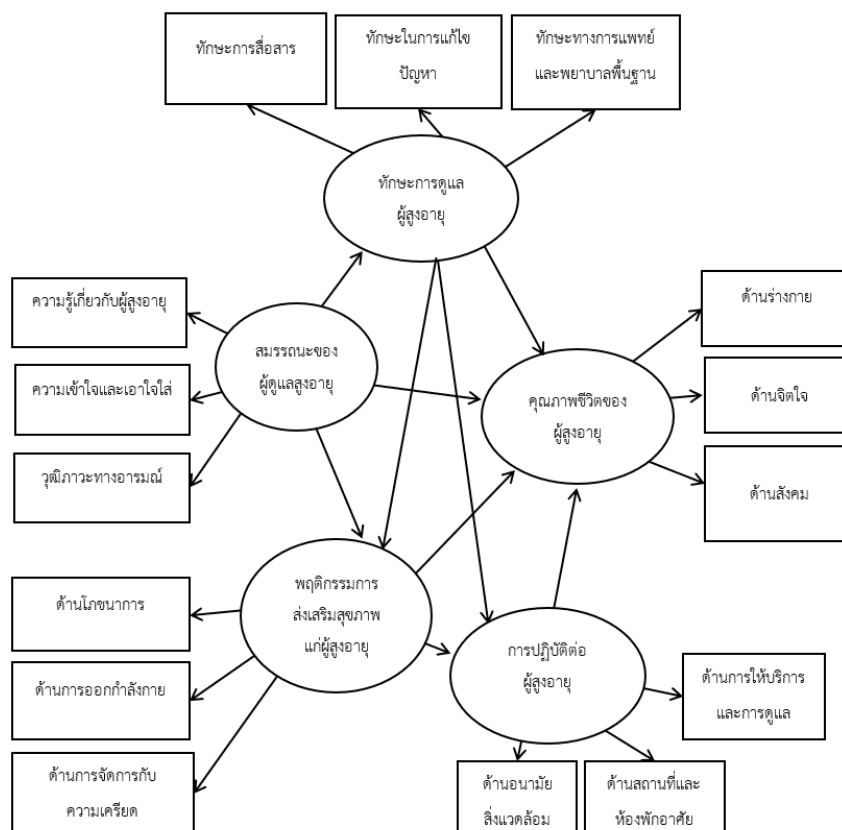
สมมติฐาน 1 คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุได้รับอิทธิพลทางตรงจาก สมรรถนะของผู้ดูแลผู้สูงอายุ ทักษะการดูแลผู้สูงอายุ พฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ และการปฏิบัติต่อผู้สูงอายุ

สมมติฐาน 2 การปฏิบัติต่อผู้สูงอายุได้รับอิทธิพลทางตรงจาก สมรรถนะของผู้ดูแลผู้สูงอายุ ทักษะการดูแลผู้สูงอายุ และพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ

สมมติฐาน 3 พฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพแก่ผู้สูงอายุได้รับอิทธิพลทางตรงจาก สมรรถนะของผู้ดูแลผู้สูงอายุ และทักษะการดูแลผู้สูงอายุ

สมมติฐาน 4 ทักษะการดูแลผู้สูงอายุ ได้รับอิทธิพลทางตรงจาก สมรรถนะของผู้ดูแลผู้สูงอายุ

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยดำเนินการวิจัยทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ตามรายละเอียด ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา คือบริบทและสภาพปัญหาการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุเพื่อค้นหาสภาพปัญหาการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ ของผู้สูงอายุในจังหวัดปทุมธานี ศึกษากระบวนการจัดกิจกรรมตามแนวคิดเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคมทฤษฎีของแคปแลนด์ มีแรงสนับสนุนทางสังคมเป็นสิ่งที่ผู้ให้การดูแลได้รับการสนับสนุน ร่วมกับองค์ประกอบของพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ (Bloom, Engelhard, Furst, Hill & Krathwohl, 1956) ได้พัฒนาแนวคิดดังกล่าวให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ได้แก่ พฤติกรรมการใช้สมองเพื่อการเรียนรู้ซึ่งมีการจัดแบ่งเป็น 6 ลำดับขั้น คือ การจำ ความเข้าใจ การปรับใช้ การวิเคราะห์ การประเมิน และการสร้างสรรค์

1.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ใช้บริการ ซึ่งเป็นผู้สูงอายุจากสถานบริการที่ได้รับอนุญาตจากกระทรวงสาธารณสุขในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี จำนวน 300 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 คน ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัดปทุมธานี หรือ

ผู้ที่ได้รับมอบหมาย อธิบดีกรมกิจการผู้สูงอายุ แพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ พยาบาลวิชาชีพ และผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม จากผู้บริหารศูนย์ผู้สูงอายุ ผู้ดูแลผู้สูงอายุ และตัวแทนผู้สูงอายุ รวม 20 คน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่ในเขตจังหวัดปทุมธานี

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ผลการวิจัยตั้งแต่ เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2566-เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 6 ข้อ ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ และส่วนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ โดยแบบสอบถามได้ผ่านการพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน และนำไปทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ซึ่งเป็นการวัดความสอดคล้องภายใน โดยใช้วิธีการคำนวณด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's alpha) โดยค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.969 สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ที่ได้ตรวจสอบข้อมูลโดยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (triangulation)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 300 ราย โดยผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง เมื่อรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจนครบแล้ว ดำเนินการตรวจสอบข้อมูล สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ มีดังนี้ 1) ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ ขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อนัดหมาย วัน เวลา ที่สะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล และ 2) ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก ตามวัน และเวลาดังนัดหมายที่นัดหมาย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย (Research Results)

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 60.67) มีอายุ 60-65 ปี (ร้อยละ 41.33) มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 65.66) และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท (ร้อยละ 65.00)

การนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย มีดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ จังหวัดปทุมธานี

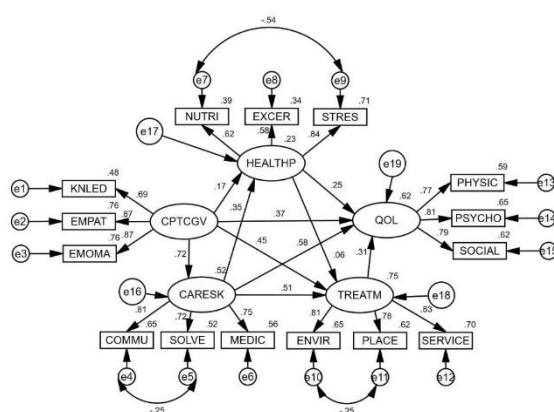
1. ปัญหาของผู้สูงอายุ จังหวัดปทุมธานี มีดังนี้ ปัญหาสุขภาพ โดยโรคเรื้อรัง เช่น ความดันโลหิตสูง เบาหวาน โรคหัวใจ และโรคข้อเสื่อม และปัญหาสังคมและความเหงา เนื่องจากผู้สูงอายุอยู่บ้านตามลำพังขาดการดูแลและการสนับสนุนทางอารมณ์ ซึ่งอาจนำไปสู่ภาวะซึมเศร้าและปัญหาสุขภาพจิตอื่น ๆ

2. ความต้องการของผู้สูงอายุ จังหวัดปทุมธานี มีดังนี้ 1) การเข้าถึงบริการทางการแพทย์ที่มีคุณภาพ 2) ความต้องการด้านสังคมและการเชื่อมโยง โดยการสร้างกิจกรรมทางสังคมและการเชื่อมโยงทาง

สังคมจะช่วยลดความเหงาและเสริมสร้างสุขภาพจิตของผู้สูงอายุได้ 3) ความต้องการด้านเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุควรได้รับการสนับสนุนทางการเงินและการฝึกอบรมทักษะการทำงานที่เหมาะสมเพื่อเพิ่มโอกาสในการสร้างรายได้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จังหวัดปทุมธานี

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จังหวัดปทุมธานี พบว่า ค่าดัชนีความกลมกลืน มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้แบบจำลองหลังปรับ โดยมีค่าสถิติที่คำนวณได้ คือ ค่า Chi-square = 112.664, df = 77, Chi-square/df = 1.463, GFI = 0.952, AGFI = 0.925, CFI = 0.984, RMR = 0.008, RMSEA = 0.039 สรุปได้ว่า แบบจำลองสมการโครงสร้างมีความเหมาะสม กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แบบจำลองสมการโครงสร้างรูปแบบสัมประสิทธิ์ปรับมาตรฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐาน มีดังนี้

สมมติฐาน 1 คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุได้รับอิทธิพลทางตรงจาก สมรรถนะของผู้ดูแลผู้สูงอายุ ทักษะการดูแลผู้สูงอายุ พฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ และการปฏิบัติต่อผู้สูงอายุ

ผลการทดสอบสมมติฐาน 1 พบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ได้รับอิทธิพลทางตรงจาก สมรรถนะของผู้ดูแลผู้สูงอายุ ทักษะการดูแลผู้สูงอายุ พฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ และ การปฏิบัติต่อผู้สูงอายุ โดยสามารถอธิบายการผันแปรของคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ได้ร้อยละ 62

สมมติฐาน 2 การปฏิบัติต่อผู้สูงอายุได้รับอิทธิพลทางตรงจาก สมรรถนะของผู้ดูแลผู้สูงอายุ ทักษะการดูแลผู้สูงอายุ และพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ

ผลการทดสอบสมมติฐาน 2 พบว่า การปฏิบัติต่อผู้สูงอายุ ได้รับอิทธิพลทางตรงจาก สมรรถนะของผู้ดูแลผู้สูงอายุ และทักษะการดูแลผู้สูงอายุ โดยสามารถอธิบายการผันแปรของการปฏิบัติต่อผู้สูงอายุ ได้ร้อยละ 75 ส่วนพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ ไม่ส่งผลทางตรงต่อการปฏิบัติต่อผู้สูงอายุ

สมมติฐาน 3 พฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพแก่ผู้สูงอายุได้รับอิทธิพลทางตรงจาก สมรรถนะของผู้ดูแลผู้สูงอายุ และทักษะการดูแลผู้สูงอายุ

ผลการทดสอบสมมติฐาน 3 พบว่า พฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ ได้รับอิทธิพลทางตรงจากสมรรถนะของผู้ดูแลผู้สูงอายุ และทักษะการดูแลผู้สูงอายุ โดยสามารถอธิบายการผันแปรของพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ ได้ร้อยละ 23

สมมติฐาน 4 ทักษะการดูแลผู้สูงอายุ ได้รับอิทธิพลทางตรงจาก สมรรถนะของผู้ดูแลผู้สูงอายุ

ผลการทดสอบสมมติฐาน 4 พบว่า ทักษะการดูแลผู้สูงอายุ ได้รับอิทธิพลทางตรงจาก สมรรถนะของผู้ดูแลผู้สูงอายุ โดยสามารถอธิบายการผันแปรของทักษะการดูแลผู้สูงอายุ ได้ร้อยละ 52

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อนำเสนอรูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ สำหรับผู้ดูแลผู้สูงอายุ จังหวัดปทุมธานี

จากผลการวิจัยทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยสามารถนำเสนอรูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ โดยการดูแลผู้สูงอายุอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ดูแลต้องผ่านการฝึกอบรมและการสนับสนุนเพื่อให้สามารถดูแลผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ 1) การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุ เช่น การปฐมพยาบาลเบื้องต้น การจัดการกับอาการเฉียบพลัน 2) การมีช่องทางในการระบายความเครียดและรับการสนับสนุนทางอารมณ์ เช่น กลุ่มสนับสนุนผู้ดูแลหรือการให้คำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ และ 3) การจัดการเวลาพักผ่อน เนื่องจากการมีเวลาพักผ่อนและฟื้นฟูตัวเองของผู้ดูแล เพื่อให้สามารถดูแลผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อผู้ดูแลมี 1) สมรรถนะสูง 2) ทักษะการดูแลผู้สูงอายุ และ 3) พฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยมีประเด็นที่นำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. สมรรถนะของผู้ดูแลผู้สูงอายุ มีอิทธิพลโดยรวมต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ มากที่สุด เนื่องจากการดูแลผู้สูงอายุเป็นภาระที่มีความท้าทาย ซึ่งสมรรถนะของผู้ดูแลนั้นมีผลโดยตรงต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ความสามารถในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นและการให้การสนับสนุนที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุมีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการดูแล ได้แก่ 1) ความสามารถในการให้การดูแลสุขภาพ ผู้ดูแลผู้สูงอายุที่มีความรู้และทักษะในการดูแลสุขภาพพื้นฐานสามารถช่วยให้ผู้สูงอายุได้รับการดูแลที่เหมาะสม เช่น การให้ยาตามกำหนด การดูแลรักษาความสะอาด และการปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์ การที่ผู้สูงอายุได้รับการดูแลที่ดีช่วยลดความเสี่ยงในการเกิดโรคแทรกซ้อนและส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น 2) สมรรถนะทางอารมณ์และการสื่อสารของผู้ดูแลมีความสำคัญอย่างยิ่ง การให้การสนับสนุนทางจิตใจสามารถช่วยลดความเครียดและความวิตกกังวลของผู้สูงอายุได้ ผู้ดูแลที่สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและให้การสนับสนุนทางอารมณ์อย่างเหมาะสมจะทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกมีคุณค่าและไม่รู้สึกโดดเดี่ยว 3) ผู้ดูแลที่มีความสามารถในการจัดทากิจกรรมสันทนาการและการเข้าสังคมให้กับผู้สูงอายุ สามารถช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุได้ ผู้สูงอายุที่มีการเข้าสังคมและมีกิจกรรมที่ทำให้รู้สึกมีคุณค่ามักจะมีสุขภาพจิตที่ดีกว่าและมีความสุขในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs) (Maslow, 1954) ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์จะต้องได้รับการตอบสนองในลำดับขั้นที่สูงขึ้น การดูแลของผู้ดูแลสูงอายุที่มีสมรรถนะสูงสามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานเหล่านี้ได้ เริ่มจากการตอบสนองความต้องการทางกายภาพ (เช่น อาหาร ยา และที่พักอาศัย) ไปจนถึงความต้องการทางจิตใจและสังคม (เช่น การยอมรับ การสนับสนุนทางอารมณ์ และการมีความสุข) นอกจากนี้ สมรรถนะหน้าที่ของผู้ดูแล คือการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุในชีวิตประจำวันและในสถานการณ์ฉุกเฉิน ซึ่งสมรรถนะที่เป็นกลุ่มสมรรถนะที่เกี่ยวกับความรู้และทักษะของกลุ่มงานหรือฝ่ายงานด้านการดูแล สอดคล้องกับแนวคิดของ Campbell (1984: 78-89) และ Lassey & Lessey (2001) กล่าวว่า ผู้ให้การดูแลทำหน้าที่คล้าย ๆ กับพนักงานผู้ช่วยทางการแพทย์และผู้ดูแลส่วน

ใหญ่มีหลายหน้าที่ ทั้งทำความสะอาดพื้น การซักล้าง การเปลี่ยนผ้าอ้อม การอาบน้ำ การป้อนอาหาร และการดูแลผู้ป่วยสูงอายุ

2. ทักษะการดูแลผู้สูงอายุ มีอิทธิพลโดยรวมต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เป็นลำดับที่สอง เพราะว่าการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยด้วย ในสังคมผู้สูงอายุ ผู้ดูแลมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนและดูแลผู้สูงอายุ ทักษะการดูแลของผู้ดูแลมีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุมักมีปัญหาทางด้านสุขภาพหลายประการ เช่น โรคเรื้อรัง การเคลื่อนไหวที่จำกัด หรือต้องการความช่วยเหลือในการทำกิจวัตรประจำวัน การที่ผู้ดูแลมีทักษะในการจัดการกับปัญหาเหล่านี้จะช่วยให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ผู้สูงอายุมักเผชิญกับปัญหาทางด้านจิตใจ เช่น ความเหงา ความวิตกกังวล หรือภาวะซึมเศร้า ผู้ดูแลที่มีทักษะในการสนับสนุนทางด้านจิตใจ สามารถสร้างความมั่นใจและความสุขให้กับผู้สูงอายุได้ และผู้สูงอายุมักสูญเสียบทบาททางสังคมและความสัมพันธ์ ผู้ดูแลที่ช่วยให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคมต่าง ๆ จะช่วยให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าคุณค่าและมีส่วนร่วมในสังคม การให้ข้อมูลและคำแนะนำที่ถูกต้องเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ และการปฏิบัติตัวในชีวิตประจำวัน จะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถดูแลตนเองได้ดีขึ้นและลดความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุหรือปัญหาสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีจิตสังคมของอีริกสัน (Theory of Psychosocial Development) ในช่วงวัยชรา (integrity vs. despair) ผู้สูงอายุมักทบทวนชีวิตที่ผ่านมา ผู้ดูแลที่สนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้มีการสะท้อนชีวิตและยอมรับตนเอง จะช่วยให้ผู้สูงอายุรู้สึกถึงความสมบูรณ์และความสำเร็จในชีวิต สอดคล้องกับทฤษฎีการสนับสนุนทางสังคม (Social Support Theory) การสนับสนุนทางสังคมจากผู้ดูแลมีความสำคัญในการเสริมสร้างความมั่นใจและลดความเครียดในผู้สูงอายุ ทักษะการสร้างเครือข่ายสนับสนุนทางสังคมของผู้ดูแลจึงเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ (Cherry, 2021) และทฤษฎีการดูแล Caring Theory ของ Watson (1997: 49-52) การดูแลที่มีความรัก ความเห็นอกเห็นใจ และความเคารพต่อผู้สูงอายุ จะช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและเสริมสร้างสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ

3. การปฏิบัติต่อผู้สูงอายุ มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เนื่องจากในยุคสังคมผู้สูงอายุ บทบาทของผู้ดูแลเป็นหัวใจสำคัญในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ การดูแลที่เพียงพอ เหมาะสม ไม่ได้จำกัดอยู่แค่การให้อาหาร ยา หรือพาไปพบแพทย์ แต่ยังรวมถึง การจัดการสิ่งแวดล้อม สถานที่ และบริการต่าง ๆ ที่ผู้สูงอายุอาศัยและใช้ชีวิตอยู่ ซึ่งล้วนส่งผลต่อความปลอดภัย สุขภาพกาย สุขภาพจิต และความเป็นอยู่ที่ดีของผู้สูงอายุ การจัดการสิ่งแวดล้อม ภายในบ้านและบริเวณโดยรอบ ถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญต่อความปลอดภัยและความเป็นอยู่ที่ดีของผู้สูงอายุ การจัดเก็บสิ่งของให้เป็นระเบียบ ช่วยลดความเสี่ยงต่อการลื่นไถล สะดุด หกล้ม รักษาความสะอาดของบ้าน ป้องกันการสะสมของฝุ่นละออง เชื้อโรค และสิ่งสกปรก การจัดให้มีพื้นที่สีเขียว ช่วยให้ผู้สูงอายุได้ผ่อนคลาย เพิ่มกิจกรรมทางกายภาพ และสัมผัสธรรมชาติ สถานที่ที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ ควรมีความปลอดภัย สะดวกสบาย และเหมาะสมกับความต้องการของผู้สูงอายุ การเสนอแนะให้ลูก หลาน ญาติของผู้สูงอายุปรับปรุงบ้านให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุ เช่น ติดตั้งอุปกรณ์ช่วยเหลือ เช่น ราวจับ แก้วปรับระดับ โถส้วมสำหรับผู้สูงอายุ ฯลฯ

การปฏิบัติต่อผู้สูงอายุของผู้ดูแลส่งผลดีต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ เช่น ทฤษฎีความต้องการของมนุษย์ (Maslow's Hierarchy of Needs) เนื่องจากผู้สูงอายุก็มีความต้องการพื้นฐานเช่นเดียวกับมนุษย์ทั่วไป การจัดการสิ่งแวดล้อม สถานที่ และบริการที่เหมาะสมช่วยตอบสนองความต้องการด้านความปลอดภัย สุขภาพกาย สุขภาพจิต และความเป็นอยู่ที่ดีของพวกเขา

และโมเดลการดูแลแบบองค์รวม (Holistic Care Model) (Ventegodt, Kandel, Ervin & Merrick, 2016; Jasemi, Valizadeh, Zamanzadeh, & Keogh, 2017) โดยหลักการสำคัญของโมเดลการดูแลแบบองค์รวม มุ่งเน้นผู้สูงอายุเป็นศูนย์กลาง ให้ความสำคัญกับความต้องการ ความรู้สึก ความคิดเห็น ของผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุข มีสุขภาพกาย สุขภาพจิต ที่ดี มีบทบาทในสังคม

4. พฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพแก่ผู้สูงอายุมีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เนื่องจากผู้ดูแลมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพและรักษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เช่น การสนับสนุนด้านโภชนาการ ผู้ดูแลที่ให้ความสำคัญกับการจัดอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการเหมาะสมกับความต้องการของผู้สูงอายุ ช่วยให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพที่ดี ลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคเรื้อรังต่าง ๆ ให้การสนับสนุนทางด้านจิตใจ เช่น การให้คำปรึกษา การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี และการจัดกิจกรรมที่สร้างความสุข ช่วยลดความเครียดและภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุ

พฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ เชื่อมโยงกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ ดังนี้ ทฤษฎีความต้องการของ Maslow (1954) (Maslow's Hierarchy of Needs) อธิบายได้ว่า การดูแลและส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุสามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานตามลำดับขั้นของ Maslow เช่น ความปลอดภัย ความรักและการยอมรับ และความเคารพนับถือ ซึ่งช่วยให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและบรรลุถึงขั้นสูงสุดของการพัฒนาตนเอง (self-actualization) ทฤษฎีการดูแล Caring Theory ของ Watson (1997) ทฤษฎีนี้เน้นการดูแลที่มีความเห็นอกเห็นใจและความรัก การสร้างความสัมพันธ์ที่มีความหมายและการดูแลที่ให้ความสำคัญกับความต้องการของผู้สูงอายุ ผู้ดูแลที่มีพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพที่ดีจึงสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่มีคุณค่าและเสริมสร้างสุขภาพจิตของผู้สูงอายุได้ และทฤษฎีการพัฒนาสภาพแวดล้อม (Ecological Systems Theory) ของ Bronfenbrenner (1979) ทฤษฎีนี้เน้นถึงความสำคัญของปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการพัฒนาและคุณภาพชีวิตของบุคคล ผู้ดูแลที่สร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อสุขภาพของผู้สูงอายุจึงสามารถช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Rowe & Kahn (1997: 433-440) พบว่า การมีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพที่ดี การมีส่วนร่วมทางสังคม และการรักษาสุขภาพจิตที่ดี เป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุที่ประสบความสำเร็จ ผู้ดูแลที่มีพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพจึงสามารถช่วยให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kane & Kane (2001: 114-127) ที่เน้นถึงความสำคัญของการดูแลระยะยาวและการส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ การดูแลที่มีคุณภาพช่วยเสริมสร้างสุขภาพกายและจิตของผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุมีความสุขและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Berkman & Syme (1979: 186-204) ได้ศึกษา ผลของเครือข่ายทางสังคมต่อสุขภาพและอัตราการตาย การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคมและการได้รับการสนับสนุนจากผู้ดูแลมีผลในการลดความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพและการตายก่อนวัยอันควร และงานวิจัยของ Antonovsky (1996: 11-18) ได้นำเสนอแนวคิดเรื่อง Salutogenesis ซึ่งเน้นการสร้างสุขภาพผ่านปัจจัยที่ช่วยให้บุคคลสามารถรับมือกับความเครียดและรักษาสุขภาพที่ดี ซึ่งพบว่า ผู้ดูแลที่สนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพช่วยให้ผู้สูงอายุมีความสามารถในการจัดการกับความเครียดและมีสุขภาพที่ดี

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ได้สร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุสำหรับผู้ดูแลผู้สูงอายุ จังหวัดปทุมธานี กล่าวคือ รูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุสำหรับผู้ดูแลในจังหวัด

ปทุมธานี เน้นการพัฒนาศักยภาพของผู้ดูแลเพื่อให้สามารถดูแลผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้ดูแลควรได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุ มีช่องทางในการจัดการความเครียด และมีเวลาพักผ่อนที่เพียงพอ ผู้ดูแลที่มีประสิทธิภาพควรมีสมรรถนะสูง ทักษะการดูแลที่ดี และพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ โดยต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผู้สูงอายุ เคารพในความเป็นส่วนตัวและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุ มีทักษะการสื่อสารที่ชัดเจนและให้ความเคารพ สามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่เกิดจากการสังเคราะห์ และได้ข้อมูลสำคัญจากแบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึกและการประชุมกลุ่ม

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำ โปรแกรมพัฒนาสมรรถนะผู้ดูแลผู้สูงอายุ ด้านความรู้ และด้านปฏิบัติ โดยกิจกรรมในโปรแกรมที่พัฒนา ควรประกอบด้วย การให้ความรู้ในเนื้อหาที่มีความสำคัญใช้ในการดูแลผู้สูงอายุ โดยวิทยากรจากทีมสหสาขาวิชาชีพที่มีความเชี่ยวชาญในเนื้อหาเรื่องนั้น ๆ รวมทั้งเข้าใจบริบทปัญหาในพื้นที่ทำให้ผู้ดูแลผู้สูงอายุได้เรียนรู้ได้อย่างลึกซึ้ง

1.2 ผู้ดูแลผู้สูงอายุควรศึกษาและอัปเดตความรู้เกี่ยวกับโรคและปัญหาสุขภาพที่พบได้บ่อยในผู้สูงอายุ เช่น โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ และโรคข้อเสื่อม เรียนรู้เทคนิคการดูแลเฉพาะทาง เช่น การทำกายภาพบำบัด การจัดการกับยาที่ผู้สูงอายุต้องรับประทาน และการดูแลแผลเรื้อรัง

1.3 ผู้ดูแลผู้สูงอายุควรเรียนรู้วิธีการปฐมพยาบาลเบื้องต้น เช่น การทำ CPR การดูแลผู้สูงอายุที่มีอาการบาดเจ็บ และการจัดการกับภาวะฉุกเฉินทางการแพทย์

1.4 ผู้ดูแลผู้สูงอายุควรพัฒนาทักษะการสื่อสารที่ดี โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและชัดเจน การฟังอย่างตั้งใจ และการแสดงความเห็นอกเห็นใจ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีและไว้วางใจกับผู้สูงอายุ ซึ่งจะช่วยให้ผู้สูงอายุรู้สึกปลอดภัยและมั่นใจ

1.5 ผู้ดูแลผู้สูงอายุควรเรียนรู้วิธีการจัดการกับความเครียดและภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุ เช่น การใช้เทคนิคการผ่อนคลาย การให้คำปรึกษา และการส่งเสริมกิจกรรมที่ช่วยลดความเครียด สนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมและกิจกรรมที่พัฒนาจิตใจ เช่น การทำสมาธิ การเข้าร่วมกลุ่มสนทนา และการทำงานอดิเรก

1.6 ผู้ดูแลผู้สูงอายุควรวางแผนการดูแลอย่างมีระบบ โดยจัดตารางเวลาในการดูแลสุขภาพ การให้ยาตามแพทย์สั่ง และการนัดหมายตรวจสุขภาพ จัดการเวลาให้สมดุลระหว่างการดูแลผู้สูงอายุและการดูแลตนเอง เพื่อป้องกันการเกิดภาวะเหนื่อยล้าและความเครียด

1.7 ผู้ดูแลผู้สูงอายุควรประสานงานกับทีมแพทย์และผู้เชี่ยวชาญ พยาบาล และผู้เชี่ยวชาญอื่น ๆ เพื่อให้ได้รับข้อมูลและคำแนะนำที่ถูกต้องในการดูแลผู้สูงอายุ ติดตามและบันทึกข้อมูลสุขภาพของผู้สูงอายุอย่างละเอียด เพื่อใช้ในการปรึกษากับทีมแพทย์และการวางแผนการดูแลในอนาคต

1.8 ผู้ดูแลผู้สูงอายุควรจัดสิ่งแวดล้อมภายในบ้านให้เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ เช่น การจัดแสงสว่างที่เพียงพอ และการจัดการสิ่งกีดขวาง ดูแลให้บ้านมีความสะอาดและสุขลักษณะที่ดี เพื่อลดความเสี่ยงต่อการติดเชื้อและอุบัติเหตุ

1.9 ผู้ดูแลผู้สูงอายุควรประสานงานเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงบริการสุขภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น เช่น การนัดหมายแพทย์ การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม และการใช้บริการสาธารณะ

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุแบบต่าง ๆ เช่น การดูแลที่บ้าน การดูแลในสถานประกอบการ หรือ การดูแลในโรงพยาบาล เพื่อเปรียบเทียบแต่ละรูปแบบว่ามีความเหมือนหรือต่างกันอย่างไร

2.2 ควรศึกษา ความต้องการด้านสุขภาพและบริการของผู้สูงอายุในชุมชน เพื่อให้เข้าใจความต้องการที่แท้จริงของผู้สูงอายุในชุมชนทั้งด้านสุขภาพ การบริการทางการแพทย์ และการสนับสนุนด้านสังคม ซึ่งจะช่วยให้การพัฒนารูปแบบการดูแลมีประสิทธิภาพและตรงตามความต้องการมากขึ้น

2.3 ควรศึกษา การเสริมสร้างความรู้และทักษะการดูแลของผู้ดูแล เนื่องจากงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าผู้ดูแลมีบทบาทสำคัญในการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ การวิจัยนี้จะเน้นการพัฒนาโปรแกรมการอบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้ดูแล รวมถึงการประเมินผลของโปรแกรมการอบรม

เอกสารอ้างอิง(References)

- Antonovsky, A. (1996). The Salutogenic Model as a theory to guide health promotion. **Health Promotion International**. 11(1): 11-18.
- Berkman, L. F., & Syme, S. L. (1979). Social networks, host resistance, and mortality: A nine-year follow-up study of Alameda County residents. **American Journal of Epidemiology**. 109(2): 186-204.
- Bloom, B., Englehart, M. Furst, E., Hill, W., & Krathwohl, D. (1956). **Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals. Handbook I: Cognitive domain**. New York and Toronto : Longmans, Green.
- Bronfenbrenner, U. (1979). **The ecology of human development: Experiments by nature and design**. Cambridge, MA : Harvard University Press.
- Campbell, R. (1984). Nursing homes and long-term care. **Japan Pacific Affairs**. 57(1): 78-89.
- Cherry, K. (2021). **Understanding Erikson's Stages of Psychosocial Development**. [online]. Retrieved from : <https://www.verywellmind.com/erik-eriksons-stages-of-psychosocial-development-2795740#citation-3> 15 June 2024.
- Jasemi, M., Valizadeh, L., Zamanzadeh, V., & Keogh, B. (2017). A concept analysis of holistic care by hybrid model. **The Indian Journal of Palliative Care**. 23(1): 71-80.
- Kane, R. A., & Kane, R. L. (2001). What older people want from long-term care, and how they can get it. **Health Affairs**. 20(6): 114-127.
- Lassey, W. R., & Lassey, M. L. (2001). **Japan : Challenges of aging and culture change in quality of life for older people: An international perspective**. New Jersey: Prentice Hall.
- Maslow, A. H. (1954). **Motivation and personality**. New York: Harper & Row Publishers.
- Rowe J. W., Kahn R. L. (1997). Successful aging. **The Gerontologist**. 37: 433-440.

- Ventegodt, S., Kandel, I., Ervin, D. A. & Merrick, J. (2016). **Concepts of holistic care. Health care for people with intellectual and developmental disabilities across the lifespan.** Switzerland : Springer International Publishing.
- Watson, J. (1997). The theory of human caring: Retrospective and prospective. **Nursing Science Quarterly.** 10: 49-52.

กลยุทธ์การเพิ่มศักยภาพธุรกิจสปาไทยและนวดเพื่อสุขภาพในจังหวัดเชียงใหม่
Strategies for Increasing the Potential of Thai Spa and Health Massage
Businesses in Chiang Mai Province

ดำรงศักดิ์ เกี้ยวเพ็ง¹ ปาวินี อารีศรีสม² วีณา นิลวงศ์³ กอบलग อารีศรีสม⁴
Damrongsak Kiewpeng, Pawinee Areesrisom, Weena Nilawonk, Koblap Areesrisom

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจสปาไทยและนวดเพื่อสุขภาพ 2) วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจสปาไทยและนวดเพื่อสุขภาพ และ 3) เสนอกลยุทธ์การสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจสปาไทยและนวดเพื่อสุขภาพในจังหวัดเชียงใหม่ วิจัยเป็นแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกอบการธุรกิจสปาและกิจการนวดเพื่อสุขภาพในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 380 คน และ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวม 22 คน เครื่องมือ เป็นแบบสอบถาม และสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สมการโครงสร้าง และวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

1) ความได้เปรียบในการแข่งขัน ได้รับอิทธิพลรวมจากส่วนประสมทางการตลาด มากที่สุด รองลงมา คือ คุณภาพสถานประกอบการ การบริหารจัดการ และคุณลักษณะของผู้ประกอบการ

2) ธุรกิจสปาไทยและนวดเพื่อสุขภาพในจังหวัดเชียงใหม่มีจุดแข็ง ได้แก่ ชื่อเสียงและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ ความเป็นสถานที่ท่องเที่ยวยอดนิยม ทักษะของพนักงาน จุดอ่อนที่ต้องระวัง เช่น การพึ่งพานักท่องเที่ยวเป็นหลัก ความหนาแน่นของตลาดที่ทำให้การแข่งขันสูง และปัญหาด้านมาตรฐานการบริการที่ไม่สม่ำเสมอในบางสถานประกอบการ โอกาส สามารถได้ประโยชน์จากการเติบโตของตลาดสุขภาพทั่วโลก การใช้การตลาดออนไลน์และโซเชียลมีเดีย และการพัฒนาบริการใหม่ ๆ ส่วนอุปสรรค ได้แก่ ความไม่แน่นอนของสถานการณ์เศรษฐกิจและการเมือง

3) การสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจสปาไทยและนวดเพื่อสุขภาพในจังหวัดเชียงใหม่ ควรเน้นการสร้างความแตกต่างผ่านการพัฒนาบริการและการฝึกอบรมบุคลากร รวมถึงการใช้เทคโนโลยีและการตลาดดิจิทัล

Received: 2024-10-10 Revised: 2024-10-24 Accepted: 2024-10-27

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการและพัฒนาทรัพยากรสังกัด มหาวิทยาลัยแม่โจ้ Doctor of Philosophy in Resources Management and Development Maejo University. E- mail: damrongsak@myhotelassets.com

² หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการและพัฒนาทรัพยากรสังกัด มหาวิทยาลัยแม่โจ้ Doctor of Philosophy in Resources Management and Development Maejo University. E-mail: pawinee@mju.ac.th

³ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการและพัฒนาทรัพยากรสังกัด มหาวิทยาลัยแม่โจ้ Doctor of Philosophy in Resources Management and Development Maejo University. E-mail: weena_n@mju.ac.th

⁴ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการและพัฒนาทรัพยากรสังกัด มหาวิทยาลัยแม่โจ้ Doctor of Philosophy in Resources Management and Development Maejo University. E-mail: koblap@mju.ac.th

คำสำคัญ (Keywords) : ความได้เปรียบในการแข่งขัน; ธุรกิจสปาไทยและนวดเพื่อสุขภาพ;
การบริหารจัดการ

Abstract

This research aimed: 1) to study the factors influencing the competitive advantage of Thai spa and wellness massage businesses, 2) to analyze the strengths, weaknesses, opportunities, threats, and factors related to building competitive advantage for Thai spa and wellness massage businesses, and 3) to propose strategies for creating competitive advantage in the Thai spa and wellness massage businesses in Chiang Mai province. This research employed a mixed methods approach. A sample consisted of 380 business owners of the spa and wellness massage businesses in Chiang Mai province and in-depth interviews with key informants, totaling 22 people. The tools used were a questionnaire and in-depth interviews with key informants. Instruments for data analyses were means and standard deviations, statistics using structural equation modeling techniques and content analysis.

The research findings revealed that:

1) The competitive advantage was most influenced by the marketing mix, followed by the quality of the establishment, management, and the characteristics of the entrepreneurs.

2) Thai spa and wellness massage businesses in Chiang Mai province had several prominent strengths, including a unique reputation and culture, status as a popular tourist destination, skilled and expert staff. This industry also had weaknesses to be cautious of, such as a heavy reliance on tourists, market saturation leading to high competition, and inconsistencies in service standards across some establishments. In terms of opportunities, the business was able to benefit from the growth of the global wellness market, the use of online marketing and social media to reach customers, and the development of new services, such as therapeutic massage or partnerships with hotels and resorts. The challenges faced by industry included economic and political uncertainties.

3) To build a competitive advantage, Thai spa and wellness massage businesses in Chiang Mai should focus on differentiation through service development and staff training, as well as leveraging technology and digital marketing.

Keywords: competitive advantage; Thai spa and wellness massage businesses; management

บทนำ (Introduction)

จากเทรนด์รักสุขภาพที่มีอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้มูลค่าตลาดธุรกิจสปาทั่วโลกอยู่ที่ 27 ล้านล้านบาท และมีอัตราการเติบโตอย่างต่อเนื่องประมาณร้อยละ 7-8 ต่อปี โดยประเทศไทยจัดอยู่ในอันดับที่ 16 ของโลก มีมูลค่าอยู่ที่ 35,000 ล้านบาท มีผู้ประกอบการสปาและนวดแผนไทยที่ผ่านการรับรองมาตรฐานจากกระทรวง

สาธารณสุขทั้งหมด 2,053 แห่ง ประกอบกิจการอยู่ในกรุงเทพฯ ร้อยละ 88.4 สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์และสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และสถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จัดตั้งโครงการส่งเสริมธุรกิจสปาไทยเพื่อยกระดับธุรกิจสปาไปสู่งานบริการสุขภาพระดับพรีเมียม และเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวไปด้วย เนื่องจากธุรกิจนี้อยู่ในอุตสาหกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของประเทศไทย มีความเป็นวัฒนธรรมของไทย ขึ้นชื่อเรื่องผู้ให้บริการที่มีประสบการณ์และความชำนาญ และยังมีผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่เป็นจุดเด่นของไทยเป็นที่รู้จักทั่วโลก เห็นได้จากร้านนวดแผนไทยที่ประกอบธุรกิจอยู่ในต่างประเทศมากมาย และเมื่อนักท่องเที่ยวมาที่ประเทศไทยจะต้องมาใช้บริการนวดแผนไทย ไม่อย่างนั้นจะเหมือนมาไม่ถึงประเทศไทย นอกจากธุรกิจนี้จะเป็นที่รู้จักกันในเหล่านักท่องเที่ยวต่างชาติแล้ว ก็ได้รับความนิยมอย่างมากในหมู่คนไทยเริ่มตั้งแต่กลุ่มพนักงานในสำนักงานที่มีอาการเจ็บปวดร่างกายจากออฟฟิศซินโดรมก็สามารถบรรเทาได้โดยการนวดผ่อนคลายกล้ามเนื้อ กลุ่มคนที่ใส่ใจในตัวเอง หันมาเข้าสปาและดูแลรักษาผิวพรรณจากการทำสปาให้สวยจากภายในสู่ภายนอก แม้เวลาในการใช้บริการแต่ละครั้งจะยาวถึง 2-3 ชั่วโมง ผู้ใช้บริการก็ยินดีที่จะใช้เวลาไปกับการดูแลตัวเองโดยวิธีอื่น ซึ่งในประเทศไทยได้แบ่งกลุ่มธุรกิจสปาได้ 8 ลักษณะคือ 1) day spa 2) สปาบริการแบบครบวงจร 3) hotel spa & resort spa 4) destination spa 5) medical spa 6) club spa 7) cruise ship spa และ 8) mineral spring spa

อย่างไรก็ตาม อัตราการเติบโตของตลาดท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ (health and wellness tourism) ในภูมิภาคเอเชียคาดว่าจะมีนักท่องเที่ยวสูงถึง 850 ล้านคนในปี 2565 ซึ่งมีอัตราการเติบโต ร้อยละ 5 ต่อปี ในปี 2562-2565 และตัวเลขการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพในประเทศไทยเพิ่มขึ้นถึง 27.7 ล้าน ในปี 2565 หรือคิดอัตราเติบโตต่อปี เป็นร้อยละ 5.6 จากปี 2562 ซึ่งการท่องเที่ยวที่ใหญ่ที่สุดของประเทศไทยคือ การท่องเที่ยวสปาโดยมีค่าใช้จ่ายสูงถึง 794.7 ล้านเหรียญสหรัฐ ในปี 2562 Global data (2020) ข้อมูลดังกล่าวบวกกับกระแสคนรักสุขภาพแสดงให้เห็นว่า ธุรกิจสปาและนวดไทยยังมีโอกาสเติบโตต่อไปได้ ถึงแม้จะมีอุปสรรคจากตัวเลขนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาลดลง ปัญหาที่พบคือธุรกิจสปาที่ดำเนินธุรกิจอยู่ ประสบปัญหาการดำเนินธุรกิจที่ไม่สามารถแข่งขันกับธุรกิจสปารายอื่น ส่งผลให้ธุรกิจสปาเหล่านั้นประสบภาวะล้มเหลวเกิดจากการขาดความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนของสภาพแวดล้อมสิ่งแวดลอมในการดำเนินธุรกิจและไม่สามารถอดทนต่อแรงกดดันของสภาพการแข่งขันของตลาดจึงต้องปิดตัวลง จะเห็นได้ว่าธุรกิจสปาเป็นธุรกิจที่มีบทบาทต่อเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นธุรกิจที่สนับสนุนและจูงใจให้นักท่องเที่ยวทั้งไทยและนักท่องเที่ยวต่างประเทศเดินทางมาเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ

ด้วยสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การเพิ่มศักยภาพธุรกิจสปาไทยและนวดเพื่อสุขภาพในจังหวัดเชียงใหม่ โดยผู้วิจัยคาดหวังว่าจะสามารถนำกลยุทธ์ไปปรับใช้เพื่อเพิ่มศักยภาพทางการแข่งขันโดยรวมให้กับธุรกิจสปาประเภทโรงแรมและรีสอร์ทสปาและประเภทเดย์สปาในจังหวัดเชียงใหม่ และขยายผลสู่ระดับประเทศได้ นอกจากนั้นผู้ประกอบการสามารถนำการจัดการเชิงกลยุทธ์ไปปรับใช้เพื่อพ่วงองค์กรไปสู่จุดมุ่งหมายที่วางไว้ทำให้องค์กรสามารถอยู่รอดได้ในระยะยาวและมีความได้เปรียบทางการแข่งขัน และผู้ประกอบการสามารถปรับใช้กลยุทธ์ทางการตลาดให้ตรงตามความต้องการของผู้ใช้บริการเพื่อเพิ่มความสามารถทางการแข่งขันและสร้างผลตอบแทนให้กับองค์กร

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจสปาไทยและนวดเพื่อสุขภาพในจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจสปาไทยและนวดเพื่อสุขภาพในจังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อเสนอกลยุทธ์การสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจสปาไทยและนวดเพื่อสุขภาพในจังหวัดเชียงใหม่

สมมติฐาน 1 ความได้เปรียบในการแข่งขัน ได้รับอิทธิพลทางตรงจาก 1) คุณลักษณะของผู้ประกอบการ 2) การบริหารจัดการ 3) ส่วนประสมทางการตลาด และ 4) คุณภาพสถานประกอบการ

สมมติฐาน 2 คุณภาพสถานประกอบการ ได้รับอิทธิพลทางตรงจาก 1) คุณลักษณะของผู้ประกอบการ 2) การบริหารจัดการ และ 3) ส่วนประสมทางการตลาด

สมมติฐาน 3 ส่วนประสมทางการตลาด ได้รับอิทธิพลทางตรงจาก 1) คุณลักษณะของผู้ประกอบการ และ 2) การบริหารจัดการ

สมมติฐาน 4 การบริหารจัดการ ได้รับอิทธิพลทางตรงจากคุณลักษณะของผู้ประกอบการ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยดำเนินการวิจัยทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ตามรายละเอียดดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา มีดังนี้ 1) ส่วนประสมทางการตลาด มีด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด 2) คุณลักษณะของผู้ประกอบการ มีด้านการมีอิสระในการบริหาร ด้านความมั่นคงด้านธุรกิจ ด้านความกล้าเสี่ยง 3) ความได้เปรียบในการแข่งขัน มีด้านการเป็นผู้นำด้านต้นทุน ด้านการสร้างแตกต่าง ด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็ว ด้านการมีตลาดเฉพาะส่วน 4) คุณภาพสถานประกอบการ มีด้านผลิตภัณฑ์และเครื่องมือ ด้านการบริการ ด้านบุคลากร ด้านสถานที่ 5) การบริหารจัดการ มีด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์กร ด้านการสั่งการ และด้านการควบคุม

1.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) การวิจัยเชิงปริมาณ ได้กำหนดเลือกขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 380 ตัวอย่าง โดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิแบบมีสัดส่วน โดยสุ่มทุกอำเภอ จำนวน 17 อำเภอ และ 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ ได้แก่ รองผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่หรือผู้แทน นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ นายกสมาคมการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานเชียงใหม่ แพทย์ผู้เชี่ยวชาญ ด้านส่งเสริมสุขภาพและการดูแลสุขภาพ ผู้บริหารสถานประกอบการในแต่ละอำเภอ ๆ ละ 1 คน รวม 22 คน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ ศึกษาจากลูกค้าที่มาใช้บริการสปาประเภทโรงแรมและรีสอร์ทสปาและประเภทเดย์สปาตามสถานที่ต่าง ๆ ใน 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอ เมือง แม่ริม สันกำแพง สันทราย หางดง และสารภีจังหวัดเชียงใหม่

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ผลการวิจัยตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2566-เดือนตุลาคม พ.ศ. 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแบ่งเป็น ส่วนที่ 1 สอบถามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง และส่วนที่ 2 สอบถามคุณลักษณะของผู้ประกอบการ การบริหารจัดการ ส่วนประสมทางการตลาด คุณภาพสถานประกอบการ และความได้เปรียบในการแข่งขัน ทั้งนี้ แบบสอบถามได้ผ่านการพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน และนำไปทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ซึ่งเป็นการวัดความสอดคล้องภายใน โดยใช้วิธีการคำนวณด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's alpha) โดยค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นมีค่าระหว่าง 0.849-0.885 และทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.873 แสดงว่าระดับค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับปานกลางถึงสูงมาก สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบแบบสามเส้า (triangulation)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยเก็บข้อมูล จำนวน 5 คน สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 22 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

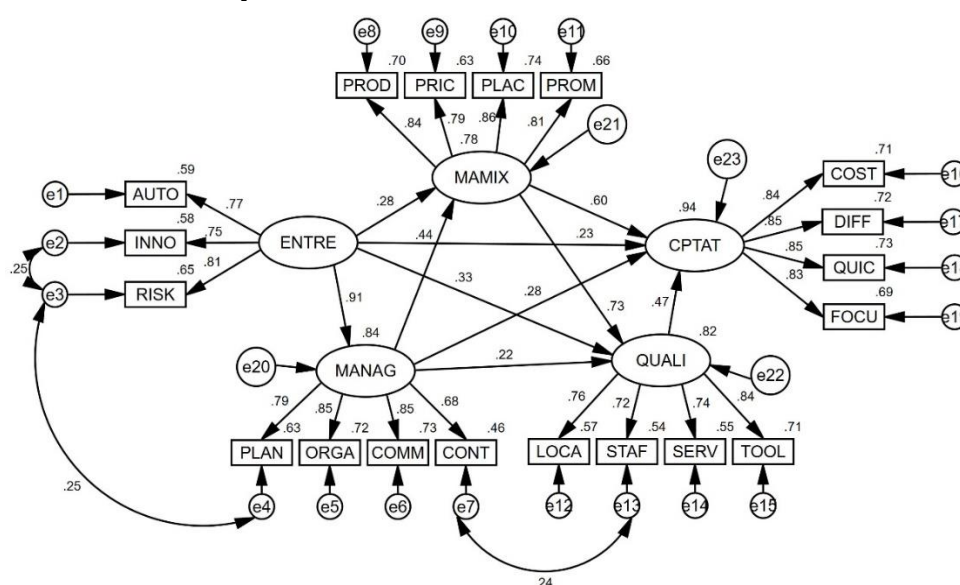
ผลการวิจัย (Research Results)

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจสปาและนวดเพื่อสุขภาพในจังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 51-60 ปี มีการศึกษามากกว่าปริญญาตรี มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มากกว่า 60,000 บาท

การนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย มีดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจสปาไทยและนวดเพื่อสุขภาพในจังหวัดเชียงใหม่

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจสปาไทยและนวดเพื่อสุขภาพในจังหวัดเชียงใหม่ โดยค่าดัชนีความกลมกลืนมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้แบบจำลองหลังปรับ โดยมีค่าสถิติที่คำนวณได้ คือ ค่า Chi-square = 199.335, df = 137, Chi-square/df = 1.455, GFI = 0.947, AGFI = 0.927, CFI = 0.987, RMR = 0.005, RMSEA = 0.035 สรุปได้ว่า แบบจำลองสมการโครงสร้างมีความเหมาะสม กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แบบจำลองสมการโครงสร้างรูปแบบสัมประสิทธิ์ปรับมาตรฐาน

โดยผลการทดสอบสมมติฐาน มีดังนี้

สมมติฐาน 1 ความได้เปรียบในการแข่งขัน ได้รับอิทธิพลทางตรงจาก 1) คุณลักษณะของผู้ประกอบการ 2) การบริหารจัดการ 3) ส่วนประสมทางการตลาด และ 4) คุณภาพสถานประกอบการ

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ความได้เปรียบในการแข่งขัน ได้รับอิทธิพลทางตรงจาก ส่วนประสมทางการตลาด และคุณภาพสถานประกอบการ โดยสามารถอธิบายการผันแปรของความได้เปรียบในการ

แข่งขัน ได้ร้อยละ 94 ขณะที่คุณลักษณะของผู้ประกอบการและการบริหารจัดการ ไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อความได้เปรียบในการแข่งขัน

สมมติฐาน 2 คุณภาพสถานประกอบการ ได้รับอิทธิพลทางตรงจาก 1) คุณลักษณะของผู้ประกอบการ 2) การบริหารจัดการ และ 3) ส่วนประสมทางการตลาด

ผลการวิเคราะห์ พบว่า คุณภาพสถานประกอบการ ได้รับอิทธิพลทางตรงจากส่วนประสมทางการตลาด โดยสามารถอธิบายการผันแปรของศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ได้ร้อยละ 82 ขณะที่คุณลักษณะของผู้ประกอบการ และการบริหารจัดการ ไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพสถานประกอบการ

สมมติฐาน 3 ส่วนประสมทางการตลาด ได้รับอิทธิพลทางตรงจาก 1) คุณลักษณะของผู้ประกอบการ และ 2) การบริหารจัดการ

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ส่วนประสมทางการตลาด ได้รับอิทธิพลทางตรงจากการบริหารจัดการ โดยสามารถอธิบายการผันแปรของส่วนประสมทางการตลาด ได้ร้อยละ 78 ขณะที่คุณลักษณะของผู้ประกอบการ ไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อส่วนประสมทางการตลาด

สมมติฐาน 4 การบริหารจัดการ ได้รับอิทธิพลทางตรงจาก คุณลักษณะของผู้ประกอบการ

ผลการวิเคราะห์ พบว่า การบริหารจัดการ ได้รับอิทธิพลทางตรงจากคุณลักษณะของผู้ประกอบการ โดยสามารถอธิบายการผันแปรของการบริหารจัดการ ได้ร้อยละ 84

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจสปาไทยและนวดเพื่อสุขภาพในจังหวัดเชียงใหม่

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ของการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจสปาไทยและนวดเพื่อสุขภาพในจังหวัดเชียงใหม่ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค

จุดแข็ง (strength)	จุดอ่อน (weakness)
S1. ชื่อเสียงและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ S2. สถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยม S3. ฝีมือ และ ทักษะ ของ พนักงาน ที่ มีความเชี่ยวชาญ S4. บรรยากาศและธรรมชาติที่สวยงาม	W1. การพึ่งพานักท่องเที่ยวเป็นหลัก W2. การแข่งขันสูงและยากในการสร้างความแตกต่าง W3. การบริการที่ไม่ได้มาตรฐาน
โอกาส (opportunity)	อุปสรรค (threat)
O1. การเติบโตของตลาดสุขภาพ O2. การใช้โซเชียลมีเดียและการตลาดออนไลน์ สามารถเพิ่มการรับรู้และดึงดูดลูกค้าใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ O3. การขยายบริการให้ครอบคลุมถึงการนวดเพื่อการบำบัด	T1. สถานการณ์เศรษฐกิจและการเมือง T2. สถานการณ์การระบาดของโรค COVID-19 ที่กลับมาแพร่ระบาดอีกรอบ T3. การแข่งขันจากต่างประเทศ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อเสนอกลยุทธ์การสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจสปาไทยและนวดเพื่อสุขภาพในจังหวัดเชียงใหม่

จากผลการวิจัยทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยสามารถสร้างกลยุทธ์การสร้างรายได้เปรียบเทียบในการแข่งขันของธุรกิจสปาไทยและนวดเพื่อสุขภาพในจังหวัดเชียงใหม่ โดยเน้นการสร้างแตกต่างผ่านการพัฒนาบริการและการฝึกอบรมบุคลากร รวมถึงการใช้เทคโนโลยีและการตลาดดิจิทัลในการเข้าถึงและดึงดูดลูกค้า การมุ่งเน้นไปที่ประสบการณ์ลูกค้า และการทำตลาดและการสร้างแบรนด์ที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพื่อให้สามารถดึงดูดลูกค้าใหม่และรักษาลูกค้าเดิมไว้ได้อย่างยั่งยืน และช่วยให้ธุรกิจสามารถแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนในตลาดที่มีการแข่งขันสูง

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยมีประเด็นที่นำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. ส่วนประสมทางการตลาด มีอิทธิพลโดยรวมต่อความได้เปรียบในการแข่งขัน มากที่สุด เป็นเพราะว่า ส่วนประสมทางการตลาด (marketing mix) หรือ 4Ps ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ (product) ราคา (price) สถานที่ (place) และการส่งเสริมการขาย (promotion) มีผลอย่างมากต่อความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจ เพราะส่วนประสมทางการตลาดช่วยกำหนดและปรับตัวแปรต่าง ๆ ให้ตรงกับความต้องการและความพึงพอใจของลูกค้า ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการดึงดูดและรักษาลูกค้าไว้ นอกจากนี้ การจัดการส่วนประสมทางการตลาดอย่างเหมาะสมช่วยให้ธุรกิจสปาไทยและนวดเพื่อสุขภาพในจังหวัดเชียงใหม่ สามารถตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างภาพพจน์และความผูกพันระยะยาวกับลูกค้า ธุรกิจสปาไทยและนวดเพื่อสุขภาพในจังหวัดเชียงใหม่ ที่สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์และการส่งเสริมการขายที่แตกต่างจากคู่แข่ง จะสามารถสร้างความโดดเด่นและความแตกต่างในตลาดได้ ทำให้ลูกค้ามีเหตุผลในการเลือกสินค้าหรือบริการของธุรกิจนั้นๆ การใช้ส่วนประสมทางการตลาดช่วยให้ธุรกิจสปาไทยและนวดเพื่อสุขภาพในจังหวัดเชียงใหม่สามารถปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงของตลาด เช่น การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงของแนวโน้มผู้บริโภค หรือการเข้าสู่ตลาดใหม่ สอดคล้องกับงานวิจัยของทิพย์ไพลิน คังกัน และมณีกัญญา นากามัทสี (2565: 297-306) ที่พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดมีความสัมพันธ์กับความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการโรงคัดบรรจุทุเรียนในจังหวัดจันทบุรี โดยปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดการจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคคล กระบวนการ ลักษณะทางกายภาพ มีความสัมพันธ์กับความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการโรงคัดบรรจุทุเรียนในจังหวัดจันทบุรี สำหรับการส่งออกประเทศจีน เช่นเดียวกับงานวิจัยที่สอดคล้องกับงานวิจัยของธนวิทย์ อัมย์ (2562: 340-352) พบว่า การใช้ส่วนประสมทางการตลาดที่หลากหลายส่งผลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการสถาบันผ่านทักษะความเป็นผู้นำ และต้นทุนในการดำเนินการ และในเรื่องของการตอบสนองอย่างรวดเร็ว และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของชลิดา ลั่นจี (2563: 128-137) พบว่า กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลต่อการสร้างรายได้เปรียบเทียบทางการแข่งขันของสำนักงานบัญชีในประเทศไทย

2. คุณภาพสถานประกอบการ มีอิทธิพลโดยรวมต่อความได้เปรียบในการแข่งขัน มากเป็นอันดับสอง เนื่องจากคุณภาพที่ดีของสถานประกอบการสปาและนวดเพื่อสุขภาพช่วยให้ลูกค้าได้รับประสบการณ์ที่ดีและรู้สึกพึงพอใจ คุณภาพที่ดีของสถานประกอบการสปาและนวดเพื่อสุขภาพเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ช่วยสร้างความแตกต่างจากคู่แข่งในตลาดที่มีการแข่งขันสูง ทำให้ลูกค้ามีเหตุผลที่ชัดเจนในการเลือกใช้บริการของสปาและนวดเพื่อสุขภาพนั้นแทนที่จะเป็นสปาและนวดเพื่อสุขภาพอื่น การมีคุณภาพสถานประกอบการสปาและ

นวดเพื่อสุขภาพที่ดี แสดงถึงความมุ่งมั่นในการรักษามาตรฐานและการพัฒนาบริการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งช่วยให้สปาและนวดเพื่อสุขภาพ สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างต่อเนื่องและรักษาความได้เปรียบในการแข่งขันในระยะยาว มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ มนัส สุภาพ (2558) ที่พบว่า ความสำคัญของการจัดการธุรกิจที่ผู้บริหารและผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญ ได้แก่ การจัดการด้านการเงิน และ ทรัพยากรมนุษย์ และด้านคุณภาพบริการ ได้แก่ ความน่าเชื่อถือมีอิทธิพลต่อความได้เปรียบเชิงการแข่งขันโดยความได้เปรียบด้านต้นทุน ทรัพยากร ได้แก่ ด้านการจัดการ คุณภาพบริการ ได้แก่ การตอบสนองในการให้บริการ และความได้เปรียบด้านความแตกต่าง ทรัพยากร ได้แก่ การเงิน คุณภาพบริการ ได้แก่ ความน่าเชื่อถือ และยังสอดคล้องกับพินดา อุทวัฒน์, เขมิกา แสนโสม และนิศารัตน์ โชติเชย (2562: 410-423) ที่พบว่า อิทธิพลคุณภาพการบริการ ประกอบด้วย สิ่งสัมผัสได้ การรับประกัน การตอบสนองของพนักงาน และการเอาใจใส่ลูกค้าเป็นรายบุคคล ส่งผลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้รับบริการคลินิกแพทย์แผนไทยโรงพยาบาลสุทธาเวช จังหวัดมหาสารคามในเชิงบวก หมายความว่า คุณภาพการบริการมีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้รับบริการ เพราะคุณภาพการบริการที่ดีจะก่อให้เกิดความจงรักภักดีของผู้รับบริการต่อธุรกิจ และยังช่วยในการลดค่าใช้จ่ายรวมทั้งยังสามารถช่วยเพิ่มรายได้ให้กับธุรกิจนั้น เนื่องจากผู้รับบริการที่มีความพึงพอใจต่อการเข้ารับบริการจะช่วยประชาสัมพันธ์และบอกต่อไปยังกลุ่มผู้รับบริการใหม่นอกจากนี้ ยังพบว่าผู้รับบริการเต็มใจที่จะจ่ายค่าบริการที่แพงกว่าเพื่อให้ได้คุณภาพที่ดีกว่า จึงกล่าวได้ว่าคุณภาพการบริการเป็นความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ผู้รับบริการคาดหวังหรือปรารถนา กับสิ่งที่ผู้รับบริการได้รับจริง

3. การบริหารจัดการ มีอิทธิพลโดยรวมต่อความได้เปรียบในการแข่งขัน เนื่องจากการบริหารจัดการที่ดีช่วยให้ทรัพยากรที่มีอยู่ถูกใช้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ส่งผลให้ธุรกิจสามารถผลิตสินค้าหรือให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพในต้นทุนที่ต่ำกว่า ซึ่งนำไปสู่การเพิ่มผลกำไรและความสามารถในการแข่งขันและการบริหารจัดการที่ดีจะสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและเป็นประโยชน์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ เช่น ลูกค้า ผู้จัดหา และพันธมิตรทางธุรกิจ ความสัมพันธ์ที่ดีนี้ช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความร่วมมือที่ทำให้ธุรกิจสามารถดำเนินการได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ธุรกิจสามารถสร้างและรักษาความได้เปรียบในการแข่งขันในตลาดได้อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของยุพาภรณ์ ชัยเสนา และคณะ (2565: 50-65) ที่พบว่า 1) กลยุทธ์เชิงรุกคือการสร้างอัตลักษณ์สู่การจัดจำหน่ายในตลาดออนไลน์ 2) กลยุทธ์เชิงรับคือการสร้างเครือข่ายกับชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่น 3) กลยุทธ์เชิงแก้ไขคือการพัฒนาทักษะให้สมาชิกในกลุ่มอย่างต่อเนื่อง และ 4) กลยุทธ์เชิงป้องกันคือ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่เข้มแข็ง การพัฒนากลยุทธ์ธุรกิจที่เหมาะสมจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการเพิ่มศักยภาพการดำเนินงานและสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันให้กับวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้า เช่นเดียวกับงานวิจัยของสุนทรารักษ์ สุทธิจันทร์ และเมธา สุธีโรจน์ (2555: 39-45) ที่พบว่า ปัจจัยที่มีอำนาจพยากรณ์ความได้เปรียบทางการแข่งขันคือ ด้านความสามารถของบุคลากร ด้านความสามารถทางการตลาด ด้านความเข้มข้นของการวิจัยและพัฒนา และด้านความสามารถในการจัดการ และสอดคล้องกับงานวิจัยของทวีเกียรติ ประพฤทธิ์ตระกูล และยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2554: 24-40) ที่พบว่า ความได้เปรียบในการแข่งขันขององค์กรมีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่เป็นตัวแบบการจัดการองค์การทั้ง 9 ปัจจัย โดยผู้นำแบบสร้างสรรค์มีบทบาทในการประสานตัวแบบการจัดการองค์การให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ณ ช่วงเวลานั้น ผ่านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ อาทิ การจัดการความรู้ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างพฤติกรรมความเป็น

สมาชิกที่ดีของบุคลากร และการจัดการภาพลักษณ์องค์กร รวมถึงการเลือกประเภทของวัฒนธรรม และเทคโนโลยีต้องทำให้เหมาะสมกับประเภทของผลิตภัณฑ์โดยการประสานระหว่างวัฒนธรรมแบบตั้งรับ ก้าวร้าวกับวัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์ ร่วมกับเทคโนโลยีทางวิศวกรรมกับเทคโนโลยีเฉพาะ อันจะทำให้องค์กรเกิดความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างรวดเร็วและยั่งยืน

4. คุณลักษณะของผู้ประกอบการ มีอิทธิพลโดยรวมต่อความได้เปรียบในการแข่งขัน เนื่องจากผู้ประกอบการเป็นตัวขับเคลื่อนหลักในการสร้างนวัตกรรม การพัฒนาและการนำกลยุทธ์ใหม่ ๆ มาใช้ในธุรกิจสปาไทยและนวดเพื่อสุขภาพ ดังนั้น คุณลักษณะต่าง ๆ เช่น การยอมรับความเสี่ยง การที่ผู้ประกอบการกล้าเสี่ยงในการลงทุนในโครงการใหม่ ๆ หรือการทำตลาดที่ยังไม่มีใครเข้าไป สามารถนำไปสู่โอกาสในการสร้างรายได้และการเติบโตที่สูงกว่าคู่แข่ง ผู้ประกอบการที่มีความสามารถจะสามารถวิเคราะห์ข้อมูลและตัดสินใจได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง สิ่งนี้สำคัญในตลาดที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพราะการตอบสนองทันเวลาเป็นปัจจัยที่สำคัญในการรักษาความได้เปรียบ นอกจากนี้ ผู้ประกอบการที่มีการบริหารจัดการที่ดีจะสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมและการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของตลาด การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่หรือการปรับปรุงบริการที่มีอยู่เป็นสิ่งที่ช่วยให้ธุรกิจสามารถก้าวหน้าคู่แข่งได้ และผู้ประกอบการที่มีประสิทธิภาพจะให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะและความรู้ของพนักงาน การฝึกอบรมและการสนับสนุนการเติบโตในอาชีพทำให้พนักงานมีแรงจูงใจและมีความสามารถในการทำงานที่สูงขึ้น ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพของสินค้าและบริการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Douhani et al. (2020: 253-268) ที่เสนอว่า การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการประกอบด้วยคุณลักษณะ 4 ด้าน ได้แก่ ความเป็นตัวของตัวเอง (autonomy orientation) ความกล้าเสี่ยง (risk taking orientation) การดำเนินงานเชิงรุก (proactiveness orientation) และความก้าวร้าวในการแข่งขัน (competitive aggressiveness orientation) สอดคล้องกับผลวิจัยของจารุพร ชันธนนท์ และวสุธิตา นุริตมนต์ (2562: 132-144) ที่พบว่า คุณลักษณะของผู้ประกอบการ ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านการกล้าตัดสินใจโดยใช้กลยุทธ์ต้นทุน กลยุทธ์ความแตกต่าง และกลยุทธ์มุ่งเฉพาะกลุ่มส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และสอดคล้องกับผลวิจัยของพัทธมน ฐระธรรมนนท์ และกังวาน ยอดวิเศษศักดิ์ (2565: 16-31) ที่พบว่า คุณลักษณะของผู้ประกอบการด้านความเป็นตัวเองและกลยุทธ์การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน ในด้านกลยุทธ์ผู้นำด้านต้นทุนต่ำและกลยุทธ์การสร้างความแตกต่างส่งผลในทิศทางบวกต่อความสำเร็จของธุรกิจ

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ได้สร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับกลยุทธ์การเพิ่มศักยภาพธุรกิจสปาไทยและนวดเพื่อสุขภาพในจังหวัดเชียงใหม่ โดยการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจสปาไทยและนวดเพื่อสุขภาพในจังหวัดเชียงใหม่ ควรเน้นการสร้างแตกต่างผ่านการพัฒนาบริการและการฝึกอบรมบุคลากร รวมถึงการใช้เทคโนโลยีและการตลาดดิจิทัลในการเข้าถึงและดึงดูดลูกค้า การมุ่งเน้นไปที่ประสบการณ์ลูกค้า และการทำตลาดและการสร้างแบรนด์ที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพื่อให้สามารถดึงดูดลูกค้าใหม่และรักษาลูกค้าเดิมไว้ได้อย่างยั่งยืน และช่วยให้ธุรกิจสามารถแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนในตลาดที่มีการแข่งขันสูง ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่เกิดจากการสังเคราะห์และได้ข้อมูลสำคัญจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำกลยุทธ์นี้ไปประยุกต์ใช้เพื่อนำไปสู่การเพิ่มศักยภาพธุรกิจสปาไทยและนวดเพื่อสุขภาพในจังหวัดเชียงใหม่

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 กระทรวงสาธารณสุข ควรรับรองมาตรฐานและการออกใบอนุญาตให้กับสถานประกอบการสปาและนวดเพื่อสุขภาพอย่างรวดเร็วและเข้มงวดในการตรวจมาตรฐานทุกครั้ง เพื่อช่วยให้ธุรกิจได้รับความเชื่อถือจากลูกค้า และควรจัดฝึกอบรมและให้ความรู้ด้านสุขภาพ เพื่อให้พนักงานมีความรู้และทักษะที่ถูกต้อง

1.2 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ควรส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ด้วยการโปรโมตธุรกิจสปาและนวดเพื่อสุขภาพเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายและประชาสัมพันธ์ เช่น งานแสดงสินค้าและการจัดแคมเปญส่งเสริมการท่องเที่ยว

1.3 สถาบันการศึกษาและหน่วยงานฝึกอบรม ควรจัดหลักสูตรฝึกอบรมและพัฒนาทักษะสำหรับพนักงานในธุรกิจสปาและนวดเพื่อสุขภาพ และส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาแนวทางการรักษาและบริการใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับธุรกิจ

1.4 สมาคมธุรกิจสปาและนวดเพื่อสุขภาพ ควรจัดกิจกรรมเครือข่ายและการเชื่อมโยงธุรกิจในวงการ เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและการแบ่งปันประสบการณ์ระหว่างสมาชิก

1.5 ผู้ประกอบการสปาและนวดเพื่อสุขภาพควรสนับสนุนให้การฝึกอบรมและการพัฒนาทักษะของพนักงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความรู้และทักษะที่ทันสมัยและสามารถให้บริการที่มีคุณภาพสูง ควรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการธุรกิจและการให้บริการ เช่น การใช้ระบบจองออนไลน์ การจัดการข้อมูลลูกค้า การทำการตลาดดิจิทัล รวมถึงควรสร้างความแตกต่างในการให้บริการ เช่น การนำเสนอแพ็คเกจพิเศษ การจัดกิจกรรมพิเศษ หรือการนำเสนอเทคนิคการนวดใหม่ ๆ ที่เป็นเอกลักษณ์

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาความต้องการของลูกค้าในธุรกิจสปาและนวดเพื่อสุขภาพในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อทราบพฤติกรรมและความคาดหวังของลูกค้า ความพึงพอใจของลูกค้าที่มาใช้บริการสปาและนวดเพื่อสุขภาพ รวมทั้งแนวโน้มและเทรนด์ของธุรกิจในอนาคต

2.2 ควรศึกษาบทบาทของเทคโนโลยีในการพัฒนาธุรกิจสปาและนวดเพื่อสุขภาพ เช่น การนำเทคโนโลยีสุขภาพมาใช้ในการให้บริการ การตลาดดิจิทัลและการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการโปรโมตธุรกิจ

2.3 ควรศึกษาการพัฒนาทักษะและการฝึกอบรมพนักงานในธุรกิจสปาและนวดเพื่อสุขภาพ รวมทั้งความต้องการและความคาดหวังของพนักงานในการพัฒนาอาชีพ การรักษาและการพัฒนาทรัพยากรบุคคล

2.4 ควรศึกษาความสำเร็จของธุรกิจสปาและนวดเพื่อสุขภาพที่มีชื่อเสียงในจังหวัดเชียงใหม่ โดยวิธีการศึกษากรณีตัวอย่างของธุรกิจสปาที่ประสบความสำเร็จ เพื่อวิเคราะห์กลยุทธ์และแนวทางการบริหารจัดการที่นำไปสู่ความสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง(References)

- จารุพร ชันธนันท์ และวสุธิดา นุริตมนต์. (2562). คุณลักษณะของผู้ประกอบการและกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม : กรณีศึกษาลูกค้าของธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตภาคกลางของประเทศไทย. *วารสารสุทธิปริทัศน์*. 33(108): 132-144.
- ชลิดา ลั่นจี. (2563). กลยุทธ์การสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันของสำนักงานบัญชีในประเทศไทย. *วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา*. 10(1): 128-137.
- ทวีเกียรติ ประพสิทธิ์ตระกูล และยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2554). ตัวแบบการจัดการองค์การเพื่อรายได้เปรียบในการแข่งขันในอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์. *วารสารบริหารธุรกิจ*. 34(129): 24-40.
- ทิพย์ไพลิน คังกัน มณีภิญญา นากามัทสี. (2565) ปัจจัยสวนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อรายได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการร้านค้าบรรจุกุเรียนในจังหวัดจันทบุรี. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*. 8(4): 297-306.
- ธนวิทย์ อมัยม. (2562). การพัฒนากลยุทธ์การตลาดเพื่อสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันของการประกอบธุรกิจกวดวิชาในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ*. 6(2): 340-352.
- พนิดา อุตวัฒน์ เขมิกา แสนโสม และนิศารัตน์ โชติเชย. (2562). อิทธิพลของกลยุทธ์ตลาดบริการและคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อรายได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้รับบริการคลินิกแพทย์แผนไทย โรงพยาบาลสุทธาเวช จังหวัดมหาสารคาม. *วารสารสหวิทยาการวิจัย ฉบับบัณฑิตศึกษา*. 8(2): 410-423.
- พัทธมน ฐะธรรมานนท์ และกังวาน ยอดวิเศษศักดิ์. (2565). ปัจจัยธุรกิจคุณลักษณะของผู้ประกอบการและการสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันที่นำไปสู่ความสำเร็จของธุรกิจเบเกอรี่บนออนไลน์. *วารสารบริหารธุรกิจศรีนครินทรวิโรฒ*. 13(1): 16-31.
- มนัส สุภาพ. (2558). การพัฒนารูปแบบการจัดการธุรกิจ ในอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์สุขภาพทางการแพทย์. *วิทยานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมและทรัพยากรมนุษย์*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ยุพาภรณ์ ชัยเสนา อนันตพร พุทธิสสะ และฉัตรรัชดา วิโรจน์รัตน์. (2565). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการเพื่อสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้า บ้านกุดหว้า จังหวัดกาฬสินธุ์. *วารสารศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ*. 9(1): 50-65.
- สุนทรารักษ์ สุทธิจันทร์ เมธา สุธีโรจน์. (2555). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อรายได้เปรียบทางการแข่งขันของอุตสาหกรรมส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับในประเทศไทย. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*. 2(2): 39-45.
- Doulani, A., Sahebi, S., & Saberi, M. K. (2020). Assessing the entrepreneurial orientation of the librarians. *Global Knowledge, Memory and Communication*. 69(4/5): 253-268.
- Global data. (2020). **Health and wellness tourism trips to Asia to reach 128.3 million by 2022, says.** [online]. Retrieved from [https://www.globaldata.com/health-and-wellness-tourism-trips-to-Asia-to-reach-128-3-million-by-2022-says-global data/](https://www.globaldata.com/health-and-wellness-tourism-trips-to-Asia-to-reach-128-3-million-by-2022-says-global-data/)

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา
กับการเป็นชุมชนแห่ง การเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนใน
สังกัด สพป.เชียงราย เขต 2

The Study of Relationship between the Transformational Leadership of
School Aadministrators and the Professional Learning Communities in the
21st Century at the Schools under the Chiang Rai Primary Educational Service
Area Office 2

ปิยะลักษณ์ รีมทอง¹ จามงค์ แจ่มจันทรวงษ์² ธิตีอาภา ตั้งคำวานิช³

Piyalak Rimthong, Chamnong Chaemchanwong, Thitiarpha Tangkawanich

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัด สพป.เชียงราย เขต 2 2) ศึกษาระดับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัด สพป.เชียงราย เขต 2 และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัด สพป. เชียงราย เขต 2 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวน 310 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และแบบสอบถามการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในศตวรรษที่ 21 สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และ 3) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในศตวรรษที่ 21 มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ (Keywords) : ผู้บริหารสถานศึกษา; ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง; การเรียนรู้ทางวิชาชีพ

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the level of transformational leadership of school administrator under the Chiang Rai Primary Educational Service Area

Received: 2024-10-16 Revised: 2024-10-25 Accepted: 2024-10-27

¹ นักศึกษาด้านวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยเชียงราย Master of Education Program in Educational Administration Graduate School, Chiangrai College. E-mail: piyaluk@pkd.ac.th

² อาจารย์ประจำ บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยเชียงราย Master of Education Program in Educational Administration Graduate School, Chiangrai College. E-mail: Chamnongcsrc@gmail.com

³ อาจารย์ประจำ บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยเชียงราย Master of Education Program in Educational Administration Graduate School, Chiangrai College. E-mail: thitiarpha.tangkawanich@crc.ac.th

Office, Area 2, 2) to study the level of learning communities in the 21st century of schools in the Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 2 and 3) to study the relationship between the transformational leadership of administrator and the professional learning communities in the 21st century at the schools in the Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 2. It was a quantitative research approach using a survey method. The sample consisted of 310 teachers the schools under the Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 2. The research instrument composed of questionnaires about the transformational leadership of the school administrator and professional learning communities in the 21st century. Data were analyzed by using mean ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.), and Pearson's Product Moment Correlation Coefficient (r).

The results of the research showed that: 1) transformational leadership of the school administrator was at a high level ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.67). 2) Professional learning community in the 21st century was at a high level ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.64). 3) Transformational leadership of school administrator had highly positive correlation with professional learning communities in the 21st century ($r = 0.66$) at a statistical significance at the .01 level.

Keywords: executive leadership; transformational leadership; professional learning community

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันโลกเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคสังคมข้อมูลข่าวสารไร้พรมแดน เนื่องมาจากการใช้เทคโนโลยีเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ทุกภูมิภาคของโลกเข้าด้วยกัน ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ อย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง การศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการเป็นเครื่องมือที่ใช้พัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อสร้างความได้เปรียบและเท่าเทียมกับนานาชาติในเวทีโลก ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อนำพาประเทศของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับภูมิภาคและของโลก ในส่วนของประเทศไทยแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ.2560–2579) จึงได้กำหนดกรอบเป้าหมายและทิศทางสำหรับการจัดการศึกษาของประเทศโดยมุ่งให้คนไทยทุกคนทุกช่วงวัยได้รับการศึกษาและพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถอย่างเต็มตามศักยภาพ สามารถแสวงหาความรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ดำรงชีวิตได้อย่างเป็นสุขตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อให้คนไทยทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพทั้งในและนอกระบบและตามอัธยาศัยในทุกระดับและทุกประเภทการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 1-6)

ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงเผชิญกับความท้าทายของโอกาสที่จะทำให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวและเพื่อที่จะให้สถานศึกษาคงอยู่จำเป็นต้องมีแนวคิดในบริบทของความร่วมสมัย “ความเป็นผู้นำในการให้ความรู้” การมีภาวะผู้นำจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างมากที่จะส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนขั้นตอนและกระบวนการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและประสบความสำเร็จในการบริหารงานด้านต่าง ๆ ขององค์กร เนื่องจากผู้บริหารต้องเป็นผู้นำในการบริหารจัดการและประสานการทำงานของคนใน

องค์การ ดังนั้น ผู้บริหารต้องสนใจและคำนึงถึงบุคลากรขององค์การในทุกระดับ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริม กระตุ้น และสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความพยายามเพิ่มศักยภาพและประสิทธิภาพในการทำงานของตนเองให้สูงขึ้น ผู้นำที่ดีจึงต้องเป็นผู้ที่มีทั้งความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ ทั้งนี้ เนื่องจากการทำงานในองค์การประกอบด้วยบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ การสื่อสารในองค์การจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก การสื่อสารที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพจะช่วยให้การทำงานขององค์การเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจึงเป็นพฤติกรรมของผู้บริหารที่มีความสำคัญต่อทุกองค์การเพราะมีอิทธิพลโดยตรงต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรและย่อมส่งผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานต่าง ๆ ขององค์กรด้วย (อุษา บัวหลวง, 2565: 2) ในทุกองค์การจึงจำเป็นต้องมีผู้บริหารที่ดีเพื่อนำพาองค์การให้อยู่รอดและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนองค์การไปสู่ความสำเร็จโดย Bass and Avolio (1990: 13-20) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำโดยจำแนกออกเป็น 2 แบบ คือ (1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และ (2) ภาวะผู้นำการแลกเปลี่ยน โดยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง คือ พฤติกรรมที่ผู้บริหารหรือผู้นำการเปลี่ยนแปลงพยายามจูงใจให้ผู้ตามมีความเชื่อมั่นสูงขึ้นจากความพยายามที่คาดหวัง ผู้นำจะแสดงบทบาทที่ทำให้ผู้ตามเกิดความรู้สึกไว้วางใจ จงรักภักดี และเคารพนับถือ ทำให้ผู้ตามพัฒนาตนเองจนกลายเป็นผู้มีศักยภาพ นักพัฒนา ผู้ที่เสริมแรงได้ด้วยตนเอง ผู้นำจะต้องยกระดับจิตสำนึกของผู้ตามให้ตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของผลลัพธ์ที่ต้องการทำให้ผู้ตามไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน แต่จะอุทิศตนเพื่อประโยชน์ขององค์การ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ (1) การสร้างบารมี (2) การสร้างแรงบันดาลใจ (3) การกระตุ้นชาวปัญญา และ (4) การเป็นผู้คำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) เป็นแนวคิดที่สร้างขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการพัฒนาคุณภาพของการจัดการศึกษาซึ่งใช้แนวทางวิธีการเรียนรู้และการพัฒนาขององค์กรแบบโรงเรียนโดยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) หมายถึง การรวมพลัง รวมตัว รวมใจ ร่วมมือกันเป็นความสัมพันธ์ในรูปแบบกัลยาณมิตร มีวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และภารกิจร่วมกัน มีการทำงานร่วมกันแบบเป็นทีมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ครูเป็นผู้นำร่วมกัน และผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้คอยดูแลให้การสนับสนุนสู่การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงคุณภาพตนเองสู่คุณภาพผู้เรียน มุ่งเน้นที่ความสำเร็จหรือประสิทธิผลของผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งให้ความสำคัญกับการทำงานร่วมกันอย่างมีความสุขของสมาชิกในชุมชนแห่งการเรียนรู้ ปัจจุบันการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ถือเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารและขับเคลื่อนโรงเรียนเป็นแนวทางที่ส่งผลต่อการพัฒนาระดับคุณภาพ การศึกษาและการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพโดยอาศัยความร่วมมือกันภายในโรงเรียนและกลุ่มโรงเรียนในระดับพื้นที่เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนและตอบสนองความต้องการทางด้านการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น (มินตรา ลายสนิทเสรีกุล และปิยพงษ์ สุเมตติกุล, 2557: 394) ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) จึงถือเป็นการรวมกลุ่มของครูที่ทำให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาทักษะ เจตคติ ความเข้าใจ และกระตุ้นการปฏิบัติงานของครูอย่างเป็นระบบส่งเสริมการพัฒนาตนเองและพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้จนกลายเป็นชุมชนที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้และเกิดการพัฒนาของครูอย่างต่อเนื่อง (ปองทิพย์ เทพอารีย์, 2557: 286) แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพจึงนับเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคุณภาพครูช่วยให้ครูได้เรียนรู้และทำงานร่วมกันเกิดการรวมตัวกันเป็นชุมชน หรือเครือข่ายแห่ง

การเรียนรู้ที่สามารถปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และช่วยเหลือกันในการพัฒนาวิชาชีพระหว่างครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพขึ้นในโรงเรียนหรือสถานศึกษาจึงนับเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในหลายมิติด้วยกัน ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่จึงต้องมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติ ความเข้าใจ และประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ชีระ รุญเจริญ (2559: 147) กล่าวว่าผู้บริหารสถานศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์จำเป็นต้องมีภาวะผู้นำที่ดีและเหมาะสมกับสถานการณ์ในโลกยุคปัจจุบันและอนาคตโดยผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำทางการศึกษาที่สามารถสร้างและพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ซึ่งการบริหารสถานศึกษาจะประสบความสำเร็จได้ผู้บริหารจะต้องใช้ภาวะผู้นำเพื่อแบ่งงานและกระจายความรับผิดชอบอย่างเป็นธรรมไปสู่ผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องรู้จักใช้ภาวะผู้นำให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงและสามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ ผู้บริหารต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำและแสดงพฤติกรรมที่บ่งบอกถึงภาวะผู้นำเพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความเคารพศรัทธา เชื่อมั่น และเลื่อมใสในตัวผู้บริหาร การแสดงออกของผู้บริหารมีอิทธิพลต่อความรู้สึกรักใคร่ของครูและนักเรียน และส่งผลต่อพฤติกรรมของครูและนักเรียนเป็นอย่างมากอันจะส่งผลถึงคุณภาพและความสำเร็จของการบริหารงานในโรงเรียน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 เป็นหน่วยงานที่ควบคุม กำกับ ติดตาม การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบ 5 อำเภอ คือ อำเภอแม่ลาว อำเภอป่าแดด อำเภอพาน อำเภอแม่สรวย และอำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ทั้งนี้ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ว่า “ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐาน สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน” แต่ผลจากการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่า ยังมีปัญหาหลายด้านด้วยกัน ได้แก่ ผลการทดสอบ O-Net ประจำปีการศึกษา 2564 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ยังมีรายวิชาที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าระดับประเทศ คือ รายวิชาภาษาอังกฤษ และในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คือ รายวิชาภาษาอังกฤษและคณิตศาสตร์ ปัญหาด้านการพัฒนาบุคลากร พบว่า การอบรมและพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาขาดการติดตามผลการนำไปใช้อย่างเป็นรูปธรรม บุคลากรที่ได้รับการพัฒนาไม่ได้นำองค์ความรู้จากการอบรมพัฒนาสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง ส่งผลต่อการพัฒนางานตามวัตถุประสงค์ของการอบรม โรงเรียนหลายแห่งขาดครูวิชาเอกทำให้ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ และยังขาดแคลนบุคลากรด้านเทคโนโลยีดิจิทัลส่งผลให้การทำงานขาดประสิทธิภาพ ในด้านปัญหาด้านการบริหารจัดการ พบว่า การบริหารจัดการศึกษาและพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาบางแห่งไม่เป็นไปตามเป้าหมาย เนื่องจากได้รับความร่วมมือและการมีส่วนร่วมจากเครือข่ายชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นน้อย นอกจากนี้ ปัญหาด้านเทคโนโลยี พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาบางส่วนไม่สามารถปรับตัวได้ตามเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีการเปลี่ยนแปลงจึงทำให้ไม่สามารถนำมาปรับใช้ในองค์กรได้อย่างเต็มที่ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2, 2565: 22-26) ปัญหาเหล่านี้จำเป็นต้องมีอย่างยั่งยืนที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องใช้บทบาทการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อร่วมมือกันพัฒนามาตรฐานคุณภาพทางการศึกษาให้สูงขึ้น

ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมานี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในศตวรรษที่ 21 ของ

โรงเรียนในสังกัดสพ.เชียงราย เขต 2 เพื่อเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนาการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและมีความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัด สพ.เชียงราย เขต 2
2. เพื่อศึกษาระดับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัด สพ.เชียงราย เขต 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัด สพ.เชียงราย เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามแนวคิดของ Bass and Avolio (1990: 13-20) แบ่งออกเป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่ (1)การสร้างบารมี (2)การสร้างแรงบันดาลใจ (3)การกระตุ้นเขาวุ่นปัญญา และ (4)การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในศตวรรษที่ 21 ตามแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560: 26-30) แบ่งออกเป็น 6 องค์ประกอบ ได้แก่ (1)วิสัยทัศน์ร่วม (2)ภาวะผู้นำร่วม (3)ทีมร่วมแรงร่วมใจ (4)ชุมชนกัลยาณมิตร (5)การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ และ (6)โครงสร้างสนับสนุนชุมชน

1.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครู ของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2 ในปีการศึกษา 2565 จำนวน 1,571 คน จาก 142 โรงเรียนในเขตพื้นที่ 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอแม่ลาว อำเภอป่าแดด อำเภอพาน อำเภอแม่สรวย และอำเภอเวียงป่าเป้า

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครู ของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ในปีการศึกษา 2565 ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยยึดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเกรซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) (พิสนุ พงศ์ศรี, 2554: 96) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่างครู จำนวน 310 คน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่

โรงเรียนในสังกัด สพ.เชียงราย เขต 2

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา ได้แก่

เดือนมีนาคม 2566 ถึงเดือนมีนาคม 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

แบบสอบถาม (Questionnaires) แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และที่ตั้งของโรงเรียน คำถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ Bass and Avolio (1990) แบ่งออกเป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่ (2.1)การสร้างบารมี (2.2)การสร้างแรงบันดาลใจ (2.3)การกระตุ้นเขานปัญหา และ (2.4)การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล โดยคำถามมีลักษณะเป็นแบบมาตรวัดประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scales) ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ผลการวิเคราะห์ค่า I-CVI พบว่า มีค่าเท่ากับ 1.00 และมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (α) เท่ากับ 0.991

ตอนที่ 3 แบบสอบถามการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในศตวรรษที่ 21 ตามแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560) แบ่งออกเป็น 6 องค์ประกอบ ได้แก่ (3.1)วิสัยทัศน์ร่วม (3.2)ภาวะผู้นำร่วม (3.3)ทีมร่วมแรงร่วมใจ (3.4)ชุมชนกัลยาณมิตร (3.5)การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ และ (3.6)โครงสร้างสนับสนุนชุมชนโดยคำถามมีลักษณะเป็นแบบมาตรวัดประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scales) ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ผลการวิเคราะห์ค่า I-CVI พบว่า มีค่าเท่ากับ 1.00 และมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (α) เท่ากับ 0.992

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยเชียงราย เพื่อรับรองการทำวิจัยและขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยถึงผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง

3.2 จัดทำแบบสอบถามในรูปแบบของ Google Form

3.3 ส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 310 คน โดยตอบแบบสอบถามผ่าน Google Form

3.4 เก็บรวบรวมและตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาและระดับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในศตวรรษที่ 21 สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แปลผลโดยใช้คะแนนเฉลี่ยซึ่งกำหนดตามแนวทางของ Bast (1993; อ้างใน บุญชม ศรีสะอาด, 2556: 121)

4.3 วิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในศตวรรษที่ 21 สถิติที่ใช้ คือ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิจัยสามารถสรุปผลได้ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการกระตุ้นเชาวน์ปัญญา รองลงมา คือ ด้านการสร้างแรง บันดาลใจ และด้านการสร้างบารมีตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

2. การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในศตวรรษที่ 21 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ รองลงมา คือ ด้านภาวะผู้นำร่วม และด้านที่มาร่วมแรงร่วมใจตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านชุมชนกัลยาณมิตร

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา (X) กับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในศตวรรษที่ 21 (Y) ของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลตามประเด็นที่ได้จากการวิจัย ดังนี้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการกระตุ้นเชาวน์ปัญญา รองลงมา คือ ด้านการสร้างแรง บันดาลใจ และด้านการสร้างบารมีตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 เป็นผู้นำที่มีการกระตุ้นให้ครูบุคลากรเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน ตระหนักถึงปัญหาและคิดหาหนทางแก้ปัญหาหรือประเด็นต่าง ๆ ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ สนับสนุนให้ผู้ร่วมงานริเริ่มโครงการใหม่ ๆ ที่ใช้ความรู้และความสามารถทางวิชาชีพ กระตุ้นให้ผู้ร่วมงานเกิดการคิดแก้ไขปัญหาในทางสร้างสรรค์ และสร้างบรรยากาศในที่ทำงานให้เอื้อต่อการคิดและแก้ปัญหา ช่วยให้ผู้ร่วมงานเกิดมุมมองแนวคิดใหม่ ๆ ในการทำงาน และสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายจนเป็นผลสำเร็จ เป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวให้ทันต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น มีการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในฐานะผู้นำองค์กร ทำงานด้วยความเสียสละและอุทิศตนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรที่กำหนดไว้ เอาใจใส่ดูแลความต้องการของผู้ร่วมงาน สนับสนุนให้ผู้ร่วมงานได้รับการพัฒนาตามศักยภาพของแต่ละบุคคล และส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานประสบความสำเร็จในงานและอาชีพอย่างสูงสุด สอดคล้องกับ สิริยน์ วัฒนา (2559) พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเครือข่ายที่ 19 สำนักงานเขตบางเขนสังกัดกรุงเทพมหานครมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมากทั้งโดยรวมและรายด้านเช่นเดียวกับ รุ่งนภา จันทร์ลี (2562) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ พิรวัฒน์ ศีตีสาร (2565) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในกลุ่มเครือข่ายแก่งหลวงพาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ พุทธินันท์ วัฒนาพินิจสาคร (2563) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอฮันติคีรี อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย โดยอยู่ในระดับมาก

2. การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ รองลงมา คือ ด้านภาวะผู้นำร่วม และด้านทีมร่วมแรงร่วมใจตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านชุมชนกัลยาณมิตร ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารของโรงเรียนใน สพป.เชียงราย เขต 2 เป็นผู้บริหารที่มีการส่งเสริมสนับสนุนครูทุกคนให้มีความก้าวหน้าในการพัฒนาวิชาชีพและเพิ่มพูนความรู้อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ส่งเสริมให้ครูได้แสดงภาวะผู้นำร่วมกระตุ้นและสนับสนุนให้ครูทำงานร่วมกันเป็นทีม ตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติงาน การประเมิน และการปรับปรุงการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ตลอดจนส่งเสริมให้ครูมีโอกาสร่วมกันศึกษาค้นคว้าเพื่อสร้างองค์ความรู้และแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน มีการทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์นำไปสู่ความร่วมมือในการปฏิบัติงานให้โรงเรียนประสบผลสำเร็จตามนโยบายและเป้าหมายที่กำหนดด้วยบรรยากาศความเป็นมิตร สอดคล้องกับ สุริยัน วัฒนา (2559) พบว่า สถานศึกษาโรงเรียนเครือข่ายที่ 19 สำนักงานเขตบางเขนสังกัดกรุงเทพมหานคร มีการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ในระดับมากทั้งโดยรวมและรายด้าน เช่นเดียวกับ รุ่งนภา จันทรีลี (2562) พบว่า สถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 มีความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในระดับมากทั้งโดยรวมและรายด้าน สอดคล้องกับอังกูร เถาว์ลย์(2562) พบว่า สถานศึกษาในเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 มีความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในระดับมากทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน เช่นเดียวกับ พิรวัฒน์ ศีตีสาร (2565) พบว่าสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในกลุ่มเครือข่ายแกลงบูรพา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 มีความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาตัวแปรที่มีค่าสหสัมพันธ์ในแต่ละด้านของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร พบว่า ทุกด้านของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับสูงจะส่งเสริมให้การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในศตวรรษที่ 21 มีระดับสูงไปด้วย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในโรงเรียนโดยผู้บริหารมีการแสดงพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในแต่ละด้าน ดังนี้ ด้านการสร้างบารมีผู้บริหารมีความตั้งใจอย่างแน่วแน่ในการปฏิบัติงานให้เกิดความสำเร็จทุกครั้ง ด้านการสร้างแรงบันดาลใจผู้บริหารกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานเกิดมุมมองแนวคิดใหม่ ๆ ในการทำงานอย่างสม่ำเสมอ ด้านการกระตุ้นเขานปัญหาผู้บริหารแจ้งให้ผู้ร่วมงานรับทราบถึงปัญหาที่หน่วยงานกำลังประสบอยู่เพื่อร่วมกันหาแนวทางแก้ไข และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลผู้บริหารใส่ใจดูแลความต้องการของผู้ร่วมงานและสนับสนุนให้ผู้ร่วมงานได้รับการพัฒนาตามศักยภาพของแต่ละคน การที่ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงนอกจากจะช่วยให้สามารถใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงนั้นบริหารจัดการให้โรงเรียนประสบความสำเร็จบรรลุเป้าหมายที่กำหนดแล้ว ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะส่งผลต่อการปฏิบัติงานและความรู้สึกของบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนและนำไปสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ รุ่งนภา จันทรีลี (2562) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการเป็นองค์กรแห่ง การเรียนรู้ของสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างมี นัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับ อังกูร เภาวัลย์ (2562) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สพม. เขต 17 มีความสัมพันธ์กับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้โดยมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับ อีระนันต์ โมธรรม (2564) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายแก่งกระจานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 มีความสัมพันธ์กับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้โดยมีความสัมพันธ์ ทางบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสนับสนุนให้เกิดการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในศตวรรษที่ 21 นั่น คือ การที่ผู้บริหารมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับสูงจะส่งเสริมให้เกิดการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในศตวรรษที่ 21 มีระดับสูงไปด้วย ดังนั้น ผู้บริหารจึงควรได้รับการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในศตวรรษที่ 21 อย่างมีคุณภาพยิ่งขึ้นต่อไป

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนให้เกิดการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในศตวรรษที่ 21 ดังนั้น ในการพัฒนาผู้บริหารควรได้รับการฝึกอบรมและส่งเสริมเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ ด้านการกระตุ้นเขาวนปัญญา ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการสร้างบารมี และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล เพื่อส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพให้ดียิ่งขึ้น

1.2 องค์ประกอบของการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในศตวรรษที่ 21 ที่ต้องได้รับการพัฒนามากที่สุด คือ ด้านชุมชนกัลยาณมิตร ดังนั้น ควรให้ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้เพื่อวางแผนปรับปรุงและพัฒนาการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษา เชียงราย เขต 2 ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยอื่นที่นอกเหนือจากภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษา เชียงราย เขต 2

2.2 ควรศึกษาแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนใน สพป.เชียงราย เขต 2 เพื่อให้เป็น ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่มีคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง (References)

อีระนันต์ โมธรรม. (2564). ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- ธีระ รุญเจริญ. (2559). **ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: แอล ที เพรส.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปองทิพย์ เทพอารีย์. (2557). **การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสำหรับครูประถมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและพัฒนาหลักสูตร. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิสนุ พงศ์ศรี. (2554). **การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ด้านสุทธาการพิมพ์.
- พีรวัฒน์ ศีตีสาร. (2565). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในกลุ่มเครือข่ายแกลงบูรพา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2**. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พุทธินันท์ วัฒนาพิณิจสาคร. (2563). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอยสันติคีรี อำเภอแม่ฟ้าหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- มินตรา ลายสนิทเสรีกุล ปิยพงษ์ สุเมตติกุล. (2557). **กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตเบญจบูรพากรุงเทพฯ**. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา (Online Journal of Education : OJED). 9(3): 392-406.
- รุ่งนภา จันทรลี. (2562). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สุริยัน วัฒนา. (2559). **ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนเครือข่ายที่ 19 สำนักงานเขตบางเขน สำนักการศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2. (2565). **แผนพัฒนาการศึกษา พ.ศ.2566-2570**. เชียงราย: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). **คู่มือประกอบการอบรมการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC “ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” สู่สถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- อังกูร เถาว์ลย์. (2562). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

อุษา บัวหลวง. (2565). การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา
กลุ่มโรงเรียนศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลปอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
เชียงราย เขต 4. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.

Bass, B.M. and B.J. Avolio. (1990). **Full Range Leadership Development: Manual for the
Multifactor Leadership Questionnaire.** Palo Alto, CA: Mind Garden.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษา
ในโรงเรียนเอกชนระดับปฐมวัยในเขตพื้นที่อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย
The Factors Affecting parents' Participation Behavior in the Educational
Management at Private Early Childhood Schools in Phan District,
Chiang Rai Province

สุพรรณ นาวาจะ¹ เปี่ยมพร สุทินฤกษ์² ธิตีอาภา ตั้งคำวานิช³
Supansa Navaja, Piamporn Sutinrerk, Thitiarpha Tangkawanich

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับปัจจัยด้านนโยบายของสถานศึกษา ด้านความเหมาะสมของช่วงเวลาในการจัดกิจกรรม และด้านผลประโยชน์ที่ผู้ปกครองได้รับ 2) เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษา โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ปกครองของนักเรียนจำนวน 242 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยด้านผลประโยชน์ที่ผู้ปกครองได้รับ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$, $SD. = .51$) ด้านนโยบายของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$, $SD. = .47$) ด้านความเหมาะสมของช่วงเวลาในการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, $SD. = .66$) ด้านผลประโยชน์ที่ผู้ปกครองได้รับอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$, $SD. = .51$) 2) พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, $SD. = .40$) 3) ปัจจัยด้านผลประโยชน์ที่ผู้ปกครองได้รับมาก ($\beta = 0.281$) ด้านนโยบายของสถานศึกษา ($\beta = 0.228$) และด้านความเหมาะสมของช่วงเวลาในการจัดกิจกรรม ($\beta = 0.292$) ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และตัวแปรทั้ง 3 ตัว ร่วมกันทำนายพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษาร้อยละ 63.60

คำสำคัญ (Keywords) : ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรม; การมีส่วนร่วม; โรงเรียนเอกชนระดับปฐมวัย

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the level of policy factors of educational institutions, the appropriateness of the time period for organizing activities, and

Received: 2024-10-13 Revised: 2024-10-25 Accepted: 2024-10-27

¹ นักศึกษา หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยเชียงราย Student Master of Education Program in Educational Administration Graduate School, Chiang Rai Collage. E-mail: ninepansa@gmail.com

² อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยาลัยเชียงราย Thesis Advisor Chiang Rai Collage. E-mail: lovelyaiw.4962@gmail.com

³ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม วิทยาลัยเชียงราย Co-Thesis Advisor Chiang Rai Collage. E-mail: thitiarpha.tangkawanich@crc.ac.th.

the benefits for the parent; 2) to study the level of participation behavior of parents in the provision of education; and 3) to study factors affecting parents' participation behavior in educational administration. It was a quantitative research approach. The sample group consisted of 242 parents of students. A questionnaire was used as a research tool. Statistical instruments for the data analysis were: mean, standard deviation, and multiple regression analysis

The results of the research found that 1) factors in the benefits that parents received overall was at a high level ($\bar{X} = 4.29$, SD. = .51). The policy of the educational institution was at a high level ($\bar{X} = 4.19$, SD. = .47). Appropriateness of the time period for organizing activities was at a high level ($\bar{X} = 4.08$, SD. = .66). The benefit that parents received was at a high level ($\bar{X} = 4.29$, SD. = .51). 2) Mean score of parental participation behavior was at high level ($\bar{X} = 4.17$, SD. = .40), 3) The benefits factor that parents received was at a high level ($\beta = 0.281$). The policy aspect of the educational institution was at a high level ($\beta = 0.228$); and the appropriateness of the period for organizing activities was at a high level ($\beta = 0.292$). It affected parents' participation behavior in educational management with statistical significance at the .05 level. Moreover, all three variables could predict parents' participation behavior in educational administration at 63.60%.

Keywords: factors affecting behavior; participation; early childhood private schools

บทนำ (Introduction)

การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาบุคคลและสังคม การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของบุตรหลาน และผลสำเร็จของระบบการศึกษาโดยรวม การศึกษาเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทุกภาคส่วนของสังคม การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการศึกษา เป็นเสมือนปีกคู่ที่ช่วยให้เด็กบินสูงได้ไกลกว่าเดิม สร้างความสัมพันธ์อันอบอุ่นระหว่างบ้านและโรงเรียน ช่วยให้เด็กเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังเป็นการร่วมกันพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชุมชนให้เจริญก้าวหน้าไปด้วยกัน

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในกิจกรรมของโรงเรียนจะช่วยให้ผู้ปกครองได้มีโอกาสพัฒนาตนเอง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของบุตรหลาน แต่ก็มีปัญหาหลายประการที่ขัดขวางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษา เช่น ขาดความรู้ความเข้าใจ ผู้ปกครองบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของตนเองในการมีส่วนร่วมในการศึกษาของบุตรหลาน ขาดเวลา ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีภาระหน้าที่หลายอย่าง ทั้งงานประจำและการดูแลครอบครัว ทำให้ไม่มีเวลาเพียงพอที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ขาดทักษะ ผู้ปกครองบางส่วนอาจขาดทักษะในการสื่อสารหรือการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทำให้ไม่กล้าเข้ามามีส่วนร่วม ความไม่เชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง (วาสนา รังสร้อย, 2564: 278-292) ผู้ปกครองบางส่วนอาจรู้สึกว่าการตนเองไม่มีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการศึกษา อุปสรรคด้านเศรษฐกิจ ปัญหาทางเศรษฐกิจอาจเป็นอุปสรรคสำคัญที่ขัดขวางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองบางกลุ่ม

การศึกษาและทำความเข้าใจถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง จะช่วยให้สถานศึกษาสามารถวางแผนและดำเนินการเพื่อส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า นโยบายของสถานศึกษา (สมจินตนา คุ่มภัย, 2559: 733-748) ความเหมาะสมของช่วงเวลาในการจัดกิจกรรม (มูฮัมหมัดอาฟีฟี อัสซอลีฮีร์, 2560: 45-58) และผลประโยชน์ที่ผู้ปกครองได้รับ (วาสนา รังสร้อย, 2564: 278-292) เพื่อให้ทุกคนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งและมีส่วนร่วมในการสร้างอนาคตที่ดีให้กับลูกหลาน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศในระยะยาว ซึ่งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษา นับเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของบุตรหลาน และคุณภาพของการศึกษาโดยรวม การที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจังไม่เพียงแต่จะช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนและครอบครัว แต่ยังเป็นการสร้างสรรคสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาเด็กในทุกด้าน ประเด็นปัญหาที่น่าสนใจ คือ ปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง การทำความเข้าใจปัจจัยเหล่านี้ จะช่วยให้โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถวางแผนและดำเนินกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

โรงเรียนเอกชนระดับปฐมวัยเป็นโรงเรียนหนึ่งในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยตามขอบข่ายภารกิจงานตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 โดยให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับชาติ ชุมชน และครอบครัว เข้ามามีส่วนร่วมรับรู้และสนับสนุนการจัดการศึกษาปฐมวัย ซึ่งในด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง พบว่า ผู้ปกครองขาดการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียน กิจกรรมบางกิจกรรมที่โรงเรียนเปิดโอกาสให้เข้าร่วมได้แต่ได้รับความร่วมมือน้อย และผู้ปกครองยังขาดการดูแลเอาใจใส่ในด้านการเรียนของนักเรียน (วาสนา รังสร้อย, 2564: 278-292)

ผู้วิจัยในฐานะผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษาปฐมวัย จึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษา ในโรงเรียนเอกชนระดับปฐมวัยในเขตพื้นที่อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัยให้มีคุณภาพดีขึ้น รวมทั้งการสร้างคุณภาพของผู้เรียน สร้างความเชื่อมั่น ความไว้วางใจแก่ผู้ปกครอง ในการส่งบุตรหลานเข้ามาศึกษาในโรงเรียนเอกชนระดับปฐมวัยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยด้านนโยบายของสถานศึกษา ด้านความเหมาะสมของช่วงเวลาในการจัดกิจกรรม และด้านผลประโยชน์ที่ผู้ปกครองได้รับ
2. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา จากการทบทวนวรรณกรรมและสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษา ได้แก่ 1. นโยบายของสถานศึกษา 2. ความเหมาะสมของช่วงเวลาในการจัดกิจกรรม 3. ผลประโยชน์ที่ผู้ปกครองได้รับ และในส่วน

ของพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษา ได้แก่ 1. การสนับสนุนการเรียนรู้ 2. การติดต่อสื่อสาร 3. การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสม 4. การเข้าร่วมกิจกรรมทางการศึกษา 5. การติดตามและสนับสนุนความพร้อมในการเรียนรู้

1.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนเอกชนระดับปฐมวัย ในเขตพื้นที่อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2566 จำนวน 650 คน กลุ่มตัวอย่างได้จากการเปิดตารางของ Krejcie and Morgan (1970: 607-610) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 242 คน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ วิจัยกลุ่มโรงเรียนเอกชนระดับปฐมวัย ในเขตพื้นที่อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลาในการศึกษา เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2567-เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาสร้างเป็นแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และอาชีพ

ส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยการมีส่วนร่วมในการบริหารการจัดการศึกษา และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารการจัดการศึกษาของผู้ปกครอง โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert Scale) อาศัยเกณฑ์การประเมิน (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 121)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการขอรับเอกสารรับรองโครงการวิจัยในมนุษย์ ได้สร้างแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวม โดยผ่านคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ วิทยาลัยเชียงราย เพื่อพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างหมายเลข CRC.IRB No.038/2567 หลังจากได้รับอนุมัติจริยธรรมวิจัยแล้ว นำส่งหนังสือความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีการขอความร่วมมือจากผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนเอกชนระดับปฐมวัย กรอกแบบสอบถามจำนวน 242 ชุด และได้รับกลับคืนครบตามจำนวน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยการแจกแจงความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.) และสถิติวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย (Research Results)

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนระดับปฐมวัย ในเขตพื้นที่อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย พบว่า ข้อมูลพื้นฐานกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 62.8 มีช่วงอายุ 36-45 ปี จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 39.3 ส่วนใหญ่การศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 36.8 สถานภาพสมรสคู่ จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 69.4 ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 30.2

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษา เมื่อพิจารณาในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$, SD. = .43) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมาก

ไปหาน้อย คือ ผลประโยชน์ที่ผู้ปกครองได้รับ ($\bar{X} = 4.29$, $SD. = .51$) นโยบายของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.19$, $SD. = .47$) และความเหมาะสมของช่วงเวลาในการจัดกิจกรรม ($\bar{X} = 4.08$, $SD. = .66$) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองโดยรวม (N = 242 คน)

ปัจจัย	X	SD.	ระดับ
นโยบายของสถานศึกษา	4.19	.47	มาก
ความเหมาะสมของช่วงเวลาในการจัดกิจกรรม	4.08	.66	มาก
ผลประโยชน์ที่ผู้ปกครองได้รับ	4.29	.51	มาก
รวม	4.18	.43	มาก

2. พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษา เมื่อพิจารณาในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, $SD. = .40$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การติดต่อสื่อสาร ($\bar{X} = 4.25$, $SD. = .46$) การติดตามและสนับสนุนความพร้อมในการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.25$, $SD. = .56$) และการเข้าร่วมกิจกรรมทางการศึกษา ($\bar{X} = 3.97$, $SD. = .54$) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษาโดยรวม (N = 242 คน)

พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการบริหารจัดการศึกษา	$\bar{X}$	SD.	ระดับ
1. ด้านการสนับสนุนการเรียนรู้	4.18	.50	มาก
2. ด้านการติดต่อสื่อสาร	4.25	.46	มาก
3. ด้านการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสม	4.18	.53	มาก
4. ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการศึกษา	3.97	.54	มาก
5. ด้านการติดตามและสนับสนุนความพร้อมในการเรียนรู้	4.25	.56	มาก
รวม	4.17	.40	มาก

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษา ด้านผลประโยชน์ที่ผู้ปกครองได้รับ ($\beta = 0.281$) รองลงมาคือนโยบายของสถานศึกษา ($\beta = 0.228$) และความเหมาะสมของช่วงเวลาในการจัดกิจกรรม ($\beta = 0.292$) และทุกด้านมีอำนาจในการพยากรณ์พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษา ร้อยละ 63.60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษาโดยรวม (N = 242 คน)

ตัวแปร	b	S.E.b	β	t	Sig	Tolerance	VIF
(Constant)	41.484	5.167		8.028	.000		
X ₃ ผลประโยชน์ที่ผู้ปกครองได้รับ	5.540	1.144	0.281	4.843	.000	0.745	1.343
X ₁ นโยบายของสถานศึกษา	4.923	1.345	0.228	3.661	.000	0.646	1.547
	4.509	0.917	0.292	4.971	.000	0.727	1.375

ตัวแปร	b	S.E.b	β	t	Sig	Tolerance	VIF
X ₂ ความเหมาะสมของช่วงเวลาในการจัดกิจกรรม							

R = .636 , R² = .405 , Adj. R² = .397 , S.E._{est} = 7.95192 , F = 53.923

Y = พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษา

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษา ทั้งนี้จากงานวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ที่ได้รับจากการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด เนื่องจากการที่ผู้ปกครองได้รับผลประโยชน์จากสถานศึกษา การได้รับข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการของบุตรหลาน ทำให้ผู้ปกครองเข้าใจถึงจุดแข็ง จุดอ่อน และความต้องการของบุตรหลานได้ดีขึ้น และสามารถให้การสนับสนุนที่เหมาะสมได้ เพื่อให้บุตรหลานได้รับการดูแลอย่างรอบด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญยาพร สนทนา (2565: 139-155) พบว่า ผู้ปกครองให้ความสำคัญในด้านนโยบายของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก

กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในด้านนโยบายของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก เนื่องจากการเลือกโรงเรียนสำหรับบุตรหลานเป็นหนึ่งในความกังวลสำคัญของผู้ปกครองทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับปฐมวัย ซึ่งเป็นช่วงเวลาสำคัญในการวางรากฐานพัฒนาการของเด็ก ผู้ปกครองจึงให้ความสำคัญกับนโยบายต่างๆ ของโรงเรียนอย่างมาก เพื่อให้มั่นใจว่าบุตรหลานจะได้รับการดูแลและพัฒนาอย่างเหมาะสม ผู้ปกครองต้องการให้บุตรหลานได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ และนโยบายของโรงเรียนจะสะท้อนให้เห็นถึงมาตรฐานและแนวทางการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมจินตนา คุ่มภัย (2559: 733-748) พบว่า การมีส่วนร่วมแก่ชาวชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลต้นแบบโดยใช้นโยบายและกลยุทธ์การจัดกิจกรรมหรือโครงการอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมออยู่ในระดับมาก

กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในด้านความเหมาะสมของช่วงเวลาในการจัดกิจกรรม อยู่ในระดับมาก เนื่องจากการจัดกิจกรรมของโรงเรียนเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ที่ีระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง ผู้ปกครองให้ความสำคัญกับความเหมาะสมของช่วงเวลาและการจัดกิจกรรมต่างๆ เพราะผู้ปกครองต้องการทราบข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการของบุตรหลาน และต้องการมีโอกาสพูดคุยกับครูเกี่ยวกับปัญหาหรือข้อสงสัยต่างๆ การจัดประชุมในช่วงเวลาที่ไม่ขัดกับเวลาทำงานของผู้ปกครองส่วนใหญ่ และมีการเตรียมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ จะทำให้ผู้ปกครองเข้าร่วมประชุมได้อย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นโอกาสที่ดีที่ผู้ปกครองจะได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกับบุตรหลาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มุฮัมหมัดอาฟีฟี อัซซอลีลีร์ (2560: 45-58) พบว่า การวางแผนและจัดสรรเวลาในการ จัดกิจกรรมอย่างถูกต้องและเหมาะสม ตามวันเวลาที่กำหนด ที่จะสามารถอำนวยความสะดวกให้กับผู้ปกครองในการเข้าร่วมกิจกรรมอยู่ในระดับมาก

2. พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชนระดับปฐมวัย ในเขตพื้นที่อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย เมื่อพิจารณาในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้จากงานวิจัยพบว่า ด้านการติดต่อสื่อสารมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เนื่องจากสถานศึกษามีช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายและเข้าถึงได้ง่าย การใช้แอปพลิเคชัน หรือโซเชียลมีเดียในการติดต่อสื่อสาร ทำให้ผู้ปกครองได้รับข้อมูล

ข่าวสารที่เป็นประโยชน์และสามารถติดต่อสอบถามข้อสงสัยได้อย่างสะดวก การสื่อสารที่ดีเป็นรากฐานสำคัญของความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง เมื่อผู้ปกครองได้รับข้อมูลอย่างเพียงพอและเข้าใจถึงกระบวนการเรียนรู้ของบุตรหลาน ก็จะสามารถให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาได้อย่างเต็มที่ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพส่งผลให้ผู้ปกครองมีความเข้าใจในเป้าหมายและกิจกรรมของโรงเรียนมากขึ้น ทำให้เกิดความเชื่อมั่นและเกิดแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ โชติกา เหมืองอุ่น และ ประวดี พันผาสุข (2563: 293-302) พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการติดต่อสื่อสาร

ด้านการกำกับติดตามและสนับสนุนความพร้อมในการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก เป็นอันดับรองลงมา เนื่องจากผู้ปกครองทุกคนต้องการให้บุตรหลานเติบโตและพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ การให้ความสำคัญกับการกำกับติดตามและสนับสนุนความพร้อมในการเรียนรู้ของบุตรหลาน จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เพราะมีผลต่อพัฒนาการในทุกด้านของเด็ก การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อพัฒนาการของผู้เรียนเมื่ออยู่ที่บ้าน ทำให้ผู้ปกครองเข้าใจถึงจุดแข็ง จุดอ่อน และความต้องการเฉพาะตัวของบุตรหลานได้อย่างลึกซึ้ง และสามารถปรับวิธีการเลี้ยงดูให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล การส่งเสริมให้ผู้เรียนช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ช่วยให้เด็กมีความมั่นใจในตนเอง และสามารถดูแลตนเองได้ในอนาคต สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมจินตนา คุ่มภัย (2559: 733-748) พบว่าการศึกษาระดับปฐมวัย ผู้ปกครองให้ความสำคัญกับการกำกับติดตามและสนับสนุนความพร้อมในการเรียนรู้ของบุตรหลาน อยู่ในระดับมาก

ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการศึกษา อยู่ในระดับมากแต่คะแนนต่ำสุด เนื่องจากผู้ปกครองทุกคนต้องการให้บุตรหลานเติบโตและพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ การเข้าร่วมกิจกรรมทางการศึกษาต่างๆ จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เพราะมีผลต่อพัฒนาการในทุกด้านของเด็ก การเข้าร่วมประชุมหรือแสดงความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมของทางโรงเรียน ทำให้ผู้ปกครองเข้าใจถึงพัฒนาการของบุตรหลานในด้านต่างๆ รวมถึงความคาดหวังของโรงเรียน และสามารถร่วมกันวางแผนในการส่งเสริมพัฒนาการของบุตรหลานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรวัชร บุญประเสริฐ พนมพร จันทรปัญญา (2561: 125-136) พบว่าด้านการมีส่วนร่วมสนับสนุนการเรียนรู้และเข้าร่วมกิจกรรมทางการศึกษา ผู้ปกครองมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก

3. ปัจจัยด้านผลประโยชน์ที่ผู้ปกครองได้รับมีอิทธิพลอย่างมากต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษา การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง เช่น การให้ข้อมูลที่ชัดเจน การสร้างความเข้าใจร่วมกัน และการให้โอกาสในการมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง จะช่วยส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการศึกษาของบุตรหลานและของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งผู้ปกครองให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์อันดีระหว่างครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้ปกครองเองสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครูและบุคลากรได้อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของ วาสนา รังสร้อย (2564: 278-292) พบว่าปัจจัยด้านผลประโยชน์ที่ผู้ปกครองได้รับนั้นไม่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองแต่อย่างใด

ปัจจัยด้านนโยบายของสถานศึกษาส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษา เป็นลำดับต่อมา ทั้งนี้เนื่องจากผู้ปกครองให้ความสำคัญกับคุณภาพการศึกษาที่ลูกหลานจะได้รับ ดังนั้น นโยบายที่ส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับพัฒนาการที่เหมาะสมตามช่วงวัยของเด็กจึงเป็นสิ่งที่ผู้ปกครองพิจารณาเป็นอันดับแรก นอกจากนี้ ผู้ปกครองยังให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการโรงเรียนอย่างโปร่งใส มีระบบการประกันคุณภาพภายใน และมีการติดตาม

ประเมินผลการศึกษา อีกทั้งผู้ปกครองยังชื่นชอบสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดี ที่ปลอดภัย สุขภาพดี และคำนึงถึงความสำคัญในการส่งเสริมเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ซึ่งแสดงว่าผู้ปกครองต้องการให้โรงเรียนมีนโยบายที่รองรับความหลากหลายของนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมจินตนา คุ่มภัย (2559: 733-748) พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลต้นแบบสร้างการมีส่วนร่วมแก่ชาวชุมชน โดยใช้นโยบายและกลยุทธ์การจัดกิจกรรมหรือโครงการอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอในระดับมาก

ปัจจัยด้านความเหมาะสมของช่วงเวลาในการจัดกิจกรรมส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษา เป็นลำดับสุดท้าย ทั้งนี้เนื่องจากความสะดวกสบาย ความเหมาะสมของกิจกรรมที่จัดขึ้น ความเหมาะสมของช่วงเวลาในการจัดกิจกรรมมีผลต่อการดึงดูดให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียน ผู้ปกครองต้องการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมของโรงเรียนผ่านช่องทางที่สะดวกและเข้าถึงง่าย เช่น เฟสบุ๊กและไลน์ การอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น สถานที่จัดกิจกรรมที่เหมาะสม ระยะเวลาที่ไม่ขัดแย้งกับกิจวัตรประจำวัน จะส่งผลให้ผู้ปกครองตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมได้ง่ายขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ มุฮัมหมัดอาฟีฟี อัซซอลิฮีร์ (2560: 45-58) พบว่า การวางแผนและจัดสรรเวลาในการจัดกิจกรรมอย่างถูกต้อง เหมาะสม ตามวันเวลาที่กำหนด ที่จะสามารถอำนวยความสะดวกให้กับผู้ปกครองในการเข้าร่วมกิจกรรมอยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

งานวิจัยที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษา โรงเรียนเอกชนระดับปฐมวัย ในเขตพื้นที่อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย พบว่ามีปัจจัยหลัก 3 ประการที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษา ได้แก่ ปัจจัยด้านนโยบายของสถานศึกษาด้านความเหมาะสมของช่วงเวลาในการจัดกิจกรรม และด้านผลประโยชน์ที่ผู้ปกครองได้รับ ปัจจัยเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษา ไม่เพียงแต่เกิดจากความตั้งใจของผู้ปกครองเอง แต่ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยภายนอก เช่น นโยบายของโรงเรียน การสื่อสาร และความสะดวกสบายที่โรงเรียนจัดให้ ดังนั้น เพื่อส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนควรให้ความสำคัญกับการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และสื่อสารกับผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestion)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 สถานศึกษาควรสนับสนุนให้ผู้ปกครองรับทราบถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับ การที่ผู้ปกครองเข้าใจถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับ จะทำให้เกิดความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมมากขึ้น
 - 1.2 สถานศึกษากำหนดนโยบายให้ชัดเจน เพื่อให้ผู้ปกครองมีความเข้าใจ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษาด้วย
 - 1.3 การระบุช่วงเวลาการทำกิจกรรมควรมีการสอบถามผู้ปกครองก่อน
2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

ควรขยายพื้นที่การวิจัยให้ครอบคลุมมากขึ้น เช่น การศึกษาในโรงเรียนเอกชนระดับปฐมวัยในเขตพื้นที่อื่น ๆ ของจังหวัดเชียงราย หรือแม้กระทั่งขยายไปยังจังหวัดอื่น ๆ ทั้งในภาคเหนือและภูมิภาคอื่น ๆ เพื่อ

เปรียบเทียบข้อมูลและหาแนวโน้มที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการการศึกษา

เอกสารอ้างอิง (References)

- โชติกา เหมืองอุ่น ประวัติ พันผาสุข. (29 ก.ย. 2563). การบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง โรงเรียนสบเปิงวิทยา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ*. 8 (32): 293-302.
- บุญชุม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญยาพร สนนทา. (2565). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษาด้านวิชาการของ โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรีเขต 2. *วารสารรอยแก่นสาร*. 7(8): 139-155.
- พรวัชร บุญประเสริฐ พนมพร จันทรปัญญา. (2561). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนอนุบาล เอกชน: การวิเคราะห์ความคาดหวังและการสร้างกระบวนการการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกรณีศึกษา โรงเรียนอนุบาลตรุณนิมิต. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น* 12(Supplement): 125-136.
- มุฮัมหมัดอาฟีฟี อัสซอลิฮ์. (2560). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการคิด และการเรียนรู้ของ เด็กมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสารอัล-อิกมะฮ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี*. 7(13): 45-58.
- วาสนา รังสร้อย. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนวัด ลานบุญ สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร. *วารสารมหาจุฬานาครทรรค์*. 8(1): 278-292.
- สมจินตนา คุ่มภัย. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชาวชุมชนในองค์การบริหารส่วนตำบลต้นแบบ ที่ บูรณาการแผนชุมชนสู่แผนพัฒนาท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัย ศิลปากร*. 9(2): 733-748.
- Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3): 607-610.

การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อ
การเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
Innovative Leadership of School Administrators Affected Digital Citizenship of
Teachers under the Office of the Chiang Rai Primary Educational
Service, Area 3

สกาอุดเอน แสนธิยะ¹ คทาเทพ จันทรเจริญ² จิตติอาภา ตั้งคำวานิช³
Sakaoduean Saenthiya, Katatap Chanjarean, Thitiarpha Tangkawanich

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษาระดับการเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู และ 3) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เป็นวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 313 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา และแบบสอบถามการเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ค่าเฉลี่ยภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.31) 2) ค่าเฉลี่ยการเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.36) และ 3) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรเชิงนวัตกรรม ($\beta = 0.582$) ด้านการคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม ($\beta = 0.266$) และ ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลงเชิงนวัตกรรม ($\beta = 0.168$) ส่งผลต่อการเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และตัวแปรทั้ง 3 ด้านสามารถร่วมกันทำนายการเป็นพลเมืองดิจิทัลของครูได้ ร้อยละ 80.4

คำสำคัญ (Keywords): ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม, ผู้บริหารสถานศึกษา, การเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู

Received: 2024-10-17 Revised: 2024-10-27 Accepted: 2024-10-28

¹ นักศึกษา หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยเชียงราย
Master of Education Program in Educational Administration Graduate School, Chiangrai College. E-mail:
kawmanowong@gmail.com

² ดร.,อาจารย์ประจำ บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยเชียงราย Dr., Advisor Graduate School, Chiangrai College.
E-mail: katatap@crc.ac.th

³ ผศ.ดร.,อาจารย์ประจำ วิทยาลัยเชียงราย Assistant Professor Dr., Advisor, Chiangrai College. E-mail:
Thitiarphatangkawanich@crc.ac.th

Abstract

The objectives of this research aimed: 1) to study the level of innovative leadership of school administrators; 2) to study the level of digital citizenship of teachers; and 3) to study the innovative leadership of school administrators affecting the teachers' digital citizenship under the Office of the Primary Chiang Rai Educational Service Area 3. This study employed quantitative research methodology. The sample consisted of 313 teachers in the Primary Chiang Rai Educational Service Area 3. The instruments composed of personal data questionnaire, innovative leadership of school administrator questionnaire, and digital citizenship of teacher questionnaire. Data analysis was done by mean, standard deviation and Stepwise Multiple Regression Analysis.

The results of the research found that: 1) the mean score of innovative leadership of school administrator was at high level ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.31). 2) Mean score of digital citizenship of teacher was at high level ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.36). and 3) The innovative leadership of school administrator composed of innovative organization aspect ($\beta = 0.582$), innovative creative thinking aspect ($\beta = 0.266$), and innovative vision changing aspect ($\beta = 0.168$). It affected the digital citizenship of teachers at the statistical significance .05 level. and these three variables could predict digital citizenship of teacher at 80.4%.

Keywords: innovative leadership; school administrator; digital citizenship of teachers

บทนำ (Introduction)

สังคมโลกในศตวรรษที่ 21 มีความแตกต่างจากในอดีตมาก เป็นยุคที่มีการเคลื่อนย้ายผู้คน สื่อเทคโนโลยีและทรัพยากรต่าง ๆ จากทั่วทุกมุมโลกอย่างรวดเร็วและสะดวก มีความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ประเทศ สังคมและชุมชน มีสถานการณ์โรคอุบัติใหม่ และมีการเปลี่ยนแปลงของความรู้และข้อมูลข่าวสารตลอดเวลาอย่างเป็นพลวัต จากการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ข้างต้น นอกจากจะส่งต่อสภาพความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของคนไทยแล้ว ยังส่งผลต่อการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการจัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565) ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมหรือสิ่งใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา อันสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 (ฐิตินันท์ นันทะศรี, 2563: 55)

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา คือ พฤติกรรมที่มุ่งเน้นการคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ และค้นหาแนวทางการดำเนินงานที่แปลกใหม่ รวมถึงการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา เพื่อพัฒนาสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีผู้วิจัยหลายท่าน เช่น จีราภา ประพันธ์พัฒน์ (2560) เดชา ลุนาวงค์ (2564) ศิริพร พงษ์เนตร (2564) บริพัฒน์ สารผล (2565) แพรวพรรณ เปรมลาภ (2565) Jill Hender (2003) Horth 2014 และ Graham-Leviss (2016) ได้ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์ได้ 5 ประการ ดังนี้ คือ การมีวิสัยทัศน์ การทำงานเป็นทีม การคิดสร้างสรรค์ การบริหารความเสี่ยง และการสร้างบรรยากาศองค์กรที่เอื้อต่อการพัฒนานวัตกรรม เพื่อพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล ครูจำเป็นต้องปรับตัวให้เท่าทันเทคโนโลยีและเป็น

พลเมืองดิจิทัลที่มีความรับผิดชอบ รู้เท่าทันความปลอดภัย และสามารถใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ เพื่อสอนผู้เรียนในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาทักษะดิจิทัลของครูยังต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู และทำให้การถ่ายทอดความรู้และทักษะไปสู่ผู้เรียนเป็นไปอย่างมีคุณภาพ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 139 โรงเรียน ซึ่งแต่ละแห่งมีบริบทที่หลากหลาย ทั้งในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พื้นที่ลักษณะพิเศษ และโรงเรียนคุณภาพ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงต้องอาศัยภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สอดคล้องกับยุคดิจิทัลและวิถีใหม่ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมนี้จะช่วยส่งเสริมความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการถ่ายทอดทักษะและความรู้ที่ทันสมัยให้แก่ผู้เรียน

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครูในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมให้สูงขึ้น รวมถึงการกำหนดนโยบาย กลยุทธ์ และการจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู อันจะช่วยยกระดับคุณภาพและประสิทธิภาพในการถ่ายทอดทักษะความรู้แก่ผู้เรียนในยุคดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
2. เพื่อศึกษาระดับการเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
3. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรม ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้านหลัก ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมและการทำงานเป็นทีม 2) การคิดสร้างสรรค์ 3) การมีวิสัยทัศน์ในการเปลี่ยนแปลง 4) การบริหารความเสี่ยง และ 5) การสร้างบรรยากาศในองค์กร ผู้วิจัยยังได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเป็นพลเมืองดิจิทัลตามแนวคิดของ Ribble (2011) ซึ่งครอบคลุม 9 ด้านสำคัญ ได้แก่ 1) การใช้สื่อดิจิทัลอย่างมีมารยาท 2) การเข้าถึงสื่อดิจิทัล 3) การปฏิบัติตามกฎหมายดิจิทัล 4) การรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล 5) การสื่อสารดิจิทัล 6) การทำธุรกรรมทางดิจิทัล 7) การรู้สิทธิและความรับผิดชอบทางดิจิทัล 8) การใช้สื่อดิจิทัลอย่างปลอดภัย และ 9) การใช้สื่อดิจิทัลโดยไม่ส่งผลเสียต่อสุขภาพ

1.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการวิจัย คือ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 139 โรงเรียน จำนวน 1,676 คน

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย คือ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 313 คน ซึ่งได้มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยการใช้ตารางกำหนดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970) และใช้วิธีการสุ่มแบบเป็นชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำนวน 28 โรงเรียน

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการศึกษาในปีการศึกษา 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ได้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) โดยสอบถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ โดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert) ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ระดับ

ตอนที่ 3 การเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู โดยผู้วิจัยศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเป็นพลเมืองดิจิทัล ซึ่งประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ โดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert) ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ระดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสืออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยเชียงราย เพื่อนำไปใช้ติดต่อขออนุญาตจากผู้อำนวยการโรงเรียนในกลุ่มตัวอย่าง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลและขอความร่วมมือจากครูผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาในการตอบแบบสอบถาม

3.2 จัดทำแบบสอบถามในรูปแบบ Google Form

3.3 ส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลไปยังโรงเรียนในกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วยครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 รวมจำนวน 313 คน โดยตอบแบบสอบถามผ่าน Google Form

3.4 เก็บรวบรวมและตรวจสอบความครบถ้วนและความถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา เพื่อเตรียมวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และแปลความหมายของค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2557: 102)

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และแปลความหมายของค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2557: 102)

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ตัวแปรภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลการเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis)

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 226 คน คิดเป็น ร้อยละ 72.2 มีอายุระหว่าง 40-49 ปี จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 48.9 ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 222 คน คิดเป็นร้อยละ 70.9 และประสบการณ์ทำงานในสถานศึกษา ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 57.8 ตามลำดับ

2. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = .31) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดคือ การมีส่วนร่วมและทำงานเป็นทีมเชิงนวัตกรรม ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = .35) รองลงมา คือ การบริหารความเสี่ยงเชิงนวัตกรรม ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = .43) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลงเชิงนวัตกรรม ($\bar{X} = 3.90$ S.D. = .39) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

ด้าน	ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	อันดับที่
1	การมีส่วนร่วมและทำงานเป็นทีมเชิงนวัตกรรม	4.17	.35	มาก	1
2	การคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม	3.98	.44	มาก	3
3	การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลงเชิงนวัตกรรม	3.90	.39	มาก	5
4	การบริหารความเสี่ยงเชิงนวัตกรรม	4.05	.43	มาก	2
5	การสร้างบรรยากาศองค์กรเชิงนวัตกรรม	3.93	.41	มาก	4
รวม		4.01	.31	มาก	

3. การเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = .36) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ การรู้สิทธิและความรับผิดชอบทางดิจิทัล ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = .44) รองลงมา คือ การปฏิบัติตามกฎหมายดิจิทัล ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = .38) และ การใช้สื่อดิจิทัลโดยไม่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = .52) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การทำธุรกรรมทางดิจิทัล ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = .43) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู

ด้าน	การเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	อันดับที่
1	การใช้ดิจิทัลอย่างมีมารยาท	3.87	.54	มาก	6
2	การเข้าถึงสื่อดิจิทัล	4.03	.53	มาก	3
3	การปฏิบัติตามกฎหมายดิจิทัล	4.09	.38	มาก	2
4	การรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล	3.98	.42	มาก	4
5	การสื่อสารดิจิทัล	3.94	.38	มาก	5
6	การทำธุรกรรมทางดิจิทัล	3.84	.43	มาก	7
7	การรู้สิทธิและความรับผิดชอบทางดิจิทัล	4.15	.44	มาก	1
8	การใช้สื่อดิจิทัลอย่างปลอดภัย	3.98	.58	มาก	4
9	การใช้สื่อดิจิทัลโดยไม่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ	4.09	.52	มาก	2
รวม		4.00	.36	มาก	

4. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 3 ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

ตัวแปร	b	S.E. _b	β	t	Sig	Tolerance	VIF
(Constant)	0.486	0.104		4.677	0.000		
การสร้างบรรยากาศองค์กรเชิงนวัตกรรม (X_5)	0.512	0.031	0.582	16.527	0.000	0.511	1.957
การคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม (X_2)	0.221	0.030	0.266	7.456	0.000	0.500	2.001
การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลงเชิงนวัตกรรม (X_3)	0.158	0.030	0.168	5.237	0.000	0.617	1.620

$R = 0.897$, $R^2 = 0.804$, $Adj.R^2 = 0.802$, $F = 27.425$ $S.E._{est} = 0.163$

Y = การเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

จากตารางที่ 3 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า มีจำนวน 3 ด้าน ที่ส่งผลต่อการเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรเชิงนวัตกรรม ($\beta = 0.582$) ด้านการคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม ($\beta = 0.266$) และ ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลงเชิงนวัตกรรม ($\beta = 0.168$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และตัวแปรทั้ง 3 ตัวสามารถร่วมกันพยากรณ์การเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ได้ร้อยละ 80.4

สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ ในรูปคะแนนดิบ ได้ดังนี้

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา = ค่าคงที่ + ด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรเชิงนวัตกรรม ด้านการคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม และ ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลงเชิงนวัตกรรม

$$\hat{Y} = 0.486 + 0.512(X_5) + 0.221(X_2) + 0.158(X_3) \pm 0.163$$

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = 0.582(X_5) + 0.266(X_2) + 0.168(X_3)$$

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการวิจัยเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดคือ การมีส่วนร่วมและทำงานเป็นทีมเชิงนวัตกรรม รองลงมา คือ การบริหารความเสี่ยงเชิงนวัตกรรม ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เป็นผู้นำที่มีพฤติกรรมและคุณลักษณะที่เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผน แก้ไขปัญหา และสนับสนุนการทำงานร่วมกับบุคลากรและชุมชน มีการประชุมและวางแผนร่วมกับครูอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาสถานศึกษา โดยบูรณาการความร่วมมือจากหลายฝ่ายเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา อีกทั้งยังมีการกำหนดแนวทางหรือมาตรการควบคุมกิจกรรมเพื่อป้องกันหรือลดความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นภายในสถานศึกษา พร้อมนำนวัตกรรมเข้ามาช่วยในการควบคุมความเสี่ยงอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ ยังสร้างความเชื่อมั่นในวิสัยทัศน์ของตนเอง โดยวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา เพื่อนำมากำหนดวิสัยทัศน์พันธกิจ และกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา อีกทั้งเป็นผู้นำในการปรับความคิดเพื่อเปิดรับสิ่งใหม่และความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกให้เข้ากับบริบทของสถานศึกษา สอดคล้องกับ ศิริพร พงษ์เนตร (2564: 96) ที่พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีคะแนนสูงเป็นลำดับที่สองรองจากลำดับแรกคือ การทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม

2. การเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดคือ การรู้สิทธิและความรับผิดชอบทางดิจิทัล รองลงมา คือ การปฏิบัติตามกฎหมายดิจิทัล และการใช้สื่อดิจิทัลโดยไม่ส่งผลเสียต่อสุขภาพ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ครูส่วนใหญ่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 สามารถรักษาสีทิวทัศน์ส่วนบุคคลตามกฎหมายและหลีกเลี่ยงความเสียหายจากการละเมิดสิทธิของผู้อื่นได้ นอกจากนี้ ยังมีการรายงานภัยคุกคามที่มาจากสื่อดิจิทัล และสามารถจัดสรรเวลาในการใช้สื่อดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม รวมถึงมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายต่าง ๆ เช่น การละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาบนโลกดิจิทัล การเผยแพร่ข้อมูลที่ผิดจริยธรรมดิจิทัล และความตระหนักถึงการกระทำผิดต่าง ๆ บนโลกดิจิทัล ทั้งนี้ ครูยังสามารถใช้ชีวิตได้ทั้งในด้านออนไลน์และออฟไลน์อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธาริณี ใจสะอาด และคณะ (2567: 240-250) ที่พบว่า ความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีด้านที่มากที่สุดคือด้านความรับผิดชอบทางดิจิทัล

3. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ส่งผลต่อการเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา มีจำนวน 3 ด้าน ที่ส่งผลต่อการเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 ได้แก่ ด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรเชิงนวัตกรรม ด้านการคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม และ ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลงเชิงนวัตกรรม สามารถพยากรณ์การเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู ได้ร้อยละ 80.4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรเชิงนวัตกรรม สามารถทำนายการเป็นพลเมืองดิจิทัลของครูได้ดีที่สุด ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษามีการสร้างบรรยากาศองค์กรเชิงนวัตกรรม โดยสร้างค่านิยมองค์กรใหม่ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีการจัดสภาพแวดล้อมการทำงานของบุคลากรให้ผ่อนคลายและไม่ตึงเครียด พร้อมทั้งส่งเสริม ความสำคัญต่อครูและบุคลากรทางการศึกษา นอกจากนี้ ยังมีการกระตุ้นให้บุคลากรเข้าสังคม เปิดโลกทัศน์ให้ กว้างขึ้น ผ่านการสื่อสารและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อต่อยอดแนวคิดนวัตกรรมใหม่ ๆ นำไปสู่การสร้างชุมชน ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยพัฒนาครูให้เป็นพลเมืองดิจิทัลที่เหมาะสมและสามารถรับมือกับภัยคุกคามได้ พร้อมเป็นแบบอย่างที่ดีในการถ่ายทอดให้กับนักเรียนต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ เมธี ตั้งสิริพัฒนา (2564: 85) ที่พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ที่มีองค์ประกอบด้านการสร้างบรรยากาศ ส่งผลให้ครูมีความเป็น พลเมืองดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพ

ด้านการคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่มี อำนาจพยากรณ์การเป็นพลเมืองดิจิทัลของครูได้ ทั้งนี้ เนื่องจากว่า ผู้บริหารมีการแสดงกระบวนการคิด วิเคราะห์ และแก้ปัญหาในรูปแบบที่แตกต่างในการพัฒนาสถานศึกษา พร้อมทั้งสนับสนุนให้ครูนำเทคโนโลยี ดิจิทัลมาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างนวัตกรรม โดยใช้วิธีการใหม่ ๆ ที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาเพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ผู้บริหารยังมีความคิดริเริ่มในการนำเสนอนวัตกรรมในการบริหารสถานศึกษา และ ส่งเสริมให้ครูมีความสามารถในการคิดริเริ่มและมีอิสระทางความคิด จนสามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลที่ทันสมัย มาประยุกต์ใช้ในการทำงานและเรียนรู้ จนเกิดเป็นนวัตกรรมในการเรียนการสอน และนำไปสู่การเป็นพลเมือง ดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ต้องลักษณะ บุญธรรม (2559: 217-223) ที่พบว่า ภาวะผู้นำ เชิงนวัตกรรม ด้านการคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม ส่งผลให้ครูเป็นพลเมืองดิจิทัลที่มีคุณภาพ

ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลงเชิงนวัตกรรม พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร สถานศึกษา ที่มีอำนาจพยากรณ์การเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู เป็นเช่นนี้เพราะผู้บริหารมีการสร้างและ เผยแพร่วิสัยทัศน์ พร้อมปฏิบัติตามวิสัยทัศน์นั้น ๆ ซึ่งช่วยสร้างความเชื่อมั่นในวิสัยทัศน์ของตนเอง นอกจากนี้ ผู้บริหารยังมีความเป็นผู้นำในการปรับความคิดเพื่อเปิดรับสิ่งใหม่และการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกมาใช้กับ บริบทของสถานศึกษา ด้วยการวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา เพื่อนำไปสู่การกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ และกลยุทธ์ทางการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา นอกจากนี้ การมีวิสัยทัศน์ที่ ชัดเจนยังช่วยพัฒนาครูให้เป็นพลเมืองดิจิทัลที่ดี สามารถใช้งานเทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพและมีความ รับผิดชอบ รวมถึงแสดงถึงคุณลักษณะและพฤติกรรมที่สะท้อนถึงความสามารถในการมองเห็นภาพอนาคตของ องค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของ เจษฎา ชวนะไพศาล (2563: 98) ที่พบว่า ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำด้าน วิสัยทัศน์ ในการบริหารการศึกษาจะสามารถพัฒนาครูและบุคลากรให้ใช้เทคโนโลยีให้เกิดประสิทธิภาพ เกิด เป็นพลเมืองดิจิทัล และสามารถเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์สู่สถานศึกษายุคดิจิทัลได้

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

งานวิจัยครั้งนี้ได้ค้นพบว่าองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม 3 ด้านได้แก่ ด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรเชิงนวัตกรรม ด้านการคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม และด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลงเชิงนวัตกรรม ส่งผลต่อการเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปใช้อ้างอิงพัฒนาส่งเสริมให้มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสูงขึ้น หรือการจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างการเป็นพลเมืองดิจิทัลของครูให้สูงขึ้น อันจะเป็นการทำให้การถ่ายทอดทักษะความรู้ที่จะนำไปสู่ผู้เรียนในยุคดิจิทัลเกิดคุณภาพและประสิทธิภาพสูงขึ้นต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรเชิงนวัตกรรม ด้านการคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม และด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลงเชิงนวัตกรรม ส่งผลต่อการเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรได้รับการฝึกอบรมและส่งเสริมเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมทั้ง 3 ด้านดังกล่าว เพื่อส่งผลต่อการเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู ให้ครูเป็นพลเมืองดิจิทัลอย่างเหมาะสม สามารถรับมือกับภัยคุกคามได้ และเป็นแบบอย่างที่ดีและนำไปถ่ายทอดสู่ผู้เรียนได้ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยและพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่ส่งผลต่อการเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู

2.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองดิจิทัลของครูที่ส่งผลต่อคุณภาพในการเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียน

เอกสารอ้างอิง (References)

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ.2565. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.moe.go.th/นโยบายและจุดเน้น-2565/> สืบค้นเมื่อ 14 กรกฎาคม 2567.
- จิราภา ประพันธ์พัฒน์. (2560). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- เจษฎา ชวนะไพศาล. (2563). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตทวารวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ฐิตินันท์ นันทะศรี. (2563). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารและการพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- เดชา ลุนาวงค์. (2564). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของ
ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต การบริหารและการพัฒนาการศึกษา.
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ต้องลักษณะ บุญธรรม. (2559, มกราคม - มิถุนายน). การเป็นผู้นำยุคเศรษฐกิจดิจิทัลกับการพัฒนาที่ยั่งยืนของ
องค์กรทางการศึกษา. วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ. 7(1):
217-223.
- ธาริณี ใจสะอาด, ธีรกร วรบำรุงกุล, และอรุณเกียรติ จันส่งแสง. (2567, พฤษภาคม-สิงหาคม). ภาวะผู้นำเชิง
เทคโนโลยีที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
จันทบุรี เขต 2. วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. 7(2): 240-250.
- บริพัฒน์ สารผล. (2565). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคล
ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ ปริญญา
มหาบัณฑิต การบริหารและการพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2557). การวิจัยทางการวัดผลและประเมินผล (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- แพรวพรรณ เปรมลาภ. (2565). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครสวรรค์ เขต 2. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ปริญญา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เมธี ตั้งสิริพัฒนา. (2564). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็น
พลเมืองดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1.
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศิริพร พงษ์เนตร. (2564). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- Graham-Leviss, K. (2016). **The 5 Skill that innovative leaders have in common**. Retrieved
July 14, 2024, form The 5 Skills That Innovative Leaders Have in Common (hbr.org)
- Horth, D., & Bucher, D. (2014). **Innovative Leadership: How to use innovation to lead
effectively, work collaboratively, and drive results**. Retrieved form https://imamhamzatcoed.edu.ng/library/ebooks/resources/Innovation_Leadership_by_david_horth.pdf
- Hender, J. (2003). **Innovation Leadership: Role and Key Imperatives**. London: United
Kingdom Grist Ltd.
- Krejcie & Morgan. (1970). **Determining sample size for research activities**. Journal Education
and Psychological Measurement. 30(3): 608-609.
- Mike Ribble, (2011). **Digital citizenship in schools**. (2nd ed.). Washington, DC: The International
Society for Technology in Education.

อิทธิพลของสื่อออนไลน์และพฤติกรรมผู้บริโภคที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเข้ารับบริการ
คลินิกเวชกรรม The Klinique

The Influence of Online Media and Consumer Behavior on the Decision on
the Service Use of the Klinique Medical Clinic

อาภรณ์พรณ สาริษา¹ องอาจ สิงห์ลำพอง²
Apornpan Sarikha, Ongart Singlumpong

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาการเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเข้ารับบริการคลินิกเวชกรรม เดอะคลินิก 2. ศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเข้ารับบริการคลินิกเวชกรรม เดอะคลินิก และ 3. ศึกษาการตัดสินใจในการเข้ารับบริการคลินิกเวชกรรม เดอะคลินิก ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ กลุ่มผู้บริโภค ที่เข้ารับบริการคลินิกเวชกรรมเดอะคลินิกทั้งเพศหญิงและเพศชายและอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถาม เก็บข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถามผ่านระบบออนไลน์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการศึกษาพบว่า 1. การเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์มีผลต่อการตัดสินใจในการเข้ารับบริการคลินิกเวชกรรม เดอะคลินิก ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.45) 2. พฤติกรรมผู้บริโภคที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเข้ารับบริการคลินิกเวชกรรม เดอะคลินิก ของผู้ตอบแบบสอบถามในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.36) 3. การตัดสินใจในการเข้ารับบริการคลินิกเวชกรรม เดอะคลินิก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.28) และผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์ และพฤติกรรมผู้บริโภคมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจในการเข้ารับบริการคลินิกเวชกรรม เดอะคลินิกในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ (Keywords) : การเปิดรับสื่อออนไลน์; พฤติกรรมผู้บริโภค; การตัดสินใจ

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the exposure to social media influencing the decision on the service use at The Klinique; 2) to examine consumer behavior affecting the decision on service use at The Klinique; and 3) to study the decision on service use at The Klinique by consumers in Bangkok. This was quantitative research. The sample group consisted of 400 male and female consumers using services at The Klinique and residing in Bangkok. The research tool was a questionnaire distributed online. Data were analyzed

Received: 2024-10-16 Revised: 2024-10-27 Accepted: 2024-10-29

¹ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ Faculty of Communication Arts, Bangkok University, E-mail: apornpan.sari@bumail.net

² คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ Faculty of Communication Arts, Bangkok University, E-mail: ongart.s@bu.ac.th

using descriptive statistics, including mean and standard deviation. Hypothesis testing was conducted using Pearson's correlation statistics. The findings revealed that: 1) Social media exposure influenced the decision to use services at The Klinique was at a moderate level ($\bar{X}$ = 3.45); 2) Consumer behavior influencing the decision to use services at The Klinique was at a moderate level ($\bar{X}$ = 3.36); and 3) The decision to use services at The Klinique was at a high level overall ($\bar{X}$ = 4.28). The hypothesis testing results indicated that social media exposure and consumer behavior were significantly correlated with the decision to use services at The Klinique, in the same direction, at a significance level of .05.

Keywords: social media exposure; consumer behavior; decision making

บทนำ (Introduction)

จากการที่พฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไปตามรูปแบบการดำเนินชีวิต (Lifestyle) ส่งผลให้เกิดเทรนด์ความงามที่แตกต่างและเป็นเอกลักษณ์ไปทั่วโลก ธุรกิจความงามเป็นอีกหนึ่งธุรกิจที่มาแรงในปีพ.ศ. 2566 - 2567 คนทุกเพศ ทุกวัยหันมาสนใจเกี่ยวกับความงามและใส่ใจสุขภาพกันมากขึ้น เพราะนอกจากจะช่วยให้เรื่องรูปลักษณ์ที่ดีขึ้น เสริมจุดเด่น ลดจุดบกพร่อง แล้วยังเป็นการเสริมเรื่องความมั่นใจและบุคลิกภาพอีกด้วย ซึ่งส่งผลให้ธุรกิจความงามเติบโตรวดเร็วอย่างก้าวกระโดด ผสมกับทิศทางของอุตสาหกรรมความงามไทยที่กำลังพัฒนาเพื่อรองรับกระแสการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Medical Tourism) และมุ่งสู่ความเป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ หรือ Medical Hub ทำให้ธุรกิจความงามต้องตื่นตัวและให้ความสำคัญกับความต้องการของผู้บริโภคและเทรนด์อยู่ตลอดเวลา (พิพิธ เอนกนิธิ, 2564) อีกทั้งเรื่องของความสวยงามเป็นสิ่งหนึ่งที่ทั้งสุภาพบุรุษและสุภาพสตรีต่างมีความต้องการที่จะสวยและดูดีเสมอมา เนื่องจากความสวยงามสามารถสร้างความมั่นใจด้วยเช่นกัน และปรากฏการณ์เช่นนี้จึงส่งผลทำให้ธุรกิจความงามเติบโตรวดเร็วและขยายตัวอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน และธุรกิจความงามยังเป็นหนึ่งในธุรกิจที่สร้างรายได้ให้กับระบบเศรษฐกิจเป็นจำนวนมาก โดยในประเทศไทยตลาดความงามมีมูลค่าถึง 258,275.00 ล้านบาท ซึ่งเติบโตร้อยละ 11.60 โดยแบ่งเป็นสินค้ากลุ่มพรีเมียม 50,277.60 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 13.00 และกลุ่มสินค้าทั่วไป 175,880.80 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 11.55 (สรราชย์ นุ่มบุญนำ, 2567)

“กัลเดอร์มา” ในฐานะผู้นำนวัตกรรมด้านความงาม ซึ่งดำเนินธุรกิจมากว่า 40 ปี และเป็นที่รู้จักเป็นวงกว้างในตลาดความงามในประเทศไทย ได้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่องร่วมกับบุคลากรทางการแพทย์ด้านการดูแลสุขภาพทั่วโลกภายใต้แนวคิดมุ่งให้ลูกค้าเป็นศูนย์กลาง (Customer Centric) เพื่อให้รู้จักพฤติกรรมของผู้บริโภคและเทรนด์ของตลาดความงาม ทั้งนี้ เพื่อให้เข้าใจผู้บริโภคและสามารถตอบสนองความต้องการที่นำมาซึ่งผลลัพธ์และความพึงพอใจสูงสุดของผู้ใช้บริการความงาม พร้อมต่อยอดกลยุทธ์ทางการตลาด Authentic & Individual Beauty เพราะทุกคนดูดีได้ด้วยเอกลักษณ์ที่โดดเด่นเฉพาะในแต่ละบุคคล และเมื่อสำรวจเทรนด์พฤติกรรมผู้บริโภคในธุรกิจความงามในปัจจุบัน พบว่า พฤติกรรมผู้บริโภคทั่วโลกมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วโดยมีผลมาจากปัจจัยหลายประการ อาทิ โรคภัย ภาวะโลกร้อน และมลพิษต่าง ๆ สถานการณ์ดังกล่าวส่งผลให้บริโภคแสวงหาความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และกลายเป็นเทรนด์ความสวยงามแบบธรรมชาติที่กำลังเป็นที่นิยม นอกจากความสวยที่เป็นธรรมชาติในแบบของตัวเองในรูปแบบที่ดีกว่าแล้ว ผู้บริโภคยังให้ความสำคัญกับ 3 ปัจจัยหลัก ได้แก่ คุณภาพของผลิตภัณฑ์ ไม่ว่าจะเป็นนวัตกรรมและเทคโนโลยี

ในการผลิต ความปลอดภัยต่อร่างกาย มาตรฐานการรับรอง และระยะเวลาของผลลัพธ์ที่ได้ ล้วนเป็นสิ่งที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญในแง่ของคุณภาพของผลิตภัณฑ์ เพื่อได้ผลลัพธ์ที่เป็นธรรมชาติและมีประสิทธิภาพสูงสุดเปิดกว้างในการทดลองนวัตกรรมใหม่ ในปัจจุบันผู้บริโภคมักจะศึกษาเพื่อเปรียบเทียบและเปิดกว้างในการทดลองนวัตกรรมใหม่ ทั้งนี้เพื่อหาผลลัพธ์ที่ตรงใจและสวยงามเป็นธรรมชาติ เผยความงามอย่างมั่นใจในตัวตนที่แท้จริงบนพื้นฐานของความปลอดภัยเป็นหลัก สอดคล้องกับสาริศา เทียนทอง (2564) กล่าวว่า กระแสของผลิตภัณฑ์ที่มาจากธรรมชาติ หรือ ผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกเป็นเทรนด์ที่ได้รับความนิยมจากแบรนด์ ดังต่าง ๆ ทั่วโลกทำให้หลาย ๆ แบรนด์ได้ดึงดูดเด่นขึ้นมาเป็นจุดขายของผลิตภัณฑ์

รายงานล่าสุดของ ISAPS ระบุว่า “ไทย” เป็นประเทศที่มีการเสริมความงามมากที่สุดเป็นอันดับที่ 14 ของโลกและจากข้อมูลของ Medical Tourism Association พบว่า ค่าบริการเสริมความงามของไทยถูกกว่าสหรัฐอเมริกาโดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ 80.00 และยังถูกกว่าประเทศในภูมิภาคอย่างสิงคโปร์และเกาหลีใต้โดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ 24.00 นอกจากนี้การมีเทคโนโลยีและเครื่องมือทางการแพทย์ด้านความงามที่ทันสมัยทัดเทียมนานาชาติ จะเป็นตัวช่วยสำคัญที่จะทำให้ไทยก้าวสู่การเป็นผู้นำด้านการเสริมความงามได้ไม่ยากนัก โดยเรามองว่าการเติบโตของตลาดเสริมความงามจะเข้ามามีบทบาทในการสร้างรายได้ให้กับธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรงอย่างธุรกิจบริการทางการแพทย์ของไทยมากขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มโรงพยาบาลเอกชน และโรงพยาบาลหรือคลินิกเฉพาะทางด้านการศัลยกรรมตกแต่งและการเสริมความงาม ขณะที่ธุรกิจเกี่ยวเนื่อง อาทิ ธุรกิจนำเข้าและ/หรือจัดจำหน่ายเครื่องมือแพทย์ด้านความงาม และผลิตภัณฑ์/สาร/ยาเสริมความงาม ธุรกิจที่ปรึกษาการตลาดคลินิกเสริมความงาม และธุรกิจท่องเที่ยวและธุรกิจโรงแรม ก็มีโอกาสได้รับอานิสงส์ด้วยเช่นกัน (ภาวุธ พงษ์วิทยภานุ, 2565)

ปัจจุบันเดอะคลินิก เป็นคลินิกเสริมความงามที่มีชื่อเสียงและมีสาขาจำนวนมาก ในปี พ.ศ. 2566 ที่ผ่านมามีรายได้รวม 2,285 ล้านบาท เติบโตร้อยละ 39.00 ท่ามกลางการแข่งขันที่รุนแรง เดอะคลินิกเลือกใช้กลยุทธ์ขยายสาขาแบบมัลติแบรนด์ กระจายตัวอยู่ตามห้างสรรพสินค้า 60 กว่าสาขาทั่วประเทศ เพื่อจับกลุ่มลูกค้าที่แตกต่างกัน แบ่งเป็น 5 แบรนด์หลัก ได้แก่ THE KLINIQUE : เน้นกลุ่มลูกค้า Gen-X หรือกลุ่มที่มีกำลังซื้อสูงในระดับ Luxury และ Hi-End L.A.B.X : เน้นลูกค้ากลุ่มพรีเมียม และ Clinic : จับกลุ่มลูกค้าอายุน้อยในระดับพรีเมียมแมส มีฟรีเซนต์อร์วัง Girls group จับกลุ่มเด็กมหาวิทยาลัย และ First Jobber THE KLINIQUE SURGERY CENTER : ให้บริการด้านศัลยกรรมเฉพาะทาง มีศูนย์ศัลยกรรมที่ใหญ่ ที่สุดใจกลางสยามสแควร์ ให้บริการด้าน KLINIQ Wellness Spa เวลเนส ซึ่งถือเป็น Mega Trend สำคัญตอบโจทย์กลุ่มสังคมผู้สูงอายุ ซึ่งมีกำลังซื้อสูง และยินดีจ่ายเงินให้กับตัวเอง และในปีพ.ศ. 2567 บริษัทฯ ใช้บรวม 500 ล้านบาท สำหรับการขยายสาขา 300 ล้านบาท สำหรับการขยายสาขาเพิ่ม 15-20 แห่ง เฉลี่ยสาขาละ 25-30 ล้านบาท ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด ในขณะที่งบ 200 ล้านบาทสำหรับการซื้อเครื่องมือที่เน้นนวัตกรรม เทคโนโลยีที่ทันสมัยมาเติม ส่วนด้านการตลาดและการสื่อสาร ยังคงมุ่งเน้นกลยุทธ์การเข้าถึงลูกค้าแบบ Omnichannel เพื่อสร้างการรับรู้แบรนด์ และเพื่อเชื่อมโยงกับลูกค้าทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ถึงแม้ว่าลูกค้าชาวต่างชาติจะยังคงเป็นสัดส่วนที่น้อยเมื่อเทียบกับลูกค้าคนไทยที่มากถึงร้อยละ 90.00 แต่อย่างไรก็ตามลูกค้าชาวต่างชาติ โดยเฉพาะจีนและประเทศเพื่อนบ้าน ล้วนมีกำลังซื้อสูงและเป็น Tiers ระดับบนทั้งสิ้น โดยในปัจจุบันบริษัทฯ ขับเคลื่อนการสื่อสารกับลูกค้าต่างชาติมากขึ้น ผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ และในช่วงกลางปีที่ผ่านมาได้เริ่มทำการตลาดโดยมุ่งเน้นลูกค้าชาวจีนมากขึ้น (ภาวุธ พงษ์วิทยภานุ, 2567)

จากความสำคัญของธุรกิจเสริมความงามต่อเศรษฐกิจไทย และจากความน่าสนใจของเดอะคลินิก ซึ่งมีหลายสาขาและมีผู้นิยมเข้าไปใช้บริการจำนวนมากอย่างต่อเนื่องจากการที่บริษัทมุ่งเน้นในการใช้การสื่อสารผ่านช่องทางสื่อออนไลน์ ผู้วิจัยจึงศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อออนไลน์และพฤติกรรมผู้บริโภคที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเข้าใช้บริการ คลินิกเวชกรรม เดอะคลินิก โดยผลการวิจัยจะทำให้ทราบถึงอิทธิพลของสื่อสังคมออนไลน์ การเปิดรับสื่อ และพฤติกรรมของผู้บริโภค ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลเพื่อพัฒนากลยุทธ์การสื่อสารการตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาการเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์ที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจในการเข้าใช้บริการคลินิกเวชกรรม เดอะคลินิก
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจในการเข้าใช้บริการคลินิกเวชกรรม เดอะคลินิก
3. เพื่อศึกษาการตัดสินใจในการเข้าใช้บริการคลินิกเวชกรรม เดอะคลินิก

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

1. การเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจในการเข้าใช้บริการคลินิกเวชกรรม เดอะคลินิก
2. พฤติกรรมผู้บริโภคมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจในการเข้าใช้บริการคลินิกเวชกรรม เดอะคลินิก

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณผู้วิจัยกำหนดวิธีดำเนินการวิจัยเป็นลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย
 - 1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา: การวิจัยนี้กำหนดขอบเขตของเนื้อหาในการศึกษา คือ อิทธิพลของสื่อสังคมออนไลน์ การเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์ และพฤติกรรมของผู้บริโภคต่อการตัดสินใจใช้บริการ
 - 1.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง: ประชากรในการวิจัยนี้ คือ ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครซึ่งไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน (Infinite Population) และ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการคำนวณโดยสูตรของ W.G. Cochran (1953) เนื่องจากเป็นประชากรที่ไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน (Infinite Population) จากนั้นใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงโดยกำหนดคุณสมบัติให้เป็นผู้บริโภคที่เคยเข้าใช้บริการเดอะคลินิก คลินิกเวชกรรม (THE KLINIQUE) ทั้งเพศหญิงและเพศชายที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร
 - 1.4 ขอบเขตด้านพื้นที่: การวิจัยครั้งนี้เก็บข้อมูลในพื้นที่กรุงเทพมหานคร
 - 1.4 ขอบเขตด้านเวลา: การวิจัยครั้งนี้เก็บข้อมูลระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2566-เดือนมกราคม 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวิจัยในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณในงานวิจัยนี้ คือ แบบสอบถาม โดยผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถามจากการทบทวน แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจนนำไปพัฒนาเป็นแบบสอบถาม และดำเนินการตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามโดยนำแบบสอบถามฯ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ให้พิจารณาตรวจสอบแล้วนำผลมาวิเคราะห์ค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย : IOC (Index Objective Congruence) เป็นรายข้อ และเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ระหว่าง 0.66 – 1.00 จากนั้นนำไปทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยการนำแบบสอบถามฯ ไปทดลองเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวแทนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษามากที่สุด จำนวน 30 ราย แล้วจึงนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นโดยการวัดค่าความสอดคล้องภายในด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha) และหากค่าความเชื่อมั่นที่คำนวณได้มีค่าตั้งแต่ 0.75-1.00 ขึ้นไปถือว่าเครื่องมือวิจัยมีความเที่ยงสมารถที่จะนำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป (อรรถเดช สรสุชาติ, 2563: 4-14) หากค่าความเชื่อมั่นที่ได้มีค่าน้อยกว่า 0.70 จะนำแบบสอบถามไปแก้ไขเพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริงต่อไป ผลการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาคของทุกข้อคำถามอยู่ระหว่าง 0.700-0.946

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามผ่านระบบออนไลน์ โดยทั้ง 2 วิธีการมีการอธิบายข้อคำถามให้ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าใจ จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ต่อไปด้วยวิธีการทางสถิติต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการทดสอบสมมติฐานใช้วิธีการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัย (Research Result)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย
(ที่มา: ผู้เขียน, 2567)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจ ในการเข้าใช้บริการคลินิกเวชกรรม เดอะคลินิก

การเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ความถี่ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Frequency)	3.17	1.225	ปานกลาง
ระยะเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Timing)	3.22	1.191	ปานกลาง
การให้ความสำคัญกับสื่อสังคมออนไลน์ (Important)	4.39	.798	มาก
การมีส่วนร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ (Participant)	4.01	1.074	มาก
ประเภทของสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้ (Media)	3.45	1.228	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	3.45	1.103	ปานกลาง

จากตาราง 1 พบว่า การเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเข้าใช้บริการคลินิกเวชกรรม เดอะคลินิก ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.45, S.D.=1.103) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การให้ความสำคัญกับสื่อสังคมออนไลน์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.39, S.D.= .798) รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ ($\bar{X}$ = 4.01, S.D.= 1.074) และ ความถี่ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับสุดท้าย ($\bar{X}$ = 3.17, S.D.= 1.225)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมผู้บริโภคที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเข้าใช้บริการคลินิกเวชกรรม เดอะคลินิก

พฤติกรรมผู้บริโภค	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.เหตุผลในการตัดสินใจเลือกใช้บริการ (Reason)	4.33	.757	มาก
2.โปรแกรมที่ใช้บริการ (Program)	2.67	1.474	ปานกลาง
3.ความถี่ในการใช้บริการ (Frequencies of Service)	3.22	1.290	ปานกลาง
4.ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยในการใช้บริการแต่ละครั้ง (Expenses)	3.24	1.387	ปานกลาง
5.ช่วงเวลาที่มาใช้บริการ (Moment)	3.34	1.384	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	3.36	1.259	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 พบว่า พฤติกรรมผู้บริโภคที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเข้าใช้บริการคลินิกเวชกรรม เดอะคลินิก คลินิกเวชกรรมของผู้ตอบแบบสอบถามในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.36, S.D.=1.259) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านเหตุผลในการตัดสินใจเลือกใช้บริการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.33, S.D.= .757) รองลงมา คือ ด้านช่วงเวลาที่มาใช้บริการ ($\bar{X}$ = 3.34, S.D.= 1.384) และด้านโปรแกรมที่ใช้บริการมีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับสุดท้าย ($\bar{X}$ = 2.67, S.D.= 1.474)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการตัดสินใจในการเข้าใช้บริการคลินิกเวชกรรม เดอะคลินิก

การตัดสินใจในการเข้าใช้บริการคลินิกเวชกรรม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
การรับรู้ความต้องการ	4.45	.772	มาก
การค้นหาข้อมูล	4.34	.782	มาก
การประเมินทางเลือก	4.23	.767	มาก
การตัดสินใจใช้บริการ	4.20	.781	มาก

การตัดสินใจในการเข้าใช้บริการคลินิกเวชกรรม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
พฤติกรรมหลังการให้บริการ	4.16	.859	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.28	.792	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า การตัดสินใจในการเข้าใช้บริการคลินิกเวชกรรม เดอะคลินิกค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 4.28$, S.D.= .792) และเมื่อพิจารณาการตัดสินใจเป็นรายด้าน พบว่า การรับรู้ความต้องการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}= 4.45$, S.D.= .772) รองลงมาคือ การค้นหาข้อมูล ($\bar{X}= 4.34$, S.D.= .782) และพฤติกรรมหลังการให้บริการมีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับสุดท้าย ($\bar{X}= 4.16$, S.D.= .859)

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจในการเข้าใช้บริการคลินิกเวชกรรม เดอะคลินิกค์

การเปิดรับ สื่อสังคมออนไลน์	การตัดสินใจในการเข้าใช้บริการคลินิกเวชกรรม เดอะคลินิกค์ (THE KLINIQUE)	
	$- 1.00 \leq r \leq 1.00$	<i>p</i> -value
	.347	.000

p -value<.05

จากตารางที่ 4 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์กับการตัดสินใจในการเข้าใช้บริการคลินิกเวชกรรม เดอะคลินิกค์ มีค่าเท่ากับ .347 และมีค่า p -value = .000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานว่าง H_0 และยอมรับสมมติฐานทางเลือก สรุปว่า การเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจในการเข้าใช้บริการคลินิกเวชกรรม เดอะคลินิกค์ ในทิศทางเดียวกันในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 5 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้บริโภค มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจในการเข้าใช้บริการคลินิกเวชกรรม เดอะคลินิกค์ (THE KLINIQUE)

พฤติกรรมผู้บริโภค	การตัดสินใจในการเข้าใช้บริการคลินิกเวชกรรม เดอะคลินิกค์ (THE KLINIQUE)	
	$- 1.00 \leq r \leq 1.00$	<i>p</i> -value
	.426	.000

p -value<.05

จากตารางที่ 5 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้บริโภคกับการตัดสินใจในการเข้าใช้บริการคลินิกเวชกรรม เดอะคลินิกค์ มีค่าเท่ากับ .426 และมีค่า p -value = .000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 ดังนั้น จึงปฏิเสธ สมมติฐานว่าง H_0 และยอมรับสมมติฐานทางเลือก สรุปว่า พฤติกรรมผู้บริโภคมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจในการเข้าใช้บริการคลินิกเวชกรรม เดอะคลินิกค์ (THE KLINIQUE) ในทิศทางเดียวกันในระดับมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลการศึกษาพบว่า การเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์ที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจในการเข้าใช้บริการคลินิกเวชกรรม เดอะคลินิก ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยการเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์ด้านความถี่ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และการเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์ด้านระยะเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางแตกต่างจากผลการวิจัยของสุรธรรยา น้ำทองคำ (2560: 128) พบว่า ผู้บริโภคมีการรับรู้ข่าวสารทางโดยการเปิดรับสื่อออนไลน์ Facebook มากที่สุด สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากว่า เรื่องการตัดสินใจใช้บริการคลินิกความงามจำเป็นต้องมีการทดลองรับบริการจริง ซึ่งการเปิดรับจากสื่อออนไลน์อาจจะยังไม่มีข้อมูลที่เพียงพอต่อการตัดสินใจ ดังนั้น ผลการศึกษาจึงแตกต่างกัน

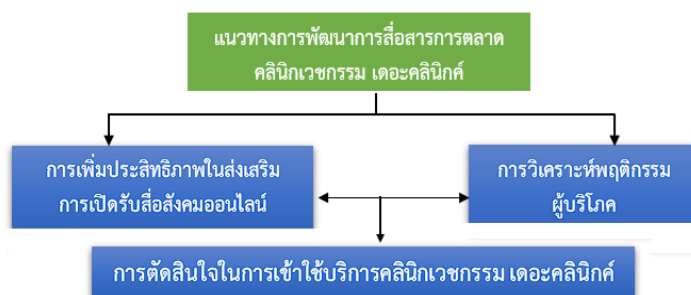
ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมผู้บริโภคมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจในการเข้าใช้บริการคลินิกเวชกรรม เดอะคลินิก ของผู้ตอบแบบสอบถามในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แตกต่างจากผลการวิจัยของวรารณ คกรอด (2554) ได้ศึกษาพฤติกรรมของผู้หญิงวัยทำงานในอำเภอเชียงใหม่ต่อการใช้บริการคลินิกเสริมความงาม พบว่า มีพฤติกรรมการใช้บริการอยู่ในระดับมาก สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากว่าเป็นการศึกษาในพื้นที่และช่วงเวลาที่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านเหตุผลในการตัดสินใจเลือกใช้บริการมีค่าเฉลี่ยสูงสุดและอยู่ในระดับมาก ซึ่งในส่วนนี้พบว่าสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ สาทุล เชื้อวพานิช (2557) พบว่า เหตุผลที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการ มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการคลินิกเสริมความงามในระดับมาก สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญและตัดสินใจจากเหตุและผลมากกว่าการตัดสินใจโดยใช้ความคิดเห็นเพียงอย่างเดียว

ผลการศึกษา พบว่า การตัดสินใจในการเข้าใช้บริการคลินิกเวชกรรม เดอะคลินิก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาการตัดสินใจเป็นรายด้าน พบว่า การรับรู้ความต้องการมีค่าเฉลี่ยสูงสุดและอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของคุณพร ทบคลัง (2565) พบว่า การตัดสินใจเลือกใช้บริการคลินิกเสริมความงามของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร โดยรวมมีระดับการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากว่าผู้บริโภคได้รับข้อมูลเกี่ยวกับคลินิกครบทุกประเด็นที่ตรงกับปัญหาของตนเอง จึงทำให้สามารถตัดสินใจใช้บริการได้ทันที และเมื่อใช้บริการแล้วเกิดความพึงพอใจ จึงตัดสินใจกลับมาใช้บริการอีกครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของกระบวนการตัดสินใจโดย ฉัตรยาพร เสมอใจ (2556) กล่าวว่า การตัดสินใจมีขั้นตอน ดังนี้ การรับรู้ถึงความต้องการผู้บริโภคการค้นหาข้อมูล การประเมินทางเลือกจากนั้นจึงตัดสินใจ

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์มีผลต่อการตัดสินใจในการเข้าใช้บริการคลินิกเวชกรรม เดอะคลินิกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติสอดคล้องกับปารดา ยังสบาย (2558) พบว่า การใช้สื่อออนไลน์มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการรับรู้ความน่าเชื่อถือของคลินิกศัลยกรรมเสริมความงามและความตั้งใจทำศัลยกรรมเสริมความงาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนพฤติกรรมผู้บริโภคมีผลต่อการตัดสินใจในการเข้าใช้บริการคลินิกเวชกรรม เดอะคลินิก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติสอดคล้องกับพาริไลดา ดววมณี (2560) พบว่า พฤติกรรมแต่ละประเภทของผู้บริโภคส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการคลินิกเสริมความงาม สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากการเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์ช่วยให้ผู้บริโภคได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับคลินิกความงามช่วยให้มีข้อมูลที่เพียงพอต่อการตัดสินใจใช้บริการคลินิกฯ ในขณะที่พฤติกรรมการใช้บริการช่วยให้ผู้บริโภคได้สัมผัสกับบริการจริงและเมื่อเกิดความพึงพอใจจึงมีผลต่อการตัดสินใจในครั้งต่อไปเช่นกัน

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

การวิจัยครั้งนี้ พบว่า ทั้งการเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์ และพฤติกรรมการใช้บริการที่ผ่านมามีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจในการเข้ารับบริการคลินิกเวชกรรม เดอะคลินิก ดังนั้น การเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจควรพิจารณาแบบบูรณาการโดยการพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพทั้งการสร้างการเปิดรับและการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภคอย่างจริง โดยสามารถแสดงแผนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 3 แผนภาพการเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจฯ (ที่มา: ผู้เขียน, 2567)

จากแผนภาพอธิบายได้ว่า แนวทางการพัฒนาการสื่อสารการตลาดคลินิกเวชกรรม เดอะคลินิก ผู้ประกอบการต้องให้ความสำคัญกับการเพิ่มประสิทธิภาพในส่งเสริมการเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์คู่ขนานไปกับการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภคอย่างละเอียด เพื่อนำไปสู่การสร้างการตัดสินใจของผู้บริโภคในการเข้ารับบริการคลินิกเวชกรรม เดอะคลินิก

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

เพื่อให้เกิดประโยชน์ของการพัฒนาธุรกิจเสริมความงาม ผู้บริหารคลินิกความงามควรเอาผลการวิจัยครั้งนี้ไปประเมินถึงความสัมพันธ์ในแต่ละมิติที่ส่งผลต่อการตัดสินใจ อาทิ การเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจใช้บริการคลินิกความงามน้อยกว่าพฤติกรรมผู้บริโภค ซึ่งอาจจะเป็นไปได้ว่าผู้ประกอบการคลินิกความงามยังไม่เคยวิเคราะห์เกี่ยวกับการเสนอเนื้อหาผ่านสื่อออนไลน์ในแต่ละแพลตฟอร์ม และการกำหนดเนื้อหาในระยะเวลาที่ผ่านมายังไม่ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค ดังนั้น จึงควรให้ความสำคัญในการปรับปรุงและพัฒนาในส่วนนี้ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลในพื้นที่กรุงเทพมหานคร อาจจะได้ข้อมูลที่ไม่เพียงพอต่อการนำไปอ้างอิงไปยังประชากรกลุ่มใหญ่ ดังนั้น การวิจัยครั้งต่อไปควรเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่จังหวัดอื่นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย เพราะบริบทแต่ละพื้นที่ย่อมมีความแตกต่างกัน การวิจัยครั้งต่อไปควรทำการวิจัยแบบผสมผสาน โดยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการหรือเจ้าของคลินิกความงาม ส่วนงานวิจัยเชิงปริมาณอาจจะพัฒนาโมเดลด้านการตลาดของคลินิกความงามด้วยเทคนิคการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง

เอกสารอ้างอิง (References)

- คุณาพร ทบคลัง. (2565). การตัดสินใจเลือกใช้บริการคลินิกเสริมความงามของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการบัญชี. คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ฉัตรยาพร เสมอใจ. (2556). พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดเคชั่น.
- พิพิธ เอนกนิธิ. (2564). เปิด 4 ประสานการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ สร้างไทยเป็น Medical Hub. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://brandinside.asia/medical-hub-in-thailand-opportunities-and-challenges/> สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2567.
- พาร์ลิตา ดวงมณี. (2560). พฤติกรรมการใช้บริการคลินิกเสริมความงามของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ภาวธ พงษ์วิทย์ภานุ. (2565). ผู้หญิงอย่าหยุดสวย ดัน 'ตลาดเสริมความงาม' ไทยโต 16.6% รับอานิสงส์เปิดประเทศ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://marketeeronline.co/archives/292227>. สืบค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2567.
- ภาวธ พงษ์วิทย์ภานุ. (2567). เมื่อไทยยิ้มจุมูกเงินหายใจ ทุนจีนทะลัก SME ไทยอ่วม เนะ 7 กลยุทธ์รับมือการบุกของธุรกิจจีน. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://marketeeronline.co/archives/366296>. สืบค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2567.
- ปารดา ยังสบาย. (2558). อิทธิพลของสื่อออนไลน์ (Online Media) ที่มีผลต่อความตั้งใจทำศัลยกรรมของผู้หญิงในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. คณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วราภรณ์ คงรอด. (2554). พฤติกรรมของผู้หญิงวัยทำงานในอำเภอเมืองเชียงใหม่ต่อการใช้บริการคลินิกเสริมความงาม. การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สรราช นุ่มบุญนำ. (2567). ตลาดความงามไทยโตแตะ 2.58 แสนล้าน กลุ่มสกินแคร์นำโด่ง. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.prachachat.net/marketing/news-1523036>. สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2567.
- สาทุล เชี่ยวพานิช. (2557). ปัจจัยทางการตลาดต่อการเลือกคลินิกเสริมความงามในอำเภอแม่สายจังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.
- สาริศา เทียนทอง. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวออร์แกนิกแบรนด์ไทย ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล. สารนิพนธ์ การจัดการมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุจรรยา น้ำทองคำ. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อทางสื่อออนไลน์ของผู้บริโภค. วารสารการประชาสัมพันธ์ และการโฆษณา. 10(2): 121-135.
- อรรถเดช สรสุชาติ. (2563). สถิติประยุกต์และระเบียบวิธีวิจัย. ขอนแก่น: กรีนเนส ไรต์ จำกัด.
- W.G. Cochran. (1953). *Sampling Techniques*. New York: John Wiley & Sons.

การบริหารจัดการที่มีผลต่อการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา
ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเชียงราย
Administration Affecting the Risk Management at Education Institutions
of District Learning Encouragement Center
Chiang Rai Provincial Office of Learning Encouragement

ธีรศักดิ์ ยะกันทะ¹ ธงชาติ วงษ์สุวรรณ² วีรพันธุ์ ศิริฤทธิ์³
Teerasak yakanta, Thongchat Wongsawan, Weeraphan Siririth

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับการบริหารจัดการของผู้บริหารศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเชียงราย 2) ระดับการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเชียงราย และ 3) การบริหารจัดการที่มีผลต่อการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเชียงราย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 198 คน ด้วยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามระดับการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา และระดับการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการบริหารจัดการของผู้บริหาร ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$ มี SD เท่ากับ 0.40) 2) ระดับการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$ มี SD เท่ากับ 0.40) และ 3) การบริหารจัดการที่มีผลต่อการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษามี 3 ตัวแปร ที่มีอำนาจพยากรณ์การบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาดีที่สุดในอันดับแรก คือ การควบคุม (X_4) การวางแผน (X_1) และการจัดการองค์กร (X_2) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ (R^2) เท่ากับ 0.727 สามารถร่วมกันพยากรณ์ความแปรปรวนการบริหารสถานศึกษา ได้ร้อยละ 72.70 และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานพยากรณ์ เท่ากับ ± 0.21193 สามารถเขียนเป็นสมการ ดังนี้

$$\hat{Y} = 0.736 + 0.403(X_4) + 0.270(X_1) + 0.169(X_2)$$

$$\hat{Z} = 0.476(X_4) + 0.280(X_1) + 0.186(X_2)$$

คำสำคัญ (Keywords) : การบริหารจัดการสถานศึกษา; การบริหารความเสี่ยง;
กรมส่งเสริมการเรียนรู้ (สกร.)

Received: 2024-10-06 Revised: 2024-10-28 Accepted: 2024-10-30

¹ สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยเชียงราย Master of Educational Administration, Graduate School, Chiang Rai College. E-mail : upteerasak2528@gmail.com

² อาจารย์ประจำ วิทยาลัยเชียงราย Lecturer of Chiangrai College. E-mail: ThongchartW @ gmail.com

³ อาจารย์ประจำ วิทยาลัยเชียงราย Lecturer of Chiangrai College. Corresponding author. E-mail: dr.w.siririth@gmail.com

Abstract

This research aimed 1) to study the management of educational institution administrators at the District Learning Encouragement Center, Chiang Rai Provincial Office of Learning Encouragement; 2) to study the risk management of educational institutions at the District Learning Encouragement Center, Chiang Rai Provincial Office of Learning Encouragement; and 3) to study the management affecting the risk management of the District Learning Encouragement Center, Chiang Rai Provincial Office of Learning Encouragement. This was a quantitative research approach using a sample of 198 people by stratified random sampling. The instruments used were the questionnaire on the management level of educational institutions administrators, and the questionnaire on the risk management of educational institutions. The statistics used in data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation (SD), and stepwise multiple regression

The results of the research found that 1) the overall management level of the administrators was at the highest level ($\bar{X} = 4.51$ and $SD = 0.40$). 2) The level of risk management of educational institutions overall was at the highest level ($\bar{X} = 4.54$ and $SD = 0.40$). 3) Management affecting the risk management of educational institutions had three variables with the best power to predict the risk management of educational institutions, which were control (X_4), planning (X_1), and organization management (X_2) with statistical significance at the 0.01 level. The multiple correlation coefficient (R^2) was equal to 0.727. They were able to jointly predict the variance of educational institution management by 72.70 percent, and had a standard error of forecasting, equal to ± 0.21193 . It could be written as an equation as follows.

$$\hat{Y} = 0.736 + 0.403 (X_4) + 0.270 (X_1) + 0.169 (X_2)$$

$$\hat{Z} = 0.476 (X_4) + 0.280 (X_1) + 0.186 (X_2)$$

Keywords: Educational institution management; Risk management; DOLE

บทนำ (Introduction)

การบริหารความเสี่ยงในหน่วยงานราชการและสถานศึกษา มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความมั่นคงและเสถียรภาพขององค์กร การบริหารจัดการของสถานศึกษาที่เป็นระบบ จะช่วยให้สามารถติดตามและปรับปรุงการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการทำการบริหารความเสี่ยงที่จะช่วยสร้างความมั่นใจให้กับผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกองค์กร ว่าสถานศึกษาสามารถบริหารจัดการการดำเนินงานได้ตามเป้าหมายและภารกิจที่กำหนดไว้ โดยมีการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง อย่างโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ การบริหารความเสี่ยงจึงเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการสถานศึกษา เป็นเรื่องที่บุคลากรในสถานศึกษาทุกคนควรมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ ตรวจสอบ ประเมินความเสี่ยง และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับองค์กร (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2566: 2)

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดขอบข่ายความเสี่ยงตามมาตรฐานสากล COSO (Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission) ที่เน้นการจัดการความเสี่ยงและการควบคุมภายในอย่างเป็นระบบ (กลุ่มงานตรวจสอบภายในระดับกระทรวง, 2563: 5) ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเชียงราย ได้นำหลักการบริหารความเสี่ยงมาใช้ในการบริหารจัดการองค์กร เพื่อให้สอดคล้องและตอบสนองเป้าหมายของแนวทางการบริหารจัดการความเสี่ยงของกระทรวงศึกษาธิการ

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา เรื่อง การบริหารจัดการที่มีผลต่อการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเชียงราย เพื่อหาแนวทางในการพัฒนา/ปรับปรุง การบริหารจัดการต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. ศึกษาการบริหารจัดการของผู้บริหารศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเชียงราย
2. ศึกษาการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเชียงราย
3. ศึกษาการบริหารจัดการที่มีผลต่อการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเชียงราย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

งานวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการที่มีผลต่อการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเชียงราย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งมีการกำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ตามรายละเอียดดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

บริหารจัดการของผู้บริหารศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย 1) การวางแผน 2) การจัดการองค์กร 3) การสั่งการ 4) การควบคุมตามองค์ประกอบกระบวนการบริหารจัดการของ DuBrin (2010) อ้างถึงใน อำนาจ นวลจันทร์ (2561: 17-18) และการบริหารความเสี่ยงศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ ประกอบด้วย 1) ด้านกลยุทธ์ 2) ด้านการดำเนินงาน 3) ด้านการเงิน 4) ด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง จากมาตรฐานความเสี่ยง COSO ในคู่มือการประเมินผลการควบคุมภายในตามหลักเกณฑ์กระทรวงการคลังว่าด้วยมาตรฐานและหลักเกณฑ์ปฏิบัติการควบคุมภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.2561 สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ กลุ่มงานตรวจสอบภายในระดับกระทรวง (2563: 5)

1.2 ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย คือ บุคลากรของสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พนักงานราชการ และบุคลากรจ้างเหมา ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ ทั้งหมด 18 แห่ง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเชียงราย ประจำปี

งบประมาณ 2567 จำนวน 393 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Krejcie and Morgan วัลลภ รัฐฉัตรานนท์ (2562: 18) รูปแบบวิธีการสุ่มตัวอย่างโดยความน่าจะเป็น แบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วน การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 198 คน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

สถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเชียงราย จำนวน 18 แห่ง คือ 1) สกร.ระดับอำเภอเมืองเชียงราย 2) สกร.ระดับอำเภอเชียงของ 3) สกร.ระดับอำเภอเชียงแสน 4) สกร.ระดับอำเภอดอยหลวง 5) สกร.ระดับอำเภอเทิง 6) สกร.ระดับอำเภอป่าแดด 7) สกร.ระดับอำเภอพาน 8) สกร.ระดับอำเภอพญาเม็งราย 9) สกร.ระดับอำเภอขุนตาล 10) สกร.ระดับอำเภอแม่จัน 11) สกร.ระดับอำเภอแม่ฟ้าหลวง 12) สกร.ระดับอำเภอแม่ลาว 13) สกร.ระดับอำเภอแม่สาย 14) สกร.ระดับอำเภอเวียงแก่น 15) สกร.ระดับอำเภอเวียงเชียงรุ้ง 16) สกร.ระดับอำเภอเวียงชัย 17) สกร.ระดับอำเภอเวียงป่าเป้า 18) สกร.ระดับอำเภอแม่สรวย

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการระหว่าง 1 กุมภาพันธ์ 2567 ถึง 30 มิถุนายน 2567

1.5 ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น คือ การบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย

- 1) การวางแผน
- 2) การจัดการองค์กร
- 3) การสั่งการ
- 4) การควบคุม

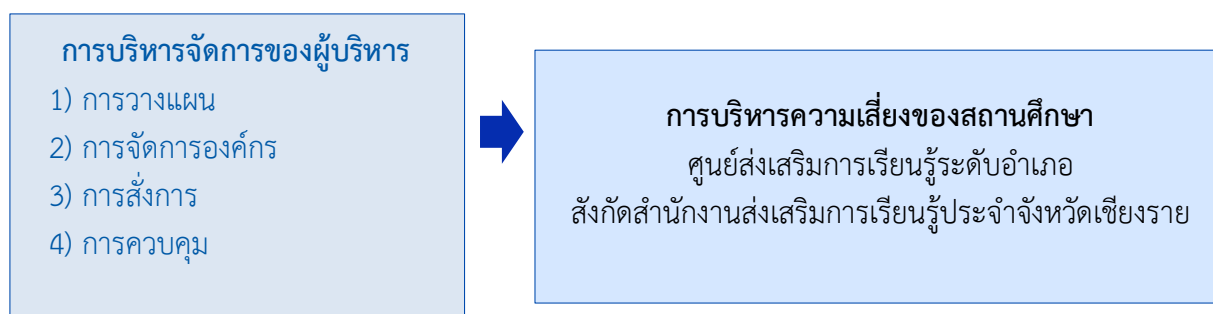
ตัวแปรตาม คือ การบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเชียงราย

ตามกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย การบริหารจัดการที่มีผลต่อการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเชียงราย

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยใช้ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่พัฒนาขึ้นมาโดยพิจารณาภายใต้กรอบแนวคิดที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งให้สอดคล้องกับคำจำกัดความการวิจัยที่กำหนดไว้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง เป็นแบบสำรวจรายการ

(check list) สอบถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และระยะเวลาการปฏิบัติงานในสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ตอนที่ 2) แบบสอบถามประเมินค่า (Rating Scales) 5 ระดับ เกี่ยวกับการบริหารจัดการของผู้บริหาร ตามองค์ประกอบ จำนวน 4 ด้าน รวมทั้งหมด 20 ข้อ ตอนที่ 3) แบบสอบถามประเมินค่า (Rating Scales) 5 ระดับ เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเชียงราย จำนวน 4 ด้าน รวมทั้งหมด 20 ข้อ โดยส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเชื่อถือได้ (Reliability) และความเที่ยงตรง (Validity)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ประสานทางวิทยาลัย ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังสถานศึกษากลุ่มตัวอย่าง เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลส่งทางไปรษณีย์ พร้อมทั้งกำหนดวันเวลาเพื่อเก็บแบบสอบถามคืน ใช้เวลา 1 เดือน ในการเก็บแบบสอบถาม โดยตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล จำนวน 198 ฉบับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

4.2 วิเคราะห์ระดับการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเชียงราย โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3 วิเคราะห์ระดับการบริหารความเสี่ยงของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเชียงราย โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

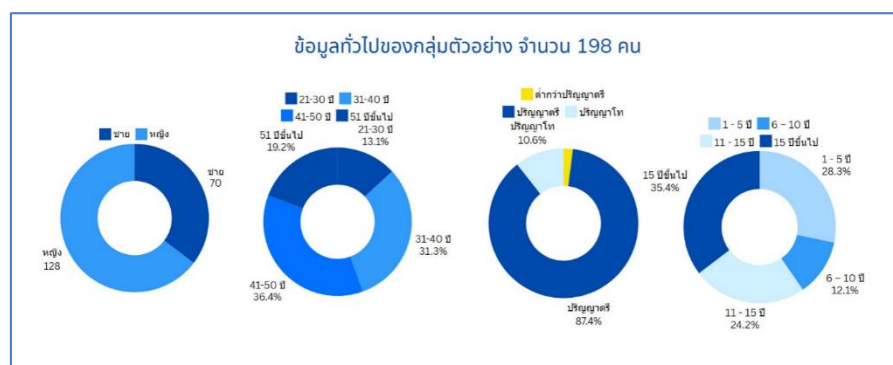
4.4 วิเคราะห์ข้อมูลการจัดการที่มีผลต่อการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ เพื่อหาตัวแปรที่มีอำนาจพยากรณ์การบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา โดยใช้สถิติการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis)

ผลการวิจัย (Research Results)

จากผลการวิจัย เรื่อง การบริหารจัดการที่มีผลต่อการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเชียงราย สรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 198 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 64.60 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 36.40 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 87.4 ตำแหน่ง ครูอาสาสมัคร ฯ จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 48.50 มีระยะเวลาการปฏิบัติงานมากกว่า 15 ปี จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 35.40 ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง

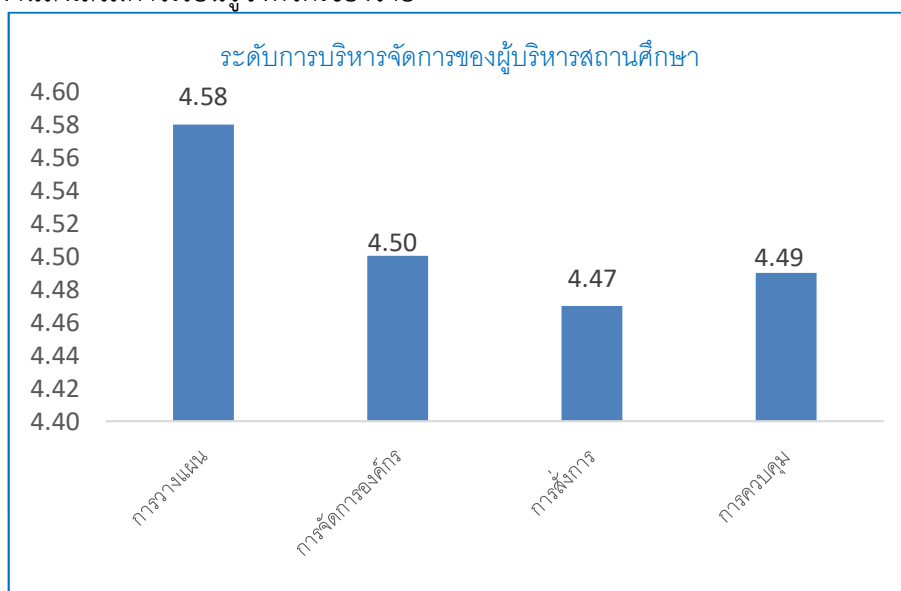

2. การบริหารจัดการของผู้บริหารศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.40) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าการบริหารที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การวางแผน ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.41) รองลงมาคือ การจัดการองค์กร ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.44) ตามด้วย การควบคุม ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.47) และการสั่งการ ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.51) ตามลำดับ ดังตารางที่ 1 และภาพที่ 3

ตารางที่ 1 ระดับการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเชียงราย

การบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา	ค่าสถิติ		การแปลความหมาย
	$\bar{X}$	S.D.	
1. การวางแผน	4.58	0.41	มากที่สุด
2. การจัดการองค์กร	4.50	0.44	มาก
3. การสั่งการ	4.47	0.51	มาก
4. การควบคุม	4.49	0.47	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.51	0.40	มากที่สุด

ภาพที่ 3 กราฟแสดงระดับการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเชียงราย

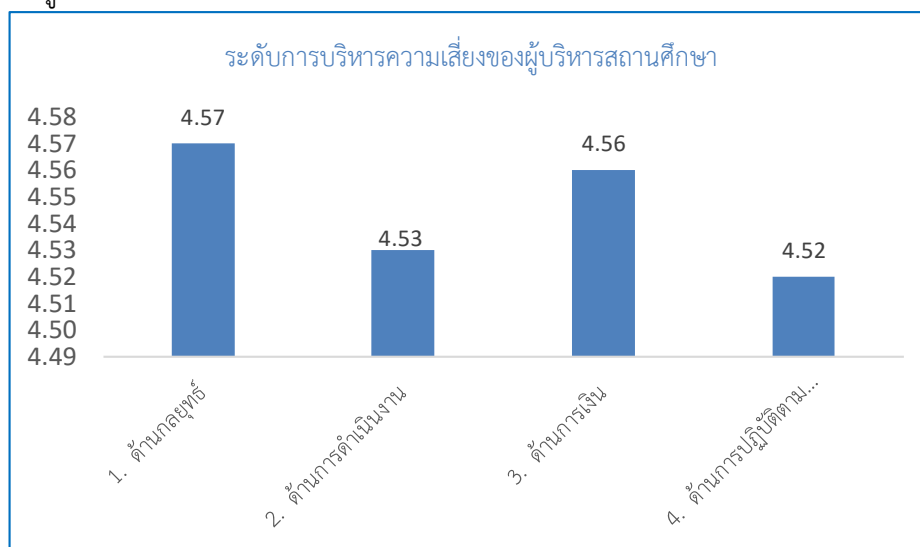

3. ระดับการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.40) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านกลยุทธ์ ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.42) รองลงมาคือ ด้านการเงิน ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.46) ด้านการดำเนินงาน ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.41) และด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบที่กำหนด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.45) ตามลำดับ ดังตารางที่ 2 และภาพที่ 4

ตารางที่ 2 ระดับการบริหารความเสี่ยงของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเชียงราย

การบริหารความเสี่ยงของ ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ	ค่าสถิติ		การแปล ความหมาย
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านกลยุทธ์	4.57	0.42	มากที่สุด
2. ด้านการดำเนินงาน	4.53	0.41	มากที่สุด
3. ด้านการเงิน	4.56	0.46	มากที่สุด
4. ด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบที่กำหนด	4.52	0.45	มากที่สุด
รวม	4.54	0.40	มากที่สุด

ภาพที่ 4 กราฟแสดงระดับการบริหารความเสี่ยงของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเชียงราย

4. การบริหารจัดการที่มีผลต่อการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเชียงราย ตัวแปรการบริหารที่ดี คือ การควบคุม (X_4) การวางแผน (X_1) และการจัดการองค์กร (X_2) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ (R^2) เท่ากับ 0.727 ซึ่งตัวแปรทั้ง 3 ด้านนี้ สามารถร่วมกันพยากรณ์ความแปรปรวนของการบริหาร ได้ร้อยละ 72.70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานพยากรณ์ เท่ากับ ± 0.21193

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนของการบริหารจัดการของผู้บริหารที่ใช้พยากรณ์การบริหารความเสี่ยงของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ

ตัวแปร	b	S.E.b	β	t	P	Tolerance	VIF
(Constant)	0.736	0.174		4.218	0.000		
X_4 การควบคุม	0.403	0.052	0.476	7.701	0.000	0.368	2.716
X_1 การวางแผน	0.270	0.054	0.280	5.030	0.000	0.453	2.208
X_2 การจัดการองค์กร	0.169	0.063	0.186	2.681	0.008	0.292	3.428

ตัวแปร	b	S.E.b	β	t	P	Tolerance	VIF
R = 0.853	R ² = 0.727	Adj.R ² = 0.723	S.E.est =	0.21193	F = 7.189		

Y = การบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ

** p < 0.01

$$\hat{Y} = 0.736 + 0.403 (X_4) + 0.270 (X_1) + 0.169 (X_2)$$

$$\hat{Z} = 0.476 (X_4) + 0.280 (X_1) + 0.186 (X_2)$$

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. การบริหารจัดการของสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงไปคือด้านการวางแผน การจัดการองค์กร การสั่งการ และการควบคุมตามลำดับ แสดงให้เห็นถึงการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและเป็นระบบของสถานศึกษา ที่มีนโยบายและโครงการ มีการกำหนดเป้าหมายและวิธีการดำเนินงานการวางแผนงบประมาณในการปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์ รวมถึงมีการติดตามและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งช่วยให้สามารถปรับปรุงและแก้ไขแผนงานได้อย่างต่อเนื่อง มีการมอบหมายหน้าที่ตามสายงานบังคับบัญชา และการตัดสินใจตามลำดับชั้น มีโครงสร้างองค์กรที่สอดคล้องกับนโยบายและความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงาน บุคลากรมีความสามารถและคุณสมบัติตามภารกิจที่กำหนด ผู้บริหารสามารถใช้ภาวะผู้นำในการโน้มน้าวและกระตุ้นการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชาได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการเปิดโอกาสให้บุคลากรแสดงความคิดเห็นและการแก้ปัญหาอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ มีการทำงานตามเกณฑ์ข้อตกลงร่วมกันขององค์กร พร้อมทั้งมีการประเมินประสิทธิภาพการทำงานตามมาตรฐานที่กำหนด และแจ้งผลการประเมินให้บุคลากรทราบ เพื่อให้มีโอกาสปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาต่อไป จากทั้งหมดนี้ แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเชียงราย ที่สามารถดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการศึกษาของเกริกไกร แซ่เลี้ยว (2566: 16) ที่พบว่า การบริหารจัดการของสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สุกัญญา ไบภักดี (2566: 33) ทรงพร อุดรพันธ์ (2565: 290) ที่พบว่า การบริหารจัดการของสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. การบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเชียงราย โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านกลยุทธ์ ด้านการเงิน ด้านการดำเนินงาน และด้านการปฏิบัติตามกฎหมายและกฎระเบียบที่กำหนด อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีการกำหนดค่าเป้าหมาย ตัวชี้วัด และการจัดทำแผนโครงการกิจกรรมในการดำเนินงาน ทั้งนี้ยังมีการติดตาม ประเมิน และปรับปรุงแผนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนเอง เพื่อนำความรู้ใหม่ๆ มาปรับใช้ในองค์กร นอกจากนี้มีการสรุปผลการดำเนินงาน พร้อมทั้งกำกับติดตามการบริหารจัดการงบประมาณ การเบิกจ่าย การเงิน และพัสดุ ให้เป็นไปตามระเบียบที่กำหนด โดยมีการแต่งตั้งบุคลากรมาทำหน้าที่ตรวจสอบด้านการเงินและพัสดุ รวมถึงการปฏิบัติตามกฎหมาย สถานศึกษายังส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้และความเข้าใจในวิธีการและกฎระเบียบที่เกี่ยวกับกฎหมายและการรักษาวินัยควบคู่กับการประเมินคุณภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร โดยการอบรมและพัฒนา รวมถึงการเสริมแรงให้กับบุคลากรที่ปฏิบัติตามคุณธรรมและจริยธรรม การศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระใบฎีกา วีรยุทธ ไชยบุญ (2565: 12) ที่พบว่า การบริหารความเสี่ยงทางการศึกษาในสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านการเงิน ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ด้านกลยุทธ์ และด้านการดำเนินงาน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พอรุ่ง แสงนวล (2563: 125) ที่พบว่าการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการจัดการและการจัดทำแผน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญญรัตน์ สายใหม่ (2560: 114) ที่พบว่าการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากในด้านการปฏิบัติตามระเบียบกฎหมาย ด้านกลยุทธ์ ด้านการดำเนินงาน และด้านการเงิน

3. การบริหารจัดการที่มีผลต่อการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเชียงราย จากตัวแปรทั้งหมด 4 ด้าน พบว่ามีตัวแปรจำนวน 3 ด้านที่มีอำนาจพยากรณ์ ได้แก่ การควบคุม การวางแผน และการจัดการองค์กร ซึ่งสามารถรวมกันพยากรณ์ความแปรปรวนการบริหารความเสี่ยงของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ ทั้งนี้อาจมาจากการที่สถานศึกษามีการจัดทำนโยบายและโครงการในการปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์ มีการกำหนดเป้าหมาย วิธีการดำเนินงานไว้อย่างชัดเจน มีการวางแผนงบประมาณ อัตราค่าจ้าง และระยะเวลาดำเนินงานไว้อย่างละเอียด อีกทั้งยังมีการติดตามและประเมินผล ทบทวน ปรับปรุงแผนงานเป็นประจำทุกปี การควบคุมการทำงานให้เป็นไปตามเกณฑ์และข้อตกลงร่วมกันขององค์กร โดยมีการประเมินประสิทธิภาพการทำงานตามเกณฑ์มาตรฐาน บุคลากรรู้ผลการปฏิบัติงานและนำไปปรับปรุงแก้ไข นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรพัฒนาตนเอง เพื่อนำความรู้มาปรับใช้ภายในองค์กร มีการสรุปผลการดำเนินงาน พร้อมทั้งกำกับติดตามการบริหารจัดการงบประมาณ การเบิกจ่าย การเงิน และพัสดุให้เป็นไปตามระเบียบ มีการแต่งตั้งบุคลากรทำหน้าที่ตรวจสอบภายในด้านการเงินและปฏิบัติตามกฎหมายที่กำหนด สถานศึกษายังส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องด้านการรักษาวินัย ซึ่งมีงานวิจัยของ เทวฤทธิ์ เลิศพนาศิลป์ (2565: 177) สอดคล้องกับผลการศึกษานี้ โดยพบว่าการบริหารความเสี่ยงด้านการเงิน ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน ความเสี่ยงด้านการเรียนการสอน และความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับ มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยระดับผลสัมฤทธิ์ได้ร้อยละ 83.00

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

1. การบริหารจัดการของผู้บริหารศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเชียงราย ตามกระบวนการของ DuBrin (2010) ช่วยให้ผู้บริหารสามารถจัดการและนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้อย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ การวางแผนการบริหารจัดการในขั้นตอนแรก ผู้บริหารต้องกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ รวมถึงการพัฒนายุทธศาสตร์และแผนงานที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายเหล่านั้น การวางแผนที่ดีจะช่วยให้สามารถจัดการทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ขั้นตอนที่สองในการจัดการองค์กร จัดสรรทรัพยากรและแบ่งหน้าที่งาน ผู้บริหารต้องกำหนดโครงสร้างองค์กรที่เหมาะสม แบ่งความรับผิดชอบให้กับบุคลากร และจัดการทรัพยากรเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น ขั้นตอนที่สามารถสังเกตรับเห็น เกี่ยวข้องกับการนำทีมและการสร้างแรงจูงใจ ผู้บริหารต้องสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ให้การสนับสนุนแก่ทีมงาน เพื่อให้บุคลากรมีแรงจูงใจสามารถทำงานได้ตามเป้าหมายที่กำหนด ขั้นตอนสุดท้ายคือการควบคุม โดยการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ผู้บริหารต้องตรวจสอบว่าการดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่วางไว้หรือไม่ หากมีปัญหาคือต้องทำการ

ปรับแก้ไข ซึ่งการควบคุมที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้สามารถปรับปรุงและพัฒนากระบวนการทำงานได้อย่างต่อเนื่อง

2. การบริหารความเสี่ยงของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอตามมาตรฐานความเสี่ยง COSO เป็นแนวทางการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและโปร่งใสในด้าน ด้านกลยุทธ์ การตั้งเป้าหมายและวางแผน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์ความเสี่ยง ช่วยให้สามารถปรับแผนงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ด้านการดำเนินงานกิจกรรม เพื่อให้แน่ใจว่าเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านการดำเนินงานช่วยป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานที่มีข้อผิดพลาด การบริหารความเสี่ยงด้านการเงิน ช่วยให้เห็นว่าการใช้จ่ายงบประมาณ และการจัดการทรัพยากรเป็นไปอย่างรอบคอบและมีประสิทธิภาพ การปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน ช่วยให้สถานศึกษาสามารถป้องกันการละเมิดกฎหมายและข้อกำหนดที่อาจก่อให้เกิดปัญหา

3. การบริหารจัดการ ด้านการควบคุม การวางแผน และการจัดการองค์กร มีผลต่อการบริหารความเสี่ยงของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเชียงราย เพราะการกำหนดเกณฑ์และข้อตกลงร่วมกันขององค์กร การประเมินการทำงานตามมาตรฐาน การแต่งตั้งผู้ทำหน้าที่ตรวจสอบภายในด้านการเงิน เป็นการควบคุมที่จะช่วยลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น การวางแผนในการจัดการความเสี่ยง โดยการกำหนดเป้าหมาย วิธีการดำเนินงานอย่างชัดเจน รวมถึงการวางแผนที่ดี ช่วยให้สามารถรับมือกับสถานการณ์ที่ไม่คาดคิดได้และลดผลกระทบจากความเสียหาย รวมถึงการสนับสนุนให้บุคลากรพัฒนาตนเอง นำความรู้มาปรับใช้ภายในองค์กร และการติดตามและประเมินผล ทบทวน ปรับปรุงแผนงานเป็นประจำทุกปี และการกำกับติดตามการบริหารจัดการงบประมาณ การเบิกจ่าย การเงิน และพัสดุให้เป็นไปตามระเบียบ ช่วยให้องค์กรสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการในด้านเหล่านี้ช่วยให้ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสามารถลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1) การบริหารจัดการของผู้บริหารศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเชียงราย อยู่ในระดับมากที่สุด ในด้านการวางแผน การจัดการองค์กร การควบคุม และการสั่งการ โดยด้านการวางแผนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด แนะนำให้สถานศึกษาดำเนินการวางแผนที่มีประสิทธิภาพไว้ และนำการวางแผนที่ดีไปใช้วางแผนด้านอื่น ๆ เช่น การพัฒนาหลักสูตร การจัดการกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ และการบริหารบุคคล การจัดการองค์กร ผู้บริหารควรเสริมสร้างระบบการจัดการองค์กรให้มากยิ่งขึ้นกว่าเดิม อาจพัฒนาระบบการทำงานที่เป็นรูปธรรม จัดการโครงสร้างองค์กรให้มีความยืดหยุ่น และส่งเสริมการทำงานเป็นทีมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และการควบคุมเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารจัดการคุณภาพการทำงาน การนำเทคโนโลยีมาช่วยในการตรวจสอบและประเมินผลการทำงาน เพื่อการปรับปรุงและแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่ผู้บริหารควรพัฒนาทักษะการสื่อสารและการนำเสนอ รวมถึงสร้างบรรยากาศการทำงานที่เป็นมิตรและเปิดกว้างเพื่อให้ข้อเสนอแนะต่อทีมงานเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการสั่งการ การนำผลการวิจัยเหล่านี้ไปปรับใช้ จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการของผู้บริหารศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเชียงราย ให้มีคุณภาพสูงขึ้นสำหรับชุมชนและผู้เรียนในจังหวัดเชียงราย

2) การบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเชียงราย อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นถึงการจัดการที่มีประสิทธิภาพ สถานศึกษาควรใช้ข้อมูลในการพัฒนาแผนกลยุทธ์ระยะยาวที่เน้นการเสริมสร้างการพัฒนา มีการวางแผนการใช้จ่าย ในการบริหารการเงินอย่างรอบคอบโดยการตรวจสอบรายการเงินทุกงบอย่างละเอียด สถานศึกษาควรมีการทบทวนและปรับปรุงการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น รวมถึงการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบและกฎหมายที่กำหนด มีการสร้างความตระหนักให้กับบุคลากรเพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจและป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น มีระบบติดตามและประเมินผล เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการบริหารความเสี่ยงให้ดียิ่งขึ้นตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง จะช่วยให้สามารถบริหารความเสี่ยงได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

3) การบริหารจัดการที่มีผลต่อการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเชียงรายนั้น โดยการ นำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ ด้าน การควบคุม การกำหนดมาตรฐานที่ชัดเจนและกฎระเบียบที่ครอบคลุมเพื่อป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการติดตามและประเมินผลใช้เครื่องมือในการติดตามและประเมินผลเพื่อให้แน่ใจว่ามาตรการที่ตั้งไว้ได้ถูกปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด การวางแผน จัดทำแผนบริหารความเสี่ยงที่ระบุถึงความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นและวิธีการจัดการความเสี่ยงเหล่านั้นการเตรียมแผนฉุกเฉิน ไว้ในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด เพื่อการดำเนินการได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ การจัดการองค์กร การฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะในการจัดการความเสี่ยงให้กับบุคลากร การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มีความรับผิดชอบ ส่งเสริมวัฒนธรรมที่เน้นความโปร่งใสในองค์กรการนำผลการวิจัยไปใช้สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการความเสี่ยง ทั้งในด้านการป้องกันและการตอบสนองต่อความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับบุคลากรและผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอได้เป็นอย่างดี

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการวิจัยการบริหารที่มีผลต่อการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ทั้งในระดับเขต ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับตำบลในระดับพื้นที่ต่าง ๆ

2) ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่นหรือสาเหตุด้านอื่นที่ส่งผลต่อการบริหารความเสี่ยง ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเชียงราย เพื่อนำไปสู่การบริหารความเสี่ยง

3) ควรเพิ่มตัวแปรในการบริหารความเสี่ยงให้สอดคล้องกับควมมีการวิจัยการบริหารจัดการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดอื่น เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานและการกำหนดนโยบายการพัฒนาาร่วมกัน

เอกสารอ้างอิง (References)

กลุ่มงานตรวจสอบภายในระดับกระทรวง. (2563). **คู่มือการประเมินผลการควบคุมภายในตามหลักเกณฑ์กระทรวงการคลังว่าด้วยมาตรฐานและหลักเกณฑ์ปฏิบัติการควบคุมภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.2561**. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

- เกริกไกร แซ่เลี้ยว. (2566). ปัจจัยการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2. **วารสารทัศนมิติทางการศึกษา**. 1(2): 16-30.
- ทรงพร อุดรพันธ์. (2565). ปัจจัยทางการบริหารและปัจจัยวัฒนธรรมคุณภาพที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1. **วารสารรัชต์ภาคย์**. 16(48): 283-300.
- เทวฤทธิ์ เลิศพนาศิลป์. (2565). การบริหารจัดการความเสี่ยงของสถานศึกษาที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2. **วารสารวิจัยรำไพพรรณี**. 16(2): 177-187.
- ธัญญารัตน์ สายใหม่. (2560). การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- พระใบฎีกา วีรยุทธ ไชยบุญ. (2565). การบริหารความเสี่ยงทางการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1. **วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร**. 5(2): 12-24.
- พอรัฐ แสงนวล. (2563). การบริหารความเสี่ยงกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วัลลภ รัฐฉัตรานนท์. (2562). การหาขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย มายาคติในการใช้สูตรของทาร์ยามาเน่ และเครทซี-มอร์แกน. **วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา**. 8(1): 11-28.
- สกุณา ใบภักดี. (2566). ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3. **วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย**. 5(1): 27-40.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2566). **แผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี 2566**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตกระทรวงศึกษาธิการ
- อำนวย นวลจันทร์. (2561). กลยุทธ์การบริหารจัดการเพื่อเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) วิทยาลัยอาชีวศึกษาชุมพร. [ผลงานวิชาการ]. ระบบสารสนเทศผลงานวิชาการ: สำนักงาน ก.ค.ศ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://research.otepec.go.th/v_paper_journal_list.php?page=list สืบค้นเมื่อ 25 มีนาคม 2567.

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของครูและบุคลากร
ทางการศึกษาในการปฏิบัติงานโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน
Innovative Leadership by School Administrators Affecting Motivation of
Teachers and Educational Personnel at the Schools under the Local
Administrative Organization in Nan Province

ณพิชญา ปันทิพย์¹ อินทร์ จันทรเจริญ² ธิติอาภา ตั้งคำวานิช³
Naphitchaya Puntip, In Chancharoen, Thitiarpha Tangkawanich

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจของครูและบุคลากรทางการศึกษา และ 3) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของครูและบุคลากรทางการศึกษา งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 162 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ระดับแรงจูงใจของครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก และ 3) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม ส่วนภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ด้านการสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม และด้านการบริหารความเสี่ยง ร่วมพยากรณ์แรงจูงใจของครูและบุคลากรทางการศึกษาได้เพียงร้อยละ 39.00

คำสำคัญ (Keywords): ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม; แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน;
โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the innovative leadership level of educational institution administrators; 2) to study the motivation level of teachers and educational personnel; and 3) to study the innovative leadership of school administrators affecting the motivation of teachers and educational personnel. It was a quantitative research approach. The sample consisted of 162 teachers and educational personnel. A questionnaire

Received: 2024-10-14 Revised: 2024-10-28 Accepted: 2024-10-30

¹ นักศึกษา หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยเชียงราย Student Master of Education Program in Educational Administration Graduate School, Chiang Rai Collage. E-mail: meyada24@gmail.com

² อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยาลัยเชียงราย Thesis Advisor Chiang Rai Collage. E-mail: crc@crc.ac.th

³ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม วิทยาลัยเชียงราย Co-Thesis Advisor Chiang Rai Collage. E-mail: thitiarpha.tangkawanich@crc.ac.th.

was used as a research tool. The study employed statistics to analyze data, namely mean, standard deviation. and multiple regression analysis.

The results of the research found that 1) means score of innovative leadership of administrators, was at high level ($\bar{X} = 4.28$, SD. = 0.79); 2) means score of the motivation of teachers and educational personnel in school operations was at a high level ($\bar{X} = 4.26$, SD. = 0.57); and 3) innovative leadership of administrator's affective motivation of teachers and educational personnel teamwork and participation was at a low level ($\beta = 0.357$). The innovative leadership of administrator's vision for change, creativity, and risk management, could predict the motivation of teachers and educational personnel at 39 %

Keywords: innovative leadership; motivation; schools under local administrative organizations

บทนำ (Introduction)

การเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วส่งผลให้ความต้องการในการเรียนรู้ของผู้คนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเพื่อตอบสนองความต้องการนี้ จึงได้มีการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของโลกปัจจุบัน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลายและน่าสนใจมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ประเทศไทยยังได้กำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศในระยะยาวว่า "ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" ซึ่งการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติโดยตรง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 3) ปัจจุบันจึงมีการสร้างภาพลักษณ์การจัดการศึกษาใหม่ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความเป็นผู้นำ พัฒนาสร้างองค์ความรู้ส่งเสริมเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเข้ามาพัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559: 23)

ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจะมีวิสัยทัศน์มุ่งในการปรับเปลี่ยนแนวคิดที่ก่อประโยชน์ สร้างสิ่งใหม่ ๆ ที่จะเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานในองค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสร้างแนวคิดใหม่ ๆ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ สามารถสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา แรงจูงใจถือเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ที่คอยผลักดันให้บุคคลปฏิบัติหน้าที่อย่างมุ่งมั่นเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ จากการทบทวนวรรณกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู พบว่า ผู้นำต้องมีคุณธรรม จริยธรรม การสื่อสาร การสร้างสรรค์นวัตกรรม และมนุษยสัมพันธ์ โดยด้านคุณธรรมและจริยธรรมมีค่ามากที่สุด นอกจากนี้ แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูอยู่ในระดับมากในทุกด้าน โดยเฉพาะด้านความรับผิดชอบเป็นผลมาจากการดำเนินงานตามเป้าหมายขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ชนวัฒน์ โพธิ์รัตน์, 2566: 626-627) จะเห็นได้ว่า แรงจูงใจมีบทบาทสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมการทำงานของบุคคลในองค์กร และการบริหารจัดการสถานศึกษาขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารและแรงจูงใจของครูผู้สอนซึ่งเป็นปัจจัยที่จะนำพาการศึกษาไปสู่คุณภาพตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ร่วมกัน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในการบริหารงานในด้านการจัดการศึกษา กิจกรรมทางการศึกษายังไม่ตอบโจทย์การจัดการศึกษาและการพัฒนาผู้เรียนตามบริบทการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันยังพบข้อจำกัดในการส่งเสริมและสนับสนุนการนำ

นวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในงานการศึกษา เช่น ขาดการพัฒนากระบวนการสารสนเทศที่เชื่อมโยงข้อมูลเพื่อรวบรวมข้อมูลการจัดการศึกษาทุกมิติของสถานศึกษา (สร้อยพัฒน์ พรหมสาขา ณ สกลนคร, 2566: 12-15) การบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันยังพบข้อจำกัดในการส่งเสริมและสนับสนุนการนำนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในงานการศึกษา จึงทำให้ครูและบุคลากรทางการศึกษารู้สึกขาดโอกาสในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและพัฒนาแนวทางการทำงานที่เป็นนวัตกรรมส่งผลให้ขาดแรงจูงใจและความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ครูและบุคลากรทางการศึกษาจึงมีความต้องการผู้นำที่มีความสามารถในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และนวัตกรรมทางการศึกษา การที่จะบรรลุเป้าหมายความสำเร็จในองค์กรใด ๆ ขึ้นอยู่กับผลการปฏิบัติงานของบุคลากรซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในด้านการบริหาร หากบุคลากรมี “แรงจูงใจ” ในการทำงานจะส่งผลให้มีความตั้งใจและกระตือรือร้นเพิ่มมากขึ้น แรงจูงใจคือพลังขับเคลื่อนที่สำคัญในการทำงานของครู ซึ่งจะส่งผลให้ครูมีความสุขในการทำงานและมีความมุ่งมั่นในการพัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่อง (อรพรรณ เทียนคันฉัตร, 2560: 46-49) นอกจากการปฏิบัติงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ครูยังต้องมีความมุ่งมั่นในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อพัฒนางานอย่างสม่ำเสมอและยึดมั่นตามระเบียบข้อบังคับ คำสั่ง และข้อกำหนดต่าง ๆ ขององค์กร ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาแล้วนั้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยมุ่งหวังให้ได้คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่ชัดเจนเพื่อเป็นแนวทางนำไปสู่การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีทักษะการเป็นผู้นำเชิงนวัตกรรมที่ส่งผลดีต่อองค์กรในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา
2. เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจของครูและบุคลากรทางการศึกษา
3. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของครูและบุคลากรทางการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ขอบเขตของการวิจัย
 - 1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษานี้มุ่งศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผลต่อแรงจูงใจของครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาอันประกอบด้วย 1. การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง 2. การมีความคิดสร้างสรรค์ 3. การสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม 4. การทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม และ 5. ด้านการบริหารความเสี่ยง
 - 1.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน ปีการศึกษา 2566 จำนวน 278 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน ซึ่งได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างมาจากการเปิดตารางของ Krejcie and Morgan (1970: 607-610) จำนวน 162 คน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ กลุ่มโรงเรียนกลุ่มโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดน่าน

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2567-เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาสร้างแบบสอบถาม มี 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ และระดับการศึกษา

ส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 เป็นคำถามภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา (จำนวน 5 ด้าน) และแรงจูงใจของครูและบุคลากรทางการศึกษา (จำนวน 14 ด้าน) ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert Scale) โดยอาศัยเกณฑ์ประเมิน (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 121)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งมีการขอความร่วมมือจากครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน กรอกแบบสอบถามจำนวน 162 ชุด และได้รับกลับคืนครบตามจำนวน คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามซึ่งเป็นข้อมูลสภาพทั่วไปโดยการแจกแจงความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage)

วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแบบสอบถามซึ่งเป็นภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาและแรงจูงใจของครูและบุคลากรวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปประมวลผลโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของครูและบุคลากรทางการศึกษา สถิติที่ใช้ คือ สถิติค่าเฉลี่ย ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ(Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ข้อมูลพื้นฐานกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวนร้อยละ 74.70 มีช่วงอายุ 40-49 ปี จำนวนร้อยละ 38.90 และมีระดับการศึกษาปริญญาโท จำนวนร้อยละ 50.00

2. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน เมื่อพิจารณาในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายด้านแล้วด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารความเสี่ยง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา (n=162)

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง	4.27	0.67	มาก
2.การมีความคิดสร้างสรรค์	4.26	0.68	มาก

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
3.การสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม	4.27	0.69	มาก
4.การทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม	4.28	0.73	มาก
5.การบริหารความเสี่ยง	4.20	0.70	มาก
รวม	4.25	0.69	มาก

3. แรงจูงใจของครูและบุคลากรทางการศึกษาในการปฏิบัติงานโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่า ความมั่นคงในงานมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ก้าวหน้าในตำแหน่ง และเงินเดือนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากแต่มีคะแนนน้อยที่สุด ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของแรงจูงใจของครูและบุคลากรทางการศึกษาในการปฏิบัติงานโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน (n=162)

แรงจูงใจของครูและบุคลากรทางการศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ความสำเร็จในการทำงาน	4.31	0.54	มาก
2. การยอมรับนับถือ	4.27	0.46	มาก
3. ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ	4.21	0.55	มาก
4. ความรับผิดชอบ	4.28	0.73	มาก
5. ความก้าวหน้าในตำแหน่ง	4.38	0.54	มาก
6. เงินเดือน	4.07	0.62	มาก
7. โอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต	4.17	0.59	มาก
8. ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน	4.35	0.50	มาก
9. สถานะอาชีพ	4.35	0.53	มาก
10. นโยบายและการบริหาร	4.24	0.55	มาก
11. สภาพการทำงาน	4.22	0.58	มาก
12. ชีวิตส่วนตัว	4.24	0.56	มาก
13. ความมั่นคงในงาน	4.40	0.50	มาก
14. การปกครองบังคับบัญชา	4.27	0.61	มาก
รวม	4.26	0.57	มาก

4. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก และแรงจูงใจของครูและบุคลากรทางการศึกษาในการปฏิบัติงานโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อแรงจูงใจของครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม ส่วนภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ด้านการสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม และด้านการบริหารความเสี่ยง ร่วมพยากรณ์แรงจูงใจของครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้เพียงร้อยละ 39.00 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์การถดถอยพหุคูณของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของครูและบุคลากรทางการศึกษาในการปฏิบัติงานโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน

ตัวแปร	b	S.E.b	β	t	Sig	Tolerance	VIF
(Constant)	2.607	0.180		14.478	0.000		
X ₄ การทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม	0.210	0.107	0.357	1.953	0.053	0.117	8.535
X ₃ การสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม	0.157	0.119	0.255	1.318	0.189	0.105	9.538
X ₁ การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง	0.144	0.087	0.255	1.661	0.099	0.213	4.684
X ₂ การมีความคิดสร้างสรรค์	0.008	0.088	0.013	1.953	0.927	0.192	5.195
X ₅ การบริหารความเสี่ยง	-.131	0.114	0.114	-1.146	0.254	0.118	8.508

R = 0.624 R² = 0.309, Adj. R² = 0.370, S.E._{est} = 0.34167, F = 19.908

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผู้วิจัยมีประเด็นการอภิปรายผล ดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดน่าน พบว่า มีผลการวิจัยอยู่ในระดับมาก โดยมีการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมเป็นตัวแปรเดียวที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ การสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า สาเหตุหลักมาจากนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มุ่งให้สถานศึกษามีระบบการบริหารจัดการที่ใช้หลักธรรมาภิบาล นวัตกรรม และเทคโนโลยีดิจิทัลที่ทันสมัยการที่องค์กรมีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลอย่างเป็นระบบ ทำให้ผู้บริหารต้องปรับกลยุทธ์การบริหารให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงในนโยบายการศึกษา ทั้งในระดับประเทศและสังคมโลก ผู้บริหารจึงมีแนวโน้มที่จะนำนวัตกรรมมาใช้ในสถานศึกษา ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ การทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพช่วยสร้างทัศนคติเชิงบวกในบุคลากร ทำให้เกิดการแบ่งปันแนวคิดและการสร้างสรรค์วิธีการแก้ไขปัญหาใหม่ ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของวรุณศิริอ่อน (2565: 70) พบว่า ผู้นำเชิงนวัตกรรมในด้านการมีส่วนร่วมและการทำงานเป็นทีมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิทยากร ยาสิงห์ทอง และกนกอร สมปราชญ์ (2560: 240) ที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมด้านการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับมาก ขึ้นอยู่กับการพัฒนาความสามารถในการทำงานเป็นทีม เพื่อขับเคลื่อนการทำงานให้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2. แรงจูงใจของครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดน่าน พบว่า ภาพรวมของแรงจูงใจอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านความมั่นคงในงานที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า สาเหตุที่ทำให้มีความมั่นคงในงานสูงอาจเกิดจากความมั่นคงทางการเงินในภาคการศึกษาของรัฐ ซึ่งมีการจ่ายเงินเดือนที่สม่ำเสมอ พร้อมทั้งสวัสดิการที่ดี เช่น ประกันสุขภาพและเงินบำนาญ สภาพแวดล้อมในการทำงานที่มั่นคง โดยมีการทำงานในสถานที่ที่ไม่เปลี่ยนแปลง ทำให้ครูและบุคลากรรู้สึกมั่นคงในอาชีพ นอกจากนี้ ยังมีโอกาสในการพัฒนาอาชีพ เช่น การเลื่อนขั้นหรือการพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ซึ่งทำให้เกิดความรู้สึกมั่นคงและภาคภูมิใจในตำแหน่งงาน เนื่องจากบทบาทในการพัฒนาเยาวชนถือว่ามีคุณค่าต่ออนาคตของประเทศ ความรู้สึกเหล่านี้ส่งผลให้ครูและบุคลากรมีความพึงพอใจในงานที่ทำ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วัชรระ แยมชู (2563) สนับสนุนแนวคิดนี้ โดยพบว่าพนักงานมีแรงจูงใจในการทำงานสูงสุดในด้านความมั่นคง รองลงมาคือสัมพันธภาพกับเพื่อนร่วมงาน ความก้าวหน้า และการยอมรับนับถือ ขณะที่ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด เนื่องจากการพิจารณาขึ้นเงินเดือนอาจไม่เป็นที่น่าพอใจ ซึ่งควรมีการประเมินผลการทำงานอย่างเป็นระบบและมีความยุติธรรมในการกำหนดค่าตอบแทนตามหลักการ

สอดคล้องงานวิจัยเกี่ยวกับตลาดแรงงานของ ปานทิพย์ อิมจิต (2562: 16-19) พบว่า ความมั่นคงในงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในข้าราชการสาละยุดิธรรม ขณะที่ด้านเงินเดือนและผลตอบแทนอยู่ในระดับต่ำ ส่งผลให้การจ่ายค่าตอบแทนควรเป็นไปตามหลักการความยุติธรรม เพื่อกระตุ้นให้ครูและบุคลากรมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

3. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดน่าน พบว่า ด้านการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากร ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า แม้ว่าผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่ดีเยี่ยมสามารถสร้างแรงจูงใจให้กับครูและบุคลากรได้ แต่การส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและการสร้างความไว้วางใจระหว่างกันเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคลากรรู้สึกถึงความมั่นคงและภาคภูมิใจในงาน นอกจากนี้ การสร้างสัมพันธภาพที่ดี การสนับสนุน และการติดตามผลการพัฒนานวัตกรรมก็มีส่วนช่วยให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการศึกษา การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการสร้างสรรค์ผลงานนวัตกรรมไม่เพียงแต่ทำให้เกิดการพัฒนาภายในองค์กร แต่ยังเสริมสร้างความรู้สึกมีคุณค่าและเชื่อมั่นในงานที่ทำ และการมีโอกาสเสนอความคิดเห็นและร่วมกันแก้ไขปัญหา ช่วยสร้างแรงจูงใจและความภาคภูมิใจในหน้าที่การงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชรวิศ เจริญกุล (2563: 62-63) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นทีมส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

วิสัยทัศน์ด้านการเปลี่ยนแปลง พบว่า ส่งผลอย่างไม่มีนัยสำคัญพบว่า ส่งผลอย่างไม่มีนัยสำคัญสถิติต่อแรงจูงใจของครูและบุคลากรทางการศึกษาในการปฏิบัติงานในโรงเรียนที่สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดน่าน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า สาเหตุที่ส่งผลให้เกิดผลลัพธ์เช่นนี้เนื่องมาจากการที่บุคลากรต้องปฏิบัติตามนโยบายและมาตรฐานการศึกษาที่เข้มงวดซึ่งทำให้กรอบการทำงานมีความชัดเจน และบางครั้งอาจรู้สึกว่าการเปลี่ยนแปลงวิสัยทัศน์หรือการนำแนวคิดนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาเป็นการเพิ่มภาระและกดดันแทนที่จะเป็นแรงจูงใจ แต่กลับนำไปสู่ความเครียดในที่ทำงาน นอกจากนี้ การนำเสนอวิสัยทัศน์ใหม่ ๆ อาจสร้างความคาดหวังที่สูงเกินไป ส่งผลให้บุคลากรรู้สึกไม่มั่นใจในความสามารถของตนในการปรับตัวซึ่งอาจกระทบต่อแรงจูงใจในการทำงานได้ด้วยเมื่อมองในทางกลับกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจิตรา หนูงาม (2563: 173-175) ที่พบว่า การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารส่งผลต่อคุณภาพการปฏิบัติงานของครู อาจเกิดจากการที่ผู้บริหารมีการสื่อสารวิสัยทัศน์และเป้าหมายอย่างชัดเจน พร้อมสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการทำงานร่วมกัน

ด้านการสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม พบว่า ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าส่งผลอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อแรงจูงใจของบุคลากร เนื่องจากวัฒนธรรมองค์กรที่ไม่เปิดรับความเสี่ยงและขาดการสนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ ส่งผลให้การพัฒนานวัตกรรมเป็นไปได้ยาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การขาดทรัพยากรที่จำเป็น เช่น เวลา เงินทุน หรือบุคลากร ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้การสร้างนวัตกรรมไม่ได้รับผลลัพธ์ที่ดี แม้ว่าแนวคิดและวิสัยทัศน์ของผู้บริหารจะดี แต่หากไม่มีการสนับสนุนในการนำแนวคิดไปปฏิบัติก็ไม่สามารถสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่สอดคล้องหรือขัดแย้งกับงานวิจัยของ จีรภา ประพันธ์พัฒน์ (2560: 133-136) ที่พบว่า ผู้บริหารสามารถสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านความคิดสร้างสรรค์ พบว่า ส่งผลอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อแรงจูงใจของบุคลากรในบางสถานศึกษา ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การเน้นการปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัดและการขาดการ

สนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ ทำให้บุคลากรไม่รู้สึกรู้สึกถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนวิธีการทำงาน ไม่สวดคล้องหรือขัดแย้งกับงานวิจัยของ จีรภา ประพันธ์พัฒน์ (2560: 133-136) ที่พบว่า ผู้บริหารที่มีความคิดสร้างสรรค์สามารถสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการทำงานร่วมกันและการแบ่งปันความรู้ได้

ด้านการบริหารความเสี่ยง พบว่า ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าส่งผลอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อแรงจูงใจของบุคลากร ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า สาเหตุอาจมาจากการขาดกรอบการบริหารความเสี่ยงที่ชัดเจน และการไม่สนับสนุนให้บุคลากรกล้าคิดริเริ่มซึ่งส่งผลให้บุคลากรรู้สึกขาดแรงจูงใจในการสร้างสรรค์นวัตกรรม ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจิตรา หนูงาม (2563: 173-175) ที่พบว่า การบริหารความเสี่ยงที่ดีสามารถส่งเสริมคุณภาพการปฏิบัติงานของครูได้

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

การศึกษานี้ทำให้ พบว่า มีปัจจัยหลักหนึ่งประการที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ ด้านการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม และมีด้านที่ร่วมส่งผล คือ การมีวิสัยทัศน์เปลี่ยนแปลง การมีความคิดสร้างสรรค์ การสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม และการบริหารความเสี่ยง ปัจจัยเหล่านี้สะท้อนให้ทราบว่า ถ้าผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่ดี ย่อมสามารถสร้างแรงจูงใจให้กับครูและบุคลากรได้เพื่อให้การปฏิบัติงานเกิดแรงผลักดันนำเสนอสิ่งใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสถานที่ทำงาน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความเป็นผู้นำเชิงนวัตกรรมเพื่อให้ครูและบุคลากรเกิดความกระตือรือร้นและมีแรงจูงใจในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ผู้บริหารควรพิจารณาส่งเสริมและสนับสนุนการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมเพื่อเปิดโอกาสให้ทุกคนได้เสนอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะให้ทุกคนรู้สึกว่ามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและการพัฒนาจะช่วยให้ครูปฏิบัติตามค่านิยมองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งจะส่งผลดีต่อองค์กรในระยะยาว

2) ผู้บริหารควรส่งเสริมแรงจูงใจให้กับครูและบุคลากรโดยเพิ่มความมั่นคงในหน้าที่การงานให้กับครูและบุคลากรโดยการให้ข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับการปรับปรุงและการส่งเสริมในตำแหน่งงานสร้างนโยบายที่ช่วยเพิ่มความมั่นคงและความยั่งยืนในการทำงาน เช่น การรับประกันตำแหน่งงานและการสนับสนุนในระยะยาว ซึ่งจะทำให้มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนสังกัดอื่น ๆ ที่ส่งผลมากกว่านี้

เอกสารอ้างอิง (References)

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564). กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- จิราภา ประพันธ์พัฒน์.(2560). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.repository.rmutt.ac.th/dspace/handle/123456789/3353> สืบค้นเมื่อ 3 พฤศจิกายน 2566.
- ชนวัฒน์ โพธิ์ธิด. (2566). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jeir/article/view/258854> สืบค้นเมื่อ 3 พฤศจิกายน 2566.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปานทิพย์ อัมจิต. (29 ธ.ค. 2562). แรงจูงใจกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการสาละยุดิธรรมกรณศึกษา สำนักอำนวยการประจำศาลอาญารัชดา. วารสารรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. 2(3): 16-19.
- สร้อยพัฒน์ พรหมสาขา ณ สกลนคร. (2566). รายงานสัมมนาทางวิชาการ การจัดการศึกษาท้องถิ่น 2566. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- วรวิทย์ ศิริอ่อน.(2565). แนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต1. วิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตวิทยาลัย หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วิทยากร ยาสิงห์ทองและ กนกอร สมปราษฎ์. (2560). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่ส่งผลต่อการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 11(3): 234-244.
- วัชร แย้มชู. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตร สำนักงานใหญ่. การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกริก.
- วัชรวิศ เจริญกุล. (2563). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนบ้านยางสูง. การค้นคว้าอิสระ ศึกษาสาตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุจิตรา หนูงาม (2563). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

อรพรรณ เทียนคันฉัตร. (2560). ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3): 607-610.

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนนโยบาย
CR2ACTS MODEL ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
เชียงราย เขต 2

The Transformational Leadership of the School Administrators Affecting
the Implementation of the CR2ACTS Model Policy at the Schools under
the Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 2

ยุทธพงษ์ รุ่งทวีพิทยากุล¹ คทาเทพ จันทร์เจริญ² ฐิติอาภา ตั้งคำวานิช³

Yutthapong Rungthaweevitthayakul, Katatap Chanjarean, Thitiarpha Tanangkawanich

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 2) เพื่อศึกษาระดับการขับเคลื่อนนโยบาย CR2ACTS MODEL ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 และ 3) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนนโยบาย CR2ACTS MODEL ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ แบบเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวน 320 คน เครื่องมือที่ใช้ศึกษา คือ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบสอบถามภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา และแบบสอบถามการขับเคลื่อนนโยบาย CR2ACTS MODEL วิเคราะห์ข้อมูล โดยสถิติ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ แบบขั้นตอน

ผลการวิจัย พบว่า 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และ บุคลากรทางการศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.022, S.D. = 0.327) 2) การขับเคลื่อนนโยบาย CR2ACTS MODEL อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.612, S.D. = 0.415) และ 3) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของผู้บริหารด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (β = 0.226) และด้านการสร้างแรงบันดาลใจ (β = 0.185) มีอำนาจในการพยากรณ์การขับเคลื่อนนโยบาย CR2ACTS MODEL ได้ร้อยละ 13.3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ (Keywords) : ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง; นโยบาย CR2ACTS Model

Received: 2024-10-17 Revised: 2024-10-28 Accepted: 2024-10-30

¹ นักศึกษา หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษ บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยเชียงราย
Master of Education Program in Educational Administration Graduate School, Chiangrai College. E-mail:
rotero27@gmail.com

² ดร.,อาจารย์ประจำ บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยเชียงราย Dr., Advisor Graduate School, Chiangrai College.
E-mail: katatap@crc.ac.th

³ ผศ.ดร.,อาจารย์ประจำ วิทยาลัยเชียงราย Assistant Professor Dr., Advisor, Chiangrai College. E-mail:
Thitiarphatangkawanich@crc.ac.th

Abstract

This research article aimed to: 1) study the level of transformational leadership of school administrators, teachers and educational personnel under the Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 2, 2) examine the level of implementation of the CR2ACTS model policy at the schools under the Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 2 and 3) investigate the transformational leadership of administrators influencing the implementation of the CR2ACTS Model policy at the schools under the Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 2. This was a quantitative research study. The sample consisted of 320 people, such as school administrators, teachers, and educational personnel from Chiang Rai Primary Educational Service Area 2. The instruments composed of general information questionnaires, school administrators' transformational leadership questionnaires, and CR2ACTS model policy driving questionnaires. Data were analyzed by using statistics, mean, standard deviation, and stepwise multiple regression analysis.

The research findings revealed that 1) the overall level of transformational leadership was high ($\bar{x}$ = 4.022, S.D. = 0.327), 2) the implementation CR2ACTS model policy was also at a high level ($\bar{x}$ = 3.612, S.D. = 0.415), and 3) the administrators' transformational leadership, specifically in the areas of charisma leadership (β = 0.226) and inspirational motivation (β = 0.185), could predict the driving of the CR2ACTS model policy by 13.3%, with statistical significance at the 0.05 level.

Keywords: transformational leadership; CR2ACTS Model

บทนำ (Introduction)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติมในปี พ.ศ. 2549 มุ่งเน้นการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาสู่เขตพื้นที่การศึกษาและท้องถิ่น เพื่อให้การบริหารจัดการมีความทั่วถึง และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) มุ่งพัฒนาประเทศตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ รวมถึงการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนเพื่อให้พร้อมสำหรับศตวรรษที่ 21 ซึ่งต้องเปลี่ยนจากกรอบแนวคิดแบบเดิมสู่แนวคิดใหม่ที่ยืดหยุ่น สร้างสรรค์ และท้าทาย โดยมุ่งพัฒนาทักษะที่จำเป็น เช่น การคิดวิเคราะห์ การสร้างนวัตกรรม และการทำงานร่วมกับผู้อื่น การศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศในส่วนของบริหารสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, 2560: 37) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารถือเป็นปัจจัยสำคัญในการชักนำและประสานงานให้บุคลากรทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมาย ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ที่ดีจะส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพการทำงานและคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน (การดี อนันต์นาวี, 2557: 158)

จากการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 พบว่าโรงเรียนในพื้นที่ที่มีความหลากหลายในด้านภูมิศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลให้คุณภาพการศึกษาของ

แต่ละโรงเรียนแตกต่างกันไป ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ในช่วงปีการศึกษา 2563-2565 พบว่าคะแนนเฉลี่ยในกลุ่มสาระหลัก ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ มีแนวโน้มลดลง โดยเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2, 2565) สะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา จึงมีการกำหนดแผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 โดยมุ่งเน้นการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ การอ่านออกเขียนได้ และการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ผ่านนโยบาย CR2ACTS MODEL ซึ่งมีแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าวผ่านแนวทาง 4 แนวทาง ได้แก่ ด้านการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Achievement) เป็นการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการอ่านออกเขียนได้เป็นนโยบายสำคัญ ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคน ด้านการสื่อสาร (เน้นภาษาอังกฤษ) (Communication) คือ การส่งเสริม และพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เป็นเครื่องมือในการเข้าถึงองค์ความรู้ เพื่อก้าวทันโลกและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ด้านการอ่านออก เขียนได้ (Thai Literacy) คือ การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านออกเขียนได้ เป็นนโยบายสำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคน และด้านคุณธรรม (Spirit) คือ การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ เป็นการจัดกิจกรรมให้แก่ผู้เรียนให้มีโอกาสพัฒนาตนเองด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ที่พึงประสงค์ ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมให้เป็นคนดีด้วยวิธีการที่หลากหลายเหมาะสมกับวัย และได้รับการพัฒนาทักษะทำให้เกิดจิตสำนึกความเป็นไทย (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2, 2565) การกำหนดนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาจะสัมฤทธิ์ผลได้ มีปัจจัยที่ทำให้เกิดการปฏิบัติในทุกๆ โรงเรียนได้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นผู้ที่จะนำการเปลี่ยนแปลงนี้ไปถ่ายทอดสู่การปฏิบัติ ทำให้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสำคัญอย่างมากต่อการขับเคลื่อนนโยบายในสถานศึกษา เนื่องจากผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง จะมุ่งเน้นการสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกให้เกิดขึ้นทั้งในระดับโรงเรียนและบุคลากร โดยมีบทบาทสำคัญที่จะสามารถสร้างและสื่อสารวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนเกี่ยวกับเป้าหมายและทิศทางของสถานศึกษา ทำให้ครู นักเรียน และบุคลากรเห็นความสำคัญและพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนนโยบายสำคัญ สามารถสร้างแรงกระตุ้น แรงจูงใจในการทำงานให้บุคลากรสามารถใช้ศักยภาพในการปฏิบัติอย่างเต็มที่ จึงทำให้เกิดการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ยืดหยุ่น จนสามารถเปิดรับการเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งที่ดีกว่า บุคลากรให้ความร่วมมือ ในการขับเคลื่อนนโยบายร่วมกัน ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นสิ่งที่เกื้อหนุนให้เกิดสภาพแวดล้อมเชิงบวก ช่วยส่งเสริมให้เกิดการตอบรับและขับเคลื่อนนโยบายสำคัญในสถานศึกษาอย่างเต็มที่

จากข้อมูลดังกล่าว จะเห็นได้ว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนนโยบายสำคัญของสำนักงานเขตการศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ซึ่งเป็นการพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อน นโยบาย CR2ACTS MODEL ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2
2. เพื่อศึกษาระดับการขับเคลื่อนนโยบาย CR2ACTS MODEL ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2
3. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อน นโยบาย CR2ACTS MODEL

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนนโยบาย CR2ACTS MODEL ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ 3) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา และ 4) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

1.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และ บุคลากรทางการศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวน 1,824 คน (ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต, 2565)

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และ บุคลากรทางการศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวน 320 คน ซึ่งได้มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยการใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (1970) เทียบขนาดของประชากรที่จำนวน 1,900 คน ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 320 คน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

สถานศึกษาในสังกัดของเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงรายเขต 2

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้านระยะเวลาในการเก็บข้อมูล ตั้งแต่วันที่ 5 มิถุนายน 2567 ถึง วันที่ 30 มิถุนายน 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ แบบออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน

ส่วนที่ 2 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ส่วนที่ 3 การขับเคลื่อนนโยบาย CR2ACTS MODEL ของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ใน 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

(Achievement) ด้านการสื่อสาร (เน้นภาษาอังกฤษ) (Communication) ด้านการอ่านออก เขียนได้ (Thai Literacy) และด้านคุณธรรม (Spirit)

ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล โดยสร้างแบบสอบถาม และนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) จากผลการวิเคราะห์ข้อคำถามในการวิจัยครั้งนี้ มีค่า IOC อยู่ที่ 0.98 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร มีค่าดัชนีความสอดคล้องโดยรวมอยู่ที่ 0.97 การขับเคลื่อนนโยบาย CR2ACTS MODEL ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ 0.99 ซึ่งถือว่า เป็นข้อคำถามที่อยู่ในเกณฑ์ตรงเชิงเนื้อหา ได้นำแบบสอบถาม มาปรับปรุงแก้ไข และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับ ประชากรแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธี คำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยรวมอยู่ที่ 0.966 จึงนำแบบสอบถาม ไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้านระยะเวลาในการเก็บข้อมูลในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2567 ดำเนินการเก็บ ข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามผ่านทางแบบสอบถามออนไลน์ (Google Form) เก็บตัวอย่างด้วยกำหนดการเก็บ รวบรวมแบบสอบถาม จำนวน 320 ชุด ได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และดำเนินการจัดทำ ฐานข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์สถิติ แบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป วิเคราะห์ด้วย การแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage)

ส่วนที่ 2 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร วิเคราะห์โดย ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)

ส่วนที่ 3 การขับเคลื่อนนโยบาย CR2ACTS MODEL ของสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ของข้อมูล และร้อยละ

ส่วนที่ 4 วิเคราะห์ตัวแปรภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อการ ขับเคลื่อนนโยบาย CR2ACTS MODEL ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2 โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 191 คน คิดเป็นร้อยละ 59.7 อยู่ในช่วงอายุ 36-45 ปี จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 36.6 ส่วนใหญ่มีระดับ การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 235 คน คิดเป็นร้อยละ 73.4 มีประสบการณ์ทำงานอยู่ในช่วงระหว่าง 3-5 ปี จำนวน 100 คิดเป็นร้อยละ 31.3 ส่วนใหญ่เป็นครูผู้สอน จำนวน 216 คน คิดเป็นร้อยละ 67.5

2. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร เมื่อพิจารณาในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{X} = 4.022$, S.D. = 0.327) พิจารณารายด้านแล้ว พบว่า ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ มีค่าเฉลี่ยระดับมาก อยู่ในลำดับแรก ($\bar{X} = 4.076$, S.D. = 0.397) รองลงมาคือ ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ($\bar{X} = 4.019$, S.D. = 0.405) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ($\bar{X} = 4.008$, S.D. = 0.472) ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำที่สุดคือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($\bar{X} = 3.985$, S.D. = 0.381) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร (n = 320)

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
1. การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	4.076	.397	มาก
2. การสร้างแรงบันดาลใจ	3.985	.381	มาก
3. ด้านการกระตุ้นทางปัญญา	4.008	.472	มาก
4. ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล	4.019	.405	มาก
รวม	4.022	.327	มาก

3. การขับเคลื่อนนโยบาย CR2ACTS MODEL ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยรวม มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{X} = 3.612$, S.D. = 0.415) พิจารณารายด้านแล้ว พบว่า ด้านคุณธรรม (Spirit) มีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.028$, S.D. = 0.664) รองลงมาคือ ด้านการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Achievement) ($\bar{X} = 3.799$, S.D. = 0.494) ด้านการอ่านออก เขียนได้ (Thai Literacy) ($\bar{X} = 3.750$, S.D. = 0.499) ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำที่สุด (ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง) คือ ด้านการสื่อสาร (เน้นภาษาอังกฤษ) (Communication) ($\bar{X} = 2.870$, S.D. = 1.04) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของ การขับเคลื่อนนโยบาย CR2ACT MODEL ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 (n = 320)

การขับเคลื่อนนโยบาย CR2ACT MODEL ของ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. ด้านการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Achievement)	3.799	.494	มาก
2. ด้านการสื่อสาร (เน้นภาษาอังกฤษ) (Communication)	2.870	1.04	ปานกลาง
3. ด้านการอ่านออก เขียนได้ (Thai Literacy)	3.750	.499	มาก
4. ด้านคุณธรรม (Spirit)	4.028	.664	มาก
รวม	3.612	.415	มาก

4. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนนโยบาย CR2ACTS MODEL มากที่สุด ได้แก่ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ($\beta = 0.226$) รองลงมา คือ ปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($\beta = 0.185$) อำนาจในการพยากรณ์การขับเคลื่อนนโยบาย CR2ACTS MODEL ได้ร้อยละ 13.3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์การถดถอยพหุคูณ พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนนโยบาย CR2ACTS MODEL ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ($n = 320$)

ตัวแปร	b	S.E.b	β	t	Sig	Tolerance	VIF
(Constant)	1.848	.268		7.257	0.000		
X ₁ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	0.236	0.067	0.226	3.546	0.000*	0.674	1.483
X ₂ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ	0.201	0.069	0.185	2.908	0.004*	0.674	1.483

R = 0.365 ,R Square = 0.133 ,Adjusted R Square = 0.128 ,SE = 0.387
Durbin –Watson = 1.724 ,Sig 0.00*

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยในระดับมากเป็นลำดับแรก คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล และ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีการปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาซึ่งผู้บริหารต้องมีลักษณะเป็นผู้นำที่มีอิทธิพลในการสร้างการขับเคลื่อนสู่การเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาโดยผ่านการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายให้กับผู้บังคับบัญชานำไปประยุกต์สู่การปฏิบัติเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในอนาคต ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงการศึกษาผ่านนโยบายต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต และ ผู้บริหารเป็นผู้กำหนดทิศทางและเป็นผู้สร้างแรงกระตุ้นเพื่อหนุนเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดี ทั้งนี้ ผู้นำสถานศึกษาที่มีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์มีผลมาจากการที่ผู้บริหารสถานศึกษาได้ผ่านการอบรมคัดเลือกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ให้เป็นผู้ที่มีอุดมการณ์ในการเปลี่ยนแปลง มุ่งมั่น ตั้งใจในการพัฒนาการศึกษาให้ดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุริยวรรณ พรหมขุนทอง (2565: 218) และ เนตรนภา เจตจำนง (2564) ที่พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

2. การขับเคลื่อนนโยบาย CR2ACTS MODEL ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและด้านคุณธรรม (Spirit) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Achievement) และด้านการอ่านออกเขียนได้ (Thai Literacy) ขณะที่ด้านการสื่อสาร (Communication) ซึ่งเน้นการใช้ภาษาอังกฤษมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดโดยมี

ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง การที่ด้านคุณธรรมมีค่าเฉลี่ยสูง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาศึกษามีนโยบายให้สถานศึกษาให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์เพื่อให้นักเรียนพัฒนาตนเองเป็นพลเมืองดีและเคารพกฎระเบียบสังคมตามนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการที่มุ่งเน้นให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนและเป็นคนดีคนเก่ง จึงมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมให้กับนักเรียนอย่างต่อเนื่อง เช่น กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และกิจกรรมร่วมกับวัดในวันสำคัญ จากการจัดกิจกรรมเหล่านี้ทำให้สถานศึกษาสามารถขับเคลื่อนด้านคุณธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพส่งผลให้มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดในด้านนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชวน ภารังกุล (2564: 335) ที่พบว่า การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนซึ่งเป็นเยาวชนนั้นถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาประเทศเพราะคุณธรรมจริยธรรมเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับประเทศไม่ว่าจะเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาหรือประเทศที่พัฒนาแล้วก็ตาม ทั้งนี้ เพื่อเป็นฐานในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติ

3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนนโยบาย CR2ACT MODEL ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 พบว่า มี 2 ด้าน ที่สามารถพยากรณ์การขับเคลื่อนนโยบาย CR2ACTS MODEL ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ได้ คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ และด้านการสร้างแรงบันดาลใจตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 มีลักษณะของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการสร้างแรงบันดาลใจ โดยการมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาโรงเรียนซึ่งแสดงให้เห็นผู้ได้บังคับบัญชาสามารถมองเห็นเป้าหมายในการทำงานได้อย่างชัดเจน และผู้บริหารมีการกระตุ้นให้เกิดความมั่นใจในศักยภาพของตนเอง จนผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษามีการพัฒนาตนเองเพื่อให้สามารถขับเคลื่อนนโยบาย CR2ACTS MODEL ให้บรรลุผลสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนกร คุ่มนายอ (2562) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 2 ด้านที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนได้ คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

งานวิจัยนี้ได้ พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ และด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ส่งผลต่อการขับเคลื่อนนโยบาย CR2ACTS MODEL ซึ่งเป็นการขับเคลื่อนนโยบายสำคัญเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือสถานศึกษาสามารถ พัฒนาต่อยอดในการกำหนดนโยบายและแนวทางในการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาให้มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ และด้านการสร้างแรงบันดาลใจ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ และมาตรฐาน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ และด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ส่งผลต่อการขับเคลื่อนนโยบาย CR2ACTS MODEL ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ซึ่งเป็นนโยบายสำคัญที่มีเป้าหมายเพื่อให้การศึกษามีคุณภาพและมีมาตรฐาน สามารถพัฒนาผู้เรียนมีความรู้ความสามารถเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด ดังนั้น จึงควรส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษา มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ และด้านการสร้างแรงบันดาลใจ เพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลในการขับเคลื่อนนโยบายสำคัญให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ และ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ สามารถทำนายการขับเคลื่อนนโยบาย CR2ACTS MODEL ได้เพียงร้อยละ 13.3 ดังนั้น ควรศึกษาปัจจัยอื่นเพิ่มเติม เช่น การมีความคิดสร้างสรรค์ หรือ การสร้างองค์กรนวัตกรรมต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- ชวน ภารังกุล และคณะ. (2564). การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนภวนาภิรมย์พิทยา จังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสารสิรินธรปริทรรศน์*. 22(1): 325-337.
- ธนกร คุ่มนายอ. (2562). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 22 .วิทยานิพนธ์ปริญญา ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- เนตรนภา เจตน์จำนงค์. (2564). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยสยาม.
- ภารดี อนันต์นาวี (2557). *หลักการแนวคิดทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา*. ชลบุรี: มนตรี.
- สถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2566). O-NET ป.6. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.niets.or.th/th/catalog/view/212>. สืบค้นเมื่อ 21 พฤศจิกายน 2566
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2. (2565). *ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://data.boppobec.info/emis/school.php?Area_CODE=5702. สืบค้นเมื่อ 21 พฤศจิกายน 2566
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2. (2565). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 สพป.เชียงราย เขต 2*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://drive.google.com/file/d/10UAo1o_cs-n4LSS6H2Q-bWRn0XvGZJGV/view. สืบค้นเมื่อ 21 พฤศจิกายน 2566
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ สิบสอง พ.ศ. 2560-2564*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สุริยวรรณ พรหมขุนทอง. (2565). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตทวีวัฒนา สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร. *Journal of Roi Kaensarn Academi*. 7(10): 212-227.

Krejcie, R. B, & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activity. **Journal of Education and Psychological Measurement.** 30(3): 607-610.

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจในการใช้บริการ

ร้าน Octoguz by บ้านโสด

The Marketing Mix Factors Affecting the Decision to Use the Service of Octoguz by Ban Sod Restaurant

ไชยนิทย์ สุขประเสริฐ¹ ชินโสณ วิสิฐนิติกิจา²

Chaiyanit sukprasert, Chinnaso Visitnitikija

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการใช้บริการร้าน octoguz by บ้านโสด 2) การตัดสินใจในการใช้บริการร้าน octoguz by บ้านโสด 3) เปรียบเทียบการตัดสินใจในการใช้บริการร้าน octoguz by บ้านโสดจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล 4) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้าน octoguz by บ้านโสด เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามจำนวน 400 ชุด เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย การทดสอบสมมติฐานแบบ t- test F-test (One-Way ANOVA) และ Multiple Regression Analysis

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการใช้บริการร้าน octoguz by บ้านโสด พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับสำคัญมากที่สุด 2) ระดับการตัดสินใจในการใช้บริการร้าน octoguz by บ้านโสด พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด 3) เปรียบเทียบการตัดสินใจในการใช้บริการร้าน octoguz by บ้านโสดจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้าน octoguz by บ้านโสด ที่แตกต่างกัน 4) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้าน octoguz by บ้านโสด ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล ด้านกระบวนการ และด้านลักษณะทางกายภาพ มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้าน octoguz by บ้านโสด

คำสำคัญ (Keywords): ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด; การตัดสินใจ; octguz by บ้านโสด

Abstract

This research aimed to study 1) Marketing mix factors in using the services of octoguz by Baan Sod, 2) Decision making in using the services of octoguz by Baan Sod, 3) Comparison of decision-making in using the services of octoguz by Baan Sod classified by personal data, and 4) Marketing mix factors affecting the decision making in using the services of octoguz by Baan Sod. It was a quantitative research approach. A questionnaire was a research tool. A

Received: 2024-10-01 Revised: 2024-10-29 Accepted: 2024-10-30

¹ นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต Student Master of Business Administration, The Graduate School, Kasem Bundit University. E-mail: chaiyanitsukprasert@gmail.com

² อาจารย์ที่ปรึกษา หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต Advisor Master of Business Administration, The Graduate School, Kasem Bundit University. E-mail: chinnaso12@gmail.com

questionnaire of 400 sets was used as a tool for data collection. The statistical instruments used were percentage, mean, t-test, F-test (One-Way ANOVA), and Multiple Regression Analysis.

The research results found that 1) The important level of marketing mix factors in using the services of octoguz by Baan Sod overall was essential. 2) The level of decision-making in using the services of octoguz by Baan Sod overall level was at the most agree. 3) Comparison of decision-making in using the services of octoguz by Baan Sod classified by personal data affected the decision-making. 4) Marketing mix factors affecting the decision to use the services of octoguz by Baan Sod in terms of promotion, personnel, process, and physical characteristics affected the decision to use the services of octoguz by Baan Sod.

Keywords: marketing mix factors; decision-making; octguz by Baan Sod

บทนำ (Introduction)

คนไทยเป็นชาติที่ชอบสรรหาอาหารเพื่อมารับประทาน แต่ด้วยความเร่งรีบและแข่งกับเวลาในการดำเนินชีวิตจึงไม่มีเวลาประกอบอาหารภายในบ้าน โดยเฉพาะวัยทำงานหรือประชาชนสมัยใหม่ที่ใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับภาระหน้าที่การทำงานและความรับผิดชอบในแต่ละวัน ดังนั้นคนเหล่านี้จึงนิยมทานอาหารนอกบ้าน จึงเป็นสาเหตุให้ธุรกิจร้านอาหารมีการเติบโตและมีผลต่อเศรษฐกิจภายในประเทศและเข้ามามีบทบาทกับชีวิตของคนไทยสมัยใหม่มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ธุรกิจร้านอาหารกึ่งผับ ที่มีรูปแบบการให้บริการที่หลากหลายและแปลกใหม่ต่างจากร้านอาหารธรรมดาทั่วไป ร้านอาหารกึ่งผับได้เข้ามามีบทบาทในสังคมวัยทำงานเนื่องจากมีความน่าสนใจกว่าร้านอาหารทั่วไปเพราะร้านอาหารกึ่งผับมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบของแต่ละร้านต่างกันไปตาม วัตถุประสงค์ของเจ้าของธุรกิจ โดยมีการนำเอกลักษณ์ของร้านอาหารผสมผสานกับการบริการเครื่องดื่มทั้งมีแอลกอฮอล์ และไม่มีแอลกอฮอล์มาเพื่อรองรับผู้บริโภค ร้านบางแห่งมีดนตรีไว้คอยบริการ เพื่อสร้างความบันเทิงให้กับผู้มาใช้บริการ ซึ่งสถานที่เหล่านี้อาจจะใช้เป็นที่พักปะสังสรรค์หรือผ่อนคลายหลังจากที่เสร็จสิ้นภารกิจในชีวิตประจำวัน ธุรกิจร้านอาหารเป็นอีกหนึ่งธุรกิจพื้นฐานที่อยู่ในสังคมไทยมานานและมีอัตราการขยายตัวที่สูงมากจนทำให้ปัจจุบันมีอัตราการแข่งขันกันในธุรกิจนี้มีความรุนแรง เพราะการขยายตัวของจำนวนร้านอาหารทำให้เกิดการกระจายตัวของลูกค้าและส่วนแบ่งการตลาด (พิชญยุทธ์ สุภาภักทรานนท์, 2561: 1)

ปัจจุบันจำนวนร้านอาหารมีการขยายตัวในอัตราที่สูงขึ้นเรื่อยๆ โดยข้อมูลการจดทะเบียนจัดตั้งธุรกิจภัตตาคาร/ร้านอาหาร ในเดือนจัดตั้งสูงเป็นอันดับที่ 3 จากจำนวนการจดทะเบียนจัดตั้งธุรกิจทั้งหมด ซึ่งมีจำนวน 175 ราย สูงกว่าเดือนก่อน (ก.พ.60) จำนวน 56 ราย คิดเป็น 47% และเมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปี ก่อน (มี.ค.59) มีจำนวนสูงกว่า 10 ราย คิดเป็น 6% นอกจากนั้นมูลค่าทุนจดทะเบียนจัดตั้งของธุรกิจประเภทนี้ในเดือน มี.ค.60 ยังมีมูลค่าสูงสุดในรอบ 1 ปี (มี.ค.59-มี.ค.60) มีมูลค่าทุน รวมทั้งสิ้น 342 ล้านบาท โดยมีธุรกิจภัตตาคาร/ร้านอาหารที่ดำเนินกิจการอยู่ทั่วประเทศทั้งหมดจำนวน 11,945 ราย โดยส่วนใหญ่จะจัดตั้งในรูปแบบบริษัทจากจำนวน 10,443 ราย คิดเป็น 87.43% รองลงมาคือ ห้างหุ้น ส่วนจำกัด / ห้างหุ้น ส่วนสามัญ นิติบุคคลจำนวน 1,497 ราย คิดเป็น 12.53% ในขณะที่มีการจัดตั้งในรูปแบบ บริษัทมหาชนจำกัด มีจำนวนเพียง 5 ราย คิดเป็น 0.04% (พิชญยุทธ์ สุภาภักทรานนท์, 2561: 2)

ร้าน octoguz by บ้านโสดตั้งอยู่ย่านถนนรามอินทราเปิดดำเนินการมาแล้ว8ปีเนื่องด้วยปัจจุบันมีร้านอาหารกึ่งผับมีการเปิดกิจการร้านอาหารเพิ่มมากขึ้นและเทคโนโลยีและการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นทำให้ร้านอาหารต่างๆมีการปรับตัวให้เป็นไปตามยุคสมัยและ ความต้องการของผู้บริโภค สำหรับผู้ประกอบการร้าน octoguz by บ้านโสดได้มีการปรับกลยุทธ์ด้วยการจัดโปรโมชั่นราคาอาหารและเครื่องดื่มควบคู่ เป็นต้น มีบริการเข้าถึงลูกค้าและรองรับความสะดวกสบายของลูกค้าด้วยบริการส่งอาหารผ่านช่องทางแอปพลิเคชัน LINEและGRABFOOD เป็นต้น และติดต่อสื่อสารกับลูกค้าทั้งแบบออฟไลน์และออนไลน์โดยใช้ช่องทางเฟสบุ๊คและไลน์เป็นช่องทาง ในการติดต่อกับลูกค้าที่ต้องการจองโต๊ะหรือสั่งอาหารล่วงหน้า

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นผู้ศึกษาจึงสนใจการตัดสินใจในการใช้บริการร้าน octoguz by บ้านโสด เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงการให้บริการให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการเพื่อเพิ่มจำนวนลูกค้ามาใช้บริการร้าน octoguz by บ้านโสด

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

- 1) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการใช้บริการร้าน octoguz by บ้านโสด
- 2) เพื่อศึกษาการตัดสินใจใช้บริการร้าน octoguz by บ้านโสด
- 3) เพื่อเปรียบเทียบการตัดสินใจใช้บริการร้าน octoguz by บ้านโสด จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล
- 4) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้าน octoguz by บ้านโสด

โสด

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็น วิธีค้นคว้าหาความจริง และใช้วิธีการทางสถิติมาช่วยวิเคราะห์ประมวลผล เพื่อให้เกิดความคลาดเคลื่อนน้อยที่สุด

1. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยได้กำหนดขอบเขตในการวิจัย ดังต่อไปนี้

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา งานวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ การศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจในการใช้บริการร้าน octoguz by บ้านโสด โดยอาศัยทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด Marketing Mix ของ Kotler (2016) ซึ่งประกอบไปด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล ด้านกระบวนการ และด้านลักษณะทางกายภาพ และศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อ ประกอบไปด้วย การรับรู้ถึงความต้องการ การค้นหาข้อมูล การประเมินทางเลือก การตัดสินใจซื้อ พฤติกรรมภายหลังการซื้อ

1.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นผู้ที่ใช้บริการร้าน octoguz by บ้านโสด เลือกตัวอย่างจำนวน 400 ราย การศึกษาในครั้งนี้ ใช้การคำนวณหากลุ่มตัวอย่าง (Sample size) แบบไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ของ W.G. Cochran (1977: 3) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ในการคำนวณ จะได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 385 ราย แต่ทั้งนี้เพื่อป้องกันความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นในการตอบแบบสอบถาม ข้อมูลไม่สมบูรณ์ครบถ้วน ทางผู้ศึกษาจึงได้ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 400 ราย

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ ร้าน octoguz by บ้านโสด เขตมีนบุรี แขวงมีนบุรี กรุงเทพมหานคร

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา มิถุนายน พ.ศ. 2567-เดือนกันยายน

พ.ศ. 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเชิงปริมาณ แบบสอบถาม เรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจในการใช้บริการร้าน octoguz by บ้านโสด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การศึกษาค้นคว้าเอกสาร และผลการศึกษาวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.2 การศึกษาแบบสอบถามข้อมูลที่ได้ จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มเป้าหมาย โดยขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามทั้งในรูปแบบแจกแบบสอบถามโดยตรงและแบบสอบถามออนไลน์ จำนวน 400 ชุด และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปได้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้สถิติ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย อธิบายข้อมูลเชิงประชากรศาสตร์และผู้ตอบแบบสอบถามตัวแปรต่าง ๆ

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้ทดสอบสมมติฐาน t-test, F-test, (One-way ANOVA), (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย (Research Results)

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจในการใช้บริการร้าน octoguz by บ้านโสด

ตารางที่ 1 แสดงระดับความสำคัญปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจในการใช้บริการร้าน octoguz by บ้านโสด ผลวิจัยปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7Ps

ลำดับ	ส่วนผสมทางการตลาด (7Ps)	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	แปลผล
1	ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	4.80	.38244	มากที่สุด
2	ด้านราคา	4.72	.41805	มากที่สุด
3	ด้านลักษณะทางกายภาพ	4.71	.41298	มากที่สุด
4	ด้านกระบวนการ	4.71	.42951	มากที่สุด
5	ด้านบุคคล	4.68	.46118	มากที่สุด
6	ด้านการส่งเสริมการตลาด	4.65	.46456	มากที่สุด
7	ด้านผลิตภัณฑ์	4.59	.47154	มากที่สุด
	รวม	4.69	.35405	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการใช้บริการร้าน octoguz by บ้านโสด อยู่ระดับสำคัญมากที่สุด ($\bar{x} = 4.69$, S.D. = .35405) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($\bar{x} = 4.80$, S.D. = .38244) มาเป็นลำดับแรก รองลงมาได้แก่ ด้านราคา ($\bar{x} = 4.72$, S.D. = .41805) ด้านลักษณะทางกายภาพ ($\bar{x} = 4.71$, S.D. = .41298) ด้านกระบวนการ ($\bar{x} = 4.71$, S.D. = .42951) ด้านบุคคล ($\bar{x} = 4.68$, S.D. = .46118) ด้านการส่งเสริมการตลาด ($\bar{x} = 4.65$, S.D. = .46456) และ ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{x} = 4.59$, S.D. = .47154) ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การตัดสินใจมาใช้บริการ ร้าน octoguz by บ้านโสด

ตารางที่ 2 ตารางแสดงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจมาใช้บริการ ร้าน octoguz by บ้านโสด

ลำดับ	การตัดสินใจมาใช้บริการ ร้าน octoguz by บ้านโสด	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	แปลผล
1	ด้านการรับรู้ถึงความต้องการ	4.74	.37353	มากที่สุด
2	ด้านการค้นหาข้อมูล	4.66	.48795	มากที่สุด
3	ด้านการประเมินทางเลือก	4.64	.52395	มากที่สุด
4	ด้านพฤติกรรมภายหลังการซื้อ	4.63	.48276	มากที่สุด
5	ด้านการตัดสินใจซื้อ	4.52	.38512	มากที่สุด
	รวม	4.64	.39211	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจมาใช้บริการ ร้าน octoguz by บ้านโสดอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = .39211) และเมื่อพิจารณาถึงระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด 5 รายการ ประกอบด้วย ด้านการรับรู้ถึงความต้องการ ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = .37353) รองลงมา ด้านการค้นหาข้อมูล ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = .48795) ด้านการประเมินทางเลือก ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = .52395) ด้านพฤติกรรมภายหลังใช้บริการ ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = .48276) และด้านการตัดสินใจซื้อ ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = .38512) ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการตัดสินใจในการใช้บริการร้าน octoguz by บ้านโสด จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

ตารางที่ 3 แสดงผลเปรียบเทียบการตัดสินใจในการใช้บริการร้าน octoguz by บ้านโสดจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลส่วนบุคคล	การตัดสินใจ		Sig	ผลการทดสอบ
	t	F		
เพศ	-0.755		0.451	ไม่แตกต่าง
อายุ		1.328	0.259	ไม่แตกต่าง
ระดับการศึกษา		1.171	.311	ไม่แตกต่าง
อาชีพ		3.189	.008*	แตกต่าง
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		.356	.785	ไม่แตกต่าง

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อมูลส่วนบุคคลที่ต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้าน octoguz by บ้านโสด ที่แตกต่างกัน พบว่า ข้อมูลอาชีพ แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้าน octoguz by บ้านโสด ที่แตกต่างกัน และส่วนข้อมูล เพศ อายุ การศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้าน octoguz by บ้านโสด ที่ไม่แตกต่างกัน

ส่วนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจในการใช้บริการร้าน octoguz by บ้านโสด

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการใช้บริการ

ร้าน octoguz by บ้านโสด

ส่วนประสมทางการตลาด	B	Std. Error	Beta	T	Sig.	ผลการทดสอบ
(Constant)	.989	.182		5.447	.001	
ด้านผลิตภัณฑ์	.066	.039	.080	1.680	.094	ไม่มี
ด้านราคา	.078	.052	.083	1.514	.131	ไม่มี
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	-.031	.049	-.031	-.644	.520	ไม่มี
ด้านการส่งเสริมการตลาด	.132	.040	.156	3.277	.001*	มี
ด้านบุคคล	.211	.049	.248	4.284	.001*	มี
ด้านกระบวนการ	.122	.061	.133	1.999	.046*	มี
ด้านลักษณะทางกายภาพ	.202	.061	.213	3.316	.001*	มี

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 เปรียบเทียบอิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการใช้บริการร้าน octoguz by บ้านโสด ความถี่ต่อครั้ง พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านการส่งเสริมการตลาด (Sig = .001) ด้านบุคคล (Sig = .001) ด้านกระบวนการ (Sig = .046) ด้านลักษณะทางกายภาพ (Sig = .001) มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการใช้บริการร้าน octoguz by บ้านโสด ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจในการใช้บริการร้าน octoguz by บ้านโสด ผู้ศึกษามีประเด็นที่จะอภิปราย ดังนี้

1. จากการศึกษาระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการใช้บริการ ร้าน octoguz by บ้านโสด พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับสำคัญมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ เทตยา แซ่ตัน (2566: 34) พบว่า ส่วนประสมทางการตลาด ทั้ง 7 ด้าน คือด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านสถานที่ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการให้บริการ และด้านลักษณะทางกายภาพ มีความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด

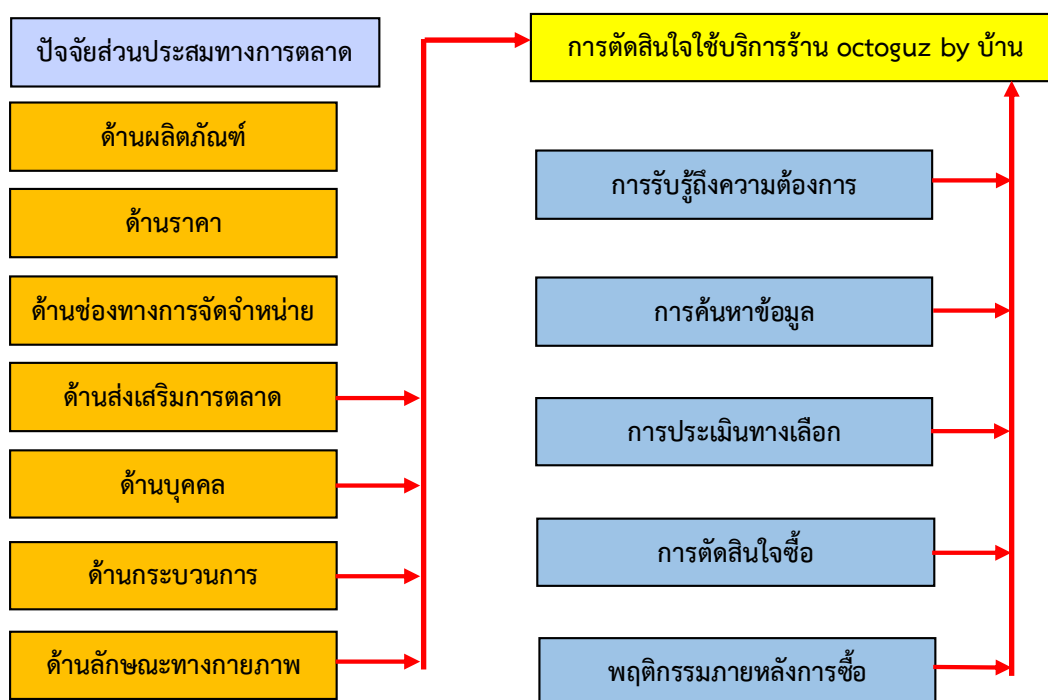
2. จากการศึกษาระดับความคิดเห็นการตัดสินใจใช้บริการร้าน octoguz by บ้านโสด พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ เทตยา แซ่ตัน (2566: 34) พบว่า การตัดสินใจเลือกใช้บริการของนักท่องเที่ยวต่อการเลือกร้านอาหารท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่อยู่ในระดับมากที่สุด

3. จากการศึกษการเปรียบเทียบการตัดสินใจในการใช้บริการร้าน octoguz by บ้านโสดจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้าน octoguz by บ้านโสด ที่แตกต่างกัน พบว่า อาชีพที่แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้าน octoguz by บ้านโสด ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุษา เหมไพบูลย์ (2562: 83-84) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพ แตกต่างกันมีการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารยกยอริมคลองภาพรวมที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. จากการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้าน octoguz by บ้านโสด พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล ด้านกระบวนการ และ

ด้านลักษณะทางกายภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุชา เหมไพบูลย์ (2562: 83-84) พบว่า ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล ด้านกระบวนการ และด้านลักษณะทางกายภาพ ภาพรวมอยู่ในระดับสำคัญมากที่สุด

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากงานวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านส่งเสริมการตลาดด้านบุคคล ด้านกระบวนการ และด้านลักษณะทางกายภาพอยู่ในระดับสำคัญมากที่สุดและมีผลต่อการตัดสินใจในการใช้บริการร้าน octoguz by บ้านโสด อาชีพ แตกต่างกันไป มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้าน octoguz by บ้านโสด ที่แตกต่างกัน ส่วนข้อมูล เพศ อายุ การศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้าน octoguz by บ้านโสด ที่ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้ประกอบการร้าน octoguz by บ้านโสด ควรให้ความสำคัญกับผลิตภัณฑ์ เมนูอาหารและเครื่องดื่มให้มีความหลากหลาย มีเมนูอาหารหรือเครื่องดื่ม “พิเศษ” สำหรับงานเลี้ยงฉลองวาระพิเศษ ตรวจสอบรสชาติอาหารให้ได้มาตรฐาน เปิดเพลงในร้านให้สนุกสนาน และมีคอนเสิร์ตตามกระแส 1-2 ครั้งต่อเดือน

1.2 ผู้ประกอบการร้าน octoguz by บ้านโสด ควรให้ความสำคัญกับราคา อาหารและเครื่องดื่มให้เหมาะสมกับปริมาณและคุณภาพ แสดงป้ายราคาอย่างชัดเจน มีช่องทางการชำระค่าอาหารและเครื่องดื่มหลายช่องทางเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้ใช้บริการ มีใบเสร็จที่แสดงค่าอาหารและเครื่องดื่ม อย่างถูกต้องจากเครื่อง POS

1.3 ผู้ประกอบการร้าน octoguz by บ้านโสด ควรให้ความสำคัญกับช่องทางการจัดจำหน่าย การเลือกทำเลที่ตั้งของร้านอาหารที่สะดวกต่อการเดินทาง สามารถติดต่อได้สะดวก สำหรับการสอบถามข้อมูล ก่อนเข้ามาใช้บริการ จัดที่จอดรถให้เพียงพอต่อผู้ใช้บริการ ป้ายบอกทางชื่อร้านอาหารเป็นจุดเด่น สังเกตได้ง่าย

1.4 ผู้ประกอบการร้าน octoguz by บ้านโสด ควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการตลาด ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายให้น่าสนใจและดึงดูดผู้ที่มาใช้บริการ มีการประชาสัมพันธ์ ข่าวสารหรือโปรโมชั่นผ่านสื่อต่างๆ มีการจัดกิจกรรมสมนาคุณในโอกาสพิเศษเช่นวันเกิดหรือวันหยุดเทศกาล และมีสิทธิพิเศษสำหรับลูกค้าที่เป็นสมาชิกประจำ และให้สิทธิพิเศษลูกค้าใหม่เพื่อมาใช้บริการครั้งถัดไป

1.5 ผู้ประกอบการร้าน octoguz by บ้านโสด ควรให้ความสำคัญกับบุคคล ควรจัดพนักงานให้มีจำนวนเพียงพอต่อการให้บริการ อบรมพนักงานให้มีกิริยามารยาทสุภาพเรียบร้อย สามารถให้คำแนะนำรายการอาหารและเครื่องดื่มแก่ลูกค้า ใส่ใจในการให้บริการด้วยความกระตือรือร้น มีความถูกต้องรวดเร็ว

1.6 ผู้ประกอบการร้าน octoguz by บ้านโสด ควรให้ความสำคัญกับกระบวนการ ควรให้ความสำคัญกับการจัดคิวที่ชัดเจน สามารถจองล่วงหน้าได้ ระยะเวลาการรอในการรับบริการอาหารและเครื่องดื่มและบริการมีความ รวดเร็ว ให้บริการอาหารและเครื่องดื่มที่ถูกต้องตรงตามความต้องการของผู้เข้ามาใช้บริการ

1.7 ผู้ประกอบการร้าน octoguz by บ้านโสด ควรให้ความสำคัญกับลักษณะทางกายภาพ ควรให้ความสำคัญกับการจัดสถานที่ที่อากาศถ่ายเทสะดวก ไม่อึดอัดต่อผู้มาใช้บริการ ภายในร้านกว้างขวาง มีที่นั่ง และแสงสว่างเพียงพอ บริเวณร้านมีความสะอาดถูกสุขลักษณะ สร้างความมั่นใจในความปลอดภัยให้กับผู้เข้ามาใช้บริการ

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาโดยใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อจะได้เป็นข้อมูลเชิงลึกในการทำธุรกิจร้านอาหาร ควรเพิ่มแหล่งเก็บตัวอย่างให้ครอบคลุมพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อจะได้ตอบสนองตามความต้องการของผู้มาใช้บริการให้เป็นประโยชน์มากที่สุดในการครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- จรรุชา เหมไพบูลย์. (2562). การตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารยกยอริมคลองสมุทรสาคร. สารนิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสยาม.
- พิชญ์ยุคต์ สุภาภักทรานนท์. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการร้านอาหารกึ่งผับของผู้ใช้บริการในเขตกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต หลักสูตรปริญญาการจัดการ มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เทตยา แซ่ตัน. (2566). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวต่อการเลือกร้านอาหารท้องถิ่นใน จังหวัดเชียงใหม่. สารนิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัย เชียงใหม่.
- Cochran, W. G. (1977). *Sampling Techniques* (3rd ed.). New York: John Wiley & Sons.
- Kotler, P. (2016). *Marketing Management: Analysis, Planning, Implementation and Control* (15th Global ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall.

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดชลบุรี

Guideline for the development of cultural tourism in Chonburi Province

บรรจบ มุลเชื้อ¹
Bunchob Moolchua

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาเกี่ยวกับสภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดชลบุรี 2) ศึกษาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดชลบุรี การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างคือนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 400 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน, t-test, One Way ANOVA

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมระดับความคิดเห็นของความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรกคือ ด้านสิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยว และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการเข้าถึงได้ของแหล่งท่องเที่ยว 2) แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมระดับความคิดเห็นของความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรกคือ ด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการจัดการพื้นที่ท่องเที่ยว

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า 1) ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดชลบุรี ที่ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านอาชีพ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดชลบุรี ที่ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ (Keywords) : แนวทางการพัฒนา; การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม; จังหวัดชลบุรี

Abstract

This research article aimed to study 1) the cultural tourism situation in Chonburi Province, and 2) the method for developing cultural tourism in Chonburi province. This research employed a quantitative approach. The research instrument was a questionnaire. The sample consisted of 400 Thai tourists. The statistical tools used in the research were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, One way ANOVA.

The results of this research were the following. 1) The overall condition of cultural tourism in Chonburi Province was of a high level of importance. With consideration of each aspect, it was at a high level in all aspects. The most important aspect was tourist

Received: 2024-10-15 Revised: 2024-10-29 Accepted: 2024-10-30

¹ อาจารย์พิเศษหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาวัตกรรมการบริหารการเงินและการบริหารหนี้ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี Lecturer, Bachelor of Business Administration Program in Financial Management and Debt Management Innovation, Bangkok Thonburi University. E-mail: bunchob.m@gmail.com

attractions, and the least important aspect was the accessibility of cultural tourism attractions. 2) For the guidelines for the development of cultural tourism in Chonburi Province, it overall was at a high level. With consideration of each aspect, it was at a high level in all aspects. The aspect with the highest average score was learning activities and process, and the aspect with the lowest average score was the tourism area management.

The results of hypothesis testing found that 1) different personal factors such as gender, age, education level and income had different opinions on cultural tourism conditions in Chonburi Province; except for occupation, there were statistically significant differences at the 0.05 level. 2) For different personal factors such as gender, age, education level, occupation and income, there were no different opinions on the guidelines for developing cultural tourism in Chonburi Province

Keywords: development guidelines; cultural tourism; Chonburi Province

บทนำ (Introduction)

ประเทศไทยมีสถานที่ท่องเที่ยวมากมายที่มีเสน่ห์ดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศให้เดินทางมาเที่ยวชมเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ ทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทยมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยเป็นอย่างมาก เป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญนำมาซึ่งเงินตราต่างประเทศ การสร้างงานและการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคและเป็นการกระจายรายได้เข้าสู่แต่ละภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับภาคการท่องเที่ยว เนื่องจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการที่ประกอบด้วยธุรกิจมากมายหลายประเภท ทั้งธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรง เช่น ธุรกิจโรงแรม ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจขนส่ง ธุรกิจอาหาร และธุรกิจที่เกี่ยวข้องทางอ้อม เช่น ธุรกิจด้านก่อสร้าง ร้านอาหาร ธุรกิจโฆษณา เป็นต้น ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่าการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ทำรายได้ให้กับประเทศมากที่สุด และยังวิทยาการความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสมัยใหม่มีมากเท่าใด ก็ยิ่งทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีบทบาทมากขึ้น และผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เป็นความท้าทายต่อการท่องเที่ยวของประเทศไทย (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2566: 25) ยิ่งการท่องเที่ยวทวีความสำคัญมากขึ้นก็ยิ่งเป็นการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมและเกียรติภูมิของประเทศให้เป็นที่รู้จักแก่ชาวโลก แสดงให้เห็นถึงความมีชาติ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์และโบราณคดี ให้เป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวประทับใจนอกเหนือจากความสุขสนุกสนานเพียงอย่างเดียว (นิศา ชัชกุล, 2562: 18)

ปัจจุบันการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่มีความนิยมในบรรดานักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศก็คือการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมในท้องถิ่น ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวและค้นหาความรู้ทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นนั้นๆ รวมไปถึงวัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น โดยมีกรกล่าวถึงเรื่องราวของการพัฒนาในแต่ละช่วงตอน โดยมีการพัฒนาสถาปัตยกรรมสภาพแวดล้อมและแสดงออกถึงความสวยงามและความเป็นประโยชน์ของธรรมชาติในท้องถิ่น และทำให้ทราบถึงความเป็นอยู่ของบรรพบุรุษในแต่ละยุคแต่ละสมัย รวมทั้งสภาพทางเศรษฐกิจ สภาพทางสังคมและขนบธรรมเนียมประเพณี (กระทรวงวัฒนธรรม, 2563)

การท่องเที่ยวในลักษณะเชิงวัฒนธรรม คือการท่องเที่ยวที่คนในท้องถิ่นอื่นๆ เดินทางเข้ามาเยี่ยมชมและสัมผัสในสิ่งที่ไม่ใช่ในท้องถิ่นของตน ซึ่งจะเกิดประโยชน์แก่นักท่องเที่ยวและเจ้าของท้องถิ่น โดยเฉพาะจะมีการสร้างรายได้ให้กับเจ้าของท้องถิ่นหรือเจ้าของวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นรายได้จากสินค้าของท้องถิ่น การรับจ้างทำงานให้แก่นักท่องเที่ยว ทำให้เกิดการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจในท้องถิ่นหรือชุมชนนั้นๆ

จังหวัดชลบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกของประเทศไทย มีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงเชิงวัฒนธรรมหลายแห่ง และในด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแล้วยังเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของภาคตะวันออกอย่างมาก สถานที่ท่องเที่ยวก็มีมากมายในเชิงวัฒนธรรม อาทิ รอยพระพุทธรูปที่เขาใหญ่ พระจุฑาธุชราชฐาน วัดโบสถ์ สระสี่เหลี่ยม พระเจดีย์เนินธาตุ พิพิธภัณฑ์เรือนไทย และวัดต่างๆ เป็นต้น

อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าจังหวัดชลบุรีจะมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของภาคตะวันออก แต่ยังคงมีปัญหาที่เกิดขึ้นที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดหลายประการ อาทิ ความพร้อมของบางสถานที่ท่องเที่ยว ปัญหาจากการดำเนินนโยบายของภาครัฐในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรม อีกทั้งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรม ดังนั้นผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดชลบุรี เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อคนในท้องถิ่นผู้เป็นเจ้าของมรดกทางวัฒนธรรม และนักท่องเที่ยวและเพื่อผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องนำผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบายบูรณาการและใช้ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดชลบุรี ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับสภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาด้านแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดชลบุรี

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

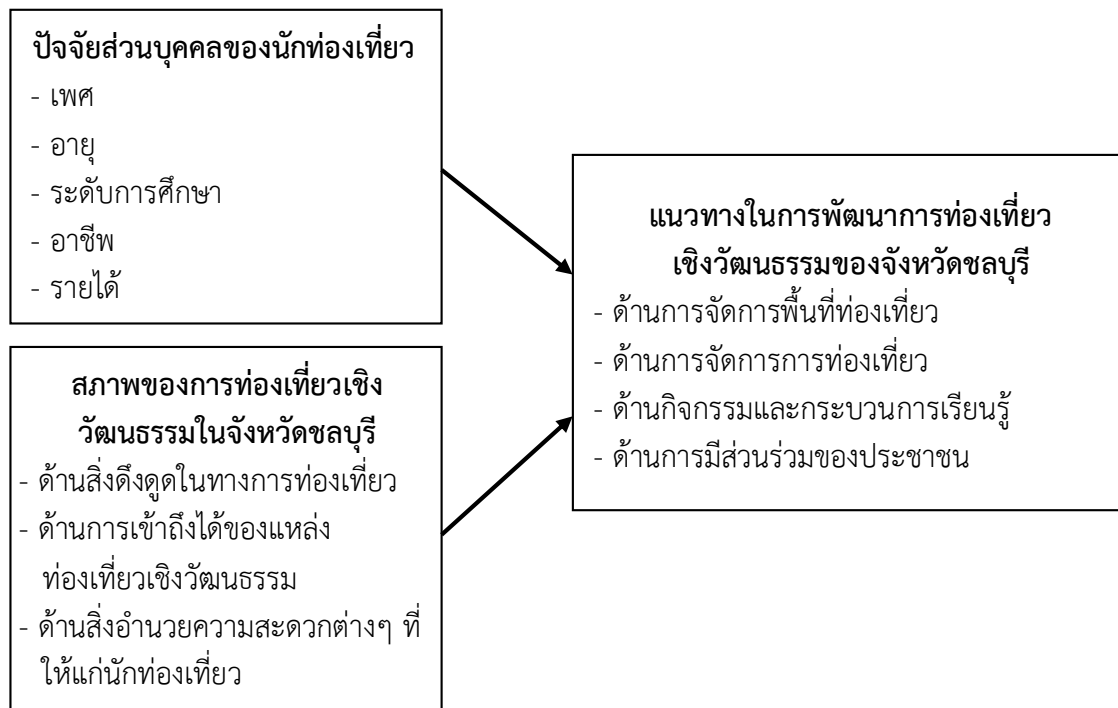
1. ปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดชลบุรี ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดในการท่องเที่ยว ด้านการเข้าถึงได้ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่ให้นักท่องเที่ยว ที่แตกต่างกัน
2. ปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดชลบุรี ในด้านการจัดการพื้นที่ท่องเที่ยว ด้านการจัดการท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนที่แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดของการวิจัย (Conceptual Framework)

ในการศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยนำแนวคิดและทฤษฎีของ Gee, James & et al. (2007), Cooper & Boonifacae (1998) และ Pizan & Mansfeld (1999) มาเขียนเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังนี้

ตัวแปรอิสระ
(Independent Variables)

ตัวแปรตาม
(Dependent Variables)

ภาพกรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี มุ่งเน้นศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สภาพและปัญหาของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดชลบุรี

1.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวภายในแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดชลบุรี

กลุ่มตัวอย่างคือนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้ามาเที่ยวในจังหวัดชลบุรีทั้ง 11 อำเภอ โดยไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน จึงใช้สูตรคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ W.G. Cochran, 1997 (อ้างใน พิมพ์พิริยกุล, 2552: 136) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 384.16 ตัวอย่าง ผู้วิจัยได้เพิ่มขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 400 ตัวอย่าง เพื่อป้องกันการคลาดเคลื่อนและใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น ซึ่งจะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก (Convenience Sampling)

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ดำเนินการวิจัยในพื้นที่ 11 อำเภอของจังหวัดชลบุรี ได้แก่ อำเภอเมืองชลบุรี อำเภอบ้านบึง อำเภอหนองใหญ่ อำเภอบางละมุง อำเภอพานทอง อำเภอพนัสนิคม อำเภอศรีราชา อำเภอกะสีซัง อำเภอสัตหีบ อำเภอบ่อทอง และอำเภอกะฉันทร์

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เริ่มตั้งแต่เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2567 ถึงเดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวไทย เป็นคำถามแบบเลือกตอบ (Check list) จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับสภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดชลบุรี เป็นคำถามแบบเลือกตอบ (Check list) จำนวน 18 ข้อ

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดชลบุรี เป็นคำถามแบบเลือกตอบ (Check list) จำนวน 18 ข้อ

ส่วนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดชลบุรี ลักษณะคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้จากการใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 400 คน โดยผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามแล้วเก็บกลับคืนด้วยตนเองทั้งหมด

3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากตำราวิชาการ วารสาร บทความวิชาการ งานวิจัย และอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม จากนั้นนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความเรียบร้อย สมบูรณ์ถูกต้อง พบว่า แบบสอบถามมีความเรียบร้อยสมบูรณ์ทุกฉบับ แล้วนำแบบสอบถามทั้งหมดมาลงรหัส และประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$), ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD.), t-test, One-Way ANOVA

ผลการวิจัย (Research Results)

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชาวไทยที่เข้ามาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดชลบุรี พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 21-35 ปี การศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี อาชีพรับจ้าง/พนักงานบริษัทเอกชน รายได้อยู่ระหว่าง 10,000-20,000 บาท

ส่วนที่ 2 ผลการศึกษาสภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดชลบุรี

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม

(400 คน)

สภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดชลบุรี	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	อันดับที่
1. สิ่งดึงดูดในทางการท่องเที่ยว	4.15	0.810	มาก	1
2. การเข้าถึงได้ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	3.88	0.861	มาก	3
3. สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่ให้นักท่องเที่ยว	4.11	0.768	มาก	2
รวม	4.05	0.794	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดชลบุรี โดยรวมระดับความคิดเห็นของค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$; S.D. = 0.794) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากเป็นอันดับแรกคือ สิ่งดึงดูดในทางการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.15$; S.D. = 0.810) รองลงมาคือ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่ให้นักท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.11$; S.D. = 0.768) และการเข้าถึงได้ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ($\bar{X} = 3.88$; S.D. = 0.861) ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดชลบุรี
ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม

แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดชลบุรี	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	อันดับที่
1. ด้านการจัดการพื้นที่ท่องเที่ยว	3.91	0.733	มาก	4
2. ด้านการจัดการการท่องเที่ยว	4.02	0.904	มาก	2
3. ด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้	4.07	0.771	มาก	1
4. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน	3.95	0.880	มาก	3
รวม	3.99	0.861	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดชลบุรี โดยรวมระดับความคิดเห็นของค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$; S.D. = 0.861) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากเป็นอันดับแรกคือ ด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.07$; S.D. = 0.771) รองลงมาคือ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.02$; S.D. = 0.904) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ($\bar{X} = 3.95$; S.D. = 0.880) และด้านการจัดการพื้นที่ท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.91$; S.D. = 0.733) ตามลำดับ

ส่วนที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวคือ ด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดชลบุรี ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดในทางการท่องเที่ยว ด้านการเข้าถึงได้ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่ให้นักท่องเที่ยว ผลจากการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลอื่นประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดชลบุรี ที่ไม่

แตกต่างกัน ยกเว้นด้านอาชีพที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดชลบุรีที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวคือด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดชลบุรีได้แก่ ด้านการจัดการพื้นที่ท่องเที่ยว ด้านการจัดการการท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดชลบุรี ที่ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลจากการวิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. สภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดชลบุรี จากการศึกษาพบว่า สภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ความคิดเห็นโดยรวมให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นสูงสุดอยู่ในระดับมากเป็นอันดับแรกคือ สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกพิชญ์ วิษวูรนนท์ และคณะ (2561) พบว่า สภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนแบบบูรณาการจังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรทัย มูลคำ (2562) พบว่า สิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเพราะมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย

2. แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดชลบุรี จากการศึกษาพบว่า แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดชลบุรี ความคิดเห็นโดยรวมให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นสูงสุดอยู่ในระดับมากเป็นอันดับแรกคือ ด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ นั้นแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก ต้องการเห็นและเรียนรู้วัฒนธรรมในท้องถิ่นที่นักท่องเที่ยวเข้าไปท่องเที่ยว มีกิจกรรมที่เน้นกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชาวบ้านในพื้นที่กับนักท่องเที่ยวที่มาเยือนและเป็นกิจกรรมที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย ศีลธรรม หรือวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภากร สุรดิษฐ์ (2562) พบว่า ทางจังหวัดส่งเสริมกิจกรรมที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ให้นักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีการเรียนรู้และสืบทอดวัฒนธรรมเกิดการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถรวบรวมข้อมูลและได้มีโอกาสเรียนรู้วัฒนธรรมได้อย่างครบถ้วน

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

จากการที่ได้ศึกษาวิจัยแล้วทำให้ทราบได้ว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว จะต้องเริ่มต้นจากการศึกษาว่าอะไรคือสิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวที่จะตัดสินใจเข้ามาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัด รวมถึงศักยภาพของการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว อะไรคือความสะดวกสบายที่นักท่องเที่ยวต้องการ สุดท้ายได้องค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านสิ่งดึงดูดใจในทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดชลบุรี ควรให้ความสำคัญและส่งเสริมการสืบทอดภูมิปัญญาและองค์ความรู้ในท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง เช่น วิถีชีวิต การแต่งกายตามแบบสมัยดั้งเดิม เป็นต้น และให้การส่งเสริมด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณีของชุมชนสร้างขึ้นจากการดำเนินชีวิตดั้งเดิมของท้องถิ่น โดยมีการยึดถือและสืบทอดต่อ ๆ กันมา เช่น การลงแขกเกี่ยวข้าว การบวชนาค งานแต่ง งานศพ เป็นต้น

1.2 ด้านการเข้าถึงได้ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดชลบุรี ควรพัฒนาปรับปรุงสภาพของเส้นทางหรือถนนที่เข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว ให้ใช้การได้ดี สามารถท่องเที่ยวได้ทุกฤดูกาล การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีความสะดวกสบายและมีความปลอดภัยสูง

1.3 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่ให้นักท่องเที่ยว หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดชลบุรี ควรให้ความสำคัญกับการมีหน่วยรักษาความปลอดภัยที่มีระบบป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอย่างพร้อมสรรพ อำนวยความสะดวกในเรื่องการติดต่อสื่อสารภายนอกแหล่งท่องเที่ยว โดยมีอุปกรณ์การสื่อสารที่เพียงพอเช่น โทรศัพท์สาธารณะ ร้านอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

1.4 ด้านการจัดการพื้นที่ท่องเที่ยว หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดชลบุรี ควรให้ความสำคัญกับการใช้สื่อและสัญลักษณ์เพื่อการจัดการสถานที่ท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม เช่น ป้ายบอกทาง การห้าม การเตือน มีการจัดพาหนะสำหรับบริการแก่นักท่องเที่ยวพร้อมสรรพและหลากหลายประเภท และควรจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวให้สามารถเดินทางเข้าถึงได้สะดวกสบายหลากหลายทาง เช่น การเดินทางโดยรถ การเดินทางโดยเรือ เป็นต้น

1.5 ด้านการจัดการการท่องเที่ยว หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดชลบุรี ควรมีการพัฒนาผู้คนในชุมชนให้มีความรู้ในท้องถิ่นของตนเป็นอย่างดี สามารถให้ข้อมูลต่างๆ แก่นักท่องเที่ยวได้ ควรให้ความสำคัญกับระบบควบคุมมลพิษต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยว เช่น การเผาทำลายขยะหรือวัตถุมีพิษ เป็นต้น และดูแลสิ่งก่อสร้าง รวมทั้งระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานให้มีความกลมกลืนกับสภาพพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว

1.6 ด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดชลบุรี ควรมีการสร้างจิตสำนึกในเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมอันดีงามแก่ชาวบ้านและนักท่องเที่ยว เน้นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เข้าร่วมในงานประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ควรมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ไม่ส่งผลให้แหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์เกิดความเสื่อมโทรม เช่น ไม่เกิดปริมาณขยะและของเสียที่ขัดต่อทัศนียภาพที่ดีของสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในท้องถิ่น

1.7 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดชลบุรี ควรส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมหรือเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนจัดการการท่องเที่ยวและกิจกรรมต่างๆ เช่น การนำเที่ยว การให้บริการต่างๆ เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาเปรียบเทียบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดอื่นๆ ในประเทศไทย ที่มีสภาพแวดล้อม ทั้งภายในและภายนอกที่แตกต่างกัน เพื่อนำมาสร้างกลยุทธ์ทางการตลาดการท่องเที่ยว

2.2 ควรศึกษาวิจัยประสิทธิภาพในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อให้ทราบถึงประสิทธิภาพในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดชลบุรี

2.3 ควรศึกษาวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อย่างยั่งยืนว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อความสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง (References)

- กนกพิชญ์ วิษณุวรนนท์ และคณะ. (2561). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนในจังหวัดบุรีรัมย์. **รายงานวิจัย**. สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2566). **สถานการณ์การท่องเที่ยวในประเทศ รายงานประจำปี 2566**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.mots.go.th/>. สืบค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2567.
- กระทรวงวัฒนธรรม. (2563). **ประเภทของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.creativeculturethailand.com/detail_page.php?sub_id=3833. สืบค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2567.
- นิศา ชัชกุล. (2562). **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์ หิรัญกิตติ. (2552). **การวิจัยการตลาด**. กรุงเทพฯ: บริษัท ธรรมสาร จำกัด.
- ศุภากร สุรินทร์กูร. (2562). **การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมรดกวัฒนธรรมและอุตสาหกรรมสร้างสรรค์. วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อรัญ มุลคำ. (2562). **แนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดนครพนม**. ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุสิตบัณฑิตรัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- Cochran, W.G. (1977). **Sampling Techniques**. (3rd ed.). New York: John Wiley & Sons.
- Cooper, C and Boniface, B.G. (1998). **Geography of travel and Tourism**. UK: Butterworth Heineman.
- Gee, Y., James, C., Deriter, J., & Choy, L. (2007). **Travel industry**. 2nd ed., New York: John Wiley & Sons.
- Pizan, A., & Mansfeld. (1999). **Consumer behavior in travel and tourism**. Oxford: The Haworth Press.

อนุภาคที่ปรากฏในตำนานเทพีแม่ลิ่วก๊ับ (ฮวาผอ) ของชนเผ่าจ้วง

Motifs in Legend of Hua Po Goddess of the Zhuang Tribe

ถาง ลีหัว¹ พชรินทร์ บุรณะกร² ธีรโชติ เกิดแก้ว³

Tang lihua, Patcharin Buranakorn, Teerachoot Kerdkaew

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอนุภาคที่ปรากฏในตำนานเทพีแม่ลิ่วก๊ับ (ฮวาผอ) ใช้ระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ แบบการวิจัยเอกสารโดยศึกษาจากตำนานเทพีที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเทพีแม่ลิ่วก๊ับ จำนวน 18 เรื่อง และนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบอนุภาคสำคัญ 3 ประการ คือ (1) อนุภาคตัวละครคือ เทพี แม่ลิ่วก๊ับในฐานะบรรพบุรุษสตรีของชาวจ้วง ผู้สร้างโลกและผู้กำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ผู้ดูแลการเกิด ให้ความคุ้มครอง ประสาทพร และช่วยเหลือชาวจ้วง (2) อนุภาควัตถุ ปรากฏด้วยอนุภาคดอกไม้และหินที่เป็นสัญลักษณ์ของเกิดและการสิ้นสุดของชีวิต และ (3) อนุภาคเหตุการณ์ปรากฏด้วยอนุภาคการสร้างโลก การให้กำหนด และการให้พรและความช่วยเหลือบุคคลธรรมดา และเมื่อวิเคราะห์ตามวิธีการศึกษาอนุภาคกับความคิดเชิงวัฒนธรรมแล้วพบความเชื่อที่แฝงอยู่ในอนุภาค คือ ความเชื่อเทพีแม่ลิ่วก๊ับเป็นความเชื่อดั้งเดิมของชนเผ่าจ้วง และความเชื่อเกี่ยวกับดอกไม้และหินเป็นความเชื่อเกี่ยวกับการเกิดการตาย นอกจากนี้ ยังสะท้อนเห็นถึงฐานะ หน้าที่และอำนาจของเทพีแม่ลิ่วก๊ับได้ถดถอยลงตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมชาวจ้วงจากสังคมแบบมาตาธิปไตยที่ผู้หญิงเป็นใหญ่เข้าสู่สังคมแบบปิตราธิปไตยที่ผู้ชายเป็นใหญ่

คำสำคัญ (Keywords) : อนุภาค; เทพีแม่ลิ่วก๊ับ (ฮวาผอ); ชนเผ่าจ้วง

Abstract

This documentary research aimed to study motifs in eighteen legends of Goddess Mu-liu-jia (Hua Po Goddess) of the Zhuang Tribe. Research findings are reported as a descriptive analysis. There are three major motifs. 1) For the motif of character, Goddess Mu-liu-jia is the female ancestor of Zhuang people, who creates the world; establishes rules and laws; prescribes births; and protects, blesses and assists the Zhuang. 2) For the motif of object, namely flowers and rock are symbols of the beginning and the end of life. 3) For the motif of event, there are creation of the world, births, blessing, and person assistance. From the aspect

Received: 2024-10-18 Revised: 2024-11-03 Accepted: 2024-11-04

¹ นักศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ Ph.D. candidate, Doctor of Arts, Program in Communicative Thai as a Second Language, Huachiew Chalermprakiet University. E-mail: 870568366@qq.com

² ดร. อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ Lecturer, Department of Language studies, Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet University. E-mail: patcharintara@yahoo.com

³ รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ Associate Professor Dr., Department of Humanities and Social Sciences, Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet University. E-mail: tongin2000@gmail.com

of cultural study of motifs, Goddess Mu-liu-jia is the original belief of the Zhuang tribe, while beliefs of flowers and rock connote the birth and death of life. At present, the status, duties, and power of Goddess Mu-liu-jia are regressed, according to social changes of the Zhuang, which is turning from matriarchal to patriarchal.

Keywords: motif; Goddess Mu-liu-jia (Hua Po Goddess); Zhuang tribe

หมายเหตุ (Note)

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของคณาณิพนธ์เรื่อง ตำนาน ความเชื่อ และพิธีกรรมเกี่ยวกับเทพีแม่ลี้ก๊ับ (ฮวผอ) ของชนเผ่าจ้วงตำบลผู้เมี้ยว อำเภอยางหนึ่ง เมืองหนานหนิง เขตการปกครองตนเองชนชาติจ้วงมณฑลกว่างสี สาธารณรัฐประชาชนจีน สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

บทนำ (Introduction)

ชนเผ่าจ้วง เป็นชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ในเขตการปกครองตนเองชนชาติจ้วง มณฑลกว่างสี สาธารณรัฐประชาชนจีน พูดภาษาตระกูลไต ซึ่งเป็นภาษากลุ่มเดียวกันกับภาษาไทย และนักวิชาการไทยมักจะเข้าใจว่าชนเผ่าจ้วงกับไทยเป็นพี่น้องกัน เนื่องจากชนเผ่าจ้วงมีวัฒนธรรมที่ใกล้เคียงกันและอยู่ในกลุ่มเดียวกันกับกลุ่มชนชาติไทย-ไท ดังที่ ปราณี วงษ์เทศ (2549: 14-30) ได้กล่าวว่า ในวัฒนธรรมข้าว พิธีกรรมเกี่ยวกับการเพาะปลูกเพื่อขอความอุดมสมบูรณ์ ความเชื่อเรื่องขวัญ อาหารการกินของชาวจ้วงคล้ายคลึงกับไทย สะท้อนและสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทางนิเวศและโครงสร้างสังคม ทั้งระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม มนุษย์กับอำนาจเหนือธรรมชาติ และระหว่างมนุษย์ด้วยกันเองด้วย สอดคล้องกับศิริพร ณ ถลาง (2545: 42) ที่กล่าวว่า วัฒนธรรมจ้วงคงเป็นจีนปนไทย กล่าวได้ว่า ไทยและจ้วงมีความสัมพันธ์อย่างเหนียวแน่น ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับชนเผ่าจ้วงจึงเป็นข้อมูลที่น่าสนใจมาศึกษาวิเคราะห์ โดยเฉพาะตำนานของชนเผ่าจ้วง เป็นแหล่งข้อมูลสำคัญของประเพณีและความเชื่อของชนเผ่าจ้วง

ตำนาน เป็นเรื่องเล่าที่มีเนื้อหากล่าวถึงกำเนิดโลก กำเนิดมนุษย์ อธิบายถึงสาเหตุฟ้า ดิน น้ำ พายุ ฝนตก เป็นต้น และมักจะตอบคำถามที่เกี่ยวกับ “จักรวาลเกิดขึ้นได้อย่างไร” “เรามาจากไหน” แม้ว่าตำนานถูกสร้างโดยจินตนาการของบรรพบุรุษ ตำนานไม่ใช่เรื่องที่ไร้สาระ แต่ตำนานในฐานะข้อมูลเก่าแก่ที่สืบต่อมาอย่างช้านาน เป็นเอกสารสำคัญที่สะท้อนให้เห็นถึงสังคมบรรพกาล ตามแนวคิดของเสาวลักษณ์ อนันตสานต์ (2558: 1) ที่กล่าว ตำนานเป็นสิ่งที่ทำให้การปฏิบัติพิธีกรรมมีเหตุผลและเป็นการกำหนดระเบียบสำหรับความเชื่อบางอย่างของมนุษย์ กล่าวได้ว่า ตำนานเป็นแหล่งข้อมูลที่สะท้อนให้เห็นถึงประเพณี พิธีกรรม และความเชื่อของเจ้าของตำนาน

ตำนานของชนเผ่าจ้วง เป็นตำนานที่แตกต่างจากตำนานจีนทั่วไป ตัวละครเอกที่ปรากฏในตำนาน มักจะเป็นตัวละครเฉพาะถิ่น เช่น ปูโลโกล หรือเทพเจ้าปูโลโกล แม่ลี้ก๊ับ (ฮวผอ) หรือเทพีแม่ลี้ก๊ับเป็นเทพเจ้าท้องถิ่นที่ชาวจ้วงนับถือในปัจจุบันนี้ และจากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่า มีนักวิชาการไทยและจีนได้ศึกษาตำนานของชนเผ่าจ้วงไว้หลายเรื่อง เช่น ศิริพร ณ ถลาง และ สุกัญญา ภัทรราชย์ (2542: 230-252) ได้ศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบเนื้อหาของตำนานสร้างโลกในกลุ่มชนชาติไทย-ไท Tang Lihua (2562) ได้ศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาและอนุภาค Ou Man (2561) ได้ศึกษาวิเคราะห์โลกทัศน์ความเชื่อที่ปรากฏในตำนานสร้างโลก

กลุ่มชนชาติไทจากเนื้อหาและอนุภาค และหนอง หียฉอง (2559) ได้ศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบตำนานข้าวของภาคอีสานกับจ้วง งานวิจัยที่ยกมา ทำให้เห็นว่า การศึกษาเกี่ยวกับตำนานชนเผ่าจ้วง มักจะศึกษาเชิงการเปรียบเทียบในกลุ่มชนชาติไทย-ไท หรือศึกษาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและอนุภาคที่ปรากฏในตำนาน

คำว่า อนุภาค (Motif) หมายถึง องค์ประกอบเล็ก ๆ ในนิทานเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะเด่นพิเศษ ทำให้เกิดการจดจำและเล่าสืบต่อกันต่อมา อนุภาคจึงมักเป็นสิ่งที่แปลกและสะดุดตา (ปริยารัตน์ เชาวลิขิตประพันธ์, 2549: 3) การศึกษาอนุภาคเป็นวิธีสำคัญของการศึกษาด้านานดังที่ ศิราพร ณ ถลาง (2552: 68) ได้กล่าวว่า เราอาจเลือกศึกษาอนุภาคที่น่าสนใจบางอนุภาคแล้วดูการปรากฏของอนุภาคนั้น ๆ ในนิทานเรื่องต่าง ๆ หรือวิเคราะห์ว่าอนุภาคนั้น ๆ สะท้อนความคิด ความเชื่อทางวัฒนธรรมของผู้เป็นเจ้าของนิทานหรือตำนานนั้น ๆ อย่างไร โดยตำนานนั้นมีอยู่หลากหลายในทุกสังคมโลกตำนานที่ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาก็คือตำนานเทพีแม่ลี้ก๊ับ (ฮวผอ) ของชนเผ่าจ้วงที่มีเนื้อหาสนใจหลายประการโดยเฉพาะอนุภาค เทพีแม่ลี้ก๊ับในความเชื่อของชาวจ้วงเป็นเทพเจ้าสร้างโลกรุ่นแรกและมีอำนาจยิ่งใหญ่ที่สุด และในตำนานเรื่อง มอบดอกไม้แดงดอกไม้อาวได้กล่าวถึงชาวจ้วงเรียกชื่อเทพีแม่ลี้ก๊ับอีกชื่อหนึ่งคือ เทพีฮวผอ (ผอ ในภาษาจีนหมายถึงผู้หญิงสูงอายุ) ต่างจากเทพีแม่ลี้ก๊ับเป็นผู้สร้างโลก ในปัจจุบันเทพีฮวผอมักจะถูกมองว่าเป็นเทพีดูแลเรื่องการตั้งครรภ์และคุ้มครองชาวจ้วง ดัง Huang Guiqiu (2012: 97) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างเทพีแม่ลี้ก๊ับกับเทพีฮวผอ ว่าเป็นองค์เดียวกัน คือ เทพีแม่ลี้ก๊ับเป็นผู้สร้างโลก เทพีฮวผอเป็นผู้คุ้มครองการเกิดผู้หญิงตั้งครรภ์และดูแลเด็กให้มีสุขภาพแข็งแรงของชาวจ้วง และเทพีฮวผอเป็นเทพีแม่ลี้ก๊ับเปลี่ยนหน้าที่มาเกิด เทพี 2 องค์นี้เป็นองค์เดียวกัน กล่าวได้ว่า เทพีแม่ลี้ก๊ับ (ฮวผอ) เป็นอนุภาคตัวละครที่เด่นและผิดจากอนุภาคตัวละครอื่น

นอกจากอนุภาคตัวละครเทพีแม่ลี้ก๊ับ (ฮวผอ) เป็นอนุภาคที่น่าสนใจมาศึกษาแล้ว ในตำนานชนเผ่าจ้วงยังมีอนุภาคหลายประการที่สะท้อนความคิด ความเชื่อของชนเผ่าจ้วง โดยเฉพาะอนุภาคน้ำเต้า อนุภาคน้ำเต้าเป็นอนุภาคสิ่งของที่พบบ่อยในตำนานกลุ่มชนชาติไทย-ไท และอนุภาคน้ำเต้านี้มักจะปรากฏในตำนานเกี่ยวกับเทพเจ้าฝ่ายชายของชนเผ่าจ้วง ดังวัชรภรณ์ ดิษฐปาน (2544: 62-77) ได้กล่าวถึง อนุภาคน้ำเต้าในตำนานน้ำท่วมโลกและตำนานกำเนิดมนุษย์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และทางตอนใต้ของจีน น้ำเต้าในตำนานมีบทบาทที่สำคัญ 2 ประการ คือ ประการแรกใช้เป็นเรือน้ำเต้าที่หลบภัยในยามน้ำท่วมโลก และประการที่ 2 น้ำเต้าที่เป็นแหล่งกำเนิดของมนุษย์ชาติพันธุ์ต่าง ๆ บทบาทของน้ำเต้า ในตำนานทั้งสองลักษณะนี้น่าจะเป็นเรื่องทำนองเดียวกัน กล่าวคือ ที่มาของเรื่องน่าจะเริ่มจากบทบาทของน้ำเต้าที่ช่วยรักษาชีวิตมนุษย์คู่สุดท้ายของโลก เมื่อการเวลาผ่านไปก็เกิดการเปลี่ยนแปลงเรื่อง จากมนุษย์อยู่ในน้ำเต้า เพื่อหลบภัยน้ำท่วมกลายเป็นมนุษย์มาเกิดในผลน้ำเต้า แล้วพัฒนาเป็นมนุษย์ที่เกิดจากเนื้อน้ำเต้าโดยตรง และ Ou Man (2561: 136) ก็ได้กล่าวถึงน้ำเต้าเป็นรูปกลมน้อยใหญ่สองรูปติดกัน ข้างในมีเมล็ดพันธุ์จำนวนมาก ลักษณะนี้ทำให้มนุษย์ง่ายที่จะนึกถึงมดลูกของผู้หญิง คงเป็นเพราะเหตุนี้ ทำให้มนุษย์ได้สร้างจินตนาการว่าน้ำเต้าให้กำเนิดมนุษย์ กล่าวได้ว่า อนุภาคน้ำเต้าเป็นของวิเศษที่ทำให้มนุษย์หลบภัยในยามน้ำท่วมโลกและอนุภาคน้ำเต้ามีลักษณะของเพศหญิง อนุภาคน้ำเต้าจึงถือเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติเกี่ยวกับกำเนิดมนุษย์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และทางตอนใต้ของจีนโดยเฉพาะตอนใต้ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ชาวจ้วงอาศัยอยู่ สะท้อนให้เห็นถึงชาวจ้วงมีความเชื่อว่า มนุษย์เกิดจากน้ำเต้า

สิ่งที่น่าสังเกตจากตำนานแม่ลี้ก๊ับที่กล่าวว่า เทพีแม่ลี้ก๊ับเกิดจากดอกไม้ และตำนานมอบดอกไม้แดงดอกไม้อาว ได้กล่าวถึงเทพีแม่ลี้ก๊ับมอบดอกไม้ให้แก่ชาวจ้วง หากได้รับดอกไม้แดง บ้านนั้นจะได้

ลูกผู้หญิง หากได้รับดอกไม้ขาว ก็จะได้ลูกผู้ชาย แล้วเมื่อชีวิตของชาวจ้วงสิ้นสุดลง วิญญาณของผู้ที่เสียชีวิตจะเกิดเป็นดอกไม้เหมือนเดิม กล่าวได้ว่า ในตำนานเกี่ยวกับเทพีแม่ลี้ก๊ับ (ฮวาผอ) แตกต่างจากอนุภาคตัวละครเทพเจ้าฝ่ายชายในอนุภาคน้ำเต้าเป็นพืชศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติของการกำเนิดมนุษย์โดยที่รับรู้ได้อย่างทั่วไป อนุภาคตัวละครเทพีแม่ลี้ก๊ับในอนุภาคดอกไม้เป็นพืชศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการกำเนิดมนุษย์ กล่าวได้ว่า ความเชื่อของเทพีแม่ลี้ก๊ับมีความแตกต่างจากความเชื่อเทพเจ้าฝ่ายชาย แต่นักวิชาการให้ความสนใจศึกษาอนุภาคที่ปรากฏในตำนานเกี่ยวกับเทพเจ้าฝ่ายชายมากกว่า การศึกษาเกี่ยวกับเทพีแม่ลี้ก๊ับยังเป็นพื้นที่ว่างเปล่า ในแง่นี้ ผู้วิจัยในฐานะชาวจีนกำลังศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทย เป็นภาษาที่สอง จึงมีความสนใจในการศึกษาอนุภาคที่ปรากฏในตำนานเทพีแม่ลี้ก๊ับของชนเผ่าจ้วง

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

เพื่อศึกษาอนุภาคที่ปรากฏในตำนานเทพีแม่ลี้ก๊ับ (ฮวาผอ) ของชนเผ่าจ้วง

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาครั้งนี้ เนื่องจากตำนานเทพีแม่ลี้ก๊ับ (ฮวาผอ) เป็นตำนานปรัมปราที่ไม่อาจบ่งชี้ถึงผู้แต่งหรือผู้บันทึกได้อย่างชัดเจน ผู้วิจัยจึงได้เลือกตำนานที่มีการรวบรวมเป็นเล่มและตีพิมพ์เผยแพร่แล้วจำนวน 5 เล่ม ได้แก่ (1) คันธนูวิเศษและดาบวิเศษ (Lanhong'en, 1985) 1 เรื่อง (2) เทพธิดา เทพแพง วีรบุรุษ (Nongguanpin, 1992) 7 เรื่อง (3) รวมนิทานพื้นบ้านจีน (คณะกรรมการการรวบรวม, 2001) 5 เรื่อง (4) รวมตำนานชนเผ่าจ้วง (Nongguanpin, 2007) 1 เรื่อง (5) Research on Zhuang Wu Belief and Translation and Annotation Poesy Wu of The Zhuang Tribe in Youjiang (Volume 1) (Huang Guiqu, 2012) 2 เรื่อง และตำนานมุขปาฐะในตำบลผู้เมี้ยว (Pumiao) 2 เรื่อง รวมทั้งหมด 18 เรื่อง

1.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาอนุภาคในตำนานชนเผ่าจ้วงที่เกี่ยวกับเทพีแม่ลี้ก๊ับ (ฮวาผอ) ที่ยังได้รับการนิยมและเผยแพร่ในเขตการปกครองตนเองชนชาติจ้วงมณฑลกว่างซี สาธารณรัฐประชาชนจีน

1.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ดำเนินการระหว่าง มกราคม-กันยายน 2567

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตำนานและการวิเคราะห์วัฒนธรรมจากอนุภาค

2.2 การเก็บรวบรวมตำนานที่เกี่ยวข้องกับเทพีแม่ลี้ก๊ับ (ฮวาผอ) ของชนเผ่าจ้วง คัดเลือกฉบับภาษาจีนเพื่อนำมาแปลเนื้อเรื่องเป็นภาษาไทย

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ศึกษาอนุภาคที่ปรากฏในตำนานที่เกี่ยวกับเทพีแม่ลี้ก๊ับของชนเผ่าจ้วงโดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับอนุภาค และวิเคราะห์ตามวิธีการศึกษาอนุภาคกับความคิดเชิงวัฒนธรรมเพื่อให้เห็นถึงความเชื่อเทพีแม่ลี้ก๊ับที่แฝงอยู่ในอนุภาค

3.2 นำเสนอผลการศึกษาวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย (Research Results)

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์อนุภาคที่ปรากฏในตำนานเทพีแม่อลิ้งกับ (ฮาวผอ) ตามประเภทของอนุภาค 3 ประการ คือ อนุภาคตัวละคร อนุภาควัตถุหรือสิ่งของ และอนุภาคเหตุการณ์หรือพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเทพีแม่อลิ้งกับ ในตำนานของเผ่าจ้วงตามวิธีการศึกษาอนุภาคกับความคิดเชิงวัฒนธรรมเพื่อให้เห็นถึงความเชื่อเทพีแม่อลิ้งกับที่แฝงอยู่ในอนุภาค ดังผลการศึกษาต่อไปนี้

1. อนุภาคตัวละคร

ผลการวิเคราะห์ตัวละครเป็นเทพีแม่อลิ้งกับ (ฮาวผอ) พบว่า อนุภาคตัวละครเทพีแม่อลิ้งกับใน 4 ฐานะ ได้แก่ บรรพบุรุษของชาวจ้วง ผู้สร้างโลกและผู้กำเนิดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ผู้ดูแลการเกิดและคุ้มครองชาวจ้วง ผู้ประสาธน์และช่วยเหลือชาวจ้วง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ฐานะของอนุภาคตัวละครเทพีแม่อลิ้งกับ (ฮาวผอ)

ชื่อเรื่อง / หน้าที่หรืออำนาจ		บรรพบุรุษ	ผู้สร้างโลกและผู้กำเนิดกฎเกณฑ์	ผู้ดูแลการเกิดและคุ้มครอง	ผู้ประสาธน์และช่วยเหลือ
1	แม่อลิ้งกับ	✓	✓		
2	มะเฟื่องกับพริก		✓		
3	มอบดอกไม้งดงามดอกไม้ขาว			✓	
4	สร้างสกุล		✓		
5	คลอดลูก				
6	ให้ลูกแยกบ้านใช้ชีวิตเอง		✓		
7	ไถ่และเปิด		✓		
8	คนเกียจคร้านเปลี่ยนร่างเป็นลิง		✓		
9	แม่อลิ้งกับสร้างมนุษย์	✓	✓		
10	แม่อลิ้งกับสั่งชุดแม่น้ำหง		✓		
11	แม่อลิ้งกับพิพากษา				
12	แม่อลิ้งกับลงโทษเทพกระป๋อง		✓		
13	สามภรรยาสร้างโลก	✓			
14	ฮาวผอมอบจุมูก				✓
15	ไม่ได้ระบุชื่อเรื่องที่ 1			✓	
16	ไม่ได้ระบุชื่อเรื่องที่ 2			✓	
17	ศาลเจ้าฮาวผอ				✓
18	หินวิเศษ 7 ก้อนกับกระถางดอกไม้				✓

จากตารางที่ 1 เห็นได้ว่า อนุภาคตัวละครเทพีแม่อลิ้งกับ (ฮาวผอ) เป็นผู้สร้างโลกและผู้กำเนิดกฎเกณฑ์ เป็นอนุภาคที่พบมากที่สุด แสดงให้เห็นถึงชาวจ้วงเชื่อว่า เทพีแม่อลิ้งกับเป็นผู้สร้างโลกแรก ต่อมาคืออนุภาคตัวละครเทพีแม่อลิ้งกับเป็นบรรพบุรุษและเป็นผู้ดูแลการเกิดและคุ้มครอง แสดงให้เห็นถึงชาวจ้วงเชื่อว่า เทพีแม่อลิ้งกับเป็นบรรพบุรุษสตรีของชนเผ่าจ้วง และเชื่อว่า นางได้ทำหน้าที่ดูแลเรื่องการตั้งครรภ์ การคลอดลูก และคุ้มครองให้เด็กเติบโตอย่างแข็งแรง อนุภาคที่พบน้อยสุดเป็นอนุภาคผู้ประสาธน์และผู้ช่วยเหลือชาวจ้วง แสดงให้เห็นถึงชาวจ้วงเชื่อว่า เทพีแม่อลิ้งกับเป็นเทพเจ้าผู้คุ้มครองพื้นที่และประสาธน์ให้แก่ชาวจ้วง ช่วยให้ความปรารถนาของชาวจ้วงสำเร็จ

เรื่องที่น่าสังเกตอย่างหนึ่งคือ อนุภาคตัวละครเทพีแม่ลี้ก๊ับในฐานะทั้ง 4 ประการนี้ มีการถดถอยลงจากเทพเจ้าผู้สร้างโลกรุ่นแรกที่มีฐานะสูงสุด มีหน้าที่สร้างโลกและกำเนิดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ถดถอยลงมาเป็นผู้ที่ดูแลการเกิด ผู้คุ้มครอง ผู้ประสาทร และผู้ช่วยเหลือ ทำหน้าที่ดูแลการตั้งครรภ์ของมนุษย์โดยมอบดอกไม้ให้ และคุ้มครองการเติบโตของเด็กชาวจ้วง คุ้มครองพื้นที่ และการอวยพรแก่ชาวจ้วง สะท้อนให้เห็นถึงการถดถอยของฐานะและอำนาจของเทพีแม่ลี้ก๊ับที่มาจากมีเทพเจ้าฝ่ายชายขึ้นมาแทนที่ตามการเปลี่ยนแปลงไปของสังคมของชาวจ้วง แม้ว่าฐานะของอนุภาคตัวละครเทพีแม่ลี้ก๊ับจะมีการถดถอยลง แต่ถ้าดูจากอนุภาคตัวละครเทพีแม่ลี้ก๊ับเป็นผู้สร้างโลกและผู้กำเนิดกฎเกณฑ์ ในตำนานของชาวจ้วงก็ยังคงเป็นอนุภาคที่พบมากที่สุด ทำให้เห็นว่า ปัจจุบันนี้ ชาวจ้วงก็ยังคงรักษาและดำรงความเชื่อนับถือเทพีแม่ลี้ก๊ับเป็นผู้สร้างโลกไว้

2. อนุภาควัตถุหรือสิ่งของ

ผลการวิเคราะห์ห่อนุภาควัตถุหรือสิ่งของที่ปรากฏในตำนานเทพีแม่ลี้ก๊ับ (ฮวผอ) ที่โดดเด่นเป็นพิเศษ พบ 2 ประการ ได้แก่ อนุภาคดอกไม้ และอนุภาคหิน ดังต่อไปนี้

2.1 อนุภาคดอกไม้

อนุภาคดอกไม้เป็นอนุภาคสำคัญของตำนานเทพีแม่ลี้ก๊ับและเป็นหลักฐานที่พิสูจน์ว่าเทพีแม่ลี้ก๊ับกับเทพีฮวผอเป็นเทพองค์เดียวกันโดยพบความหมายจากอนุภาคดอกไม้ 2 ประการ ดังนี้

2.1.1 สัญลักษณ์ของเทพีฮวผอ

อนุภาคดอกไม้เป็นสัญลักษณ์ของเทพีฮวผอปรากฏในตำนานที่สืบทอดกันมาแบบมุขปาฐะในตำบลผู้เมี้ยว เช่น ตำนานเรื่อง ศาลเจ้าฮวผอ ได้กล่าวถึง ครั้งหนึ่ง มีผู้หญิงสูงอายุคนหนึ่งมาขายโจ๊กใต้ต้นไม้ในพื้นที่ตำบลผู้เมี้ยว ถ้านางพบคนที่ไม่ม่เงินซื้อก็จะแจกโจ๊กให้คนนั้นโดยไม่คิดเงิน และโจ๊กนั้นสามารถรักษาการเจ็บป่วยได้ ชาวจ้วงจึงพากันมากินโจ๊ก แต่ไม่รู้ว่ามีผู้หญิงสูงอายุคนนั้นชื่ออะไร รู้เพียงว่านางชอบใช้ดอกไม้สดทำเป็นเครื่องประดับศีรษะ และมอบดอกไม้สดให้แก่ชาวจ้วงเป็นประจำ ชาวจ้วงจึงเรียกนางว่า ฮวผอ ตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นถึง ดอกไม้ เป็นสัญลักษณ์ของอนุภาคตัวละครฮวผอ และดอกไม้ยังเป็นสาเหตุที่ชาวจ้วงตั้งชื่อให้ผู้หญิงสูงอายุที่แจกโจ๊กนั้นว่า “ฮวผอ” นอกจากนี้ ตำนานเรื่อง หินวิเศษ 7 ก้อนกับกระทงดอกไม้ ยังได้กล่าวถึงฮวผอใช้ดอกไม้สดทำเป็นกระทง เมื่อถึงเทศกาลต่าง ๆ หรือวันสำคัญของหมู่บ้านก็นำกระทงที่ทำด้วยดอกไม้สดไปลอยเพื่อขอให้พื้นที่ตำบลผู้เมี้ยว ฝนตกต้องตามฤดูกาล ผู้คนมีชีวิตสงบสุขตลอดจนถึงปัจจุบัน ชาวจ้วงนิยมลอยกระทงดอกไม้สดทำตามฮวผอ เพื่อส่งสิ่งที่ไม่ดีออกไปจากชีวิตตนเอง และขอให้ความปรารถนาสำเร็จ การลอยกระทงดอกไม้สดนี้กลายเป็นประเพณีสำคัญของตำบลผู้เมี้ยว ตัวอย่างนี้ทำให้เห็นถึงอนุภาคดอกไม้ไม่นอกจากเป็นสัญลักษณ์ของเทพีฮวผอในการแต่งตัวแล้ว ยังเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของเทพีฮวผอในการให้อวยพร เป็นดุจภาชนะที่บรรจุความปรารถนาของชาวจ้วงอีกด้วย

กล่าวได้ว่า อนุภาคดอกไม้เป็นสัญลักษณ์ของเทพีฮวผอ ไม่เพียงแต่เป็นสัญลักษณ์ของการแต่งกายเท่านั้น แต่ยังเป็นสัญลักษณ์ทางอำนาจเหนือธรรมชาติด้วย ถ้าพิจารณาจากภายนอก อนุภาคดอกไม้ก็เป็นเครื่องประดับศีรษะของเทพีฮวผอ แต่ถ้าพิจารณาจากภายใน อนุภาคดอกไม้ก็เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติของเทพีฮวผอในฐานะเป็นวัตถุลำคัญและกำเนิดประเพณีลอยกระทงของตำบลผู้เมี้ยว ดังนั้น อนุภาคดอกไม้จึงสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อของชาวจ้วงที่ว่า ดอกไม้เป็นสัญลักษณ์ของเทพีฮวผอ ดอกไม้เป็นของวิเศษที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติของเทพีฮวผอด้วย จึงเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สามารถนำสิ่งที่ไม่ดีออกไปจากชีวิตตน และสามารถทำให้ความปรารถนาสำเร็จได้

2.1.2 สัญลักษณ์ของชีวิต

อนุภาคดอกไม้ที่ปรากฏในตำนานเทพีแม่ลิ่วก๊ับ (ฮวาผอ) เป็นของวิเศษที่เกี่ยวกับการเกิด การตาย เช่น ตำนานเรื่อง แม่ลิ่วก๊ับ ได้กล่าวถึง พอดอกไม้บานออก มีผู้หญิงคนหนึ่งยืนอยู่ตรงกลางดอกไม้ ผู้หญิงคนนี้ก็คือบรรพบุรุษของชาวจ้วง คนยุคหลังเรียกว่า แม่ลิ่วก๊ับ (Lan Hong'en, 1985: 2) และตำนานเรื่อง มอบดอกไม้แดงดอกไม้ขาวได้กล่าวว่า ถ้านางมอบดอกไม้ให้แก่บ้านใด ผู้หญิงในบ้านนั้นก็จะต้องตั้งครรภ์ ดอกไม้ที่นางมอบให้มีสีแดงและสีขาว ถ้านางมอบดอกไม้สีแดงให้แก่บ้านใด ผู้หญิงในบ้านนั้นก็จะต้องตั้งครรภ์เป็นลูกผู้หญิง ถ้านางมอบดอกไม้สีขาวให้แก่บ้านใด บ้านนั้นก็จะต้องตั้งครรภ์เป็นลูกผู้ชาย เมื่อชีวิตของมนุษย์สิ้นสุดลง วิญญาณของผู้ที่เสียชีวิตจะกลับไปยังภูเขาวา เกิดเป็นดอกไม้เหมือนเดิม (Nong Pinguan, 1992: 1-2)

นอกจากนี้ ในหนังสือ การศึกษาความเชื่อหวู (巫 wu) ของชนเผ่าจ้วง เล่มที่ 1 ได้บันทึกตำนานเกี่ยวกับเทพีแม่ลิ่วก๊ับที่สืบต่อมาแบบมุขปาฐะไว้ 2 เรื่อง เรื่องที่หนึ่งได้กล่าวถึง เจ้าแม่กวนอิมเสนอให้อู่วี้ตี้ (玉帝 Yudi จักรพรรดิหยกผู้เป็นปฐมกษัตริย์แห่งสวรรค์ของจีน) ว่าให้เทพีแม่ลิ่วก๊ับซึ่งเป็นผู้ดูแลดอกไม้ไปสร้างมนุษย์ หลังจากเทพีแม่ลิ่วก๊ับสร้างมนุษย์คู่แรกสำเร็จ ก็เสนอให้อู่วี้ตี้ว่า ให้นางอยู่สวนดอกไม้ปลูกดอกไม้ต่อ แล้วกล่าวว่า ดอกไม้ที่ปลูกในสวนจะเกิดเป็นมนุษย์ ดังนั้น ชาวจ้วงจึงเชื่อว่า ทุกคนเป็นดอกไม้ที่เทพีแม่ลิ่วก๊ับปลูกในสวน ผู้ชายเป็นดอกไม้ขาว ผู้หญิงเป็นดอกไม้แดง และตำนานเรื่องที่สองก็ยังได้กล่าวถึงโลกยมบาลมีเทพีองค์หนึ่งที่ชื่อ เทพีฮวาผอ เป็นผู้ดูแลสวนดอกไม้ 36 แห่ง และในแต่ละสวน มีดอกไม้ 36 ดอก ดอกไม้ที่ปลูกขึ้นมีทั้งดอกไม้ที่เกี่ยวกับการเกิดของโลกมนุษย์ หากมีวิญญาณของผู้ที่เสียชีวิตกลับมา วิญญาณต้องติดในดอกไม้ดอกหนึ่งก่อน แล้วเทพีฮวาผอจะมอบดอกไม้ชิ้นนั้นให้แก่คนในโลกมนุษย์ หากมอบเป็นดอกไม้ขาว ก็จะเกิดมาเป็นผู้ชาย หากเป็นดอกไม้แดง ก็จะเกิดมาเป็นผู้หญิง วิญญาณจึงเกิดใหม่เป็นมนุษย์ได้อีกครั้ง และดอกไม้ 36 ดอกของแต่ละสวน มีเพียง 12 ดอกที่เป็นดอกไม้มีคุณภาพที่ดีเยี่ยม ด้วยเหตุนี้ เด็กที่เกิดมาในโลกมนุษย์จึงมีเด็กทั้งเด็กที่ร่างกายแข็งแรง ไม่ค่อยเจ็บป่วย และเด็กที่เจ็บป่วยง่าย ดังนั้น ชาวจ้วงจึงต้องบูชาเทพีฮวาผอเพื่อขอให้เทพีฮวาผอมอบดอกไม้ที่มีคุณภาพให้แก่เจ้าของบ้าน (Huang Guiqu, 2012: 95-96)

จากตัวอย่างข้างต้นนอกจากจะแสดงให้เห็นว่า เทพีแม่ลิ่วก๊ับเป็นเทพเจ้าท้องถิ่นของชนเผ่าจ้วงที่เกิดจากอนุภาคดอกไม้แล้ว ยังทำให้เห็นถึงเทพีแม่ลิ่วก๊ับใช้อนุภาคดอกไม้เป็นสัญลักษณ์เกี่ยวกับการเกิด เป็นสัญลักษณ์ของชีวิตใหม่ที่สะท้อนให้เห็นถึงวงจรชีวิตตามความเชื่อของชาวจ้วงว่า ชีวิตมาจากดอกไม้ศักดิ์สิทธิ์ของเทพีแม่ลิ่วก๊ับและหลังจากที่ตายแล้ววิญญาณก็จะไปเป็นดอกไม้ใหม่เพื่อรอการเกิดเป็นมนุษย์อีกครั้ง นอกจากนี้ยังทำให้เห็นฐานะของเทพีแม่ลิ่วก๊ับที่นอกเหนือไปจากการให้กำเนิดมนุษย์คือ การดูแลและคุ้มครองการตั้งครรภ์และเรื่องวิญญาณของมนุษย์ที่จะเกิดใหม่ด้วย ดังนั้น อนุภาคดอกไม้จึงเป็นสัญลักษณ์ของชีวิต

ผลการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่า อนุภาคดอกไม้ เป็นอนุภาคสำคัญของตำนานเทพีแม่ลิ่วก๊ับ (ฮวาผอ) โดยพบว่า สารสำคัญของอนุภาคดอกไม้ 2 ประการ ได้แก่ (1) สัญลักษณ์ของฮวาผอ ในฐานะเป็นวัตถุที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติที่เทพีแม่ลิ่วก๊ับใช้ประสาทรและคุ้มครองของชาวจ้วง และ (2) สัญลักษณ์ของชีวิต ในฐานะเป็นแหล่งการเกิดของเทพีแม่ลิ่วก๊ับและเป็นของวิเศษที่เกี่ยวกับการเกิด การตายของชาวจ้วง และยังทำให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงหน้าที่ของอนุภาคดอกไม้ จากของวิเศษที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติเกี่ยวกับการเกิดเทพเจ้าและมนุษย์ เปลี่ยนมาเป็นอนุภาคของวิเศษเกี่ยวกับการให้อวยพร สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงหน้าที่หรืออำนาจของอนุภาคตัวละครเทพีแม่ลิ่วก๊ับ (ฮวาผอ) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปลี่ยนแปลงของอนุภาคตัวละครเทพีแม่ลิ้มกับ (ฮวาผอ) และอนุภาคดอกไม้

ฐานะของอนุภาคตัวละครเทพีแม่ลิ้มกับ (ฮวาผอ)	หน้าที่ของอนุภาคดอกไม้
ผู้เป็นบรรพบุรุษของชาวจ้วง	อนุภาคดอกไม้ในฐานะการเกิดของเทพเจ้า
ผู้สร้างโลกและผู้กำเนิดกฎเกณฑ์	
ผู้ดูแลการเกิดและคุ้มครองชาวจ้วง (ถูกตั้งชื่อใหม่)	อนุภาคดอกไม้ในฐานะตัวแทนของชีวิตมนุษย์
ผู้ประสาทรและช่วยเหลือชาวจ้วง	อนุภาคดอกไม้ในฐานะสิ่งเหนือธรรมชาติในการให้พรและทำให้ความปรารถนาของชาวจ้วงสำเร็จ

จากตารางข้างต้นทำให้เห็นว่า อนุภาคดอกไม้เป็นวัตถุสำคัญของอนุภาคตัวละครเทพีแม่ลิ้มกับ (ฮวาผอ) อนุภาคดอกไม้เปลี่ยนแปลงตามไปด้วยการเปลี่ยนแปลงฐานะของอนุภาคตัวละครเทพีแม่ลิ้มกับ คือ เทพีแม่ลิ้มกับเป็นบรรพบุรุษสตรีที่เกิดจากดอกไม้ เมื่อมอบดอกไม้ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของชีวิตให้แก่ชาวจ้วง ตอนนี้ได้เปลี่ยนชื่อเป็นเทพีฮวาผอ หลังจากเปลี่ยนชื่อได้ลบลบบาทเป็นเทพีคุ้มครองชนเผ่าจ้วงจนถึงปัจจุบัน จึงกล่าวได้ว่า อนุภาคดอกไม้เป็นหลักฐานสำคัญที่พิสูจน์ได้ว่า เทพีแม่ลิ้มกับกับเทพีฮวาผอเป็นองค์เดียวกัน และตำนานเรื่อง มอบดอกไม้แด่ดอกไม้ขาว ได้กล่าวว่า แม่ลิ้มกับเป็นผู้ที่ดูแลเขาฮวา ได้ปลูกดอกไม้ไว้จำนวนมาก ชาวจ้วงจึงเรียกนางว่า ฮวาผอ หรือเจ้าแม่แห่งดอกไม้ (Nong Pinguan, 1992: 1) ในแง่นี้ จึงถือว่าเทพีแม่ลิ้มกับกับเทพีฮวาผอเป็นองค์เดียวกัน

กล่าวโดยสรุปอนุภาคดอกไม้ได้สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อเทพีแม่ลิ้มกับของชนเผ่าจ้วง 3 ประการ ได้แก่ (1) เทพีแม่ลิ้มกับกับเทพีฮวาผอเป็นองค์เดียวกัน แต่ทำหน้าที่ต่างกัน (2) เทพีแม่ลิ้มกับเกิดจากดอกไม้ ชาวจ้วงเชื่อ เทพีแม่ลิ้มกับและมนุษย์ทั้งหมดเกิดจากดอกไม้ เทพีแม่ลิ้มกับเป็นผู้ดูแลดอกไม้ นับถือดอกไม้เป็นสัญลักษณ์ของชีวิต ซึ่งเป็นความเชื่อที่แตกต่างจากความเชื่อเทพเจ้าสร้างโลกฝ่ายชายของชนเผ่าจ้วงที่เชื่อว่ามนุษย์เกิดจากน้ำเต้า และ (3) เทพีแม่ลิ้มกับเป็นเทพีที่คุ้มครองชาวจ้วงและพื้นที่ตำบลผู้เมี้ยวในปัจจุบัน สามารถทำให้ชาวจ้วงสำเร็จความปรารถนา และดอกไม้เป็นเครื่องบูชาในประเพณีสำคัญในปัจจุบันนี้

2.2 อนุภาคหิน

อนุภาคหินเป็นอนุภาคที่พบหลายเรื่องในตำนานเทพีแม่ลิ้มกับ (ฮวาผอ) อนุภาคหินนี้ รวมถึงถ้าหินและรูหิน โดยพบสาระสำคัญของอนุภาคหิน 3 ประการ ดังต่อไปนี้

2.2.1 ของวิเศษในการกำเนิดของเทพเจ้า โลก และมนุษย์

สาระสำคัญข้อนี้พบในตำนานเรื่อง แม่ลิ้มกับพิพากษา ที่กล่าวว่า ก่อนที่เทพเจ้าสร้างโลกขึ้นมา โลกเป็นหินก้อนใหญ่ก้อนหนึ่ง แม่ลิ้มกับเกิดจากการแตกของก้อนหินที่เต็มไปด้วยหมอกหนา แม่ลิ้มกับนั้นคือผู้หญิงคนแรกในโลกใบนี้ (คณะกรรมการการรวบรวม, 2001: 8) ตัวอย่างนี้ทำให้เห็นถึงอนุภาคหินเป็นของวิเศษที่เกี่ยวกับการเกิดของโลก เป็นปฐมธาตุของโลก สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อของชาวจ้วงอย่างดั้งเดิม คือ จักรวาลก่อนกำเนิดเป็นหิน เป็นโลกที่ว่างเปล่า และทุกสิ่งในโลกเป็นสิ่งที่เทพเจ้าสร้างขึ้นมา นอกจากนี้ อนุภาคตัวละครเทพีแม่ลิ้มกับก็เกิดจากการแตกของหิน อนุภาคหินจึงเป็นของวิเศษในการเกิดของแม่ลิ้มกับ สะท้อนให้เห็นถึงชาวจ้วงมีความเชื่อว่า เทพีแม่ลิ้มกับเกิดจากหิน และในตำนานเรื่อง แม่ลิ้มกับสร้างมนุษย์ก็ได้กล่าวถึงอนุภาคหินเป็นของวิเศษเกี่ยวกับการเกิดชีวิต โดยระบุว่า เทพีแม่ลิ้มกับสร้างมนุษย์ครั้งแรกด้วยปั้นดินเหนียว ใช้ฟางข้าวห่อทั้งตัวแล้วซ่อนไว้ในถ้ำหิน ผ่านไป 49 วัน เทพีแม่ลิ้มกับได้เปิดฟางข้าวมาดู มนุษย์ที่ทำด้วยดินเหนียวก็มีชีวิตแล้ว (คณะกรรมการการรวบรวม, 2001: 8) ตัวอย่างนี้ทำให้เห็นถึงอนุภาคถ้ำหินว่าเป็นสถานที่เทพีแม่ลิ้มกับใช้ในการสร้างมนุษย์ครั้งแรก ดังนั้น อนุภาคถ้ำหินนี้จึงสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อของชาว

จึงที่ว่า มนุษย์รุ่นแรกเกิดจากถ้ำหิน ถ้ำหินเป็นสถานที่วิเศษของการเกิดของมนุษย์

กล่าวได้ว่า อนุภาคหินเป็นของวิเศษในการกำเนิดของโลก หมายถึง อนุภาคหินเป็นปฐมธาตุของโลก อนุภาคตัวละครเทพีแม่ลี้กักับเกิดจากหิน แล้วเทพีแม่ลี้กักับก็ใช้ถ้ำหินเป็นพื้นที่ในการสร้างมนุษย์ ดังนั้น อนุภาคหินจึงเป็นสัญลักษณ์ของการเกิดของเทพเจ้า โลก และมนุษย์

2.2.2 สถานที่อยู่อาศัยและเครื่องหมายของอวัยวะเพศของเทพีแม่ลี้กักับ

ผลการศึกษายังพบว่า อนุภาคหินยังเป็นร่างกายของเทพีแม่ลี้กักับอีกด้วยดังปรากฏในตำนานแม่ลี้กักับ ที่กล่าวว่า เมื่อฝนตกลงมา สัตว์ต่าง ๆ และมนุษย์ไม่มีที่หลบฝน ด้วยเหตุนี้แม่ลี้กักับจึงเปิดขาทั้งสองข้างลงมา ทำท่าทางตัวเองเป็นถ้ำหิน จากนั้น พวกสัตว์และมนุษย์จึงเข้าไปในถ้ำหินหลบลมและฝน (Lan Hong'en, 1985: 2) ตัวอย่างนี้ทำให้เห็นถึง อนุภาคหินเป็นพื้นที่ที่ตัวละครเทพีแม่ลี้กักับกลายร่างเพื่อให้สัตว์และชาวจ้วงเข้าไปหลบลมและฝน ดังนั้น อนุภาคหินจึงเป็นสัญลักษณ์ของอวัยวะเพศของเทพีแม่ลี้กักับ และถือว่าเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ นอกจากนี้ยังพบว่า อนุภาคหินในฐานะสถานที่วิเศษในตำนาน เรื่อง แม่ลี้กักับพิพากษา ที่กล่าวว่า หลังจากเทพีแม่ลี้กักับได้คลอดลูกแล้วก็ฝากให้มารดาช่วยเลี้ยง มารดาของเทพีแม่ลี้กักับ เลี้ยงหลานโดยอาศัยถ้ำหิน ฤดูหนาว มารดาสั่งให้ลมพัดหิมะย้อยจนเกิดนมไหลออกมา พอเด็ก ๆ ดื่มน้ำนมแล้วก็ไม่เกิดความหิวอีก ฤดูร้อน มารดาให้ลมพัดเข้าสู่ถ้ำหิน ร้องเพลงกับเด็ก ๆ อย่างมีความสุข หลังจากเทพีแม่ลี้กักับกลับมาถึงถ้ำหินก็ได้กำหนดให้วันที่ 14 เดือน 7 เป็นวันเทศกาลไหว้ถ้ำหินเพื่อขอบคุณถ้ำหินที่ให้ที่อยู่อาศัยและปัจจัยยังชีพ ดังนั้น ในวันที่ 14 เดือน 7 ของทุกปี ชาวจ้วงจะพากันไปเข้าถ้ำหิน กราบไหว้ และร้องเพลงเพื่อบูชาถ้ำหิน การไหว้ถ้ำหินนี้เป็นคติที่ชาวจ้วงปฏิบัติสืบทอดมาจากคำสั่งของเทพีแม่ลี้กักับนั่นเอง (คณะกรรมการการรวบรวม, 2001: 8)

ผลการศึกษาดังกล่าวให้ข้อสรุปว่า อนุภาคหินเป็นสถานที่อยู่อาศัยที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติ โดยเป็นเครื่องหมายของอวัยวะเพศของเทพีแม่ลี้กักับ สะท้อนให้เห็นถึงชาวจ้วงเชื่อว่า ถ้ำหินเป็นสถานที่ที่ศักดิ์สิทธิ์และมีอำนาจเหนือธรรมชาติ เพราะถ้ำหินเป็นสัญลักษณ์ของอวัยวะเพศของเทพีแม่ลี้กักับ และเป็นคติของความเชื่อการนับถืออวัยวะเพศและการสืบพันธุ์ของชาวจ้วงในปัจจุบันนี้ โดยชาวจ้วงเชื่อว่า เทพีแม่ลี้กักับเป็นเทพีที่คุ้มครองการสืบพันธุ์ของมนุษย์ และอนุภาคหินยังเกี่ยวกับการให้ที่อยู่อาศัยและปัจจัยยังชีพ สะท้อนให้เห็นถึงถ้ำหินว่าเป็นพื้นที่สำคัญในการดำรงชีวิตของชาวจ้วงในฐานะเป็นสถานที่อยู่อาศัยของชนเผ่าจ้วงในยุคบรรพกาลด้วย

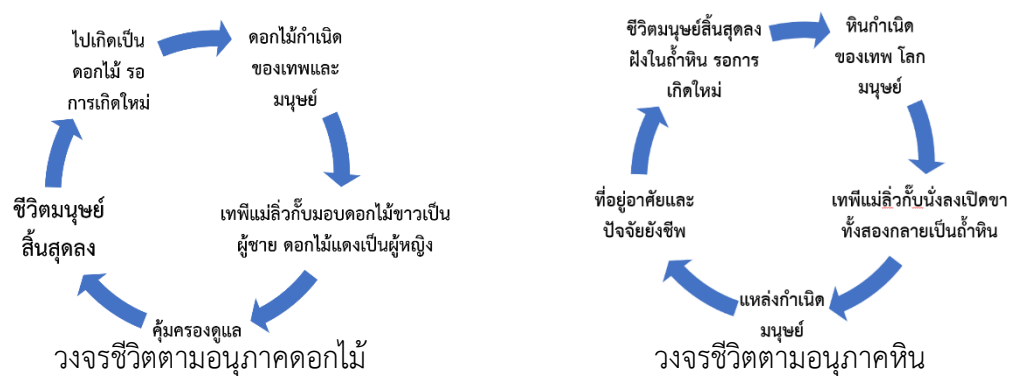
2.2.3 พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ของเทพีแม่ลี้กักับ (ฮวามอ)

สาระสำคัญข้อนี้พบในตำนานเกี่ยวกับเทพีแม่ลี้กักับที่สืบทอดกันมาแบบมุขปาฐะในพื้นที่ตำบลผู้เมี้ยว อนุภาคหินเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ของเทพีแม่ลี้กักับดังปรากฏในตำนาน เรื่อง หินวิเศษ 7 ก้อนกับกระถงดอกไม้ ที่กล่าวถึงที่พื้นของแม่น้ำที่ไหลผ่านหน้าศาลเจ้าหู่เจิ้งกง ตำบลผู้เมี้ยว อำเภอยางหงษ์ มีหินวิเศษ 7 ก้อน เรียงลำดับตาม 7 ดาวที่อยู่บนฟ้า หินวิเศษ 7 ก้อนนี้เป็นพื้นที่เทพีฮวามอลอยกระถงดอกไม้สดเพื่อแสดงความคิดถึงผู้ที่เสียชีวิตไป และอวยพรให้พื้นที่นี้ฟ้าฝนตกต้องตามฤดูกาล ผู้คนมีชีวิตสงบสุข ตัวอย่างนี้ทำให้เห็นถึงอนุภาคหินเป็นพื้นที่วิเศษเกี่ยวกับการให้อวยพรของฮวามอ และสะท้อนให้เห็นถึงชาวจ้วงเชื่อว่า หินวิเศษ 7 ก้อน ที่ตำบลผู้เมี้ยวศักดิ์สิทธิ์ในฐานะเป็นพื้นที่ที่เทพีฮวามอลอยกระถง และเชื่อว่าเทพีแม่ลี้กักับเป็นเทพเจ้าที่คุ้มครองพื้นที่ตำบลผู้เมี้ยวที่อาศัยอยู่ของชาวจ้วง

ผลการวิเคราะห์ที่กล่าวข้างต้นให้ข้อสรุปว่า หินเป็นวัตถุที่พบบ่อย ๆ ในชีวิตชนเผ่าจ้วง เนื่องจากพื้นที่ที่ชาวจ้วงอาศัยอยู่เป็นภูเขาหินล้อมรอบ ในแง่นี้อนุภาคหินจึงเป็นอนุภาคที่พบได้ง่ายในตำนานเทพีแม่ลี้กักับ โดยพบสาระสำคัญจากอนุภาคหิน 3 ประการ ได้แก่ (1) ของวิเศษในการกำเนิดเทพเจ้า โลก และมนุษย์ (2) สถานที่

อยู่อาศัยและเครื่องหมายของอวัยวะเพศของเทพีแม่ลี้กั๊บ และ (3) พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ของเทพีแม่ลี้กั๊บ และอนุภาค หินเป็นอนุภาคที่โดดเด่นที่สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อเทพีแม่ลี้กั๊บของชนเผ่าจ้วง ได้แก่ (1) ชาวจ้วงเชื่อว่า ก่อนเทพเจ้าสร้างโลก โลกเป็นก้อนหินใหญ่ก้อนหนึ่ง โลกเป็นสิ่งที่ว่างเปล่า ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่บนโลกเป็นสิ่งที่เทพเจ้าสร้างขึ้นมา และเชื่อว่ามนุษย์เกิดจากถ้ำหิน (2) ชาวจ้วงนับถือถ้ำหินเป็นสถานที่ที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติ เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ให้กำเนิดมนุษย์ เป็นพื้นที่อยู่อาศัย และให้ปัจจัยยังชีพ เนื่องจากถ้ำหินเป็นเครื่องหมายของอวัยวะเพศของเทพีแม่ลี้กั๊บจึงทำให้เกิดคติการนับถืออวัยวะเพศของชาวจ้วงในกาลต่อมา และ (3) ชาวจ้วงที่อาศัยอยู่ในตำบลผู้เมี้ยวจะ นับถือเทพีแม่ลี้กั๊บอย่างมาก และเชื่อว่าเทพีแม่ลี้กั๊บเป็นเทพเจ้าที่คุ้มครองตำบลผู้เมี้ยว

ผลการศึกษาที่กล่าวมาทั้งหมดสรุปได้ว่า อนุภาควัตถุที่ปรากฏในตำนานเทพีแม่ลี้กั๊บ (ฮวผอ) ปรากฏอย่างเด่นชัดด้วยอนุภาค 2 อนุภาค ได้แก่ (1) อนุภาคดอกไม้ ที่ทำให้เห็นถึงความเชื่อของชาวจ้วงว่า ทั้งเทพเจ้าและมนุษย์เกิดจากดอกไม้ หลังจากชีวิตของมนุษย์สิ้นสุดก็จะกลับเป็นดอกไม้เพื่อรอเกิดเป็นมนุษย์ใหม่และ (2) อนุภาคหิน ที่ทำให้เห็นถึงความเชื่อของชาวจ้วงว่า เทพเจ้า มนุษย์ และโลกเกิดจากหิน ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับข้อผลการศึกษาของ Xu Haiping and Wei Fu'an (2014: 146) ที่กล่าวว่า พิธีกรรมฝังศพในถ้ำหินของชนเผ่าจ้วงมีประวัติศาสตร์มาช้านาน ชาวจ้วงที่อาศัยอยู่ในเขตภูเขาหินได้รักษาพิธีการฝังศพในถ้ำหินไว้จนถึงปัจจุบัน ก็ยังคงประกอบพิธีกรรมนี้อยู่ และจะสืบทอดไปด้วย จากการฝังศพในถ้ำหินธรรมชาติเปลี่ยนเป็นฝังศพในถ้ำหินที่สร้างขึ้นทำให้เห็นถึงถ้ำหินว่าเป็นสถานที่สำคัญ ที่สะท้อนให้เห็นว่า ชาวจ้วงเชื่อว่า เทพีแม่ลี้กั๊บเกิดจากหิน และเทพีแม่ลี้กั๊บใช้อวัยวะเพศกลายเป็นถ้ำหินเพื่อให้กำเนิดมนุษย์ เป็นที่อยู่อาศัย และให้ปัจจัยยังชีพแก่มนุษย์ ทำให้ถ้ำหินเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ และหลังจากที่ชาวจ้วงเสียชีวิตชาวจ้วงจะต้องนำร่างไปฝังไว้ที่ถ้ำหิน สถานที่เดิมอันเป็นที่เกิดของชีวิต ทำให้เห็นถึงวงจรชีวิตของชาวจ้วง ดังแผนภาพวงจรชีวิตของชาวจ้วงต่อไปนี้

จากแผนภาพดังกล่าวทำให้เห็นถึงวงจรชีวิตของชาวจ้วงมีลักษณะเป็นวงกลมที่ว่า ชีวิตเริ่มจากเทพีแม่ลี้กั๊บผู้ให้กำเนิด ดำรงชีวิตอยู่ได้โดยอาศัยปัจจัยยังชีพคือสิ่งต่าง ๆ ที่เทพีแม่ลี้กั๊บสร้างให้ และได้รับการคุ้มครองดูแลจากท่าน และเมื่อชีวิตสิ้นสุดลงก็จะเกิดเป็นดอกไม้เพื่อรอการเกิดใหม่โดยเทพีแม่ลี้กั๊บจะมอบดอกไม้ให้แก่ครอบครัวชาวจ้วงตามความเชื่อในอนุภาคดอกไม้ อีกคติหนึ่งที่พบในอนุภาคหิน หลังจากที่ชาวจ้วงเสียชีวิตแล้วก็จะนำไปฝังไว้ที่ถ้ำหินที่เป็นแหล่งกำเนิดของชีวิตเพื่อรอการเกิดใหม่เช่นกัน ทำให้เห็นข้อสรุปว่า อนุภาควัตถุที่พบทั้ง 2 ประการ ได้สะท้อนถึงความเชื่อเกี่ยวกับวงจรชีวิตของชาวจ้วงที่มีจุดกำเนิด ได้รับการช่วยเหลือ คุ้มครองดูแล และเมื่อสิ้นสุดลงก็จะอาศัยอยู่ในสิ่งหรือสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับเทพีแม่ลี้กั๊บผู้ให้กำเนิด

3. อนุภาคเหตุการณ์หรือพฤติกรรม

ผลการวิเคราะห์อนุภาคเหตุการณ์หรือพฤติกรรมในตำนานเทพีแม่ลี้กั๊บ (ฮวผอ) พบอนุภาคด้านนี้ที่โดดเด่น 3 ประการ ได้แก่ (1) อนุภาคสร้างโลก มนุษย์ และสรรพสิ่ง แบ่งเป็น 2 แบบ คือ เทพีแม่ลี้กั๊บสร้างเพียง

ลำพัง และเทพีแม่ลี้กั๊บสร้างโดยอาศัยเทพเจ้าบูโลโถ (2) อนุภาคการให้กำหนด และ (3) อนุภาคการให้พรและความช่วยเหลือบุคคลธรรมดา ดังตารางที่ 3-4

ตารางที่ 3 อนุภาคเหตุการณ์หรือพฤติกรรม

ชื่อเรื่อง	อนุภาคเหตุการณ์หรือพฤติกรรม	อนุภาคสร้างโลก		อนุภาคการให้กำหนด	อนุภาคการให้พรและความช่วยเหลือบุคคลธรรมดา
		องค์เดียว	2 องค์		
1	แม่ลี้กั๊บ	✓		✓	
2	มะเฟืองกับพริก	✓		✓	
3	มอบดอกไม้งดงามดอกไม้ขาว	✓		✓	
4	สร้างสกุล			✓	
5	คลอดลูก		✓		
6	ให้ลูกแยกบ้านใช้ชีวิตเอง			✓	
7	ไก่และเป็ด			✓	
8	คนเกียจคร้านเปลี่ยนร่างเป็นลิง			✓	
9	แม่ลี้กั๊บสร้างมนุษย์	✓			
10	แม่ลี้กั๊บสั่งชุดแม่น้ำหง	✓			✓
11	แม่ลี้กั๊บพิพากษา		✓	✓	
12	แม่ลี้กั๊บลงโทษเทพกระปือ	✓		✓	✓
13	สามภรรยาสร้างโลก		✓	✓	✓
14	ฮาวพอมอบจุมูก				✓
15	ไม่ได้ระบุชื่อเรื่อง	✓		✓	
16	ไม่ได้ระบุชื่อเรื่อง	✓		✓	
17	ศาลเจ้าฮาวพอ				✓
18	หินวิเศษ 7 ก้อนกับกระถางดอกไม้				✓

จากตารางที่ 3 ที่แสดงอนุภาคเหตุการณ์หรือพฤติกรรมที่ปรากฏในตำนานเทพีแม่ลี้กั๊บ (ฮาวพอ) 3 อนุภาคนี้ แสดงให้เห็นถึงอำนาจของเทพีแม่ลี้กั๊บ (ฮาวพอ) ถดถอยลง เห็นได้จากอนุภาคการสร้างโลกที่ต่างไปจากตำนานชนเผ่าที่อยู่ในกลุ่มชนชาติไทย-ไทที่ผู้สร้างโลกเป็นเทพสตรีคือเทพีแม่ลี้กั๊บและเป็นการสร้างโดยเพียงองค์เดียว แต่อนุภาคสร้างโลกของเทพีแม่ลี้กั๊บกั๊บกับเทพเจ้าบูโลโถแสดงให้เห็นถึงอำนาจของเทพีแม่ลี้กั๊บลดลงต้องไปพึ่งอำนาจของเทพเจ้าบูโลโถจึงสามารถสร้างโลกอย่างสำเร็จ และในที่สุดอำนาจของเทพีแม่ลี้กั๊บกั๊บก็เหลือแค่การคุ้มครองชนเผ่าจ้วง ไม่ได้เป็นเทพีที่มีอำนาจยิ่งใหญ่ที่สุดต่อไป สอดคล้องกับการลดฐานะหรือบทบาทของเทพีแม่ลี้กั๊บในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การเปลี่ยนแปลงของอนุภาคตัวละครเทพีแม่ลี้กั๊บ และอนุภาคเหตุการณ์หรือพฤติกรรม

ฐานะของอนุภาคตัวละครเทพีแม่ลี้กั๊บ	อำนาจของอนุภาคเหตุการณ์หรือพฤติกรรม
บรรพบุรุษ	อำนาจยิ่งใหญ่ที่สุดในการสร้างโลก เป็นผู้สร้างโลกหลัก ลดเป็นต้องพึ่งพาเทพเจ้าบูโลโถ
ผู้สร้างโลกและผู้กำเนิดกฎเกณฑ์	
ผู้ดูแลการเกิดและคุ้มครอง (ถูกตั้งชื่อใหม่)	อนุภาคการให้พรและความช่วยเหลือบุคคลธรรมดา เหลือเพียงอำนาจคุ้มครองชนเผ่าจ้วง
ผู้ประสาทพรและผู้ช่วยเหลือ	

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า อนุภาคเหตุการณ์หรือพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงตามการลดลงของฐานะและบทบาทของเทพีแม่ลี้ก๊ับ เห็นได้จากฐานะของเทพีแม่ลี้ก๊ับลดลงตามสังคมการเปลี่ยนแปลงของสังคมชาวจ้วง กล่าวคือเมื่อสังคมชนเผ่าจ้วงได้ออกจากสังคมแบบมาตาธิปไตย สังคมที่ผู้หญิงเป็นใหญ่ เข้าสู่สังคมแบบปิตุราธิปไตยที่ผู้ชายเป็นใหญ่ เพราะได้รับอิทธิพลจากสังคมจีนส่วนใหญ่ เหมือนกันกับการพัฒนาของสังคมทั่วไป ฐานะหรือบทบาทของเทพีแม่ลี้ก๊ับจึงลดลงตามฐานะของผู้หญิง จึงทำให้อนุภาคที่ปรากฏในตำนานเทพีแม่ลี้ก๊ับเปลี่ยนตามไปด้วย แต่เนื่องจากความเชื่อเทพีแม่ลี้ก๊ับได้ซึมลึกเข้าไปในจิตใจของชาวจ้วงแล้วจึงทำให้ตำนาน ความเชื่อ และพิธีกรรมเกี่ยวกับเทพีแม่ลี้ก๊ับจึงยังสืบทอดต่อกันมาจนถึงปัจจุบันนี้

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลการวิเคราะห์ให้อนุภาคที่ปรากฏในตำนานเทพีแม่ลี้ก๊ับ (ฮวาผอ) ของชนเผ่าจ้วงมีประเด็นที่จะนำมาอภิปราย ดังต่อไปนี้

1. อนุภาคตัวละครหลักคือเทพีแม่ลี้ก๊ับ พบว่า ปรากฏอย่างเด่นชัดใน 4 ฐานะ คือ บรรพบุรุษสตรีของชาวจ้วง ผู้สร้างโลกและผู้นำนิคมกษัตริย์ต่าง ๆ ผู้ดูแลการเกิดและคุ้มครองชาวจ้วง และผู้ประสาธน์และช่วยเหลือชาวจ้วง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ปรากฏการณ์นี้สะท้อนให้เห็นถึงการถดถอยลงของอำนาจและบทบาทของเทพีแม่ลี้ก๊ับ จากเทพเจ้าที่มีฐานะสูงสุด ผู้สร้างโลกและผู้นำนิคมกษัตริย์ต่าง ๆ ถดถอยลงมาเป็นผู้ดูแลการเกิด ให้ความคุ้มครอง ช่วยเหลือ และประสาธน์แก่ชาวจ้วง เนื่องจากมีเทพเจ้าฝ่ายชายขึ้นมาแทนที่ตามการเปลี่ยนแปลงไปของสังคมของชาวจ้วงจากสังคมแบบมาตาธิปไตย สังคมที่ผู้หญิงเป็นใหญ่ มาเป็นปิตุราธิปไตย สังคมที่ผู้ชายเป็นใหญ่ สอดคล้องกับแนวคิดของ Huang Guiqiu (2012: 97) ที่กล่าวถึงความเชื่อหวอันเป็นความเชื่อดั้งเดิมของชาวจ้วงที่เกิดขึ้นในสังคมมาตาธิปไตย สังคมที่ผู้หญิงเป็นใหญ่ เทพีแม่ลี้ก๊ับเป็นบรรพบุรุษสตรีรุ่นแรกของชาวจ้วง หลังจากสังคมจ้วงเข้าสู่สังคมปิตุราธิปไตยสังคมที่ผู้ชายเป็นใหญ่ ความเชื่อหว (巫 Wu) ได้พัฒนาและเปลี่ยนแปลง กลายเป็นศาสนาเมอ (麽 Me) ที่นับถือเทพเจ้าปู่โล้วว่า เป็นเทพเจ้าที่มีอำนาจยิ่งใหญ่ที่สุด ส่งผลให้หน้าที่และอำนาจที่อยู่ในส่วนของอนุภาคพฤติกรรมหรือเหตุการณ์ของตัวละครหลักคือเทพีแม่ลี้ก๊ับ ลดลงตามฐานะของผู้หญิงในสังคมจริง สอดคล้องกับแนวคิดของ ณรงค์ธรณ รอดทรัพย์ (2555: 31-42) ที่กล่าวถึงหัวใจของความเชื่อในวิถีชีวิตของสตรีนิยมวางอยู่บนแกนหลักในการวิเคราะห์ระบบสังคม 3 ประการ คือ การ ต ก ผล ลี ก ของระบบวิถีคิดแบบผู้ชายเป็นใหญ่ (ปิตุราธิปไตย) ความไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย และโครงสร้างทางสังคมที่เป็นตัวกำหนดความไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้หญิงและผู้ชายโดยผ่านสถาบันครอบครัว ระบบเครือญาติ สถาบันการเมือง การปกครอง และสถาบันทางศาสนา เป็นต้นสังคมจีนมีความเหลื่อมล้ำอย่างยิ่งเรื่องคติความเชื่อเกี่ยวกับเพศสภาวะ วีรบุรุษในประวัติศาสตร์รวมทั้งเทพเจ้ามักแสดงออกในลักษณะปิตุราธิปไตย ส่งผลให้ฐานะ หน้าที่ และอำนาจของเทพเจ้าฝ่ายหญิงลดลงตามสังคมปิตุราธิปไตยที่ยกผู้ชายเป็นใหญ่

2. อนุภาควัตถุที่พบอย่างเด่นชัด คือ อนุภาคดอกไม้และอนุภาคหิน พบว่า สะท้อนถึงแก่นของความเชื่อว่า เทพเจ้าและมนุษย์เกิดจากดอกไม้และหิน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า อนุภาคนี้นี้ชี้ให้เห็นถึงวัฏจักรหรือวงจรชีวิตของชาวจ้วงว่า เกิดจากดอกไม้ ดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยการให้คุ้มครอง ช่วยเหลือจากเทพีแม่ลี้ก๊ับ เมื่อชีวิตสิ้นสุดลงก็จะกลับไปเป็นดอกไม้อีกครั้งเพื่อรอการเกิดใหม่จากการประทานดอกไม้ให้แก่ครอบครัวชาวจ้วงโดยเทพีแม่ลี้ก๊ับตามคติที่ได้จากอนุภาคดอกไม้ และถ้ากล่าวตามคติของอนุภาคหินก็จะได้ข้อสรุปว่า มนุษย์เกิดในถ้ำหินโดยการสร้างของเทพีแม่ลี้ก๊ับ อาศัยอยู่ในถ้ำหิน และได้ปัจจัยยังชีพจากถ้ำหิน เมื่อเสียชีวิตร่างจะถูกญาดินนำไปฝังที่ถ้ำหินเพื่อรอการเกิดใหม่ ซึ่งพบว่า อนุภาคดอกไม้และอนุภาคหินที่ปรากฏบ่อยครั้งในตำนานหลายเรื่องที่น่าสนใจมาศึกษา และ

เป็นสิ่งที่พบได้ง่ายในวิถีชีวิตของชาวจ้วง เนื่องจากวิถีชีวิตของบรรพบุรุษชาวจ้วงในอดีตอาศัยอยู่ตามภูเขาและป่าไม้ สอดคล้องกับแนวคิดของขงจื๊อ (2545: 142-143) ที่กล่าวถึงอนุภาคที่ปรากฏในตำนานเป็นวัตถุที่พบได้ง่ายในพื้นที่ที่บรรพบุรุษของชาวจ้วงอาศัย สะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนกลุ่มนี้ที่ใช้ชีวิตใกล้ชิดกับธรรมชาติ พึ่งพาอาศัยกับธรรมชาติ ทำให้คนกลุ่มนี้มีความผูกพันกับธรรมชาติอย่างมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Ou Man (2561) ที่พบว่า ตำนานสร้างโลกของกลุ่มชนชาติไท-จ้วง แสดงให้เห็นโลกทัศน์ดั้งเดิมที่กลุ่มชนชาติไท-จ้วงมีต่อโลกและจักรวาลก่อนกำเนิดและกระบวนการกำเนิด โลกทัศน์ที่มองว่ามนุษย์อยู่ใต้อำนาจสิ่งเหนือธรรมชาติ มนุษย์มีความสัมพันธ์กับธรรมชาติอย่างใกล้ชิด และมนุษย์มีบ่อเกิดเดียวกัน

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย (Research Knowledge)

1. อนุภาคที่ปรากฏในตำนานเทพีแม่ลี้ก๊ับ (ฮวผอ) ทั้งอนุภาคตัวละครคือเทพีแม่ลี้ก๊ับ อนุภาควัตถุคือ ดอกไม้และหิน และอนุภาคเหตุการณ์ คือ การสร้างโลก การให้กำหนด และการให้พรและความช่วยเหลือมนุษย์ได้ให้ข้อสรุปว่า เทพเจ้า โลก และมนุษย์เกิดจากแหล่งเดียวกัน เทพเจ้าในฐานะผู้สร้าง โลก และมนุษย์ในฐานะผู้ถูกสร้างที่ต้องอยู่ภายใต้อำนาจของเทพเจ้า ได้รับการดูแล ช่วยเหลือจากเทพเจ้าในการดำรงชีวิต และเมื่อสิ้นชีวิตก็จะกลับไปอยู่กับพระเจ้าผู้สร้างเพื่อรอการเกิดใหม่อีกครั้ง

2. การเปลี่ยนแปลงของอนุภาคตัวละครคือเทพีแม่ลี้ก๊ับ จากเทพเจ้าที่มีฐานะและอำนาจสูงสุดผู้สร้างโลกและให้กำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ถดถอยลงมาเป็นผู้ที่ดูแลการเกิด ให้ความคุ้มครอง ช่วยเหลือ และประสาทรแก่ชาวจ้วง เพราะอิทธิพลของเทพเจ้าฝ่ายชายที่ขึ้นมาแทนที่ตามการเปลี่ยนแปลงไปของสังคมชาวจ้วงจากสังคมแบบมาตาธิปไตย สังคมที่ผู้หญิงเป็นใหญ่ มาเป็นปิตุราธิปไตย สังคมที่ผู้ชายเป็นใหญ่ ก็ทำให้อนุภาคเหตุการณ์หรือพฤติกรรมเปลี่ยนไปตามบทบาทใหม่ของเทพีแม่ลี้ก๊ับตามแนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่ชี้ให้เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมย่อมมีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมด้วย

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาอนุภาคที่ปรากฏในตำนานเทพีแม่ลี้ก๊ับ (ฮวผอ) พบว่า เทพีแม่ลี้ก๊ับเป็นเทพสตรีท้องถิ่นของชนเผ่าจ้วง ชาวจ้วงนับถือเทพีแม่ลี้ก๊ับในฐานะบรรพบุรุษสตรี ผู้สร้างโลกที่มีอำนาจยิ่งใหญ่ เป็นผู้ดูแลการเกิด ให้การคุ้มครอง ประสาทร และช่วยเหลือชาวจ้วง และจากการวิเคราะห์ยังพบความเชื่อดั้งเดิมของชนเผ่าจ้วงที่แฝงอยู่ในอนุภาคดอกไม้และหินที่เกี่ยวกับการเกิดและการตาย ผลการศึกษานี้ สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาเรื่องอื่นที่เกี่ยวกับชนเผ่าจ้วง หรือศึกษากลุ่มชนชาติไทย-ไทอื่น ๆ ได้ นอกจากนี้ ผลการศึกษายังพบว่าฐานะ หน้าที่ และอำนาจของเทพีแม่ลี้ก๊ับได้ถดถอยลงตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมชาวจ้วงจากสังคมแบบมาตาธิปไตยที่ผู้หญิงเป็นใหญ่เข้าสู่สังคมแบบปิตุราธิปไตยที่ผู้ชายเป็นใหญ่ ผลการศึกษานี้ สามารถนำไปเป็นข้อมูลหรือหลักฐานในการศึกษาทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เป็นต้นได้

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1. ควรศึกษาอนุภาคที่ปรากฏในตำนานชนเผ่าอื่น ๆ ของจีนที่มีวัฒนธรรมใกล้เคียงกับวัฒนธรรมไทยและมีสาระสำคัญที่น่าศึกษาหลายด้าน เช่น ชนเผ่าเหยา ชนเผ่าหลี่ และชนเผ่าเคะ เป็นต้น

2.2. ควรศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดและความเชื่อเกี่ยวกับการเกิดการตายระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์จ้วงกับกลุ่มชาติพันธุ์ในสังคมไทย ที่ผู้วิจัยเห็นว่ามีความน่าสนใจหลายเรื่อง

เอกสารอ้างอิง (References)

- ชนิษฐา จิตชินะกุล. (2545). **คติชนวิทยา**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- คณะกรรมการการรวบรวม. (2001). **รวมนิทานพื้นบ้านจีน ฉบับกว้างสี**. Beijing: China ISBN Center.
- ณรงค์กรรณ รอดทรัพย์. (กรกฎาคม-ธันวาคม 2555). ปิตาธิปไตย : ภาพสะท้อนแห่งความไม่เสมอภาคระหว่างชายหญิงในสังคมเอเชีย. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์**. 4(2): 30-46.
- ปรานี วงษ์เทศ. (2549). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจ้วงกับไทยในมิติทางประเพณีวัฒนธรรมและความเชื่อ. **ดำรงวิชาการ**. 5(2): 14-30.
- ปรียารัตน์ เขาวลิตประพันธ์. (2549). **การสมพาสที่ผิดธรรมชาติในนิทานไทย : การศึกษาอนุภาคทางคติชนวิทยา**. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัชรารณ ดิษฐปาน. (2544). อนุภาคน้ำเต้าในตำนานน้ำท่วมโลกและตำนานกำเนิดมนุษย์. **วารสารภาษาและวรรณคดีไทย**. 18(ธันวาคม 2544): 62-77.
- ศิริพร ณ ถลาง และ สุกัญญา ภัทรราชย์. (2542). **คติชนกับคนไทย-ไท รวมบทความทางด้านคติชนวิทยาในบริบททางสังคม**. กรุงเทพฯ: โครงการตำราคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริพร ณ ถลาง. (2545). **ชนชาติไทในนิทาน : แลลอดแว่นคติชนและวรรณกรรมพื้นบ้าน ฉบับพิเศษ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- ศิริพร ณ ถลาง. (2552). **ทฤษฎีคติชนวิทยา วิธีวิทยาในการวิเคราะห์ตำนาน-นิทานพื้นบ้าน**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสาวลักษณ์ อนันตศานต์. (2558). **คติชนกับศาสนา**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- หนอง ห้วยฉาง. (2559). **การเปรียบเทียบตำนานข้าวของภาคอีสานในประเทศไทยกับจ้วง มณฑลกว๋างสีในสาธารณรัฐประชาชนจีน**. วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Huang Guiqiu. (2012). **Research on Zhuang Wu Belief and Translation and Annotation Poesy Wu of the Zhuang Tribe in Youjiang (Volume 1)**. Guangxi: Guangximinzu.
- Lan Hong'en. (1985). **คัมภีร์พิเศษและดาบพิเศษ**. Beijing: Zhongguominjianwenyi.
- Nong Pinguan. (2007). **รวมตำนานชนเผ่าจ้วง**. Nanning: Guangximinzu.
- Nong Pinguan. (1992). **เทพธิดา เทพแพง วีรบุรุษ**. Nanning: Guangximinzu.
- Ou Man. (2561). **ตำนานสร้างโลกกลุ่มชนชาติไท - จ้วง : โลกทัศน์ ความเชื่อและพิธีกรรม**. วิทยานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิต หลักสูตรปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Tang Lihua. (2562). **การวิเคราะห์เนื้อหาและอนุภาคในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วง**. วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง. มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- Xu Haiping and Wei Fu'an. (2014). Cultural anthropological interpretation of the remains of cliff cave burial of Zhuang nationality in Zuoyoujiang Valley, Guangxi. **Chuancheng**. 2016 (06): 146-149.

การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะอันตรายในชุมชน

Public Participation in Hazardous Waste Management in the Community

ภาสกร ใจการ¹ เทพศักดิ์ บุญยรัตพันธุ์²
Partsakorn Jaikarn, Theppasak Boonyarataphan

บทคัดย่อ (Abstract)

การจัดการขยะอันตรายนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างมากเนื่องจากมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของผู้คนในสังคมเป็นวงกว้าง ชุมชนจึงต้องมีวิธีการรับมือ และสามารถจัดการกับขยะอันตรายที่เกิดขึ้นในชุมชนของตนเอง ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการขยะอันตรายที่มีประสิทธิภาพ โดยสามารถดำเนินการได้เป็น 5 ขั้นตอน 1) แก้ปัญหาขยะตกค้างในชุมชน โดยการลดและคัดแยกขยะจากต้นทางแหล่งกำเนิด กล่าวคือ บ้านเรือน ร้านค้า โรงเรียน หรือชุมชนที่อยู่อาศัยต่าง ๆ 2) การจัดทำนโยบายจากภาครัฐเพื่อรองรับองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อช่วยต่อการบริหารจัดการโดยสามารถออกเป็นแผนแม่บทเพราะสามารถดำเนินการทั้งนโยบายและการนำไปปฏิบัติ 3) การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของประชาชน และการบูรณาการจากทุกภาคส่วน 4) มีระบบกำจัดและทำลายขยะที่ได้มาตรฐาน และ 5) การปรับปรุงกฎหมายต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทใหม่ของประเทศไทย ดังนั้น การจัดการขยะอันตรายจะสามารถประสบความสำเร็จได้นั้นจะต้องมีนโยบายของภาครัฐที่มีความชัดเจน และการบูรณาการของภาคประชาสังคมและภาคีเครือข่ายเพื่อร่วมกันสร้างความรู้ความเข้าใจ ร่วมกันส่งเสริมและสร้างความตระหนักในการจัดการขยะอันตรายภายในชุมชน โดยมีการทำงานร่วมกันของภาครัฐและเอกชนในการแก้ไขปัญหา และผลักดันเรื่องการพัฒนาโยบายสาธารณะ (public policy) ของภาครัฐ ในการดำเนินการสร้างนโยบายและแผนการจัดการขยะอันตรายที่มีความยืดหยุ่น และสอดคล้องกับแนวคิด “การจัดการภาคีสาธารณะแบบใหม่” (New Public Governance) และในขณะเดียวกันยังเป็นสังคมที่สร้างนิสัยให้ชุมชนอย่างยั่งยืน ภายใต้ความเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของสังคม

คำสำคัญ (Keywords) : การมีส่วนร่วมของประชาชน; การจัดการ; ขยะอันตราย

Abstract

Effective management of hazardous waste is crucial due to its wide-ranging impact on the environment and public health within communities. Therefore, the communities must have strategies to handle and manage hazardous waste effectively. It is essential to have knowledge and understanding of efficient hazardous waste management, carried out through five steps: 1. addressing waste accumulation issues at the source by reducing and segregating

Received: 2024-08-10 Revised: 2024-09-20 Accepted: 2024-09-22

¹ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตรัฐประศาสนศาสตรสาขาวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช doctoral student in Public Administration, specializing in Management Science, at Sukhothai Thammathirat Open University. E-mail: pasgon25@hotmail.com

² รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการ,มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช Associate Professor, Ph.D.School of Management Science, Sukhothai Thammathirat Open University. E-mail: theppasak.boou@stou.ac.th

waste from various origins such as households, businesses, schools, and residential communities; 2. formulating policies from the government sector to support organizations or various units for easier management, enabling the creation of master plans, implemented both in policy and practice; 3. establishing a participatory network of community involvement and integration from all sectors; 4. implementing standardized waste disposal and destruction systems; and 5. amending various laws to align with Thailand's new context. Therefore, the successful hazardous waste management requires clear government policies and social sector integration, and networking to collectively promote awareness and understanding. This collaboration between the public and private sectors addresses issues and drives public policy development in managing flexible and New Public Governance-aligned hazardous waste management policies. Simultaneously, it fosters sustainable community habits under the stewardship of a quality society.

Keywords: community involvement; management; hazardous waste

บทนำ (Introduction)

จากสถานการณ์ขยะทั่วโลกนั้นนับวันจะมีปริมาณที่เพิ่มขึ้นในทุกๆ ปี โดยประเทศที่มีปริมาณขยะมากเป็นอันดับต้น ๆ โลก จากสถิติ คือ ประเทศจีน ประเทศอินเดีย และประเทศสหรัฐอเมริกา (ณรงค์กรมโนจันทร์เพ็ญ, 2562) ด้วยเหตุนี้เอง ขยะอันตรายก็เป็นขยะหนึ่งในหลายประเภทที่สร้างผลกระทบทางด้านลบ เช่น มิติด้านสิ่งแวดล้อม ภาวะเรือนกระจก มิติด้านสุขภาพของคนในสังคม โรคระบบทางเดินหายใจ อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อชีวิตประจำวันเป็นวงกว้างทำให้หลาย ๆ ประเทศจึงหันมาร่วมกันผลักดัน เรื่องการจัดการขยะอันตรายที่ถูกต้อง เช่น การลดจำนวนขยะอันตรายตั้งแต่ในครัวเรือนของประเทศเยอรมนี การนำขยะที่รีไซเคิลไม่ได้ไปกำจัดโดยเข้าเตาเผาที่รักษาสีสิ่งแวดล้อมของประเทศสวีเดน และการมีส่วนร่วมของประชาชนในประเทศญี่ปุ่น การนำขยะอันตรายที่สามารถรีไซเคิลได้ของประเทศสิงคโปร์

จากข้อมูลในประเทศไทยขยะอันตรายจากชุมชน ปี 2564 เกิดขึ้นประมาณ 669,518 ตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2563 ร้อยละ 1.6 เหตุเพราะการขยายตัวของชุมชน และการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม รวมทั้งความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ส่งผลให้มีการนำสารอันตรายมาใช้ในรูปแบบต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น อาทิ ใช้ในภาคอุตสาหกรรมภาคธุรกิจการค้าและการบริการ ภาคเกษตรกรรม ภาคครัวเรือน เป็นต้น ซึ่งการใช้สารอันตรายเหล่านี้ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชนเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย (กรมควบคุมมลพิษ, 2564) ปัจจุบันปัญหาขยะอันตรายกลายเป็นปัญหาเร่งด่วนที่ต้องมีการจัดการ ควบคุม กำกับ และป้องกันที่มีประสิทธิภาพ เพราะหากไม่มีการกำจัดของเสียอันตรายอย่างเหมาะสมนั้น ก็อาจปนเปื้อนเข้าสู่สิ่งแวดล้อม ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชน ในชุมชนต่อการจัดการขยะอันตราย ซึ่งมองว่าเป็นการแก้ไขปัญหาที่ต้นทาง เพราะหลักการของการมีส่วนร่วม และการใช้ภาคีเครือข่ายต่างๆ จากทุกภาคส่วนงานจะทำให้ ประชาชนได้ตระหนักถึงผลกระทบจากขยะอันตรายได้เป็นอย่างมากจึงส่งผลให้ เกิดความตระหนักที่จะรับผิดชอบในการคัดแยกขยะอันตรายแยกออกจากขยะทั่วไป ทั้งในครัวเรือนและชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ พอประชาชนในชุมชนร่วมกันเรียนรู้และปฏิบัติกันด้วยความรู้ความ

เข้าใจ และมีจิตสำนึกที่ดีต่อการจัดการขยะอันตราย จึงทำให้ปัญหาขยะอันตรายในชุมชน และสังคมค่อย ๆ ดีขึ้นตามลำดับ

เนื้อหา (Content)

1. แนวคิดการจัดการขยะอันตราย

เนื่องจากปัญหาการจัดการขยะอันตรายภายในชุมชนของประเทศไทยยังมีความสลับซับซ้อนและต้องการการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เพราะการสะสมของขยะอันตราย ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน ดังนั้นการจัดการขยะอันตรายภายในชุมชนที่ถูกต้อง จึงต้องมีการวางกลยุทธ์ การจัดการขยะนั้นมีการจัดการขยะที่ไม่เป็นอันตรายและอันตราย ของเสียที่ไม่เป็นอันตรายไม่ได้ก่อให้เกิดภัยคุกคามต่อสิ่งแวดล้อม แต่ขยะที่เป็นอันตรายคือของเสียที่ก่อให้เกิดภัยคุกคามที่สำคัญหรืออาจเกิดขึ้นต่อสุขภาพสาธารณะและสิ่งแวดล้อม จากปริมาณสัดส่วนที่พบถึงแม้ขยะอันตรายจะมีปริมาณน้อยกว่าขยะประเภทอื่น แต่ความเป็นอันตรายที่อยู่ในขยะ สามารถก่อให้เกิดผลกระทบต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อมได้รุนแรงกว่าขยะประเภทอื่น ดังนั้นภายในชุมชนเองควรทำความเข้าใจและสามารถแยกขยะอันตรายออกจากขยะชนิดอื่น ๆ เพื่อที่จะสามารถจัดการกับขยะอันตรายเหล่านี้ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมโดยจำแนกได้ ดังนี้ (1) สารไวไฟ ติดไฟได้ง่ายเมื่อถูกประกายไฟ เช่น ก๊าซหุงต้ม น้ำมันเชื้อเพลิง ทินเนอร์ ผงกำมะถัน ยาทาเล็บ น้ำยาล้างเล็บ ยาขัดเงาพื้น (2) สารมีพิษ อาจทำให้เกิดเสียชีวิตหรือบาดเจ็บอย่างรุนแรงจากการกิน การสูดดม หรือการสัมผัสทางผิวหนัง เช่น น้ำยาทำความสะอาดห้องน้ำ ยาฆ่าแมลง ยาฆ่าเชื้อรา สารปราบศัตรูพืช ลูกเหม็น สารปรอทในหลอดไฟฟลูออเรสเซนต์ และ (3) สารกัดกร่อน สามารถกัดกร่อนผิวหนังและเป็นอันตรายต่อระบบทางเดินหายใจ เช่น แบตเตอรี่ในรถยนต์ น้ำมันเคลือบเงารถ น้ำยาที่มีส่วนผสมของแอมโมเนีย น้ำยาที่มีสารฟอกขาว น้ำยาฆ่าเชื้อ สีย้อมผ้า โดยขยะเหล่านี้จะระบุบนผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์ เช่น “ห้ามรับประทาน” “ห้ามเผา” “อันตราย” “DANGER” “TOXIC” “CORROSIVE” และ “FLAMMABLE” เพราะขยะอันตรายเหล่านี้เป็นอันตราย จะต้องมีการรวบรวม การขนส่ง และการแปรรูปแยกต่างหาก และยังสามารถจำแนกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มถ่านไฟฉายหรือแบตเตอรี่แห้ง (2) กลุ่มหลอดฟลูออเรสเซนต์ทุกชนิด และ (3) กลุ่มบรรจุสารเคมี และจากสถิติจำนวนขยะอันตรายตกค้างในชุมชนช่วงเวลา ปี2558 จำนวน 0.59 ล้านตัน ปี2559 จำนวน 0.61 ล้านตัน ปี2560 จำนวน 0.62 ล้านตัน จะเห็นได้ว่ามีปริมาณขยะอันตรายเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สัดส่วนขยะอันตรายทั่วประเทศที่พบในปี 2559 เครื่องใช้ไฟฟ้าและขยะอิเล็กทรอนิกส์ 65% ขยะอันตรายประเภทอื่น เช่น แบตเตอรี่ ถ่านไฟฉาย ภาชนะบรรจุภัณฑ์เคมี กระป๋องสเปรย์ 35% และขยะอันตรายของกรุงเทพมหานคร จำแนกขยะอันตรายได้ดังนี้ หลอดไฟ 40.10% ภาชนะบรรจุสารเคมี 22.06% ถ่านไฟฉายแบตเตอรี่ 17.15% ขยะอันตรายประเภทอื่น เช่น แบตเตอรี่ ถ่านไฟฉาย ภาชนะบรรจุภัณฑ์เคมี กระป๋องสเปรย์ 15.4% อื่น ๆ 5.45% หลักการจัดการขยะทั่วไปและขยะอันตรายในชุมชนสามารถทำได้ง่าย ๆ ที่สามารถทำได้ที่เราเอง คือ การประยุกต์ใช้หลัก 3Rs กับความร่วมมือของคนในชุมชนเอง ซึ่งเป็นหลักการที่สำคัญในการลดปริมาณการใช้ทรัพยากร มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และ เมื่อเกิดขยะแล้วจะมีการพิจารณาหาแนวทางความร่วมมือกันภายในพื้นที่หรือภายในชุมชนของตนเองเพื่อนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ เช่น อาจนำมาใช้ซ้ำ หรือนำกลับมาเข้าสู่กระบวนการแปรรูปเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ภายใต้การมีส่วนร่วมจากคนในชุมชนเพื่อให้เหลือปริมาณขยะที่ต้องกำจัดที่ปลายทางในปริมาณน้อยที่สุด โดยมีตัวอย่าง และวิธีการ ดังนี้ (1) การลดการใช้เครื่องใช้ในบ้านเรือนที่ก่อให้เกิดขยะ

อันตราย (Reduce) ภายในชุมชนร่วมกันรณรงค์การลดปริมาณการใช้ทรัพยากร เลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีความปลอดภัยหรือเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยอาจ สังเกตจากฉลากเขียวหรือฉลากด้านสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ทดแทนการใช้ผลิตภัณฑ์ ที่มีองค์ประกอบของสารอันตราย เช่น ใช้ถ่านอัลคาไลน์ที่ระบุข้อความ “No mercury added” ทดแทนการใช้ ถ่านนิเกิล ถ่านแคดเมียม หรือถ่านที่ไม่ได้มาตรฐาน และเลือกใช้น้ำยาทำความสะอาดห้องน้ำรวมถึงสุขภัณฑ์ภายในห้องน้ำ หรือสารปราบแมลงและศัตรูพืช ที่สกัดจากธรรมชาติทดแทนการใช้สารเคมีอันตราย หรือเลือกใช้ ผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมของสารเคมีอันตรายในปริมาณที่น้อย (2) การใช้ซ้ำ (Reuse) ส่งเสริมการนำผลิตภัณฑ์กลับมาใช้ซ้ำเพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าภายในชุมชน เลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีอายุการใช้งานที่ยืนยาว เช่น ใช้หลอดฟลูออเรสเซนต์ที่มีจำนวนชั่วโมงการใช้งานสูง เลือกใช้ถ่านที่สามารถใช้ซ้ำได้เช่น ใช้ถ่านชาร์จ ทดแทนการใช้ถ่านที่ใช้ได้ครั้งเดียว และ (3) การรีไซเคิล (Recycle) ส่งเสริมและสร้างสรรค์นวัตกรรมภายในชุมชนด้วยการนำกลับมาเข้าสู่กระบวนการแปรรูปเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ ขยะอันตรายมีทั้งขยะอันตรายที่สามารถรีไซเคิลได้และไม่สามารถนำมารีไซเคิลได้ (ศูนย์ความเป็นเลิศด้านการจัดการสารและของเสียอันตราย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2560: 12-28) ดังนั้น การจัดการขยะอันตรายที่ถูกต้อง ควรคำนึงถึงการป้องกันและลดปริมาณขยะให้เหลือน้อย ที่สุด และควรกำหนดมาตรการในการจัดการขยะอันตรายตั้งแต่ต้นทางไปจนถึงปลายทาง โดยมี แนวทางในแต่ละมาตรการ ดังนี้ มาตรการแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2559-2564 1. มาตรการส่งเสริมการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและขยะอันตราย (1.1) สร้างจิตสำนึกให้ประชาชนตั้งแต่ระดับเยาวชน (1.2) พัฒนาองค์ความรู้ของประชาชน บุคลากร เทคโนโลยีด้านการบำบัดหรือกำจัดขยะ มูลฝอยและขยะอันตราย (1.3) พัฒนาและเชื่อมโยงระบบฐานข้อมูล เพื่อการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และ (1.4) สร้างแรงจูงใจในการจัดการ ใช้กลไกทางเศรษฐศาสตร์และกลไกทางสังคมมาเป็น ส่วนช่วยในการจัดการขยะมูลฝอยและขยะอันตราย 2. มาตรการลดการเกิดขยะมูลฝอยและขยะอันตรายที่แหล่งกำเนิด (2.1) ลดปริมาณการเกิดขยะอันตราย ณ แหล่งกำเนิดขยะ เช่น บ้านพักอาศัย แหล่ง เกษตรกรรม โรงพยาบาล และโรงงานอุตสาหกรรม ให้น้อยที่สุด (2.2) คัดแยกและนำกลับมาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด เช่น กระจองนำมาใช้ใส่ตะปู หรือ แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เพื่อเพิ่มมูลค่า และ (2.3) การผลิต การใช้สินค้า และบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ปัจจุบันผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมได้รับความนิยมและช่วยลดภาวะขยะล้นโลก ภาวะเรือนกระจก โดยสังเกตได้ จากฉลาก หรือตราสัญลักษณ์ ซึ่งออกโดยหน่วยงานในประเทศไทยที่แสดงว่าสินค้าหรือบริการนั้น ๆ จัดอยู่ในกลุ่มผลิตภัณฑ์สีเขียว สัญลักษณ์ประหยัดไฟเบอร์5 สัญลักษณ์ผลิตมาจากวัสดุแปรใช้ใหม่ สัญลักษณ์ที่ผลิตมาจากป่าที่ปลูกและสัญลักษณ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์คุณภาพ 3. มาตรการเพิ่มศักยภาพการจัดการขยะมูลฝอยและขยะอันตราย (3.1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเก็บรวบรวม ขนส่ง ขยะมูลฝอยและขยะอันตราย นำไปกำจัดอย่างมีประสิทธิภาพ (3.2) ให้แต่ละจังหวัดจัดตั้งศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวม (Cluster) โดยใช้เทคโนโลยีแบบผสมผสานอย่างเหมาะสม (3.3) จัดให้มีสถานที่รวบรวมและจัดการขยะอันตรายชุมชน สถานที่กำจัดกากอุตสาหกรรมที่เป็นอันตราย และศูนย์กำจัดมูลฝอยติดเชื้ออย่างพอเพียง และเหมาะสม และ (3.4) พัฒนาปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการขยะอันตรายให้ เหมาะสมกับประเทศไทย ดังนั้นเราควรสร้างจิตสำนึกและสร้างนิสัยของการแยกประเภทของขยะอันตรายที่สามารถรีไซเคิลได้หลังจากนั้นก็ส่งขยะอันตราย เหล่านี้ให้แก่ผู้รับซื้อหรือรับกำจัดโดยเฉพาะ ซึ่งผู้ที่รับกำจัดต้องได้รับอนุญาตให้รีไซเคิลขยะอันตรายตามกฎหมายหรือเป็นหน่วยงานที่ทางราชการอนุญาต อย่างไรก็ตามใน ฐานะผู้ก่อให้เกิดขยะอันตรายไม่ควรดำเนินการรีไซเคิลขยะอันตรายเอง (กรมควบคุมมลพิษ, 2559: 26-27) ดังนั้น เราจึงมีความ

จำเป็นต้องศึกษาการบริหารจัดการขยะอันตรายจากต่างประเทศเพื่อนำมาเป็นตัวแบบและปรับใช้ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย

2. แนวทางการจัดการขยะอันตรายและบทเรียนของประเทศต่าง ๆ

เพื่อเป็นการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมโลก การจัดการขยะอันตรายจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในต่างประเทศ เช่น ประเทศเยอรมนี สวีเดน ญี่ปุ่น สิงคโปร์ ก็มีหลากหลายแนวทางโดยพอที่จะสรุปได้ดังต่อไปนี้ (1) การลดจำนวนและการนำกลับมาใช้ใหม่ กล่าวคือ การลดปริมาณไม่ว่าจะเป็นขยะทั่วไปหรือขยะอันตรายตั้งแต่ต้นทางโดยการเลือกใช้วัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และมีอายุการใช้งานที่ยาวนาน อีกทั้งยังสามารถนำกลับมาใช้และการลดการใช้พลาสติกแบบที่เคยใช้ประจำ รวมถึงการส่งเสริมการใช้วัสดุประเภทที่สามารถย่อยสลายได้หรือที่สามารถนำกลับมาใช้ได้อีกครั้ง (2) การนำมาประยุกต์และดัดแปลงเป็นของที่สามารถใช้ประโยชน์ได้ คือ การแปรรูปสิ่งของมาทำให้วัสดุที่ใช้แล้วมีประโยชน์ได้อีกครั้ง เช่น การรีไซเคิล โลหะ กระจก และพลาสติก เพื่อลดการซื้อสินค้าตัวใหม่ (3) การจัดการขยะแบบเจาะจงและมีประสิทธิภาพ สามารถแยกขยะเป็นกลุ่มตามชนิดและประเภทของขยะ เช่น ขยะอันตราย ขยะรีไซเคิล เพราะบางชนิดต้องทำลายหรือบางชนิดสามารถนำไปใช้งานใหม่ได้ตามเหมาะสม โดยการใช้เทคโนโลยีในการจัดการขยะอันตราย การใช้การสแกนอัตโนมัติเพื่อแยกขยะแต่ละชนิดอย่างมีประสิทธิภาพ (4) การร่วมกันสร้างองค์ความรู้ในทุกภาคส่วน กล่าวคือ เสริมสร้างการเรียนรู้ให้กับประชาชนเรื่องการจัดการขยะอันตราย รวมถึงการรายได้ หรือเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจจากขยะแต่ละชนิด (5) การขนส่งและการจัดเก็บ โดยการควบคุมและตรวจสอบการขนส่งขยะอันตรายอย่างมีระเบียบป้องกันภัยทั้งยังต้องมีความปลอดภัย เพื่อป้องกันผลกระทบทั้งสุขภาพและสิ่งแวดล้อม และ (6) ใช้นโยบายสากลขับเคลื่อนหลัก โดย การสร้างระเบียบ หรือข้อกำหนด และแผนนโยบายระดับสากลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะอันตราย เพื่อให้แต่ละประเทศมีทิศทางและมาตรฐานที่เหมาะสมการจัดการขยะอันตรายของแต่ละประเทศ ต้องใช้ความร่วมมือของทุกฝ่ายทั้งรัฐบาล ภาคเอกชน และประชาชน เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมทั่วโลก

3. วิเคราะห์ปัจจัยแห่งความสำเร็จของประเทศเยอรมนี สวีเดน ญี่ปุ่น สิงคโปร์

3.1 ประเทศเยอรมนี ปัจจัยที่นำมาซึ่งความสำเร็จในการจัดการขยะ นั้นพอที่จะสรุปได้เป็น 4 ด้าน คือ

ประการที่หนึ่ง ภาครัฐมีนโยบายการจัดการขยะที่มีความเข้มแข็ง รัฐบาลได้กำหนดทิศทางการจัดการขยะและการนำกลับมาใช้ใหม่ อีกทั้งยังมีกฎหมายที่มีการบังคับใช้อย่างจริงจัง จึงทำให้ในทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็น ร้านค้า ภาคธุรกิจ และประชาชน มีส่วนร่วมในการคัดแยก จึงทำให้ผลลัพธ์ที่ได้มีประสิทธิภาพมาก คือ (1) Packaging Ordinance (1991) หรือ กฎีกว่าด้วยการบรรจุภัณฑ์ เพื่อป้องกันความเสียหาย และเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า (2) Green Dot System (1991) โดยผู้ผลิตต้องติดฉลากสีเขียว เพื่อเป็นสัญลักษณ์ที่ระบุว่าสินค้าจะถูกส่งไปยังโรงงานรีไซเคิล และ (3) Close Substance Cycle and Waste Management Act (1996) คือการกำหนดให้ผู้ผลิต ผู้ค้า และผู้บริโภค มีส่วนร่วมรับผิดชอบ ในด้านต่างๆ ตามหลัก 3 Rs ลดการใช้ (Reduce) และใช้ซ้ำ (Reuse) การรีไซเคิลหรือแปรรูป ใช้ใหม่ (Recycle) รวมไปถึงการกำจัดขยะแบบถูกหลักอนามัยและรักษาสิ่งแวดล้อม

ประการที่สอง การคัดแยกขยะแต่ละชนิดอย่างมีคุณภาพ การจัดการขยะของประเทศเยอรมนี ภาครัฐจะขอความร่วมมือจากทุกภาคส่วนโดยจะแยกขยะออกเป็น 6 ชนิด โดยใช้ถังขยะ 6 สี (1) ถังสีเหลือง สำหรับทั้งขยะพลาสติก อะลูมิเนียม กระจก กล่องเครื่องดื่ม (2) ถังสีน้ำเงิน สำหรับทั้งกระดาษแข็งและ

กระดาษทั่วไป เช่น นิตยสาร หนังสือพิมพ์ (3) ถังสื่อน้ำตาล/สีเขียว สำหรับทิ้งเศษอาหาร ขยะออร์แกนิก (4) ถังขยะสีดำ สำหรับทิ้งขยะที่ขายต่อ บริจาค หรือรีไซเคิลไม่ได้ เช่น ก้นบุหรี่ ผ้าอ้อมใช้แล้ว กระดาษรองอบใช้แล้ว ทิชชูใช้แล้ว (5) ถังสีขาว (Weibglas) สำหรับทิ้งขวดแก้วแบบใส (6) ถังสีน้ำตาล (Braunglas) สำหรับทิ้งขวดแก้วสีน้ำตาล และ (7) ถังสีเขียว (Grunglas) สำหรับทิ้งขวดแก้วสีเขียว แดง และน้ำเงิน และทำควบคู่กับการสร้างจิตสำนึกของการมีส่วนร่วมของประชาชน ตั้งแต่ต้นทาง

ประการที่สาม โครงการ “Pfand” หรือ (Deposit Refund System) หลักการของโครงการนี้คือการนำค่ามัดจำขวด ไปกับค่าขวด พอเติมน้ำหมดแล้ว ก็นำขวดไปแลกเงินคืนที่ตู้รับแลกอัตโนมัติ ที่มีไว้บริการตามจุดต่างๆ โดยขวดที่เข้าร่วมโครงการจะมีโลโก้ หรือสัญลักษณ์ของโครงการติดไว้ข้างขวด แบ่งได้เป็น 2 ชนิด (1) ขวดน้ำที่ใช้ซ้ำได้ (Multi-use Bottles) คือ ขวดน้ำที่ทำมาจากแก้วหรือพลาสติกที่มีความหนา ซึ่งขวดน้ำเหล่านี้นำมาใช้ซ้ำได้มากถึง 50 ครั้งก่อนนำไปรีไซเคิล และ (2) ขวดและกระป๋องใช้ครั้งเดียวทิ้ง (Single-use Bottles and Cans) คือขวดน้ำที่มีพลาสติกบางและกระป๋องทั่วไป ใช้งานได้หนึ่งครั้งก่อนนำไปรีไซเคิล

ประการที่สี่ เป็นประเทศที่ภาครัฐให้ความสำคัญและใส่ใจ เรื่องการจัดการขยะเป็นอย่างมาก เป็นการปลูกฝังและสร้างองค์ความรู้ ให้กับประชาชนเพื่อสร้างวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน (อนรรฆพร ลายวิเศษกุล, 2565)

3.2 ประเทศสวีเดน ปัจจัยที่นำมาซึ่งความสำเร็จในการจัดการขยะ นั้นพอที่จะสรุปได้เป็น 4 ด้าน คือ

ประการที่หนึ่ง ภาครัฐมีเป้าหมายที่ชัดเจนในเรื่องการจัดการขยะ โดยภาครัฐและประชาชนมีการให้ความร่วมมือ ภาครัฐเป็นคนกำหนดวิสัยทัศน์ มุ่งมั่นในการลดจำนวนขยะให้เหลือศูนย์ Zero Waste ภายในระยะเวลาที่กำหนด พร้อมออกกฎหมายและกฎระเบียบที่ออกมาให้การสนับสนุน เช่น การห้ามเผา การปล่อยสารเคมีหรือขยะอันตราย การนำไปใช้ใหม่แทนการฝังกลบ และนำหลักการ 3Rs ลดจำนวนขยะ (reduce) นำกลับมาใช้ (reuse) รีไซเคิล (recycle)

ประการที่สอง การสร้างจิตสำนึกของประชาชนใจชุมชน ในการคัดแยกขยะแต่ละชนิด ให้ง่ายต่อการแปรรูปและการบริหารจัดการต่อไป ส่วนที่ใช้ไม่ได้ ก็จะไปทำเป็น เชื้อเพลิงได้หรือที่เรียกว่า Refuse Derived Fuel (RDF) โดยผ่านกระบวนการขึ้นกับเทคโนโลยีที่ใช้เชื้อเพลิงที่ได้สามารถนำไปใช้ผลิตไฟฟ้าหรือจำหน่ายภายในประเทศ

ประการที่สาม การบูรณาการและสร้างความร่วมมือ ภาครัฐ-ประชาชน ดังนั้นจำนวนขยะ ไม่ว่าจะมาจากครัวเรือน ร้านค้า บริษัท และหน่วยงานอื่น ๆ ทำให้ภาครัฐในประเทศสวีเดนประสบความสำเร็จด้านการบริหารจัดการขยะอย่างยั่งยืน เช่น สมาคมการจัดการขยะ (Swedish Waste Management Association) กลายเป็นองค์กรที่มีสมาชิกทั้งภาครัฐและเอกชนหลายร้อยองค์กร มีภารกิจที่คอยสนับสนุนช่วยเหลือการจัดการขยะและการเผยแพร่ และสร้างองค์ความรู้ให้กับประชาชน ในชุมชนของประเทศสวีเดนเอง

ประการที่สี่ การนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ และเข้ามาช่วยในการจัดการ คือ Global Innovation Index ประเทศสวีเดนได้จัดสรรงบประมาณเพื่อให้ทุนการวิจัยด้านการจัดการขยะ จนสามารถสร้างโรงงานผลิตพลังงาน จากขยะโดยเทคโนโลยีขั้นสูง และลดปริมาณคาร์บอนไดออกไซด์ ได้ถึง 2.2 ล้านตันต่อปี (ศูนย์ธุรกิจสัมพันธ์ ThaiBiz, 2563)

3.3 ประเทศญี่ปุ่น ปัจจัยที่นำมาซึ่งความสำเร็จในการจัดการขยะ นั้นพอที่จะสรุปได้เป็น 4 ด้าน คือ

ประการที่หนึ่ง การปลูกฝังจิตสำนึก (Social Awareness) เป็นการปลูกฝังแนวทางการจัดการขยะตั้งแต่เด็ก โดยเริ่มจากครอบครัว เพราะถือเป็นรากฐานที่สำคัญของเด็ก จะเน้นเรื่องคุณค่าสิ่งของ และการใช้ประโยชน์ และโรงเรียนเป็นอีกแหล่งเรียนรู้ที่เด็ก ๆ จะสามารถเรียนรู้ได้ ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ ข้อสุดท้ายคือ ชุมชน ดังนั้น ภายในชุมชนเองจะมีการจัดตั้งกลุ่มอาสาสมัคร โดยมีจุดมุ่งหมาย คือ การพัฒนาชุมชนด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะภายในชุมชนเอง

ประการที่สอง การคัดแยก (Waste separation) โดยใช้หลัก 3 Rs โดยประชาชนของประเทศญี่ปุ่นจะแยกขยะออกเป็น 4 ประเภท (1) ขยะเผาได้ ให้ทิ้งขยะในถุงขยะ 2 ครั้งต่อสัปดาห์ (2) ขยะเผาไม่ได้ ให้ใส่ถุงขยะที่มีข้อความที่ระบุชัดเจนว่าขยะเผาไม่ได้ เช่น ไม้แขวนเสื้อพลาสติก (3) ขยะขนาดใหญ่ จะมีการกำหนดวันทิ้งโดยเฉพาะ และต้องเสียค่าธรรมเนียมในการทิ้งให้กับภาครัฐ รับผิดชอบไปจัดการ หรือสามารถส่งไปยังศูนย์จัดการขยะได้ด้วยตัวเอง เช่น เครื่องเรือน จักรยาน และ (4) ขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้าขนาดเล็ก และกระดาษชนิดต่าง ๆ

ประการที่สาม การรวบรวมและการขนย้าย เมื่อใดที่ขยะมีปริมาณเกินกว่าคัน หมุนเวียนเก็บขยะทั่วเมืองโตเกียว ตามเส้นทางที่กำหนดไว้โดยไม่กระทบกับการจราจร รวมถึงการเก็บขยะตามบ้านเรือนของผู้สูงอายุ

ประการที่สี่ การจัดการขยะปลายทางและการกำจัด หลังจากการรวบรวมและขนย้ายเสร็จแล้ว ขยะเหล่านี้จะถูกคัดแยกและเผาด้วย เตาเผาที่มีความร้อนสูงถึง 800-1,300 องศา ทำการเผาตลอด 24 ชั่วโมง ส่วนขยะที่เผาไม่ได้ในรอบแรกจะถูกคัดแยกและทำการบดและย่อยเพื่อนำเข้าเตาเผาเฉพาะอีกทีหนึ่ง และขยะบางส่วนที่คัดแยกและพอที่จะสามารถนำกลับมาใช้ใหม่อีกครั้ง ก็จะผ่านกระบวนการแปรรูป และทำการปรับปรุงให้พร้อมใช้งานต่อไป (วนิดา เสริมเหลา และ ศุภวัฒน์กร วงศ์ธนวิสุ, 2564: 238-239)

3.4 ประเทศสิงคโปร์ ปัจจัยที่นำมาซึ่งความสำเร็จในการจัดการขยะ นั้นพอที่จะสรุปได้เป็น 3 ด้าน คือ

ประการที่หนึ่ง ภาครัฐของประเทศสิงคโปร์ได้จัดทำแผนแม่บท Zero-waste Masterplan ปลอดขยะเมื่อปี ค.ศ. 2019 โดยกำหนดวิสัยทัศน์ที่จะนำการปรับเปลี่ยนประเทศไปสู่ประเทศปลอดขยะโดยกำหนดเป้าหมายที่จะลดปริมาณขยะโดยการกำจัด ด้วยการฝังกลบลงให้ได้ร้อยละ 30 นั่นคือลดจาก 0.36 กิโลกรัมต่อคนต่อวันในปีฐาน 2018 ให้เหลือ 0.25 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน ภายในปี ค.ศ. 2030 โดยจะเพิ่มอัตราการรีไซเคิลในภาพรวมให้ได้ร้อยละ 70 แบ่งเป็นอัตราการรีไซเคิลจากภาคอุตสาหกรรม ร้อยละ 81 และภาคชุมชน ร้อยละ 30 เพื่อนำไปสู่การยืดอายุการใช้งานหลุมฝังกลบ Semakau ให้ยาวนานกว่าปี ค.ศ. 2035 (สุจิตรา วาสนาดำรงดี, 2565: 3)

ประการที่สอง การลดขยะจากแหล่งกำเนิดต้นทาง ด้วยประเทศสิงคโปร์มีขนาดพื้นที่เล็ก ดังนั้น การคัดแยกขยะต้นทาง หรือการภายในครัวเรือน ร้านค้า บริษัท ธุรกิจ โรงเรียน ชุมชนต่าง ๆ โดยใช้หลักการ 3 Rs ไม่ว่าจะเป็นการคัดแยกขยะทั่วไป ขยะเปียก ขยะรีไซเคิล ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือของประชาชน และชุมชนเป็นหลัก และดำเนินการภายใต้กฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข และสิ่งแวดล้อม (Environmental Public Health Act.) และข้อบังคับด้านสิ่งแวดล้อมอีกด้วย

ประการที่สาม การคัดแยกและการกำจัดขยะที่มีประสิทธิภาพ และเมื่อได้ทำการคัดแยกเรียบร้อยแล้ว ขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้นั้น เช่น พลาสติกจะถูกนำมาหลอมเพื่อผลิตเม็ดพลาสติกขึ้นมาใหม่ ส่วนขยะที่เป็นแก้ว และโลหะนั้นก็จะถูกหลอมและพร้อมใช้งานในการผลิตชิ้นงานใหม่เช่นกัน และในส่วน of ขยะที่ไม่สามารถรีไซเคิลได้นั้นจะถูกนำมาเผาด้วยเตาเผาที่มีความร้อน 800-1,000 องศาเซลเซียส เพื่อเผาเสร็จจะได้ขี้เถ้า ก็สามารถนำไปถมเพื่อได้พื้นที่ใช้งานใหม่อีกด้วย (วนิดา เสริมเหลา ศุภวัฒนากร วงศ์ธนวสุ, 2564: 240)

4. แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนสู่การจัดการขยะอย่างยั่งยืน

การมีส่วนร่วมของประชาชนภายในชุมชน ในการจัดการขยะของแต่ละชนิด นั้นทั่วโลกให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากปัญหาขยะมีผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม จากสถานการณ์ขยะล้นเมืองของแต่ละประเทศ จึงใช้การมีส่วนร่วมของแต่ละครัวเรือน หรือชุมชนเป็นหัวใจหลักในการบริหารจัดการขยะ และหาแนวทางเพื่อให้ประสบความสำเร็จ ตัวอย่าง เช่น ในประเทศเยอรมนี มีโครงการ ‘Pfand’ หรือ ‘Deposit Refund System’ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วม และให้ผู้คนส่งคืนขวดและกระป๋องประเภทต่าง ๆ และ มาตรการแยกขยะโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนช่วยให้รัฐบาลกลางประหยัดงบประมาณและค่าใช้จ่าย ในการกำจัดและจัดการของเสียต่าง ๆ รวมทั้งขยะอันตราย อีกทั้งยังช่วยลดการปนเปื้อนของขยะรีไซเคิลได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะถ้าขยะรีไซเคิลรอบใหม่มีการปนเปื้อนหรือมีความเสียหายจนไม่สามารถแปรสภาพได้ และไม่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ทั้งหมด จนอาจกลายเป็นขยะที่สร้างมลพิษให้สังคม และสิ่งแวดล้อมมากกว่าเดิมอีก (อนรรฆพร ลายวิเศษกุล, 2565) ประเทศสวีเดนก็เช่นกัน ได้จัดโครงการ การใช้พลาสติกอย่างยั่งยืน (sustainable use of plastics) โดยเริ่มจากบวกราคาค่ามัดจำของสินค้าลงไปในเครื่องดื่มในแต่ละชนิด และเมื่อนำขวดที่ใช้แล้วกลับมาใส่ตู้รับ ก็จะได้เงินตามจำนวนมัดจำกลับไป เป็นมาตรการเบื้องต้นที่ใช้และประสบความสำเร็จมาก อีกทั้งยังมีมาตรการระดับประเทศในระยะยาวอีก คือ ประชาชนชาวสวีเดนได้รับการปลูกฝังให้คัดแยกขยะออกเป็นแต่ละประเภทตามที่ภาครัฐขอความร่วมมือ ทำให้ง่ายต่อการนำขยะไปแปรรูป เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐ ส่วนที่ประเทศญี่ปุ่น มีโครงการขอความร่วมมือ “ลดการใช้ถุงพลาสติก” และมีการเก็บภาษีในการใช้ถุงพลาสติกในราคา 5 เยน ต่อหนึ่งใบ คิดเป็นเงินไทยประมาณใบละ 1.50 บาท และมีมาตรการการแยกขยะอย่างเคร่งครัด รวมทั้งพยายามทำให้เกิดขยะจากครัวเรือนและร้านค้าต่าง ๆ ให้น้อยที่สุด ตัวอย่างเช่น หากมีการไม่รับถุงพลาสติกจะได้รับ Eco Point ในกรณีของร้านสะดวกซื้อรายใหญ่อย่าง Family Mart ได้ออกนโยบาย "FaMi eco vision 2050" เพื่อเป็นการส่งเสริมความร่วมมือและช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม โดยจะได้รับ Eco Point ใส่ในแอปพลิเคชันชำระเงินของร้านสะดวกซื้อที่ชื่อ "FamiPay" โดยแต่นี้เมื่อสะสมครบถึงเกณฑ์ที่ร้านกำหนด ก็สามารถนำไปใช้เป็นคูปองแลกซื้อสินค้าของทางร้านได้อีกด้วย ลำดับสุดท้าย คือ ประเทศสิงคโปร์ สร้างวินัยในการจัดการขยะโดยให้ประชาชนทิ้งขยะเป็นเวลา มีการจัดเก็บขยะหนึ่งครั้งต่อทุก ๆ สองอาทิตย์ และต้องจ่ายค่าธรรมเนียมเดือนละ 150 บาท สำหรับผู้อยู่หอพัก ราคา 400 บาทสำหรับผู้ที่มีบ้านส่วนตัว และโรงงาน บริษัท จะต้องเสียเป็นรายวันโดยคิดเงินตามจำนวนน้ำหนักของขยะ และทางภาครัฐเองยังส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาขยะจากบรรจุภัณฑ์ที่ใช้ครั้งเดียวร่วมกับภาครัฐ กระทรวงความยั่งยืนและสิ่งแวดล้อม (Ministry of Sustainability and the Environment: MSE) และ NEA ได้ส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และมาตรการในการแก้ไขปัญหาบรรจุภัณฑ์ที่ใช้ครั้งเดียวโดยมีกิจกรรม Citizen's Workgroup ทุกข้อเสนอแนะสำคัญที่ประชาชนได้เสนอจะได้รับการพิจารณาจาก NEA คือ ข้อเสนอเรื่องการเก็บเงินค่าถุงหูหิ้ว (Charging for a Bag) โดยให้ซูเปอร์

มาร์เก็ตทุกแห่งในสิงคโปร์เก็บเงินค่าถุงหูหิ้วทุกประเภทเพื่อสร้างความตระหนักต่อปัญหาขยะเพื่อสร้างและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมประชาชนของสิงคโปร์ เพื่อเป็นรากฐานสำคัญในการจัดการขยะต่อไป (สุจิตรา วาสนาดำรงดี, 2565: 9)

กล่าวได้ว่าประเทศที่ได้กล่าวล้าดบมานั้น คือ ประเทศเยอรมนี ประเทศสวีเดน ประเทศญี่ปุ่น ประเทศสิงคโปร์ ปัจจัยที่ส่งเสริมความสำเร็จด้านการจัดการขยะนั้นสามารถพอสรุปได้ว่า ประเทศเยอรมนีนั้น ภาครัฐมีนโยบายที่มีความชัดเจนเข้มแข็ง การคัดแยกขยะแต่ละชนิดอย่างมีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมของประชาชน และภาครัฐให้ความเอาใจใส่เรื่องการจัดการขยะเป็นอย่างมาก ประเทศต่อมาคือประเทศสวีเดน “กล่าวคือ ภาครัฐมีเป้าหมายที่ชัดเจนเรื่องการจัดการขยะมีการรับฟังข้อเสนอแนะจากพลเมือง การสร้างจิตสำนึกของคนในชุมชน การบูรณาการการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และภาคเอกชน” (กิตติพงษ์ เกียรติวัชรชัย, 2564: 30-31) อีกทั้งมีการนำนวัตกรรมทางเทคโนโลยีมาปรับใช้เพื่อความสะดวกและสามารถลดค่าใช้จ่ายของส่วนกลางได้เป็นอย่างดี ลำดับต่อมา คือ ประเทศญี่ปุ่น ก็เช่นกันคือ การปลูกฝังจิตสำนึกตั้งแต่เด็ก ๆ ผ่านทางการขอความร่วมมือจากประชาชนในระดับครัวเรือน รวมไปถึงการคัดแยกขยะที่มีประสิทธิภาพ การขนย้ายที่เพียงพอต่อความต้องการของชุมชน ส่วนข้อสุดท้ายคือการคัดแยกขยะปลายทาง และการกำจัดที่มีคุณภาพในการบริหารจัดการ และประเทศสุดท้ายคือ ประเทศสิงคโปร์นั้น ภาครัฐให้ความสำคัญกับนโยบายที่มีความชัดเจน และมีการทำแผนแม่บท อีกทั้งมีการลดขยะจากต้นทาง หรือแหล่งกำเนิด และมีการคัดแยกและการกำจัดที่มีประสิทธิภาพเป็นอย่างมาก สามารถพูดได้ว่าการจัดการขยะทุกชนิดและมีการบริหารจัดการได้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

บทสรุป (Conclusion)

บทสรุปการจัดการขยะอันตรายผ่าน 5 มิติ

สิ่งที่ประเทศไทยได้จากการศึกษาการเรียนรู้ของแต่ละประเทศและสามารถนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย โดยสรุปได้ด้วย 5 มิติใหญ่ คือ 1) การมุ่งประเด็นการแก้ปัญหาขยะตกค้างในชุมชน โดยการลดและคัดแยกขยะจากต้นทางแหล่งกำเนิด เช่น ในครัวเรือน หรือชุมชนที่อยู่อาศัยต่าง ๆ 2) การจัดทำนโยบายจากภาครัฐเพื่อรองรับการทำงานขององค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อช่วยต่อการบริหารจัดการโดยสามารถออกเป็นแผนแม่บทเพราะสามารถดำเนินการทั้งนโยบายและการนำไปปฏิบัติ 3) การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของประชาชน และการบูรณาการจากทุกภาคส่วน 4) การกำจัดและทำลายขยะที่ได้มาตรฐาน และ 5) การปรับปรุงกฎหมายต่าง ๆ ที่ล้าสมัย เพื่อให้สอดคล้องกับการบริหารจัดการขยะในยุคใหม่

1. มิติด้านการลดและคัดแยกขยะอันตรายจากต้นทางแหล่งกำเนิด

การแก้ปัญหาโดยการลดขยะจากต้นทางหรือแหล่งกำเนิด มีความสำคัญเป็นอย่างมากเพราะจำนวนขยะตกค้างในครัวเรือนที่อยู่อาศัย ร้านค้า โรงเรียน และชุมชน ยังเป็นปัญหาของไทยอยู่ในปัจจุบัน จึงควรมีการรณรงค์การสร้างความรู้ความเข้าใจในการลดและการคัดแยกขยะอันตรายออกจากขยะทั่วไปภายในจุดเริ่มต้นเพราะเป็นการช่วยลดตัวจริงจำนวนขยะของแต่ละชนิดได้ดีมาก อีกทั้งยังเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกและการสร้างนิสัยของสมาชิกในครอบครัว และชุมชนได้เป็นอย่างดี โดยการคัดแยก ดังนี้ (1) ถังขยะทั่วไปจะเป็น “สีน้ำเงิน” ขยะทั่วไปเป็นขยะจำพวกเศษกระดาษ พลาสติกห่อหุ้มลูกอม หรือวัสดุที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ ที่ไม่กับการนำไปรีไซเคิล ขยะเหล่านี้จะถูกนำไปกำจัดตามกระบวนการ เช่น การฝังกลบ และการเผาด้วยเตาเผาขยะที่มีประสิทธิภาพ (2) ถังขยะเปียกจะเป็น “สีเขียว” ขยะเปียกเป็นขยะย่อยสลายง่ายที่อยู่ใน

รูปแบบของเศษอาหารที่กินเหลือ วัตถุดิบที่เน่าเสียได้ง่าย ผลไม้ ใบไม้ กิ่งไม้เล็ก ๆ ซากพืช ซากสัตว์ ที่เมื่อทิ้งไว้ไม่นานจะส่งกลิ่นเหม็นรบกวน ขยะเหล่านี้สามารถนำไปใช้ทำปุ๋ยอินทรีย์ได้ (3) ถึงขยะรีไซเคิลจะเป็น “สีเหลือง” ขยะรีไซเคิลมักเป็นบรรจุภัณฑ์ที่ใช้แล้วหรือวัสดุเหลือใช้ที่สามารถนำไปเข้ากระบวนการรีไซเคิลได้ เช่น แก้ว กระจก ขวดน้ำ เศษพลาสติก ที่สามารถนำไปหลอมเพื่อแปรรูปสำหรับใช้ประโยชน์ได้ต่อไป ขยะประเภทนี้จะมีมูลค่าสามารถเก็บไว้ขายให้กับคนที่รับซื้อของเก่า เนื่องจากสามารถนำไปสร้างประโยชน์ต่อได้ และ (4) ถึงขยะอันตรายจะเป็น “สีแดง” ขยะอันตรายที่อาจมีสารปนเปื้อนไปกับสภาพแวดล้อมได้ เช่น กระจกสเปร์ย แบตเตอรี่ ถ่านไฟฉาย อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่เสื่อมสภาพ ควรถูกแยกออกจากขยะทั่วไป เนื่องจากขยะเหล่านี้จะมีสารประกอบทางเคมีอันตรายหลายอย่างที่ต้องถูกกำจัดอย่างถูกวิธีจากนั้นนำหลักการ 3 Rs เป็นวิธีการที่ง่ายและสะดวกที่สุด อีกทั้งยังสามารถทำให้การจัดการขยะต้นทางที่ไม่ใช้ต้นทุนและงบประมาณใด ๆ เลย ตัวอย่าง (1) ลดการใช้งาน (Refuse) ด้วยการหลีกเลี่ยงการใช้บรรจุภัณฑ์ วัสดุห่อหุ้มสินค้าที่จะสร้างปริมาณขยะเพิ่มขึ้น เช่น ถุงหิ้วพลาสติก กล่องโฟม รวมถึงภาชนะที่ใช้งานได้ครั้งเดียวแล้วทิ้งซึ่งสร้างปริมาณขยะมากขึ้นและย่อยสลายได้ยาก (2) นำกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) การนำบรรจุภัณฑ์ หรือ ภาชนะพลาสติกที่ใช้แล้วแต่ยังใช้งานได้อยู่กลับมาใช้ซ้ำ และ (3) นำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) อีกหนึ่งวิธีที่ช่วยลดปริมาณขยะและมลพิษกับสิ่งแวดล้อม โดยการนำของที่ใช้แล้วมาเพิ่มมูลค่า และเข้าสู่กระบวนการผลิตอีกครั้งเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่สามารถนำมาใช้งานหรือการนำไปขายซึ่งก่อให้เกิดรายได้ในครอบครัวอีกทางหนึ่ง (กรมอนามัย, 2561)

2. มิติด้านภาครัฐจัดทำนโยบายการจัดการขยะอันตรายที่ชัดเจน

ภาครัฐต้องมีการตั้งเป้าหมาย และจัดทำนโยบายเกี่ยวกับการจัดการขยะที่มีความชัดเจน จัดทำระเบียบวิธีการและแนวทางการปฏิบัติ เพราะจะสามารถกำหนดทิศทางการขับเคลื่อนการจัดการขยะไปในทิศทางเดียวกันทั้งประเทศ และจะส่งผลให้การจัดการขยะมีประสิทธิภาพมากขึ้น ตัวอย่างเช่น การปรับปรุงนโยบายด้านการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย ให้มีความทันสมัยกับสภาพปัจจุบัน เพราะเดิมที่มีการได้รับความเห็นชอบจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2557 ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้มีการลดปริมาณขยะทั้งในด้านการกำจัดขยะมูลฝอยเก่าและขยะมูลฝอย ใหม่ซึ่งพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชาในฐานะหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้อนุมัติให้กระทรวงมหาดไทยดำเนินการ ตามโรดแมพนั้นจะมีการดำเนินงานเป็นระยะทั้งหมด 3 ระยะ คือ ระยะเร่งด่วน ระยะปานกลาง ระยะยาว ซึ่งผู้วิจัยจะทำการศึกษาในโรดแมพระยะเร่งด่วนเนื่องจากมีความเกี่ยวข้องกับพื้นที่ในการศึกษามากที่สุด ในระยะเร่งด่วนต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายใน 6 เดือน โดยมีพื้นที่ 11 จังหวัด ได้แก่ การกำจัดขยะเก่าใน 6 จังหวัด ประกอบไปด้วยพระนครศรีอยุธยา สระบุรี นครปฐม สมุทรปราการ ลพบุรี ปทุมธานี และจังหวัดน่านรองที่จัดการขยะแบบใหม่ 5 จังหวัด คือ ภูเก็ต กรุงเทพฯ นนทบุรี สงขลา เชียงราย นั้นก็ได้ผ่านระยะเวลาตามานานพอสมควรแล้ว ดังนั้น ควรมีการจัดทำแผนนโยบายฉบับใหม่ขึ้น มาได้แล้ว และในด้านระเบียบมาตรการการบริหารจัดการขยะและของเสียอันตรายนั้นยังไม่มีมีการยกเลิกกฎหมายเดิม ทางกรมควบคุมมลพิษจึงเพิ่มกฎกระทรวงในการปรับปรุงกฎหมายเก่าให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ออกเทศบัญญัติและเสนอร่างกฎหมายใหม่คือ ร่างพระราชบัญญัติการจัดการซากผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้า และร่างพระราชบัญญัติขยะแห่งชาติ เพื่อใช้ในการจัดการขยะชุมชน โดยจะรวบรวมกฎหมายเดิมที่มีอยู่ 12 ฉบับ และให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา ซึ่งคาดว่าจะเสนอเข้าสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ภายใน 4 เดือนนอกจากนั้นแล้วการสร้างวินัยของคนในชาติยังมีการรณรงค์ให้ประชาชนมีการลดใช้ถุงพลาสติกและโฟม ซึ่งจะทำให้การขอความ

ร่วมมือจากร้านค้าปลีกรายใหญ่ ถ้าหากไม่ประสบความสำเร็จก็จะออกกฎหมาย ในการบังคับใช้ต่อไป จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนต่าง ๆ เป็นระยะเพื่อให้การจัดทำนโยบายเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลเสมอ (ปัญญพัฒน์ ฤทธิ์เรืองเดช, 2559: 23-24)

3. มิติด้านการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของประชาชนใน 4 ด้าน

แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนต่อการจัดการขยะอันตรายในด้านต่าง ๆ รวมถึงการบูรณาการ ภาคประชาสังคม ทั้งหมด 4 ด้าน ประกอบด้วย (1) การมีส่วนร่วมหน่วยงานของรัฐส่วนภูมิภาคกับหน่วยงานภาครัฐส่วนท้องถิ่น (2) การมีส่วนร่วมหน่วยงานส่วนท้องถิ่นกับภาคประชาชน (3) การมีส่วนร่วมหน่วยงานท้องถิ่นกับภาคอุตสาหกรรม (ภาคธุรกิจ) และ (4) ภาคประชาชนกับภาคอุตสาหกรรม (ภาคธุรกิจ) โดยการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมสามารถ แบ่งออกได้เป็น 5 ประเด็น ซึ่งประกอบไปด้วย 1) การมีส่วนร่วม ในการแสดงความคิดเห็นต่อปัญหาและแนวทางการแก้ไข (Opinions and Solutions) 2) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (Implementation) 4) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefit) และ 5) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) ซึ่งการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนทั้ง 4 มิติ จะทำให้การจัดขยะอันตรายมีประสิทธิภาพ และได้ประสิทธิผล เพราะได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

4. มิติด้านการกำจัดและทำลายขยะที่ได้มาตรฐาน

กระบวนการนี้ถือได้ว่าเป็นมีความสำคัญเป็นอย่างมาก และเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการจัดการขยะในทุกประเภท ตัวอย่างเช่น ขยะอันตรายนั้นต้องได้รับอนุญาตจากภาครัฐ เพราะขยะอันตรายจะส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ และสิ่งแวดล้อม โรงงานที่กำจัดและทำลายขยะอันตราย จึงต้องมีคุณภาพและได้รับการรับรองจากภาครัฐ ดังนั้นภาครัฐควรเพิ่มหน่วยงานด้านนี้ให้เพียงพอต่อปริมาณขยะอันตรายของประเทศ

5. มิติด้านปรับปรุงและแก้ไขกฎหมายการจัดการขยะอันตรายที่ล้าสมัย

การปรับปรุงแก้ไขและพัฒนากฎหมาย หรือ พรบ. ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการควบคุม การจัดการขยะ เป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนเป็นอย่างมาก เพราะกฎหมาย หรือพรบ.บางฉบับเป็นกฎหมายที่ประกาศใช้มาเป็นระยะเวลาที่นานและใช้มาเป็นระยะเวลานาน ทำให้ตัวบทหรือเนื้อหาล้าสมัยมาก ภาครัฐจึงต้องมีการแก้ไขกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยในปัจจุบัน และจะทำให้ง่ายต่อการบริหารจัดการด้านการจัดการขยะในทุกภาคส่วนเป็นไปอย่างราบรื่น ตัวอย่าง เช่น กฎหมายด้านการจัดการขยะพระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2550 กำหนดไว้ดังนี้

5.1 มีการปรับปรุงแก้ไข ในข้อความบางช่วงบางตอนในแต่ละมาตราเพื่อให้มีความทันสมัยมากยิ่งขึ้น รวมทั้งการให้ความหมายของคำที่ระบุไว้ในมาตราต่าง ๆ

5.2 ให้ผู้ดำเนินกิจการโรงงานที่มีของเสียอันตราย และผู้ดำเนินกิจการรับทำการเก็บ ขนหรือกำจัดของเสียอันตรายดังกล่าว แจ้งการดำเนินกิจการเป็นหนังสือต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่น

5.3 กำหนดค่าธรรมเนียมในการให้บริการของงานราชการส่วนท้องถิ่น หรือบุคคลอื่นที่ราชการท้องถิ่นมอบให้ดำเนินการแทน ในการเก็บ ขน หรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยไม่เกินอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง ทั้งนี้ การจะกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย ราชการส่วนท้องถิ่นนั้นจะต้องดำเนินการให้ถูกต้องด้วยสุลักษณะตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

5.4 ผู้ใดฝ่าฝืนข้อกำหนดในกรณีเกี่ยวกับมูลฝอย ติดเชื้อหรือมูลฝอย ที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน ต้องได้รับโทษตามที่ได้กำหนด จากข้อกำหนด และพระราชบัญญัติดังกล่าว ก็มีการประกาศใช้มา

หลายปีแล้วจึงมีข้อกำหนดในบางกรณีที่ไม่ทันต่อสภาพเหตุการณ์ในปัจจุบัน ควรมีการร่วมกันปรึกษาหารือปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพและใช้ได้ดีกว่าเดิม (พระราชบัญญัติการสาธารณสุข, 2550: 1-5)

องค์ความรู้ที่ได้รับ (Knowledge)

ทำให้ทราบถึงแนวทางการจัดการขยะอันตรายในชุมชน เพราะเป็นเรื่องสำคัญที่มีผลกระทบต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ที่มีการใช้วัสดุที่เป็นอันตราย เช่น แบตเตอรี่ เซลล์สุญญากาศอิเล็กทรอนิกส์ และเคมีภัณฑ์ต่าง ๆ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะอันตรายจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การจัดการขยะมีประสิทธิภาพและปลอดภัยยิ่งขึ้น

1. การศึกษาและสร้างองค์ความรู้ การให้ข้อมูลและการศึกษาเกี่ยวกับอันตรายของขยะที่ไม่สามารถกำจัดได้ง่าย เช่น การให้ความรู้เกี่ยวกับการจำแนกประเภทขยะอันตรายและวิธีการจัดการอย่างถูกต้อง ทำให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญในการจัดการขยะอย่างปลอดภัย

2. การมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะจากแหล่งกำเนิด การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง ช่วยลดปริมาณขยะอันตรายที่ปนเปื้อนกับขยะทั่วไป ซึ่งช่วยให้การกำจัดขยะอันตรายเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การบริหารจัดการเพื่อความยั่งยืน การจัดตั้งศูนย์รับขยะอันตราย และการสร้างกระบวนการรีไซเคิลขยะอันตรายเพื่อให้ประชาชนสามารถนำขยะอันตรายไปทิ้งอย่างถูกต้อง ซึ่งช่วยลดความเสี่ยงจากการเก็บขยะอันตรายในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม

4. การบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐและชุมชน การทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานราชการและองค์กรชุมชนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การรณรงค์ การจัดสัมมนา และการจัดกิจกรรมทิ้งขยะอันตรายอย่างปลอดภัย ช่วยเพิ่มความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะอันตรายในชุมชนเป็นสิ่งจำเป็นในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและสุขภาพที่ดี การให้ความรู้ การมีส่วนร่วมในกระบวนการ การคัดแยกและจัดการขยะอย่างถูกต้อง รวมถึงความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของภาครัฐและชุมชน ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญในการจัดการขยะอันตรายอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพตามแนวทางการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ New Public Governance (NPG) ที่กำลังได้รับความสนใจในปัจจุบัน เพื่อชุมชนและสังคมที่สะอาดและปลอดภัย

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมควบคุมมลพิษ. (2564). **คพ. เผยปี 2564 ขยะมูลฝอยลดลง ขยะติดเชื้อและขยะอันตรายเพิ่มขึ้นแนะจัดการอย่างถูกวิธี**. [Online]. แหล่งที่มา: https://www.pcd.go.th/pcd_news/20802/. สืบค้นเมื่อ 26 สิงหาคม 2567.
- กรมควบคุมมลพิษ. (2559). **แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2559-2564)**. กรุงเทพฯ: บริษัท แอคทีฟพริ้นท์ จำกัด.
- กรมอนามัย. (2561). **การคัดแยกขยะเริ่มต้นได้ที่ตัวคุณ**. [Online]. แหล่งที่มา: <https://multimedia.anamai.moph.go.th/help-knowledgs/waste-management/>. สืบค้นเมื่อ 16 กรกฎาคม 2567.

- กิตติพงษ์ เกียรติวัชรชัย. (2564). เอกสารการสอน ชุดวิชาการพัฒนาระบบราชการและการบริหารการเปลี่ยนแปลง. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ณรงค์กร มโนจันทร์เพ็ญ. (2562). สถานการณ์ขยะโลกกับประเทศที่ผลิตขยะมากที่สุดในโลกขณะนี้. [Online]. แหล่งที่มา: <https://thestandard.co/garbage-situation/>. สืบค้นเมื่อ 26 สิงหาคม 2567.
- ปัญญพัฒน์ ฤทธิ์เรืองเดช. (2559). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนแม่บทการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. คณะบริหารการพัฒนาสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พระราชบัญญัติการสาธารณสุข. (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2550). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 124 ตอนที่ 28 ก.
- วนิดา เสริมเหลา ศุภวัฒนากร วงศ์ธนวิสุ. (2564/กุมภาพันธ์/24). ถอดบทเรียนความสำเร็จจากการจัดการขยะของประเทศญี่ปุ่น สิงคโปร์ เกาหลีใต้ และไต้หวัน. *Journal of Modern Learning Development*. 6(1): 234-249.
- ศูนย์ความเป็นเลิศด้านการจัดการสารและของเสียอันตราย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2560). คู่มือการจัดการของเสียอันตรายจากชุมชน. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาบัณฑิตศึกษาและวิจัยด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- ศูนย์ธุรกิจสัมพันธ์ ThaiBiz. (2563). 4 ปัจจัยความสำเร็จในการจัดการขยะแบบสวีเดน. [Online]. แหล่งที่มา: <https://www.wearecp.com/openworld-19112020/>. สืบค้นเมื่อ 17 กรกฎาคม 2567.
- สุจิตรา วาสนาดำรงดี. (2565). เรียนรู้ความพยายามของสิงคโปร์ในการจัดการขยะอย่างยั่งยืน-จากเตาเผาสู่การลดขยะที่ต้นทาง. *วารสารสิ่งแวดล้อม*. 26(2): 1-12.
- อนรรฆพร ลายวิเศษกุล. (2565). เรียนรู้ความพยายามของสิงคโปร์ในการจัดการขยะอย่างยั่งยืน-จากเตาเผาสู่การลดขยะที่ต้นทาง. [Online]. แหล่งที่มา: <https://urbancreature.co/germany-worlds-best-recycler/>. สืบค้นเมื่อ 16 กรกฎาคม 2567.

หลักเกณฑ์การเสนอบทความและคำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์ เพื่อตีพิมพ์ในวารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์

นโยบายและขอบเขตการตีพิมพ์เผยแพร่

“วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์” เป็นวารสารสำหรับการเผยแพร่ผลงานวิชาการของคณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา ผู้สนใจทั่วไป และแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นผลงานในเชิงบูรณาการทางสังคมศาสตร์ หลักรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ บริหารธุรกิจ บริหารการศึกษา พระพุทธศาสนาและปรัชญา ตลอดจน บทวิเคราะห์ที่เสนอทางออกให้กับปัญหาที่อยู่ในความสนใจของสังคม

การพิจารณาและคัดเลือกรับบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 2-3 ท่าน โดยบทความผู้พิมพ์ภายนอกได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกหน่วยงานที่จัดทำวารสาร และมีความเชี่ยวชาญตรงตามสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ ทั้งนี้ จะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อผู้พิมพ์บทความและผู้พิมพ์บทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความเช่นเดียวกัน (Double-Blind Peer Review)

ส่วนประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์ ตีพิมพ์บทความประเภทต่างๆ ดังนี้

1. บทความวิจัย

รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ เป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจทันต่อเหตุการณ์และยุคสมัย ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดๆ มาก่อน ควรมีองค์ประกอบ ดังนี้

1.1 ชื่อเรื่อง (Title) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยและตามด้วยภาษาอังกฤษ

1.2 ผู้พิมพ์ (Author) ชื่อและนามสกุลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

1.3 บทคัดย่อ (Abstract) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

1.4 คำสำคัญ (Keywords) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุคำเป็นคำสำคัญของเนื้อหาครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา เหมาะสำหรับนำไปใช้เป็นคำค้นหาข้อมูล

1.5 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่อธิบายถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา และเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย ทั้งนี้ ควรอ้างอิงเอกสารและงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องด้วยเพื่อให้มีน้ำหนักและเกิดความน่าเชื่อถือ

1.6 วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) ระบุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการวิจัย

1.7 วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods) อธิบายถึง กระบวนการดำเนินการอย่างละเอียด และชัดเจน กล่าวถึง รายละเอียดของวิธีการศึกษา ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และวิธีการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้ง สถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

1.8 ผลการวิจัย (Research Results) เสนอผลการวิจัยที่ตรงประเด็นตามลำดับขั้นของการวิจัย ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการบรรยายในเนื้อเรื่อง และแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิตามความเหมาะสม

1.9 อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion) ผสมผสานเปรียบเทียบ และผลการวิจัยให้เข้ากับหลักทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง เชื่อมโยงผลการวิจัยให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหา การวิจัย เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้น รวมทั้ง ข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ๆ ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

1.10 ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions) ระบุข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1.11 เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA (American Psychological Association Citation Style) ทั้งนี้ การอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ ผู้นิพนธ์ต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษด้วย

2. บทความวิชาการ

หัวข้อและเนื้อหาควรชี้ประเด็นที่ต้องการนำเสนอให้ชัดเจนและมีลำดับเนื้อหาที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ชัดเจน รวมถึง ใช้ทฤษฎีวิเคราะห์และเสนอแนะประเด็นอย่างสมบูรณ์ ควรมีองค์ประกอบ ดังนี้

2.1 ชื่อเรื่อง (Title) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยและตามด้วยภาษาอังกฤษบรรทัดถัดมา

2.2 ผู้นิพนธ์ (Author) ชื่อและนามสกุลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.3 บทคัดย่อ (Abstract) ให้มีทั้ง ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.4 คำสำคัญ (Keywords) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุคำเป็นคำสำคัญของเนื้อหา ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา เหมาะสมสำหรับนำไปใช้ค้นหาค้นหาข้อมูล

2.5 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนแนะนำและปูพื้นเรื่อง เพื่อให้ผู้อ่านทราบข้อมูลเบื้องต้นของเนื้อหา

2.6 เนื้อหา (Content) เนื้อหาบทความ มีการแบ่งประเด็นเรื่องย่อยๆ และการจัดเรียงลำดับเป็นไปตามรายละเอียดของเนื้อหา

2.7 บทสรุป (Conclusion) การสรุปเนื้อหาในบทความทั้งหมดออกมาอย่างชัดเจน กระชับ โดยมีการสรุปปิดท้ายเนื้อหาที่นำเสนอ

2.8 เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA (American Psychological Association Citation Style) ทั้งนี้ การอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ ผู้นิพนธ์ต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษด้วย

การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์ต้องส่งบทความผ่านระบบออนไลน์ได้ที่ <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/assr/index>

รูปแบบบทความและการตีพิมพ์เนื้อหาบทความ

1. การเตรียมต้นฉบับบทความ มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ขนาดต้นฉบับ ขนาดหน้ากระดาษ B5 โดยมีการตั้งค่าหน้ากระดาษ ความกว้าง 7.5 นิ้ว และความสูง 10.5 นิ้ว โดยเว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษด้านบนและด้านซ้าย 1 นิ้ว ด้านขวาและด้านล่าง 0.5 นิ้ว

1.2 รูปแบบการพิมพ์ เนื้อหาในบทความส่วนแรก จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ คือ ชื่อเรื่อง ชื่อผู้วิจัย บทคัดย่อ คำสำคัญ และเชิงอรรถ อยู่ส่วนหน้าแรก ส่วนที่สอง จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ คือ เนื้อหาบทความที่อยู่ส่วนหน้าที่สองเป็นต้นไป

1.3 ใช้รูปแบบตัวอักษร TH Sarabun PSK พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ด

1.4 หัวกระดาษ ประกอบด้วย เลขหน้า ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านขวาบน

1.5 ชื่อเรื่อง/ชื่อบทความภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

1.6 ชื่อผู้พิมพ์ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ระบุเฉพาะชื่อและนามสกุล ไม่ต้องมีคำนำหน้า เว้น 2 เคาะระหว่างชื่อ และนามสกุล ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษใต้ชื่อเรื่อง

1.7 เครื่องหมายเลข เขียนไว้บนนามสกุลผู้พิมพ์ เพื่อระบุสังกัดคณะ หน่วยงาน และอีเมลของผู้พิมพ์ เพื่อระบุเชิงอรรถ (Footnote) ไว้ด้านล่างกระดาษ

1.8 เชิงอรรถ (Footnote) ให้เขียนไว้ด้านล่างของส่วนหน้าแรกที่มีเครื่องหมายเลขกำกับไว้บนนามสกุลผู้พิมพ์ ให้ระบุสังกัดคณะ หน่วยงาน และอีเมลของผู้พิมพ์ ขนาดตัวอักษร 14 ชนิดตัวธรรมดา กรณีที่ผู้พิมพ์มีสถานภาพเป็นนักศึกษาให้ระบุหลักสูตรที่นักศึกษา กำลังศึกษาอยู่ เช่น หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นต้น ทั้งนี้ การระบุสังกัดคณะ หน่วยงานของผู้พิมพ์นั้น ผู้พิมพ์ต้องระบุทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษด้วย

1.9 หัวข้อบทคัดย่อภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

1.10 เนื้อหาบทคัดย่อภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ให้จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ บรรทัดแรกเว้น 7 ตัวอักษรจากขอบกระดาษด้านซ้ายและพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน ส่วนเนื้อหาบทความที่อยู่หน้าที่สองเป็นต้นไปให้จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์เช่นกัน ทั้งนี้ ควรมีความยาวไม่เกิน 300 คำ และลักษณะของบทคัดย่อควรประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ (Objective) วิธีการศึกษา (Methods) ผลการศึกษา (Results) และคุณค่าหรือการนำไปใช้ประโยชน์

1.11 หัวข้อคำสำคัญ/อังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย ระบุคำสำคัญที่นำไปใช้เป็นคำค้น คำสำคัญแต่ละคำค้นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (;) ทั้งนี้ ควรมีคำสำคัญ 3-5 คำ โดยจัดเรียงคำสำคัญตามตัวอักษร

1.12 หัวข้อเรื่อง ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

1.13 หัวข้อย่อ ย่อ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ระบุหมายเลขหน้าหัวข้อย่อโดยเรียงตามลำดับหมายเลข

1.14 จำนวนต้นฉบับ ควรมีความอยู่ระหว่าง 10-15 หน้า โดยนับรวมตาราง รูปภาพ แผนภูมิ และเอกสารอ้างอิง

1.15 การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (In-text Citation) และการระบุแหล่งที่มา โดยมีรูปแบบการอ้างอิงแบบนามปี คือ การอ้างอิงเอกสารไว้ส่วนหน้าหรือส่วนหลังของข้อความนั้นๆ ให้ใช้ภาษาอังกฤษเท่านั้น ทั้งผู้นิพนธ์ที่เป็นชาวไทยและต่างประเทศ โดยระบุเฉพาะนามสกุลผู้นิพนธ์คั่นด้วยจุลภาค (,) ปีที่พิมพ์ (ค.ศ.) และเลขหน้า ตามรูปแบบ ดังนี้ Author/(Year of Publication: page) หรือ (Author./Year of Publication: page) เช่น Anuwat (2018: 18) หรือ (Brown, 1997: 18-22) เป็นต้น หากผู้นิพนธ์มีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อคนที่ 1 แล้วตามด้วยคำว่า และคณะ หรือ et.al. (and others)

1.16 ตาราง รูปภาพ และแผนภูมิ กรณีเป็นตารางให้ชื่อตารางอยู่ด้านบน กรณีที่เป็นรูปภาพหรือแผนภูมิ ให้ระบุชื่อรูปภาพหรือแผนภูมิอยู่ด้านล่าง

ตารางที่ 1 รายละเอียดรูปแบบการเตรียมต้นฉบับบทความ

รายละเอียด	ขนาดอักษร	รูปแบบ	ชนิด
ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	18	กึ่งกลาง	ตัวหนา
ชื่อผู้นิพนธ์ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	กึ่งกลาง	ตัวหนา
หน่วยงานที่สังกัด (เชิงอรรถ : Footnote) (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	14	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
บทคัดย่อ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
คำสำคัญ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
หัวข้อหลักตามรูปแบบบทความกำหนดไว้	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
หัวข้อย่อย	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
เนื้อหาตามรูปแบบบทความกำหนดไว้	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
เอกสารอ้างอิง (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
ตาราง			
ชื่อตาราง (ตารางที่ : จัดไว้บนตาราง)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
รายละเอียดชื่อตาราง (พิมพ์ต่อจากชื่อตาราง)	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
รูปภาพ/แผนภูมิ			
ชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ (ภาพ/แผนภูมิที่ : จัดไว้ใต้รูปภาพ/แผนภูมิ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
รายละเอียดชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ (พิมพ์ต่อจากชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ)	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา

การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา : ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบนามปี โดยใช้เป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น
ทั้งผู้นิพนธ์ที่เป็นชาวไทยและต่างประเทศ

เอกสารอ้างอิง : ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบ APA (American Psychological Association Citation Style)
โดยการอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ ผู้นิพนธ์
ต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษด้วย

จำนวนต้นฉบับ : มีความยาวอยู่ระหว่าง 10 – 15 หน้า

2. การเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

2.1 การเขียนเอกสารอ้างอิงให้ใช้ตามรูปแบบของ APA (American Psychological Association Citation Style) โดยการอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทย หรือภาษาต่างประเทศที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ ผู้นิพนธ์ต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษด้วย หากผู้นิพนธ์มีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อคนที่ 1 แล้วตามด้วยคำว่า และคณะ หรือ et.al. (and others) โดยจัดเรียงตามพยัญชนะ สระ ตามรูปแบบการอ้างอิงตามลำดับก่อนหลังให้ถูกต้อง

2.2 การเรียงลำดับเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ (References) ให้เรียงตามลำดับอักษรของชื่อผู้นิพนธ์ โดยไม่ต้องมีตัวเลขกำกับ ให้เริ่มต้นด้วยรายชื่อเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อน และต่อด้วยรายชื่อเอกสารอ้างอิงภาษาต่างประเทศ และชื่อผู้นิพนธ์ให้อ้างนามสกุลก่อน โดยเขียนตามรูปแบบเดียวกันกับการอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาอังกฤษ

ตัวอย่างลำดับการเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

เอกสารอ้างอิง (References)

การกีฬาแห่งประเทศไทย. (2558). คู่มือผู้ฝึกสอนกีฬาแบดมินตัน. กรุงเทพฯ: กองวิชาการ การกีฬาแห่งประเทศไทย.

อนุวัต กระสังข์. (2560). พื้นฐานรัฐประศาสนศาสตร์. พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

Cook, Robert D. (1995). Finite Element Modeling for Stress Analysis. New York: John Wiley & sons.

3. รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

หนังสือ (Book)

ชื่อ นามสกุลผู้นิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ครั้งที่พิมพ์ (ถ้ามี). เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

Author.//(Year of Publication).// Title of Book.//Edition of Book.//Place of Publication.// Publisher Name.

รายงานทางวิชาการ

ชื่อ นามสกุลผู้นิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. เมืองที่พิมพ์: หน่วยงานที่เผยแพร่.

Author.//(Year of Publication).//Title.//Place of Publication.//Publisher Name.

วิทยานิพนธ์

ชื่อ นามสกุลผู้นิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์. วิทยานิพนธ์ระดับ/(บัณฑิต, มหาบัณฑิต, ดุษฎีบัณฑิต). ชื่อสถานศึกษา.

Author.//(Year of Publication).//Title of Thesis.//Degree of Thesis.//Publisher Name.

รายงานการวิจัย

ชื่อ นามสกุลผู้นิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. รายงานการวิจัย. เมืองที่พิมพ์: หน่วยงานที่เผยแพร่/สถานศึกษา.

Author.//(Year of Publication).//Title.//Research Report.//Place of Publication.//Publisher Name.

รายงานการประชุม

ชื่อ นามสกุลผู้พิมพ์. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. **ชื่อรายงานการประชุม**. วัน เดือน ปี ที่จัด. เลขหน้า. สถานที่:
สำนักพิมพ์.

Author.//(Year of Publication).// Title of Article.//**In Title**.//Date of Publication.//page.//Place
of Publication.://Publisher Name.

วารสาร

ชื่อ นามสกุลผู้พิมพ์. (ปี/เดือน/วันที่พิมพ์). ชื่อบทความ. **ชื่อวารสาร**. ปีที่พิมพ์ (ฉบับที่พิมพ์): เลขหน้าแรก –
หน้าสุดท้าย.

Author.//(Date of Publication).// Title of Article.//**Name of Journal**.//Year(Volume).://page.

หนังสือพิมพ์

ชื่อ นามสกุลผู้พิมพ์. (ปี/เดือน/วันที่พิมพ์). ชื่อบทความ. **ชื่อหนังสือพิมพ์**. เลขหน้าแรก – หน้าสุดท้าย.

Author.//(Date of Publication).// Title of Article.//**Name of Newspaper**.//page.

สื่ออินเทอร์เน็ต

ชื่อ นามสกุลผู้เผยแพร่. (ปี). ชื่อเรื่อง. **ชื่อบทความ**. [ประเภทสื่อที่เข้าถึง]. แหล่งที่มา: แหล่งข้อมูลหรือที่อยู่
บนเว็บไซต์ วัน เดือน ปีที่สืบค้น.

Author.//(Year of Publication).// **Title of Article**.// [Online].//Available.://Name of website.//
Retrieved/Date of Publication.

การสัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์. (ปี/เดือน/วันที่). ตำแหน่ง (ถ้ามี). สัมภาษณ์.

Name of Interview.//(Date of Publication).//position.//Interview.